

**DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MUHAMMED'İN SİRETÜ'N-NEBÎ'Sİ(1-3422. Beyit)
(İNCELEME-METİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Altan CAN

DİYARBAKIR- 2014

**DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MUHAMMED'İN SÎRETÜ'N-NEBÎ'Sİ(1-3422. Beyit)
(İNCELEME-METİN)**

HAZIRLAYAN

Altan CAN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. İdris KADIOĞLU

DİYARBAKIR- 2014

D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 30 / 09 / 2014**

Başkan(Tez Danışmanı): Prof. Dr. İdris KADIOĞLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mümin TOPÇU

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Doç. Dr. Rifat EFE
Enstitü Müdürü**

ÖNSÖZ

Hız. Peygamber'in 23 yıllık tebliğ hayatı birçok ilme konu olsa da hayatıyla ilgili birçok bilgiye farklı türden kaynaklarla ulaşılsa da tarihin her döneminde O'nu insanlığa daha iyi nasıl tanıtırız düşüncesi her zaman olmuştur. Bu maksatla sadece Hız. Peygamber'in hayatını ele alan *Siyer* ilmi ortaya çıkmıştır.

Başka din ve medeniyet mensuplarına ve Hız. Peygamber'i görememiş Müslümanlara O'nu tanıtmaya ve O'nun şefaatine mazhar olma ihtiyakı gibi sebepler siyer yazımını daha da artırmıştır. Müslüman siyer yazarları kadar Müslüman olmayan siyer yazarları da Hız. Peygamber'in hayatını kaleme almışlardır. Bu yüzden siyer kitapları her kesimden insanın dikkatini çekmiş ve günümüze kadar yazıla ve okunagelmiştir.

Siyer türü, özellikle XIV. yüzyıldan itibaren Türk müelliflerin dikkatini çekmeye başlamış ve bu alanla ilgili eserler ortaya konmaya başlanmıştır. Kaynağını İslam tarihinden alan, yazıldığı dönemin özellikleri yansıtan bu eserler, aynı zamanda dil ve söyleyiş özellikleriyle de Türk Dili ve Edebiyat Tarihinin önemli birer kaynağı olmuştur. Özellikle Türk dilinin geçiş dönemi sayılan XV. yüzyıl ortaları ile XVI. yüzyıl başlarında yazılan edebî eserler, dil malzemesinin zenginliğiyle Türk dili araştırmacılarının; edebî zenginlik, muhteva ve söyleyiş özellikleriyle de Türk Edebiyatı Tarihi araştırmacılarının, İslami unsurlar yönüyle de İslam tarihi araştırmacılarının daima ilgisini çekmiştir. Özellikle bu dönemde yazılan eserlerin birer birer gün yüzüne çıkarılması, dil ve edebiyat tarihi açısından incelenip işlenmesi kültür ve dil zenginliğimize katkı sağlamaktadır.

Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr, XIV. yüzyılın ikinci yarısında Türk Edebiyatında ilk siyer kitabı olarak bilinen *Sîretü'n-Nebî* adlı eserini *Ebu'l Hasan el-Bekrî'nin "el-Envâr ve Miftâhü's-Sürûr ve'l-Efkâr fî Mevlidi'n-Nebiyyi'l-Muhtâr"* adlı eseri ile *İbn Hişam'ın "es-Sîretü'n-Nebeviyye"*sini tercüme ederek tamamlamıştır. Kadı Darîr, eserini yer yer şiirlerle de süsleyerek telif-tercüme şeklinde meydana getirmiştir.

Süleyman Çelebi, XV. yüzyılda (1409 yılında) *Vesîletü'n Necât* bir başka ismiyle *Mevlid* adlı eserini manzum bir şekilde kaleme almıştır.

Amasyalı Müniri İbrahim Çelebi, XVI. yüzyılın başlarında *Manzum Siyer-i Nebî* adlı bir eser ortaya koymuştur.

Üzerinde çalıştığım *Sîretü'n-Nebî* adlı eser ise Hicri 872 (Miladi 1468) yılında, *Muhammed* adlı biri tarafından kaleme alınmıştır.

Bu dört eser karşılaştırıldığı zaman Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i tam olarak siyer niteliği taşımadığından dolayı *Muhammed*'in *Sîretü'n-Nebî*'si Türk Edebiyatında yazılan *ilk manzum siyer* olarak nitelendirilebilir. Ayrıca, bu eser kendi döneminde yazılmış olan manzum siyer kitaplarının en hacimlisidir.

Bu dört eser üslup yönüyle birbirine çok benzemektedir. Çünkü, diğer üç eser Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'in *Sîretü'n-Nebî* adlı eserinin etkisinde kalınarak yazılmıştır. Bu eserler yazılırken *Ebû'l-Hasan el-Bekrî (Ebû'l-Hasen Ahmed Bin Abdillâh Bin Muhammed el-Bekrî)*'den istifade edildiği anlaşılmaktadır. Çünkü bu eserlerin içinde yer yer "Bû'l-Hasan Bekrî rivayet eyledi." şeklinde ifadelere rastlanmaktadır.

Bugüne kadar üzerinde herhangi bir ilmi inceleme yapılmamış olan *Muhammed*'in *Sîretü'n-Nebî* adlı eseri çalışmamıza konu olarak seçilmiş, dil ve edebiyat tarihi açısından tanıtılması amaçlanmıştır.

Sîretü'n-Nebî, Hz. Peygamber'in yaradılışından başlayarak doğumunu, çocukluk ve gençlik hayatını, evlenmesini, peygamberliğini, mucizelerini, mi'râcını, sahabelerin nasıl Müslüman olduğunu, zamanında vuku bulan diğer birçok olayı ve savaşları anlatmaktadır. Eser, Hz. Peygamber'in vefatıyla son bulmaktadır.

Sîretü'n-Nebî ve müellifi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur. Eserden yazara gitme yöntemi kullanılarak şair hakkında bilgilere ulaşılmıştır.

Eserin tamamı yaklaşık olarak 16 bin beyit civarındadır. İstifade ettiğimiz taş baskıların ve yazmaların karşılaştırılması sonucu toplam beyit sayısının farklılaştığı görülmüştür. İncelenen kısma kadar taş baskıdaki beyit sayısı 3329 iken yazmalardan eklenen beyitlerle birlikte bu sayı 3422'ye ulaşmıştır. Bu doğrultuda, *Sîretü'n-Nebî* adlı eser, *Miraç Mucizesi* bölümünün sonuna kadar (1-3422 numaralı beyitler arası) karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. YİBB, elimizdeki en eski ve harekeli nüsha olduğu için Eski Anadolu Türkçesi'nin dil ve şekil özelliklerini daha iyi yansıtmaktadır. Bu yüzden metin kuruluşunda YİBB adlı eser esas nüsha olarak kabul edilmiştir. Yazma ve taş baskılardaki farklılıklar, metinde geçen ayet ve hadisler hakkındaki açıklamalar, gerekli bilgiler sayfaların alt kısmında dipnot olarak gösterilmiştir.

Böyle önemli bir eser üzerinde çalışma yapmam konusunda beni yönlendirerek cesaretlendiren ve çalışmamın mümkün olduğunca az hata ile bitirilmesi için özenle danışmanlığımı yürüterek yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. İdris KADIOĞLU'na; üzerimde emeği olan Prof. Dr. Sadettin ÖZÇELİK ve Doç. Dr. Halil ÇEÇEN hocama; değerli hocalarım Yrd. Doç Dr. Ramazan SARIÇİÇEK ve Yrd. Doç Dr. Mümin TOPÇU'ya; samimiyeti ve güler yüzü ile pek çok problemi çözmeme yardımcı olan Prof. Dr. Behçet Oral, Doç. Dr. Rıfat EFE'ye; desteklerini esirgemeyen Arş. Gör. Ahmet BAŞKAN ve Arş. Gör. Özkan CİĞA'ya; Mevlana Müzesi Müdürü Yusuf BENLİ'ye ve müze çalışanlarına teşekkürlerimi borç bilirim. Ayrıca tez süreci boyunca bana her fırsatta maddi-manevi destek veren anneme, babama ve kardeşlerime; vakitlerinden çaldığım eşime ve çocuklarım Halit Aydın'a, Fatih'e teşekkür ederim.

Altan CAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iv
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	x
KISALTMALAR.....	xii

GİRİŞ

1. SİYERİN TANIMI.....	1
2. SİYER İLMİNİN DOĞUŞU VE GELİŞMESİ.....	2
2.1. Doğuşunu Hazırlayan Sebepler.....	2
2.2. Siyer İlminin Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi.....	3
3. SİYER TÜRÜNÜN KOLLARI.....	5
3.1. Muhteva Bakımından.....	5
3.2. Şekil Bakımından.....	6
4. TÜRKÇE SİYERLER.....	7
4.1. Türkçe’de Siyer Yazıcılığı.....	7
4.2. Türkçe Siyer Kitapları (XIV-XX. Asır).....	8
4.2.1. XIV. Asır.....	8
4.2.2. XV. Asır.....	8
4.2.3. XVI. Asır.....	9
4.2.4. XVII. Asır.....	10
4.2.5. XVIII. Asır.....	12
4.2.6. XIX. Asır.....	13
4.2.7. XIX. Asrın Sonu ve XX. Asrın Başı.....	16

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MÜELLİF VE ESER HAKKINDA BİLGİ.....	17
2. NÜSHA TANITIMI.....	26
2.1. Taş Baskı Nüshalar.....	26
2.2. Yazma Nüshalar.....	27
2.3. Diğer Yazma Nüshalar.....	28
3. Metnin Kuruluşunda Dikkat Edilen Hususlar.....	31
4. Metnin Kuruluşunda Türkçe Bazı Ekler ve Kelimelerin İmlâsı.....	32
5. Metnin Kuruluşunda Arapça ve Farsça Terkip, Ek ve Kelimelerin İmlâsı.....	35
6. Transkripsiyon İşâretleri.....	37

İKİNCİ BÖLÜM

1. SİRETÜ’N-NEBİ’NİN YAZILIŞ SEBEBİ.....	38
2. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	40
2.1. Nazım Şekli.....	41
2.2. Vezin.....	41

2.3. Kafiye.....	42
2.4. Redif.....	51
2.5. Diğer Ahenk Unsurları.....	53
2.5.1. Ses Tekrarları:.....	53
2.5.2. Söz tekrarları:.....	54
2.6. Dil ve Üslûp Özellikleri.....	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ.....	75
1.1. İTİKÂD.....	75
1.1.1. Allâh.....	75
1.1.2. Hz. Muhammed	75
1.1.3. Diğer Peygamberler	76
1.1.4. Melekler	76
1.1.5. Kitaplar	76
1.2. ŞAHISLAR.....	77
1.3. ŞEHİR VE YER ADLARI	77
1.4. MİLLETLER	78
1.5. AYETLER, HADİSLER VE DİĞER ARAPÇA İBARELER	78
1.5.1. Ayetler	78
1.5.2. Hadisler.....	80
1.5.3. Arapça İbareler	80
1.6. ÖRF ÂDET İNANÇ VE SOSYAL HAYAT	81
1.6.1. Doğum Gelenekleri.....	81
1.6.2. Hastalığın Tedavisi Esnasında Kullanılan Yöntemler	85
1.6.3. Vasiyet Geleneği ve Yetime Sahip Çıkmak	87
1.6.4. Güreş Tutmak	89
1.6.5. Düğün Gelenekleri	94
1.6.6. Saçu Saçmak (Bazı Düğün ve Şenliklerde Para, Altın, Gümüş, İnci, Maden, Şeker, Hububat vb. Şeyler Saçmak)	103
1.6.7. Müslümanlık Kültürüyle Oluşan Sosyal Değerler	104
1.6.7.1. Şehadet Parmağı ve Müslüman Olma İlişkisi	104
1.6.7.2. Müslüman Olduktan Sonra Gusül Alınması	105
1.6.7.3. Müslüman veya Ehl-i Kitap Olmayan Birisinin Kestiği Etin Yenmemesi	106
1.6.7.4. Bir İşe Başlamadan Önce Allah'ın İsimlerinin Zikredilmesi.....	107

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. MİRAC MUCİZESİ BAŞLIKLIL BÖLÜMÜN TAHLİLİ	108
1.1. Miraç Mucizesi Bölümünün Günümüz Türkçesiyle Nesre Çevirilişi	108
1.1.1. Allah Rasülü'nün (sav) Miraç Mucizesi.....	108
1.1.2. Hz Abbas'ın Rivayetini Açıklaması	108
1.1.3. Mi'râcla Müşerref Olmanın Nasıl Olduğu Hakkındadır.....	109
1.1.4. Görülenler	111
1.1.5. Üçüncü Tabakada Görünenler	112
1.1.6. Azabın Sıfatlarının Anlatımı.....	116

1.1.7. Beytü'l-Ma'mur'un Durumunun Anlatılması.....	118
1.1.8. Hurilerin Sıfatlarının Anlatımı.....	122
1.1.9. Cenneti Seyrettikten Sonra Olan Haller.....	123
2. MİRAC MUCİZESİ BAŞLIKLİ BÖLÜMÜN İNCELENMESİ	124
2.1. Mi'râcın Tarihi.....	125
2.2. Dâvetin Tebliği	125
2.3. Davete Gelen Cebrail.....	126
2.4. Mi'râc'ın Başladığı Yer	127
2.5. Mi'râc'da Kullanılan Binitleler	127
2.5.1. Burak.....	127
2.5.2. Merdiven.....	128
2.5.3. Refref	129
2.6. Gaybi Sesler.....	130
2.7. Kadın.....	131
2.8. Namaz	132
2.8.1. Kudüs (Harem, Mescid-i Aksâ)'te Peygamberlerle Kılınan Namaz	132
2.8.2. Hicâb-ı Kudret'te Beş Vakit Namazın Farz Oluşu	132
2.9. Hicâb-ı Kudret'te Hz. Peygamber'in Ağzına Düşen Damla.....	134
2.10. Gökler	135
2.10.1. Birinci Kat Gök.....	135
2.10.2. İkinci Kat Gök	137
2.10.3. Üçüncü Kat Gök	138
2.10.4. Dördüncü Kat Gök.....	141
2.10.5. Beşinci Kat Gök.....	142
2.10.6. Altıncı Kat Gök.....	143
2.10.7. Yedinci Kat Gök	143
2.11. Peygamberler	144
2.11.1. Hz. Âdem	144
2.11.2. Hz. İsa, Hz. Zekeriya	145
2.11.3. Hz. Yûsuf.....	146
2.11.4. Hz. İdrîs	146
2.11.5. Hz. Dâvûd, Hz. Süleymân	147
2.11.6. Hz. Mûsâ.....	147
2.11.7. Hz. İbrâhîm	148
2.12. Cennet	149
2.12.1. Cennetin Kapıları	150
2.12.2. Umumi Tasvirler.....	150
2.12.3. Huriler ve Sıfatları	154
2.12.4. Tuba Ağacı ve Yanındaki Saraylar	155
2.13. Cehennem	157
2.13.1. Cehennem'in Kapıları	160
2.13.2. Cehennem'deki Azapların Tasviri	162
2.14. Beytü'l-Ma'mur	169
2.15. Sidre-i Müntehâ	171
2.16. Hicâplar.....	173
2.17. Levh-i Mahfuz	174

2.18. Kalem.....	178
2.19. Arş.....	178
2.20. Dönüş.....	179
2.20.1. Hz. Peygamber'in İlk olarak Mi'râc'ı Hz. Abbâs'a Anlatması	179
2.20.2. Ebû Cehil'in Tepkisi.....	180
2.20.3. Hz. Peygamber'in Şam Yolundaki Kervandan Haber Vermesi	181
2.20.4. Hz. Peygamber'in Mi'râc'dan Dönerken İçtiği Sudan Bahsetmesi.....	182

BEŞİNCİ BÖLÜM

SİRETÜ'N-NEBİ'NİN METNİ (1-3422. Beyit)	183
Bi'smi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm.....	183
Şenâ-yı Cenâb-ı Kibriyâ Celle ve 'Alâ	187
Na't-ı Seyyidü'l-Mürselîn ve Ḥâtemü'n-Nebiyîn Muḥammedini'l-Muştafâ	200
Âgâz-ı Sîretü'n-Nebiyi "Şallallâhü 'Aleyhi ve Sellem"	205
Menkıbe-i Velâdet-i Muḥammedî	213
Fıkra-i Kısra	220
Tetimme-i Velâdet-i Seyyidü'l-Mürselîn	221
Laṭîfe	224
Zuhûrât-ı 'Acîbe.....	229
Tenbîhât-ı 'Abdü'lmuṭṭalib	231
Medḥiyye.....	234
Velâdet-i Şerîf'ün Herkese Tuyulması.....	235
Medḥiyye-i Cenâb-ı Seyyidü'l-Mürselîn	236
Lâhika-i Sibâk	237
Kaşîde-i Çeşm-i Muştafâ ve Katl Şoden-i Sükân-ı Mel'ün	240
Sükân-ı Düşmânuñ Ḥurûcî	247
Ḥazreti Zübeyr Pederine Ḥaber Virüp Ḥarb Olduğı	251
Râhibiñ Sükân'a Naşîhati ve Kabûl İtmeyüp Kilisede Olan Vuḳû'ât.....	256
Kilise İçinde Vuḳû'a Gelen Mu'cizat	258
Ḳışsa'-ı Küştî-Gîrî Giriften ü Muḥammed Muştafâ 'Aleyhi's-Şalâtü Ve's-Selâm Bâ-Ebû Cehil-i La'in	262
Ḳışsa-i Nikâhu'n-Nebî Şalla'llâhü 'Aleyhi ve Sellem.....	296
Mu'cize Olarak Çekirdeğîñ Ḥurma Virdiği	333
Zeyl-i Ḥikâye.....	334
Na't-ı Ḥadîce Der-Ḥaḳḳ-ı Muḥammed Muştafâ	358
Tekmile.....	359
Ḳışsa-i Mevlûd-i Emîrû'l-Mü'minîn 'Alî İbn-i Ebî Tâlib	391
Ḳışsa-i Âmeden-i Vaḥy-i Peygamber 'Aleyhi's-Şalâtü Ve's-Selâm	403
Ḳışsa-i Ebû Bekr-i Şiddîk ve 'Oşmânü 'Affân	412
Ebû Cehl-i La'in ile Mekke Uluları Resûl ile Şermsâr Olduğudur.....	441
Zîkr-İ İslâm-ı 'Ömer Raḍıya'llâhü 'An-hü	456
Zîkr-i Mi'râc-ı Rasûlu'llâhi Şalla'llâhü 'Aleyhi ve Sellem.....	474
SONUÇ	533
ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....	536
BİBLİYOGRAFYA	544
YİBB ADLI YAZMA NÜSHA	550

ÖZET

İncelemeye aldığımız *Sîretü'n-Nebî* adlı eser, *Muhammed* isimli bir müellif tarafından Hicri 872 (Miladi 1468) yılında, mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Edebi ve dini yönü ağır basan bu eser, kendi döneminde ve sonrasında uzun yıllar sevilerek okunmuş hatta okuma toplantılarının esas kitabı olarak elden ele dolaşmıştır.

Hususi ellerde çok fazla taş baskısı olan bu eserin edebiyat dünyasına kazandırılması arzulanmıştır. Bu amaçla yola çıkılarak *Sîretü'n-Nebî* adlı eser üzerinde geniş bir araştırma yapılmıştır. Ondan fazla taş baskı, yirmi dört tane de yazma nüshasına ulaşılmıştır. İki farklı taş baskı ve dört farklı yazma nüshasından istifade edilerek eserin tenkitli metni ortaya konulmuştur.

Sunulan bu çalışma, beş bölüm olarak düzenlenmiştir.

Giriş bölümünde siyer ilmi, doğuşu ve gelişmesi, siyer kitaplarının muhteva ve şekil bakımından çeşitliliği, Türk Edebiyatında bu sahada yazılan manzum ve mensur eserler hakkında bilgi verilmiştir.

Birinci bölümde; eser ve müellifi tanıtıldıktan sonra eserin nüshaları tanıtılmış, metnin kuruluşunda dikkat edilen hususlar hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde eserin yazılış sebebi, şekil özellikleri, dil ve üslûp özellikleri ortaya konmuştur.

Üçüncü bölümde eserin muhtevası incelenmiştir. Allâh, peygamberler, melekler, kitaplar, ayetler, hadisler, şahıslar, millet adları, şehir ve yer adları, örf, adet, inanç ve sosyal hayat incelenmiştir.

Dördüncü bölümde “Miraç Mucizesi” başlığı altındaki bölüm tahlil edilmiştir.

Beşinci bölümde ise transkripsiyonlu metin yazılarak ulaşılan sonuçlar özetlendikten sonra özel adlar dizini ve bibliyografya ile çalışma tamamlanmıştır.

Sîretü'n Nebî, Eski Anadolu Türkçesi Dönemi'nde yazılan eserlere örnek teşkil etmektedir. Dil, şekil ve muhteva özellikleri bakımından oldukça zengin olan bu eser Türk edebiyatı tarihi ve Türk dili açısından da önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyer, Sîret, Mesnevi, Mi'râc, Hz. Muhammed, Mustafâ.

ABSTRACT

The work we have studied and called *Sîretü'n Nebî* was written in mesnevi verse by an author called Muhammed in 872 Hijri (Gregorian 1468). This work stood out by its literary and religious aspects and It was read lovingly for many years both at its time and after then. Even it was circulated from hand to hand as the basis of the reading meetings.

This work whose many lithograph were held by special hands was to be desired to be imparted to the world of literature. For this purpose, an extensive research conducted on the work called *Sîretü'n Nebî*. More than ten lithographs and twenty-four manuscripts were reached. A comparative copy of the work was demonstrated by exploiting two different Lithographs and four different manuscripts.

This study was arranged in five sections.

In the introduction section, some information were given about the the rise and development of science of siyer, diversity in the prophetic biography books in terms of content and verse and prose works written in this field in Turkish literature.

After introducing the author and his work in the first section, the copies of the work were introduced and some information was given about considerations in the establishment of the text.

In the second section. , morphology, language and stylistic features and the reason of writing were revealed.

In the third section, the content of the work was investigated. Allah, the prophets, angels, books, versicles of the Quran, hadiths, men, nation's names, cities and places names, customs, beliefs, and social life were examined.

In the fourth section, the section was completed by examining the heading "Laylat Miracle".

In the fifth section, the work was completed after summarizing the results achieved by writing the transcriptional text with index and bibliography.

Sîretü'n Nebî, was an example of works written during the Old Anatolian Turkish reign. This work, which was rich in terms of language, form and content had importance with regards to history of Turkish literature and Turkish language.

Keywords: Siyer, Siret, Mesnevi, the Ascension of the Prophet. Muhammad Mustafa.

KISALTMALAR

a) Nüsha Kısaltmaları

TS	Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki taş baskı nüsha.
TB	Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ndeki taş baskı nüsha.
Yİ	İstanbul Üniversitesi'ndeki yazma nüsha.
YA	Ankara Milli Kütüphane'deki yazma nüsha.
YM	Konya Mevlana Müzesi'ndeki yazma nüsha.
YİBB	İBB Atatürk Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki yazma nüsha.

b) Diğer Kısaltmalar

a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m.	adı geçen makale
a.g.t.	adı geçen tez
b.	İbn, bin
bk.	bakınız
c.	cilt
DTCF	Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
H.	Hicrî
Hz.	Hazreti
M.	Miladi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
öl.	Ölümü
s.	sayfa
S.	sayı
sav	Sallallâhü 'Aleyhi ve Sellem
TDK	Türk Dil Kurumu
TY	Türkçe Yazma
Yay.	Yayınları
vb.	ve benzeri

GİRİŞ

1. SİYERİN TANIMI

Siyer: Gezmek, yönelmek, gece yürümek, seyahat etmek; tavır, davranış, hareket; hal, yol, âdet, gidiş, tutum, ahlak, hayat tarzı; bir kimsenin ahlâkı, seciyesi, hayat hikâyesi gibi anlamlarına gelen “s-y-r” kökünden türetilmiştir. *Sîre* veya *Sîret* kelimesinin çoğulu olan *siyer*, sözlükte *sünnet*, *yol*, *davranış*, *durum*, *hal tercümesi* gibi anlamlara gelmektedir.¹ Kur’ân-ı Kerîm’de, Sîret “hal ve şekil” mânâsında yalnız bir yerde geçmektedir.²

Siyer, Hz. Peygamber’in hayatını anlatmak için kullanılmıştır. Zaman içinde, doğumundan vefatına kadar Hz. Peygamber’in hayatından söz eden kitaplara *siyer-i nebi*, *es-sîretü’n-nebeviyye* veya kısaca *siyer* adı verilmiştir.³

Siyer, Hz. Peygamber’in barışta ve savaşta davranışları, uygulamaları ve tutumlarını kapsamı yanında, savaş durumlarında Müslümanların müşrikler ve ehli kitapla olan ilişkilerini, Müslüman olmayanların İslâm ülkesindeki haklarını ve statülerini de içermektedir. Dolayısıyla siyer ilmi, Müslüman milletler ve devletlerin icraatlarında, Müslümanlara ve Müslüman olmayan topluluklara muamelelerinde kaynaklık etmiş ve ışık tutmuştur. Müslümanlar, Hz. Peygamber’in, ashabı ve ev halkı ile olan ilişkileri, diplomatik faaliyetleri, ibadetleri eda ediş şekilleri ve güzel ahlakı gibi konularda siyer ilmi sayesinde bilgi sahibi olmuştur.⁴ Bu sayede siyer, Hz. Peygamber’in hayatını ele alan eserlerin ve bilim dalının da adı olmuştur.

¹ Ebu’l-Fadl Cemâlüddin Muhammed b. Mükrim b. Manzur el-İfrikî el-Mısırî, *Lisânü’l-Arab*, Dâru Sâdır, Beyrut 1956, c.IV, s.389; Mehmet Zeki Pakalın. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yayınları, İstanbul 1993, c.III, s.241; Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, c.I, s.112; “Siyer”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1988, c.37, s.316.

² “Dedi ki: ‘Onu al ve korkma, biz onu ilk durumuna çevireceğiz.’” Kur’an, Tâhâ Sûresi, 20/21.

³ Mefail Hızlı, “Siyer”, *Şâmil İslâm Ansiklopedisi*, Şâmil Yayınevi, İstanbul 1992, c.V, s.428.

⁴ Sabri Hizmetli, *İslâm Tarihi-İlk Dönem*, Ankara Okulu Yayınları. Ankara 2006, s.61.

2. SİYER İLMİNİN DOĞUŞU VE GELİŞMESİ

2.1. Doğuşunu Hazırlayan Sebepler

Müslümanlar arasında Hz. Peygamber'in doğumundan vefatına kadar olan hayatını tespit etmek ve yazıya geçirmek düşüncesi İslâm'ın çok erken dönemlerinde ortaya çıkmıştır. Müslümanların Hz. Peygamber'e ve İslâm'a bağlılıkları, meğâzî ve siyer bilgilerinin tespit edilmesini gerekli kılmıştır.⁵

Siyer ilminin doğuşunu hazırlayan sebepler arasında şunları sıralayabiliriz.

1. Hz. Peygamber'in örnek ve model insan olma vasıflarını sonraki nesillere bir bütün olarak aktarma isteği.⁶
2. Hz. Peygamber ve sahâbelerin haberlerini ve ilk Müslümanların yaşadığı hadiseleri kaybolmaktan koruma düşüncesi.⁷
3. Hz. Peygamber'in ve sahâbelerin yaşadığı hadiseleri, savaşları, cihad ve fetihleri moral kaynağı olarak kullanmak istemesi.⁸
4. Sonradan ortaya çıkacak olan dinî, hukukî bir takım meselelerin çözümlenmesinde, Hz. Peygamber'in ferdî, siyasî, uluslararası, kamu, özel vb. hukuka ait uygulamalarını derleyerek kaynak haline getirme isteği.⁹
5. Kur'an'ın tefsir edilmeye başlanmasıyla birlikte bir ayetin hangi şart ve olaya bağlı olarak nâzil olduğu; hadislerin bir araya getirilmeye başlanmasıyla birlikte hadisin hangi ortamda hangi olaya bağlı olarak söylendiğini tespit etme düşüncesi.¹⁰

⁵ Massad Süveylim Ali el-Shaman, *Türk Edebiyatında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyeri'nin Türkçe Tercümesi*, I-II, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara 1982, s.VII.

⁶ el-Shaman, a.g.e., s.7.

⁷ el-Shaman, a.g.e., s.7.

⁸ el-Shaman, a.g.e., s.7.

⁹ el-Shaman, a.g.e., s.7; Ömer Nasuhi Bilmen, *Hukûk-ı İslâmiyye ve Istilahât-ı Fıkhiyye Kâmusu*, Bilmen Yayınevi, İstanbul 1968. c.III, s.350.

¹⁰ Şemsettin Günaltay, *İslâm Tarihinin Kaynakları-Tarih ve Müverrihler*, (Hazırlayan: Yüksel Kanar) Endülüs Yayınları, İstanbul 1991, s.17; el-Shaman, a.g.e., s.VII; "Siyer", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah

6. Müslümanların, ehli kitap ve öteki dinlere mensup kişilerle birlikte yaşamaları, Fars ve Bizans medeniyetlerine mensup milletlerle bir araya gelmeleri, Kur'an'ın öteki peygamberlerden ve geçmiş kavimlerden söz etmesi, Müslümanları, İslâm Peygamberinin sîretini tüm yönleriyle öğrenmeye sevk etmesi.¹¹

7. Tefsir, hadis, fıkıh vb. ilimlerin yavaş yavaş teşekkül etmeye başlamasıyla birlikte, Hz. Peygamber'in hayatının, devrindeki hadiselerin ve sonrasındaki icraatlarının öğrenilmesi isteği.¹²

8. Arapların şecere (soy kütüğü) üzerine ilmü'l-ensâb denilen ilimle ilgili çalışmaları önemsemeleri.¹³

9. Kur'an'ın, Hz. Peygamber'i Müslümanlara örnek göstermesi ve ona uymaya çağırması, diğer taraftan onu görememiş olan tâbiûn neslindeki Hz. Peygamber'i tanıma şevk ve arzusu etkili olmuştur.¹⁴

Sonuç olarak, Hz. Peygamber'in hayatının değişik yönleriyle alakalı bilgiler, sahabe döneminde de örnekleri görülmekle birlikte, özellikle tâbiûn döneminde ve sonrasında da yoğun bir şekilde toplanmaya başlanmıştır.

2.2. Siyer İliminin Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi

İlk magâzî ve siyer faaliyetleri tâbiûn döneminde başlamıştır. Ebû Muhammed Said b. Müseyyeb al Mahzumî (öl. 94/713), Ebû Fadala Ubeydullah b. Kab b. Malik el-Ensârî (öl. 97/715), Ebu Amr Amir b. Sarahil eş-Şa'bî (öl. 103/721) bu sahadaki ilkler arasında

Yayımları, İstanbul 1998, c.VIII, s.30-31; Sabri Hizmetli, "Siyer ve İslâm Tarihçiliği Üzerine", *Diyanet Dergisi, Peygamberimiz (SAV) Özel Sayısı*, Dini, İlmî ve Edebi Üç Aylık Dergi, Ankara 1989, s.45.

¹¹ Günaltay, a.g.e., s.17; Hizmetli, *İslâm Tarihi*, s.64.

¹² Günaltay, a.g.e., s.18; Hizmetli, *İslâm Tarihi*, s.66-67.

¹³ Nuran Öztürk, *Siyer Türü ve Siyer-i Veysi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Kayseri 1997, s.21.

¹⁴ Mehmet Özdemir, "Siyer Yazıcılığındaki Değişim Üzerine", *Basılmamış Kutlu Doğum Sempozyumu*, Ankara 2003, s.2.

zikredilebilir.¹⁵ Hicri birinci yüzyıl sonu ve ikinci yüzyıl başında siyer türünün öncülüğünü yapan önemli şahsiyetler arasında Urve b. Zübeyr (ö.94/712), İbn Şihab ez-Zührî (ö.124/741) ve İbn İshak (ö.151/761) sayılabilir. Urve ve Zührî muhaddis olmakla beraber aynı zamanda megâzî alanında ilk eser telif eden kişiler olarak bilinir.¹⁶ İlk defa megâzîyi bir araya toplayan ve bu alanda bir kitap yazan kişinin İbn İshak olduğu rivâyet edilir¹⁷ ki siyer alanında kalıcı izler bırakmıştır. *El-Mübtede' ve'l-Meb'as ve'l-Megâzî* adlı eserinde İsrailiyyat türü bilgiler ve şüpheli kıssalar barındırması, kendisinden sonra gelen İbn Hişam (ö.218/813)'ın bu eser üzerinde tasarruflarda bulunmasına sebep oldu. Bundan sonra yazılacak siyer türü eserlere kaynaklık eden bu eser, bu sebeple, İbn Hişam'ın adıyla meşhûr oldu. Bunların dışında Mûsa b. Ukbe (141/758), Ma'mer b. Râşid (Ö.153/770), Ebû Ma'ser es-Sindî (Ö.170/787), Vakıdî (ö.170/787) ve İbn-i Sa'd (ö.230/845) da bu alanın ilklerini oluşturur.¹⁸ Özellikle Vakıdî'nin *el-Megâzî* isimli eseri ve onun talebesi İbn-i Sa'd'ın çalışmaları önem arz eder. İbn-i Sa'd ile muhtevası genişletilen siyer çalışmaları artarak devam etmiş ve bu yolda birçok müellif birçok eser telif etmiştir.

Siyer alanında İslâm tarihinde büyük şöhrete ulaşmış, dört eser vardır. “*Siyer-i Erbaa*” diye adlandırılan bu eserler, İbn Hişam'ın “*es-Sîretü'n-Nebeviyye*” si, İbn Seyyidinnâs'ın “*Uyûnu'l-Eser fi Fünûni'l-Megâzî ve's-Şemâili ve's-Siyer*”i, Muhammed b. Yusuf ed-Dîmeşkî'nin “*Sebîlü'r-Reşad*”ı ve Ali b. Burhaneddin el-Halebî'nin “*İnsânu'l-Uyûn*”udur.¹⁹

İslâm dünyasında, siyer alanındaki çalışmalar; İslâmiyet'e, İslâm Tarihi'ne, ve İslâm medeniyetine daha fazla ilgi duyulmasına ve bunların araştırılmasına sebep olmuştur.

¹⁵ Ümran Ay, *Münîrî'nin Manzum Siyer-i Nebî'si c.1 (İnceleme-Metin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2007, s. XII

¹⁶ Mehmet Özdemir, “Siyer Yazıcılığındaki Değişim Üzerine”, *Kutlu Doğum Sempozyumu 2002; Çağımızda Sosyal Değişme ve İslâm*, Ankara, 2007, s.201.

¹⁷ Mustafa Fayda, “İbn İshak”, *İslâm Ansiklopedisi*, c.20, İstanbul, 1999, s.93-94.

¹⁸ Mehmet Özdemir, “Siyer Yazıcılığı Üzerine”, *Milel ve Nihal Dergisi*, c.4, S.3, 2007, s.133-134.

¹⁹ Mefail Hızlı, “Siyer”, *Şâmil İslâm Ansiklopedisi*, I-VI, Şâmil Yayınevi, İstanbul 1992, c.V, s.428-429; Seyfettin Erşahin, “Tarih Bilimi ve İslâm Tarihi Metodolojisi Hakkında Notlar”, Basılmamış Ders Notları. s.51.

3. SİYER TÜRÜNÜN KOLLARI

3.1. Muhteva Bakımından

Dinî-tasavvufî Türk edebiyatının Hz. Peygamber hakkında yazılan manzum ürünlerini muhtevalarına göre *Âmil Çelebioğlu* “Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler” isimli makalesinde şöyle tasniflemiştir: Esmâ-yı Nebî, sîre, mevlîd, mi’râc, mucizât, gazavât-ı Resûlulah, hilye, hicret, şefâat-nâme, kırk hadis, yüz hadis, bin hadis konulu eserler altında toplamıştır.

Massad Süveylim Ali el-Shaman, muhteva bakımından siyer kitaplarını, şu kollara ayırmaktadır:²⁰

1. **Mevlid Manzûmeleri:** Hz. Peygamber’in doğum gününü, dünyaya gelişini anlatan eserlerdir.
2. **Mirâciye veya Miraçnâmeler:** Hz. Peygamber’in mi’râcını anlatan eserlerdir.
3. **Hicretnâmeler:** Hz. Peygamber’in hicretini anlatan eserlerdir.
4. **Hilye-i Şerifeler:** Hz. Peygamber’in, boyu, yüzü, gözleri, kaşları, yürüyüşü gibi cismî sıfatlarını anlatan eserlerdir.
5. **Esmâ-i Şerife:** Hz. Peygamber’in isimlerinden bahseden eserlerdir.
6. **Neseb-i Şerif:** Hz. Peygamber’in, Hz. Adem’den başlayarak, nesebinin silsilesini konu edinen eserlerdir.
7. **Gazavât-ı Nebî:** Hz. Peygamber’in askerî faaliyetlerini anlatan eserlerdir.
8. **Delâil-i Nübüvve:** Hz. Peygamber’in, vahyin inmeden önceki ve sonraki zamanlarda zuhur eden peygamberlik alâmetlerini anlatan eserlerdir.²¹

²⁰ el-Shaman, a.g.e., s.20-25.

²¹ Ali Yardım, “Hz. Peygamber’i Anlatan İlim Dalları ve Şemâil Nev’i”, *Diyanet Dergisi, Peygamberimiz (SAV) Özel Sayısı*, Dinî, İlmî ve Edebî Üç Aylık Dergi, Ankara 1989, s.216-217.

9. Şemâil-i Şerife: Hz. Peygamber'in huylarını, sözlerini, sohbetlerini, ibadet etmesini, elbiselerini, yemek yemesini ve sair davranış ve hareketlerinin tümünü anlatan eserlerdir.²²

10. Hukuk ve Hasâis: Hz. Peygamber'in dünya ve ahiretteki hakları, müminlerin üzerindeki hakları ve Müslümanların onun karşısındaki tutum ve davranışlarından bahseden eserlerdir.

3.2. Şekil Bakımından

Siyer kitapları şekil bakımından üç bölüme ayrılır.²³

1. Mensur Siyer Kitapları

2. Manzum Siyer Kitapları

3. Nazım-Nesir Karışık Olan Siyer Kitapları

Siyer kitapları genellikle nesir şeklinde yazılmıştır. Halk arasında yayılması amacıyla ve akıllarda tutulması kolay olduğu için nazım halinde yazılan siyer kitapları da vardır. Manzum siyerlerin büyük bir kısmı kısa ve altmış üç beyit ile doksan dokuz beyit arasında yazılmıştır. Bununla birlikte binlerce beyitten ibaret olan eserler de vardır. Bazı siyer kitapları ise nazım, nesir karışık olarak yazılmıştır. Genellikle bu tür eserlerin nesir yönü ağır basmaktadır.

²² Yardım, a.g.m., s.217-220.

²³ el-Shaman, a.g.e., s.25-26.

4. TÜRKÇE SİYERLER

4.1. Türkçe’de Siyer Yazıcılığı

Türkçe siyerler, telif ve tercüme eserler olmak üzere iki kısımda değerlendirilmektedir.²⁴ Türkçe ilk siyerler, daha çok tercümeyle dayanmaktadır. Daha sonra bu tercümelere nazım veya nesir birçok şey eklenmiştir.²⁵

Bilinen en eski Türkçe siyer kitabı olan Sîretü’n-Nebî’yi, Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr, H.VIII/M.XIV. asrın ikinci yarısında tercüme yoluyla meydana getirmiştir. Kadı Darîr, siyerin en büyük yazarlarından. Kadı Darîr’in siyeri, asırlarca halk tarafından okunmuş ve daha sonra yazılan siyer kitaplarını etkilemiştir. Türkçe siyer konusunda en seçkin ikinci yazar, Alaşehirli Kadı Veysî’dir. Veysî’nin siyeri Türkçe olarak doğrudan doğruya telif edilmiş ilk siyer kitabıdır.²⁶

Türkçeye çevrilmiş siyer kitaplarının çoğu mütercimün çağdaşı bir müellifin eserinden tercüme edilmiştir. Dolayısıyla siyer konusundaki ilk kaynak eserler bir kenara bırakılmış, son zamanlarda yazılmış eserler tercüme edilmiştir.²⁷ Ayrıca siyer konusunda, her asırda büyük yazar ve şairler yetişmiştir. Darîr, Bâki, Kara Çelebi, Abdulaziz, Celalzâde Mustafa Çelebi, Veysî, Nâbi, Abdalbâki, Arif ve Mütercim Âsım bu konuda büyük gayret gösterenlerdendir. Dolayısıyla Türk edebiyatında anonim veya meçhul bir zat tarafından yazılmış siyer kitabı az veya hiç görülmemiştir.²⁸

Siyer kitapları, Türk dili ve edebiyatı için büyük önem taşıdığından, her devrin meşhur edip ve âlimleri tarafından yazılmış ister nazm, ister nesir olsun bir siyer kitabı genelde mevcuttur.²⁹ Ancak bütün bunlara rağmen, Türkçe siyer kitapları oldukça azdır. Bunun sebepleri arasında, Mevlid manzumeleri, Mirâciye, Ahmediye, Muhammediye gibi

²⁴ el-Shaman, a.g.e., s.38.

²⁵ “Siyer”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c.VIII, s.31.

²⁶ el-Shaman, a.g.e., s.38.

²⁷ el-Shaman, a.g.e., s.39.

²⁸ el-Shaman, a.g.e., s.39.

²⁹ el-Shaman, a.g.e., s.39.

siyer kollarından olan eserlere büyük rağbet gösterilmesi ve Darîr'in "Sîretü'n-Nebî" adlı eserinin asırlarca etkisini devam ettirmiş olması yer almaktadır.³⁰

XX. asrın başına kadar yazılan Türkçe siyer kitapları nispeten az sayıdadır. XIX. ve XX. asırlarda Türkçe siyer yazıcılığında büyük bir artış olmuştur. Bu eserlerin bir kısmı Arapça'dan, bir kısmı Farsça'dan tercüme edilmiş, büyük bir kısmı da doğrudan Türkçe telif edilmiştir. Bazıları sadece nazm, bazıları da nesir ve nesirle karışık nazm şeklindedir.³¹

4.2. Türkçe Siyer Kitapları (XIV-XX. Asır)

Bu başlık altında XIV. asırdan XX. asra kadar yazılmış olan Türkçe siyer kitaplarından tespit edilenleri vermeye çalışacağız.

4.2.1. XIV. Asır

1. Tercemetü'd-Darîr ve Takdimetü'z-Zahir: Erzurum'lu Kadı Mustafa Darîr tarafından yazılmıştır.

4.2.2. XV. Asır

1. Siyerü'n-Nebî: Şair Ahmedî Tacuddin İbrahim'e (ö.815/1412) atfedilmiş manzum bir eserdir.

2. Siyer-i Nebi³²: IX/XV. asır şairlerinden Muhammed (Abdurrahman) adında bir zat tarafından yazılmış olan bu eser, manzum Türkçe siyer kitaplarının en hacimlilerindedir. Darîr'in siyerinin manzum hale getirilmiş şeklidir.³³ Halk arasında çok yaygınlık kazanmış, kahvehanelerde ve toplantılarda makamla okunmuştur.³⁴

³⁰ el-Shaman, a.g.e., s.39-40.

³¹ el-Shaman, a.g.e., s.40.

³² Üzerine çalıştığımız eserdir.

³³ el-Shaman, a.g.e., s.48-55.

³⁴ "Siyer", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c.VIII, s.31.

3. Manzum Siyer-i Nebi: Türkçe siyer kitaplarının en hacimlilerinden olan bu manzum eser, Amasyalı Müniri İbrahim (veya Mehmed) Çelebi (ö.927/1520) tarafından mesnevi tarzında yazılmıştır. Bu eser de meydana getirilirken Darîr'in siyerinden faydalanılmıştır.³⁵

4. İbn Hişâm'ın "es-Sîretü'n-Nebeviyye" Tercümesi: İbn Hişâm'ın siyerinin, Aydınlı Eyyub b. Halil (ö.986/1578) tarafından yapılmış olan tek tercümesidir.³⁶

4.2.3. XVI. Asır

1. Meâricü'n-Nübüvve fî Medârici'l-Fütüvve Tercümesi: X/XVI. Asrın Osmanlı ulemasından ve Koca Nişancı adıyla tanınan Celalzâde Mustafa Çelebi (ö.975/1567) tarafından, Molla Muin Miskin el-Ferâhî'nin Farsça olarak yazdığı siyer kitabının ilk Türkçe tercümesidir. Kanunî Sultan Süleyman'ın emriyle tercüme edilmiştir.³⁷

2. Meâlimü'l-Yakîn fî Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn: Şihâbüddin Ahmed el-Hatîb el-Kastalânî (ö.923/1517)'nin "el-Mevâhibü'l-Ledünniye" adlı Arapça siyer kitabının meşhur şair Bâki (ö.1008/1599–1600) tarafından yapılan tercümesidir. Vezir Sokullu Mehmed Paşa'nın emriyle tercüme edilmiştir.³⁸

3. el-Mevâhibü'l-Ledünniye bi'l-Minahi'l-Muhammediye Tercümesi: el-Kastalânî'nin "el-Mevâhibü'l-Ledünniye" sinin ikinci tercümesi olan bu eser, Manisalı Mahmud (ö.X/XVI. asır) isimli bir zat tarafından tercüme edilmiştir. Mütercim, tercüme sebebi olarak, daha önce yazılan siyer kitaplarından bir kısmının nazım olduğundan, anlaşılmasında bazı güçlüklerle rastlanılmasını ve bazı kısımlarında da güvenilir olmayan bilgilere yer verilmesini göstermiştir.³⁹

³⁵ el-Shaman, a.g.e., s.59-62.

³⁶ el-Shaman, a.g.e., s.102 ve metin kısmı için bk., s.1-531.

³⁷ el-Shaman, a.g.e., s.59-62.

³⁸ el-Shaman, a.g.e., s.62-64.

³⁹ el-Shaman, a.g.e., s.64-66.

4. Siyer-i Kazerûnî Tercümesi veya Sahahifü'l-İber ve Lataifü's-Siyer: Fars edebiyatında “*Siyer-i Afif*” veya “*Siyer-i Kazerûnî*” adıyla tanınan siyer kitabınının Türkçe ilk tercümesidir. 1595 tarihinde İznikli Vahyizâde Mehmed b. Ahmed (ö.1018/1609) tarafından Üsküdar Dâru'l-Hadis'te müderris iken tamamlanmıştır.⁴⁰

4.2.4. XVII. Asır

1. Delâil-i Nübüvvet-i Muhammedî ve Şemâil-i Fütüvvet-i Ahmedî veya Meâricü'n Nübüvve Tercümesi: Molla Muin Miskin'in “*Meâricü'n-Nübüvve*” adlı eserinin ikinci tercümesi olan bu siyer kitabı, Altıparmak adıyla meşhur Üsküplü Çıkrıkçızâde Mehmed (ö.1033/1623) tarafından kaleme alınmıştır. Halk tarafından çok rağbet gören bu eser, “*Altıparmak Tarihi*” adıyla tanınmıştır. Altıparmak'ın tercümesi, sade dil kullanmasından dolayı halk arasında daha önce yapılan Koca Nişancı Celâlzâde Mustafa Çelebi'nin tercümesinden daha fazla yaygınlaşmıştır.⁴¹

2. Dürretü't-Tâc fî Sîreti Sâhibi'l-Mirâc veya Siyer-i Veysî: Türkçede telif edilen siyer kitaplarının başında gelen bu eser, Veysî adıyla tanınan Alaşehirli Üveys b. Mehmed (ö.1037/1627) tarafından kaleme alınmıştır.⁴² Veysî, çeşitli Arapça ve Farsça kaynaklardan yararlanarak yazdığı bu eserinde, tefsir, hadis, lugat ve edebiyat kitaplarına da işaret etmiştir. Siyer-i Veysî adıyla meşhur olan bu eser, Türkçe siyer kitapları içerisinde malumat bakımından en güvenilir ve sağlam siyer kitabı olarak kabul edilmiştir. Bundan sonra yazılan siyerler Veysî'nin tesiri altında kalmıştır. Bundan dolayı esere birçok zeyl yazılmıştır. Eser, Veysî'nin ölümü dolayısıyla eksik kalmış ve ondan sonra gelen bazı yazarlar tarafından tamamlanmıştır. Eser, ağır bir dil ve üslupla yazılmasına rağmen Veysî'nin kitap içinde gösterdiği samimi duyguları dolayısıyla halk kitleleri arasında çok

⁴⁰ el-Shaman, a.g.e., s.66-67.

⁴¹ el-Shaman, a.g.e., s.68-69; “Siyer”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, c.VIII, s.31.

⁴² “Siyer”, *Yeni Türk Ansiklopedisi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1985. c.IX, s.3624; “Siyer”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c.VIII, s.31.

yayılmıştır.⁴³ Mevzu ve menkıbelerinin çekiciliği dolayısıyla hem Veysî'ye hem de onun nesir tarzına geniş şöhret sağlamıştır.⁴⁴

3. Siyer-i Veysî Zeyli: Nevizâde Ataullah (ö.1044/1634) tarafından Siyer-i Veysî'ye yazılan ilk zeyldir. Ancak müellifin ölümü dolayısıyla tamamlanamamıştır.⁴⁵

4. Siyer-i Veysî Zeyli: Bosnalı Sâmi-i Abdulkerim (ö.1096/1684) tarafından yazılmıştır.⁴⁶

5. Siyer-i Veysî Zeyli veya Zeyl-i Nâbî: Meşhur şâir Nâbî (ö.1124/1712)'nin bu eseri Siyer-i Veysî'ye yazılan zeyllerin en önemlisidir. Nâbî bu eserde, Veysî'nin külfetli ve süsle dolu üslubunu takip etmiş ve Veysî'den aşağı kalmamak için büyük gayret sarfetmiştir. Eseri telif ederken Arapça ve Farsça siyer kitaplarından istifade etmiştir. Eser, Nâbî'nin Siyer-i Veysî için yazdığı birinci zeyldir. Eserde Mekke'nin fethine kadar olan olaylar anlatılmaktadır.⁴⁷

6. Zeyl-i Zeyl-i Nâbî: Nâbî'nin Siyer-i Veysî'ye yazdığı ikinci zeyldir. Nâbî aradan yirmi yıl geçtikten sonra Zeyl'ine bir zeyl daha yazmıştır. Bu eser, Mekke'nin fethinden hicretin dokuzuncu yılına kadar meydana gelen olayları anlatmaktadır.⁴⁸

7. Siyer-i Veysî'nin Zeyli'nin Zeyli: Bağdatlı Nazmizâde Hüseyin Murtaza(ö. 1134/1721) tarafından Siyer-i Veysî'ye Nâbî'nin yazdığı zeyle yapılan zeyldir. Eserde Halid b. Velid ile Amr b. Âs'ın seriyyelerinden Hz. Peygamber'in vefatına kadar olan olaylar anlatılmaktadır. Eser 1107/1695 yılından önce tamamlanmıştır.⁴⁹

8. Siyer-i Kâzerûnî Tercümesi: XI/XVII. asrın Osmanlı ulemasından Karaçelebizâde Abdulaziz Efendi tarafından, "*Siyer-i Kâzerûnî*"nin ikinci Türkçe

⁴³ el-Shaman, a.g.e., s.69-72.

⁴⁴ Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, c.II, s.681.

⁴⁵ el-Shaman, a.g.e., s.72-73.

⁴⁶ el-Shaman, a.g.e., s.73.

⁴⁷ el-Shaman, a.g.e., s.73-76.

⁴⁸ el-Shaman, a.g.e., s.76.

⁴⁹ el-Shaman, a.g.e., s.76- 77.

tercümesidir. Karaçelebizâde Abdulaziz Efendi, bu tercümeyle, kardeşi ve hocası Karaçelebizâde Mehmed Efendi'nin emriyle yapmış ve IV. Sultan Murad'a ithaf etmiştir. Eser 1041/1631 yılından önce bitirilmiştir. Yaygın bir eserdir.⁵⁰

9. Siyer-i Nebî: Riyâzî Mehmed Efendi (ö.1054/1644) tarafından kaleme alınmıştır.⁵¹

10. el-Fevayihü'n-Nebeviyye fi's-Siyeri'l-Mustafaviyye: Karaçelebizâde Abdulaziz Efendi (ö.1068/1657)'nin Siyer-i Nebî'ye dair ikinci eseridir. Eser doğrudan doğruya müellif tarafından bu adla yazılmıştır. Müellif, eserde sanatlı ve secili bir üslup kullanmıştır.⁵²

4.2.5. XVIII. Asır

1. Siyer-i Nebî: XVII. asır sonu ve XVIII. asrın başı Osmanlı şair ve alimlerinden Abdalbâki Ârif (ö.1125/1713)'nin siyere dair yazdığı eserdir. Abdalbâki Ârif, eserini yazarken Arapça ve Farsça siyer kitaplarından yararlanmış, ancak tamamlayamadan vefat etmiştir. Sonradan Vezir-i Azam Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın emriyle Ârif Efendi'nin damadı Faiz Efendi el-Hüseynî tarafından 1719 yılında tertiplenmiştir.⁵³

2. Siyer-i Veysî Zeyli: Bu zeyl III. Sultan Selim zamanında Tıflî namıyla meşhur Ahmet Tıflî Efendi (ö.XVIII. asrın sonu XIX. asrın başları) tarafından kaleme alınmıştır. Müellif, Veysî, Nâbî, Nazmizâde ve Murtaza gibi koyu, külfetli bir üslup kullanmıştır. Eserde daha önce yazılan zeylerde geçmeyen ve iyice anlatılmayan hadiseler anlatılmaktadır. Müellif, Nâbî ve Nazmizâde'yi tenkit etmektedir.⁵⁴

⁵⁰ el-Shaman, a.g.e., s.81.

⁵¹ el-Shaman, a.g.e., s.81.

⁵² el-Shaman, a.g.e., s.82-83.

⁵³ el-Shaman, a.g.e., s.84-86.

⁵⁴ el-Shaman, a.g.e., s.77-79.

3. Siyer-i Veysî Zeyli: Koçhisârîzâde Süleyman Tâlip (ö.1206/1792 yılından sonra) tarafından 1792’de tamamlanmıştır. Nâbî’nin birinci zeyline zeyl mahiyetindedir. Benî Kaynuka gazâsından Hudeybiye sulhuna kadar olan olayları anlatmaktadır.⁵⁵

4. Ravzatu’l-Ahbâb fî Sîreti’n-Nebî ve’l-Âl ve’l-Ashab Tercümesi: Cemâlüddin Atâullah b. Fadlullah el-Hüseynî eş-Şîrâzî’nin “*Ravzatu’l-Ahbab*” adlı eserinin, Manisalı Benlizâde Mahmud (ö.1138/1725 veya 1140/1727) tarafından yapılan Türkçe tercümesidir.⁵⁶

5. Mevhibe-i Seniye mine’s-Sîreti’z-Zekiye: Ahmed b. İbrahim Tobhanevi(ö.1182/1769 yılından önce) tarafından çeşitli Arapça kaynaklardan yararlanılarak yazılmıştır. Muhtasar bir siyer kitabı mahiyetindedir.⁵⁷

4.2.6. XIX. Asır

1. Manzum Siyer-i Nebî veya Şerâfetnâme: İstanbullu İbrahim Hanif Efendi (ö.1217/1802) tarafından manzum tarzda yazılmış bir siyer kitabıdır. Veysî’nin siyeriyle bazı benzerlikler arz etmektedir. Eserde Mevlana’nın Mesnevi’sinden beyitler bulunmaktadır.⁵⁸

2. Siyer-i Halebî Tercümesi: Ragıp Paşa hocası denmekle meşhur olan İbrahim b. Mustafa el-Halebî el-Mudarî’nin “*Nazmu’s-Sîreti’n-Nebeviyye*” adlı eserinin ilk Türkçe tercümesidir. XIX. Asır Osmanlı yazarlarından Ayntablı Mütercim Asım Efendi (ö.1235/1820) tarafından III. Sultan Selim zamanında tercüme edilmiştir.⁵⁹

3. Şerh-i Kaside-i Halebî Tercümesi: İbrahim b. Mustafa el-Halebî’nin “*Nazmu’s-Sîreti’n-Nebeviyye*” adlı eserinin, ikinci Türkçe tercümesidir. Mehmed Efendi (ö.

⁵⁵ el-Shaman, a.g.e., s.80.

⁵⁶ el-Shaman, a.g.e., s.83-84; “Siyer”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c.VIII, s.31.

⁵⁷ el-Shaman, a.g.e., s.86-89.

⁵⁸ el-Shaman, a.g.e., s.89-92.

⁵⁹ el-Shaman, a.g.e., s.92-94; Mehmet Çoğ, *II. Meşrutiyet Dönemi İslâm Tarihçiliği (1908-1918)*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004. s.31; “Siyer”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c.VIII, s.31.

1216/1801 yılından sonra) tarafından tercüme edilmiştir. Müellif eserini Bağdat'ta 1801 yılında bitirmiştir.⁶⁰

4. Tercümetü'l-Müntehâb min Siyeri'r-Resûl: Ebu'l-Hasen el-Bekrî siyerinden, İbrahim Ganim Efendi (ö.1230/1815 yılından sonra) tarafından yapılmış tercümedir. Telif tarihi 1815, istinsah tarihi 1817'dir.⁶¹

5. Siyer ve Ensâb-ı Nebî ve Menâkıb-ı Ashâb: Mehmet Said b. Pîr Osman(ö.1234/1818 yılından sonra) tarafından yazılmıştır.⁶²

6. Ahsenü'l-Ahbâr: Ahmed Vehbi Efendi (ö.1235/1819 yılından sonra) tarafından kaleme alınmıştır.⁶³

7. Manzum Siyer-i Nebi: Abdulfettah Şefkat Efendi (ö.1242/1825) tarafından III. Sultan Selim zamanında kaleme alınmıştır.⁶⁴

8. Ziyâü'l-Cinân ve Şifâü'l-Cenân: İbrahim b. Ahmed Takadî(ö.1255/1839) tarafından yazılmıştır.⁶⁵

9. Mahmûdu's-Siyer: Eyüp Sabri Paşa (ö.1308/1890) tarafından yazılmıştır.⁶⁶

10. Siyer-i Veysî: Üveys b. Mehmet Veysî, tashih: Sadullah Said Ahmedî, Vezirhan Matbaası, İstanbul 1245/1830.⁶⁷

11. Tercüme-i Siyer-i Kebîr: çev: Mehmet Münib Ayıntabi, İstanbul 1241/1826.⁶⁸

12. Kitâb-ı Siyer-i Nebî: Abdurrahman, Esad Efendi Taş Destgâhı, İstanbul 1289/1874.⁶⁹

⁶⁰ el-Shaman, a.g.e., s.94.

⁶¹ el-Shaman, a.g.e., s.95-96.

⁶² el-Shaman, a.g.e., s.96.

⁶³ el-Shaman, a.g.e., s.96.

⁶⁴ el-Shaman, a.g.e., s.96.

⁶⁵ el-Shaman, a.g.e., s.98.

⁶⁶ el-Shaman, a.g.e., s.98.

⁶⁷ Çoğ, a.g.e., s.31.

⁶⁸ Çoğ, a.g.e., s.32.

13. Muhtasar İslâm Tarihi: Mehmet Azmi İbrahim Hakkı Paşa, Kasber Matbaası, İstanbul 1284/1868.⁷⁰
14. Hakâik-i Kelâm fî Târih-i İslâm: Suphi Paşa, Dâru't-tibâatil'l-Âmire Matbaası, İstanbul 1297/1881.⁷¹
15. Muhtasar Târih-i İslâm: Mehmet Murat Mizancı, İstanbul 1296/1880.⁷²
16. Muhtasar İslâm Tarihi: İsmail Kenan, İstanbul 1306/1890.⁷³
17. Muhtasar İslâm Tarihi: İzmirli Mehmet Mihrî, İstanbul 1307/1891.⁷⁴
18. Siyer-i Nebî: Hakkı, Matbaa-i Ebu'z-Ziyâ, İstanbul 1308/1892.⁷⁵
19. Muhtasar Tarîh-i İslâm: Ali Cevâd, Kasber Matbaası, İstanbul 1308/1892.⁷⁶
20. Muhtasar İslâm Tarihi: İsmail Rahmi, İstanbul 1311/1895.⁷⁷
21. Muhtasar Tarîh-i İslâm: Mehmed Halid Vecihi, Asır matbaası, İstanbul 1316/1899.⁷⁸
22. Akıl Yahut Ahir Zaman Peygamberi: İzmirli Hocasâde Mehmet Ubeydullah, Filibe 1316/1899.⁷⁹

⁶⁹ Çoğ, a.g.e., s.32.

⁷⁰ Çoğ, a.g.e., s.32.

⁷¹ Çoğ, a.g.e., s.32.

⁷² Çoğ, a.g.e., s.32.

⁷³ Çoğ, a.g.e., s.32.

⁷⁴ Çoğ, a.g.e., s.32.

⁷⁵ Çoğ, a.g.e., s.32.

⁷⁶ Çoğ, a.g.e., s.33.

⁷⁷ Çoğ, a.g.e., s.33.

⁷⁸ Çoğ, a.g.e., s.33.

⁷⁹ Çoğ, a.g.e., s.33.

4.2.7. XIX. Asrın Sonu ve XX. Asrın Başı⁸⁰

1. Siyer-i Nebî: Hakkı Bıçakçioğlu tarafından yazılmıştır. 1305'te İstanbul'da basılmıştır.
2. Levâmiü'n-Nûr: Mehmed Tevfik Paşa tarafından yazılmıştır. 1308'te İstanbul'da basılmıştır.
3. Mi'rât-ı Muhammediye ve Menâkıb-ı Ahmediye: Yusuf Ziya Yozgadî tarafından yazılmıştır. 1313'te İstanbul'da basılmıştır.
4. Nazmu's-Siyer: Trabzonlu Hafız Mahmud Zühdî (ö.1332/1913)'nin manzum bir eseridir. 1324'te Trabzon'da basılmıştır.
5. Akvemü's-Siyer: Düzceli Yusuf Suad tarafından yazılmıştır. 1327'de İstanbul'da basılmıştır.
6. Hayat-ı Hazret-i Muhammed: Lütfullah Ahmed tarafından kaleme alınmış, 1331-1332'de basılmıştır.
7. Siyer-i Celile-i Nebeviye ve Şemâil-i Şerife-i Mustafaviyye: Konyalı Hüseyin b. Tevfik tarafından yazılmış, İzmir'de 1338/1922'de basılmıştır.
8. Sîretü'n-Nebî. Abdullah Atıf Tüzüner tarafından yazılmış, 1229-1342'de İstanbul'da basılmıştır.
9. Ecmelu's-Siyer li-Ekmeli'l-Beşer: Aksekili Mustafa Hakkı tarafından kaleme alınmış, 1340/1924'te İzmir'de basılmıştır.
10. Siyer-i Nebî: Mehmed Ziya tarafından yazılan bu eser, 1340/1424 tarihinde İstanbul'da basılmıştır.

⁸⁰ el-Shaman, a.g.e., s.98.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MÜELLİF VE ESER HAKKINDA BİLGİ

Sîretü'n-Nebî adlı eser, Hicri 872 (Miladi 1468) yılında *Muhammed* (XV. yüzyıl) isimli bir müellif tarafından yazılmıştır.

Bu bilgilere YİBB adlı nüshada geçen aşağıdaki beyitlerden ulaşılmıştır.

Yazılış tarihi hakkında bilgi veren beyitler:

*‘Aqlum irdükçe dürişdüm söyledüm
Türk dilince sîreyi nazm eyledüm*

*Ol Resül’ün hicretinden şöyle bil
Kim sekiz yüz yetmiş iki didi yıl*

*Şabâh vaktinde hem cum‘a gününde
Rebî‘ü’l-evvelün evvel gününde*

*Tamâm oldı kalem düşdi elümden [YİBB,492a]
Hatâ vü sehv geçdiyse dilümden*

Eserin müellifi hakkında bilgi veren beyit:

*İy Muhammed hâmuş ol haddün degül [YİBB,4a]
Sen bu sözi söylemegil ebsem ol*

*Bu Muhammed haqqına kim bir du‘â [YİBB,493a]
Kılsa on rahmet ide aña Hudâ*

Eser, mesnevî nazım şekliyle ve aruzun “*fâilâtün fâilâtün fâilün*” kalıbı ile yazılmıştır. Ama bazı bölümlerde aruzun “*fâilâtün fâilâtün fâilün*” kalıbı ile “*mefâilün mefâilün feûlun*” kalıbı karışık olarak kullanılmıştır. Bu karışık kullanım taş baskılarda içerik korunarak giderilmiştir. Taş baskılarda kalıbın değişmesi bölümün değişmesiyle

birlikte olmuştur. Eserde aruz kusuru yok denecek kadar azdır. Müellif, mesnevinin içinde gazel, kaside, kıt'a vb. farklı nazım şekillerini de kullanmıştır.

Muhammed bu eseri yazarken *Erzurumlu Kadı Darîr*'in *Sîretü'n-Nebî*'sinden etkilenmiştir. Darîr de Muhammed de eserinde kaynak olarak *Ebû'l-Hasan el-Bekrî* (*Ebû'l-Hasen Ahmed Bin Abdillâh Bin Muhammed el-Bekrî*) den bahsetmektedir. Kısaca her iki eserin içinde de "*Bû'l-Hasan Bekrî rivayet eyledi*" şeklinde ifadeye rastlanmaktadır. Yine her iki eserin birçok yerinde "râvi eydür" şeklindeki ifadelerle "*Ebû'l-Hasan Bekrî*" işaret edilmiştir.

Yine *Muhammed'in Sîretü'n-Nebî'sinde Darîr'in* eserindeki beyitlere benzer birçok beyit bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır.

	Nebînüñ anası Āmîne Hâtün Haber virdi bu sözi meştür oldı	(Kadı Darîr)
	K'ayun on ikisi işneyn gicesi Harâb olmuş evüm ma' mür oldı ⁸¹	
277	Resül'ün anası Āmîne Hâtün Toğuz ay oldı didi hamlüme çün	(Muhammed)
278	Rebi'ül evvel ayı kutlu ayda Ulu devletlü ol 'izzetlü ayda	
	Bir aq kuş geldi arkamı şıgadı Kınadı birle kıatı kuvvet ile ⁸²	(Kadı Darîr)
296	Kınad ile bir aq kuş kuvvet ile Şıgadı arkamı key 'izzet ile	(Muhammed)

⁸¹ Darîr, *Sîretü'n-Nebî*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi 2384 nolu nüsha 105a.

⁸² Darîr, a.g.e., 105b.

Görürem Ka‘be’ye karşı Muḥammed (Kadı Darîr)
Bucaḡda yire urmuşdur yüzini

Yüzi secdede barmaḡın götürmiş
Dili söyler bilemezem sözünü⁸³

- 303 Yire hoş Ka‘be’ye karşı yüz urmuş (Muḥammed)
Başı secdede barmaḡın getürmüş
- 304 Dili söyler bilimedüm sözünü
Sevindüm göricek yine yüzünü

Esere; tevhit, münacat, na'tla giriş yapılmıştır. Giriş kısmından itibaren 62 beyitlik tevhid bölümünden sonra 12 beyitlik münacat-ı evvel bölümü gelmiştir. Daha sonra 48 beyitlik ikinci tevhit ve 27 beyitlik üçüncü tevhid bölümü gelmiştir. Akabinden 6 beyitlik münacaat, 29 beyitlik na't, 16 beyitlik sebab-i telif bölümü ve 76 beyitlik münacaat bölümü gelmektedir. Kısacası Hz. Peygamber'in doğumuna kadarki bölüm 275 beyitten ibarettir. Bu bölümden itibaren Hz. Peygamber'in hayatına giriş yapılmıştır.

Özetle eserde anlatılanlar şöyledir: Hz. Peygamber'in nurunun yaratılışından, doğumundan ve vilâdet gecesine meydana gelen olaylardan bahsedildikten sonra Hz. Peygamber'in gençliği, evlenmesi, bazı mucizeleri anlatılmıştır. Hz. Hatice'nin methi ve vahyin nüzulünden sonra Hz. Ebu Bekir, Hz. Osman, ve Hz. Ömer'in Müslüman oluşları, Miraç hadisesi, Hz. Peygamber'in bazı mucizeleri, nübüvvetin ikinci yılında vuku bulan olaylar anlatılmıştır. Daha sonra Hz. Peygamber'in Medine'ye hicreti, Hz. Eyyûb el-Ensârî, Mikdâd Bin Esved ve Miyâse Bint-i Câbir'in hikâyesi, Bedir, Uhud, Hayber savaşları anlatılmaktadır. Müteakiben ‘Amr Ma‘dî-Kerb’üñ muharebesini ve İslâm'a girişini, Halid Bin Velid'in Müslüman oluşunu, Gurâb Ḳal‘ası'nın alınışını, bazı vakaları anlatmaktadır. Buna müteakip Hz. Ali'nin muharebelerini, Mekke'nin fethini, Huneyn gazâsını, Hz. Peygamber'in mucizelerini, bazı gazâlarını, Ḳazret-i ‘Alî'nin Ḳardeşi Ca‘fer-i Ṭayyâr, Zeyd ve ‘Abdullâh'ın şehit edilmesini ve Hz. Peygamber'in vefatını anlatmaktadır.

⁸³ Darîr, a.g.e., 106a.

Genellikle müellif yeni bir bölüme başlarken yazar, “*Söyle iy bülbül*” nidasıyla kendine seslenerek başlamıştır. Bölüm başlıkları genellikle Farsça ve terkip ağırlıklı yazılmıştır. Elimizdeki taş baskı ve yazmalarda her bir bölümün başlığı genellikle aynı manayı içerecek şekilde farklı ifadelerle kaleme alınmıştır.

Yapmış olduğumuz araştırmalar sonrasında, eserin taş baskı nüshasının hemen hemen her kütüphanede ve hususi ellerde mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte eserin yirmi dört farklı yazma nüshasına ulaşılmıştır. Bu yazma nüshalar hakkında bilgi veren kütüphane kataloglarında *Muhammed*, *Muhammed Halife*, *Mehmet Halife*, *Muhammed Bin Mustafa*, *Abdullah Zahidi Efendi*, *Abdurrahman*, *Muhammed Hakkı* gibi birçok müellif adının kullanıldığı görülmektedir. Bu da eserin müellifinin kim olduğunun tam olarak bilinmediğinin göstergesidir.

Taranmış olan tezkirelerde, çeşitli türden kitaplarda, ansiklopedilerde ve bilimsel çalışmalarda siyer yazarı olarak bilinen Muhammed adında birisine rastlanmamıştır. Kısacası eserin yazarı hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Aşağıdaki beyitlerden yola çıkarak Muhammed isimli müellifi, *usûl ve fûru*’ bilen ancak şairlik iddiası taşımayan birisi olarak nitelendirebiliriz. Şiirde ayet ve hadislerin ve kelâm-ı kibârların yerli yerinde kullanılmış olması da müellifin dini konularda eğitim aldığını ve İslam dininin hükümlerini, itikadı meseleleri çok iyi bildiğini, göstermektedir. Aynı zamanda aşağıdaki beyitler eserin yazılış sebebini de ortaya koymaktadır.

- 190 Kendü miğdârumca anuñ medhîn direm
Şanmayasın kim beni bir şâ^c irem
- 191 Ben bu şâ^c irlik adından kaçaram
Şâ^c irâne şî^c re toprak şaçaram
- 192 Şer^c şî^c arından durur tâcum benüm
Yok durur hiç şî^c re muhtâcum benüm
- 193 Şî^c re hergiz kılmaz idüm ben şurû^c
Gerçi bilürdüm uşûl ile fûru

Sîretü'n-Nebî'nin geçtiği kaynaklar şunlardır:

1. Amil Çelebioğlu, Muhammediye I⁸⁴

“I-Topkapı Sarayı Müzesi kitaplığı, hazine bölümünde 233 numaradaki 327 yapraklık “Manzum Sîretü'l-Nebî Tercümesi” Mehmed adında birisine ait olup muhtemelen on yedinci yüzyıl malsulüdür:

*Baş: “Evvelâ biz ism-i Hak yâd idelüm
Söze andan sonra bünyâd idelüm”*

*Son: “Nasîb eyle İlâhi bunları sen
Bilürem hepnebek ulusısın sen”*

Önce sözden, şiirden, aşktan bahseden bir tevhidle başlanır. Na'tta:

*“Bu kitâb hod cümle anun medhidür
Çünkü zîrâ mu'cizâtı şerhidür”*

diyen müellif veya mütercim daha sonra şairliğe heveslenmediğini söyler. Bazı eksiklik veya fazlalıklara rağmen tertibi aşağı yukarı Muhammediye'ye benzer. Arada yer yer ayetler, hadisler ve gazel tipinde şiirler vardır. Mefâîlün mefâîlün feûlün ve fâilâtün fâilâtün fâilün kalıpları karışık kullanılmıştır.”

2. Prof. Dr. M. Fatih Köksal, Mevlid-Nâme⁸⁵

“Abdurrahmân: Necla Pekolcay eserin bir siyer-mevlid olup XVI. Yüzyılda yazıldığını ve iki nüshası bulunduğunu bildirmektedir.(Pekolcay 1997:40) Bir yazma nüshası şahsi kütüphanemizde bulunan eser, bir çok defa baskısı da yapılmış olan manzum “Siyer-i Nebi”dir. Müellifinin Abdurrahman'ın yanı sıra Muhammed mahlasını da kullandığı siyer, XVI. değil XV. yüzyılda kaleme alınmış olup yaklaşık 15 bin beyit tutarında mücessem bir mesnevidir. Bu eseri mevlid kabul edersek diğer manzum siyerleri de mevlid kabul etmemek için bir sebep kalmaz.”

⁸⁴ Amil Çelebioğlu, *Muhammediye I*, s.197.

⁸⁵ M. Fatih Köksal, *Mevlid-Nâme*, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2011, s.78.

3. Vasfi Mahir Kocatürk, Türk Edebiyatı Tarihi⁸⁶

“Siyer-i Nebi, Türk edebiyatındaki manzum dinî destanların en büyüğü, en geniş, en zenginidir. Siyer-i Nebî, Türk halkı arasında en çok okunan eserlerden biridir. Geceleri kahvelerde ve evlerde bir kişi tarafından makamla okunup birçok kimseler tarafından dinlenmesi yakın zamanlara kadar devam etmiştir. Eserin konu bakımından Arap kaynaklarından gelme olduğunda hiç şüphe yoktur. Fakta dinî ruh, halk dili ve zevki bakımından, çok Türkleştirilmiştir. Bilhassa dilindeki sadelik ve tabiiyet, akıcılık, dinî, destanî ve hayatî unsurlarla birlikte tahlil, tasvir, şiir ve hikâye gibi estetik ve teknik unsurlar arasındaki muvazene onu en kolay okunur ve dinlenir bir hâle getirmiştir. Gerçekten bu eserde çok tabîî, çok başarılı bir teknik ve tertip vardır. Hiç biri, haddinden fazla uzatılarak okuyucuyu veya dinleyiciyi sıkımsaz, yormaz. Umumi halk kitleleri olan okuyucusunun tasavvur ve tahammülüne göre tabîî bir şekilde ölçülüdür. Baştan aşağı didaktik bir ruh taşıdığı hâlde, emsali eserler arasında doğrudan doğruya didaktik kısımları en az olandır. İfadesi asla kuru değil, hattâ divan şiiri evsafına haiz fakat hiçbir zaman şiir ve sanat unsurlarıyla yüklenmemiştir. Muazzam bir emek ve şuurlu bir kudret eseridir. Fasil başlarında kısaca kendi kendine hitap ederek varlığının faniliğinden ve yaşayacak bir eser bırakmak arzusundan bahseden müellif, teşebbüsünde muvaffak olmuş ve eserini üç-beş yüzyıl en geniş manasıyla yaşatmıştır. Bütün bunlarla beraber, Siyer-i Nebî’yi Türk edebiyatının orijinal ve edebî bir eseri sayamayacağız. Çünkü konuda, ruhta ve şekilde millî bir şahsiyet taşımadığı gibi şahsî bir hususiyet de göstermemektedir. Mesalâ Yunus divanında, Köroğlu’nda ve Âşık Kerem’de bulunan orijinal cephe bunda yoktur. Bundan dolayı, ruhun ve zevkin değişmesiyle halk arasında yaşayış bakımından da ömrü sona ermek üzeredir.

Eserin yazarı ve yazıldığı zaman belli değildir. Kurayza Gazâsı faslının sonunda:

*Begâyet çok idi gönülde teşvîş
Ki var idi elümde bir niçe iş*

*Yigitligün hevâsı vardı başda
Nasîhatlala yazardum her yazışda*

⁸⁶ Vasfi Mahir Kocatürk, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Edebiyat Yayınevi, Ankara, 1970, s.269-275.

*Elümden gelür idi hayr u şer hem
Ki şâha hizmet itmek istedüm ben*

*Beni men itdiler elhamdülillâh
Ki rahmet eylesün anlara Allâh*

*Yog idi hem atamunda rızâsı
Ki korkdum gele Allâh'un kazâsı*

*Sınadum ben bu işi bilür idüm
Bir iş itsem tanışup kılur idüm*

*Çü fikr itdüm her işün âhirini
Ki ilme sarf itdüm ömrüm varını*

*Ki bize munis oldu nimet-i Rahmân⁸⁷
Kemine bendenüzdür Abdurrahmân*

Denildiğine göre yazarın adı Abdurrahman'dır. Âlim bir zattır, devlet hizmetinde girmeyi düşünmüş, denemiş fakat ilim yolunda çalışmayı tercih etmiştir. Yukarıda söylediğine göre de iyi yaşamış, saçı ağarmıştır.”

4. Massad S. Ali el-Shaman, Türk Edebiyatında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyeri'nin Türkçe Tercümesi⁸⁸

“Türkçe manzum siyer kitaplarının en hacimlilerinden olan bu eser, H. IX/M. XV. asır şairlerinden Muhammed isimli bir zât tarafından nazmedilmiştir.

Eserin müellifinin isminin “Muhammed” olduğu şu beyitten anlaşılmaktadır:

*İy Muhammed hâmûş ol haddün degül
Sen bu sözi söylemegil ebsem ol (A 5a)*

Ancak başka yerde “Nâzım-ı merhûm tazarrudur” bir başlık altında şöyle bir ifade bulunmaktadır:

⁸⁷ Bu beyitler TS ve TB'de 361. sahifededir.

⁸⁸ el-Shaman, a.g.t., s.XLVIII-LV.

*Çü fikr itdüm her işün âhirini
Ki ilme sarf itdüm ömrüm varını*

*Ki bize munis oldu nimet-i Rahmân
Kemîne bendenüzdür Abdurrahmân*

Böylece, müellifin isminin Abdurrahman olduğu anlaşılabilir. Müellifin ismi “Muhammed” olsun veya “Abdurrahman” olsun hayatı hakkında hiçbir bilgiye rastlanmamıştır. Fakat eserinde şu beyitleriyle şairlik iddiasının olmadığı ancak “Usûl ve Fûru” u bildiği anlaşılıyor:

*Kendü mikdarumca anun medhin direm
Şanmayasm kim beni bir şâirem*

*Ben bu şâirlik adından kaçaram
Şâirâne şî're toprak saçaram*

*Şer' şiarından durur tâcum benüm
Yok durur hiç şî're muhtâcum benüm*

*Şî're hergiz kılmaz idüm ben şürû'
Gerçi bilürdüm usûl ile fûrû”*

Yukarıdaki kaynaklar doğrultusunda araştırmacıların birçoğu sadece taş baskıda geçen;

*Ki bize munis oldu nimet-i Rahmân⁸⁹
Kemîne bendenüzdür Abdurrahmân*

beyitinden yola çıkarak eserin yazarının Abdurrahman olduğu çıkarımına varmışlardır. Fakat Abdurrahman adının geçtiği bu beyit yazma nüshaların hiçbirinde yoktur. Beyitte geçen *Abdurrahman* 'ın, yazma nüshaları bir araya getirerek taş baskıları düzenleyen ismi olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca, bu yazma nüshaların birçoğunun özellikle baş ve son kısımlarında eksiklikler söz konusudur. Bazı yazma nüshalarda ise birçok vakanın yazılmamış

⁸⁹ Bu beyit taşbaskılarda 361. sayfada.

olmasından dolayı ciddi manada eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Taş baskılar ve yazmaların karşılaştırılması sonucunda, eserlerdeki toplam beyit sayısının farklılaştığı gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda, 1890-1891 yıllarında yazmaların bir araya getirilmesiyle aruz ve anlam hatalarının giderilerek olayların kronolojik sıralanmasındaki yanlışlıkların kısmen de olsa düzeltildiği ve başlıkların daha da detaylandırılıp taş baskıların basıldığı sonucuna varılmıştır. Mevlana Müzesi'ndeki yazma nüshanın baş tarafında Arap alfabesiyle, *Abdubaki GÖLPINARLI* tarafından yazıldığı tahmin edilen “*Yazması ile başması ‘aynı mü’ellifiñ oldığı muhaqqak ise de mündericâtça ve tarz-ı tertipçe aralarında büyük bir fark görülüyor. Türk ana diliniñ unutulmuş olan birçok kelimeleri bu eserde vardır.*” notu da vardığımız sonucu desteklemektedir.

Osmanlı Devleti'nde, belirli bir zaman ve mekânda bir kişinin yüksek sesle kitap okumak, çevresindekilerin de onu dinlemek amacıyla oluşturdukları topluluğa *kıraat meclisi, yaren toplantısı, okuma toplantısı* denmiştir. Bu okuma toplantıları, insanların sadece eğlenmek için bir araya geldikleri meclisler değil; bilakis, okunan bir kitabı dinlemek ve ondan istifade etmek üzere bilinçli olarak bir araya geldikleri meclislerdir. Selçuklulardan Osmanlı'nın son zamanlarına dek toplumumuzda bir gelenek olarak süren okuma toplantıları, okuma yazması olmayan halkın bilgi seviyesinin artması için bir sebep teşkil etmiştir. Sözlü gelenekte bilgi, *anlatma* ve *ezberleme* unsurlarıyla kulaktan kulağa aktarılarak nesillere ulaşmıştır. Bu toplantılardaki dinleyicilerin birçoğu okuma yazma bilmediğinden dolayı okunanları ezberleme şeklinde hafızalarında tutmuşlardır. Çeşitli mekânlarda okunan bu toplantılarda, özellikle Allah ve peygamber bilgisine ve sevgisine ulaştırılan; imana, ibadete, ahlâka ve tarihe dair bilgiler veren kitaplar tercih edilip okunurdu. Tabii ki bunların yanında insanları coşturan, düşmana karşı vatanını savunmaya teşvik eden destan türünden kitaplarla insanları eğlendiren aşk ve macera kitapları da okunmuştur.⁹⁰

Özellikle taş baskı nüshaların birçoğunun sayfa kenarlarına *Menakıb-ı Gazavat-ı Seyyid Battal Gazi* adlı bir destanın basılmış olması da bu bilgiyi doğrular niteliktedir.

⁹⁰ Zehra Öztürk, “Eğitim Tarihimizde Okuma Toplantılarının Yeri ve Okunan Kitaplar” *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2003, S.1 (4), s.131-155.

Bu bilgiler neticesinde, günümüzde *Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inin* okunması gibi *Sîretü'n-Nebî* adlı eserin de yaren toplantılarında okunduğu, ezberlendiği ve akıllarda kaldığı kadarıyla şifahi olarak yayıldığı ve yazıya geçirildiği sonucuna ulaşmaktayız. Bu eserin gerek yazma gerek taş baskı nüshalarının kütüphanelerde, kitaplıklarda ve hususi ellerde çok yaygın olması ve nüshaların hacim yönüyle (beyit sayısı yönüyle) farklılık arz etmesi de bu tespitimizi doğrulamaktadır.

Şekil ve muhteva özellikleri bakımından oldukça zengin bir eser olması, doğumundan vefatına kadar Peygamber Efendimizin tüm yaşamını sade ve anlaşılır bir dille anlatması ve dini duygulara hitap ediyor olması gibi sebeplerden dolayı *Sîretü'n-Nebî*, halkın teveccühünü kazanmış ve halk arasında yüzyıllardır okunagelmiştir.

2. NÜSHA TANITIMI⁹¹

Bu eserle ilgili yapılan çalışmada aşağıdaki taş baskı ve yazmalardan istifade edilmiştir:

2.1. Taş Baskı Nüshalar

a) Süleymaniye Kütüphanesi'nde, Hacı Mahmut Efendi Bölümü'nde (4351) numara ile kayıtlı, taş basma olup 675 sahifeden ibarettir. Hicri 1308 (Miladi 1892) senesinde basılmıştır. (TS)

b) Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde, Özeğe Bölümü'nde (200260) numara ile kayıtlı, taş basma olup 648 sahifeden ibarettir. Süleymaniye'deki taş basma ile karşılaştırıldığında eksik sayfası yoktur. Buna ek olarak, kitabın sayfalarının kenarlarına Menakıb-ı Gazavat-ı Seyyid Battal Gazi adlı bir destan yazılı olup kitabın sonuna kadar devam etmektedir. (TB)

⁹¹ Nüsha tanıtımı sonunda bulunan parantez içindeki kısaltmalar nüsha kısaltmalarıdır.

Her iki taş baskının birinci sayfasında aşağıdaki ifadeler yazılmıştır.

“Mefhâr-i Sülâle-i Âl-i ‘Osmân Es-Sultânübni’s-Sultân İbnü’s-Sultân Es-Sultânü’l-Gâzî ‘Abdü’lhamîd Hân Efendimiz Hâzretlerinüñ sâye-i terâkkipiyât-vâye-i şehen-şâhîlerinde bu kerre işbu KİTÂB-I SİYERÜ’N-NEBÎ “Şallallâhü ‘Aleyhi ve Sellem” Birinci Def’a olarak nüşha-i aşliyyesinden mü’ellifî efendinüñ tahrîr buyurdukları imlâsı üzre tahrîr olunup kemâl-i diğkât ile muğâbele ve taşhîh olunup ba’de’l-hitâm işbu biñ üç yüz sekiz Senesi Cemâdiye’l-Ûlâ’nın evâsıtında Mağba’a-i ‘Osmâniyye’de tab’ ve neşr olunmuşdur.”

2.2. Yazma Nüshalar

- a) Sîretü’n-Nebî adı ile İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi’nde (TY. No: 1601) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 423 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. (Yİ)
- b) Sîretü’n-Nebî adı ile Ankara Milli Kütüphane’de (06 Mil Yz B 310) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 341 varaktan ibarettir. Mehmed Halife isimli müellifin eserinden Seyyid Hafız Osman tarafından Hicri 1217 (Miladi 1802) senesinde istinsah edilmiştir. (YA)
- c) Sîretü’n-Nebî adı ile Konya Mevlana Müzesi Yazma Eserler Kütüphanesi’nde (1169) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 328 varaktan ibarettir. Muhammed isimli müellifin eserinden Halil Bin Abdurrahman tarafından Hicri 1181 (Miladi 1767) senesinde istinsah edilmiştir. (YM)
- d) Sîretü’n-Nebî adı ile İBB Atatürk Nadir Eserler Kütüphanesi’nde (MC_Yz_O.000053) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 494 varaktan ibarettir. Muhammed isimli müellifin eserinden Mustafa Bin Bayezid tarafından Hicri 939 (Miladi 1532) senesinde istinsah edilmiştir. (YİBB)

2.3. Diğer Yazma Nüshalar

a) Sîret'u-Nebî adı ile Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi' nde (BY0000007876) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 297 varaktan ibarettir. Kütüphane kaydına göre müellifinin adı Muhammed Halife'dir.

b) Siyer-i Nebî adı ile İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi' nde (TY. No: 896) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 312 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

c) Sîreten-Nebî adı ile Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi' nde (2287) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 327 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

d) Siyer-i Nebî adı ile İBB Atatürk Nadir Eserler Kütüphanesi'nde (Bel_Yz_O.000073) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 151 varaktan ibarettir. Muhammed Bin Mustafa isimli müelliifin eserinden Bekir Bin Süleyman istinsah etmiştir.

e) Siyer-i Nebîye Aid Bir Manzume adı ile Süleymaniye Kütüphanesi'nde (01725-001) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 30 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

f) Manzum Siyer adı ile Süleymaniye Kütüphanesi'nde (01544) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 90 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

g) Siyer-i Nebî adı ile Süleymaniye Kütüphanesi'nde (01554) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 99 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

h) Siyer-i Nebî Nebî adı ile Süleymaniye Kütüphanesi'nde (00234) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 225 varaktan ibarettir. Kütüphane kaydına göre müellifinin adı Abdullah Zahidi Efendi'dir.

i) Siyerü'n-Nebî (sav) adı ile Süleymaniye Kütüphanesi'nde (003378) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 284 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

j) Sîretü'n-Nebî (sav) adı ile Süleymaniye Kütüphanesi'nde (04332) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 314 varaktan ibarettir. Muhammed Bin İbrahim tarafından Hicri 1087 (Miladi 1676) senesinde istinsah edilmiştir.

k) Siyerü'n-Nebî adı ile Süleymaniye Kütüphanesi'nde (03916) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 339 varaktan ibarettir. Kütüphane kaydına göre müellifinin adı Abdurrahman'dır.

l) Siyer-i Nebî adı ile Süleymaniye Kütüphanesi'nde (00154) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 430 varaktan ibarettir. Kütüphane kaydına göre müellifinin adı Muhammed Hakkı'dır.

m) Kitab Siyer El Nebîy adı ile Edirne Selimiye Kütüphanesi'nde (22 Sel 2532) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 270 varaktan ibarettir. Kütüphane kaydına göre müellifinin adı Abdurrahman'dır.

n) Siyer-i Nebî adı ile Ankara Üniversitesi DTCTF Kütüphanesinde (M. Ozak I. 50) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 252 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

o) Siyer-i Nebî adı ile Ankara Üniversitesi DTCTF Kütüphanesinde (M. Con A. 594) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 355 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

p) Sîretü'l-Nebî adı ile Ankara Milli Kütüphane'de (06 Mil Yz B 370) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 181 varaktan ibarettir. Mehmed Halife isimli müellifin eserinden Mustafa Hanif tarafından Hicri 1279 (Miladi 1862) senesinde istinsah edilmiştir.

q) Sîret'ün-Nebî adı ile Ankara Milli Kütüphane'de (06 Mil Yz B 453) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 202 varaktan ibarettir. Kütüphane kaydına göre müellifinin adı Mehmed Halife'dir.

r) Sîretü'n-Nebî adı ile Ankara Milli Kütüphane'de (06 Mil Yz B 1073) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 364 varaktan ibarettir. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

s) Sîretü'n-Nebî adı ile Ankara Milli Kütüphane'de (06 Mil Yz B 360) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 416 varaktan ibarettir. Mehmed Halife isimli müellifin eserinden Muhammed Bin Hasan tarafından Hicri 1182 (Miladi 1768) senesinde istinsah edilmiştir.

t) Sîretü'n-Nebî adı ile Ankara Milli Kütüphane'de (06 Mil Yz B 7167) numara ile kayıtlı el yazma eser olup 486 varaktan ibarettir. Hicri 1282 (Miladi 1865) senesinde kaleme alınmıştır. Kütüphane kayıtlarında eserin müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır.

3. Metnin Kuruluşunda Dikkat Edilen Hususlar

a) YİBB nüshası, en eski ve harekeli nüsha olduğu için Eski Anadolu Türkçesinin ve yazıldığı dönemin özelliklerini daha iyi yansıtmaktadır. Bu yüzden metin kuruluşunda bu nüsha esas alınmıştır. Nüsha karşılaştırmaları sonucunda farklı imla özellikleri ile karşılaşılmıştır. İmla ve yazım konusunda birlik sağlanması açısından yukarıdaki nüshaya uyulmuştur.

b) Metin kuruluşunda taş baskılardaki başlıklar daha detaylı ve açıklayıcı olduğu tercih edilmiştir. Ayrıca YİBB'deki bölüm başlıkları ile karşılaştırılmıştır.

c) Karşılaştırması yapılan yazma ve taş baskılardaki beyit, kelime ve söyleyiş farklılıkları sayfaların alt kısmında dipnot olarak gösterilmiştir.

d) Beyitlerde geçen ayet ve hadis iktibasları italik yazılmış olup gerekli açıklayıcı bilgiler de dipnot olarak gösterilmiştir. Aynı şekilde ayet ve hadisler dışında beyit içinde geçen Arapça, Farsça ibareler de italik yazılmıştır. Okuma ve anlamlandırmada faydalanılması için gerekli açıklayıcı bilgiler dipnot olarak gösterilmiştir.

e) İncelenen kısma kadar taş baskıdaki beyit sayısı 3329 iken yazmalardan eklenen beyitlerle birlikte bu sayı 3422'ye ulaşmıştır.

f) Karşılaştırma sonrası eserlerdeki eksik beyitler “-TS, -TB, -Yİ, -YA, -YM, -YİBB” şeklinde gösterilmiştir.

g) Bazı nüshalarda beyitlerin birinci mısraı ile ikinci mısraı ya da beyitlerin diziliş sırasının yer değiştirdiği gözlemlenmiştir. Metin kuruluşunda anlamın zarar görmemesi için en uygun olanı tercih edilmiştir. Bu değişiklikler dipnotta gösterilmiştir.

h) Vezin gereği taş baskı ve yazmalarda Türkçe kelimeler özellikle fiiller uzun vokalle yazılmıştır. Metnin transkripsiyonda gösterilmemiştir.

i) Eser mesnevî nazım şekliyle ve aruzun *fâilâtün fâilâtün fâilün* kalıbı ile yazılmıştır. Ama yazma eserlerin bazı bölümlerde aruzun *fâilâtün fâilâtün fâilün* kalıbı ile *mefâilün mefâilün feûlun* kalıbı karışık olarak kullanılmıştır. Bu karışık kullanım taş baskılarda giderilmiştir. Taş baskılarda aruz kalıbının değişmesi bölümün değişmesiyle birlikte olmuştur. Metin oluşturulurken bu karışık kullanım giderilmeye çalışılmıştır.

j) Araştırmacıya kolaylık sağlaması açısından karşılaştırmada kullanılan bütün eserlerin sayfa numaraları metinde gösterilmiştir.

4. Metnin Kuruluşunda Türkçe Bazı Ekler ve Kelimelerin İmlâsı⁹²

a) İsme ve fiile gelen birinci teklik şahıs ekinin vokali düz-geniş olarak yazılmıştır: -am, -em

azmayam (64), geçerem (69), faķirem, ‘āşiyem (150), mücrimem (154), kaçaram, şaçaram (191), āvāreyem (204), dutmuşam (207), bağlamışam (222).

b) Birinci çokluk şahıs eki yuvarlak vokalli yazılmıştır: -uz, -üz

oğlıyuz (90), varuruz (619), çıkamazuz (662), uluyuz (800), virürüz (1154), itmezüz (1284), ölüruz (1312), isterüz (1800), du‘acıyuz (2671), korçaruz (2779).

c) Birinci ve ikinci teklik ve çokluk şahısların iyelik ekleri yuvarlak vokalli yazılmıştır: -um/-üm, -un/-ün, -umuz/-ümüz, -unuz/-ünüz

dimāğum (6), başum (8), tācum (191), sözüm (220), Hābībüm (243), hamlüm (277), devletüñ, çırāğüñ (2291), işitdügüñ (2305), katuñ (2334), kulağüñ (2340), peygamberümüz (225), işümüz (1154), sālārumuz (1275), oğlumuz (505), aduñuz (586), ğayretüñüz (1152), devletüñüz (1491), dirdüñüz (2808).

⁹² Parantez içindeki numaralar örneğin kaçınıcı beyitte geçtiğini göstermektedir.

d) Üçüncü teklik ve çokluk şahıs iyelik eki düz-dar vokalli şekliyle kullanılmıştır. Ancak üçüncü teklik ve çokluk şahıs iyelik ekinden sonra akuzatif eki aldığı zaman iyelik ekleri yuvarlak vokalli yazılmıştır:

bendesı (75), oğlanları (610), ulusu (660), yarası (675), etegi (847), erligi (865), oğluñı (448), kapuñı (451), başuñı (691), gözüñi (762), göñlüñi (959), kavluñı (965)

e) Soru eki daima kelimedenden ayrı ve düz-dar vokalli şekliyle yazılmıştır: mı, mi
ire mi (60), irişür mi (186), ilinden mi (208), olmaya mı (545), cān mıdur (491).

f) Bildirme ekinin yuvarlak şekli kullanılmıştır: -dur, -dür. Ekin durur şekli kelimedenden ayrı yazılmıştır.

cāmi' i durur (3), özgedür (5), sevdā durur (8), göginüñdür (23), yig durur (28).

g) Fiilden fiil yapan faktitif eki yuvarlak vokalle yazılmıştır: -dur, -dür
toldurdu (289), kaldurdu (415), kaldurup (424), yidürgil (818), üleşdür (831).

h) Fiil zaman eklerinden geniş zaman eki olan -r'nin aldığı yardımcı vokal dar-yuvarlak ve düz-geniş yazılmıştır: -ur, -ür, -ar, -er

dutar (96), iner (97), koparur (104), iderse (122), kabül kıılır (766), güreşürem (991)

i) İstek kip eki birinci çoğul şahısta yuvarlak vokalle yazılmıştır: -lüm
virmeyelüm (643), diyelüm (668), nidelüm (670), varalum (671), güreşelüm (869).

Ayrıca istek kip ekinin 1. çokluk şahıs çekimi -avuz, -evüz biçiminde de; 2. çokluk şahıs çekimi ise -asız, -esiz biçiminde yazılmıştır:

uğrayavuz (688), dimeyevüz (694), gönderesiz (1194), yiyevüz (1435), eyleyevüz (1905), bulasız (1409), kılasız (1561), göresiz (1969), eylesiz (2842).

j) Gelecek zamanın 3. teklik şahıs eki -ısar, -iser biçiminde yazılmıştır:
döniserdür (105), kopısar (106), olısar (122), dutısar (245), süriser (333).

k) Geçmiş zamanın hem hikâyesi hem de rivâyeti üçüncü tekil şahısta düz-dar vokalli olarak yazılmıştır: -dı, -di; -mı, -miş

oldı (2), düzdi (47), gördi (82), buyurdı (85), dutmuş (93), olmuş (94), oturmuş (440).

l) Görülen geçmiş zaman 1. ve 2. tekil ve çoğul şahıs eki dar yuvarlak vokalli yazılmıştır.

komadum (70), şığındum (196), şuşadum (297), içdüm (298), bilimedüm (304), añladuñ (109), bunaduñ (621), yidüñ (679), geldük (1193), idindük (1286), kòduğ (1351), olduk (1395), buyurduñuz (1052), şalduñuz (1152), geldüñüz (617).

m)-dık, -dik, -duk, -dük partisip eki dar yuvarlak vokalli yazılmıştır.

didügüm (109), urduğını (680), didüğünden (763), itdüğini (923), getürdüğü (2375).

n) -ip, -ip, -up, -üp gerundium eki yuvarlak vokalli yazılmıştır. Ayrıca -uban, -üben ekinin yazımında ses uyumu korunmuştur.

yırtup (12), utanup (70), aldanup (214), baçup (274), bilüpdür (573), debüp (628), uzaduban (406), açuban (454), girüben (672), idüben (1320), irişüben (1652).

o) -inca, -ince, -unca, -ünce zaman gerundiumunun dar-yuvarlak olarak yazılmıştır.

toğınca (248) toymayınca (756) diyince (1319) gelince (1954) olduğunca (2472)

p) -madan, -meden gerundiumu hem bu şekliyle hem de –madın, -medin şekliyle yazılmıştır.

yaradılmadın (225) gelmedin (274) gitmeden (535) sürmedin (536) yimedin (549) kırılmadın (2582) utanmadın (2669) görmedin, irmedin (1185)

q) Kelimelerin dönem özellikleri aksettirilmiştir.

ıışk (10), kendözin (96), yaluñuz (113), bularuñ (290), diyü (287), tolusı (297), iy (728), divşür (730), ivlü ivine (738), yirden (742), yiter (747), toymağıl (756).

r) Vokal ile biten bir kelimedden sonra vokal ile başlayan başka bir kelime geldiğinde vezin gereği vokallerden biri düşürülünce iki kelime bitişik yazılarak vokalin düşüğü yer kesme işaretiyle belirtilmiştir.

gördi'di (2058). n'itmek (2643). n'oldı (2681), n'eyledi (2693), ne'n (2726).

Yine vezin icabı, için edatının i'si düşürüldüğü zaman kesme işareti konularak bitişik yazılmıştır.

hürmeti'çün (199), haqqı'çün (822), anuñ'çün (932), kendü'çündür (1921).

s) Yön belirten kelimelerin son sesleri yuvarlak yazılmıştır.

yuşaru (23), berü (470), ilerü (613), içeri (674), girü (899)

t) Nüshalarda vezin gereği uzun vokalle gösterilen Türkçe kelime ve ekler bolca kullanılmıştır.

aşan, şaşan (19), yuşarudur (23), dimegil (32), aña (35), tanaıklık (41), itme (42), aduñadur (54), baña (62), yavuz (65), Hudā'ya (66), geçerem, kaçaram (69), kapaña, komadum (70), saña (73), eylegil (74), diledi, getüre (76), adı (84).

5. Metnin Kuruluşunda Arapça ve Farsça Terkip, Ek ve Kelimelerin İmlâsı⁹³

a) Arapça terkipler şu şekilde yazılmıştır:

hayrū'l-mürselin (156), emirū'l-mü'minin (179), şefi' u'l-müznibin (207), fi'l-hâl (733), Şadıku'l-kavl (1095), Rabbū'l-ālemîn (1847), 'Aliyyū'l-Murtażā (2059), hayru'l-enām (2377), Mālikū'l-mülk (2621), tehiyyātū'l-mağām (2982).

b) Ancak Allah adıyla birleşen isimler bu imlâya tâbi tutulmamıştır.

v'allāh (1119), inşāallāh (1184), Halīlu'llāh (1365), Bi'smi'llāh (1413), li'llāh (2480), Resūlu'llāh (1563), 'Abdu'llāh (2044), Kelāmu'llāh (2174), bi'llāh (2781).

c) İzâfet-i maklûb yapılarak meydana getirilen birleşik isim ve sıfatlar tireli yazılmıştır.

ciger-küşem (977), pak-dāmen (1168), āhir-zemān (1187), gül-rū (1264), kâfile-sālār (1285), bed-baht (2958), meh-rū (2976), ser-nigün (3124).

⁹³ Metinde Arapça, Farsça kelime ve eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in "Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı çalışması dikkate alınmıştır.

- d)** Farsça isim ve hal köküyle yapılan birleşik kelimeler tireli yazılmıştır.
şāhib-ķırān (858), ğam-ġüsār (1712), nev-behār (2676), dü-şenbih (2862).
- e)** Kelime sonlarına gelen edat ve eklerin yazılışı Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in "Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı makalesine göre yazılmıştır.
ġülşen (11), yeksān (24), şā'irāne (191), şehryār (349), muhteşimāne (1110), bülbülāsā (1264), ġülistān (2136), dānişmend (2252), vefādār (2754), ġülzār (2224), ġışimnāk (3003), kühsār (3169), şükrāne (1838).
- f)** Arapça Farsça ön edat ve eklerle bir ismin birleşmesi sonucunda ortaya çıkan kelimeler tireli yazılmıştır.
ez-ġümān, ez-beyān (55), bī-ġayālık (916), bī-ġümān (935), lā-büdd (981), nā-bedīd (1392), nā-ġār (1397), ez-ķazā (1875), fi'l-ġāl, hem-rāz (2019), nā-dān (2654), bā-hüner (2854), hem-rāh (3015), lā-muġāl (3056), ber-uşül (3217).
- g)** Aynı iki kelimenin arasına bir edat girdiğinde tire ile ayrılmıştır.
yan-be-yan (815), ser-be-ser (1051), dem-be-dem (1144), menzil-be-menzil (1600), ser-te-ser (1689).
- h)** Farklı şekilde imlâ edilen kelimelerdeki farklılıklar muhafaza edilmiştir.
keret (1013), kerret (1967), nice (2385), niçe (2424).
- i)** Farsçadaki vāv-ı ma'düle "v" şeklinde gösterildi.
Ĥvāce (26, 157, 2811), Ĥvoca (1325), Ĥvāb (97, 212).

6. Transkripsiyon İşâretleri

Arap harfli alfabede bulunup da bugünkü alfabede bulunmayan harfler için ilmî eserlerde kullanılan aşağıdaki transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.

ء	’
ث	ṣṢ
ح	ḥḤ
خ	ḫḪ
ذ	ẓẒ
ص	ṣṢ
ض	ḍḌ/ẓẒ
ط	ṭṬ
ظ	ẓẒ
ع	‘
غ	ġĠ
ق	ḳḲ
ك	kK/ḵḶ /gG

Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler de şöyle gösterildi:

ا	āĀ
و	ūŪ
ى	īĪ

İKİNCİ BÖLÜM

1. SÎRETÜ’N-NEBİ’NİN YAZILIŞ SEBEBİ

Eserin yazılış sebebinin anlatıldığı Sebeb-i Telif bölümü 184-199. beyitler arasındadır. Muhammed, “Benim gibi fakir, biçare biri Kuran’da Yasin ve Taha ismiyle övülen Allah’ın peygamberi ve sevgilisi olan Hz. Peygamber’i hakkıyla övemez. Çünkü melekler bile onun büyüklüğüne ve güzelliğine övgüde yersiz kalır. İnsanoğlunun onu anlamaya, övmeye akli asla yetişemez.” diyerek kendisinin Hz. Peygamber’i methetmede çok aciz kalacağını söylemiştir. Aşağıdaki son beyitte “Bu eserde başından sonuna kadar Hz. Peygamber övülmüştür. Çünkü bu eser onun mucizelerini anlatmaktadır.” diyerek kitabın içeriğini ortaya koymuştur.

- 184 Bir kişi kim medhin anuñ Haqq diye
Ol Habîbümdür benüm muṭlaḳ diye
- 185 Gāhi Ṭāhā kıla gāh Yāsīn nidā
Medhin anuñ nice ide bu gedā
- 186 Hāş melekler ḳaldılar andan ṭaña
Ādemün aḳlı irişür mi aña
- 187 Kim aña lāyıḳ anı medh eyleye
‘Aḳl irişmez sırrına ne söyleye
- 188 Bu kitāb ḥod cümle anuñ medhidür
Çünkü zīrā mu‘ cizātı şerhidür

“Aklımın erdiği kadar Hz. Peygamber’i methettim. Bu eseri yazmamın tek sebebi de onu methetmektir. Bu esere bakarak beni şair zannetmeyin ve beni şair adıyla da anmayın! Çünkü ben şair adıyla anılmaktan imtina ediyorum. Şair sıfatıyla yazılmış şiirlerin üstünü de toprakla kapatmak isterim. Varsa bir tacım Hz. Peygamber’i övdüğümünden onu

anlattığımdan dolaydır. Her ne kadar usul ve fûrû⁹⁴ ilimlerini bilsem de şairane bir düşünceyle asla bu eseri yazmaya kalkışmadım.” diyerek bu eseri şairlik taslamak ya da şairliğini ispat etmek için yazmadığını söylemiştir.

- 189 ‘Aqlum irdükçe dürişdüm söyledüm
Maşşudum oldur anı medh eyledüm
- 190 Kendü mişdâru anuñ medhîn direm
Şanmayasın kim beni bir şâ‘ irem
- 191 Ben bu şâ‘ irlik adından kaçaram
Şâ‘ irâne şi‘ re toprak şaçaram
- 192 Şer‘ şi‘ arından durur tâcum benüm
Yok durur hiç şi‘ re muhtâcum benüm
- 193 Şi‘ re hergiz kılmaz idüm ben şürü‘
Gerçi bilürdüm uşul ile fûrû‘

“Aniden Hz. Peygamber’in aşkı bir ışık gibi gönlüme düştü. Hz. Peygamber’e aşık olan hasta, yaralı gönlüm zaaflarımı, eksikliğimi hiç dinlemeden Hz. Muhammed’i anlatmaya, övmeye başladı.” diyerek eseri birden bire yazmaya başladığını ifade etmiştir. Burada eserin adeta *Cenâb-ı Hakk’ın hususî bir mevhibesi ve bir kuvve-i kudsiyesinin nuranî tecellisi* olduğunu vurgulamıştır.

- 194 Nâgehân bir pertev-i ‘ışk irdi uş
Haste gönlüm kıpageldi kıldı cüş
- 195 Bağmadı eksükligine özine
Kaşd kıldı Muştafâ’nuñ sözine

⁹⁴ Naklî ilimler de kendi içinde *mükâşefe ve muamele* adlarıyla iki bölümde hulâsa edilmişlerdir. Bunlardan *muamele kısmı*, fiil ve terkten ibaret olmak üzere *dört bölümde* ele alınmıştır:

1. *Usûl*: Kitap, Sünnet, İcma ve Kıyas’tan ibarettir. Aynı zamanda bunlara “*edille-i şer’iyye*” de denir.
2. *Fürû*: Bunlar da, ibadet, muamelât, münakehât ve ukûbât gibi adlarla kitaplarda yerlerini almışlardır.
3. *Mukaddimât*: Lügat, sarf, nahiv, maânî, beyan, bedî gibi ilimlerdir.. ve bunlar, hadis, tefsir, fıkıh ilimlerini sıhhatli anlama yolunda sadece birer vasıtadirlar.
4. *Mütemmimât*: Bu da tamamen Kur’ân ilimleriyle alâkalıdır. Kur’ân’ın lafzıyla alâkalı olan kısmı mehâric, tashîh-i huruf, aşere, takrib unvanlarıyla; mânâsına taalluk eden bölümler, tefsir ve tevil adlarıyla; ahkâmıyla alâkalı kısımlar da usûl kitaplarının konusu olan, nâsîh-mensûh, hâss-âmm, celfî-hafî, hakikat-mecaz-kinaye, mücmel-müfesser, muhkem-müteşabih gibi isim ve unvanlarla ele alınmış ve işlenmişlerdir.

“Ya İlahi! Sana sığınarak, senden yardım istiyorum. Sen cömertsin, kerem sahibisin yardımını benden esirgeme! Ben sadece Hz. Peygamber’in hayatını ve onun yüce ahlakını anlatmak istiyorum. Yoksa ben kimim, Hz. Peygamber’i anlatmak kim? Onu benim gibi aciz bir kul anlatabilir mi? Tüm bu inayetler, yardımlar sendendir. O sevgili dostuna olan hürmetimden dolayı ilham eyle, kolaylık sağla ya Celil!” diyerek Allah’a dua ve niyazda bulunmuş. Allah’tan yardım ve medet beklediğini ifade ederek münacaat bölümüne geçmiştir.

- 196 Yā İlāhī ben şıgındum uş saña
Kim meded kılgıl keremden sen baña
- 197 Siretini ol ulu peygamberün
Dimek ister sözine kulağ uruñ
- 198 Yoğsa ben kıandan bu söz kıandan durur
Bu ‘ināyet dağı hem senden durur
- 199 Ol Habīb’ünñ hürmetiyçün yā Celil
Hâtıruma eyle ilhāmuñ delil

2. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

İncelememize konu olan bu eserin taş baskıları ve yazmaları arasında beyit sayısı ve sayfa sayısı yönüyle ciddi farklılıklar söz konusudur. Eserin tamamı yaklaşık olarak 16 bin beyit civarındadır. Ayrıca bu eser Türk Edebiyatı’nda kaleme alınan *ilk manzum siyere* örnektir.

Bu çalışmada, Miraç Mucizesi bölümünün sonuna kadar (1-3422 numaralı beyitler arası) olan bölüm 4 yazma ve 2 taş baskı nüshadan karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Eserle ilgili değerlendirmeler genellikle incelenen bölüm üzerinden yapılmıştır. Ayrıca çalışmada geçen “eser” kelimesi bazen Siyer’in tamamı için değil; inceleme yapılan bölüm için kullanılmıştır.

2.1. Nazım Şekli

Klasik Türk Edebiyatı'nda hikâye edilerek anlatılacak konular çoğu zaman mesnevi nazım şekli ile kaleme alınmıştır. *Sîretü'n-Nebî* de mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Beyitler mesnevi tarzının tertip hususiyetlerine uygun olarak dizilmiştir. Giriş kısmından itibaren 62 beyitlik tevhid bölümünden sonra 12 beyitlik münacat-ı evvel bölümü gelmiştir. Daha sonra 48 beyitlik ikinci tevhid ve 27 beyitlik üçüncü tevhid bölümü gelmiştir. Akabinden 6 beyitlik münacaat, 29 beyitlik na't, 16 beyitlik sebab-i telif bölümü ve 76 beyitlik münacaat bölümü gelmektedir. Kısacası Hz. Peygamber'in doğumuna kadarki bölüm 275 beyitten ibarettir. Bu bölümden itibaren Hz. Peygamber'in hayatına giriş yapılmıştır.

Şairler mesnevilerinde; monotonluğu gidermek, okuyucusunu dinlendirmek, okuyucusunun dikkatini toplanmak ve coşkusunu artırmak için genellikle değişik nazım şekilleri kullanmışlardır. Muhammed de, *Sîretü'n-Nebî* de gazel, kaside, kıt'a vb. farklı nazım şekillerini az da olsa kullanmıştır.

2.2. Vezin

Divan şiirinin hacimli mesnevilerinde hecenin 11'li ölçüsüne tekabül eden aruz kalıpları kullanılmıştır.⁹⁵ Bu konuya Cemal Kurnaz şöyle açıklık getirmiştir:

“Osmanlı devrinde halk ile aydının müşterekleri günümüzdekinden kat kat fazla idi. Kültür dokusunu besleyen din ve tasavvuf, halkın da aydının da dünyasına hakim idi. Mesnevi, Muhammediye gibi klâsik kitaplar tekkeler, kahveler ve köy odaları yanında sarayda ve enderunda da okunuyordu. Böyle olunca meydana getirilen eserler müşterek bir kültür üzerine bina ediliyor, farklılık ancak eser sahibinin muhtevayı ortaya koyduğu üslûpta çıkıyordu. Nitekim divan şiirinde mahallîleşme cereyanının görüldüğü yıllarda saz şiiri ile bir yakınlaşma olmuş, heceyle yazan divan şairleri aruzla yazan saz şairleri ortaya

⁹⁵ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., Ankara 1983, s.305-306.

çıkmiştir.”⁹⁶

Sîretü'n-Nebî'de, hecenin 11'li ölçüsüne tekabül eden aruzun “*fâilâtün fâilâtün fâilün*” kalıbı ile yazılmıştır. Bazı bölümlerde ise aruzun “*fâilâtün fâilâtün fâilün*” kalıbı ile “*mefâilün mefâilün feûlun*” kalıbı karışık olarak kullanılmıştır. Bu karışık kullanım taş baskılarda giderilmiştir. Taş baskılarda kalıbın değişmesi bölümün değişmesiyle birlikte olmuştur. Ayrıca eserin sadece bir bölümde “*fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*” kalıbıda kullanılmıştır.

Hemen hemen her divan şairinin şiirinde görülen imâle, zihaf, vasl gibi teknik kusurlar bu eserde de çok az da olsa mevcuttur. Özellikle aruzun Türkçeye tatbikinden doğan teknik kusurlar mevcuttur.

Türkçe kelimelerde uzun sesli bulunmadığı için kısa okunması gereken heceler uzun okunmasına imâle-i maksûre denir ve aruz uygulamasında bu hata sayılır.⁹⁷ *Sîretü'n-Nebî'de* de en çok karşılaştığımız aruz kusuru imâle-i maksuredir.

dağı (87) kapuña (155) yanardı (159) şanmayasın (190) duzağında (213) tobrağa (216) alacağın (241) aña (263) anı (367) anuñ (511) depredimedi (1003) gibi birçok kelimedede bu tür imâle yapılmıştır.

2.3. Kafiye

Bu tür muhtevalı anlatımların Osmanlı dönemindeki yaren toplantılarında okunduğu, ezberlendiği ve akıllarda kaldığı kadarıyla şifahi olarak yayıldığı ve yazıya geçirildiği bilgisine daha önceki bölümlerde değinmiştik. Bu doğrultuda, esasen bu tür eserlerin monotonluğunun kırılması, okumada devamlılığın ve sürekliliğin sağlanması, kolayca ezberlenmesi *ahenk unsurları* vasıtasıyla olmuştur. Bir diğer ifadeyle şiirdeki akıcılığı anlamla bütünleşen *ahenk unsurları* sağlar. Kafiye ve redifler de şiirdeki

⁹⁶ Cemal Kurnaz, “Divan Şiiri Geleneğinden Yararlanma”, *Divan Edebiyatı Yazıları*, Akçağ Yay., Ankara 1997, s.285-286.

⁹⁷ Haluk İpeken, *Eski Türk Edebiyatı Edebî Bilgiler, Nazım Şekilleri-Aruz Ölçüsü*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Ders Notları, Erzurum 1986, s.27.

akıcılığı, musıkîyi sağlayan ahenk unsurlarından biridir.

Sîretü'n-Nebî, kafiye ve redif yönüyle incelendiğinde cinaslı, yarım, tam ve zengin kafiye çeşitlerinin kullanıldığı görülmektedir. *Muhammed*, eserinde kafiye ve redifleri oluştururken Türkçe, Arapça ve Farsça'nın dil imkânlarını da kullanmıştır.

Cinaslı Kafiye:

Sîretü'n-Nebî'de, *Muhammed* neredeyse her üç-beş beyitte bir lahik ve mükerrer cinas türlerinden birini kullandığını görmekteyiz. Cinaslarla şiirdeki akıcılığı ahenk unsurları vasıtasıyla sağlamıştır.

Eserde geçen cinas çeşitleri şunlardır:

Tam Cinas Örnekleri

İncelediğimiz bölüme kadar olan kısımda tam cinas örnekleri yok denecek kadar azdır.

Kelimelerin anlam farklılıklarıyla kurduğu tam cinaslar:

- 628 Düşürdi virdi cānını yerine
Biri dağı debüp geldi yerine
- 2392 Taş durur ki ne görür ne işidür
Nice Tañrı'dur ki ādem işidür
- 2707 Pes 'Ömer kalkdı hemān ive ive
Öyke birle hışm ile gider ive
- 2817 Başladı ol uluları azdurur
İlle bize işbu işler az durur

Mürekkebin cinas türünde kurduğu tam cinaslar:

- 692 Sükān didi ki iy rāhib ne dirsın
Bu deyründen bizi sürüp nidersın

- 779 Dünyanuñ her dem de işi ol durur
Bulduğını diri kıomaz öldürür
- 2817 Başladı ol uluları az durur
İlle bize işbu işler azdurur
- 2898 Ol Burāķ altumda şöyle yürüdi
Her adımını göz irince yir idi
- 3037 Didi Cebrā'ıl baña kim ol durur
Kim atalardan oğullar aldurur

Tam Olmayan Cinās Örneķleri⁹⁸

Lahik Cinās: Mahrecleri birbirine yakın olan; başta, ortada veya sonda farklı bir harf bulunduran cināstır.

- 108 Ol durur kim yok durur aña zevāl
Ol durur ol pādişāh-ı lā-yezāl
- 115 Yaradandur gökleri ayı günü
Yürüden yazı kışı günü dünü
- 127 Çift durur hem ay ile uş gün dağı
Gündüz ile çift durur hem dün dağı
- 129 Çift durur ölüm ile dirlik dağı
Çift durur hem ikilik birlik dağı
- 133 Çift durur hem leyl ile bilgil nehār
Çift durur hem kış ile uş da bahar

nistī dağı - pestī dağı	(140)	yüzine - sözine	(305)
bilmedi - kılmadı	(149)	dībā - zībā	(310)
suç-güç	(151)	açıldı - seçildi	(311)
şāhı ol - māhı ol	(170)	tonları tiz - bunları tiz	(312)
kaçaram - şaçaram	(191)	havadan - ovadan	(317)
şürü ^c - fūrü ^c	(193)	dürüldi - sürüldi	(340)

⁹⁸ Parantez içindeki numaralar örneğin kaçınıcı beyitte geçtiğini göstermektedir.

sözümü - gözümü	(221)	yatdı yire - batdı yire	(344)
ķışşası - ğuşşası	(260)	bilür iseñ - kıllur iseñ	(562)
almağa - kıllmağa	(271)	dökile - sökile	(622)
beşâret - işâret	(287)	çıkamazuz - yıķamazuz	(662)

Muharref Cinas: Yazılışları aynı hareketleri (okunuşları) farklı kelimeler arasında meydana gelen cinastır.

- 146 Birliğdür bildügi bilenlerüñ
Varlığıdur bulduğı bulanlaruñ
- 272 Varıcağaz anda şayru oldu ol
Pes ecel yetişdi anda öldi ol
- 440 Varup çün Āmine evine girdüm
Oturmuş şöyle şādān anı gördüm
- 449 Hiç beni-âdem yüzünü görmesün
Kimesne hergiz kıtına girmesün
- 454 Hiç beni-âdem kıtına girmedi
Kimsene yüzün açuban görmedi

aluñuz - oluñuz	(584)	götürür - getürür	(1433)
ķırıla - kıarıla	(623)	bulmadı - bilmedi	(1514)
cidā ol - cüdā ol	(629)	götürdiler anı - getürdiler	(1610)
alduralar - öldüreler	(635)	varuñ - virüñ	(1747)
ķılına - kıılına	(684)	içmedi - açmadı	(1850)
görür - girür	(711)	bilem - bulam	(1945)
bulmuşam - bilmişem	(716)	götürürdi - getürürdi	(2070)
yatmağıl - yutmağıl	(757)	ķaldılar - kıldılar	(2240)
varayum - vireyüm	(814)	bulmuşam - bilmişem	(2257)
girelüm - görelüm	(938)	gördüğüñ - girdüğüñ	(2336)

Mükerrer Cinas: Cinaslı kelimelerden birinin ötekini son hecesinde / hecelerinde tekrarlanmasıyla oluşan cinastır.

- 27 ‘Aql ile olmaz muvāfıq añlađıl
Fi‘ lini diñle muđālif tañlađıl
- 53 Vaşf-ı zātuñ bilmeginde her kişi
Mu‘terif oldu vü nā-dānlık işi
- 78 Yođlıđuñ pes kāfiristānından ol
Diledi kim bir şol ala aça yol
- 87 Ol rükū‘ eyledi dađı durmadı
Secdeden bu başını şaldurmadı
- 109 Añladuñ mı didüğü sözden saña
Kim bu ‘ālem nicesi şaldur aña

şayruluğ - ayruluğ	(131)	hüb қођular - mağbüb қођular	(438)
tācum benüm - muđtācum benüm	(192)	şöyle şirīn - öyle şirīn	(463)
taña - aña	(186)	n’olaydı - olaydı	(505)
özine - sözine	(195)	esīr - sīr	(525)
varası - yalvarası	(205)	itmeden - gitmeden	(535)
ulu - şulu	(263)	başar idi - açar idi	(551)
emīn - hemīn	(264)	açdılar - şaçdılar	(565)
giderler - iderler	(326)	oğudı - toğudı	(654)
ağlamayayum - tağlamayayum	(332)	iñiler - siñiler	(666)
göbegi - begi	(392)	anlara - soranlara	(678)

Darbî (Muhmeliye Cinas): Pekiştirmeli sıfatlar ya da ikileme niteliğindeki kelimelerle yapılan cinastır.

- 816 Saçıvirdi yire kapış kapışa
Kimi aldı kimi şaldı bakışa
- 1455 İncil’in oğur iken ol zār zār
Ağlar idi gözleri pür eşki bār

- 2707 Pes   Ömer  alkdı hem n ive ive
 yke birle  ışm ile gider ive
- 2804 Bunlaru la şoye  arışmış bile
Söyleşürler lu f ile güle güle
- 2881  ızıl altundan uyanı ayarlu
Muraşsa  cevher ile dürlü dürlü
- 2789 Geldi tesb ha  amu şa r  v  tağ
İ   anı k firde açdı  ağ  ağ

Diğer Kafiye  eşitleri

Divan şiirinde Arapça ve Farsça kelimelerle yapılan kafiyeyi oluşturan ve kafiye harfleri (hur f-i k fiye) denen 9 harf vardır. Divan şiirinde uyaklar bunlara göre sınıflanır ve ad alır. *Muhammed, S ret 'n-Neb '* de daha çok *rev , te'sis, redif* ve *kayd* diye adlandırılan harflerle oluşturulan kafiyeleri tercih etmiştir. Rev , kafiyenin temel harfi olup sonda bulunur.

Kafiye-i Mücerrede: Kafiyenin temel harfi olan ve mısraın sonunda bulunan rev  harfi ile yapılan kafiyeye denir.

- 2 İsm-i  a  'dur her iş üzre ibtid 
Andan oldu ibtid  hem intih 
- 13 Derd durur b -m r-ı dillere dev 
Derd durur renc r gönüllere şif 
- 64 Bir   ar s  kim ben oldum cilveger
T ze  ıl kim göre her ş hib-hüner

Kafiye-i Müessese: Rev  harfi ile aralarında harekeli bir harf bulunan elif, *tesis* olarak adlandırılır. Bununla yapılan kafiyeye de *kafiye-i müessese* denir.

- 1975 Pes didi kim Muştafa  alib durur
Ol  adice  atun'a r ğıb durur
- 2127 Kim bu d n  a dur senün b t l durur
B t l işden d n ki b -h ş l durur

2390 Var mıdur şekküñ buña bātıl mıdur
Fıkr kııl bu haqlığa qābil midür

Kafiye-i Müreddefe: Reviden hemen önce aralarında harekeli bir harf bulunmadan elif, ye ve vav harflerinin gelmesine *ridf* (*redif*) denir. Bununla yapılan kafiye de *kafiye-i müreddefe* adını alır. Yukarıda adı geçen harflere Latin alfabesinde â, î, û harfleri karşılık gelir.

Kafiyenin elif (â) ile yapılmasına örnek:

12 Derd durur cān gevherini pāk iden
Derd durur yırtup hicābın çāk iden

30 ‘Aql eydür kim perīşān olmağıl
‘Işq güler eydür ki nā-dān olmağıl

35 Ma‘ şukuñdan dan ger başuñda var hayāl
Ol degüldür ol hayāl aña muḥāl

Kafiyenin ye (î) ile yapılmasına örnek:

3 İsm-i zāt Allāh Raḥmānū’r-Raḥīm
Cümle ismüñ cāmi‘i durur Ḥaḳīm

24 ‘Işqda yeksān oldılar küfr ile dīn
‘Işqda ne şekk kayğusı var ne yaqīn

62 İlle luṭfuñ ger baña telqīn ide
Cebra’ıl gökden baña taḥsīn ide

Kafiyenin vav (û) ile yapılmasına örnek:

15 Derd durur vīrānı ma‘ mūr eyleyen
Derd durur şem‘i yaqup nūr eyleyen

65 Bunu yavuz gözden iy Ḥaḳḳ dūr kııl
Ehl-i dil gözīn bunuñla nūr kııl

155 Qapuña varduqda mağbūn itmegil
Beni yādlar ile maqrūn itmegil

Kafiye-i Mukayyede: *Kayd*, reviden önce gelen harekesiz harftir. Bununla yapılan kafiye de *kafiye-i mukayyede* denir:

- 180 Her birisi nūr-ı Hâk̄k'dan behremend
Maḥremiyyet menziline ser-bülend
- 298 İçdüm çün oldı vücūdum nūra ğar̄k̄
İdemezdüm nürdan kendümi fark
- 2132 Māl ü mülk ü ḥānümānum terk idem
Cehd idem ḳalduram işüñ berk idem

Sîretü'n-Nebî'de Türkçe kelimelerle yarım kafiye, tam kafiye ve nadir de olsa zengin kafiye yapılmıştır:

Yarım Kafiye: “Bir tek ünsüz benzerliğine dayanan dayanan uyaktır. Yarım uyak, kimi zaman çıkakları birbirine yakın olan ünsüzlerle de yapılır. Bu durumda aslında yarım olan uyak büsbütün zayıf kalır. Kimi zaman da bir yerine iki ünsüzle uyak yapılır ki bu durumda ses benzeşmesi biraz daha artmış olur.”⁹⁹

Yarım kafiye örnekleri:

- 16 Her kimüñ kim gön̄lü pür-âteş olur
Her ne kim söz söyler ise hoş olur
- 17 Derd-mendüñ sözleri derdlü olur
Söylenen söz ‘ışk ile tatlu olur
- 23 ‘İşk ḥaḳ̄ikat göginüñdür güneşi
Hem muḥabbetden yuḳarudur işi

Tam Kafiye: “Bir ünlü ve bir ünsüzün ses benzerliğine dayanan uyaktır. Ünsüz benzerliği olmayan ve uzun â, uzun û ve uzun î ünlüleriyle biten Arapça ve Farsça sözcüklerle yapılmış uyaklar da *tam* uyak sayılır.”¹⁰⁰

⁹⁹ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara, 2009, s.86.

¹⁰⁰ Dilçin, a.g.e., s.87.

Tam kafiye örnekleri:

- 8 Hâtırında bu nice sevdâ durur
Kim başumda bu ‘aceb gavgâ durur
- 39 Vaḥdetüñ sırrına irmez fehm-i kes
Ḥayret oldı ḥâşıl-ı dānâ vü pes
- 44 Çün bulunmaz kim nedür sırr-ı kıdem
‘İllete ma‘ lüle pes sen çek kalem

Zengin Kafiye: “İkiden artık ses benzerliğine dayanan uyaktır. Uyaklı sözcüklerden biri, öteki sözcüğün sonunda yineleniyorsa, böyle uyaklara *tunç kafiye*de denir. Benzer ses sayısı üçü geçince uyumda zenginleşme derecesi artar. Ancak şiirde sözün doğallığını yitirmeden, dizeleri kulağı tırmalamayan benzer ses yığınları durumuna sokmadan zengin uyak kullanabilmek ustalık isteyen bir sanattır. Arapça ve Farsça sözcüklerdeki bir ünsüz ve bir uzun ünlü ile yapılan uyaklar da zengin uyak sayılır.”¹⁰¹ *Sîretü’n-Nebî*’de en çok kullanılan kafiye türleri arasındadır.

Zengin kafiye örnekleri:

- 1 Evvelâ biz ism-i Ḥaḫḫ yâd idelüm
Söze andan şoñra bünyâd idelüm
- 3 İsm-i zât Allâh Raḫmânü’r-Raḫîm
Cümle ismüñ cāmi‘ i durur Ḥaḫîm
- 26 Şeh-süvârı ‘ışḫ çün leşker çeker
Ḥvâceler ḫullarına olur nöker

Ayrıca aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi *Muhammed, Sîretü’n-Nebî* adlı eserinde *çift kafiye (zû-kâfiyeteyn)* ya da bir diğer isimle *iç kafiye türünü de kullanmıştır.*

- 55 Her ḫayâlâtuñ müberrâ ez-gümân
Her işârâtuñ mu‘arrâ ez-beyân

¹⁰¹ Dilçin, a.g.e., s.89-90.

- 92 Ādemī kim oğlıdur yirūñ gögüñ
Ol emirden diridür divşür öñüñ
- 101 Ol bilür gökde kaçā taķrīrini
Ol kıılır yirde kaçader tedbirini

2.4. Redif

Redif, mısra sonlarında yazılışları, anlamları ve görevleri aynı olan kelime ve eklerle yapılır. Ancak, mesnevilerde aruzun kısa kalıbı daha çok kullanıldığı için genellikle redif pek tercih edilmez. Fakat *Muhammed*, eserinde cinaslı kafiyeleri çok sık kullanmasından ve eserini oluştururken ağırlıklı olarak Türkçe kelimeleri tercih etmesinden dolayı rediflere yeteri kadar yer vermiştir. Ayrıca eserinde kafiye olmadan yalnızca redifi bulunan beyitler de mevcuttur.

- 42 Sen gümān itme ki pīş ü pes nedür
Kim bu nev^ç ü cins ü bu ^çālem nedür
- 241 ^çAķl kııl kime varursa pāk ola
Hem alacağın dağı key pāk ola
- 269 Doğıcaķ oğluñ konuķluk eylegil
Çoķ deve boğazla ķurbān eylegil

Muhammed, eserinde özel isimleri kullanarak da redifler oluşturmuştur.

- 1033 Didi iy Beytü'l-Ĥarām'uñ Tañrısı
Ka^ç be vü Zemzem Maķām'uñ Tañrısı
- 1035 Pes Resūlu'llāh didi kim iy ^çÖmer
Her ne zūruñ var ise kııl yā ^çÖmer
- 1648 Pes uyandı şehre girdi Muştafā
Açdı gözin baķdı gördi Muştafā

Muhammed, divan şiiri geleneğinde redif oluştururken öne çıkan ve aranan bir özellik olan Türkçe - Türkçe, Arapça - Arapça veya Farsça - Farsça kelime ve eklerle redif yapmaya dikkat etmiştir. Ağırlıklı olarak Türkçe - Türkçe şeklini tercih etmiştir.

Türkçe – Türkçe

- 7 Gönlümün tūḫisi pervāz eyledi
Sūz ile bir söze ḥūṣ-sāz eyledi
- 19 Bu ḳapuyı evvel açan söz idi
Varlığı bu mülke ṣaçan söz idi
- 44 Dört ü biṣ altı degül zātı anuñ
Varlığıñ nefyidür işbātı anuñ

Arapça – Arapça

- 82 Çünkü ḳudret yüzünü gördi ‘adem
Zehresi çāk oluban durdı ‘adem
- 85 Pes ḳulına anda buyurdı rükū‘
Daḫı ayruḳ durmadı ḳıldı rükū‘
- 240 Şulbe şulbden naḳl idiser işbu nūr
İssına deḡin gidiser işbu nūr

Farsça – Farsça

- 100 Ol emirdendür ḫaḳīḳat işbu cān
Ol emirden zinde oldu ins ü cān
- 443 Didüm oḡlan toḡurmaḳdan eṣer ḫiç
Yüzüñde yoḳ durur zerre ḳadar ḫiç
- 456 Āmine’nüñ evine vardum hemīn
Ḳapu açdı içerü girdüm hemīn

2.5. Diğer Ahenk Unsurları

2.5.1. Ses Tekrarları:

Şiirdeki ahenk unsurlarından biri de aliterasyon ve asonanstır. Şiirde veya nesirde söze ahenk verecek şekilde aynı sessizlerin tekrarlanmasına aliterasyon; aynı seslilerin tekrarlanmasına da asonans denir.

Asonans örnekleri

- 18 **D**erd-m**e**ndem söz**l**erü**m**i di**n**le **s**en
Söz **n**e durur niredendür a**n**la **s**en
- 34 ‘I**ş**ka ‘**ā**şı**k**a **q**alem sen çek tem**ā**m
T**ā** hem**ā**n ma‘**ş**u**k**a **q**ala ve’s-sel**ā**m
- 286 **M**e**l**ek**l**er kim gelür**l**er kim gider**l**er
Geh**ī** tehl**ī**l geh**ī** tesb**ī**h ider**l**er
- 431 **Z**uhur**ı**yla bu n**ū**run u**ş** p**ā**k oldu**ğ**
K**ū**fürden **q**urtıl**u**p bu n**ū**r**ı** buldu**ğ**
- 433 Div**ā**r-ı Ka‘be’**n**ü**n** key **q**atı k**ū**t**l**er
Y**ū**zi **ū**st**ū**ne d**ū**ş**d**i c**ū**mle b**ū**t**l**er
- 776 ‘**İ**zzet idem **h**izmet idem c**ā**n gibi
C**ā**n **i**çinde yir d**ū**zem **ī**m**ā**n gibi

Aliterasyon örnekleri

- 13 **D**erd durur b**ī**-m**ā**r-ı d**ī**llere dev**ā**
Derd durur renc**ū**r gön**ū**llere ş**ī**f**ā**
- 150 **H**em Ker**ī**msin hem **Ġ**an**ī**’sin hem Ra**ḥ**īm
Ben fa**q**īrem ‘**ā**şiyem müflis le’**ī**m
- 189 ‘A**q**lum ird**ū**kçe d**ū**riş**d**üm s**ö**yled**ū**m
Ma**q**şudum oldur anı med**ḥ** eyled**ū**m

- 326 Kaçar dīvler deñizlere giderler
Şeyātinler kamu feryād iderler
- 573 Ol mübārek pīr durur ‘ömri dırāz
Ol bilüpdür vardur anda dürlü rāz
- 862 O gündən qaldı gönlinde ‘adāvet
Dağı eksilmedi artdı dalālet

2.5.2. Söz tekrarları:

Divan edebiyatında, kelime ve kelime gruplarının tekrarına dayalı bir anlatım tekniğinden bahsedilebilir. Bazı söz ve söz gruplarının belirli aralıklarla tekrarından doğan âhenk, anlamla bütünleştiği zaman poetik bir fonksiyon icra eder ve meramın etkili bir biçimde sunulmasını sağlar.¹⁰²

Muhammed, eserinde özellikle kelimelerin seslerinin anlam bütünlüğünü bozmadan paralel biçimde sıralanmasına dikkat etmiştir. Sözcüklerin paralel tekrarlanmasına örnek:

- 55 Her hayālātuñ müberrā ez-gümān
Her işārātuñ mu‘arrā ez-beyān
- 1129 Yimezem dağı yiyesiñiz sizüñ
Geymezem dağı giyesiñiz sizüñ
- 1758 Bu Muḥammed hem ḥabībdür hem nesīb
Hem kerīmdür hem şerīfdür hem ḥabīb
- 2581 Şarkı ğarbtı dutısar durur bu dīn
Ḥaşre degīn yetiser durur bu dīn
- 2963 Ki her yüzde dehānı biñ var anuñ
Ki her femde zübānı biñ var anuñ
- 3211 Birisi aşlan bigi durur yaķīn
Birisi kerkes bigi durur hemīn

¹⁰² Muhsin Macit, *Divān Şiirinde Âhenk Unsurları*, Kapı Yay., İstanbul 2005, s.27.

Muhammed, eserinde kimi zaman zıt sözcükleri paralel bir biçimde tekrarlayarak kullanmıştır. Zıt sözcüklerin paralel tekrarlanmasına örnek:

- 787 Malı mülki kılları key çoğ idi
Dünyalıkda eksügi hiç yoğ idi
- 2220 Bizüm az kulluğumuzı çoğa şay
Çok günâhlar işlemişüz yoğa şay

Muhammed, eserinde kimi zaman aynı sözcükleri tek bir mısradaki tekrarlayarak kullanmıştır. Aynı sözcüklerin tek bir mısradaki tekrarlanmasına örnek:

- 223 Ne kılam ben ne söyleyem siyahkâr
Günahkâram günahkâram günahkâr
- 224 Şol işlerden ki kıldı nefis nâ-dân
Peşimânem peşimânem peşimân

Muhammed, eserinde kimi zaman akis sanatından istifade ederek sözcükleri tekrarlayarak kullanmıştır. Akis şeklinde sözcüklerin tekrarlanmasına örnek:

- 994 Başmış olasın hemân bu beni sen
İremezseñ dutayum pes seni ben
- 1111 Gelgil imdi nöker olğıl sen baña
Kim eyü tonlar vireyüm ben saña

Muhammed, eserinde kimi zaman anlamı güçlü kılmak ve ahengi artırmak için ikilemelere de başvurmuştur. İkilemelerle sözcüklerin tekrarlanmasına örnek:

- 1888 Kendü kendümde degüldüm bilmedüm
Hem işi böyle taşavvur kılmadum
- 1915 Dürlü dürlü çok döşekler şaldılar
Ol serâyı hoş müzeyyen kıldılar

Muhammed, eserinde kimi zaman arka arkaya gelen beyitlerde aynı sözcük ya da sözcükleri tekrarlayarak kullanmıştır. Bu türden sözcüklerin tekrarlanmasına örnek:

- 12 Derd durur cān gevherini pāk iden
Derd durur yırtup hicābın çāk iden
- 13 Derd durur bī-mār-ı dillere devā
Derd durur rencūr gönüllere şifā
- 14 Derd durur t̄ā^c atleri maqbūl iden
İrmedi maqşūdına derdsüz giden
- 19 Bu kapuyı evvel açan söz idi
Varlığı bu mülke şaçan söz idi
- 20 Perdeyi evvel götüren söz idi
Cevheri cisme getüren söz idi
- 21 Nāz ile rāz iden evvel söz idi
Perdede sāz iden evvel söz idi
- 2215 Dīn-i İslām diregi durur namāz
Hep ‘ ameller yigregi durur namāz
- 2216 Kūlına Hāq̄q’ dan hidāyetdür namāz
Tañrı’ dan bize ‘ ināyetdür namāz
- 2217 Enbiyālar pişesi durur namāz
Evliyā endişesi durur namāz

Bütün bu örneklerin yanında *Muhammed*’ in söyleyiş biçiminden kaynaklanan söz tekrarları da mevcuttur. Bu söz tekrarları da arka arkaya gelen beyitlerde, sözcüklerin tekrarı şeklinde kullanılmıştır. *Muhammed*, farklı söyleyiş biçimlerini mesnevinin içine dağıtarak eserin monotonluğu kırmıştır. Böylelikle şiirdeki ahengi, müzikaliteyi ön plana çıkarmış ve okuyucunun esere olan ilgisini, tutumunu değiştirmiştir.

Muhammed'in bu söyleyiş biçimlerini örneklendirecek olursak:

- Çeşitli varlıklar konuşturularak sözcük tekrarlama yoluna gidilmiştir. Aşağıdaki beyitlerdeki aşk-akıl diyalogunu bu söyleyişe örnek olarak verebiliriz:

- 28 ‘Aql eydür kār-sāzı yig durur
 ‘Işğ eydür pāk-bāzı yig durur
- 29 ‘Aql eydür ked-ḥudāluḡ ḥoş olur
 ‘Işğ eydür pādişāhluḡ ḥoş olur
- 30 ‘Aql eydür kim perīşān olmaḡıl
 ‘Işğ güler eydür ki nā-dān olmaḡıl

- Tevhit bölümünde Allah’ın varlığı ve birliğini ispatlamak için kâinattaki zıtlıklar sıralanmıştır. Bu zıtlıklar ifade edilirken sözcük tekrarlama yoluna gidilmiştir. Bu söyleyiş biçimine örnek:

- 130 Çift durur hem ten daḡı bu cān ile
 Çift durur hem küfri bil imān ile
- 131 Çift durur hem sağlığı ile şayruluḡ
 Çift durur ulaşmaḡ ile ayruluḡ
- 132 Çift durur hem ‘aql nefis ile bile
 Çift durur hem ‘ilmi añla cehl ile

- Divan şiiri ve halk şiirinde ortak bir söyleyiş biçimi olarak kullanılan *dedim-dedi* kalıbı şiirin geneline yayılmıştır. *Dedim-dedi* söyleyiş biçimiyle sözcük tekrarlama yoluna gidilmiştir. Bu söyleyiş biçimine örnek:

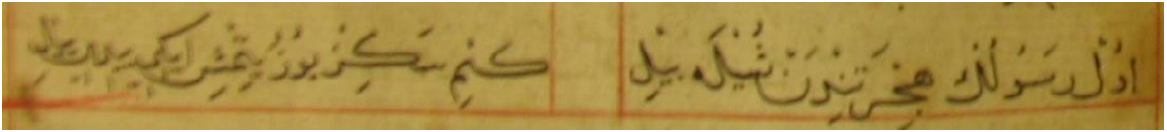
- 616 Didi kim yā ‘Arab kimsin ne dirsın
 Ne şorarsın niredensin ne ersin
- 617 Didi siz kimsiz kaçduñuz nireye
 Ne işe geldüñüz siz bu āraya
- 618 Didi Ṭā’if ilinüñ leşkeriyüz
 Bahādurları gürbüz erleriyüz

Tüm bu söz tekrarı örneklerinin yanında yukarıda *Kafiye ve Redifler* başlığı altında değinilen cinaslı kafiye örneklerinin birçoğu da söz tekrarlarına örnek teşkil etmektedir.

Daha önceki bölümlerde bu eserin yaren toplantılarında, kırat meclislerinde okunduğu, ezberlendiği ve böylece halk arasında çok okunan bir eser olduğu zikredilmişti. İşte bu farklı söyleyiş biçimleri ve ahenk unsurları göz önünde bulundurulduğunda tüm bu unsurların eserin ezberlenmesini kolaylaştırıcı bir etken olduğunu ortaya koymaktadır.

2.6. Dil ve Üslûp Özellikleri

Elimizdeki en eski nüsha olan YİBB'ye göre, *Sîretü'n-Nebî* adlı eser, Hicri 939 (Miladi 1532) yılında Mustafa Bin Beyazıt tarafından istinsah edilmiştir. Fakat eserin orijinali aşağıdaki beyitte (YİBB, 492a) düşürülen tarihe göre Hicri 872 (Miladi 1468) yılında kaleme alınmıştır. Kısacası, YİBB, orijinal nüshadan tam 65 yıl sonra Mustafa Bin Beyazıt tarafından istinsah edilmiştir.

Ol Resül'ün hicretinden şöyle bil

Kim sekiz yüz yetmiş iki didi yıl

Yukarıdaki tarihler doğrultusunda eserin 15. yy ait olduğu anlaşılmaktadır. Eser, Eski Anadolu Türkçesi(Eski Türkiye Türkçesi, Eski Osmanlı Türkçesi) dönemi dil özelliklerini yansıtmaktadır.

Eski Anadolu Türkçesi, XIII-XV. yüz yıllar arasında gelişme kaydeden dönemdeki yazı dilinin adıdır. Bu dönem, Anadolu Selçuklularının son devirlerini, Beylikler dönemini ve imparatorluk haline gelmeden önceki Osmanlı Devleti dönemini kapsamaktadır.

XV. yüzyıl Osmanlı Devlet'inin kültür ve medeniyet yönünden gelişmeye başladığı bir dönemdir. Bu gelişmelere bağlı olarak edebiyat sahasında da ciddi ilerlemeler olmuştur. Bu yüzyılda Türkçe, sadece halkın konuştuğu bir dil olmaktan çıkmış; Klâsik Türk şiirini şekillendiren, Klasik Türk şiirinin inceliklerini ve güzelliklerini ortaya koyan bir araç olmuştur. Türk edebiyatı açısından önemli birçok eserde bu yüzyılda kaleme alınmıştır.

Bu yüzyılda Türkçenin; edebiyat dili, şiir dili, olmasındaki en büyük etken mekteplerde Arapça ve Farsçanın yanında Türkçe'nin de ders olarak verilmesidir. Türkçe'nin mekteplerde ders olarak okutulmasında, bir bilim-ilim, bir sanat dili olarak kullanılmasında, o dönem sultanlarının -I. Mehmet, II. Murat, II. Mehmet, II. Beyazıt- etkisi çok fazladır. Aynı zamanda Osmanlı sultanları Kur'ân-ı Kerîm, okuma-yazma, siyer, hüsn-ü hat ve edebiyat gibi dersler aldığı için dili çok iyi kullanabiliyorlardı. Bundan dolayı da dilin gelişmesini her yönden destekliyorlardı.

Bu dönemde yazılan eserlerde; yabancı unsurlara çok fazla yer verilmemiş, ağırlıklı olarak sade bir Türkçe kullanılmıştır. *Sîretü'n Nebî*'de ağırlıklı olarak sade bir Türkçe kullanılmış olup halkın ilk okuyuşta anlayabileceği sade ve akıcı bir üslupla yazılmıştır. Eserde, Arapça, Farsça kelime ve terkiplere kısmen yer verilmiştir. Beyitlerde görülen aliterasyon, asonans, kelime tekrarı, mısra başı kafiye, cinas gibi özellikler eseri; coşkulu, akıcı ve ahenkli kılan unsurlar arasındadır.

YM'nin ilk sayfasına; Arap alfabesiyle, Abdülbaki GÖLPINARLI'ya ait olduğu tahmin edilen bir not düşülmüştür. Bu notda "*Türk ana diliniñ unutulmuş olan birçok kelimeleri bu eserde vardır.*" cümlesi dikkat çekmektedir. Eserin özellikle XV. yüzyıla ait olan YİBB adlı yazması, harekeli bir metin olmasından dolayı Eski Anadolu Türkçesinin dönem özelliklerini içerisinde barındırmaktadır. Bundan dolayı *Sîretü'n Nebî*, şekil ve içerik olarak dil bilimi araştırmacıları tarafından incelenmeye değer bir metindir. Ayrıca kelime zenginliği ve arkaik kelimelerin bulunması bakımından "Tarama Sözlüğü"ne katkı sunabilecek niteliktedir.

Sîretü'n Nebî, dil özellikleri bakımından geçiş döneminin özelliklerini yansıtmaktadır. Eserin üslûbundaki samimiyet ve sadelik, dil malzemesinin zenginliğiyle

de birleşmektedir. Eserde kullanılan kelime kadrosu içerisinde, XV. ve XVI. yüzyıllarda Eski Anadolu Türkçesinin karakterini yansıtan arkaik kelimelerin çokça kullanıldığı görülmektedir. Üzerinde çalışılan bölüme kadar olan Türkçe kelimelerin örnekleri şöyledir:

KELİME	ANLAMI	BEYİT NUMARASI
ağca	Ak, akça, beyazımsı.	1543.
ağır-	Anırmak, haykırmak.	3146.
‘aklı şaş-	Düşünemez duruma gelmek.	851.
alda-	Aldatmak, kandırmak.	2185, 2405.
anca	O kadar, öyle.	1048, 1426.
ancılayın	Onun gibi, öyle.	245, 1268.
andağı	Oradaki, o yerdeki.	1671.
añul añul	Ağır ağır, usul usul, yavaş yavaş, hafif hafif.	1264.
arğun arğun	Yavaş yavaş, ağır ağır, hafif hafif.	1407.
artuğ	Fazla, ziyade.	583, 846.
aruğ	Zayıf, cılız.	1660.
‘arza kııl-	Çağırarak.	553.
aşşı	Yarar, fayda, kazanç, kâr.	595, 759.
ayt-	Söylemek.	2596.
ayruğ	Artık, bundan sonra, bir daha.	1286, 2354, 2426.
azacuk	Azıcık.	1543, 3420.
bağla-	Kapamak.	2947, 3417.
balk ur-	Parlamak, parıldamak, ışık saçmak.	402.
baş-	Yenmek, alt etmek. Yıkmaq.	545, 669, 866.
başur-	Bastırmak.	1052.
baş indür-	Boyun eğmek, itaat etmek.	1960.
baş it-	Başkan yapmak, komutan yapmak.	1286, 1293.
baş kayusu	Başı dertte olmak, başının derdine düşmek.	1844.
batman	Eski ağırlık ölçülerinden olup, iki okkadan sekiz okkaya kadar yer yer değişir. Ekseriye altı okkadır. Halen kullanılan sekiz kilo kadardır.	944, 1256.
bay	Zengin, müstağni, ulu, soylu, kibar.	1804.
bayağı	Evvelki, eski, eskisi, eskisi gibi.	2150, 2848.
beliñle-	Korku ile birden irkilmek. Uyanarak sıçramak, irkilmek, şaşırarak.	578.
beñdeş	Eş, benzer.	540.
berk	berk it- Sert, katı, sağlam.	1956, 2132.
beze-	Süslemek, donatmak, tezyin etmek.	1947, 3112, 3349.
biç-	Kesmek, kökünü kazımak.	2028.
bigi	Gibi.	1957, 2724.
bilesince	Berberinde, yanında, birlikte.	576, 583.

biliş		Bildik, tanıdık, dost.	594, 797.
birle		İle.	36, 461.
boyun urmağ-		Başını kesmek.	2856.
bu ara		Bura, burası.	617, 1383.
bu resme		Bunun gibi, böyle.	309, 331, 472.
buncılayın		Bunun gibi, böyle.	1323, 1377.
buñ günü		Sıkıntılı gün, kara gün.	219.
burnı yillen-		Kibirlenmek, gururlanmak.	914.
büklü-		Bükülmek, kıvrılmak.	2887.
cānı oyna-		Canını fedaya hazır olmak.	1644.
cıda		Süngü, kargı, mızrak, harbe.	612, 615.
cünbiş		Zevk, eglence. Canlılık, coşku.	99, 434, 2117.
çağ çağ aq-		Çağıl çağıl akmak.	2789.
çağa		Çocuk, bebek.	2093.
çağla		Çocuk, bebek. Acemi, toy.	958.
çaq-		Tanıtmak. Aksettirmek.	52.
çeri		Asker.	202, 587.
çıgrış-		Bağırışmak, hep birlikte bağırıp çağırarak.	2815.
çigid		Çekirdek.	1434, 1440.
çigin		Omuz, omuz başı.	3123.
çiz-		Çözmek.	699.
çomāğ		Ucu topuzlu sopa, gürz.	3004.
çök-	çöker-	Çökertmek, çöktürmek, oturtmak.	1254, 1575, 2644.
degme gez		Her zaman, her defa.	393.
degşür-		Değiştirmek, değişmek, çevirmek.	2746.
deñe-		Dikkatle bakmak, gözetmek.	3239, 3333.
deñlü		Kadar.	306, 336.
dep-		Hücum etmek, saldırmak, atı ileri sürmek.	613, 626,
depkü ur-		Tekmelemek, tekme vurmak.	1063.
depre-	depret-	Kımıldatmak, oynatmak, sarsmak.	459, 920, 1003.
devşür-	divşür-	Derlemek, toplamak, bir araya getirmek.	730, 1133, 2310.
dın-	tın-	Anlamak, aldırarak, dinlemek.	1724, 1809, 2098.
diñici		Fısıltı ile söylenen sözü sezdirilmeyerek dinleyip sahibine ileten.	3130.
dir-		Toplamak, biriktirmek, bir araya getirmek.	1133, 2550, 3358.
dirlik		Hayat, sağlık, yaşam.	129.
dit-		Diş ya da tırnak ile çok küçük parçalara ayırmak.	2508.
döşekler sal-		Yatak yapmak.	1190.
dün		Gece.	127, 2465, 2863.
dün yarısı		Gece yarısı.	1354.
dürül-		Toplanmak, bükülmek, katlanmak.	340, 1605, 2582.

dürüş-		Mücadele etmek, çarpışmak.	2482.
düz-		Dizmek. Meydana getirmek, tanzim etmek.	47, 243, 516, 598.
düzel-		Yapmak, imal etmek.	1535.
düzen-		Süslenmek.	2677.
düzet-		Tertip etmek.	2519.
düzgün		Tertip, düzen, intizamlı hâl.	2871.
egin		Sırt, arka.	969, 1678.
el kulağına ur-		Ezân okumak.	2785.
el ur-		El uzatmak, el sürmek, dokunmak.	513, 519, 982.
epsem	epsem ol-	Sessiz, ses çıkarmayan. Susma.	1328, 1964, 2757.
erlik	epsem dur-	Yiğitlik, kahramanlık, mertlik, erkeklik.	991, 1009, 1041.
erlik günü		Savaş günü, yiğitlik gösterilecek gün.	641.
eyit-			28, 371, 2515, 3418.
eydici		Şarkı okuyan, hanende.	3150.
eyle		Öyle.	2200, 2282, 3234.
eylük		İyilik.	70, 129.
fitne kıpar-		Fitne ortaya çıkarmak.	632, 1426.
gam yi-		Üzölmek, endişe etmek.	1738, 2610.
geñsüz		İstemeyerek, ister istemez.	535, 1972.
gevde		Gövde, vücut.	1163, 1340.
geyim		Elbise, zırh, savaş elbisesi.	640.
giñ		Geniş.	637, 1541.
giyesi		Elbise, giyecek.	1109, 1129.
göger-		Morarmak.	1020.
gökçek		Güzel, sevimli, hoş.	1159, 1682.
gölge şal-		Gölge etmek.	1561.
gömgök		Aşırı derecede.	3144.
gönül-		Yönelmek, yüzünü döndürmek.	1261.
göñli kıp-		Çok heyecanlanmak.	1248, 1644.
göñlin aç-		Gönlünü ferahlandırmak.	1850.
gör-		Beklemek, bakıp gözetmek.	2069.
görklü		Güzel, temiz, çekici, gösterişli.	1159, 1824.
götür-		Kaldırmak.	995, 2070, 2148.
göyne-	göyün-	Yanmak.	359, 710, 1106.
	göynü-		
göz çökezleri		göz çukuru	559.
göz irimi		Gözün görebildiği uzaklık.	2898, 3060.
göz kıyruğı		Gözün kulak yanındaki köşesi, göz ucu.	1538.
göz ur-		Dikkatle bakmak.	1512, 3031.
güş ur-		Kulak vermek.	1894.
gün		Güneş.	3407, 3409.
gün kıpın-		Güneş ışığının vurması.	460.

güyegü		Damat.	2373.
harbe		Kısa mızrak.	3033.
hulķ id-		Huy edinmek.	2803.
ımızģan-		Uyuklamak, azıcık uyumak.	2195.
ır-		Ayırmak, yerinden oynatmak..	762, 995, 1003.
ırģat-		Sarsmak, sallamak, kımıldatmak.	2575.
ısıcaķ		Sıcak.	3392.
ıSIZ		Boş, تنها, sahipsiz, ıSSIZ.	1427.
ıSSı		Sıcaklık, hararet. Sıcak.	759, 1427, 1428.
ışla-		Parlamak, parıldamak, ışık saçmak.	284.
ıgne yurdusı		İğne deliği.	677.
iligi ķuru-		Çaresizlik içinde bunalmak.	849.
imdi		şimdi, artık, o halde, öyleyse.	445, 870, 937.
iñen		Çok, pek, pek çok, daha çok, gayet, ziyade, daha ziyade.	2595, 3042, 3180.
ir-		Ulaşmak, yetişmek, varmak.	3226, 3230, 3286.
irgür-		Ulaştırmak, eriştirmek.	206, 2932, 3257.
iriş-		Yetişmek, ulaşmak.	2209, 2292, 2596.
irte	irte ol-	Yarın, gelecek sabah, şafak sökme zamanı.	1410, 1590, 1592.
issi		Sahip, malik.	238, 242, 270.
işik		Kapı önü, kapı önündeki basamak.	3403.
ive ive		Acele acele, koşa koşa.	2708.
ķaķ-	ķapu ķaķ-	Kalkmak, çalmak, vurmak, itmek, tepmek.	903, 941, 1118, 1651, 2947, 3411.
ķaķı-		Öfkelenmek, kızmak, bağırıp çağırarak, azarlamak.	632, 636, 802, 1290.
ķalem çal-		Yazmak, yazılmak.	34, 44.
ķalem çek-		Üstüne çizgi çekmek.	34, 44.
ķamu		Hep, bütün, tamamen.	136, 284, 310.
ķanı	ķanda ķandan ķankı	Hani, nerede, nereden.	198, 441, 792, 1255, 3414.
ķanlı		Katil.	584.
ķapu ķalk-		Kapı çalmak.	1567.
ķapuyı yap-		Kapıyı kapamak.	2780.
ķaravař		Cariye, hizmetçi.	83, 86, 88.
ķarřu gel-		Karşılmak.	769, 1348, 1772.
ķat		Yan, huzur.	1836, 1867.
ķatı		Çok, çok fazla, şiddetli, pek şiddetli.	204, 433, 559.
ķavümlük		Soydaşlık.	1526.
ķayđu		Üzüntü, tasa endişe.	24, 209, 1100.
ķayıрма		Üzölmek, kaygılanmak, tasalanmak.	2473.
ķendüzin	ķendözüñ	Kendisi, şahsı, nefsi.	96, 175, 1081, 1522.
ķeret		Kere, defa.	274, 1012, 1095.

kerkes		Akbaba.	3211, 3213.
key		Çok, pek, gayet, pek çok. 2. İyi, iyice, hakkıyla. 3. Uygun, layık, muvafık, doğru, yerinde. 4. Büyük, muhteşem.	116, 241, 295, 420.
kığır-		Çağırarak, seslenmek.	602, 612, 3182.
kılcı yalın		Kılıcı kınında sıyırmak. Kınından	1287, 2489.
eyle-		sıyrılmış kılıcın parlaması.	
kılıç şal-		Kılıç sallamak, kılıç kullanmak.	2090.
kıır-		Helak olmak, telef olmak. Öldürmek, yok etmek, kazımak, imha etmek.	334, 661, 672.
kıyma		Koyu ela göz.	518.
kiçi		Küçük, küçüklük.	951.
kiçi ulu	ulu kiçi	Küçük büyük.	1503.
kimesne	kimsene	Kimse.	205, 449, 454, 554.
ço-		Serbest bırakmak, salıvermek.	693, 704, 749.
çoç-		Kucaklamak, sarılmak.	
çon-		Yolcunun bir yere inip konaklaması.	97, 699, 1270.
çop-	fitne çop-	1. Ayağa kalkmak, harekete geçmek, fırlamak. 2. Meydana çıkmak, zuhur etmek.	596, 632, 703, 1389, 1426.
kulağ ur-		Kulak vermek, dinlemek.	197, 305.
kuşan-		Silahlanmak.	637, 2403, 2712.
küy-		Beklemek, sabretmek, teenni etmek.	1345.
muştucu		Müjdecî.	1601.
muştuluğ		Müjdelik, müjde bahşişi.	418, 715, 1309.
muştula-		Müjdelemek.	1461, 1907.
nesne		Bir şey.	562, 1116.
nişe		Niçin, nasıl.	1152, 1214.
nişelik		Nasıllık	145.
nite		Nasıl.	1152, 3375.
nitelik		Keyfiyet, mahiyet.	145, 149.
nöker		Hizmetçi.	26, 797, 1111.
nügi		İki yüz dirhemlik ağırlık ölçüsü, yarım okka.	2703, 2704.
oğu-	oğı-	Çağırarak. Anlatmak.	348, 1190, 1493.
oñ-		İyileşmek, şifa bulmak.	561.
öküş		Çok, fazla.	1600.
oñden soña		Baştan sona kadar.	63, 425, 730.
örü dur-	örü tur-	Ayağa kalkmak, ayakta durmak, kıyam etmek..	470, 830, 892.
öyke		Öfke, hiddet, hışım, sinir.	2707.
öyle		Öğle vakti, öğle namazı.	2204.
özge		Başka.	5, 142, 177.
para		Parça.	408.

pes		1. Şimdi, o halde, öyle ise, öyle iken, öyle olunca, bundan dolayı, bunun üzerine, binaenaleyh. 2. Sonra, ondan sonra, ardınca, müteakiben, nihayet. 3. Hâsılı, velhasıl, sonunda. 4. Ne zaman ki. 5. İşte.	42, 44, 78, 80, 83, 85, 272, 318, 363.
şaç- şaçu	şaçu şaç-	Sürünmek, tenine giysisine sürmek. Bazı düğün ve şenliklerde ortaya saçılması âdet olan inci, maden para, şeker, hububat gibi şeyler.	1630, 1679. 1069, 1989, 2966.
şağ esen şağış şağucu		Sağ salım. Sayı, adet, miktar. Ağıtçı, ölünün iyiliklerini sayıp ağlayan.	2610. 2960, 2998, 3318. 3317.
şal- şalın- şan şatu şatu bāzār şatu bāzār kıl- it-	şatu bāzār it-	Göndermek, sevk etmek. Bırakmak. Sallanmak, uzanmak, atılmak. Sanki. Satın alınacak şey. Alışveriş. Satış yapmak, alışveriş etmek.	83, 630, 732, 1152. 434, 2927, 3119. 1062, 1931. 2848. 2848. 2848.
şayruluk sebak idin- segirt-		Hastalık. Ders yapmak, ders almak. Koşmak, koşturmak, saldırmak, akın etmek, fırlatmak, atmak.	131. 1533, 2713. 613, 1470, 2790.
semiz şı- şın-		Eti, yağı bol, besili. Bozmak, mağlup etmek, kırmak. Kırılmak, parçalanmak. Zayıf düşmek, aciz kalmak.	1654, 1660, 1978. 873, 1808. 1038, 2027.
şına- siñile-		Yoklamak, denemek, tecrübe etmek. İnleyerek ses çıkarmak, inilti ağlamak.	1768, 2185, 3251. 666.
siz-		Kestirmek, sesmek, hissetmek, farketmek, duymak.	1625.
söyün- söz öküş		Sönmek, parlaklığı gitmek. Sözün kıyası, hasıl-ı kelâm, uzatmayalım.	345, 359. 1600.
sözi aç- şun-		Sözü yaymak. Uzatmak, el uzatmak, uzanmak. Saldırmak, hücum etmek.	1775. 297, 372, 384, 405, 626.
süci süñük şebde şimden girü şiş- şalu		Şarap, içki. Kemik. Parlak elbise. Bundan sonra, bundan böyle, artık. Çözmek. İki kürek kemiği arası.	943, 3156, 3157. 1002, 2762. 640. 1809, 2794. 1253. 396, 413, 1580.

amu		Cehennem.	126, 329, 657.
tek		Gibi.	1124, 2162, 3146.
tekyelen-		Dayanmak, yaslanmak.	1622.
tuman	tumman	Don, pehlivan kispeti.	883, 886, 978.
tl		Uzun tyl. Deve cinsi.	1978, 2705.
ttn		Duman.	533, 1729, 3115.
am		Ev, zeri rtl olan yer, dam, at.	696, 1470, 1621.
am-		Damlamak, damla damla akmak.	3241.
anuluk vir-		ahitlik etmek, hadette bulunmak.	41, 1583, 2328.
a		Sabahleyin, sabaha doru, sabah.	517, 870, 949.
aa al-		Hayret etmek, amak.	186, 485, 510.
ala-		Hayret etmek, amak.	27.
alaca		Sabahleyin, afakla birlikte.	1677.
apu		Huzur, makam. Hrmet, hizmet, sayg.	207.
apu l-		1. İtaat etmek, inkyat etmek, boyun emek. 2. Yceltmek, sayg gstermek, saymak. 3. Hizmet etmek. 4. Tapmak, ibadet etmek.	2949, 2952.
art-		ekmek.	2072.
ara		Darı.	459, 647, 583.
ola-		Sarmak.	368, 391, 975.
omar		Boru biiminde drlm deri veya kıt.	597.
on		Elbise, klık kyafet, kuma.	312, 368, 524.
onan-		Giyinip kuanmak, sslenmek.	969, 1245, 2874.
onat-		Sslemek, giydirip kuatmak, techiz etmek.	1658.
onlukı		Hizmeti.	1197.
ouz		Domuz.	3159.
oy		Ziyafet, enlik, len, dn.	942, 949, 1076.
oy eyle-	oy it-, oyla-	Ziyafet vermek, yedirip iirmek, misafir aırlamak.	523, 942, 1075.
urgur-		Kaldrmak.	903.
uru gel-		Ayaa kalkmak, ayakta durmak, kyam etmek.	1771.
u		Ayak baı, ba, kstek.	582.
uma		Cennet.	126, 2932, 3292.
uuk dut-		Sara tutmak, cin tutnak.	2148.
ura-		arpmak, savamak. Karılamak, rastlamak.	675, 688, 1370.
urnca		Gizli, gizlice.	1623.
ulal-		Bymek, yetimek, olgunlamak, yalanmak.	781.
urun-		Giyinmek, taknmak.	3343.
udan alu		Aklsz, akl yoksulu.	681.
u	u	1. İte, imdi. 2. nk.3. Ancak.	91, 196, 1492.

uşandır- uyan		Parçalamak, ufaltmak.	1336.
ügrü- ün		Dizgin, gem, yular.	2881.
ün eyle-		Beşik sallamak.	2069, 2074, 2076.
		Ses, nida.	312, 337, 363.
		Bağırarak, haykırmak, seslenmek, çağırarak.	636, 920, 2534.
üş-	üşür-	Topluca gelmek, topluca saldırmak, toplanmak, üşüşmek.	1630, 2458, 2594.
üzül-		Kopmak, koparılmak, kırılmak, kopup dağılmak.	2787.
virbi- yağı		Göndermek, yollamak, irsal etmek.	2478, 2627, 3184.
yakın iriş- yañadan		Düşman.	633, 665, 675.
yapı		Yaklaşmak.	612.
yar		Taraftan.	590, 1041, 2594.
yarağ eyle-	yarağ gör-	Bina, inşaat, biçim, şekil.	3061, 3309.
yarağ	yarağ	Tükrük.	732, 1438, 2050.
yarağlı		Hazırlık yapmak.	575, 610, 1907.
yarındası	yarındası gün	Hazırlık, levazım, techizat, silah.	268, 271, 852.
		Mücehhez, silahlı, hazırlıklı.	605.
		Ertesi, ertesi gün.	777, 1595, 1658.
yavı kııl- yavuz		Kaybetmek, yitirmek.	2145.
		1.Kötü, fena. 2. Sert, güçlü, çetin. 3. Kötülük, fenalık.	70, 1360, 1871.
yavuz göz		Kem göz, nazar değen göz.	65, 313.
yazı	yazu	Kır, ova, sahra, boş ve açık ıssız yer, alan.	608, 1396, 2140.
yeş		Yeşil.	1608.
yet- yid-		Yetişmek, erişmek, ulaşmak.	327, 2581.
		Çekmek, güdmek, otlatmak, klavuz olmak.	1156, 1619.
yig	yig dur-	Daha iyi, üstün.	28, 323, 759.
yigin		Çabuk, acele, üstün, kuvvetli.	1770, 2088.
yigrek	yigirek	Daha iyi, daha üstün.	421, 717, 998.
yillen- yilte-		Havalanmak.	914.
		Kışkırtmak, tahrik etmek, harekete geçirmek, iletmek.	152, 682.
yîñ		Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı.	1952, 1957.
yire yüz ur- yit-		Yere kapanmak, secdeye kapanmak.	1501.
		Ulaşmak, vasıl olmak, varmak, gitmek.	467, 1301, 1955.
yitür-	yetür-	Ulaştırmak, eriştirmek, bildirmek.	327, 388, 965, 1133,
		Kaybetmek, zayi etmek.	1228, 1610, 2631.
yiyesi		Yiyecek şey, yemek.	1109, 1129.
yoğun		İri, büyük, kalın.	615, 955, 1541.
yola gir-		Yola düşmek, yola koyulmak.	1746.

yoyıl-	Silinmek, bozilmek, dağılmak.	3052.
yu-	Yıkamak.	2060, 2431, 3349.
yumşan-	Yumuşamak, hilim ve mülâyemet kasbetmek.	2851.
yügrüş-	Koşuşmak.	1652.
yüregine toğu-	Kalbine ok değmek, girmek, kalbinden vurmak.	654.
yüzi şulu	Yüzü parlak. Şerefli, namuslu, hayâ sahibi.	1157.

Sîretü'n Nebî, yazıldığı dönem itibarıyla geçiş dönemi eseridir.¹⁰³ Dolayısıyla eserde Eski Anadolu Türkçesinin dil özellikleri hakimdir. Eserin kaleme alındığı dönemin söyleyiş özellikleri üzerine fikir sahibi olmak için, metindeki örneklerden hareketle bazı eklerin ve kelimelerin imlâsı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Ancak çalışma doğrudan “dil tezi” olmadığı için bütünüyle bir inceleme yapılmamıştır.

Ünlüler (Vokaller)

i/e değişmesi:

Eserin yazıldığı dönemin Türkçesinde *i* vokalli olup daha sonra *e* vokalli şekle dönüşen kelimelerin yazımında *i* vokali tercih edilmekle birlikte *e* vokalli yazım da kullanılmıştır:

idelüm (edelim) 1, niredendür (neredendir) 18, yirin (yerin) 25, irmez (ermez) 39, virür (verir) 41, iy (ey) 58, gice (gece) 71, yil (yel) 135, irdükçe (erdikçe) 189, yimedim (yemeden) 217, dīv (dev) 340, biline (beline) 847, siller (seller) 1389, biş (beş) 1416, şinligine (şenligine) 1450, fidā (fedā) 1656, ivine (evine) 2006, yidinci (yedinci) 3106 ...

¹⁰³ Faruk Kadri Timurtaş, bu dönemle ilgili olarak şöyle bir açıklama yapmıştır:

“Eski Osmanlı Türkçesi ile daha sonraki devir arasında esaslı farklar bulunduğu, İstanbul’un fethinden sonra Osmanlı dili ve edebiyatında bir yeni devrin başladığı öteden beri kabul edilen bir gerçektir. Eski Türkiye Türkçesi hususiyetleri, bir geçiş devresi sayılabilecek olan XV. Yüzyılın ikinci yarısında da devam etmiş, klâsik yazı dilinin meydana geldiği XVI. yüzyılda da büyük ölçüde yaşamıştır. Eski Türkiye Türkçesinin izleri XVII. yüzyıl metinlerinde de görülmektedir. Dilimize Arapça, Farsça kelime, terkîp ve gramer şekillerinin girmesi daha önceki yüzyıllarda başlamakla beraber XV. yüzyılın sonunda ve XVI. yüzyılda pek fazlaşmıştır.” bk. Timurtaş, Faruk Kadri. *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl (Gramer-Metin-Sözlük)*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1981, s.VIII.

Vokallerde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

- Eski Anadolu Türkçesi döneminde, kelimenin sonunda mevcut olan *-ğ* ve *-g* ler düşerken kendilerinden önceki vokali yuvarlaklaştırır. Fakat metinde bu kurala uymayan (diri, ıssı, kıtı gibi) kelimelerde vardır. Bunun örnekleri şu şekildedir:

şaru (1937), şaçu (2966), şapu (3016), yapu (3061)

- Dudak ünsüzleri *m* ve *p* tesiriyle yuvarlaklaşmış kelimeler de mevcuttur:

demür (1960), şapu (2949),

- Bazı yapım eklerindeki vokaller, kelime kökünün vokali ne olursa olsun Eski Türkçe devresinde taşıdıkları yuvarlaklığı bu dönemde de genel olarak devam ettirmektedir:

derdlü, tatlu (17), varluğ, şanuğluğ (40), olduğça (63), ayruğ (85), varduğda (155), bildügi, bulduğı (146), olduğda (206), aldanup (214), karañuluğ (280), yidürüp (524), koyuban (535), atasuz, anasuz (567), girüben (672), şanuğ (941), şovuğ (1487), kıldurur (1930), aldurduñ, bildürdüñ (2092), irgürür (2932), irişüben (1652), geçdüğçe (3224) ...

- Bazı çekim eklerindeki vokaller, kelime kökünün vokali ne olursa olsun Eski Türkçe devresinde taşıdıkları yuvarlaklığı bu dönemde de genel olarak devam ettirmektedir:

geldüñüz (617), eyledüñüz (722), oğlanlarum (766), yanumda (804), gördüğüñ (923), göñlüñ (987), seyyidümüz, serverümüz (1151), gayretüñüz, kadriñüzden (1151), şalduñuz, olduñuz (1151), varuñ, görüñ (2623), virdüñ (1527), geldüñ (1552), ‘ayblamazduñ (1777), işitdüm (1822), dimedüm (1863), işitmedük, kılmaduğ (2306), çekelüm (2363), öldürelüm (2482), fahrümüzdür (2483), nicedür (2523), Tañrı’dur (2579), düşmişdür, şışmişdür (2563) ...

- Yön belirten kelimeler de Eski Türkçe devresinde taşıdıkları yuvarlaklığı bu dönemde de genel olarak devam ettirmektedir:

yukaru (23), berü (470), ilerü (613), içerü (674), girü (899)

- Metinde herhangi bir sebebe bağlı kalmaksızın yuvarlak vokal taşıyan kelimeler de mevcuttur:

degül (10), için (48), yaluñuz (110), zübân (117), kendü (190), eksük (195), karşı (232), kayğu (209), münâre (447), fırsat(600), delü (695), tanuğ (940), artuğ (1064), altun (1069), puçağ (1285), ayruğ (1286), açuğ (1540), aruğ (1660), yazu (3327), yılduz (2237) ...

- Bazı çekim eklerindeki vokaller, kelime kökünün vokali ne olursa olsun Eski Türkçe devresinde taşıdıkları düzlüğü bu dönemde de genel olarak devam ettirmektedir.

dutmışam (207), söyleyem, günahkâram (223), kırkaram (282), görürem (284), yudı (412), güldi (463), güreşürem (991), kamusı (997), gayreti, nāmūsı (1008), sevgüsü (1073), dilüñi (1081), gönlüñi (1084), büyüdi (1089), yürümüş (1151), oturmuş (1468), görgil (1593) ...

Vokal Düşmesi

Vokal düşmesi özellikle orta hece ve eklerde Türkçe'nin her devresinde görülmüştür:

eylük (eyülük) 70, gönlü gönşüz (gönülü gönülsüz) 76, kendözin (kendi özün) 96, egin (egnine) 969, buyruğını (buyuruğını) 1971, beñzi (beñizi) 1985, oğlını (oğulını) 2097 ...

Ünsüzler (Konsonantlar)

- Bugün v ya da ğ sesi taşıyan bazı kelimeler eserde dönem özelliği olarak g/ğ ile yazılmıştır:

gögüñ (92), degmeñüz (975), etegüm (291), mübârekligi (365), göbeğın (510), düğün (524),

oğul (547), ağırır (559), koyduğu (570), şıgınp (577), yoğun (615), bağırını (636), boğazından (656), ögersiz (868), ögmiş (1188), sögerler, dögerler (2502)...

- Eski Türkçenin bazı kelime ve eklerindeki b'ler Eski Anadolu Türkçesinde v'ye dönüşmüştür. Bu dönüşümün sebebi dudak ünsüzleridir. Dudak ünsüzleri, oluşum noktaları kendilerine yakın bir diğer dudak ünsüzüne dönüşebilmektedir:

var (427), vardum (436), varup (440), kimven (2655), benven (2751), uğrayavuz (688), olavuz (1352), қalavuz (1401), ölevüz, ölyevüz (1401) ...

- Bugün yazı dilinde p sesi ile başlayan bazı kelimeler Eski anadolu Türkçesinde b ile yazılır:

barmağın (303), bütler (433), buşuda (672), bıñarı (1812)

- Yuvarlak vokallerden sonra gelen ñ sesi bugün bazı kelimelerde m'li kullanılmaktadır. Metinde bu kelimeler aslî şekilleriyle kullanılmıştır:

göñlek (1245), toñuza (3159)

- Türkçede b sesinden önce n sesi bulunmaz, b sesi kendinden önce gelen n'leri m'ye çevirir. Bu duruma “dudak ünsüzlerinin benzeşmesi” denir. Bu değişim, başka dillerden Türkçeye geçen sözcüklerde sık görülür. Metinde ise bu kelimeler aslî şekilleriyle kullanılmıştır:

cünbişler (99), penbe (304), zenbil (828), ‘anber (2880)

- Türkçe kelimelerde kelime başındaki t/d değişiminin eserdeki örnekleri şu şekildedir:

toğmışuz (89), tağıldılar (202), toptolu (209), toğınca, toğıcağaz (248), toköz (277), toldı (283), tolusı (297), tağlamayayum (332), tona tolamışlar (368), gün toğunmuş (460), yüregine toğudı (654), tar (667), toymayınca, toymağıl (756), toldurdu (828), tonanmış (969), tamarları (1002), tudağı (1020), tağa, tağı (1024), turur (1063), dutğıl (74),

ayruḡ durmadı (85), dutmışdur (93), dutar (96), ten duzaḡında (213), dutısar (245), dürlü dürlü (284), ditredi (384), durḡıl örü (470), depdi (613), dülbendüm (910), der (1700) ...

- Eski Türkçe’de h sesi yoktu. Eski Anadolu Türkçesinde k sesi sızıcılaşarak h’ye dönüşmüştür. Bu değişim kelime başında olduğu gibi hece başında ve hece sonunda da görölmektedir:

uyḡu (325), ḡoḡu (438), maşhara (1753), ḡorḡudan (1985), aḡřamı (2211), yoḡsa (2310)

Zamirler:

- Şahıs Zamirleri (ben, sen, ol, biz, siz, anlar, olar):

aña (35), anuñ (80), ol (87), anlaruñ (630), anlara (660), andan (758), anda (850) ...

- İşaret Zamirleri (bu, şu, ol, o, şol):

Bu, şu ve o işaret zamirlerinin çokluk şeklinde bazen n sesi düşürölerek getirilmiştir.

ol (35), bularuñ (290), anları (319), olara (612), anda (697), bular (720), andan (828), şol (1021), şular (2958), onlar (3150) ...

- Dönüşlölük Zamirleri (öz, kendü, kendü özi, kendözi):

kendü (67), kendözi (96), öz (744), kendü özi (762) ...

- Belirsizlik Zamirleri (kimesne, her kim, kamu, ayruḡ, özge, fülân ...):

özge (5), kimse (46), nicedür (59), kimesnem (205), kimi, kim (215), kime (241), kimesne (449), kimsene (454), her kim (553), fülân (2082), çoḡınuñ (2086), kes (2334), ayruḡ (2429), her biri (3005), birisi, biri (3033) ...

Sıfatlar:

- Niteleme sıfatları:

yavuz gözden (65), ‘āciz dilinden (123), ulu nūr (246), kutlu ayda, ‘ izzetlü ayda (278), aķ
kuş (296), dertlü cānlaruñ tabībi (315), şeyāñin dīv (340), dürlü dürlü hūb қоһular (438),
ma‘ deni eşya (501), bāñıl dīnin (546), eski dīnleri (598), yaraķlı leşker (605), yoğun uzun
cıdası (615), kendü gibi қара yüzlü (634), otlу şulu yir (1380) ...

- Soru sıfatları:

ne kişisiñ (594), ne ersin (616), қанқы yük (1255), қанқы cādū (3414) ...

- İşaret sıfatları:

bu mülke (19), ol hayāl (35), işbu varluķ (41), bunca işler (77), şol işlerden (224), böyle
insān (472), eyle bū (509), şöyle mihman (526), uş yola (599), o yirde (1270) ...

- Belgisiz ve sayı sıfatları:

cümle eşyada (52), her kişi (53), her birine (102), dört tabī‘ at (135), özge cān (177), yidi
iķlime (179), bir kişi (184), dü nānını (216), çok ‘ ömürler (230), kırķ yidi ata (261), nice
hūrī (289), üç ‘ alem (321), қamu putlar (344), biñ yıl (345), hiç bir ferd (360), niçe başlar,
niçe tenler (622), bir avuç topraқdan (1317) ...

Zarflar:

- Zaman ve yer zarfları:

ol zaman, hemān (84), nāgehān (194), ol gice (247), bu gice (333), gice (349), iķerü (401),
çü (422), çün (440), imdi, şimdi (445), dā‘imā, hemīn (456), hemīşe (601), ilerü (671), berü
(796), şimden girü (1809), ol gün, irte (1592), bir zaman (1995), dün (1354), yarındaşı gün
(1658), yuқaru (2142), öñdin (2346), gic ü ir (2682), gic vaқt (2967) ...

- Mikdar ve sûret zarfları:

yig (28), hîç (46), hemân (84), şöyle kim (97), tiz (211), key (241), katı (297), şu deñlü (336), hep (340), ašlā (359), haylî (416), be-ğāyet (439), ne deñlü (563), bir bir (672), biraz (815), şol deñlü (1021), zerrece, bir zerrece (1022), arķun arķun (1407), hergiz (1769), iñen (1956), pāre pāre (1931), yalıñuzca (2087), ive ive (2707) ...

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ¹⁰⁴

1.1. İTİKÂD

1.1.1. Allâh

Metinde Allâh, alfabetik sıraya göre aşağıdaki isim ve sıfatlarla zikredilmiştir.

‘Alîm, Allâh, Bî-zevâl, Celîl, Celle Celâl, Çalab, Ğālîb, Ğanî, Haķîm, Haķķ, Haķķ Çalab, Haķķ Te‘âlâ, Ğalîm, Ğayy, Ğudâ, Ğudâvend, İlâh, Ğadîm, Ğâdir, Ğâhîr, Ğavîyy, Kerîm, Kirdikâr, Mâlikü’l-mülk, MuĞîb, Mülk-i lâ-yezâl, Pâdişâh, Pâdişâh-ı bî-zevâl, Pâdişâh-ı lâ-yezâl, Perverdigâr, Rabb, Rabbânî, Rabbü’l-‘âlemîn, Rabbü’l-enâm, RaĞîm, RaĞmânü’r-RaĞîm, Şamed, Sulţân, Sübhân, TaĞrı, Ze’l-Celâl, Zü’l-Celâl.

1.1.2. Hz. Muhammed

Metinde Hz. Muhammed, alfabetik sıraya göre, aşağıdaki isim ve sıfatlarla zikredilmiştir.

AĞmed, ‘Aķl-ı kâmil, Beşîr, Deryâ-yı râz, Ekremü’l-Ğalk, Emîn, FaĞr-i ‘âlem, FaĞrü’l-mürselîn, Gül‘izâr, Ğabîb, Ğabîb-i Haķķ, Ğalîm, Ğabîbu’llâh, Hâdî, Ğâtem, Ğayru’l-enâm, Ğayrü’l-mürselîn, İmâm-ı enbiya, Kerîm, MuĞammed, MuĞammed Ğazreti, MuĞammed İbni ‘Abdu’llâh, MuĞammed Muştafâ, Muştafâ, Nebî, Nebiyya’llâh, Nezîr, Nigâr, Nîk-Ğû, PeyĞamber, PeyĞamber-i âĞir-zamân, Rabbü’l-‘âlemîn, RaĞmeten li’l-‘âlemîn, Rây-şâĞib, Rehber, Resûl, Resûlu’llâh, Şâdiķu’l-ķavl, ŞâĞib-cemâl, ŞâĞib-kemâl,

¹⁰⁴ Bk. Özel Adlar Dizini.

Şāhib-kırān, Şāhibü'ş-Şer', Şāhib-zamāne, Server, Seyyid, Seyyid-i şāh-ı güzīn, Sultān, Şāh-ı āhīr-zamān, Şāh-ı 'ālem, Şāh-ı cihan, Şāh-ı dīn, Şāh-ı enbiya, Şāh-ı mü'eyyed, Şefi' ü'l-müz̄nibīn, Şehā, Şehriyār, Ṭabīb, Ṭabībū'l-ḳalb.¹⁰⁵

1.1.3. Diğer Peygamberler

Metinde alfabetik sıraya göre aşağıdaki peygamberlerin isimleri zikredilmiştir.

Ādem, Dāvūd, Eyyūb, İbrāhīm (İbrāhīm Ḥalīl, Ḥalīl, Ḥalīlu'llāh), İdrīs, 'Īsā, İsmā'īl, Mūsā, Nūḥ, Süleymān, Şīt, Yaḥyā, Yūsuf (Yūsuf-ı Ken'ān), Zekerya.¹⁰⁶

1.1.4. Melekler

Metinde alfabetik sıraya göre aşağıdaki meleklerin isimleri zikredilmiştir.

'Arāb'īl ('Arā'īl, 'Arābil), 'Arāfīl, Cebra'īl (Nāmus-ı a'zam, Nāmus-ı ekber, Peyk-i ḥazret, Cebrā'īl emīn, Emin), Derdā'īl, Ferište (Ferişteh), İsmā'īl, Iştāfā'īl, İsrāfīl, Ḳāsımu'l-erzāḳ, Mālik, Medyā'īl, Mek'yā'īl (Mik'yā'īl, Mi'zā'īl, Mi'rā'īl), Miḥyā'īl (Mi'yā'īl), Mikā'īl, Rıd̄vān, Şalşā'īl, Şehbā'īl.¹⁰⁷

1.1.5. Kitaplar

Metinde Ḳur'ān (Muşḥaf, Kelāmu'llāh, Ümmü'l-Kitāb), İncil, Tevrāt, Zebūr kitapları zikredilmiştir.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Bk. dizin.

¹⁰⁶ Bk. dizin.

¹⁰⁷ Bk. dizin.

¹⁰⁸ Bk. dizin.

1.2. ŞAHISLAR

Metinde alfabetik sıraya göre aşağıdaki şahıs adları zikredilmiştir.

‘Abbās (İbni ‘Abbās), ‘Abdu’llāh, ‘Abduraḥmān, ‘Abdü’l-Muṭṭalib, ‘Abdü’ş-şalīb, ‘Āiše, ‘Alī (Murtażā, Ḥayder, ‘Aliyyü’l-Murtażā, Şāh-ı Merdān, Tañrı aşlanı), Āmine (Āmine Ḥātun), ‘Ammār, ‘Āş (‘Āmr, Şāğ), Bilāl, Bu’l-Ḥasen Bekrī, Buḥayra (Feylūk, Felyūk), Ca‘fer, Ebā Ba‘la, Ebū Bekr (Bū Bekir, Bū Bekr-i Şiddīk, Şiddīk, Ebā Bekr, Emīn, Emīrū’l-mü’minīn, Emīrū’l-mü’minīn şiddīk), Ebū Leheb (Bū Leheb), Ebū Süfyān, Ebū Ṭalib, Fāṭıma (Fāṭıma Ḥātun), Fir‘avn ḥātunı, Ḥadīce (Ḥadīce Ḥātun), Ḥamza (Pehlevān), Ḥassān, Ḥavvā, Hişām (İbni Hişām, Ulu Hişām), Ḥuveyl (Ḥuveyle, Ḥuveyled, Ḥuveylid), İbni Mes‘ūd, Kenān, Kisrā, Maş‘ab İbni Caḥmī (Muş‘ab İbni Ceshā, Muş‘ab İbni Ḥacme, Maş‘ab İbni Ḥacme, Maş‘ab İbni Caḥme), Maṭla‘ (Mühli‘, Hela‘), Merd-i rāhib, Merīd (Mürīd), Meryem (‘İsi’bni Meryem), Meysere, Müşir İbni ‘Abher (Mührāb İbni ‘Abher, Mihr İbni ‘Abher, Mihran İbni ‘Abher, ‘Abdu’llāh), ‘Oşmān İbni ‘Affān (‘Oşmān), ‘Ömer, ‘Ömer (Ebū’l-Ḥakem, Bū Cehil, Bū Cehl-i la‘in, Ebū Cehil, Ebū Cehl-i la‘in), Şafıyye, Sāre, Sükān, Şıkkū’l-Yemānī, Ṭalḥa İbni ‘Abdu’llāh (Talḥa), ‘Ukkān İbni Ḥamdī (‘Ukkānī’bni Ḥamrā, ‘Ukkāf İbni Ḥamrī), ‘Utbe, Ümmühānī, Varḳa, Zerḳā-yı Yemāme, Zübeyr İbni ‘Avām (Zübeyr).¹⁰⁹

1.3. ŞEHİR VE YER ADLARI

Metinde alfabetik sıraya göre aşağıdaki şehir ve yer adları zikredilmiştir.

Bābü’ş-Şafā, Baḥḥā, Beyt-i Ma‘mūr (Beytü’l-Ma‘mūr), Cuḥfe, Ḥacer Esved, Ḥarem, Ḥirā Ṭāğı, Ka‘be, Kaşar-ı Rūm, Ḳuds, Ḳureyş, Medīne, Mekke, Nıl, Şafā Merve (Şafā vü Merve), Sāve Baḥri, Sidre, Şām, Ṭā’if, Ṭūr-ı Sīnā, Yemen.¹¹⁰

¹⁰⁹ Bk. dizin.

¹¹⁰ Bk. dizin.

1.4. MİLLETLER

Metinde alfabetik sıraya göre aşağıdaki şehir ve yer adları zikredilmiştir.

‘Acem, ‘Arab, Hind, Kürd, Tāt, Tersā, Türk, Yahūdī (Yehūd, Cühūd).¹¹¹

1.5. AYETLER, HADİSLER VE DİĞER ARAPÇA İBARELER

Muhtevası gereği *Muhammed* eserinde zaman zaman ayet, hadis ve Arapça ibarelere yer vermiştir. Ayet, hadis ve Arapça ibareler;

a) İktibas yoluyla beyitin içinde yazılmış. İktibas yapılan muhteva ile şiirin muhtevası bütünleştirilmeye çalışılmıştır.

b) Konuya uygun ayet, hadis ve Arapça ibareler beyitler arasına yerleştirilmiş. Ayet, hadis ve Arapça ibarelerin anlamı ile şiirin muhtevası bütünleştirilmeye çalışılmıştır.

1.5.1. Ayetler

“Mā evḥā”¹¹² (32. beyit)

“Rabbi ernī”¹¹³ (33. beyit)

“Fī-hi min rūḥī”¹¹⁴ (49. beyit)

“İ‘ tiyā ṭav’an ev kerhen”¹¹⁵ (77. beyitten önce)

“Ve min āyāti-hī en teḳūme’s-semā’ü ve’l-arḍu bi-emri-hī”¹¹⁶ (92. beyitten önce)

“Ḳuli’r-rūḥu min emri Rabbi”¹¹⁷ (93. beyitten önce)

¹¹¹ Bk. dizin.

¹¹² “O da kuluna vahyetmek istediği her şeyi vahyetti.” Kur’an, Necm Suresi, 53/10. Āyet-i Kerîme’nin sonu.

¹¹³ “Yā Rabbi dedi: Göster bana zātını.” Kur’an, A’rāf Suresi, 7/143. ve Bakara A’rāf Suresi, 2/265. Āyet-i Kerîmesi’nin baş tarafları.

¹¹⁴ “Ona ruhumdan üflediğim zaman onun önünde secdeye kapanınız.” Kur’an, Hicr Suresi, 15/29. Āyet-i Kerîmesi’nin ortaları.

¹¹⁵ “O ikisine(gökyüzü ve yeryüzüne) şöyle buyurdu: İsteyerek de olsa istemeyerek de olsa emrime gelin.” Kur’an, Fussilet Suresi, 41/11. Āyet-i Kerîmesi’nin ortaları.

¹¹⁶ “Onun varlığının delillerinden biri de göğün ve yerin kendisinin buyruğuyla kâim olmalarıdır.” Kur’an, Rûm Suresi, 30/25. Āyet-i Kerîmesi’nin başı.

¹¹⁷ “De ki: Ruh Rabbinin emrindedir.” Kur’an, İsrā Suresi, 17/85. Āyet-i Kerîmesi’nin ortaları.

- “Yudebbiru’l-emra mine’s-semāi ile’l-arḍi”¹¹⁸ (95. beyitten önce)
- “Sümme ya’ rucu ileyhi”¹¹⁹ (97. beyitten önce)
- “Fe’l-müdebbirāti emran”¹²⁰ (102. beyitten önce)
- “Fe evhā fi külli semā’in emrahā”¹²¹ (103. beyitten önce)
- “İleyhi yurceu’l-emru küllühü”¹²² (107. beyitten önce)
- “Elā ilallāhi tesīru’l-umūr”¹²³ (107. beyitten önce)
- “Raḥmeten li’l-‘ālemīn”¹²⁴ (156. beyit)
- “Kābe kavseyn”¹²⁵ (158. beyit)
- “Ev ednā”¹²⁶ (161. beyit)
- “Ümmü’l-Kitāb”¹²⁷ (165. beyit)
- “Yā Benī ādem”¹²⁸ (212. beyit)
- “İrci’i”¹²⁹ (2018. beyit)
- “İkra’ bi’smi rabbi-ke’llezi ḥalaḳ. Ḥalaḳa’l-insāne min ‘aleḳ.”¹³⁰ (2175. beyitten önce)
- Fe’şda’ bimā tü’meru ve a’riḳ ‘ani’l-müşrikīn¹³¹ (2467. beyitten önce)
- “Raḥmeten Li’l-‘ālemīn”¹³² (2637, 2663. beyit)
- “Sübḥāne’llezi esrā bi-‘abdi-hī leylen mine’l-mescidi’l-ḥarām”¹³³ (2860. beyitten önce)

¹¹⁸ “Gökten yere kadar her işi düzenleyip yönetir.” Kur’an, Secde Suresi, 32/5. Āyet-i Kerîmesi’nin başı.

¹¹⁹ “Sonra bütün işler, sizin hesabınıza göre bin yıl tutan bir günde ona yükselir.” Kur’an, Secde Suresi, 32/5. Āyet-i Kerîmesi’nin ortaları.

¹²⁰ “İşleri düzenleyip yönetenlere yemin olsun ki...” Kur’an, Nāzi’āt Suresi, 79/5.

¹²¹ “Ve her bir göğe kendisine ait işi vahyetti.” Kur’an, Fussilet Suresi, 41/12.

¹²² “Bütün işler, hükmetmesi için O’na götürülür.” Kur’an, Hūd Suresi, 11/123.

¹²³ “İyi bilin ki bütün işler eninde sonunda Allah’a döner.” Kur’an, Şūrā Suresi, 42/53.

¹²⁴ “Biz seni bütün ‘ālemlere rahmet olarak gönderdik.” Kur’an, Enbiyā Suresi, 21/107. Āyet-i Kerîmesi’nin sonu.

¹²⁵ “Öyle ki araları yayın iki ucu arası kadar veya daha az kaldı.” Kur’an, Necm Suresi, 53/9. Āyet-i Kerîmesi’nin ortaları.

¹²⁶ “Öyle ki araları yayın iki ucu arası kadar veya daha az kaldı.” Kur’an, Necm Suresi, 53/9. Āyet-i Kerîmesi’nin ortaları.

¹²⁷ “Allāh dilediği hükmü iptal eder, dilediğini sabit bırakır. Ana kitap onun yanındadır.” Kur’an, Ra’d Suresi, 13/39. Āyet-i Kerîmesi’nin sonu.

¹²⁸ “Ey ādem evlatları şeytana kulluk etmeyin.” Kur’an, Yāsīn Suresi 36/60.

¹²⁹ “Sen Rabbinden razı, o senden razı olarak dön Rabbine!” Kur’an, Fecr Suresi, 89/28. Āyet-i Kerîmesi’nin başı.

¹³⁰ “Yaratan Rabbinin adıyla oku, İnsanı (rahim cidarına) yapışan bir hücreden yaratan.” Kur’an, ‘Alak Suresi, 96/1-2.

¹³¹ “Şimdi sen sana ne emredilmişse onu açıkça söyle. O müşriklere aldırma.” Kur’an, Hicr Suresi, 15/94.

¹³² “Ey Resūlum, biz seni bütün insanlar için sırf bir rahmet vesilesi olarak gönderdik.” Kur’an, Enbiyā Suresi, 21/107. Āyet-i Kerîmesi’nin sonları.

¹³³ “Bir gece kulu Muhammedi Mescidi Hāram’dan götüren o zatın şanı ne yücedür.” Kur’an, İsrā Suresi, 17/1. Āyet-i Kerîmesi’nin baş tarafları.

“Kābe kavseyni ev ednā”¹³⁴ (3280. beyit)

“Ve leqad raāhu nezleten uhrā, ‘inde sidreti’l-müntehā”¹³⁵ (3372. beyit)

1.5.2. Hadisler

“Lī me‘a’llāh”¹³⁶ (33, 161. beyit)

“Küntü kenzen”¹³⁷ (49. beyit)

“Men māte fe-ḳad ḳāmet ḳiyāmetü-hū yevme yeḳümü’n-nāsü li-Rabbü’l-‘ālemīn.”¹³⁸
(105. beyitten önce)

“Evvelü mā ḥaleḳa’llāhü nūrī”¹³⁹ (228. beyitten önce)

“Kün fe-kān”¹⁴⁰ (515, 1005, 3279. beyit)

1.5.3. Arapça İbareler

“El-‘aczü ‘an deraki’l-idrākü idrākün”¹⁴¹ (61. beyitten önce)

“Celle ‘an teşbihinā Rabbü’l-enām”¹⁴² (40. beyit)

“Yā büneyye e’ssemā’u lā tesübbül arḳa fe innehā ümmuhātukum”¹⁴³ (91. beyitten önce)

¹³⁴ “Öyle ki araları yayın iki ucu arası kadar veya daha az kaldı.” Kur’an, Necm Suresi, 53/9.

¹³⁵ “Onun bir başka inişini Sidretü’l-Müntehā’nın yanında görmüştü.” Kur’an, Necm Suresi, 53/13-14.

¹³⁶ “Benim Allah ile öyle bir vaktim var ki, ne mukarreb bir melek ne de mursel bir nebi benimle birlikte o vaktin içine sığar.” Manasında bir Hadis-i Şerif’in başı. (Aclunî, Keşfü’l-Hafâ, II, 173.)

Aclunî bu rivayet hakkında, “Ehl-i tasavvuf tarafından çokça kullanılmakla beraber, sahih hadis kaynaklarında böyle bu hadis rivayeti söz konusu değildir.” der. (Aclunî, 2/173-174)

¹³⁷ “Ben bir hazineydim.” (Aclunî, Keşfü’l-Hafâ, II, 132) Bir Kudsi Hadis-i Şerif’in başı.

¹³⁸ “Ölen kimse için onun kıyâmeti kopmuştur; o günde ki, insanlar, ‘âlemlerin Rabbi olan Allāhü te’ālânın huzûruna getirilirler.” Hadis-i Şerif, (Buhari, İsti’zân, 42.)

¹³⁹ “Allāhü te’ālânın yarattığı ilk şey, benim nûrumdur.” Hadis-i Şerif, (Aclunî, Keşfü’l-Hafâ, 1-827.)

¹⁴⁰ “Ol ve hemen oldu.” Hadis-i Şerif, (Ali el-Muttakî, Kenzü’l Ummâl, VI, 130)

“Allah u Teāla ancak üç şeyi eliyle yarattı. Diğer mahlûkâta ise “ol” dedi ve hemen oldu. Kalemî, Ādemi ve Firdevs cennetini eliyle yarattı. Ve Firdevs cennetine şöyle dedi: “İzzet ve celalime yemin ederim ki cimri kimse bana cennette komşu olamayacak; deyyûs da cennetin kokusunu duymayacaktır.”

¹⁴¹ “İdrāk odur ki, Allāhü te’ālânın zâtını idrākden âciz olduğunu idrāk eder.” Hz. Ebü Bekir’in sözü. (İbu Haldun, Mukaddime, I, 266.)

¹⁴² “Rabbü’l-enām Hazretleri zâtında, sıfatlarında ve fi’illerinde mahlûkâtına benzemekten ve benzetilmekten münezzehdir.” Anlamında bir du’â.

¹⁴³ “Ey oğulcuğum! Sema, yeryüzüne küfretmez, muhakkak ki o sizin annelerinizdir.”

1.6. ÖRF ÂDET İNANÇ VE SOSYAL HAYAT

Siyer bir nevî İslâm tarihinin manzum ifadesidir. Hz. Peygamber'in yaşadığı döneme ait kültürel izlerle müellifin yaşadığı döneme ait Türk millî kültürü mezc edilerek eserin muhtevası şekillenmiştir. Aslında Türk milli kültürü asırlardan beri İslamiyet ve onun esas kaynağı olan Kur'an ve hadisle şekillendiği için eserdeki örf, adet, inanç ve sosyal hayata ait unsurları ayırt etmeden değerlendirmek daha doğru olacaktır.

Eserde tespit edilen örf, adet, inanç ve sosyal hayata ait unsurlar şunlardır:

1.6.1. Doğum Gelenekleri

Hz. Âmine doğumdan sonra Hz. Peygamber'in bir beyaz yün kumaşa sarıldığını ve kundak içinde beyaz ipek bir yastıkta yattığını görür.

- 368 Bir ak şûf tona tlamışlar anı
Göricek anı buldum yîñi cānı
- 369 Başu altında hem bir ak harîri
Kômışlar gördüm ol mâh-ı münîri

O sırada Hz. Âmine olup bitenleri izlerken Hz. Peygamberin kaybolduğunu görür ve korkarak ağlamaya başlar. Tekrar baktığında yerinde görür. O sırada evin içi meleklerle dolmuştur. Gelen melekler Hz. Peygamber'i alıp götürünce Hz. Âmine yine korkar ve ağlamaya başlar. Çok geçmeden tekrar yerinde görür. Bu sefer Hz. Peygamber'in sünnet olduğunu, göbeğinin kesildiğini, gözlerine sürme çekildiğini ve miskten daha güzel bir koku saçtığını fark eder.

- 391 Bağlamışlar sürmelemişler gözin
Hem kumâşa tlamışlar kendüzin
- 392 Sünnet olmuş hem kesilmiş göbegi
Cümle erkānı tamām halkuñ begi
- 393 Bir kôhusu var ki miske beñzemez
Dünyede olmaz o kôhu degme gez

Gelen meleklerden birisinin elinde ak gümüşten bir ibrik birinin elinde de zümrütten bir tas vardır. Melekler bebeği döndürerek yedi kez yıkarlar.

403 Aķ gümüşden elde bir ibrik var
Birisi elde zümürüd taş tutar

411 Taş içinde hem birisi şu kodı
İbrik ile ol biri anı yudı

412 Ol şu ile yudı yidi kez anı
Pes yüzi üzre çevürdi oğları

O sırada Hz. Âmine, meleklerden birisinin Hz. Peygamber'in başını kaldırarak kulağına bir şeyler söylediğini duyar. Fakat dediği birçok şeyi anlayamaz. En son kısmında meleğin Muhammed diye seslendiğini ve gelmiş geçmiş peygamberlerin en büyüğüsün diye müjde verdiğini duyar.

416 Pes başın kaldırdı yirden ođlunuñ
Kulağına ĥayli söz didi anuñ

417 Fehm idemedüm sözün ne didügin
Bu kadar añladum āhirde hemān

418 Kim sözünüñ āhirinde söyledi
Yā Muĥammed muştuluķ olsun didi

419 Evvel āhir cümle ĥalkuñ serveri
Sensin ol Ĥaķķ'uñ ulu peygamberi

Hz. Peygamber'in kulağına ismini seslendikten ve müjdeyi verdikten sonra gelen meleklerden biri kuşun yavrusunu beslemesi gibi Hz. Peygamber'in ağzına ilim ve zeka bırakır. Akabinden "Ya Muhammed biz sana ne kadar ilim varsa hepsini verdik." diye seslenir ve yerine bırakır.

422 Āmine eydür çü bu sözi didi
Ođlumuñ ağzına ağzını kodı

423 Yavrusına dāne virür gibi kuş
Kodı ağzından anuñ ağzına ĥuş

- 424 Bilmedüm neydi kim ağzına kodı
Pes başını kaldurup soñra didi
- 425 Yā Muḥammed ‘ilmi kamu biz saña
Evvel āḥir virdük uş öñden soña
- 426 Böyle didi kodı yire oğlanı
Çünkü kodı yire ben gördüm anı

Daha sonra Hz. Âmine’ye “Oğlunu üç gün hiç kimseye gösterme, insanlardan sakla, kapını iyice kapat, yanına hiç kimse girip çıkmasın!” der. Ve bu üç günlük süreçte melekler hem ziyaret hem de hizmet ederler. Üç gün geçtikten sonra Hz. Peygamber’in doğduğunu halka haber verirler. Bunun üzerine Mekke halkı ziyarete gelmeye başlar. İlk gören de dedesi Abdülmuttalib olur.

- 448 Baña didi ki bu oğluñı bekle
Bunu üç gün olunca gizlü şakla
- 449 Hiç beni-âdem yüzünü görmesün
Kimesne hergiz katına girmesün
- 450 Kim melekler üç güne degin gelür
Hem ziyâret hem daḥi hizmet kıılır
- 451 Ben didüm pes şakla kimse görmesün
Kapuñı bağla ki kimse girmesün
- 455 Çünkü üç gün geçdi halka söyledüm
Muşafâ’yı âşikâre eyledüm
- 456 Âmine’nüñ evine vardüm hemîn
Kapu açdı içerü girdüm hemîn
- 458 Evvel âdemden Resül’üñ yüzini
Ceddi ‘ Abdü’l-Muḥtalib gördi anı
- 486 Mekke içre mevlüdü oldu ‘ ayân
Geldi gördi merdümânı hem zenân
- 487 Kamu yirlerden işiden geldiler
Gördiler cümle ziyâret kııldılar

Üç gün sonra dedesine isim verilmesi gerektiği söylenir. Bunun üzerine dedesi Abdülmuttalib Allah tarafından gönlüne verilen ilhamla ismini Muhammed koyar. Yedi gün geçtikten sonra dedesi, torununa vereceği ziyafet için Mekke’de ne kadar aç tok, zengin fakir insan varsa hepsini davet eder. Çok sayıda kuzu ve deve kestirir, yemek verir, fakirlerin hepsini giydirir. Ziyafetin ve şölenin büyüklüğü, güzelliği senelerce halk arasında konuşulur.

- 520 Didiler virmek gerekdür buña ad
Ceddi ‘ Abdü’l-Muṭṭalib’dür geldi şād
- 521 Göñline Ḥaḫḫ anda ilhām eyledi
Kim bunuñ adı Muḫammed’dür didi
- 522 Çün yidi gün geçdi ‘ Abdü’l-Muṭṭalip
Mekke’nüñ ḥaḫḫın ḫamu da‘ vet ḫılup
- 523 Ḥoş ṭoy itdi ulu mihmān eyledi
Çoḫ deve ḫoç ḫuzı ḫurbān eyledi
- 524 Virdi miskinlere ṭonları o gün
Çoḫ ṭa‘ āmlar yidürüp itdi düğün
- 525 Her ki varsa dervīş öksüz ya esīr
Şol ḫadar virdi ki oldı cümle sīr
- 526 Şöyle mihmān eyledi kim nice yıl
Söyler idi anı cümle şehṛ ü il

Hz. Ali doğunca Hz. Peygamber gelir ve mübarek parmağı ile tükürüğünü Hz. Ali’nin ağzına koyar. Ağzının içinde biraz durduktan sonra Hz. Ali tükürüğü yutar.

- 2049 Rāvi eydür çün ‘ Alī doğdı hemān
Geldi peygāamber iriṣdi ol zamān
- 2050 Pes mübārek barmağ ile yarını
Aldı ḫodı oğlan ağzına anı
- 2051 Evvel ağzından iḫerü ol velī
Muṣṭafā ağzı şuyın yuddı ‘ Alī

Hemen Hz. Peygamber, Hz. Alinin kulağına tekbîr ve tehlîl getirerek adını Ali koyar. Annesi rüyasında Hz. Aliyi aslan olarak gördüğü için adını “Haydar” koyar. Ayrıca Hz. Peygamber adını hem “Tanrı aslanı” hem de Aliyyü’l-Murtaza” koyar. Daha sonra Hz peygamber mübarek elleri ile Ali’yi yıkar. Sarığını başından çıkarır, gözyaşlarıyla yıkamış olduğu sarığı Hz. Ali’ye sarar.

- 2055 Pes kulağına Resûlu’llâh hemân
Tekbîr ü tehlîl itdi ol zamân
- 2056 Hem adın dağı hemân kodı ‘ Alî
Didi kim Allâh buña didi ‘ Alî
- 2057 Müştak itdi kendü adından hemân
Hakq Te‘âlâ vü tekdâdes bî-gümân
- 2058 Hem anası adını Hayder didi
Kim düşinde anı aşlan gördi’di
- 2059 Tañrı aşlanı didi hem Muştafâ
Hem budur didi ‘ Aliyyü’l-Murtażâ
- 2060 Pes mübârek elleri ile Resûl
Kendüsi yudı ‘ Alî’yi anda ol
- 2061 Hod ‘ amâmesin başından çâk ider
Başına şarar yaşından pâk ider

1.6.2. Hastalığın Tedavisi Esnasında Kullanılan Yöntemler

Babasının vefatının ardından 5 yaşındayken annesi de vefat eder. Böylece Hz. Peygamber yetim kalır. Annesini kaybetmiş olmanın acısıyla sabah akşam hiç durmadan gözyaşı döker. Bunun üzerine mübarek gözleri şiddetli bir şekilde ağrımaya başlar. Dedesi Abdülmuttalib Mekke’de ne kadar hekim varsa götürür ama hiçbiri çare bulamaz. Bir gün dizinde Hz. Peygamber’i yatırmış dertli dertli otururken yanına ünlü bir Yahudi ruhban gelir. Abdülmuttalib’e “Sıkıntın nedir?” diye sorar. Bunun üzerine Hz. Peygamber’i göstererek “Bu oğlumun gözü çok ağrıyor. Çok çeşitli ilaç tedavisi yaptılar ama ağrısı hiç dinmedi. Eğer bu derdin çaresini bilersen seni mala mülke boğarım.” der. Bunun üzerine

ruhban Hz. Peygamber'in gözüne bakar ve nurundan peygamber olduğunu anlar. "Sakın! Başka tabiplere gösterme, peygamber olduğunu anlarsa kötülük yaparlar, gözünü kör ederler." diye cevap verir. Cuhfe'de, mübarek bir ulu rahibin olduğunu ve ona götürmesini söyler. "O çok uzun yaşadığı için çok şey biliyor. Derman olacaksa sadece o derman olur." der.

559 Didi ki yā ruhbān işbu oğlumuñ
Göz çökezleri kıtı ağrır bunuñ

560 Bu benüm oğlum durur derdi baña
Bu melülligi getürdi gör saña

561 Çok 'ilâc eylediler oñmadı bu
Ağrıyıldan hiç dağı dîñmedi bu

Bunun üzerine Abdülmuttalib bütün yol hazırlığını tamamladıktan sonra eşini, üç oğlunu ve Hz. Peygamber'i de alarak yola koyulur. Yol boyunca çeşitli vakalarla karşılaşır. Kiliseden içeriye girince rahip ve keşişler onun peygamber olduğunu anlar ve hürmet ederek "İhtiyacınız neyse giderelim." derler. Dedesi, Hz. Peygamber'i göstererek "Oğlumun gözleri çok ağrıyor. İyileştirirsen seni mala mülke boğarım." diye cevap verir." Ruhban da "Derdinin devası kendindedir. Onun ayağının tozu bile şifadır. Ağzındaki mübarek tükürüğünü kendi eliyle gözüne koysun." der. Bunun üzerine Hz. Peygamber hemen Bismillah diyerek tükürüğünü gözüne sürünce gözü şifa bulur, ağrısı sızısı hemen kaybolur.

728 Didi ' Abdü'l-Muṭṭalib kim iy ulu
Baḥtulu olduñ ki seni baḥtulu

729 Gözleri ağrır bu oğlumuñ buña
Sen ' ilâc it māl vireyüm ben saña

731 Didi ruhbān kendüde aşı-ı devā
Kamu derde ayağı tozu şifā

732 Yarını alsun mübârek ağzına
Kendü şalsun ol Ḥudā-bîn gözine

733 Didi Bi'smi'llāhi fi'l-hāl Muştafā
Sürdi yarın gözine buldı şifā

734 Açdı gözlerini hoş oldı hemān
Kalmadı ağrısı gitdi ol zaman

1.6.3. Vasiyet Geleneği ve Yetime Sahip Çıkmak

Hz. Peygamber sekiz yaşına geldiğinde dedesini de kaybeder. Vefatından önce Abdülmuttalib bütün çocuklarını yanına toplayarak her birine ayrı ayrı vasiyette bulunur. Büyük oğlu Ebu Talip'e yetim kalan Hz. Muhammed'i emanet eder. Ebu Talip'e söylediklerimi iyi dinle der ve ekler : “ Mustafa doymayınca sen de doyma! Onu yalnız bırakıp tek başına işe koyulma! O yatmadan önce sen de yatma, ağzındaki lokmayı yiyip bitirmeden önce sen yutma! Önce onun elbisesini diktir, sonra kendi oğullarının! Hem sıcaktan hem de soğuktan kuru! Onu bütün faydalı ve karlı işlerden daha üstün gör! Gece gündüz ona nezaret et! Bütün düşmanlarından gözet ve hep yanında ol! Bir saat olsun gözünü ondan ayırma! Onun ayağının tozunu başına tac et!

750 Çün sekiz yaşına irdi ol habib
Haste oldı bildi ' Abdü'l-Muţtalib

751 Kim gider menzil tamām olmuş durur
Hod gelenden bunda kim kalmış durur

752 Böyle geldi böyle gider rüzigār
Kim dirilürse olur āhir u kār

753 Devşürüp oğlanlarını söyledi
Her birine bir vaşiyet eyledi

754 Pes ulu oğlına ol işmarladı
Muştafā'yı yā Ebū Tālib didi

755 Şaklamağa sen kefil olğıl aña
İlle diñle gör ne direm ben saña

756 Toymayınca Muştafā sen toymağıl
Anı koyup özge işe uymağıl

- 757 Yatmayınca döşegine yatmağıl
Loğmayı ol yimedın sen yutmağıl
- 758 Andan öñdin kendü oğlanlaruña
Kaftan itme evvel eylegil aña
- 759 Şaqlağıl şovukdan ıssıdan dağı
Anı yig bil kamu aşşından dağı
- 760 Şaqlağıl düşmanlarından hâzır ol
Gice gündüz dâ'im aña nâzır ol
- 761 Hâk-i pâyin başuna tac eylegil
Ger saña devlet gerekse şöyle bil
- 762 Kendü özünñden anı hiç ırmağıl
Gözünü bir sâ' at andan ırmağıl

Ebu Talip de “Bütün dediklerini kabul ettim. Onu başıma taç edeyim. Bütün insanları ona muhtaç edeyim. O bana gözümden daha sevgilidir. Eğer kabul ederse bütün çocuklarım ona köle olsun.” diye cevap verirken çok geçmeden Abdülmuttalib vefat eder.

- 763 Pes Ebü Tâlib didi kıldum kabül
Ol didüğüñden dağı yig baña ol
- 764 Başum üstüne anı tâc ideyüm
Kamu halkı aña muhtâc ideyüm
- 765 Yir düzeyüm gözüm içinde aña
Kim gözümden sevgülüdür ol baña
- 766 Hem dağı oğlanlarum olsun tamâm
Ger kabül kıılır ise buña gulâm
- 767 Söyleşürken geçmedin dağı zamân
İrdi ' Abdü'l-Muṭṭalib'e mevt hemân
- 768 Pes Ebü Tâlib Resûlu'llâh elin
Dutdı geldi evine aldı hemîn

1.6.4. Güreş Tutmak

O dönemlerde Mekke'nin gençleri; gücünü, kuvvetini göstermek için birbirleriyle güreşirlerdi. Kâbe'de olan mücadeleden sonra her yerde Hz. Peygamber'in gücü, kuvveti anlatılır olmuştu. Bütün gençler kendi aralarında Ebu Cehil'i ve yanındaki üç yüz altmış kişiyi nasıl yendiğini konuşuyordu. Tabi bütün bu konuşulanlardan Ebu Cehil'in de haberi olmuştu. Bunu üzerine Ebu Cehil : “Her yerde onu övüyorsunuz. Eğer gerçekten yiğit ve kahraman ise gelsin de benimle güreşsin. Yiğidin, kahramanın kim olduğunu; gücün, kuvvetin kimde olduğunu görsün!” diyordu.

- 863 Ol zamānda Mekke'nüñ oğlanları
Kim güreş dutarlar idi her biri
- 864 Her birisi kendü gücin kudretin
Birbirine gösterürdi kuvvetin
- 868 Ol Ebū Cehl-i la' in dir hā nice
Anı her yirde ögersiz tā nice
- 869 Ger er ise güreşelüm gelsün ol
Er nice kuvvet nice tā görsün ol

Bu konuşmalardan sonra karar kılınır ve Mekke ahali Harem'de toplanır. Ebu Cehil yerinden kalkar. Gömleğini, kaftanını çıkarıp kısıpetini giydikten sonra beline altın kemerini bağlayıp meydana çıkar. “Bir yiğit karşıma çıksın!” diye istekte bulunur. Kendinden büyük, pehlivan olan kardeşini meydana davet eder. O da hemen soyunup kısıpetini giyer ve meydana çıkar. Birbirlerini tartarlar, atışrlar, en sonunda Ebu Cehil kardeşini yenince kardeşi meydanı terk eder. Bir yiğit daha ister, onu da yener. Bir yiğit daha ister, onu da yener. Adıyla on kişi daha meydana çağırır, onları da yener. Hiçbirine eman vermez.

- 876 Çün şabāh oldı kamu halk geldiler
Ol Harem içinde hep cem' oldılar
- 882 Çünkim ol meclis karar dutdı hemīn
Kalkdı yirinden Ebū Cehl-i la' in

- 883 Tiz çıkardı gönleğin kaftanını
Pes oturdı geydi hem tumanını
- 884 Bağladı hem biline zerrin kemer
Girdi meydān içine bir er diler
- 885 Karadaşı var idi kendüden ulu
Pehlevān yigit güreşçidi ulu
- 886 Da' vet itdi anı ol dağı hemān
Vardı tūmmān geydi şoyundu revān
- 887 Girdi meydān içine dutuşdılar
Birbirini tırtıldılar atışdılar
- 888 Başdı anı ol Ebū Cehl-i la' in
Çün başıldı çıkdı meydāndan hemin
- 889 Pes diledi bir yigit dağı yine
Ol dağı girdi anuñ meydanına
- 890 Başdı anı dağı virmedi emān
Bir yigit dağı diledi pes hemān
- 891 Adlu ad ile diledi on kişi
Kamusını başdı ol mel' un kişi

Daha sonra edepsizlik ederek meydana Hz. Peygamber'i çağırır. Cevap vermemesi üzerine edepsizliğini daha da artırarak Hz. Peygamber'in hırkasından tutarak "Korkmuyorsan ayağa kalk." der. Bunun üzerine Hz. Peygamber "Ben onunla bugün güreşseydim ve onu yenseydim; şüphesiz o da, ben bugün çok güreştim, yorgun düştüm, gücüm kalmadı diye bahane ileri sürecekti. Bugün gitsin dinlensin, yarın sabah bu meydanda güreşelim." der.

- 935 Şimdi ben aña durur isem hemān
Başar isem anı dir ol bī-gümān
- 936 Kim bugün ben çok güreşler dutmuşam
Tākatüm yokdur katı zūr itmişem
- 937 Varuban diñlensün ol imdi bugün
Çün şabāh olıcağaz yarınki gün

Bunun üzerine Ebu Cehil'in babası Hişam ayağa kalkarak “Buradaki herkes söylenenlere şahit olsun. Eğer benim oğlum yenersse öyle bir düğün, eğlence, ziyafet düzenleyeceğim ki hepiniz varlıklı, mutlu olacaksınız. Beş deve, on koyun keseceğim. Beş saka içki, bir saka bal, bir saka yağ, 10 batman (80 kilo) pirinç hazırlayıp ziyafet vereceğim.” der. Sonra Ebu Talip “Eğer kardeşimin oğlu yenersse ben de çok kişiyi misafir edeceğim, çok deve, koç kesip ziyafet vereceğim.” der. Bu sözleşme üzerine her iki tarafta hazırlıklarını yapmak için kalkıp giderler.

- 941 Pes Ebū Cehl'ün atası ol Hişām
Kalkdı didi tanuḡ oluñ ḡaṣṣ u 'āmm
- 942 Ger benüm oğlum baş ar ise anı
Şöyle toy eyleyeyüm oluñ ḡanī
- 943 Biş deve boğazlayayum on koyun
Biş tulum süci daḡı dutdum boyun
- 944 Bir tulum bal bir tulum hem daḡı yağ
Daḡı on batman pirinç kim ola aḡ
- 945 Pes Ebū Tālib daḡı didi eger
Kardaşum oḡlı başarsa ol kadar
- 946 Daḡı artuḡ ben de miḡmān ideyüm
Çok deve koç daḡı kurbān ideyüm
- 947 Bu iş üzre ittifaḡ eylediler
İkisi daḡı yaraḡ eylediler

Bu haberi, Mekke sokaklarında duymayan kalmaz. Herkes birbirine “Yarın sabah büyük bir gün olacak. Güneşin doğmasıyla birlikte Harem'de düğün, eğlence olacak.” der.

- 948 Mekke şehrine yayıldı bu ḡaber
Cümlesi işitdiler 'avretle er
- 949 Didiler tañla bir ulu gün durur
Kim Harem'de toy durur düğün durur

Sabahleyin herkes Harem'de toplanır. Meclis toplanınca Ebu Cehil hemen soyunup meydana çıkar ve bir oyana bir buyana gidip gelmeye başlar. Hz. Peygamber meydana

gitmek için ayağa kalkınca halkın içinden bir ses yükselir. Hz. Peygamber o gün giyiniş kuşanmıştı. Sırtına atlas bir cübbe giymişti. Başına benzeri olmayan bir sarık sarmıştı. Yüzü aydan ve güneşten daha parlak olmuştu.

968 Rāvi eydür alkdı peygamber hemān
Halk içinden opdı avgā vü figān

969 Key onanmış idi ol gün Muştafā
Geymiş idi egnine atlas abā

970 Hem imāme şarmış idi bī-naẓīr
Yüzi aydan gündend olmuşdı münīr

Hz. Peygamber sarığını çıkarıp eline bir mendil alır ve bunu başına sıkıca dolar. Eteklerini beline sokarak kuşasını da sağlamca bağlar. Amcası Hz. Hamza, Hz. Peygamber'e "Güreşen kişi elbiselerini çıkarıp kıspetini giyer. Bak Ebu Cehil'de böyle giyinmiş." der.

975 Aldı bir mendil odı dülbendini
Başına mukem oladı pes anı

976 uşasını daı uşatdı o dem
Tā eteklerin beline şokdı hem

977 Hānza didi iy ciğer-kūšem onı
Güreşen kişi ıkarur gör anı

978 Hāşmuñı gör nice şoyunmuş durur
Nice tummanını geyinmiş durur

Bunun üzerine Hz. Peygamber " Amca, kimse tenimi görmesin diye ıkarmıyorum. Hem de onun teni pistir. Onun teni vücuduma dokunmasın." diye ıkarmıyorum der.

982 Ben dilemezem tenüm kimse göre
or mıyam ben kim yaama el ura

983 Hem anuñ içün ıkarmazam onı
Kim atı murdār durur anuñ teni

984 Degmesün baña direm murdâr teni
Ben çıkarmazam anuñçün қаftanı

Hz. Peygamber, Ebu Cehil'e " Ya Ömer, beline sağlam kemer bağla!" der. Ömer, Efendimiz'in yanına gelir ama gelirken peygamberlik heybetinden titreyerek gelir. Gelince Efendimiz kuşağı Ebu Cehil'e uzatır. Ebu Cehil kuşağı bağladıktan sonra Efendimiz hiç eman vermeden "Bismillahirrahmanirrahim, Yâ Kâdîru, Yâ Kâhiru, Yâ Hakîm" deyip kuşağından tuttuğu gibi kaldırıp yere vurur.

1057 Pes Resûlu'llâh didi gel yâ 'Ömer
İlle bağla bilüñe muhkem kemer

1058 Pes 'Ömer geldi velî korçar қатı
Ditredür anı nübüvvet heybeti

1059 Geldi durdı Muştafâ şundı hemân
Қушаğından dutdı virmedi emân

1060 Didi Bi'smi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm
Yâ Қaviyy ü Қâhîr u Ğâlib Ḥakîm

1061 Pes yirinden çekdi götürdi anı
Şöyle қaldurdı yire urdı anı

Bunun üzerine hem Hz. Peygamber'in amcaları hem de dostu Hz. Ebu Bekir, bütün Mekke halkını çağırarak ziyafet verir. Bu öyle bir ziyafetti ki görenler, duyanlar epey bir zaman bunu konuştular.

1075 Hem Resûl 'ammuları toy itdiler
Cümle Mekke қavmini тоyladılar

Hem Ebū Bekr eyledi bir toy hemân
Şöyle kim söylendi ol toy bir zamân

1.6.5. Düğün Gelenekleri

Hz Peygamber 24 yaşına girince amcası Ebu Talip “ Şimdiye kadar senin için her türlü acıya katlandım. Gözlerim görür iken bir kavimden sana kız isteyeyim seni evlendireyim. Gözlerimizin içi gülsün, gönlümüz şad olsun.” der.

- 1089 Büyüdi çünkim yigit oldı imām
Hem yigirmi dört yaşı ʔoldı tamām
- 1672 Pes Ebū ʔālīb didi yā cān-ı ‘ am
Ben senüñçün çekmişem çok dürlü gam
- 1673 Gözlerüm görür iken gelgil seni
Kethudā eyleyeyüm şād it beni
- 1675 Kavlini virsün saña al gel baña
Kız dileyüm bir kavümden ben saña
- 1676 Maşlahatdur seni evlendüreyüm
Gözlerümüz rüşen olsun göreyüm

Daha önceden Hz. Hatice ile Hz. Peygamber konuşup karar kıldıkları için Hz. Peygamber, amcasının evine gelerek “Amca, diğer amcalarımla beraber Hz. Hadice’nin babasından onu bana isteyin.” der.

- 1745 Durdı pes ol dem yirinden ol ‘ aziz
Pes Ebū ʔālīb evine vardı tiz
- 1746 Didi yā ‘ ammu dur örü gir yola
Hem kalan ‘ ammularımı al bile
- 1747 Ol Hadice’nüñ babasına varuñ
Kızın isteñ baña ne dirse viruñ

Bunun üzerine amcası Ebu Talip “Sen Hz. Hadice’nin güzelliğini, zenginliğini biliyorsun. Ne zengin kişiler istedi de varmadı. Belli ki sana bir latife etti. Ne diyelim gidip şimdi biz ona.” der.

- 1750 Sen bilürsin ħod Ĥadice ħālını
Ĥūbluđını ululuğın malını
- 1751 Ulu begler istediler varmadı
Kimseyi ħiç gözine göstermedi
- 1752 Ne diyelüm Şimdi varup biz aña
Bir laťife itdi beñzer ol saña

Ebu Leheb ayağa kalkarak “Bu nasıl bir söz, sen bizi bütün halka maskara mı edeceksin. Sen kim Hz. Hatice kim, bu nasıl bir bencilliktir, boş hevesdir.” dedi.

- 1753 Ťurdu Bū Leheb yirinden söyledi
MaŐara mı eyledüñ bizi didi
- 1754 Bu nicesi söz durur kim söyledüñ
Sen bizi bu ħalka rüsvāy eyledüñ
- 1755 Sen Ĥadice Ĥātun’a irmek saña
Ĥam ŧama’ durur heves öñden Őoña
- 1756 Sen niredensin o ħātun ħandadur
Bu ne ħod-bīnlik durur kim sendedür

Bu sözler üzerine amcası Hz. Abbas “ Ey işe yaramaz kişi ne oldu da layık görmedin. Bu Muhammed hem asildir hem cömerttir hem Şerefli hem de dünya da buna benzeyen bir güzel yoktur.” dedi.

- 1757 Döndi ‘ Abbās eydür iy nā-kes kişi
Ya’ ni lāyık görmedüñ mi bu işi
- 1758 Bu Muĥammed hem ħabībdür hem nesīb
Hem kerīmdür hem Őerīfdür hem ħabīb
- 1759 Hem güzeldür ħüsn içinde bī-naźir
Buña beñzer var mıdur dünyāda bir

Hz. Peygamber de “Amcalarım sizin düşündüğünüz ve söylediğiniz gibi değil varın onu bana isteyin. Çünkü bu iş olacaktır. Zanna, tahminle konuşmayın.” der.

1766 Muştafâ didi ‘ amûlar bilüñüz
Siz didügüñüz degül durur bu söz

1767 Siz varuñ anı dileñ ancağ hemân
Olacağdur olur ol dutmañ gümân

Bunun üzerine halası Safiye “ Mustafa hiç yalan söylemedi. Hadice’nin kavgasını dövüşünü hiç duymadık. Ben hemen Hz. Hadice’ye gideyim, durum nedir öğreneyim.” der. Hz. Safiye elbiselerini giyerek Hz. Hatice’nin evine varır.

1769 Muştafâ hergiz yalan söylemedi
Ol Hadice hem nizâ‘ eylemedi

1770 Ben varayum bileyüm dâhı yigin
Kalkdı geydi ÷onlarını ol hemîn

1771 İvine vardı Hadice Hâtun’uñ
Gördi hâtun ÷uru geldi cânınuñ

Hz. Safiye, Hz. Hatice’ye “Ben bir söz duydum doğru mudur, onu öğrenmeye geldim.” der. Hz. Hadice’de sanmayın o söz yalandır. Ben Mustafa’yı sevmişim. Bütün varlığımı ve canımı ona vermişim.” der.

1774 Ol didi bir söz işitdüm doğru mı
Geldüm anı bilmege ya egri mi

1775 Didi ol söz doğrudur şanmañ yalan
Siz gerek açuñ gerek idüñ nihan

1776 Muştafâ’yı sevmişem ben cân ile
Varlığum virdüm aña cânım bile

Bunun üzerine Hz. Hadice, Hz. Safiye’ye üzerinde altın, inci yüzük ne varsa verir. “Bana bu işte yardımcı ol.” der. Hz. Safiye de “ Başım üstüne!” diyerek kalkar. Ebu Talip’in evine varıp “Muhammed’in söylediklerinin hepsi doğrudur. Boşuna bekleyip durmayın.” der.

1787 Durdı hâtun tiz hemân ÷onlarını
Altun incü başda yüзде varını

1788 Cümlesin bahşış idüp didi aña
Yardım itgil işbu işde sen baña

1789 Başum üstüne didi tırdı hemân
Vardı Ebū Tālīb evine revan

Hz. Peygamber'in kendisi ve amcaları, Hz. Hadice'nin babasının evine varırlar. Destur alarak içeriye girerler. Eve girdiklerinde çeng ve rebab çalınıyordu. Huveyled de oturmuş şarap içiyordu. Gelenleri görünce yere minder koydurur. Hürmet eder, ikramda bulunur ve yemek yedirir. Yemek yedikten sonra Ebu Talip "Bir isteğimiz var onu kabul buyurun." der. Huveyled de "Buyurun, nedir isteğiniz?" diye söyler. Ebu Talip " Hadice Hatun'u senden Mustafa'ya isteriz" diye meramını ifade eder. Bunun üzerine Huveyled "Kızım büyük ve yetiştirilmiştir. Ona sözüm geçmez. Çok asil kişiler istemesine rağmen hiçbirini asla kabul etmedi." der. Ebu Talip bu söz üzerine "Hz. Peygamber ve Hz. Hatice bu işe razı oldukları için buraya geldik." diye cevap verir. Huveyled tekrar "O zenginleri, sultanları kendine layık görmedi. Şimdi de bir dervişe kalkıp onu vermem. Ben bu işi ona layık görmüyorum. Çünkü daha önce isteyenler bana serzenişte bulunur." der.

1793 Durdılar pes cümle a' mām-ı nebī
Muştafā ortalarında ay gibi

1794 Ol Huveylid menziline vardılar
Destur oldı çün içerü girdiler

1795 Ol oturmuşdı içer idi şerāb
Karşusunda çalınur çeng ü rebāb

1796 Bunları çün gördi ' izzet eyledi
Durdı karşı vardı hürmet eyledi

1797 Tiz döşekler şaldılar oturdılar
Hem buyurdı kim ta' ām getürdiler

1798 Çün ta' ām yindi Ebū Tālīb söze
Başladı dir geldüğümüz biz size

1799 Hācetümüz var durur kılğıl kabūl
Didi buyuruñ ne hācetdür kim ol

- 1800 Eydür oldur kim Hadice Hâtun'ı
Muştafâ'ya isterüz senden anı
- 1801 Ol didi kim bālīga durur kızum
Hem ulu durur aña geçmez sözüm
- 1802 Çok ulular istediler varmadı
Kimseye hergiz rızā ol virmedi
- 1803 Didi bunlar bize rāzı durur ol
Andan açılmışdur evvel işbu yol

Hiz. Hadice olup bitenleri işitince amcası Varka'dan yardım ister. Amcası Varka, Huveyled'in yanına gider ve onu ikna eder. Bunu üzerine Huveyled ile Varka Ebu Talip'in evine gelirler. O sırada Hiz. Peygamber'in bütün amcaları evdedir. Ebu Talip ayakta karşılar ve ikram ve hürmette bulunur.

- 1874 Pes Huveyled Varğa ile durdılar
Ol Ebū Tālib evine vardılar
- 1882 Pes kapuyı kaçdılar yol virdiler
Varğa ile pes Huveyled girdiler
- 1883 Çün Ebū Tālib göricek bunları
Yaşsi ikrām eyledi durdı örü

Varka sözü olarak "Sağlık ile kalkarsak yarın sabah hazır olun nikâhı kıyalım." der. Bu söz üzerine kalktılar evde bulunan herkese türlü türlü ikram ve ihsanda bulundular.

- 1892 Sağlğ ile durıcağ yarın şabāh
Hāzır oluñ kılalum ' aqd ü nikāh
- 1893 Durdılar pes cümle ikrām itdiler
Bunlara çok dürlü in' ām itdiler

Huveyled sözü olarak "Ben her şey için kardeşimi vekil tayin ettim. Kızımı her kime verecekse kardeşim verecek. Kimse benden kızımı istemeye gelmesin." dedi

- 1895 Kardeşümü ben vekil itdüm yakîn
Ol Hadice haqqına tahkik hemîn

1896 Her kime virürse ol vire anı
Kimse dağı istemesünler beni

Varka sözü alarak “Bu söylediklerini Kâbe’de seyyitler önünde söyle ki duymayan kalmasın.” dedi. Kâbe’ye vardılar. Huveyled tüm seyyitler önünde kızını için kardeşini vekil kıldığını söyledi.

1897 Varğa didi dilerem bunu hemîn
Ka’ be’de sādāt önünde diyesin

1898 Vardılar sādāt önünde söyledi
Ol Huveyled yā kavüm bilüñ didi

1899 Kardeşümü ben vekil itdüm bilüñ
Ol Hadice haqqına tanuñ oluñ

1900 Her kime kim virür ise virsün ol
Kime lāyık görür ise görsün ol

Varka başını kaldırarak orada bulunan bütün kabilelere “Hz. Hatice asil ve büyük birisini kendine layık gördü ama adını şimdi söylemeyeceğim. Sabahleyin cümleiniz Hz. Hadice’nin evine gelin orda nikâhını kıyalım.” dedi

1901 Varğa kaldırdı başını söyledi
Yā Benî-Zühre Kıreyş Maḥzüm didi

1902 Ol ululardan Hadice birin ol
Kendüye lāyık görüp kıldı kabül

1903 Leykin adını dimezem şimdi ben
Cümleñüz ḥāzır oluñuz şimdiden

1904 Tañla siz bir yire cem’ oluñ kamu
Ol Hadice evine gelüñ kamu

1905 Tā nikāḥ eyleyevüz anda aña
Dimek olmaz adını bunda baña

Daha sonra Varka Hz. Hatice'nin evine gelip ona müjdeyi verir ve ekler “Yarın için hazırlık yapın. Evine perdeler astır, yerlere minder koydur. Hem de hizmetçilerine söyle çeşit çeşit yemek pişirsinler.”

- 1906 Didi bunı oradan döndi yine
Geldi girdi ol Hādīce evine
- 1907 Muştuladı hāli aña söyledi
Key yarağ eylegil imdi sen didi
- 1908 Perdeler aşdur evüñ şaldur firāş
Hem bişürsünler buyur çok dürlü aş

Hz Hadice hizmetçilerine “Hemen hazırlık yapın, koyunlar kesin.” dedi. O gece Hz Hadice'nin evinde 160 kişi hizmet eder. Her biri bir işin ucundan tutar. Yerlere çeşit çeşit minderler koydular. O saray gibi evi süslerle donattılar.

- 1911 Tiz buyurdı kullarına siz tūruñ
Çok yarağ idüñ koyunlar öldürüñ
- 1912 Rāviler kıldı rivāyet ol gice
Kim Hādīce Hātun ivinde nice
- 1913 Kulluğ itdi yüz dağı altmış kişi
Her birisi dutdı bir dürlü işi
- 1914 Cümlesi kulı qaravaşı anuñ
Yoğ idi yad kişi ivinde anuñ
- 1915 Dürlü dürlü çok döşekler şaldılar
Ol serāyı hoş müzeyyen kıldılar

Sabah olunca bir davetçi bütün Mekke halkını tek tek dolaşıp Hz. Hadice'nin evine buyur eder. Güneş doğduktan sonra bütün halk Hz. Hadice'nin evine gelir.

- 1916 Çün şabāh oldu mu' arrif yürüdi
Gezdi cümle halka bir bir gel didi
- 1917 Kuşluğ olunca halāyık geldiler
Ol Hādīce'nüñ ivine toldılar

Hz. Hadice'nin babasının gönlü Hadice'yi zengin bir kişiye vermekten yana olduğundan bu işi içine bir türlü sindirememişti. Huveyled içeri girince perde arkasından Hz Hadice'yi yanına çağırtdı ve "Bu nasıl bir akıl, o kadar zengin kişiler istedi de varmadın vs." diyerek kızgınlığını ifade ediyordu.

1937 Pes Huveyled girdi kapudan hemān
Sordı perde ardına vardı revān

1938 Ol Hadice Hātun'a hışm eyledi
Bu ne 'aql u re'y ü tebdirdür didi

1939 Bunca begler istediler varmaduñ
Kimseyi hiç gözüne göstermeduñ

Bu olay üzerine perde ardından gizlice Ebu Talip'e haber verilir. Hz. Hadice, Ebu Talip'e "Sen de bilirsin babam gece gündüz içki içer, delinin tekidir. İşte şu bin filoriyi babama rüşvet olarak ver. Mal dilerse bir o kadar gümüş altın, mal vereyim deyin. O her ne isterse verin. Ben size vereyim." dedi. Ebu Talip altını alıp cebine koydu.

1946 Perde ardından çığırdılar nihān
Durdı vardı pes Ebū Tālīb hemān

1947 Pes Hadice didi yā seyyid seni
Bezemişdür 'aql u fazl ile Ğanī

1948 Sen bilürsin kim bu atamdur delü
Gice gündüz hamr ile içi tolu

1949 Uşda alğıl biñ Filori var aña
Vir digil kim rişvet olsun bu saña

1950 Mal dilerseñ vireyüm di ol kadar
Kim senüñ gönlüñ hoş ola sım u zer

1951 Her ne dirse didügin virüñ aña
Ben vireyüm şimdi didügin saña

1952 Aldı şokdı altını ol yiñine
Döndi andan yirine geldi yine

Huveyled evine yeni varmıştı ki Ebu Talip de arkasından yetişir. “Bir bekle, yüzünü ekşitip suratını çatma! Altın kesesini cebinden çıkararak “Şu bin filori rüşvet sana olsun. Ayrıca kızın için her ne dersen onu da vereyim.” deyince Huveyled tebessüm etmeye başlar. Kalbi taş gibi katı iken bin filori altın onu adeta muma çevirmişti.

1955 Çıkdı pes gitdi Huveyled’den yaña
İvine varmış idi yitdi aña

1956 Didi bir tur āhi iñen gitmegil
Bir utangıl yüzüñi berk itmegil

1957 Pes eline yapışur bigi nihān
Kiseyi şoqđı yiñine nāgehān

1958 Biñ Filori didi uş rişvet saña
Her ne dirseñ vireyüm hem kızuña

1959 Pes Huveyled bir tebessüm eyledi
Taş iken altun anı müm eyledi

Ebu Talip, işaret edince herkes sustu. Nasihatler edip Mustafa’yı methettikten sonra Varka’ya “Mustafa, Hz Hatice’ye talipdir, onu istemektedir. Siz ne isterseniz buyurun söyleyin, verelim.” der.

1973 Pes Ebū Tālib işāret eyledi
Hāmuş oldılar kāmı ol söyledi

1974 Bir belīg huṭbe oqıdı key şerif
Medḥ kıldı Muştafa’yı hoş laṭif

1975 Pes didi kim Muştafa ṭālib durur
Ol Hadice Hātun’a rāğıb durur

1976 Siz ne dirsiz hem buyuruñ görelüm
Her ne kim isteriseñüz virelüm

Varka’da ayağa kalkarak güzel bir şeyler söyleyip nasihat ettikten sonra Ebu Talip’e dönerek “Semiz ve kızıl tüylü yüz deve, nakit dört bin filori, 10 cariye 10 tane de hizmetçi ver.” Deyince Ebu Talip “O ne olacak biraz daha artır.” dedi. Babası Huveyled’de verilenleri kabul etti.

- 1977 Varķa dağı ķalkdı ĥuĥbe oķudı
Ĥuĥbesini ün tamām itdi ķodı
- 1978 Döndi didi yüz deve vir iy ‘azīz
Şöyle kim kıızıl tülü olsun semiz
- 1979 On ķaravaş vir eyü on ķul dağı
Naķdi vir dört biñ Filori iy ağı
- 1980 Pes Ebü Tālib didi kim virelüm
Ol ne durur dağı oķ arturalum
- 1981 Ol Ĥuveyled dağı hem kııldı ķabül
Her ne maķşüd var ise oldu ķabül
- 1984 ün nikāĥ işi dağı oldu tamām
Pes buyurdılar ki döktiler a‘ām

Nikāĥ işi bittikten sonra herkesi yemeğe davet ederler.

1.6.6. Sau Samak (Bazı Dügün ve Şenliklerde Para, Altın, Gümüş, İnci, Maden, Şeker, Hububat vb. Şeyler Samak)

Hz. Peygamber, güreşte Ebu Cehili yendikten sonra meydanda bir ığlık kopar. Harem’de, kadın erkek ne kadar kışı varsa hepsi Allah Resulü’nü takdir eder. Peygamber Efendimiz’in amcaları ok sevinir, gönülleri şad olur. O an veziri Hz. Ebu Bekir bir avu altın ıkarıp yere saar.

- 1067 Bir ğıriv ķopdı ķamu ün itdiler
Er ü ‘avret cümle taĥsīn didiler
- 1068 Hem Resül ‘ammuları şād oldılar
Ĥatı ĥurrem oluban hem güldiler
- 1069 Bir avu altun Ebü Bekr hemān
Şau şadı ol Resül’e rāygān

Hz. Peygamber ile Hz. Hadice’nin nikāĥları kıyıldıktan sonra evin duvarı yarılır evin iini nuruyla aydınlatan iki huri ortaya ıkar. Hz. Peygamber’e sau satıktan sonra yine kaybolurlar. Arkasından Hz. Hamza da Mustafa’nın üstüne bir avu altın saar. Daha

sonra nikâhta bulunanalar da saçu saçarlar. O kadar kişinin kalkıp saçu saçmasını düşmanları kıskanır.

1988 Hem divâr yarıldı iki hûri
Ev için yüzleri tıtdı nûrı

1989 Muşafâ'ya saçu saçup nâgehân
Oldılar ol dem yine andan nihân

1990 Bir avuç altını Hamza pehlevân
Muşafâ'nuñ üstüne saçdı hemân

1991 Pes kalanı dahı saçu saçdılar
İlle düşmânlar hâsedden geçdiler

Miraç yolculuğunda Hz. Peygamber ile Hz. Cebrail ikinci asumana ulaşır. Cebrail kapıda duranlara kapıyı açmalarını, meleklerle de saçuyı saçmalarını söyler.

2965 Geçüp andan dahı olduk revâne
İrişdik pes ikinci âsumâne

2966 Çağırdı Cebra'îl kapuyı açuñ
Melâ'ikler gelin saçuyı saçuñ

1.6.7. Müslümanlık Kültürüyle Oluşan Sosyal Değerler

1.6.7.1. Şehadet Parmağı ve Müslüman Olma İlişkisi

Hz. Peygamber namazın oturularında *ettahiyyâtü*¹⁴⁴ duasını okurken kelime-i şehadet kısmına gelince parmağını kaldırmış. Bu sebeple bu parmağa şehadet parmağı da denir. Yeni Müslüman olanların bu sünneti yerine getirmenin manası ise kişinin Müslüman oluşuna parmağının şehadet etmesidir.

2425 Hâkķ Te'âlâ birliğin ululuğın
Yirde gökde dâ'imâ toluluğın

¹⁴⁴ Peygamberimiz ashabına (dost ve arkadaşlarına) namazda oturdukları vakit "ettahiyyâtü" okumalarını öğretti. Bu tahiyyât, Miraç gecesinde Hz. Muhammed'in Yüce Allah ile yaptığı selâmlaşmasıdır.

- 2426 Çün işitdi ağladı Talha hemān
Didi ayruq qalmanı dağı gümān
- 2427 Barmağın qaldurdu ikrār eyledi
Hoş şehādet sözlerini söyledi
- 2428 Pes gelüp aldı Resūlu'llāh elin
Öpdi bī'at itdi şıdķ ile yaqīn

1.6.7.2. Müslüman Olduktan Sonra Gusül Alınması

Bütün ibadetler arada herhangi bir şey olmaksızın sadece Allah'a karşı ifa edilir. İbadetlerin makbul olması için mutlaka Allah'ın rızasına uygunluk arz etmesi gerekmektedir. Bir kısım ibadetlerin Allah nezdinde kabul görmesi için mutlaka yerine getirilmesi gereken şartlar vardır. Mesela namazın geçerli olabilmesi için kişinin hades denilen hükmî pisliklerden temizlenmiş olması şart kılınmıştır. Bu temizlik gusül ve abdestle sağlanabilir. Ayrıca hususi bir feyiz kaynağı olan gusül, ruhun günah kirlerinden arınması, günahların bağışlanmasına vesile kılınarak alınır.

- 2395 Doğrı söyledüñ didi 'Oşmān hemīn
Şundi öpdi ol Resūlu'llāh elin
- 2396 Bī'at itdi hoş müsülmān oldu ol
Şıdķ u ihlāş ile imān buldı ol
- 2397 Pes Resūlu'llāh öpüp çoçdı anı
Hurrem oldu tıldı nūr cānı teni
- 2398 Pes buyurdu ğusl idüp kıldı namāz
Döndi bātıldan Hāķ'a kıldı niyāz
- 2399 Hem imān nūr ile gönli tıldı hoş
Müslimānlarda bişinci oldu uş

1.6.7.3. Müslüman veya Ehl-i Kitap Olmayan Birisinin Kestiği Etin Yenmemesi

Kur'an-ı Kerim'de Müslüman veya Ehl-i Kitap dışında kalan kimselerin kestiği hayvanların yenemeyeceği açıkça bildirilmiştir.¹⁴⁵

- 2709 Kız karındaşuñ eri hem vardılar
Ol Muhammed dînine hoş girdiler
- 2710 Ger inanmazsañ bogazla bir koyun
Gör ki yirler mi etinden var bugün
- 2726 Pes didi kim karnum aç ne'ñ var getür
Kızkarındaşı didi kim gel otur
- 2727 Bir kuzı vardur getüreyüm semiz
Pes boğazla yigil anı iy 'aziz
- 2728 Pes boğazladı 'Ömer kıldı kebāb
Çünkü bişdi yimelü oldı kebāb
- 2729 Kızkarındaşına gel dir sen dağı
Bile yigil ki yiyeyüm ben dağı
- 2730 Ol didi kim zağmetüm vardur bugün
Et yimezem yigil anı sen bugün
- 2731 Pes 'Ömer bildi müsülman olduğın
Dınmadı ayruğ dağı yidi hemîn

¹⁴⁵ “Ölmüş hayvan, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına boğazlanan, (henüz canı çıkmamış iken) kestikleriniz hariç; boğulmuş, darbe sonucu ölmüş, yüksekte düşerek ölmüş, boynuzlanarak ölmüş ve yırtıcı hayvan tarafından parçalanmış hayvanlar ile putlar üzerinde boğazlanan hayvanlar. Bugün size temiz ve iyi şeyler helâl kılındı. Ehl-i kitabın kestikleri ve diğer yiyecekleri size helâldir. Sizin yiyecekleriniz de onlara helâldir.” Kur'an, Mâide Süresi, 5/3-5.

“Allah adına kesilmeyen hayvanın etini yemeyin! Bu, Allah yolundan çıkmaktır, isyandır.” Kur'an, En'âm Süresi, 6/121.

1.6.7.4. Bir İşe Başlamadan Önce Allah'ın İsimlerinin Zikredilmesi

Kur'an-ı Kerim'de Tevbe suresi dışındaki bütün surelerin başında besmele bulunmaktadır. Aslında herhangi bir işe başlamadan önce besmele ile başlamak Kur'an'ın Müslümanlara işaret ettiği bir yoldur. Hz. Peygamber de "Besmelesiz başlanan her meşru iş kesiktir." buyurmuştur. Sahabeler ve sonrası gelen tüm Müslümanlar besmeleyi ve Allah'ın isimlerini kılavuz edinerek işe başlamışlardır.

- 654 Atdı oķı İsm-i A'zam oķudı
Ol la'înüñ yüregine toķudı
- 733 Didi Bi'smi'llāhi fi'l-ḥāl Muşafā
Sürdi yarın gözine buldı şifa
- 1060 Didi Bi'smi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm
Yā Kavīyy ü Qāhīr u Gālīb Ḥakīm
- 1315 Didi kim iy Qādir ü Ḥayy ü Kerīm
Sen tüvānāsın kemāl ile qadīm
- 1316 Seng-i ḥārādan kılırsın şıu revan
Nuḫfeden ādem düzersin uş'ayān
- 1413 Didi Bi'smi'llāh ya Allāh Muşafā
Ugradı ol sile gönli hoş şafā
- 1414 Cümle Bi'smi'llāhi Bi'llāh didiler
Muşafā ardınca tiz yürüdiler

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. MİRAC MUCİZESİ BAŞLIKLIL BÖLÜMÜN TAHLİLİ¹⁴⁶

1.1. Miraç Mucizesi Bölümünün Günümüz Türkçesiyle Nesre Çevirilişi

1.1.1. Allah Rasülü'nün (sav) Miraç Mucizesi

Ey bülbül gönül darlığı çekme; inle. Eğer taş yürekli değilsen sonrasında da yumuşa, mülayimlik kazan. Gördüklerinden ötürü ibret almazsan kalbin kaskatı kesilmiş demektir. Feleğin dönüşüne bakmaz mısın? Feleğin işine kimsenin aklı ermez. Felek ne maharet sahibi insanlara bakar ne de hiçbir işe yaramayanlara. Hepsini toprağa gömer, durmadan döner. Başını kaldıranı yere sokar, gül gibi suretleri yere döker. Kimseye merhamet etmez, yardım etmez, canını bağışlamaz. Feleğin işi, hemen boyun vurmaktır. Ey deli! Aklını başına al, gözünü aç. Yeryüzünün tamamı ölümle dopdoludur. Eğer bu dünyada sonsuzluk ya da bir vefa olsaydı, Hz. Muhammed Mustafa (sav) ebediyen kalırdı.

1.1.2. Hz Abbas'ın Rivayetini Açıklaması

Hz Abbas'tan rivayet edildiğine göre İsra süresinin ilk ayetinin iniş sebebi miraç hadisesiyle ilgilidir. Ayette Allah Teâla şöyle buyurmuştur: “Bir gece kulu Muhammed'i Mescid-i Haram'dan götüren o zatın şanı ne yücedir.” Allah Resül'üne manasını, tefsirini sordum. Allah Rasül'ü “Ey İbn Abbas!” dedi. Dinle, gönlünde herhangi bir kötülük kalmasın. Kutlu Rebi'ül Evvel ayının pazartesi gecesı, sahabeyle birlikte yatsı namazını kıldıktan sonra kalkıp vitir namazını kılayım dedim. Ümmühani'nin evine gelerek onun yatağında Miraç'a çıkmak için karar aldım. Ümmühani'nin yatağında uyurken Cebrail'in sesi geldi, kanatlarının ve uçuşunun sesi geldi. Hemen kalktım ona selam verdim.

¹⁴⁶ 2851. beyitten 3422. beyit kadar olan bölüm

Tahiyyatlar (selam ve dua) ile ayakta kaldım. Cebrail buyurdu ki “Senin bu gece göklere ayak basmanı istiyorum.” dedi. Böylece bütün felekler seninle şeref bulsun, melekler seni görüp dua etsinler. Burada gez, Allah’ın huzurunu temaşa et. Hem de bizim şaşılacak kadar güzel olan âlemimize bak. Bu gece yeryüzünden (gökden) arşa yolculuk et. Bütün bu intizamlı, tertipli yerler senin için hazırlanmıştır. Gün, ay, yıl senin için intizamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Allah Rasulü: “Bu sözü işitince sevindim. Cebrail’in yüzünün de çok güzel olduğunu gördüm. Dünyada hiç kimse asla ona benzemez. İpekten ve renkli giysilerle donanmış, inci ve yakutlarla süslüydü. Hemen Ümmühâni’nin evinden çıkıp Mescid-i Haram’a gittik. Burak adlı bineğin gelmiş olduğunu ve orada durduğunu gördüm. O öyle bir varlıktı ki bir benzerini hiç kimse görmemiştir. Burak’ın yüzü insan yüzüne benziyordu ama boyu bir deveden daha uzundu. Boynu da ata benziyordu. Tüyü güzel kokulu misk; teni kızıl elmas; ayağı altın; gözleri ve kulakları inci ve zümrüitten; bir deve gibi ayakları ve kuyruğu sığır kuyruğu gibi ve güzel kokulu; yuları kızıl altından idi ve türlü türlü değerli taşlar, cevherler; üzengisi kırmızı renkli akik taşından; ardından beyaz inciler ve değerli mavi taşlar dizilmişti. Burak’ın tüylerinin rengi kara ve aktı. Cenab-ı Hakk, henüz Hz. Âdem’i yaratmadan önce (Burak’ı) yaratmış. Onu cennet içinde yaratmış, Cennette kuşların bulunduğu bahçe içinde gezerdi.

1.1.3. Mi’râcla Müşerref Olmanın Nasıl Olduğu Hakkındadır

Sonra Cebrail bana işaret etti ve “Bin Burak’a o senin için geldi.” dedi. Burak binlerce yıldır, bu geceyi beklemektedir ey dost! Sonra Burak’a binmek için elimi uzattım ama kalkmadı. Boynunu çekti ve kendisine dokundurtmadı. Allah’ın onu yaratmasından bu yana, kimse ona binmemişti. Cebrail Burak’a bağırarak “Sakin ol!” dedi, O Peygamber yavaşça binsin üstüne. Cenab-ı Hakk seni bunun için yarattı. Sadece seni değil, yeri göğü ve iki cihandaki varlıkları bunun için yarattı. Burak, “Benim ondan bir isteğim var. Bugün bana şefaath eylesün.” dedi. Cenab-ı Hakk beni cennetten mahrum etmesin, Âdem’i sürdüğü gibi cennetten beni de sürmesin. Âdem cennetten mahrum edildiği günden beri ben bir an olsun korkudan emin olmadım. Bana binsin de yarın kıyamet günü ben ona itaat edeyim. Allah Rasulü: Ey Burak! Gönlünü hoş tut. Çünkü cennette sana ayrılık yok. Allah’ın yanına varınca söyleyeyim, orada ben sana şefaath eyleyeyim. Burak hemen itaat edince ona bindim

ve yola çıktık. Cebrail önümde yol gösterdi. Burak'ın yürüyüşü şöyle idi: Her bir adımı gözün görebildiği yer kadardı. Rüzgârdan daha süratli gidiyordu, bir anda Kudüs'e (Mescidi Aksâ'ya) eriştik. Hemen harem kapısına vardık ve Cebrail-i Emin bana "İn!" dedi. Burak hemen durdu ve ben indim sonra Cebrail önümde Harem'in içine girdik. Bütün peygamberlerin ruhları eksiksiz olarak gelmişlerdi ve bana selam verdiler. Ben hemen mihraba geçip imam oldum, bütün peygamberlerin ruhları da bana uydular. Ben imam oldum namaz kıldık sonra da Malikü'l Mülk'e (Her şeyin sahibine) dua ettim. Cebrail bana "Ey Muhammed" dedi, "Kim çağırırsa çağırısın, yönelme kimseye." Sağ tarafımdan bir ses geldi ve "Ey Muhammed! Bana dön." dedi. Ben hiç o tarafa yönelmedim, gözümü önümden ayırmadım. Sol tarafımdan da bir ses geldi ve "Ey Muhammed, Ey Muhammed! Bu tarafa dön ve beni dinle ki sana nasihat edeceğim" dedi. Ben hiç o tarafa yönelmedim, yüzüne bakıp da bir şey demedim. Cebrail'e "Bunlar kimlerdir?" dedim. Cebrail "Onlardan biri Hıristiyan'dır, diğeri de Yahudi'dir, yerleri cehennem ateşidir. Sen bunlara yönelip de birine cevap verseydin senin bütün ümmetin Yahudi olurdu. Kimi Hıristiyan kimi de Yahudiler'den olurdu." dedi. Bu defa bir kadın hürmet ile geldi. Ağzı gonca, boyu uzun, güzel yüzlü, süslü ve hoş bir kadın. Zülüfleri yüzünde, çenesin de ben. "Ey Muhammet, ey Muhammet! bir bakıver bana, senden bir isteğim var." der. Ben asla ona doğru yönelip de yüzüne bakmadım, hiçbir şey söylemedim. Cebrail "Ey Rasül! Yaptığımı beğendim onu kendine kabul kılma." dedi. Bu, insanları kendine meftun eden aldatan ve sonra da hüsrana uğratan dünyadır. Önce kendisine bağlar, âşık eder sonra da cefasını çektirir. Dünyanın işi böyledir, kimseye vefa göstermez. Sen buna yönelip eğer cevap verseydin senin ümmetini daha sonra bu(dünya) aldatırdı. Ümmetinin hepsi bu dünyaya tapardı, zühd ve takva kapısını kapatırdı ey ulu! Allah'a şükredip ona dua ederim ki beni yine muvaffak kıldı. Oradan Cebrail ve pek çok meleklerle birlikte sahraya gittik. Ay yüzlü, servi boylu, küçük ağızlı, mis kokulu bir yiğit geldi. Yüzünün nuru arşa çıkmış besbelli görünür. Yedi gök nuru ile parlamış. Salınarak yürüyüp geldi, dönüp elimi öptü, boynuma sarıldı, belimi kucakladı. Ey, Allah'ın Resulü! Müjdelersun sana. Senin ümmetine iyilik ve ikramlar layıktır. Ben Cebrail'e "Bu ay yüzlü mübarek kimdir?" dedim. Ey Emin! Gönül çok fazla bana meylettir. Son derece canda yer tuttu. "Hakk Teâla'nın sürekli rızası olan ve bütün insanlara gönderilen din ve İslam nimeti budur" dedi. Ümmetine arka çıkacak olan, yardımcı olacak olan budur. Onları cennete işte bu götürür. Bunun üzerine Allah'a hamd ü

sena ettim. Ümmetim için de dua ettim. Hemen sonra bir merdiven getirdiler ve onu yerden ta gökyüzüne kadar diktiler. Bir ucu yerden göğe kadar ulaştı. Nurunun aydınlığı yeryüzünü kapladı. Merdivenin direklerinden biri gümüş diğeri kızıl altındı, ayakları yakuta benzeyen kırmızı taş ve inciden, kimisi kızıl yakut kimisi de sarı renkliydi. Kimi gök mavisi yakut, kimi altın; kızıl, yeşil, sarı ve beyaz cevher. Cebrail “Yürü ey ulu! Ey peygamberlerin Allah a en sevgili olanı” dedi. Allah’ın adını zikredip merdivene ayak bastım gökyüzüne sağ salim ulaştım.

1.1.4. Görülenler

Ben giderken gayet tatlı, temiz, latif ve parlak bir denize rastladım. Havada asılı durmuş, ama havadan daha parlaktı. Cebrail’e “Bu nasıl bir denizdir?” dedim. O da “Yeryüzüne yağmur buradan yağar. Merhamet sahibi Allah, rahmet yağmurunu kullarına bu deryadan verir.” dedi. Orayı geçip yine yola koyulduk, yedi göğe eriştik. Cennetin Refi adlı kapısı iyice kapalıydı, kapıcısının adı da İsmail’di. Cebrail; hemen kapıya baktı, kapının kapalı olduğunu görünce kapıya vurdu. İsmail sesi işitip kapıya baktı ve “Geç vakitte kapıyı çalan kim?” dedi. O da “Ben Cebrail’im, açın kapıyı!” dedi. “Sevinin, saygı gösterip hürmet edin, itaat edin. Yanımda gelen Muhammed Mustafa’dır, Hakk’ın sevgilisi ve bütün peygamberlerin imamıdır. Allah onu şirk pislğinden bütün dünyayı temizlemesi için gönderdi.” dedi. O geldi ve hemen kapı açıldı. Melekler karşılayıp ona hürmet ve itaat etti. Hemen İsmail’e selam verdim. Meleklerin hepsi karşılık verdi ve “Ey peygamberlerin şahı, ikram sahibi, nebilerin önderi! Hoş geldin.” dedi. Sonra beni Âdem’in yanına götürdüler. Huzuruna varınca selam verdim. O “Ey surette oğlum fakat sirette övüncüm, tacım büyüğüm! Hoş geldin.” dedi. Onun sağ tarafında bütün mümin ruhları hem evliyanın ruhlarını da dururken gördüm. Sol tarafında ise Allah’ın talihsiz kıldığı talihsiz ruhlar duruyordu. O sağına bakınca sevinip gülüyor, soluna bakınca da hüzünlenip ağlıyordu. Hem orada birçok melek de duruyordu. Onların sayısını ancak Allah bilir. Hepsi saf tutup ayakta duruyor. Sürekli oturmaksızın Allah’ı tesbih ediyorlardı. Bin tane başı olan birini gördüm. Onun her başında bin tane yüz görülüyordu. Her yüzde de bin tane ağız vardı, her ağızda bin tane dua vardı. Diliyle tam bin söz söyler. Her dilden sürekli olarak tesbih eder. Onu da geçip yola devam ettik. İkinci göğe ulaştık. Cebrail “Kapıyı açın.” diye yüksek

sesle seslendi. “Ey melekler, gelin hayır, bereket(inci, para, şeker, tahıl) saçın!” dedi. Onlar da “Bu kapıda duran kimdir? Böyle geç vakitte gelip kapıya vuran?” dediler. O “Benim ve yanımdaki Mustafa’dır. Allahın sevgilisi, peygamberlerin şahıdır.” dedi. “Merhaba!” dediler, kapı açıldı, melekler selam verdi ve karşıladı. Orada Mihyail adlı bir melek vardı. “Cömert insan merhaba, gel Seydi!” dedi. Selam verdim, selamı tam olarak aldı. Melekler beni ziyaret etti. Orada Mikâil’e karşı son derece yüce dört meleğin durduğunu gördüm. Biri Miyâil, biri Arâfil, biri Mekyâil, biri de Arâbil. Her birinin emrinde, bin saf melek var. Onlar tesbih eder ve bütün felekler bu tesbihle dolar. Orada yüzünde nurun çok parladığı iki yiğit görünce Cebrail’e bunlar kimdir ki her biri hoş ve ay yüzlüdür, diye sordum. O, “Biri Meryem’in oğlu İsa biri Yahya’nın oğlu Zekeriya’dır.” dedi. Selam verdim, hemen selamımı aldılar, onlar gelip benimle görüştüler. “Merhaba salih, kerem sahibi, nasihat veren aziz kardeş nebimiz. Allah seni bütün enbiya, asfiya ve evliyalardan üstün kıldı. Senin ümmetin bütün ümmetlerden iyidir, Allah katında ümmetin daha sevgilidir.” dediler. Orada onlarla birlikte dua makamında namazın tamamını kıldık. (Onlara) veda ettik ve tekrar yola koyulduk. Üçüncü göğe varınca Cebrail orada kapıya vurdu. İçeriden “Kimdir o?” dediler. “Cebrail’im! Yanımdaki yârim, azizim, kardeşimdir. O, Allah’ın resulü, enbiyaların şahıdır. Allah’ın sevdiği, Muhammed Mustafa’dır.” dedi. Kapıyı açtılar, içeri girdik ki orada yüce bir melek gördüm. Tam yetmiş bin başı vardı. Her başında yetmiş bin yüz, her yüzde yetmiş bin ağız, her ağızda da o kadar dil vardı.

1.1.5. Üçüncü Tabakada Görünenler

Her dil ile bir kelime/lügat söyler, her kelimeyle/lügatle devamlı tesbih okur. Sonra Cebrail’e “Bu kimdir?” dedim. “Bu, rızktan sorumludur. Bunun adı Kasımu’l Erzak’tır. Bu herkesin rızkını taksim eder.” dedi. Oradan geçip tekrar bu dünyanın denizine hiç benzemeyen bir deniz gördüm. O deniz gördüklerimden çok büyük, yeşil renkli ve meleklerle doluydu. Orada Yusuf’u gördüm, selam verdim ve o cevap verdi. “Ey imam, merhaba ey yüce Peygamber, ey aziz kardeşim, yumuşak huylu Allah’ın resulü!” dedi. O hemen gelip benimle görüştü. O, orada kaldı, ben tekrar yola koyuldum. Orada sayısız pek çok melek gördüm. Sayısını sadece Allah bilir. Tamamının yüzü secdedir. Omuzları birbirlerine o kadar yakın ki aralarına kıl bile sığmaz. (Onlar); tesbih okuyup dururlardı,

iyice anla. Oradan geçtim, tekrar bir melek gördüm. Bazıları kürsü üzerine oturmuştu. (Bunların), bin başı ve yetmiş bin kanadı vardı, devamlı oturuyorlardı. Dört yanında heybetli, korkunç, sert yüzlü, kızgın, öfkeli melekler var. Çünkü (bu melekler), bir kavme azap edip duruyorlar, ateşli sopalarla onlara vurup duruyorlar. (Melekler), onların yüzlerini, başlarını döver, onlar ağlar gözyaşlarını döker, her biri feryat edip inler. Ben Cebrail'e "Bunlar kimdir?" dedim. "Bunlar zalim padişahlardır ki bunlar (halka) yıllarca aylarca eziyet ederlerdi. Kıyamet kopana kadar bunlara böyle azap verilir" dedi. Orada su dolu bir deniz gördüm ve o denizlerden daha büyük bir deniz gördüm. Sonra Cebrail'e "Bu deniz ne denizidir, bu denizin adını söyleyiniz." dedim. O, "Bunun adı Bahr-i Nikâm'dır. Nûh'a bütün Tufân'ı burdan verdiler. Orada durmadık, oradan yola koyulduk. Hemen dördüncü göğe varınca önümde Cebrail-i Emin kapıyı çaldı ve "Bunu (hemen) açın" dedi. Sonra cevap geldi "Böyle geç vakitte kapıda olan kimdir?" dedi. Cebrail, "Cebrail ile onun yol arkadaşı, risâlet mülkünün şahı var." dedi. Kapı açıldı, merhaba dediler. O melekler, fasih, beliğ (kelamla) karşıladı. O gökyüzü kızıl altın rengindeydi. Orada Salsail adlı bir melek vardı. Beni karşılayarak bana selam verdi. "Ey Muhammed sana müjdelersun. Allah'ın huzurunda enbiyalardan daha sevgilisin, yücesin. Ey Habib, hem şefaatt senindir, ümmetin bahtlı ve çok nasıplıdır." dedi. Sayısız melek safı gördüm ve hepsi onun hükmünde karar kılmıştı. Gece gündüz durmadan, usanmadan tamamı tesbih okur, biri dahi usanmaz. Orada İdris'i görünce selam verdim. O da karşılık verdi. "Ey imam; merhaba, hoş geldin ey sadık nebi, ey yüce kardeş, izzete layık nebi." dedi. Davud'u ve Süleyman'ı da o gökte olduklarını gördüm. Beni görünce karşıladılar. Ben selam verdim, onlar da karşılık verdi. Orada kürsü üzerinde oturan bir melek gördüm ki gökyüzü de nur ile dolmuştu. Çok heybetli ve hiddetli olduğu için kimse yüzüne bakamazdı. Başı ta arşa kadar varmış, ayakları da yerin dibindeydi. Yeryüzünün tamamı onun önünde bir tabak gibi, bir kişi onun önünde bir çanak gibi (kalırdı). Hem onun önünde yüce bir levha vardı. Daima o levhaya bakar. Karşısında çok büyük, dalları hep yeşil yapraklarla dolu bir ağaç vardı. Ayrıca önünde biri ak biri kara korkutucu şekilde asılı süngü vardı. O; sıkıntılı, oldukça korkunç, heybetli ve sert bir şekilde olduğu için hiçbir tarafla ilgilenmezdi. Ben onu görünce korktum. Gönlüm ürktü bedenim titredi. Sonra Cebrail'e "Bu kimdir, böyle heybetiyle neye hükmeder?" dedim. Cebrail bana, "Bu babalardan oğullarını alan, oğulları yetim bırakan, zenginleri fakirleri ağlatandır. Aileleri dağıtan, gülmeleri ağlamaya dönüştüren budur. Bu,

canlar alan, bütün can sahiplerini cansız bırakan Azrail'dir.” dedi. Sonra oraya gidip selam verdim. Devamlı meşgul olduğu için duymadı. Cebrail seslendi, “Ey kardeş, bu taraf bir dön; sert bakışlı olma ey dost! Bu ahir zaman peygamber'idir. O, Allah'ın sevdiği, resullerin reisidir.” dedi. Başını kaldırdı sonra selam verdi. “Ey imam, beni mazur gör. Bu işe başladığımdan beri bir an olsun başımı kaldırmadım.” dedi. Ben, “Bu levha nedir, bana söyle. Bu ağaç, bu süngüler niçindir?” dedim. O, “Ya Muhammed, dünyada kaç can varsa her birinin bu ağaçta yaprağı var. Ey ulu, her birinin yaprağında yerden alınan toprakla adı yazılmıştır. Ayrıca bu levhada her birinin isimleri ve yeryüzünde nerede oldukları yazılmıştır. Birinin ömrü tamamlanınca o an yaprağı kurur ve düşer. Hem bu levhada da adı silinir gider. Sonra ömür binası yıkılır gider. O an ben onun canını alırım, hiç kimse çare bulamaz. Bir nefes alacak kadar boşa zaman harcamam, (can almak için) gecikmem, kimsenin yalvarışını işitmem. Fakat o can bahtlı olursa onu hemen bu ak süngü ile açık bir şekilde vururum. Bedbaht olursa o canı hemen kara süngü ile çaresiz vururum. Ey padişah, mümin olursa o canı göğe nur ile yükseltirim. Kâfir olursa mihnetle elem içinde, cehenneme zulmetle bırakırım.” dedi. Oradan da geçtik sonra yola koyulduk. Bir süre sonra büyük bir köşke rastladık. Onun büyüklüğünü hiçbir göz göremez, onun nasıl olduğunu hiç kimse anlayamaz. Hiçbir yapı o yapıya benzemez. Tamamı değerli taşlarla süslü, kızıl altın kapısını açtılar ve hemen içeri girdim. O, cehennem kapısıydı. Orada kürsü üzerinde bir melek gördüm. Gökyüzü onun heybetiyle boyanmıştı. Öfkeli, sert, çatık suratlı, korkunç yüzüyle otururdu. Ona bakınca tesbih okurken onun ağzından dört yanına alevlerin saçıldığını gördüm. Ben “Ya Cebrail böylesine hiddetli heybeti olan kimdir?” dedim. “O ateş sahibidir, böyle serttir, daima isyan eder. Hakk onu yarattığından beri gülmemiş, bir nefes bile onun kızgınlığından emin değil.” dedi. Ben, “Buna selam vereyim mi?” dedim. “Ver, o seni bilir, ey imam!” dedi. Ey Allahın resulü, yerde ve gökte seni tanımayan bir melek yok. Tamamı baştan sona seni bilir. Ayrıca sana salavat ve selam verir. Sonra yanına vardım, ona selam verdim. O karşılık verdi. “Ey imam, merhaba! Cenab-ı Hakk sana Rıdvan'ınımı kerametle verdi.” dedi. Sonra, “Ya Cebrail, cehennem kapısını açmasını söyle.” dedim. Cebrail “Ey Malik, Allah'ın huzurunda kabul edilen sevgili budur. Yaratılmışların en izzetlisi, Allah'ın sevdiği, hem kalplerin tabibi olan Resul'dür. Bugün, cehennemi görmesi için sizden kapıyı açmanızı istirham eder. Kabul et ki Hakk'ın acayip kudretini görsün ve yeryüzünde kullarına (burayı) bildirsin.” dedi. Malik, eline bir kilit aldı.

Ona ağız ile ateş üfürünce ateşin uzunluğu batıdan doğuya kadar uzadı. Onun heybetinden bir hoş olup düştüm. Cebrail de dehşete kapılıp düştü. Cebrail, “Ya Malik; eğil (iyi ol), Resul oldukça latif bir zattır. Sakın sert yüzlü olma, bir saat lütufta bulun. Bu dosttur, (sen) düşmana kabalıkla davran. Gerçi bu durumda mazursun (madursun) kimseye muhtaç olmayan Allah seni azap verici olarak yarattı.” dedi. Malik döndü “Eyvallah, ona iyilikle davranmam için emredildi. Ayrıca ümmetine de iyilikle davranayım, bunu inkâr edene kabalıkla davranayım. Şimdi ben cehennemden yedi kapısının kilidini açtım. Cehennemden bir kapısından diğer kapısına kadar doksan bin yıllık yol vardır. Her kapıda da tamamı yetmiş bin olan ateşten büyük dağ vardır. Ey imam, her dağın altında ateşten bin dere vardır. Oraya varana eyvahlar olsun! Her dere de yetmiş bin kişi devamlı o ateşten yanar. Her bir ateşe de yakın ateşten oluşmuş yetmiş bin hücre vardır. Hesapladım, her bir hücrenin içinde yetmiş bin çeşit azap vardır. Azap ile dolu yedi cehennem vardır. Ey ulu, cehennemden adları bunlardır. Birincisinin adı Cehennem’dir. Burası, senin ümmetin için olduğunu bil. Onlar arasında büyük suç işleyen varsa bu cehennemde yakılır. Hem ikincisinin adı Lezâ’dır. O, puta, yıldız ve ateşe tapanlara ceza verir. O, onlara azap vermek içindir. Üçüncüsünün adı Hutame’dir. Hakk, onu Ye’cuc ve Me’cuc içindir, dedi. Onlara benzeyen kâfirler de o ateş ile azap çekecekler. Dördüncüsünün adı Seir’dir. Orada şeytanlar ateş ile yanarak erir. Beşincisinin adı Sekar’dır. O, namazı terk edenleri, zekâtı vermeyenleri hem de münafıkları yakar. Ey kardeş, altıncısının adı Cahim’dir. Orada Hıristiyanlar zakkum yer, kaynar su içer. Hem de Mecusilerin ve Yahudilerin yeridir. Onlara ateş ile azap verir. Ayrıca yedincisinin adı Haviye’dir. O, müşrikler için bir yer (köşe) olur. Allah’a ortak koşanlara azap orda olur. Sonsuza kadar artık oradan çıkmaz, orada kalır.” dedi. Sonra “Ya Malik, birini aç ki her kişinin yerini göreyim.” dedim. Açtı, bir kısım bayanları gördüm ki her biri ateşten zincirlerle bağlıydı. Karayılanlar eline, yüzüne asılıp kendilerine azap verirlerdi. Ben, “Bunlar kimdir, dünyada ne yaptılar ki böyle oldular?” dedim. “Bunlar, dünyada kendi yüzlerini, kendilerini süslerler. Ya da yüzü açık bir şekilde görünürlerdi, ayrıca az çok yaramaz işler yaparlardı.” dedi. Bir kısmını da katrandan olan elbiselerinin üzerine ateşler koyduklarını gördüm. Onlara kan gibi su içirirlerdi, onlardan tütünden duman çıkar gibi duman çıkardı. Ben, “Bunlar dünyada ne yaptılar ki onlara böyle davranılmaktadır?” dedim. “Bunlar ağıtçı kadınlardır. Ölülerin (arkasından) ağlar, (kendi) yüzlerine vururlar.” dedi. Karınları ateş ile dolmuş bir topluluk daha gördüm. Onların her birinin dudakları at,

deve gibi aşağıya sarkmıştı. Ayrıca melekler bunların ağızlarına ateş ve necaset doldururdu. Bunlara ateş ve necasetleri yedirir, her birini ateşten sopalarla vururlardı. Ben, “Bunlar kimdir?” dedim. O, “Dünyada yetim malını yiyenlerdir.” dedi. Bir kısım kadınların göğüslerinden asılmış olduğunu gördüm. Her biri baş aşağı asılmış, elleri bağlı, avret yerlerine ateşten şişleri soktuklarını gördüm.

1.1.6. Azabın Sıfatlarının Anlatımı

(Şişleri) çıkarırlar içindeki tütünü tekrar yakarlar yine hemen tekrar sokarlardı. Ben, “Bunlar kimdir?” dedim. “Onlar zina eden kadınlardır. Onlar zinadan çocuğa gebe kalırlardı, onu düşürerek telef ederlerdi.” dedi. Derilerinin etleri soyulup tekrar kendilerine yedirilen bir topluluk gördüm. Ben, “Bunlar da kimlerdir?” dedim. “Bunlar laf taşıyanlar ve gybet edenlerdir.” dedi. Tekrar, eli bağlı sopa ile vurulan bir topluluk gördüm. Bunların karınları şişkinlikten dağa dönmüş; kimileri yüzüstü, kimileri yan tarafına düşmüş. Hiç birinin ayakta durmaya gücü yok, onlara çok fazla azap ederlerdi. “Bunlar kimdir?” dedim. “Bunlar, faiz (dünya malını) yiyenlerdir.” dedi. Bir topluluk daha gördüm. Bunların, dudaklarını tırnak ile koparır, dillerini keserlerken ağızlarına kendi kanları akardı. Bunlar feryat edip inlerdi. Ben, Malik’e “Bunlar kimdir?” dedim. “Bunlar vaaz verenlerdir.” dedi. Bunlar söyledikleriyle amel etmezlerdi, kötü işleri terk etmezlerdi. Yalan (yere) şahitlik yaparlardı, halktan rüşvet alırlardı. Ayrıca, bir topluluk daha gördüm. Elleri bağlı, tamamen yanarlardı. Boyunlarına kibrit taşlarını asmışlar, başlarını eğmişlerdi. Bu taşlar ateş olmuş yüzlerini, bütün organlarını, gözlerini yakarlardı. “Bunlar kimdir?” dedim. “Onlar, zekâtını vermeyenlerdir?” dedi. Ayrıca, yüzleri kararmış, gözleri gömgök olmuş bir topluluk gördüm. Bunlara ateşten elbiseler giydirmiş, onlara vururlardı. Ateş üzerinde yüz üstü süründürür, onlar ağlar sığır gibi bağırır ve eşek gibi anırırlardı. “Bunlar kimdir?” dedim. “Bunlar şairdir.” dediler. Kimini hicvettiler kimini methettiler. Yine bir topluluk gördüm, tamamının ellerinde saz aletleri (vardı.) Boyunlarından asılarak süründürürler, kararmış (dağılmış) yüzlerini ateş ile vururlar. “Bunlar kimdir?” dedim. “Onlar çalgıcılarıdır.” dedi. Gözü mavi, yüzü kara, ağzı açık, dudakları ayaklarına düşmüş, ağızları içine kurtlar üşüşmüş büyük bir topluluk gördüm. Bunların dudaklarından kanlı irinler akar, kötü kokular, kanlı sular gelir. Cehennem ahali ateş onları yakar, onlardan irinler, kanlı sular

çıkar akar. Zebaniler (ağızından çıkanları) bunlara yedirirler. Ateşten sopa ile döverler. “Bunlar kimdir?” dedim. “Bunlar dünyada içki içenlerdir. Dünyadayken içkiyi terk edip tövbe ile (Allah’ın huzuruna) gitmediler.” dedi. Ayrıca, bir topluluk daha gördüm. Bunların ağızı açılmış, dilleri dışarı asılmış, domuza benzeyen yüzlerini (yere) sürerler ve ateşten sopa ile döverlerdi. “Bunlar kimdir?” dedim. “Bunlar, tanık olmalarına rağmen bildiklerini söylemediler.” dedi. Tekrar, bir kavim gördüm. Bunların başlarını keserler, öldürürler. Kiminin böğrünü kiminin karnını yararlar ki öldürüp kara kana kararlar. Dirilirler, onları tekrar öldürürler. Yanan ateşten oluşan bıçakla vururlar. “Bunlar kimdir?” dedim. “Onlar, haksız yere kan dökenlerdir.” dedi. Tekrar, kara yüzlü ve boyunlarına ateşten zincir bağlı bir topluluk gördüm. “Bunlar kimdir?” dedi. “Baba ve anne sözünü reddedenler, baba ve anne sözünü tutmayanlar, onların söylediklerini yapmayanlardır.” dedi. Yine, bir topluluğun üzerinde duran iki büyük melek gördüm. Bunların her birinin elinde gürzleri vardı. (Melekler), gürzlerini dağa (mücevhere) vurduklarında sürme gibi olurdu. Onlar, ateşin etkisiyle bahar yıldırımlarından daha şiddetli haykırırlardı. O topluluğu ateşten sopalarla vururlardı. Yüz üstü düşürürler, süründürürler. Onları kaldırarak onlara dininiz, tanrınız, peygamberiniz kimdir, diye sorarlardı. Onlar bilmiyoruz deyince tekrar vururlardı. “Bunlar kimdir?” dedim. “Bunlar (İmanî konularda) şüphe edenler, kıyamet, cehennem, cennet yok diyenlerdir, dedi. Bunların tamamını görünce “Ey Malik, şimdi cehennem kapısını ört!” dedim. Vedalaştık, hemen yola koyulduk ve beşinci göğe ulaştık. Cebrail kapıya vardı ve “Kapıyı açın, çünkü Ahmet geldi.” dedi. “Merhaba!” dediler, kapı açıldı. Melekler selam verdi, karşıladı. “Ya Muhammed, bize müjde ver ki Hakk sana çok keramet vermiştir.” dediler. Orada çok acayip şeyler gördüm. O gökte yüce melekler vardı. Yürüdük, sonra oradan ayrıldık. Bir zaman sonra altıncı göğe eriştik. Cebrail hemen kapıya vurdu ve kapıyı açın diyerek bağırdı. “Kimdir, kimin için (kapıyı açacağız)?” dediler. O, “Hazreti Muhammed için yol açın!” dedi. “Muhammed gönderildi mi? O, âlemin övünç kaynağı, doğruluğun hükümdarı.” dediler. “Evet!” dedi ve hemen kapı açıldı. Selam verdi, melekler onu karşıladı. Orada, hiçbir gökte görmediğim kadar melek gördüm. Oldukça yüce, yüzü nurlu kürsü üzerinde oturmuş bir melek gördüm. Onun yanında da Musa oturuyordu. Onu görünce selam verdim. O, “Merhaba, Allah’a çok şükür ki Allah sana bu şerefi verdi.” dedi. Tekrar, oradan da ayrıldık, hemen yedinci göğe vardık. Cebrail kapıda durdu, bağırdı. “Gelin, açın kapıyı!” diyerek bağırdı. “Sen misin, bu geç

vakitte kapıda ne işin var ya da yanında yoldaşın var?” dediler. Cebrail, “O, âlemlerin övünç kaynağı olan yoldaşımdır. Hazreti Muhammed kardeşimdir.” dedi. “Dünyayı rahmet ile doldurması için Allah O’nu verdi (gönderdi) mi?” dediler. “Evet!” dedi. Hemen kapı açıldı. Selam verdi, melekler O’nu karşıladı. Orada, yedinci gökte Allah’ın dostu İbrahim’i gördüm. Beytü’l-Ma’mur’a dayanarak oturmuş, baştan ayağa nur ile boyanmıştı. Selam verdim. “Merhaba ey salih oğul, vefa denizi gel! Ey oğlum, lütfet, kerem kıl, Allah’ın yanına varınca beni an.” dedi. Orada, Beytü’l-Ma’mur’un iki açık kapısının olduğunu gördüm.

1.1.7. Beytü’l-Ma’mur’un Durumunun Anlatılması

Günde yetmiş bin melek varır, bir kapıdan evin içine girer. Bir kapısından da çıkar gider. O evi o gün onlar tavaf eder. Oraya giren bir meleğe ta kıyamete kadar bir daha sıra gelmez. Bir melek gördüm. Eğer, yeryüzündeki bu denizlerin ve bu suların tamamı ağzına koysalar, bunların bir damlası bile boğazına varmaz. Orada, Bahr-ı Nur adında bir deniz vardır. O, günde yedi defa o denize girer. Oradan çıkınca kanatlarını silkeler ve yünlerinden dökülen her damla kesinlikle melek olur. Haşire kadar tesbih ve tehlil (Lâilâhe illâllâh) eder. Ayrıca Beytü’l-Ma’mur’u tavaf eder. Kullukla meşgul olur, (boş kalmaz) kulluğa aykırı bir şey yapmaz. Orada duran üç melek daha gördüm. Biri, görünüş olarak sığıra, biri aslana, diğeri akbabaya benzer. Aslana benzeyen melek, tesbih eder, yırtıcı hayvanların rızkını diler. Akbabaya benzeyen melek, o da kuşların rızkını diler. Sığıra benzeyen melek, o da hayvanların rızkını diler. İsrâfil’in de orada durduğunu gördüm. Dört kanatlı, yüzü parlak ışık yansıtır. Başı arşın oldukça yakınına varmış hem de ayakları yerin dibindeydi. O, levha karşısında öyle durur ve Allah’ın emirlerini usul üzere kalemle yazar. Oradan da gittik Sidre’ye vardık. Eğer söz sanatçıları Sidre’nin vasfını anlatmak için toplanırsa, onların vasfı aciz kalır. Onun vasfı sonsuzdur, onu kim anlatabilir. Orada Cebrail ile Burak kalarak “Bu menzil bana duraktır.” dedi. Bana Refref adlı bir güzel yeşil kuş getirdiler, hemen ona bindim. Bu defa İsrâfil bana yol arkadaşı oldu. Oradan yürüdük hemen yola koyulduk. Yetmiş bin perde geçtikten sonra orada sayısız acayip şeyler gördüm. Her perdeyi geçtikçe bana bir Refref getirirlerdi ve ben ona binerdim. Onda, dil ile söylenerek güzelliği anlatılamayacak çok acayip (güzellikler) gördüm. Hicab-ı Kudret’e varınca

heybetinden hayrete düştüm. Aklım ve fikrim gitti, sonra kendimden (geçip) habersiz hale geldim. Benliğimden hiçbir eser kalmadı. Ben nerdeyim, kim olduğumu bilmedim. Şüphesiz ben, beni gördüm. Tekrar, aklım başıma geldi. Vafına dilin yetmeyeceği Arş'ı gördüm. Rengin nasıl olduğu hemen bilinmezdi. Aklım yine gitmeye başladı. Altıma bir kürsü koydular. Sonra Ebu Bekir sesi gibi bir ses geldi, "Otur, sırlı denizi!" dedi. Ebu Bekir sesini işitince onu duymaya çabaladım. Benden önce onun geldiğini sandım. Burada, benden önce ona yol olduğunu sandım. Bir ses geldi: "Mahzun olma, o bir melektir, o Ebu Bekir değildir. Korkmayasın diye sana sevimli olur, buraya senden başka kimse gelir mi?" dedi. Sonra tekrar ses geldi: "Ey sevdiğim buraya gel, perdeden içeri gir." Sonra beni oldukça yakın yere, Cenab-ı Hakk'ın Kibriya'sının perdesine götürdüler. Hemen kendimi kaybettim. Aklım gitti, ne yaptığımı bilmiyordum. Şaşırdım, ne söyleyeceğimi ne yapacağımı bilmedim. O'nun lütfünün deryasından bir damla ağzıma damladı, hemen dilim açıldı. Sonra selam verdim. Hemen karşılık geldi. Hem bana lütfuyla hitap etti. Orada doksan bin söz söylendi. Sonra "Ey imam, (bu) sırrı sakla!" dedi. Müstağni (yalvarmasız) bir şekilde gece ve gündüzde elli vakit namaz kılmalarını vacip etti. Emir olunca böyle hemen döndüm. Musa katına gelince bu namazı ona arz ettim. Bana, "Ya Muhammed geri dön, ümmetinin gücü yetmez, hafiflet Hak sana bunu bağışlar!" dedi. Sonra vasıtasız yürüyerek tekrar döndüm, yalvararak namazın hafifletilmesini istedim. Hak bana namazın beşini bağışladı, ondan dönerek Musa'ya geldim. Musa'ya arz ettim. O, "Geri dön, Allah'a yalvar, ondan namazın hafifletilmesini iste. Ben senden önce halkı denedim, ben sana söyleyeyim, onlar o namazı kılmaz." dedi. Oradan döndüm tekrar Allah'a vardım. Ona yalvardım ve yine durumu arz ettim. Sonra bana beş namazı daha bağışladı. Hemen O'ndan Musa'ya geldim. Dön dedi, tekrar döndüm ve sonra beş namazı daha bağışladı. Geldiğim gibi Musa tekrar dön, dedi. Vardığım gibi Hak beş namazı bağışladı. Bu elli (vakit) namazdan bu beş (vakit) namaz kaldı. Musa, tekrar "Dön azaltmasını iste. Senden önce ben bu halkı gördüm, hem de Risâlet ulaştırdım. Namazı kılmazlarsa sıkıntı içinde olursun." dedi. Ben, "Artık utanırım." dedim. Bu beş (vakit) namaza razı oldum, ben kabul edince hemen ses geldi: "Ya Muhammed, ümmetine gece gündüz, kış ve yaz beş (vakit) namaz farz olmuştur." İşte bu beş (vakit) namaz, elli (vakit) namaz yerine kabul edildi. Her birine on (vakit) namaz sevabı verilir. Ben orada, Cenab-ı Hakk'ın kudretinden o kadar işler gördüm ki eğer her iki âlem halkı eğer (bunların) niteliklerini anlatmaya kalksa bunların

binde birini bile söyleyemezler. Cenab-ı Hakk, hemen bana emanet (tevdi) etti. “Ey Muhammed, ey sevdiğim, bil!” dedi: Benim için kim O’nun ortağı var derse sonsuza kadar cennet ona haram oldu. O, sonsuza kadar cehennemde kalacak. Ona, oradan çıkmak için yol yoktur. Ey Muhammed, halklara merhamet et! Öksüze onun babası gibi davran! Dul kadınlara er gibi ol! Hem gariplere kardeş gibi ol! Nerede olursan ol seni gözetirim. Sen, beni senden ayrı hiç düşünme! Ey Muhammed, senden önce enbiyalar, evliyalar cennete girmeyecek. Ey imam, senin ümmetin girmeyene kadar diğer ümmetlere cennet haramdır. Ben sana Makam-ı Mahmud’u verdim. Sen benim için tüm yaratılmışlardan daha sevgilisin. Âdem’e İlm-i Esmâ verdim ise, sen Hatem’e, İsm-i A’zam verdim. Melek, eğer Âdem’e secde ettiyse senin ayağının altında kaldı dokuz gök. Ay, güneş, gökler ve yıldızların her biri senin emrin altında oldu. Eğer ben İbrahim’e dost dedim ise sen benim sevdiğimsin gerçeği öyle bil! Musa ile Tur-ı Sina’da söz söylediysem ne olmuş. Ey İmam, işte nurun olduğu yerde, arşım üzerinde ben sana söz söyledim. İdris’e yüce bir mekân verdim ben senin emrinde “Kün fe-kân” (Ol emrini) verdim. Ey İmam gör, hem ben sana “Kâbe Kavseyn’i, Ev Edna” makamını verdim. Diğerlerine (peygamberlere) Tevrat, İncil ve Zebur verdim ise bunların manaları hep sendedir. Hepsinin toplamı olan Kur’an’ı, yüce delili sana verdim. Ey Resul, ben sana Fatıha, Ayete’l Kürsi, ve Amene’r Resul’ü verdim. İsa, görmeyeni görür hale mi getirdi, güzel bir şekilde ölüyü mü diriltti. Sen Cehil (Yahudi) körünün gözünü açtın. Gördü ve kendini tanıdı. Sen yardıma yetiştin, adını adımla tanıttım. Bunca binlerce sırrımı söyledim. Sonra O Kerim, İstafa’il adlı nuru çok büyük bir meleğe emretti. “O sevdiğimi cennetlere ulaştır. Ümmetinin yerini görsün.” dedi. İstafa’il cennet kapısına geldi. Kapıyı çaldı. Rıdvan duydu, “Sen kimsin?” dedi. “Ben İstafa’il’im, yanımda Muhammed Mustafa da var. Bu Allah’ın sevdiğidir. Sana emredildi. Buna, cennetin kapılarını aç ki cennetleri, Huri, Gılman ve Naim ırmaklarını seyretsin.” dedi. Rıdvan, “Merhaba, hoş geldiniz! Ey aziz, bana da bu Allah’ın sevdiğinden önce kimseye kapıyı açma, diye emredildi. Herkes gelse bile ben kimseye kapıyı açmam.” dedi. Rıdvan cennetin kapılarını açtı. Ben orada her birini seyrettim. Birincisinin adı Darü’l Celal idi. Zü’l Celal, onu inciden yaratmıştı. Hem ikincinin adı Darü’s-Selam’dı. O, tamamı kızıl yakuttu. Üçüncü Cennetü’l Me’va’dır. O, zebercettendi yeşil renkler saçardı. Dördüncünün adı, Cennetü’l Huld’du. Onun kapısının sarı mercan olduğunu gördüm. Beşincinin adı Darü’n-Naim’dır. Hakim, onu ak gümüşten yaratmış. Altıncının adı, Cennetü’l Firdevs’tir.

Onun kızıl altın olduğunu gördüm. Yedincisinin adı Daru'l Envar'dır. Bütün duvarı misk ve güzel kokudandır. Sekizincinin adı Cennetü'l Adn'dır. Yüce Allah, onu nurdan yaratmış. Bu söylediğim sekiz kapının her biri iki kanattan oluşur. Bir kanat ile diğer kanat arasındaki mesafe gökten ta yere kadardır. Hem kerpiçlerinden biri altın biri gümüşten olup bunlar misk ile yoğrulmuştu. Toprağı amberdir, adı za'feran (çiçeği), ırmaklarından rahmet suyu (Allah'ın rahmeti) akar. Evleri, yapıları inci ve yakuttan hem kapıları da mücevherdendir. Otlarının kokuları can bağışlar. Suları baldan tatlı, süttten beyazdır. Irmağının birinin adı Kevser'dir ki tadı şekerden daha tatlıdır. O, Mustafa'ya tahsis edilmiştir. O, Havz-ı Kevser içine dökülür. Etrafında kimi inci kimi yakuttan ağaçlar vardır. Selsebil adında bir su daha vardır. Hem bir ırmağın adı da Zencebil'dir. Ayrıca Rahik adlı bir su daha vardır. O da çok büyük ırmaktır. Hiç durmadan devamlı akan süt ırmağı ile bal ırmağı vardır. Ayrıca Hamr Irmağı da vardır ki (insanı) ferahlatmasından akıl ırmağı yok olur. Hem büyük ırmaklar, sular çoktur. Sayısını ancak Allah bilir. Hem altından (yapılmış) resim gibi güzel köşkler ve saraylar, göklerin yıldızları gibi sayısızcaydı. Birinci kapı namaz kılanlarındır. Hem de o cennet onların yeridir. İkincisi zekât verenlerin, Hak yolunda hayır yapanların, üçüncüsü oruç tutanları yeridir. Dördüncüsü Emr-i Ma'ruf'u yerine getirenin, beşincisi nefsin sözünü dinlemeyenin yeridir. Altıncısı hacıları, yedincisi şehit ve gazilerin yeridir. Sekizincisi zahitlerin, (günahlardan) sakınanların ve çok ibadet edenlerin yeridir. Bu amelleri yapan kişiye bunların tamamı nasip olur. Cennetin bütün kapılarında bu yazı (**Lâ İlähe İllallâh Muhammedür Resûlullâhî Hakkâ**) nur ile yazılmıştır. O kadar çok gılman, huri, nimet, zevk eğlence ve köşkler var ki hiçbir dil onu açıklayamaz veya hiçbir gönül hayaliyle tahmin edemez. Göz görmemiş, kulak işitmemiş, aklın düşündüğünden ise o uzaktır. Ya Rab, bize, bütün Muhammed'in ümmetine, cenneti nasip et! Mustafa'nın yüzü suyu, iyiliği, iyi huyluluğu hakkı için. Rıdvan, "Ey Muhammed, Cenab-ı Hakk ümmetine hem sana ne nimetler hazırladığını, cennetin içinde nasıl gizlendiğini gör." dedi. Orada çeşit çeşit içi yakut ve huri ile dolu çok köşk gördüm. Her saray içinde yetmiş bin (tane) ev vardır. Evlerin içi nur doludur, karanlık değildir. Her evin içinde biri altın, biri gümüş, biri inci, biri zümrütten oluşan dört taht kurulmuş. Bunların her birinde renk renk değerli ve güzel kumaşlarla süslenmiş yetmiş bin döşek vardı. Her döşek üzerinde bir huri oturur. Nasıl bir huridir, sanki bir nur oturur. Her bir huri renk renk ve değerli taşlarla süslenmiş yetmişer elbise giyerlerdi. Onlar, elbiseler içinde nur gibi

görünür, hem kemiği hem de iliği görünürdü. Her biri başına çeşitli mücevherlerden süslenmiş sanki nurdan bir taç koymuş. Tahtın ayağı da kürsü de mücevherden oluşmuş. Orada, öyle güzel nağmeler, sesler var ki dünyada, hiçbir yerde benzeri yoktur. Dünya halkı eğer o sesi işitse kendini kaybeder pek çok yıl akli başından gider. Huriler; nazla, güzel sesleriyle bunu hoş bir şekilde söylerler:

1.1.8. Hurilerin Sıfatlarının Anlatımı

Biz, o nazikleriz ki asla yaşlanmayız. Çok hoşuz, bizden doyum olmaz. Biz, süslenmişiz, elbisemiz hiç eskimez, kirlenmez, yıkamayız, sabunumuz yok. Biz itaat edenleriz, sinirlenmeyiz. Gönlümüze serzenişlik, sıkıntı, usanma hiç koymayız. Biz sonsuza kadar ölmeyiz, diriyiz. Ebede kadar gençlik bizimdir. Kokumuzdan akıl, bilinç ıtırılı (kokulu) olur. Yüzümüzden otağ nurlanır. Ne güzel, kişiler koca olup bizi her gece koynuna alır. Orada çok büyük ağaçlar gördüm, dibinden gül bahçesi akar, suyu gölgeler. Eğer bir atlı yetmiş yıl yol gitse, o birinin gölgesinden çıkmaz. Ağaçlar dal, budak ve yemişlerle dolu. Bunlar, tatlı renkli ve sulu yemişlerdi. Orada öyle çeşitli yemişler gördüm ki dünyada ne rengi ne de tadı var. Müminler, oradan yemişleri toplayıp (yese) onun yerine hemen yeni bir tane yetişir. Orada mümin, hangi yemişi yese ağzından o yemişin tadı gitmez. Mümin; ne zamana kadar isterse, o lezzet ağzından gitmez. Orada kimi yakut kimi inciden çeşitli develer ve atlar gördüm. Cennette otlayıp gezerlerdi. Aynı zamanda kuşlar gördüm. Kimi deve gibi yerde yürürdü, kimi suda yüzerdi. Orada oldukça büyük bir ağaç gördüm. Dalı, budakları mercan ve inci; yapraklarının tamamı kızıl altındı. Onun toprağı sürekli misk gibi kokardı. (O ağacın) dibinde gayet yüce bir saray gördüm. Onun, nurdan yapılmış nur olduğunu sanırsın. Rıdvan'a "Bu ne ağacıdır, bu köşkler kimindir, cennetin ve bu ağacın kaç sahibi vardır?" dedim. Rıdvan, "Bu Tuba ağacıdır, cennetin güzel servi ağacıdır." dedi.

1.1.9. Cenneti Seyrettiken Sonra Olan Haller

İşte bu beş sarayın kime ait olduğunu sorarsan biri Sare'nin, biri Meryem'in, biri Firavun'un eşinin, biri senin kızın Fatıma'nındır. Ayrıca biri Hatice Hatun'undur. Bu saraylar onların yeridir. Oradan döndüm tekrar Sidre'ye vardım, tekrar Cenab-ı Hakk Hazreti'ni gördüm. Orada Hazret'ten bana selam geldi. Cenab-ı Hakk ben kula selam verdi. Ben, "Ya Rabbena; selam sensin, hem yine senden sana selam ya Rab! Ey Celal sahibi, önu sonu zeval bulmaz Padişah; hem selam tekrar sana döner! " dedim. Sonra, "Senin mertebenin, değerinin yanımda nasıl olduğunu gördün. Senin makamın, hem ümmetinin makamının tamamından yücedir." dedi. Ben, (makamım) bütün makamların en iyisi; mertebem, zengin ve fakirlerin mertebesinin en iyisidir. Nimetinin şükrünü yaratan sensin, aciz olan nimetinin şükrünü yaratabilir mi? Ben sana nimetler için şükrederim. Hem tekrar senden bana nimet gelir. Sonra, "Ey Muhammed, beş namazı yaz kış daima kıl ve kıldır. İyiliği emret, kötülükten men et. Kavminin sıkıntısına sabret. Şöyle bil ki seninleyim, yardımım seninle ve baştan sona sana tedbirli davranma vermişim." dedi. Sonra, "Ya Rab, buraya kadar gelmemi, bu kerameti ve bunca saadet bulduğumu yeryüzüne varınca benden sorduklarında anlatayım mı?" dedim. Allah, "Ey Muhammed, söyle ve sana verdiklerimi açıkla!" dedi. Ben, "Bana kim inanır ya Rab?" dedim. "Ebu Bekir inanır sana." dedi. Kalan müminlerin tamamı inanacak, inanmazsa cehennemde yanacak. Her ne günah işlediysen, baştan sona hepsini affettim. Günahlarının affi için kendilerine dua edilmiş olan ve benim yardımımınla zafer kazanacak olan halkına geri dön. Kimseden korkma, dinini açıkla. Emredilince hemen oradan döndüm. Çünkü Beytü'l-Ma'mur'a geldim. Tekrar o Burak'ın üzerine bindim. O mübarek Kudüs'e tekrar geldim. Oradan da eve geldim. Ayrıca yatağımı sıcak buldum. Cenab-ı Hakk'ın hikmetiyle yatağım soğumamış, hala sıcaktı. Sabah olunca Peygamber, Abbas'a: Kim ilk önce gelip bana uğradıysa, hiç şüpheniz Allah onları yüceltti. Bu yüceltilenler arasında Abbas'ın çocukları ilk sırayı aldı. Sonra, "Ya Amca, kimseye anlatma, ta ki inanmayıp yalanlarlar." dedi. Abbas, "Vallahi, ben saklamam açıkça söylerim. Kimsenin korkusundan da gizlemem. Senin (söylediklerin) hiç uydurma olur mu?" dedi. Sonra Abbas Harem'e vardı, her ne ki Peygamber'den işitmişse söyledi. Lanetlenmiş olan Ebu Cehil bunları işitti ve Resul'ü görünce hemen "Kudüs'e bu gece gittiğini sen mi söyledin? Şimdi, Kudüs'ün her bir kapısının ve mihrabının özelliklerini

bana söyle.” dedi. Hemen o anda Cebrail o Halil’in (Resulün) gözünün önüne Kudüs’ü getirip gösterdi. (Kudüs’ün) her bir nesnesinden ne sormak istersen sor. Apaçık bir şekilde her bir özelliğini bir bir haber verdi. “Şam yolunda kervanımız var ondan da haber ver.” dediler. “İşte kervanınız buraya çok yakın. Güneş doğunca kervanımızı dağ başından çıkacak. Şol filan semiz deve başı çekmektedir. Gözetleyin başta o görünecektir.” dedi. (Gözedenler) konuşularken “İşte dağın başından güneş göründü.” dedi. Biri de hemen sonra “İşte deve ve sahibi geldi! Aferin Muhammed” dedi. Lanetlenmiş Ebu Cehil bunları görünce ellerini birbirine vurdu. (Yanıdakilere) seslendi: Bu büyücüdür, bütün büyücülerin de hocasıdır, dedi. Müminler, ey ahmak kişi bu mucizedir. Ey cahil eşek, ey köpek, bunun neresi sihirdir, böyle sihir olur mu? Ey ahmak, ey yüzü sert (kişi) hangi büyücü böylesini söyleyebildi? Sihir işinden dolayı mucizenin ne olduğunu (sen) bilemezsin!” dedi. Resul, “Şu filan kişi, filan yerde konaklamış yatıyordu. Susamıştım onun suyunu içtim, suyun ağzını da kapatmadım. Gidiniz, suyunu içtiğimi, o suyu helal etsin dediğimi, ona söyleyiniz.” dedi. Vardılar sordular, o kişi “Muhammed’in sözü doğrudur. Suyun kapağını kapatmıştım, açık buldum. (Kabın içinde) su çoktu ama azıcık kalmıştı. Suyu kim içtiyse helal hoş olsun.” dedi. Hem bu kıssa burada tamam olsun. Okuyanı, dinleyeni, yazanı rahmetinle mağfiret buyur ya Gani!

2. MİRÂÇ MUCİZESİ BAŞLIKLİ BÖLÜMÜN İNCELENMESİ

Mi’râc hadisesi denildiğinde Hz. Peygamber’in Mescid-i Harâm’dan Mescid-i Aksâ’ya oradan da Allah’ın manevi huzuruna yaptığı yolculuk anlaşılmaktadır.

Kur’ân-ı Kerîm’de, İsrâ¹⁴⁷ ve Necm¹⁴⁸ sûrelerinde *Mi’râc* hadisesinden bahsedilmiştir. Fakat *Mi’râc* hadisesi Kur’ân’da çok açık bir şekilde ifade edilmediği için ve hadîslerde çok geniş ve ayrıntılı bilgi bulunmasına rağmen bunlardan birçoğunun zayıf ve uydurma olmasından *Mi’râc* hadisesi müellifler tarafından farklı ayrıntılarla kaleme alınmış ve yorumlanmıştır. Tüm bu etkenlerden dolayı birçok *Mi’râc*-nâmelerde ve eserlerde *Mi’râc* hadisesi tam ve doğru olarak ortaya konulamamıştır.

¹⁴⁷ Kur’an, İsrâ Sûresi, 17/1-60.

¹⁴⁸ Kur’an, Necm Sûresi, 53/1-18.

Muhammed, Sîretü'n-Nebî adlı eserinde 571 beyti Mi'râc bahsine ayırmıştır. Mi'râc hadisesini Hz. Abbas'tan rivayet ederek anlatmıştır. İlk sekiz beyitte “Nâle kıl iy bülbül” diyerek başta kendisine ve sonra okuyucularına “Eğer apaçık olan bir ibreti görüp de kalbin yumuşamıyorsa yüreğin taştan daha katı demektir. Bu dünyanın dönüşüne, işine hiç kimsenin aklı ermez. Ne hünerlisini bırakır ne hünersizini. Gül gibi suretlerin hepsini öldürür toprağın altına sokar. Kimseye merhamet etmez. Aklını başına topla! Yeryüzünün tamamı ölümle dopdoludur. Eğer dünyada ebediyen kalınsaydı Hz. Peygamber kalırdı.” diyerek nasihat etmiştir.

2.1. Mi'râcın Tarihi

Mirâcın vukûbulduğu sene, ay ve gün kesin olarak bilinmemektedir. Hz. Hatice ve Ebû Talib'in vefatını müteakip Miladi takvime göre 622 yılında Mi'râc hadisesi gerçekleşmiştir. Türkiye'de ise recep ayının 27'nci gecesi Mi'râc Kandili olarak kutlanmaktadır.

Muhammed, eserinde “rebiülevvel ayının pazartesi gecesinde” vukûbulduğunu söylemiştir.

2862 Rebi' u'l-evvel ayı kıtlu ayda
Dü-şenbih gicesi devletlü ayda

2.2. Dâvetin Tebliği

Hız. Peygamber ashabıyla yatsı namazını kıldıktan sonra Ümmühânî'nün¹⁴⁹ evine gelip yatar. Gece yarısı vitri kılmak için kalkmayı düşündüğü sırada Hz. Cebrail tarafından davet edilir.

2863 Kılup eşhâb ile yatsuyı kıdum
Turup vitri kılam dün ile didüm

¹⁴⁹ Hz. Peygamber'in amcasının kızı, Hz. Ali'nin ablasıdır.

- 2864 Gelüben Ümmühānī'nüñ evinde
Karār aldum anuñ ben döşeginde
- 2865 Yaturken Cebra'ıl āvāzı geldi
Kānadınuñ üni pervāzı geldi
- 2866 Hemān tırdum aña virdüm selāmı
Taḥıyyetler daḥı dir kııyāmı
- 2867 Buyurdı kim dilerem didi sen hem
Bu gice göklere başğıl kadem dem

2.3. Davete Gelen Cebrail

İfadelerden Hz. Peygamber'in, Cebrail'i insan suretinde gördüğü anlaşılmaktadır. Cebrail'in yüzünün çok güzel olduğunu, dünyada asla o güzellikte birisinin olamayacağını ifade ettikten sonra Hz. Cebrail'in ipekten rengârenk elbiseler içinde olduğunu, inci, yakut ve değerli taşlarla süslendiğini söylemiştir.

Mi'râc-nâmelerin birçoğunda bu bölümden önce Hz. Peygamber'in göğsünün açılıp bütün beşeri kusur ve ayıplardan temizlendiği, kalbine iman ve hikmetin doldurulduğu zikredilmişken bu eserde böyle bir bölüm oluşturulmamıştır. Ayrıca bu eserde giyim ve kuşamıyla ön plana çıkartılan Hz. Cebrail olmuştur. Diğerlerinde ise Hz. Peygamber'e cennetten getirilip hulle giydirildiği, tac ve kemer taktırıldığı ifade edilmiştir.

- 2872 Sevindüm ben işidicek bu sözi
Görürem Cebra'ıl'üñ daḥı yüzi
- 2873 Güzeldür şöyle kim dünyāda hergiz
Aña beñzer vücūda gelmez er kıız
- 2874 HārİR tınlarla tınanmış mülevven
Muraşşac' dürlü yāqutla müzeyyen

2.4. Mi'râc'ın Başladığı Yer

Hiz. Cebrail'in gelmesiyle birlikte Ümmühani'nin evinden çıkarak Mekke'de bulunan Mescid-i Harâm'a geliyorlar. Eserde Mi'rac'ın başladığı yer İsrâ sûresi'nde ifade edilenle uyum içindedir.¹⁵⁰

2875 Hemân dem Ümmühâni'nün evinden
Çıkup varduķ Harem içine andan

2.5. Mi'râc'da Kullanılan Binitler

2.5.1. Burak

Burak, Hiz. Peygamber'i Mekke (Mescid-i Harâm)'den Kudüs (Mescid-i Aksâ)'e kadar götüren bineğin adıdır.

2898 Ol Burâķ altumda şöyle yürüdi
Her adımı göz irince yir idi

2899 Şöyle yürüdi ki yıldan daķı tiz
Bir dem içinde irişdük Kuds'e biz

Burak, hadislerde "Katırdan küçük merkepten büyük, uzun, beyaz renkli, adımını gözünün erişebildiği yerin en sonuna kadar atabilen" bir binek olarak tanımlanmıştır.¹⁵¹

Fakat eserde Burak "Yüzü insan yüzüne benziyordu ama boyu bir deveden daha uzundu. Boynu da ata benziyordu. Tüyü güzel kokulu miskten; teni kızıl elmastan; ayağı altından; gözleri ve kulakları inciden ve zümrütten idi; bir deve gibi ayakları ve güzel kokan sığır kuyruğu gibi kuyruğu vardı; yuları kızıl altından idi ve türlü türlü değerli taşlar, cevherler diziliydi; kırmızı renkli akik taşından olan üzengisine beyaz inciler ve değerli

¹⁵⁰ "Bir gece, kendisine bazı delillerimizi gösterelim diye kulu Muhammedi, Mescid-i Haramdan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksaya götüren O zatın şanı ne yücedir! Bütün eksikliklerden uzaktır O! Gerçekten, her şeyi işiten, her şeyi gören O'dur." Kur'an, İsrâ Sûresi, 17/1.

¹⁵¹ Muhammed Bin İsmâil Ebu Abdillâh El-Buhârî, *Sahihü'l-Buhârî*, c.5, s.52, 3887.

mavi taşlar dizilmişti. Burak'ın tüylerinin rengi kara ve aktı. Hz. Âdem yaratılmadan önce cennet içinde yaratılmış. Cennette kuşların bulunduğu bahçe içinde gezen bir binekti. Her bir adımı gözün görebildiği yer kadardı. Rüzgârdan daha süratliydi” ifadeleri ile daha ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmiştir.

- 2876 Burāk gelmiş görürem anda tırnış
Degüldür aña beñzer kimse görmiş
- 2877 Yüzi âdem yüzine beñzer anuñ
Yücedür boyı boyından devenüñ
- 2878 Hemân boynı dağı hem ata beñzer
Tüyi durur velikin misk-i ezfer
- 2879 Teni cevher kızıl altun ayağı
Gözi incü zümürüdden kulağı
- 2880 Deve gibi ayağı kuyruğı var
Şıgır kuyruğı gibi ille ‘anber
- 2881 Kıızıl altundan uyanı eyerlü
Muraşsa‘ cevher ile dürlü dürlü
- 2882 ‘Aķıķden kırmızı renklü üzengü
Düzülmüş dürlü pırüze aķ incü
- 2883 Tüyi rengi kimi kıara kimi aķ
Yaratmadın dağı bu Âdemi Hāķķ
- 2884 Yaratmışdı anı uçmaķ içinde
Gezerdi murğ-ı zārı bāğ içinde

2.5.2. Merdiven

Hz. Peygamber'in Kudüs'ten gökyüzüne (birinci kat göğe) kadar taşıyan aracın adıdır. Bazı eserlerde bu nakil aracı “*Mi'râc*” ismiyle anlatılmıştır.

Eserde merdiven isimli nakil aracı şu şekilde tanımlanmış ve tasvir edilmiştir. “Hemen sonra bir merdiven getirirler ve onu yerden ta gökyüzüne kadar dikerler. Bir ucu yerden göğe kadar ulaşır. Nurunun aydınlığı yeryüzünü kaplar. Merdivenin direklerinden

biri gümüş diğeri kızıl altındı. Ayakları yakuta benzeyen kırmızı taştan, inciden, kızıl yakuttan, sarı yakuttan, gök mavisi yakuttan, altından, kızıl, yeşil, sarı ve beyaz cevherdendi. Cebrail “Yürü ey ulu! Ey peygamberlerin Allah’a en sevgili olanı!” dedi. Hz. Peygamber, Allah’ın adını zikredip merdivene ayak basar ve gökyüzüne sağ salim ulaşır.

- 2934 Pes getürdiler hemān bir nerdübān
Dikdiler yirden anı tā āsumān
- 2935 Bir ucı yirde göge yitdi biri
Nūrınun aydınlığı dutdı yiri
- 2936 Bir diregi aq gümüş idi anuñ
Kızıl altun biri ol nerdübānuñ
- 2937 Ayakları kimi la‘l kimi incü
Kızıl yāqut kimisi kimi şaru
- 2938 Kimi gök yāqut idi kimisi zer
Yeşil kızıl şaru aq dürlü cevher
- 2939 Cebra’ıl didi ki yüri iy ulu
İy nebīlerden Hāq’a sen sevgülü
- 2940 Nerdübāna Hāq adın zıkr idüben
Hoş qadem başdum göge şağ u esen

2.5.3. Refref

Hz. Peygamber’in, Sidre’den sonra yetmiş bin hicâb geçerek Arş (Hicâb-ı Kudret)’a gidip gelirken bindiği aracın adıdır. Eserin sadece bir yerinde Refref adlı bineği yeşil renkli bir kuş şeklinde tanımlamıştır.

- 3221 Bir yeşil hoş kuş getürdiler baña
Refref adlu ben hemān bindüm aña
- 3222 Yoldaş oldı bu kez İsrāfil hemān
Yürüdük andan dağı olduq revan
- 3223 Tā ki geçdük anda yitmiş biñ hicāb
Çok ‘acāyib gördüm anda bî-hisāb

- 3224 Her hicāb geçdükçe bir Refref baña
Getürürlerdi binedüm ben aña
- 3225 Görmüşem dürlü ‘ acāyib anda ben
Dil ile söylenimez ola ḥasen
- 3226 Tā ki irişdüm Hicāb-ı Kudret’e
Heybetinden düşdüm anda ḥayrete

2.6. Gaybi Sesler

Hz. Peygamber Burak adlı binekle Kudüs’ e doğru ilerlerken Cebrail, Hz. Peygamber’e “Kim çağırırsa çağırısın, kimseye yönelme.” diye uyarıda bulunur. Hz. Peygamberin sağ tarafından “Ey Muhammed! Bana dön.” diye bir ses gelir. Hz. Peygamber sesin geldiği tarafa hiç dönüp bakmaz. Sol tarafından da “Ey Muhammed, Ey Muhammed! Bu tarafa dön ve beni dinle. Sana nasihat edeceğim.” diye bir ses gelir. Hz. Peygamber o tarafa da hiç dönüp bakmaz. Cebrail’e “Bunlar kimlerdir?” diye sorunca Cebrail “Onlardan biri Hıristiyan’dır, diğeri de Yahudi’dir. Yerleri cehennem ateşidir. Sen bunlara yönelip de birine cevap verseydin senin ümmetinin kimisi Hıristiyan kimi de Yahudi olurdu.” diye cevap verir.

- 2905 Yā Muḥammed didi Cebrā’ıl baña
Kim çağırırsa iltifāt itme aña
- 2906 Sağ yanumdan geldi pes didi bir ün
Yā Muḥammed yā Muḥammed baña dön
- 2907 İltifāt eylemedüm hîç dönmedüm
İrmedüm gözüm önümden dönmedüm
- 2908 Sol yanumdan daḥı geldi pes bir ün
Yā Muḥammed yā Muḥammed dir bugün
- 2909 Diñle sözümi berü dön sen baña
Kim naşihat direm işit ben saña
- 2910 Dönmedüm hîç iltifāt eylemedüm
Cebrā’ıl’e kim durur bunlar didüm

- 2911 Cebra ʿil didi ki Tersā’ dur biri
Hem Yahūdī pīri od durur yiri
- 2912 Sen bulara iltifāt ger eyleseñ
Ya cevāb virseñ birine söyleseñ
- 2913 Ümmetüñ soñra olurlardı Yehūd
Kimi Tersā olur idi kim Cühūd

2.7. Kadın

Yine Kudüs yolundayken zülüfleri yüzünde, çenesinde beni olan, ağzı gonca gibi, boyu uzun, güzel yüzlü, süslü ve hoş bir kadın hürmet ederek Hz. Peygamber’e “Ey Muhammed, ey Muhammed! Bir bakıver bana, senden bir isteğim var.” diye seslenir. Hz. Peygamber kadına hiçbir şey söylemez ve yönelip de yüzüne bakmaz. Bunun üzerine Cebrail, “Ey Allah’ın Resulü! Yaptığımı beğendim onu kendine kabul kılmadın. Bu, insanları kendine meftun eden aldatan ve sonra da hüsrana uğratan dünyadır. Önce kendisine bağlar, âşık eder sonra da cefasını çektirir. Dünyanın işi böyledir, hiç kimseye vefa göstermez. Ey Ulu! Sen bu kadına yönelip cevap verseydin eğer bu dünya senin ümmetini aldatırdı. Ümmetinin hepsi bu dünyaya tapardı. Zühd ve takva kapısını kapatırdı.” diye cevap verir.

- 2914 Geldi bir ‘ avret bu kez i’ zāz ile
Ağzı gonca boyı ra’ nā nāz ile
- 2915 Zīneti zība katı şāhib-cemāl
Zülfı yüzünde zenehdānında hāl
- 2916 Yā Muḥammed yā Muḥammed dir baña
Bir nazār kıl hācetüm vardur saña
- 2917 Hergiz aña iltifāt eylemedüm
Yüzine hiç bakmadum söylemedüm
- 2918 Cebra ʿil didi ki taḥsīn yā Resūl
Kim anı hiç kılmaduñ saña kabūl
- 2919 Dünyedür bu ḥalkı meftūn kılıcı
Aldayuban soñra mağbūn kılıcı

- 2920 Mihr ider evvel kıılır şöıra cefā
İşi budur kimseye kıılmaz vefā
- 2921 İltifāt itseñ buña sen iy ulu
Aldar idi ümmetüñi şöıra bu
- 2922 Cümlesi bu dünyeye tapar idi
Zühd ü taqvā kapusın yapar idi

2.8. Namaz

2.8.1. Kudüs (Harem, Mescid-i Aksâ)'te Peygamberlerle Kılınan Namaz

Hz. Peygamber, Burak ile Kudüs'e gelince Cebrail-i Emin Allah Resulüne "İn!" diye seslenir. Cebrail Hz. Peygamber'in önünde Harem (Mescid-i Aksâ)'e girerler. Bütün peygamberlerin ruhları eksiksiz olarak orada Hz. Peygamber'e selam verir. Hz. Peygamber, mihraba geçip imam olur ve bütün peygamberlerin ruhları da kendisine uyar. Hz. Peygamber, namaz bittikten sonra her şeyin sahibi olan Allah'a dua eder.

- 2900 Çün Harem kapusına varduğ hemîn
İn didi pes baña Cebrā'îl Emîn
- 2901 İndüm anda ol Burāk durdı hemân
Cebra'îl öñümce yüridük revân
- 2902 Enbiyâ ervâhı gelmişler tamâm
Karşu geldi virdiler baña selâm
- 2903 Pes geçüp mihrâba ben oldum imâm
Enbiyâ ervâhı uydılar tamâm
- 2904 Ben imâmluğ eyledüm kılduğ namâz
‘Arza kıldum Mâlikü'l-mülk'e niyaz

2.8.2. Hicâb-ı Kudret'te Beş Vakit Namazın Farz Oluşu

Cenab-ı Hak, Hz. Peygamber'e Hicâb-ı Kudret'te gece ve gündüz elli vakit namaz kılmalarını vacip eder. Hz. Peygamber, elli vakit namaz vacip olunca hemen Hz. Musa'nın

yanına gelir ve durumu ona arz eder. Bunun üzerine Hz.Musa “Ya Muhammed! Geri dön, ümmetinin gücü yetmez, elli vakit namazı hafiflet. Hak sana bunu bağışlar!” diye söyler. Sonra Hz. Peygamber vasıtasız yürüyerek tekrar döner ve Allah’a yalvararak namazın hafifletilmesini ister. Cenab-ı Hak, elli vakit namazın namazın beş vaktini bağışlar. Hz. Peygamber, dönerek durumu Hz. Musa’ya arz eder. Hz. Musa, “Geri dön, Allah’a yalvar. O’ndan namazın hafifletilmesini iste. Ben senden önce halkı denedim. Ben sana söyleyeyim, ümmetin o namazı kılmaz.” dedi. Hz. Peygamber, tekrar geri döner ve Allah’a yalvarıp durumu arz eder. Cenab-ı Hak, beş vakit daha bağışlar. Tekrar Hz. Musa’nın yanına gelip durumu arz eder. Hz. Musa tekrar “Dön, namazı hafiflet!” der. Hz. Peygamber, bu şekilde gidip geldikçe Cenab-ı Hak beş vakit daha bağışlar. Elli vakit namaz bu şekilde beş vakit namaza düşer. Hz. Musa, Hz. Peygamber’e “Dön, azaltmasını iste. Senden önce ben bu halkı gördüm, hem de Risâlet ulaştırdım. Namazı kılmazlarsa sıkıntı içinde olursun.” der. Hz. Peygamber de “Ben, artık utanırım, geri dönemem.” diye cevap verir. Hz. Peygamber beş vakit namaza razı olunca Cenab-ı Hak’tan “Ya Muhammed, ümmetine gece gündüz, yaz kış, beş vakit namaz farz olmuştur.” diye ses gelir. İşte bu beş vakit namaz, elli vakit namaz yerine bu şekilde kabul edilmiştir. Her bir vakit namaza on vakit namaz sevabı verilmiştir.

- 3244 Ümmetüme vâcib itdi bî-niyâz
Gice gündüz kıllalar elli namâz
- 3245 Emr olıcağ böyle pes döndüm hemîn
Çünkü Mūsâ katına geldüm yakîn
- 3246 ‘Arza kıldum bu namâzı çün aña
Yâ Muḥammed dön girü didi baña
- 3247 Ümmetüñ tâkat getürmezler aña
Taḥfif iste var bağışlar Ḥaḳḳ saña
- 3248 Vâsıtasuz ben yine döndüm hemîn
Yalvaruban taḥfif istedüm yakîn
- 3249 Biş namâzı Ḥaḳḳ bağışladı baña
Döndüm andan Mūsâ’ya geldüm aña

- 3250 ‘Arza kıldum ol didi döngil girü
Taḥfif iste var Çalab’dan yalvaru
- 3251 Senden öñdin ḥalkı ben çok şınadum
Kılmaz anlar anı saña ben didüm
- 3252 Döndüm andan Ḥazret’e vardum yine
‘Arz’a kıldum ḥali yalvardum yine
- 3253 Pes bişin daḥı bağışladı baña
Geldüm andan Mūsā’ya didüm aña
- 3254 Dön didi döndüm yine vardum yaḳın
Pes bişin daḥı bağışladı hemīn
- 3255 Geldüğümce karşı Mūsā dön didi
Vardüğümca Ḥaḳḳ onun bağışladı
- 3256 Tā ki kaldı elliden bu biş namāz
Didi Mūsā dön yine var iste az
- 3257 Senden öñdin ben bu ḥalkı görmişem
Ben risālet bunlara irgürmişem
- 3258 Odlu olursın kılamazlar saḳın
Ben didüm utanuram ancaḳ hemīn
- 3259 Rāzı oldum işbu bişe ben yaḳın
Çün ḳabül kıldum nidā geldi hemīn
- 3260 Yā Muḥammed ümmetüñe biş namāz
Farz oldı gice gündüz ḳış u yaz
- 3261 İşbu biş ṭurdı ol elli yirine
On namāz ecri virilür birine

2.9. Hicâb-ı Kudret’te Hz. Peygamber’in Ağzına Düşen Damla

Hz. Peygamber, Hicâb-ı Kudret’e varınca Cenab-ı Hakk’ın heybetinden hayrete düşer ve kendinden geçip benliğinden habersiz hale gelir. Şaşırıp kalır, ne söyleyeceğini ne yapacağını bilemez. O an Allah’ın lütfunun deryasından bir damla Hz. Peygamber’in ağzına damlar ve hemen dili açılır. Sonra Cenab-ı Hakk’a selam verir. Cenab-ı Hak, kendi

lütfuyla Hz. Peygamber'in selamını alır, doksan bin kelim söyler ve bu sözleri bir sır olarak saklanması ister.

- 3237 Pes nidā geldi yine kim gel berü
Yā ḥabībüm perdeden gir içerü
- 3238 Pes iletdiler beni iñen yaķın
Ḥaķķ Te'ālā kibriyāsı perdesin
- 3239 Çün getürdi ben deñedüm bī-gümān
Kendü kendümi yitürmişem hemān
- 3240 Gitdi 'aqlum bilmezem kim n'eyleyem
Vālih oldum bilmezem ne söyleyem
- 3241 Luṭfi deryāsından aǧzuma yaķın
Ṭamdı bir ḳaṭre dil açıldı hemīn
- 3242 Pes selām virdüm hemān geldi cevāb
Ḳıldı luṭfiyla yine baña ḥiṭāb
- 3243 Söylenildi anda ṭoḳsan biñ kelām
Pes didi kim sırrı ṣaḳla yā imām

2.10. Gökler

Bakara¹⁵² ve Nûh¹⁵³ sûresinde göklerin yedi kat halinde yaratıldığından bahsedilmiştir. *Muhammed*, eserinde gök kapılarından girişteki merasimleri ve yedi kat gökte gördüklerini tek tek anlatmıştır.

2.10.1. Birinci Kat Gök

Hz. Peygamber, merdivene basınca birinci kat göğe ulaşır. Ulaştıklarında cennetin Refi adlı kapısı kapalıdır. Cebrail; hemen kapıya bakar, kapının kapalı olduğunu görünce kapıya vurur. Kapıcısı olan İsmail sesi işitip kapıya bakar ve “Geç vakitte kapıyı çalan

¹⁵² “O, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göğe yönelip onları yedi gök hâlinde düzenleyendir. O, her şeyi hakkıyla bilendir.” Kur'an, Bakara Sûresi, 2/29.

¹⁵³ “Görmediniz mi, Allah yedi göğü tabaka tabaka nasıl yaratmıştır?” Kur'an, Necm Sûresi, 71/15.

kim?” diye sorar. Cebrail de “Ben Cebrail’im, açın kapıyı! Sevinin, saygı gösterip hürmet edin, itaat edin. Yanımda gelen Muhammed Mustafa’dır, Hakk’ın sevgilisi ve bütün peygamberlerin imamıdır. Allah onu şirk pisliğinden bütün dünyayı temizlemesi için gönderdi.” diye seslenir. İsmail gelip hemen kapıyı açar. Melekler de karşılayıp Hz. Peygamber’e hürmet ve itaat eder. Hz. Peygamber, İsmail’e selam verir. Melekler “Ey peygamberlerin şahı, ikram sahibi, nebilerin önderi! Hoş geldin.” diye selamını alırlar.

- 2945 Geçüp andan yine olduḡ revāne
İrişdüḡ tā ki evvel āsumāne
- 2946 Refī‘ adı ḡapusu baḡlu muḡkem
Ki İsmā‘ il ḡapucısı adı hem
- 2947 Hemān çün Cebrā‘il ḡapuya baḡdı
Görür kim baḡlamışlar ḡapu ḡaḡdı
- 2948 Çün İsmā‘il işitdi döndi baḡar
Didi kimdür ki giç vaḡt ḡapu ḡaḡar
- 2949 Didi Cebrā‘ilem açuñ ḡapuyı
Gelüñ şādān olun ḡıluñ ḡapuyı
- 2950 Ki bilemce Muḡammed Muştafā’dur
ḡabīb-i ḡaḡḡ imām-ı enbiyādur
- 2951 Didi ol virbidi mi Allāh anı
Ki şirk çirkinden arıda cihānı
- 2952 Didi geldi hemān açıldı ḡapu
Melekler ḡarşu geldi ḡıldı ḡapu
- 2953 Hemān İsmā‘il’e virdüm selāmı
Cevāb virdi melā‘ikler tamāmı
- 2954 Didi hoş geldüñ iy şāh-ı risālet
Nebiler serveri kān-ı kerāmet

Sayısını ancak Allah’ın bildiḡi kadar çok olan meleḡin saf tutup ayakta durduḡunu ve durmadan Allah’ı tespih ettiklerini görür. Bu meleklerin her birinin bin tane başı olduḡunu, her başında bin tane yüzü olduḡunu fark eder. Her yüzde de bin tane aḡzın, her

ağızda da bin tane duanın var olduğunu, her bir ağzın tam bin söz söyleyerek sürekli Allah'ı tesbih ettiklerini müşâhede eder.

2960 Hem anda çok ferîştehler tûrurlar
Şağışın anlar ancak Hakk bilürler

2961 Dutup şaff cümlesi kılmış kıyâmı
Oturmaz tesbîh okurlar müdâmı

2962 Birin gördüm tûrur biñ başı vardur
Ki her başında biñ yüz âşikârdur

2963 Ki her yüzde dehânı biñ var anuñ
Ki her femde zübânı biñ var anuñ

2964 Diliyle biñ luğat söyler tamâmet
Luğatle tesbîh eyler ol müdâmet

2.10.2. İkinci Kat Gök

Birinci kat göğü geçip kinci kat göğe ulaşırlar. Cebrail, yüksek sesle “Kapıyı açın. Ey melekler, gelin hayır, bereket(inci, para, şeker, tahıl) saçın!” diye seslenir. Melekler ise “Bu kapıda duran kimdir? Böyle geç vakitte gelip kapıya vuran?” diye ses verirler. Cebrail de “Benim ve yanımdaki Mustafa’dır. Allah’ın sevgilisi, peygamberlerin şahıdır.” diye cevap verir. Melekler “Merhaba!” diyerek kapıyı açıp Hz. Peygamber’i karşılarlar. Mihyail adlı bir melek “Cömert insan merhaba, gel Seydi!” diyerek Hz. Peygamberi’i içeri davet eder. Orada bulunan melekler Hz. Peygamber’in verdiği selamı tam olarak alırlar. Her bir melek Hz. Peygamber’i ziyarete gelir. O sırada Hz. Peygamber, son derece büyük olan dört meleğin Mikâil’in karşısında durduğunu görür. O meleklerin biri Miyâil, biri Arâfil, biri Mekyâil, biri de Arâbil’di. Her birinin emrinde, bin tane meleğin olduğunu, durmadan Allah’ı tesbih ettiklerini ve bütün feleklerin bu tesbihle dolduğunu müşâhede eder.

2965 Geçüp andan dahı olduğ revâne
İrişdük pes ikinci âsumâne

2966 Çağırdı Cebra’îl kapuyı açuñ
Melâ’ikler gelin saçuyı saçuñ

- 2967 Didiler kim durur apuda duran
Gelüben böyle gic vat apu uran
- 2968 Didi benven bilemce Mutafa'dur
abıbu'llah o ah-ı enbiyadur
- 2969 Didiler merabā apu aıldı
Selām virdi melekler aru durdı
- 2970 Bir melek var anda Miyā'ıl adı
Merabā gel yā kerım seyyid didi
- 2971 Selām virdüm cevāb virdi tamāmet
Melā'ikler beni ıldı ziyāret
- 2972 Görürem anda Miyā'ıl'e aru
Dururlar dört ferıte gāyet ulu
- 2973 Biri Mi' yā'ıl adlu bir ' Arāfil
Biri Mek' yā'ıl ü biri ' Arāb'ıl
- 2974 Biri hükminde var biñ şaff melekler
Ourlar tesbıi olar felekler

2.10.3. Üçüncü Kat Gök

İkinci kat göktekilere veda edip üçüncü kat göğe ulaşırlar. Cebrail kapıya vurunca içeriden “Kimdir o?” diye ses gelir. Cebrail de “Cebrail'im! Yanımdaki yārim, azizim, kardeşimdir. O, Allah'ın Resulü, Enbiyaların şahıdır. Allah'ın sevdiği, Muhammed Mustafa'dır.” diye cevap verir. İçeri girince Hz. Peygamber, yüce bir melek görür. Bu meleğin tam yetmiş bin başı olduğunu, her başında yetmiş bin yüzün ve her yüzde de yetmiş bin ağız olduğunu, her ağızda da o kadar dilin var olduğunu müşāhede eder. Bu meleğin her dil ile bir kelime/lügat söylediğini, her kelimeyle/lügatle devamlı tesbih okuduğunu fark eder. Sonra Hz. Peygamber, Cebrail'e “Bu kimdir?” diye sorar. Cebrail de “Bu, herkesin rızkını taksim eden, rızktan sorumlu olan Kasımu'l Erzak'tır.” diye cevap verir. Hz. Peygamber, bu katta dünyanın denizine hiç benzemeyen bir deniz görür. Bu denizin göğe çıkarken gördüğü denizlerden çok büyük olduğunu, yeşil renkli ve meleklerle dolu olduğunu müşāhede eder.

- 2983 Vedā' idüp yine olduḡ revāne
İrişdüḡ çün üçünci āsumāne
- 2984 Varup Cebrā'îl anda urdı ḡapı
İçerüden didiler kim durur o
- 2985 Didi Cebrā'îl'em bilemce yārum
'Azizüm ḡardaşumdur sāzkārum
- 2986 Resūlu'llāh ki şāh-ı enbiyādur
Ḥabību'llāh Muḡammed Muştafā'dur
- 2987 Ḳapuyı açdılar girdük içerü
Ki anda bir ferişte gördüm ulu
- 2988 Tamām yitmiş biñ anuñ başı vardur
Başında yüzi heftād hezārdur
- 2989 Ki var her yüzde yitmiş biñ dehānı
Her aḡzında ki yitmiş biñ zübānı
- 2990 Her dil ile bir luḡat söyler tamām
Her luḡatle tesbīḡ oḡur ol müdām
- 2991 Pes didüm Cebrā'îl'e bu kim durur
Didi bu rızḡ üstüne ḡākim durur
- 2992 Ḳāsımu'l-erzāḡ durur adı bunuñ
Ḳısmet ider rızḡını bu ḡamunuñ
- 2993 Geçdüm andan bir deñiz gördüm yine
Beñzemez herḡiz bu dünyā baḡrine
- 2994 Ol deñizlerden ki gördüm bu ulu
Hem yeşil rengi meleklerle ḡolu

Yolda giderken sayısını sadece Allah'ın bildiḡi pek çok melek görür. Bu meleklerin tamamının yüzü secdede tesbih okuyup durduklarını müşāhede eder. Meleklerin omuzlarının birbirine çok yakın olduḡunu aralarına kılın bile sığamayacağını fark eder. Oradan geçip devam edince bazıları kürsü üzerine oturmuş melekler görür. Bu meleklerin devamlı oturduḡunu, bin başı ve yetmiş bin kanadı olduḡunu, bunların dört bir yanında heybetli, korkunç, sert yüzlü, kızgın, öfkeli meleklerin olduḡunu müşāhede eder. Bu

meleklerin bir kavme azap edip durduklarını, ateşli sopalarla bu kavmi dövdüklerini ve kavmin feryat edip inlediklerini görür. Hz. Peygamber, Cebrail'e "Bunlar kimdir?" diye sorar. Cebrail de "Bunlar zalim padişahlardır, aylarca yıllarca halkına eziyet ederlerdi. Kıyamet kopana kadar bunlara böyle azap verilecektir." diye cevap verir.

- 2998 Gördüm anda çok melekler bî-şümār
Şağışın bile meger Perverdigār
- 2999 Cümlesinüñ secdededür yüzleri
Birbirisine yaqîn omuzları
- 3000 Şöyle kim şığmaz aralarına kııl
Tesbiğ okurlar dururlar eyü bil
- 3001 Geçdüm andan bir melek gördüm yine
Kim oturmuş idi kürsî üstüne
- 3002 Biñ başı var dağı yitmiş biñ tamām
Var kanatları oturmuşdur müdām
- 3003 Dört yanında çok sehimnāk var melek
Tünd-rū şöyle hışimnāk var melek
- 3004 Çünkü bir kavme ‘azāb itmekdeler
Od çomāğ ile urup gitmekdeler
- 3005 Dögerler yüzlerini başlarını
Olar ağlar dökerler yaşlarını
- 3006 Kılur anlar her biri feryād u zār
Ben didüm Cebrā’îl’e kimdür bular
- 3007 Didi zālīm pādişāhlardur bular
Zulm iderdî sāl ü māhlar ki bular
- 3008 Kim kopunca tā kıyāmet bu ‘azāb
Kılunur hem bunlara işbu ‘itāb

Hz. Peygamber, burada gördüğü denizlerden daha büyük bir deniz görür. Hz. Peygamber, Cebrail'e "Bu ne denizidir, bu denizin adını nedir?" diye sorar. Cebrail de "Bunun adı Bahr-i Nikām'dır. Allah, Hz. Nüh'a tufanı buradan verdi." diye cevap verir.

- 3009 Gördüm anda bir deñiz var şu tolu
Ol deñizlerden ki gördüm bu ulu
- 3010 Pes didüm Cebrā 'il'e kim bu deñiz
Ne deñizdür adını bunuñ diñiz
- 3011 Ol didi adı bunuñ Baħr-i Niķām
Nūħ'a bundan virdiler tufānı hem

2.10.4. Dördüncü Kat Gök

Hemen dördüncü kat göğe ulaşırlar. Cebrail-i Emin, “Bunu hemen açın!” diye kapıyı çalar. İçeriden “Böyle geç vakitte kapıda duran kimdir?” diye cevap gelir. Cebrail de “Cebrail ile onun yol arkadaşı, risālet mülkünün şahı var.” diye seslenir. Kapı açılınca Hz. Peygamber ve Cebrail “Merhaba!” diye selam verir. Melekler de belığ bir kelamla onları selamlayıp karşılar. Hz. Peygamber, dördüncü kat göğün kızıl altın renginde olduğunu müşâhede eder. Salsail adlı bir melek “Ey Muhammed sana müjdeler olsun! Allah’ın huzurunda enbiyalardan daha sevgilisin, daha yücesin! Ey Habib, hem şefaah hakkı senindir, ümmetin bahtlı ve çok nasıplıdır!” diye Hz. Peygamber’i karşılayıp selam verir. Burada saf tutmuş olarak gördüğü sayısız meleklerin hepsi Salsail’in hükmündeydi. Bunlar gece gündüz, durmadan ve usanmadan Allah’ı tesbih ederlerdi.

- 3012 Durmaduķ andan daħı olduķ revān
Çünkü dördünci göge irdük hemān
- 3013 Pes öñümce vardı Cebrā 'il Emīn
Kapuyı kaçdı açuñ didi hemīn
- 3014 Pes cevāb geldi didi kim kim durur
Böyle gic vaķt bu kapuda kim durur
- 3015 Didi Cebrā 'il bile hem-rāhı var
Ol risālet mülkünüñ hem şahı var
- 3016 Didiler kapu açıldı merħabā
Ol melekler karşı geldi hoş-edā
- 3017 Pāk kızıl altundan idi ol felek
Anda var Şalşā 'il adlu bir melek

- 3018 Karşu geldi ol selām virdi baña
Yā Muḥammed muştuluḡ didi baña
- 3019 Haḡḡ ḡatında sen daḡı sevgülüsün
Enbiyānıñ cümlesinden ulusın
- 3020 Hem senüñ durur şefā‘ at yā ḡabīb
Ümmetüñ baḡtulu key olduñ naşīb
- 3021 Çok melekler şāfi gördüm bī-şümār
Cümle ḡükminde anuñ ḡılımış ḡarār
- 3022 Cümlesi tesbīḡ oḡur durmaz biri
Gice gündüz uşanup ermez biri

2.10.5. Beşinci Kat Gök

Vedalaştıktan hemen sonra beşinci göḡe ulaşırlar. Cebrail “Kapıyı açın, çünkü Ahmet geldi.” diye seslenir. Kapı açıldıktan sonra içerdekilere “Merhaba!” dediler. Melekler de “Ya Muhammed, bize müjde ver ki Hak sana çok keramet vermiştir!” diye selamlayıp karşılarlar. Hz. Peygamber, diḡer göḡlerde olduḡu gibi bu gökte de yüce melekler ve çok acayip şeyler müşāhede eder.

- 3176 Vedā‘ itdük hemān olduḡ revāne
İrişdük çün bişinci āsumāne
- 3177 ḡapuya vardı Cebrā‘il çıḡırdı
Didi ḡapu açuñ kim Aḡmed irdi
- 3178 Didiler merḡabā ḡapu açıldı
Selām virdi melekler ḡarşu geldi
- 3179 Didiler yā Muḥammed ḡıl beşāret
Ki virmişdür saña Haḡḡ çok kerāmet
- 3180 ‘Acāyibler iñen çok gördüm anda
Melekler var ol ulu āsumānda

2.10.6. Altıncı Kat Gök

Yürüyerek beşinci gökten ayrılırlar. Bir zaman sonra altıncı göğe ulaşırlar. Cebrail, kapıya vurarak “Kapıyı açın! diye seslenir. İçeriden “Kimdir, kimin için kapıyı açacağız?” deye cevap gelir. Cebrail de “Hz. Muhammed için yol açın!” der. İçeriden “Muhammed’e gelsin diye davet gönderildi mi? O, âlemin övünç kaynağı, doğruluğun hükümdarıdır.” diye seslenirler. Cebrail “Evet!” deyince kapı açılır. Hz. Peygamber selam verir. Melekler de selamını alıp Hz. Peygamber’i karşılarlar. Hz. Peygamber burada hiçbir gökte görmediğim daha çok melek görür. Oldukça yüce, yüzü nurlu kürsü üzerinde oturmuş bir melek görür.

- 3181 Yürüdük pes oradan dağı gitdük
Ol altıncı göge bir demde yitdük
- 3182 Hemân dem Cebrâ’îl kapuyı urdı
Ki açuñ kapuyı didi kığırdı
- 3183 Didiler kim kimüñ içün didi ol
Muhammed Hâzreti çün açuñuz yol
- 3184 Didiler virbinildi mi Muhammed
O fahr-i ‘âlem ol şâh-ı mü’eyyed
- 3185 Belî didi hemân kapu açıldı
Selâm virdi melekler karşı geldi
- 3186 Melâ’ikler iñen çok gördüm anda
Ki görmedümdi ayruğ âsumânda
- 3187 Görürem bir ferişte gâyet ulu
Oturur kürsî üzre yüzi nurlu

2.10.7. Yedinci Kat Gök

Altıncı gökten ayrılır ayrılmaz yedinci göğe ulaşırlar. Cebrail “Gelin, kapıyı açın!” diye seslenir. İçeriden “Bu geç vakitte kapıda ne işin var? Sen misin, yanında yoldaşın mı var?” diye cevap gelir. Cebrail de “Kardeşim, âlemlerin övünç kaynağı olan Hz. Muhammed yoldaşımdır.” diye seslenir. Melekler “Dünyayı rahmet ile doldurması için

Allah O’nu gönderdi mi?” diye sorarlar. Cebrail “Evet!” deyince kapı açılır. Hz. Peygamber, içeri girince selam verir. Melekler de selamı alıp Hz. Peygamber’i karşılarlar.

- 3190 Yine andan dahı olduķ revāne
Hemān yitdük yidinci āsumāne
- 3191 apuda urdı Cebrā’ıl ıgırdı
Gelūñ açuñ didi apuyı urdı
- 3192 Didiler sen misin ya yoldaşuñ var
Bu gice vakti bunda ne işuñ var
- 3193 Didi ol Fāhr-i ‘ Ālem yoldaşumdur
Muħammed Hāzreti’dür ardaşumdur
- 3194 Didiler virbidi mi Allāh anı
Ki rahmet birle oldura cihanı
- 3195 Belı didi hemān açıldı apu
Selām virdi melekler geldi arşu

2.11. Peygamberler

Hız. Peygamber, gögün katlarını dolaşırken bazı peygamberlerle selamlaşp konuşmuştur.

2.11.1. Hız. Ādem

Sonra birinci kat gökte Hız. Peygamber’i, Hız. Ādem’in yanına götürürler. Huzuruna varınca Hız. Ādem’e selam verir. O da “Ey surette oğlum fakat sirette övüncüm, tacım büyüğüm! Hoş geldin.” diye cevap verir. Hız. Ādem’in sağ tarafında bütün mümin ve evliyanın, sol tarafında ise Allah’ın talihsiz kıldığı kişilerin ruhlarının durduğunu görür. Hız. Ādem’in sağına bakınca sevinip güldüğünü, soluna bakınca da hüznüldüğünü fark eder.

- 2955 İletdiler beni Ādem atına
Selām virdüm varıcağ azretine

- 2956 Didi hoş geldüñ iy şüretde oğlum
Velî sîretde fâhrüm tâcum ulum
- 2957 Görürem sağ yanında durmuş anuñ
Kamu mü'min cânı hem evliyānuñ
- 2958 Dururlar şol yanında cân-ı bed-baht
Şular kim kıldı Allāh anı bed-baht
- 2959 Bakup şağa olur şādān güler ol
Şola baksa hem ağlayupdı melül

Cenab-ı Hak, Arş'ta perde arkasından “Âdem'e İlm-i Esmā verdim ise, sen Hatem'e, İsm-i A'zam verdim. Melekler, Âdem'e secde ettiyse senin ayağının altında kaldı dokuz gök. Ay, güneş, gökler ve yıldızların her biri senin emrin altında oldu.” diye Hz. Peygamber'e övgüde bulunmuştur.

- 3273 ‘İlm-i Esmā virdüm ise Ādem'e
İsm-i A'zam virmişem sen hāteme
- 3274 Ādem'e ger secde kıldısa melek
Ayağın altında kaldı nüh-felek

2.11.2. Hz. İsâ, Hz. Zekeriya

Hz. Peygamber, ikinci kat gökte, iki yiğidin yüzündeki nurun çok fazla parladığı fark eder. Cebrail'e “Bunlar kimdir ki, her biri hoş ve ay yüzlüdür?” diye sorar. Cebrail de “Biri Meryem'in oğlu İsâ, biri de Yahyâ'nın oğlu Zekeriya'dır.” diye cevap verir. Hemen yanlarına varıp Hz. Peygamber selam verir. Onlar da “Merhaba! Kerem sahibi, nasihat veren aziz kardeş nebimiz! Allah seni bütün enbiya, asfiya ve evliyadan üstün kıldı. Senin ümmetin bütün ümmetlerden üstündür ve Allah katında daha sevgilidir.” dediler. Hz. Peygamber, onlarla birlikte dua makamında dua eder.

- 2975 Çü gördüm anda hem iki yigit var
Yüzinden nūrları hoş berķ parlar
- 2976 Didüm Cebrā'il'e kimler durur bu
Laṭīfdür her birisi böyle meh-rū

- 2977 Didi biri durur ‘İsi’bni Meryem
Zekerya oğlu Yaḥyā’dur biri hem
- 2978 Selām virdüm hemān dem aldı anlar
Görüſdiler benümle geldi anlar
- 2979 Didiler merḥabā ſālih nebīmüz
‘Aziz ḳardaſ kerim nāſih nebīmüz
- 2980 Ulu ḳıldı seni Ḥaḳḳ enbiyādan
Cemī‘i aſfiyādan evliyādan
- 2981 Ḳamu ümmetden ümmetüñ eyüdüſ
Ḳatında kibriyānuñ sevgülüdür
- 2982 Orada ben taḥiyyātü’l-maḳāmı
Ki anlarla bile ḳılduḳ tamamı

2.11.3. Hz. Yûsuf

Hz. Peygamber, üçüncü kat gökte Hz. Yûsuf’u görür ve selam verir. Hz. Yûsuf da “Ey imam, merhaba ey yüce Peygamber, ey aziz kardeşim, yumuşak huylu Allah’ın resulü!” diye selamını alır. Hz. Yûsuf’la görüştükten sonra tekrar yola koyulur.

- 2995 Gördüm anda Yûsuf’ı virdüm selām
Ol cevāb virdi didi kim yā imām
- 2996 Merḥabā iy ulu peygamber Kerim
İy ‘aziz ḳardaſ Resûlu’llāh Ḥalim
- 2997 Geldi görüſdi benümle ol hemān
Ḳaldı anda ben yine oldum revan

2.11.4. Hz. İdrîs

Hz. Peygamber, dördüncü kat gökte Hz. İdrîs’i görünce selam verir. Hz. İdrîs de “Ey imam, merhaba! Hoş geldin, ey sadık nebi! Ey yüce kardeş, izzete layık nebi!” diye selamlayarak Hz. Peygamber’i karşılar.

3023 Anda gördüm İdrīs'i virdüm selām
Ol cevāb virdi didi kim yā imām

3024 Merḥabā hoş geldüñ iy şādık nebī
İy ulu ıardaş 'azīz lāyık nebī

Cenab-ı Hak, Arş'ta perde arkasından "İdrīs'e yüce bir mekân verdiysem, ben senin emrinde "Kün fe-kān" (Ol emrini) verdim. Ey İmam! Gör, hem ben sana "Kābe kavseyn'i ev edna" makamını verdim." diye Hz. Peygamber'e övgüde bulunmuştur.

3279 İdrīs'e virdüm ise 'ālī-mekān
Ben senüñ emründe kıldum "*Kün fe-kān*"

3280 "*Kābe kavseyni ev ednā*" -yı maḳām
Virmişem ben saña uş gör yā imām

2.11.5. Hz. Dāvūd, Hz. Süleymān

Hz. Peygamber, dördüncü kat gökte Hz. Dāvūd ve Hz. Süleymān'ı görünce selam verir. Onlar da selamı alıp Hz. Peygamber'i karşılarlar.

3025 Dāvūd'ı gördüm Süleymān'ı daḫı
Gördüm ol gökde durur anı daḫı

3026 Karşu geldiler beni çün gördiler
Ben selām virdüm cevābın virdiler

2.11.6. Hz. Mūsâ

Hz. Peygamber, altıncı kat gökte oldukça yüce, yüzü nurlu kürsü üzerinde oturmuş bir meleğin yanında Hz. Mūsâ'yı görünce selam verir. Hz. Mūsâ da "Merhaba! Allah'a çok şükür ki Allah sana bu şerefi verdi." diye selamını alır.

3188 Oturur hem anuñ Mūsā yanında
Selām virdüm göricek anı anda

3189 Didi kim merḥabā el-ḥamdü li'llāh
Ki bu teşrîfi virdi saña Allāh

Cenab-ı Hak, Arş'ta perde arkasından “Mûsâ ile Tur-ı Sina'da söz söylediysem ne olmuş. Ey İmam! İşte nurun olduğu yerde, arşım üzerinde ben sana söz söyledim.” diye Hz. Peygamber'e övgüde bulunmuştur.

3277 Mûsa ile Tūr-ı Sînâ'da kelām
Söyledümse n'ola ger ben yâ imām

3278 Uş bisâṭ-ı nūr-ı bālâda saña
‘Arşum üzre söyledüm söz gör saña

2.11.7. Hz. İbrâhîm

Hz. Peygamber, yedinci kat gökte Allah dostu Hz. İbrâhîm'i, Beytü'l Ma'mur'a dayanarak oturmuş ve baştan ayağa nura boyanmış bir şekilde görür. Hz. Peygamber kendisine selam verir. Hz. İbrâhîm da “Merhaba ey salih oğul, ey vefa denizi gel! Ey oğlum, lütfet, kerem kıl! Allah'ın yanına varınca beni an.” diye selamını alır ve karşılık verir.

3196 Ḥalîlu'llāh hem İbrâhîm'i anda
Anı gördüm yidinci āsumānda

3197 Oturmuş Beyt-i Ma'mūr'a ṭayanmış
Ki başdan ayağa nūra boyanmış

3198 Selām virdüm didi gel merḥabā gel
Eyâ şâlih oğul baḥr-i vefā gel

3199 İy oğlum luṭuf eylegil kerem kıl
Beni Ḥazret'de varıcağaz aṅgıl

Cenab-ı Hak, Arş'ta perde arkasından “Eğer ben İbrâhîm'e dost dedim ise sen benim sevdiğimsin gerçeği öyle bil!” diye Hz. Peygamber'e övgüde bulunmuştur.

3276 Ger ben İbrâhîm'e didümse Ḥalîl
Sen ḥabîbümsin ḥaḳîḳat şöyle bil

2.12. Cennet

Istafa'il adlı melek yedinci kat gökte Cennetin kapılarını açmış. Hz. Peygamber de cenneti temaşa etmiştir.

Kerim Allah, Istafa'il adlı meleğe "O sevdiğimi cennetlere ulaştır. Ümmetinin yerini görsün." diye emreder. Istafa'il cennetin kapısına gelip kapıyı çalar. Rıdvan "Sen kimsin?" diye seslenir. Istafa'il de "Ben Istafa'il'im, yanımda Allah'ın sevdiği Muhammed Mustafa da var. Cennetin kapılarını aç ki cennetleri, Huri, Gilman ve Naim ırmaklarını seyretsin. Bu sana emredilmiştir." diye cevap verir. Kapıyı açınca Rıdvan, "Merhaba, hoş geldiniz! Ey aziz, bana da Allah'ın sevdiği Hz. Muhammed'den önce kimseye kapıyı açma, diye emredildi. Herkes gelse bile ben kimseye kapıyı açmam." diye selamlayıp cevap verir. Rıdvan cennetin kapılarını açınca Hz. Peygamber her biririni seyreder.

- 3288 Pes buyurdı bir ferişte ol Kerim
İştâfâ'il adlu nûrı key 'azîm
- 3289 Ol habîbümi ilet uçmaqları
Ümmetinüñ nicedür görsün yiri
- 3290 İştâfâ'il geldi uçmağ kapusın
Kağdı Rıdvân tıydı didi kimsin
- 3291 İştâfâ'il'em didi benüm ile
Hem Muḥammed Muştâfâ durur bile
- 3292 Bu habîbu'llâh'dur emr oldı saña
Uçmağ uñ kapuların açğıl buña
- 3293 Tâ teferrüc eyleye uçmaqları
Hür u Gılmân u Na'im Irmaqları
- 3294 Didi Rıdvân merḥabâ hoş geldüñüz
Baña dağı emr olupdur iy 'azîz
- 3295 Bu habîbu'llâh'dan öñdin bir kapu
Açmayam ben kimseye gelse kamu
- 3296 Açdı Rıdvân cennetüñ kapuların
Ben temâşâ kıldum anuñ her birin

2.12.1. Cennetin Kapıları

Birincisi Darü'l Celal'di. Zü'l Celal, onu inciden yaratmıştı. İkincisi Darü's-Selam'dı; tamamı kızıl yakuttandı. Üçüncüsü Cennetü'l Me'va idi. Zebercettendi, etrafına yeşil renkler saçardı. Dördüncüsü Cennetü'l Huld'du; kapısı sarı mercandan idi. Beşincisi Darü'n-Naim idi; ak gümüştendi. Altıncısı Cennetü'l Firdevs'di; kızıl altındadı. Yedincisi adı Daru'l Envar'dı; bütün duvarı misk ve güzel kokudandı. Sekizincisi Cennetü'l Adn'dı; yüce Allah, onu nurdan yaratmıştı.

- 3297 Evvelinüñ adıdur Dārü'l-Celāl
Düzmiş anı incüden ol Zü'l-Celāl
- 3298 Hem ikincisi durur Dārü's-Selām
Ol kızıl yâkut idi gördüm tamām
- 3299 Hem üçüncü Cennetü'l-Me'vā durur
Ol zeberced kim yeşilden berķ urur
- 3300 Cennetü'l-Huld adı dördüncisinüñ
Şaru mercān kapısı gördüm anuñ
- 3301 Hem bişincinüñ adı Dārü'n-Na'īm
Aķ gümüşden eylemiş anı Hākīm
- 3302 Cennetü'l-Firdevs'dür altıncı adı
Gördüm anı ol kızıl altun idi
- 3303 Yidincisi adıdur Dāru'l-Envār
Müşğ ü ezferden kamu dār u dīvār
- 3304 Cennet ' Adn oldı sekizinci adı
Hākķ Te'ālā anı nūrdan eyledi

2.12.2. Umumi Tasvirler

Bu sekiz kapının her biri iki kanattan oluşmaktaydı. Bir kanat ile diğer kanat arasındaki mesafe gökten yere kadardı. Kerpiçlerinin biri altından biri de gümüştten olup misk ile yoğrulmuştu. Toprağı amber, otları za'feran çiçeğiydi. Irmaklarından rahmet suyu

akardı. Evleri, yapıları inci ve yakuttandı, kapıları da mücevherdendi. Otlarının kokusu can verirdi. Suları baldan tatlı, süttten beyazdı. Irmağının birinin adı Kevser'di ki tadı şekerden daha tatlıydı. O, Hz. Peygamber'e tahsis edilmişti. Etrafında inci ve yakuttan ağaçlar vardı. Selsebil ve Zencebil adında ırmaklar vardı. Rahik adlı çok büyük bir ırmak vardı. Hiç durmadan devamlı akan süt ırmağı ile bal ırmağı vardı. Ayrıca Hamr Irmağı vardı ki insanı ferahlatarak aklını alırdı. Sayısını ancak Allah bildiği kadar çoklukta büyük ırmaklar ve sular vardı. Göklerin yıldızları kadar sayısızca altından yapılmış, resim gibi güzel köşkler ve saraylar vardı. Birinci kapı namaz kılanların; ikincisi zekât verenlerin, Hak yolunda hayır yapanların; üçüncüsü oruç tutanların; dördüncüsü Emr-i Ma'ruf'u yerine getirenlerin; beşincisi nefsin sözünü dinlemeyenlerin, altıncısı hacca gidenlerin; yedincisi şehit ve gazilerin; sekizincisi zahitlerin, günahlardan sakınanların ve çok ibadet edenleridi. Bu amellerin tamamını yerine getirenlere cennet kapılarının hepsi açılacaktır. Cennetin bütün kapılarında “**Lâ İlähe İllallâh Muhammedü'r-Resûlullâhî Hakkâ**” kelamı nur ile yazılmıştı. O kadar çok gılman, huri, nimet, zevk eğlence ve köşkler vardı ki hiçbir dil bunları açıklayamaz; hiçbir gönül hayalini bile düşünemezdi. Rıdvan, “Ey Muhammed, Cenab-ı Hakk'ın sana ve ümmetine ne nimetler hazırladığını, cennetin içinde nasıl gizlendiğini gör.” dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, içi yakut ve hurilerle dolu çeşit çeşit saraylar görür. Her sarayın içinde yetmiş bin tane ev vardı. Evlerin içi nur ile dolu olduğu için karanlık değildi. Her evin içinde biri altından, biri gümüşten, biri inciden biri de zümrütten yapılmış dört taht kuruluydu. Bunların her birinde değerli ve güzel kumaşlarla süslenmiş, renk renk yetmiş bin döşek vardı. Her döşek üzerinde bir huri otururdu.

- 3305 Bu sekiz çapuyı kim didüm bular
İki çanatlu durur her çapular
- 3306 Bir çanatdan bir çanadına degin
Şol çadar durur ki tâ gökden zemîn
- 3307 Bir altun bir gümüş kerpüç divarı
Yogurulmuş durur müşg ile varı
- 3308 Toprağı ‘anberdür adı zağferân
Âb-ı rahmet akar ırmaqlar revân

- 3309 İncü yâkut evleri yapuları
Hem cevâhirden durur çapuları
- 3310 Cân bağışlar otları çoğuları
Tatlu baldan südden aqdur şuları
- 3311 İrmağınuñ biri Kevşer'dür adı
Kim şekerden dağı tatludur dadı
- 3312 Muştafa'nuñ hâşşası durur o şu
Havz u Kevşer içine dökülür o
- 3313 Çevre yanında ağaçlar var durur
Kimi yâkut kimi incüler durur
- 3314 Bir şu dağı vardur adı Selsebil
Hem bir ırmağundur adı Zencebil
- 3315 Hem Raḥîkdur adı var bir şu dağı
Key ulu ırmağ durur hem o dağı
- 3316 Var durur süd ırmağı bal ırmağı
Dâ'im aqar yoğ durur hiç durmağı
- 3317 Var durur hem bir dağı Ḥamr İrmağı
Kim ferahdur yoğ durur 'aql ırmağı
- 3318 Dağı çoğdur ulu ırmağlar şular
Şağışın Allāh bile anuñ meger
- 3319 Hem kuşurlar hem serāylar zer-nigār
Gökleruñ yılduzı gibi bî-şümār
- 3320 Bāb-ı Evvel'dür namāz kılanlaruñ
Hem yiri durur ol uçmağ anlaruñ
- 3321 Hem ikincisi zekāt virenleruñ
Ḥaqq yolında hem ḥayr kılanlaruñ
- 3322 Bāb-ı sālisdür oruc tutanlaruñ
Meskinedür ol maqām bil anlaruñ
- 3323 Emr-i ma' ruf idenuñ dördüncisi
Nefs sözün dutmayanüñ bişincisi

- 3324 Yiridür altıncısı hâcılaruñ
Hem şehîdler birisi gâzîleruñ
- 3325 Hem sekizi yiridür zâhidleruñ
Dağı perhîz ehlinuñ ‘ âbidleruñ
- 3326 Kim ki bu a‘ mâlleri kılmış durur
Cümlesi aña naşîb olmuş durur
- 3327 Uçmağuş cümle kapusunda bile
Yazulu durur bu yazu nûr ile

“LÂ İLÂHE İLLALLÂH MUHAMMEDÜ’R-RESÛLULLÂHÎ HAĞĞA”

- 3328 Şol kadar kim var durur Ğilmân u Hûr
Ni‘ met ü zevk u temâşâ hem kuşûr
- 3329 Şerh idemez vaşfını hergiz zübân
Yâ hayâliyle gönül irmek gümân
- 3330 Görmemişdür göz işitmemiş kulak
Fehm ü ‘ aklıuñ şandugından ol ırağ
- 3331 Rûzi kılgıl cenneti yâ Rabb bize
Hep Muhammed ümmeti kamumuza
- 3332 Muştafâ’nuñ yüzi şuyı hağğı’çün
Luţfi hüsni hulķı hüyı hağğı’çün
- 3333 Didi Rıdvân yâ Muhammed bir deñe
Hağğ Te‘ âlâ ümmetüne hem saña
- 3334 Gör ne ni‘ metler yarağlamış durur
Cennet içre nice şağlamış durur
- 3335 Gördüm anda dürlü dürlü çok kuşûr
Kimi yâğut kimi incü tolu Hûr
- 3336 Her serây içinde yitmiş biñ tamâm
Var durur iv tolu nûr yoğdur zulâm
- 3337 Her evüñ içinde dört taht kurulu
Biri altun birisi gümüş olur
- 3338 İncüden biri zümürüdden biri
Her birinde yitmişer döşekleri

- 3339 Döşemişler renk u renk dībāları
Kim birisinden dağı zībāları
- 3340 Her döşek üstünde bir Hūr oturur
Nice Hūrī şanki bir nūr oturur

2.12.3. Huriler ve Sıfatları

Her biri huri değil de sanki bir nurdu. Renk renk değerli taşlarla süslenmiş, yetmişer elbise giymişlerdi. Nur gibi olduklarından elbisenin içinden kemikleri ve ilikleri görünürdü. Her biri başına sanki nurdan yapılmış, çeşitli mücevherlerden süslenmiş bir taç koymuştu. Tahtın ayağı da kürsü de mücevherden yapılmıştı. Orada, hurilerin nazla, güzel sesleriyle söylediği öyle güzel nağmeler ve sesler vardı ki dünyada bir benzeri yoktu. Dünya halkı eğer o sesleri işitse kendini kaybeder, uzun yıllar aklını başına toplayamazdı.

Bu huriler : “Biz, o nazikleriz ki asla yaşlanmayız. Çok hoşuz, bize doyum olmaz. Biz, süslenmişiz, elbisemiz hiç eskimez, kirlenmez, yıkamayız, sabunumuz yok. Biz itaat edenleriz, sinirlenmeyiz. Gönlümüze serzenişlik, sıkıntı, usanma hiç koymayız. Biz sonsuza kadar ölmeyiz, diriyiz. Ebede kadar gençlik bizimdir. Kokumuzdan akıllar, bilinçler ıtırlı (kokulu) olur. Yüzümüzden otağ nurlanır. Ne güzel kişiler koca olup bizi her gece koynuna alırlar.” diyerek kendi vasıflarını anlatırlardı.

- 3341 Yitmişer hulle giyürler her Hūrī
Renk u renk dībā muraşsa^c her biri
- 3342 Hulle içre nūr gibi görünür
Hem sūñügi hem iligi görünür
- 3343 Her biri başında bir tāc urunur
Dürlü cevherden muraşsa^c şanki nūr
- 3344 Ayağı tahtuñ müretteblü kamu
Kürsi cevherden mürekkebe sevgülü
- 3345 Nağmeler āvāzeler kim anda var
Mişli yok durur cihānda kanda var

- 3346 Ehl-i dünyā ger ol üni işide
Bî-huş olup nice yıl ‘ aklı gide
- 3347 Sürur ider Hürîler nâz ile hoş
Ki söylerler bunu âvâz ile hoş
- 3348 Biz ol nâzüklerüz kim olmazuz pîr
Laîfûz bizden olmaz kimsene sîr
- 3349 Bezenmişüz hîç eskimez tonumuz
Kir olmaz yumazuz yok şâbunumuz
- 3350 Biz ol râzılaruz kim kaçılmazuz
Melâlet gönlümüzde hîç komazuz
- 3351 Biz ölmezüz diriyüz cāvıdânî
Bizümdür tâ ebed dâ ’im cüvânî
- 3352 Koğumuzdan dimâğ olur mu‘ attar
Yüzümüzden otağ olur münevver
- 3353 Hoşâ ol kişiler kim çoça bizi
Ki koynuna şoça her gice bizi

2.12.4. Tuba Ağacı ve Yanındaki Saraylar

Hız. Peygamber cenneti gezerken çok büyük ağaçlar görür. Bu ağaçların dibinden sular akardı. Etrafında da gül bahçeleri vardı. Bir atlı, bir ağacın gölgesinden çıkmadan yetmiş yıl yol gidebilirdi. Ağaçlar dal, budak ve yemişlerle doluydu. Bunlar; tatlı, sulu ve renkli yemişlerdi. Buradaki yemişlerde, dünyadaki yemişlerin ne tadı ne de rengi vardı. Müminler, oradan yemişleri toplayıp yese onun yerine hemen yeni biri yetiştirirdi. Müminler, hangi yemişi yese lezzeti ağzından gitmez, tadı ne zamana kadar isterse ağzında kalırdı. Orada kimi yakut kimi inciden çeşitli develer ve atlar görür. Bunlar cennette otlayıp gezerlerdi. Bunların yanında kimi deve gibi yerde yürüyen kimi de suda yüzen kuşlar görür. Oldukça büyük bir ağaç görür. Bu ağacın dalı, budakları mercan ve inciden; yapraklarının tamamı da kızıl altındandı. Onun toprağı sürekli misk gibi kokardı. Bu ağacın dibinde gayet yüce bir saray görür. Hız. Peygamber, Rıdvan’a “Bu ne ağacıdır, bu köşkler kimindir, bu sarayların kaç sahibi vardır?” diye sorar. Rıdvan da “Bu Tuba ağacıdır. Cennetin güzel

servi ağacıdır. Bu beş sarayın kime ait olduğunu sorarsan biri Sare'nin, biri Meryem'in, biri Firavun'un eşinin, biri kızın Fatıma'nın, biri de Hatice Hatun'undur." diye cevap verir.

- 3354 Ağaçlar gördüm anda key ulular
Dibi gülşen açar şu gölgelüler
- 3355 Eger bir atlu yitmiş yıl gide yol
Birinüñ gölgesinden çıkmaya ol
- 3356 Ağaçlar tal budak tolu yemişler
Ki tatlu renklü hem şulu yemişler
- 3357 Yemişler dürlü dürlü gördüm anda
Ne rengi var ne tadı var cihanda
- 3358 Ki mü 'minler dirüp yine birinden
Hemal fi'l-hāl biter yine yirinden
- 3359 Ne ni' metler ki yirse mü 'min anda
Kalur lezzetleri gitmez dehānda
- 3360 Ne vaqte kim dilerse mü 'min anı
O lezzet hoş dutar gitmez dehānı
- 3361 Develer gördüm anda dürr'den atlar
Kimi yāqut yürür cennetde otlar
- 3362 Dağı kuşlar deve deñlü gezerler
Kimi yirde kimi şuda yüzerler
- 3363 Bir ağaç gördüm anda gāyet ulu
Talı budakları mercān u lü'lü
- 3364 Kızıl altun durur yaprakları hep
Ki misk gibi çoqardı toprağı hep
- 3365 Dibinde bir serāy gördüm key ulu
Şanursuñ nūrdur nūrdan yapılı
- 3366 Didüm Rıdvān'a kim bu ne ağaçdur
Kimüñdür bu kaşırlar issi kaçdur
- 3367 Didi Rıdvān bu Tūbā ağacıdur
Behiştüñ serv-i hūbı ağacıdur

- 3368 İşbu kaçaruñ kim şorarsız bu kimüñ
Sâre'nüñdür biri biri Meryem'üñ
- 3369 Biri Fir'avn hâtonınuñdur bunuñ
Fâıma'nuñdur biri kızuñ senüñ
- 3370 Hem Hâdıce Hâton'uß durur biri
Bu serâylar anlaruñ durur yiri

2.13. Cehennem

Malik adlı melek dördüncü kat gökte cehennemin kapılarını açmış. Hz. Peygamber de cehennemi temaşa etmiştir.

Hz. Peygamber, dördüncü katta Levh-i Mahfûz'u yazan melekle görüştüktan sonra Hz. Cebrail birlikte yola koyulur. Bir süre gittikten sonra büyük bir köşke rastlarlar. Bu köşk şimdiye kadar karşılaştığı hiçbir yapıya benzemiyordu. Onun ne kadar büyük olduğunu hiçbir göz göremez ve nasıl olduğunu hiç kimse kavrayamazdı. Tamamı değerli taşlarla süslü olan kızıl altın kapıyı açınca Hz. Peygamber buradan içeri girer. Kürsü üzerinde; öfkeli, sert, çatık suratlı, korkunç yüzüyle oturan bir melek görür. Bu meleğin tesbih okurken ağzından dört bir yana alev saçtığını görür. Bunun üzerine Hz. Peygamber, “Ya Cebrail! Böylesine hiddetli heybeti olan kimdir?” diye sorar. Cebrail de “O ateş sahibidir, böyle serttir, daima isyan eder. Hakk onu yarattığından beri gülmemiştir. Bir nefes bile onun kızgınlığından emin değildir.” diye cevap verir. Hz. Peygamber, “Bu meleğe selam vereyim mi?” diye sorar. Cebrail de “Ver, o seni bilir, ey imam! Ey Allahın resulü! Yerde ve gökte seni tanımayan bir melek yoktur, tamamı baştan sona seni bilir. Sana salavat getirir ve selam verir.” diye cevap verir. Sonra, Hz. Peygamber yanına varıp selam verir. O da “Ey imam, merhaba! Cenab-ı Hak sana Rıdvan'ınını kerametle verdi.” diye karşılık verir. Sonra, Hz. Peygamber, Cebrail'e “Ya Cebrail, cehennemin kapısını açmasını söyle.” der. Cebrail, meleğe “Ey Malik, Allah'ın huzurunda kabul edilen sevgili budur. Yaratılmışların en izzetlisi, Allah'ın sevdiği, hem kalplerin tabibi olan Resul'dür. Bugün, cehennemi görmesi için sizden kapıyı açmanızı istirham eder. Kabul et ki Hakk'ın acayip kudretini görsün ve yeryüzünde kullarına burayı anlatsın.” diye söyler. Malik, eline bir kilit aldı. Ona ağzı ile ateş üfürünce ateşin uzunluğu batıdan doğuya kadar uzadı. Hz.

Peygamber ve Cebrail, Malik'in heybetinden bir hoş olup düşer. Bunun üzerine Cebrail, "Ya Malik; eğil, iyi ol! Resul oldukça latif bir zattır. Sakın sert yüzlü olma, bir saat lütufta bulun. Bu dosttur, sen düşmana kabalıkla davran. Gerçi bu durumda mazursun (madursun). Kimseye muhtaç olmayan Allah seni azap verici olarak yarattı." diye söyler. Malik de dönerek "Eyvallah, ona iyilikle davranmam emredildi! Ayrıca ümmetine de iyilikle davranayım. Allah Resulünü inkâr edene kabalıkla davranayım. Şimdi ben cehennemin yedi kapısının kilidini açtım." diye cevap verir.

- 3059 Geçdük andan dahı pes olduķ revān
Bir yüce aşra irişdük biz hemān
- 3060 Kim göz irmez yüceligine anuñ
Fehm irişmez niceligine anuñ
- 3061 Beñzemez bir yapuya hiç yapısı
Hep muraşsa' kıızıl altun apusı
- 3062 Açdılar apusını girdüm hemān
Ol ki amu apusı imiş ' ayān
- 3063 Gördüm anda kürsī üzre bir melek
Heybetinden göge boyanmış felek
- 3064 Oturur şöyle hiřimnāk tünd-rū
amtar'ir yüzi sehimmāk tünd-rū
- 3065 Tesbīh our badum ağızından aña
Şöyle kim odlar şaçılur dört yaña
- 3066 Ben didüm Cebrā 'ile bu kim olur
Kim bu resme hişm ile heybet ılur
- 3067 Didi ol bu Mālik-i āteř durur
Böyle tünd-rū dā'imā serkeř durur
- 3068 Hā yaradaldan bunu gülmiş degül
Bir nefes hişmı emān olmiş degül
- 3069 Ben didüm buña vireyüm mi selām
Didi vir bilür seni ol yā imām

- 3070 Yirde gökde bir ferişte var degül
Kim seni bilmez ola ol yâ Resûl
- 3071 Cümlesi bilür seni öñden şoña
Hem şalavât hem selâm virür saña
- 3072 Pes yakîn vardum aña virdüm selâm
Ol cevâb virdi didi kim yâ imâm
- 3073 Merhabâ kim Hakk Çalab Rıdvânını
Çoq kerâmetle saña virdi anı
- 3074 Pes didüm yâ Cebra'îl sen söylegil
Tamunuñ kapusını açsun digil
- 3075 Cebra'îl didi ki yâ Mâlik Resûl
Hakk katında sevgülü kıldur kabûl
- 3076 Ekremü'l-halk u habîbu'llâh durur
Hem tabîbü'l-kalb Resûlu'llâh durur
- 3077 İltimâs ider bugün sizden kim ol
Göre tamuyı açasın kıl kabûl
- 3078 Tâ ' acâyib kudretüñ Hakk'ıñ göre
Yiryüzinde kıllarına bildüre
- 3079 Mâlik aldı bir kilidi âteşin
Uzunı şarqdan vara garba degin
- 3080 Ağzını ol dem kilide urdı ol
Çün kilidi bir keret üfürdi ol
- 3081 Heybetinden düşmişem bî-hüş olup
Cebra'îl dağı düşer medhüş olup
- 3082 Cebra'îl didi ki yâ Mâlik egül
Kim laîfü'z-zât durur gâyet Resûl
- 3083 Tünd olma bir sa'at luğf eylegil
Dost durur bu düşmana 'unf eylegil
- 3084 Gerçi ma' dursın bu işde kim seni
Kim qahirden yaradupdur ol Gani

- 3085 Döndi Mālīk didi iy va'llāh baña
Emr olupdur luḡf ile baḡam aña
- 3086 Ümmetine daḡı hem luḡf eyleyem
Buña inkār idene 'unf eyleyem
- 3087 İlle ben Şimdi kilīdin ḡamunuñ
AçmıŐam yidi ḡapusını anuñ

2.13.1. Cehennemın Kapıları

Malik, Hz. Peygamber'e "Cehennemın bir kapısından diğer kapısına kadar doksan bin yıllık yol vardır. Her kapısında da yetmiş bin tane ateşten büyük dağ vardır. Ey imam, her dağın altında ateşten bin tane dere vardır. Oraya varana eyvahlar olsun! Her dere de yetmiş bin kişi devamlı o ateşten yanar. Her bir ateşe yakın, ateşten oluşmuş yetmiş bin hücre vardır. Hesapladım, her bir hücrenin içinde yetmiş bin çeşit azap vardır. Azap ile dolu yedi cehennem vardır. Ey ulu, cehennemın adları Şunlardır! Birincisinin adı Cehennem'dir. Burası, senin ümmetin içindir. Onlar arasında büyük suç işleyen varsa bu cehennemde yakılır. İkincisinin adı Lezā'dır. Puta, yıldıza ve ateşe tapanlara burada ceza verir. Burası, onlara azap vermek içindir. Üçüncüsünün adı Hutame'dir. Hakk, onu "Ye'cuc ve Me'cuc içindir." dedi. Onlara benzeyen kāfirler de ateş ile burada azap çekecekler. Dördüncüsünün adı Seir'dir. Burada Şeytanlar ateş ile yanarak erir. Beşincisinin adı Sekar'dır. Burası namazı terk edenleri, zekātı vermeyenleri ve münafıkları yakar. Ey kardeş, altıncısının adı Cahim'dir. Burada, Hıristiyanlar zakkum yer, kaynar su içer. Hem de Mecusilerin ve Yahudilerin yeridir. Bunlara da ateş ile azap verir. Yedincisinin adı Haviye'dir. Müşrikler için bir yer köşe olur. Allah'a ortak koşanlara burada azap verilir. Onlar sonsuza kadar buradan çıkmaz, orada kalır." diye anlatır.

- 3088 Bir ḡapudan bir ḡapusına deġin
Bil ki ḡoŐsan biñ yıl olupdur yaḡın
- 3089 Her ḡapuda daḡı yitmiş biñ tamām
Var durur oddan ulu ḡađ yā imām
- 3090 Her ḡađuñ altında yitmiş biñ dere
Vardur oddan vay aña anda vara

- 3091 Her derede dağı yitmiş biñ tamām
Vardur oddan iv yanar durmaz müdām
- 3092 Her bir od'a dağı yitmiş biñ yağın
Hücre vardur cümlesi oddan hemin
- 3093 Her birinde hücrenüñ itdüm hisāb
Var durur yitmiş biñ dürlü 'azāb
- 3094 Yidi tamudur 'azāb ile tolu
Adları budur tamunuñ iy ulu
- 3095 Evveli adı cehennemdür anuñ
Ümmetüñ içün durur bilgil senüñ
- 3096 Her kim anlardan ulu suçlar kıılır
Bu cehennemde gelür ol yağılır
- 3097 Hem ikincisi adı durur Lezā
Ol puta tapanlara kıılır cezā
- 3098 Yılduza dağı od'a tapanlara
Ol 'azāb itmek içündür anlara
- 3099 Hem Huṭame'dür üçüncisi adı
Hađđ anı Ye 'cüc'e Me 'cüc'e qodı
- 3100 Anlara beñzer dağı küffār ile
Kim mu'azzeb olalar ol nār ile
- 3101 Oldı hem dördüncisi adı Sa'ir
Anda şeytānlar yanar od'da erir
- 3102 Hem bişinci tamu'nuñ adı Saçar
Ol namāzı terk idenleri yağar
- 3103 Hem zekātın virmeyenleri dağı
Hem münāfıqlar yağar bil iy ağı
- 3104 Hem dağı altıncısı adı Cağım
Anda Tersā yir zađđüm içer hamīm
- 3105 Hem Mecüsiler yiridür hem Cühüd
Anlara kıılır 'azābı anda od

- 3106 Hem yidinci adı durur Hāviye
Olısar müşriklere ol zāviye
- 3107 Şirk getürenler Haḫ'a anda olur
Çıkmaz ayruḫ tā ebed anda ḫalur

2.13.2. Cehennemdeki Azapların Tasviri

Sonra Hz. Peygamber, “Ya Malik, birini aç ki her kişinin yerini göreyim.” der. Malik kapıyı açar. Hz. Peygamber, bir kısım bayanların ateşten zincirlerle bağlı olduklarını; bunların eline ve yüzüne karayılanların asılıp kendilerine azap verdiklerini görür. Hz. Peygamber, “Bunlar kimlerdir, dünyada ne yaptılar ki böyle oldular?” diye sorar. Malik de “Bunlar, dünyadayken yüzlerini, kendilerini süsleyip gezerlerdi. Ya da yüzü açık bir şekilde görünürlerdi. Ayrıca az çok yaramaz işler yaparlardı.” diye cevap verir.

- 3108 Pes didüm yā Mālik açgıl birini
Tā ki görem her kişinūñ yirini
- 3109 Açdı gördüm bir bölük ‘avretleri
Baḫlu od zincirler ile her biri
- 3110 Ḳara yılanlar eline yüzine
Aşılup eyler ‘azāb kendüzine
- 3111 Ben didüm kimler bular ne ḫıldılar
Ya o dünyāda ki böyle oldılar
- 3112 Didi bunlardur o kim yüzlerini
Bezerüben dünyede özlerini
- 3113 Görinürlerdi ya da yüzi açuḫ
Hem yaramaz işler ider az çok

Hz. Peygamber, bir kısım kişilerin katrandan olan elbiselerinin üzerine ateşler koyduklarını görür. Bunlardan tütünden duman çıkar gibi duman çıktığını ve bunlara kan gibi su içirdiklerini müşâhede eder. “Bunlar dünyada ne yaptılar ki onlara böyle davranılmaktadır?” diye sorar. Malik de “Bunlar aḫıtçı kadınlardır. Ölülerin arkasından ağlayıp kendi yüzlerine vuranlardır.” diye cevap verir.

- 3114 Bir bölügi dağı kaṭrān ṭonları
Gördüm od üzre ḳomuşlar onları
- 3115 Şu içürürler olara ḳan gibi
Tütüni yanar çıkar ṭuman gibi
- 3116 Ben didüm bunlar dağı n'itmiş durur
Dünyede kim bu işi bunda görür
- 3117 Didi bunlar şağucı ' avret durur
Ağlar ölülerde yüzlerin urur

Hz. Peygamber, karınları ateş ile dolmuş bir topluluk daha görür. Onların her birinin dudaklarının at, deve gibi aşağıya sarktığını, meleklerin bunların ağızlarına ateş ve necaset doldurduğunu, bunları onlara yedirdiklerini, her birini ateşten sopalarla dövdüklerini müşâhede eder. “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Dünyada yetim malını yiyenlerdir.” diye cevap verir.

- 3118 Bir cemā' at dağı gördüm kim ḳamu
Od ile olmuş ḳarınları ṭolu
- 3119 At deve ağzı gibi dudakları
Şarkmış aşağı şalınmış her biri
- 3120 Pes melekler od necisler aldurur
Bunlarıñ boğazlarına ṭoldurur
- 3121 Od necisleri bulara yidürür
Her birini od çomağ ile urur
- 3122 Ben didüm kimler durur bunlar didi
Hem o dünyāda yetim mālın yidi

Hz. Peygamber, bir kısım kadınların göğüslerinden asılmış olduğunu görür. Her biri baş aşağı asılmış, elleri bağlı, avret yerlerine ateşten şişleri soktuklarını, şişleri çıkarıp içindeki tütünü tekrar yakıp tekrar soktuklarını müşâhede eder. “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Onlar zina eden kadınlardır. Onlar zinadan çocuğa gebe kalırlardı, onu düşürerek telef ederlerdi.” diye cevap verir.

- 3123 Gördüm anda bir bölük   avretleri
Kim igininden aşılmış her biri
- 3124 Ser-nig n bağlu amunuñ elleri
Pes Őoarlar fercine od milleri
- 3125 ıar tütünleri iin yaarlar
ıarurlar yine ol dem Őoarlar
- 3126 Didüm kimler durur bu didi anlar
Olardur ol zin  idici zenler
- 3127 Zin dan oğlana alurlar idi
Düşürürler telef ılurlar idi

Hız. Peygamber, derilerinin etleri soyulup tekrar kendilerine yedirilen bir topluluk görür. “Bunlar da kimlerdir?” diye sorar. Malik de “Bunlar laf taşıyanlar ve gıybet edenlerdir.” diye cevap verir.

- 3128 Yine bir a’ife gördüm dururlar
Derisin etlerini ıarurlar
- 3129 Yine kendülerine yid r rl r
Didüm bunlar dağı kimler dururlar
- 3130 Didi bunlar diñiciler dururlar
Dağı gıybet ılıcılar dururlar

Tekrar, eli bağlı sopa ile vurulan bir topluluk gördüm. Bunların karınları şişkinlikten dağa dönmüş; kimileri yüzüstü, kimileri yan tarafına düşmüş. Hi birinin ayakta durmaya gücü yok, onlara ok fazla azap ederlerdi. “Bunlar kimdir?” dedim. “Bunlar, faiz (dünya malını) yiyenlerdir.” diye cevap verir.

- 3131 Yine bir a’ife gördüm dururlar
Eli bağlu omağ ile ururlar
- 3132 ağa dönmüş arınları ki şişmiş
Kimi yüzi kimi yan üzre düşmiş
- 3133 Birinüñ urmaėa aatleri yok
  Az b iderler anlara atı ok

- 3134 Didüm kimler durur bunlar didiler
Olardur kim ribā malın yidiler

Hız. Peygamber, dudaklarını tırnakları ile koparan bir topluluk görür. Bunların dillerini keserlerken ağızlarına kendi kanları aktığını ve feryat edip inlediklerini müşâhede eder. “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Bunlar vaaz verenlerdir. Bunlar söyledikleriyle amel etmezlerdi, kötü işleri terk etmezlerdi. Yalan yere şahitlik yaparlardı, halktan rüşvet alırlardı.” diye cevap verir.

- 3135 Görürem bir bölük dağı dururlar
Dudağın dırnağ ile kıparurlar
- 3136 Keserler dillerin ağzına kanı
Gider kılır olar zār u figānı
- 3137 Didüm ben Mālik’e kimlerdür anlar
Didi bunlar durur ol va‘z idenler
- 3138 Didügin kendüler dutmazlar idi
Yaramaz fi‘li terk itmezler idi
- 3139 Yalan şanukluğu virürler idi
Ki halkuñ rişvetüñ alurlar idi

Hız. Peygamber, elleri bağlanmış halde vücudları tamamen yanan bir topluluk görür. Bunların boyunlarına kibrit taşları asılarak başlarının eğdirildiğini; kibrit taşlarının da yüzlerini, gözlerini, bütün organlarını yaktığını müşâhede eder. “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Onlar, zekâtını vermeyenlerdir?” diye cevap verir.

- 3140 Yine gördüm dururlar bir cemā‘at
Yanarlar elleri bağılu tamāmet
- 3141 Boyunlarına kibrīt taşlarını
Aşa kımışlar egmiş başlarını
- 3142 Yağar taşlar od olmuş yüzlerini
Kamu a‘zâlarını gözlerini
- 3143 Didüm kimler durur bunlar didiler
Olardur kim zekâtın virmediler

Hz, Peygamber; yüzleri kararmış, gözleri gömgök olmuş bir topluluk görür. Ateşten elbiseler giydirip bu şekilde dövdüklerini, ateş üzerinde yüz üstü süründürdüklerini, ağladıklarını, sığır gibi bağırp eşek gibi anırdıklarını müşâhede eder. “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Bunlar şairlerdir. Kimini hicvettiler kimini methettiler.” diye cevap verir.

- 3144 Yine bir halk görürem yüzleri hep
 Kararmış gömgök olmuş gözleri hep
- 3145 Ki od tonlar giyürmişler ururlar
 Od üstüne yüzi üzre sürürler
- 3146 Olar ağlar şığır tek bağırurlar
 Eşekler gibi şöyle ağırurlar
- 3147 Bular kimler didüm şā^c ir didiler
 Kime hicv ü kime medh eylediler

Hz. Peygamber, tamamının ellerinde saz aletleri olan bir topluluk görür. Boyunlarından asılarak süründürdüklerini, kararmış, dağılmış yüzlerine ateş ile vurduklarını müşâhede eder. “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Onlar çalgıcılarıdır.” diye cevap verir.

- 3148 Yine gördüm dururlar bir cemā^c at
 Ki saz aletleri ordan tamāmet
- 3149 Boyunlarına aşmışlar sürürler
 Kararmış yüzi od ile ururlar
- 3150 Didüm kimler durur bu didi bunlar
 Çalıcılar durur eydici onlar

Hz. Peygamber, gözü mavi, yüzü kara, ağzı açık, dudakları ayaklarına düşmüş, ağızları içine kurtlar üşüşmüş büyük bir topluluk görür. Bunların dudaklarından kanlı irinler aktığını, kötü kokuların ve kanlı sular geldiğini; cehennem ahalisinin onları ateşte tekrar yaktığını vücutlarından irinlerin ve kanlı sular çıktığını; Zebanilerin bunları onlara yedirdiklerini ve ateşten sopa ile dövdüklerini müşâhede eder. “Bunlar kimdir?” diye sorar.

Malik de “Bunlar dünyada içki içenlerdir. Dünyadayken içkiyi terk edip tövbe ile Allah’ın huzuruna gitmeyenlerdir.” diye cevap verir.

3151 Yine bir t̄a’ife gördüm durur çok
Gözi gök yüzi kıara ağızı açuğ

3152 Dudağları ayaklarına düşmiş
Ağızları içine kıurdlar üşmiş

3153 Açar kıanlar irüñler zışt kıoğular
Gelür duduğlarından kıanlı şular

3154 Tamu ehli ki od anları yağar
İrüñler kıanlı şular çıkıar açar

3155 Zebāñiler bulara yidürürler
Döğerler od çomağ ile ururlar

3156 Didüm kimdür bular didi bulardur
Ki dünyāda süci içicilerdür

3157 Olunca süciyi terk itmediler
Cihānda tevbe ile gitmediler

Hız, Peygamber, ağızı açılmış, dilleri dışarı sarkmış bir topluluk daha görür. Domuza benzeyen yüzlerini yere sürdüklerini ve ateşten sopa ile onları dövçüklerini müřāhede eder. “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Bunlar, tanık olmalarına rağmen bildiklerini söylemeyenlerdir.” diye cevap verir.

3158 Yine bir t̄a’ife gördüm dehāñı
Açılmış şaşra aşılmış zübāñı

3159 Toñuza beñzemiř yüzi sürürler
Döğerler od çomağ ile ururlar

3160 Didüm kimler durur bunlar didiler
Tanuğlığı bilüben gizlediler

Hız. Peygamber, başı kesilen bir topluluğun içinden kimisinin böğerünün, kimisinin de karnının yarılarak öldürüldüğu bir topluluk görür. Bunların tekrar diriltip tekrar

öldürdüklerini ve ateşten yanan bıçakla bunları bıçakladıklarını müşâhede eder. “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Onlar, haksız yere kan dökenlerdir.” diye cevap verir.

3161 Yine bir kavm görürem kim dururlar
Keserler başlarını öldürürler

3162 Kimüñ bögrin kimüñ arnın yararlar
Ki öldürüp ara ana ararlar

3163 Dirilürler yine pes öldürürler
Yanar oddan omağ ile ururlar

3164 Didüm kimler durur bu didi anlar
Bulardur ol be-nā-a an idenler

Hz. Peygamber, kara yüzlü, boyunları ateşten zincirlerle bağlanmış bir topluluk görür. “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Baba ve anne sözünü reddedenler, baba ve anne sözünü tutmayanlar, onların söylediklerini yapmayanlardır.” diye cevap verir.

3165 Yine bir kavm gördüm ara yüzlü
Hem od zencirler ile boynı bağlu

3166 Didüm kimler durur bu didi bunlar
Ata ana sözünü redd idenler

3167 Ata ana sözünü dutmayanlar
Olar didüklerini itmeyenler

Hz. Peygamber, bir topluluğun üzerinde iki büyük meleğin beklediğini, her birinin elinde gürzlerinin olduğunu görür. Bu meleklerin, ellerindeki gürzlerle bir vuruşta dağı sürme gibi yapabileceklerini; bu gürzlerin, ateşin etkisiyle bahar yıldırımlarından daha şiddetli ses çıkardığını, bu topluluğu ateşten sopalarla dövdüklerini, yüz üstü düşürüp süründürdüklerini, ayağı kaldırarak “Dininiz, tanrınız, peygamberiniz kimdir?” diye sorduklarını, bilmiyoruz dedikçe onlara tekrar dövdüklerini müşâhede eder. Hz. Peygamber, “Bunlar kimdir?” diye sorar. Malik de “Bunlar imanî konularda şüphe edenler; cennet, cehennem, kıyamet yok diyenlerdir.” diye cevap verir. Hz. Peygamber, bu azapların tamamını gördükten sonra “Ey Malik, şimdi cehennemin kapısını ört!” diye seslenir.

- 3168 Yine gördüm iki ulu melekler
Durur bir t̄a'ife üstünde bekler
- 3169 Elinde her birinüñ gürzleri var
Olurdı sürme gibi ursa kühsār
- 3170 Katıdur onları ra' d-ı bahārdan
' Aceb heybetle haykırurdı nārdan
- 3171 O kavmi od çomağ ile ururlar
Düşürürler yüzi üzre sürürler
- 3172 Sorarlar kaldurup anlara diñüz
Ki kimdür Tañrıñuz peygamberiñüz
- 3173 Olar dir bilmezüz yine ururlar
Didüm bunlar dağı kimler dururlar
- 3174 Didi bunlar durur şekk eyleyenler
Kıyāmet tamu uçmak yok diyenler
- 3175 Tamāmet çünki gördüm bu çamusın
Didüm yā Mālik imdi yap çapusın

2.14. Beytü'l-Ma'mur

Hız. Peygamber yedinci kat gökte Beytü'l-Ma'mur'un iki kapısının açık olduğunu görür. Günde yetmiş bin meleğin bir kapısından girip diğer kapısından çıkıp gittiklerini, Beytü'l-Ma'mur'u, o gün bu meleklerin tavaf ettiklerini, oraya giren bir meleğe ta kıyamete kadar bir daha sıra gelmeyeceğini müşâhede eder.

- 3200 Görürem anda Beytü'l-Ma' mür'uñ var
İki çapusu açuk şöyle hemvār
- 3201 Günde yitmiş biñ ferışteler varur
Bir çapudan anuñ içine girür
- 3202 Bir çapusından dağı çıkar gider
Ol evi ol gün tavāf anlar ider
- 3203 Bir girene tā kıyāmet bir dağı
Nebet irmez kim gire bir kez dağı

Hız. Peygamber, Beytü'l-Ma'mur'un yanında bir melek daha görür. Yeryüzündeki denizlerin ve suların tamamı bu meleğin ağzına koysalar, bir damlasının boğazına bile varamayacağını müşâhede eder. Orada, Bahr-ı Nur adında bir deniz görür. Bu meleğin, günde yedi defa o denize girdiğini; çıkınca kanatlarını silkelediği ve dökülen her bir damlanın bir meleğe dönüştüğünü; bu meleklerin haşire kadar Allah'ı tesbih ve tehlil ederek Beytü'l-Ma'mur'u tavaf ettiklerini; devamlı kullukla meşgul olup kulluğa aykırı hiçbir şey yapmadıklarını müşâhede eder.

3204 Bir ferişte gördüm anda kim eger
Bu deñizler bu şular kim yirde var

3205 Cümlesin koyarlar ise ağzına
Varmaya bir kaçresi boğazına

3206 Bir deñiz var anda adı Baħr-i Nūr
Günde yidi yüz kez ol ana girür

3207 Çün çıkar silker kanatların anuñ
Yüñlerinden dökilen her kaçrenüñ

3208 Her birisi bir melek olur yaķın
Tesbiħ u tehlil ider haşre degin

3209 Daħı Beytü'l-Ma'mur'ı kıılır tavāf
Meşgul olur kulluğa kıalmaz ħilāf

Hız. Peygamber, orada görünüş olarak biri sığıra, biri aslana, diğeri de akbabaya benzeyen üç melek daha görür. Aslana benzeyen meleğin tesbih ederek yırtıcı hayvanların rızkını dilediğini, akbabaya benzeyen meleğin kuşların rızkını dilediğini, sığıra benzeyen meleğin de hayvanların rızkını dilediğini müşâhede eder.

3210 Üç ferişte gördüm anda hem durur
Biri şüretde şığır gibi durur

3211 Birisi aşlan bigi durur yaķın
Birisi kerkes bigi durur hemİN

3212 Ol ki aşlan bigidür tesbiħ ider
Canavarlar yırtıcı rızkın diler

3213 Ol ki kerkes gibi durur kuşlaruñ
Ol dağı rızqın diler hem olaruñ

3214 Ol şığır şüretlü hem hayvânlaruñ
Ol dağı rızqın diler hem olaruñ

Hz. Peygamber cenneti temaşa ettikten sonra Sidre-i Müntehâ'da Cenab-ı Hak Hazreti'yle görüşür. Cenab-ı Hak, Hz. Peygamber'e Sidre-i Müntehâ'da çeşitli emirler verdikten sonra Beytü'l-Ma'mur'a geri döner. Beytü'l-Ma'mur'da tekrar Burak'ın üzerine binerek mübarek Kudüs'e geri döner.

3390 Emr olıcağ oradan döndüm hemân
Çünkü Beytü'l-Ma'mur'a geldüm revân

3391 Ol Burak üzre süvâr oldum yine
Ol mübarek Kudse ben geldüm yine

2.15. Sidre-i Müntehâ

Hz. Peygamber, yedinci kat gökte Beytü'l-Ma'mur'u geçtikten sonra Sidre-i Müntehâ'ya varır. Onun vasfı sonsuzdur, onu kimse anlatamaz. Söz sanatçıları Sidre'nin vasfını anlatmak için bir araya toplansa eğer onun vasfını anlatmakta aciz kalır. Cebrail ile Burak "Bu menzil bize duraktır." diyerek Sidre-i Müntehâ'da kalmışlar ve ötesine geçmemişlerdir.

3218 Girdük andan dağı varduğ Sidre'ye
Müntehâdur vaşfın anuñ kim diye

3219 Ger faşihler cem' olursa Sidre'nüñ
'Aciz ola vaşfı sözinde anuñ

3220 Kaldı anda Cebra'il ile Burāk
Didi bu menzil durur baña turağ

Hz. Peygamber, cenneti temaşa ettikten sonra tekrar Sidre-i Müntehâ'ya geri döner ve Cenab-ı Hak Hazreti'ni görür. Cenab-ı Hak, Hz. Peygamber'e selam verir. Hz. Peygamber de "Ya Rabbena! Selam sensin, hem yine senden sana ya Rab selam! Ey Celal

sahibi, önü sonu zeval bulmaz Padişah; hem selam tekrar sana döner!” diye selamını alıp cevap verir. Sonra Cenab-ı Hak, “Senin mertebenin, değerinin yanımda nasıl olduğunu gördün. Senin makamın, hem ümmetinin makamının tamamından yücedir.” diye seslenir. Hz. Peygamber de “Benim makamım bütün makamların en iyisi; mertebem, zengin ve fakirlerin mertebesinin en yücesidir. Nimetinin şükrünü yaratan sensin, aciz olan nimetinin şükrünü yaratabilir mi? Ben sana nimetler için şükrederim. Hem tekrar senden bana nimet gelir.” diye cevap verir. Sonra Cenab-ı Hak, “Ey Muhammed! Beş vakit namazı yaz kış daima kıl ve kıldır. İyiliği emret ve kötülükten men et, kavminin sıkıntısına sabret. Şöyle bil ki hep seninleyim, yardımım seninle, sana baştan sona sana tedbirli hareket etmeyi vermişim.” diye seslenir. Hz. Peygamber, “Ya Rab! Buraya kadar gelmemi, bu kerameti ve bunca saadet bulduğumu yeryüzüne varınca benden sorduklarında anlatayım mı?” diye sorar. Cenab-ı Hak da “Ey Muhammed! Anlat ve sana verdiklerimi açıkla!” diye cevap verir. Hz. Peygamber, “Bana kim inanır ya Rab?” diye sorar. Cenab-ı Hak, “Başta Ebu Bekir inanır sana. Daha sonra kalan müminlerin tamamı inanacak, inanmayanlar cehennemde yanacak. Her ne günah işlediysen, baştan sona hepsini affettim. Günahlarının affi için kendilerine dua edilmiş olan ve benim yardımımı zafer kazanacak olan halkına geri dön. Kimseden korkma, dinini açıkla.” diye cevap verir.

- 3371 Döndüm andan Sidre’ye vardum yine
Haqq Te‘ālā Hāzretin gördüm yine
- 3372 Anda Hāzret’den yine geldi selām
Haqq Te‘ālā ben kula kıldı selam
- 3373 Ben didüm yā Rabbenā sensin selām
Hem yine senden saña yā Rabb selām
- 3374 Hem selām saña döner yā Ze’l-Celāl
Evvel Āhır Pādişāh-ı bī-zevāl
- 3375 Pes didi kim nice gördüñ nicedür
Mertebeñ kadrüñ katumda nitedür
- 3376 Kim maqāmuñ kamulardan yücedür
Hem maqāmı ümmetüñüñ nicedür

- 3377 Ben didüm kamu maḳāmuñ yigregi
Mertebem hem ḥāşş u ‘āmmuñ yigregi
- 3378 Ni‘ metüñüñ şükrini sensin kılan
Şükr-i ni‘ met kıla mı ‘āciz olan
- 3379 Şükr-i ni‘ met kim kılıram ben saña
Hem yine ni‘ met durur senden baña
- 3380 Pes didi kim yā Muḥammed biş namāz
Ḳā’im ol kııl kıldırırğör kış u yaz
- 3381 Emr-i ma‘ ruf nehy-i münker eylegil
Ḳavmüñüñ cevrine şabr it şöyle bil
- 3382 Kim senüñle bileyem nuşret saña
Virmişem temkîn daḥı öñden şoña
- 3383 Pes didüm yā Rabbi bunda geldüğüm
Bu kerāmet bunca devlet bulduğüm
- 3384 İdeyüm mi yiryüzine varıcaḳ
Kimsene benden ḥaberler şorıcaḳ
- 3385 Didi Allāh yā Muḥammed söylegil
Saña virdüklerümü şerḥ eylegil
- 3386 Ben didüm kim inana yā Rabb baña
Didi Bū Bekr inanur evvel saña
- 3387 Bāḳi Mü’minler kamu inanısar
Kim inanmazsa şamuda yanısar
- 3388 Her ne kim kılduñ kıılır iseñ günāh
Evvel āḥir ‘afv kıldum ben İlāh
- 3389 Dön girü maḡfūr u mañşūr ḥalḳa var
Kimseden ḳorḳma dīnüñ kııl āşikār

2.16. Hicâplar

Hz. Peygamber yedinci kat gökte Sidre-i Müntehâ’yı temaşa ettikten sonra Cebrail ile Burak “Bu menzil bize duraktır.” diyerek burada kalırlar. Daha sonra Hz. Peygamber’e,

Refref adlı güzel bir yeşil kuş getirirler. Hz. Peygamber hemen Refref'e binip, yol arkadaşı İsrâfil'le yola koyulurlar. Yetmiş bin perde geçerler. Hz. Peygamber, her perdede sayısız acayip şeyler görür. Her bir perdeyi geçtikçe kendisine yeni bir Refref getirirler. Refref de dil ile güzelliği anlatılamayacak kadar çok acayip güzellikler görür. Hz. Peygamber, Hicâb-ı Kudret'e varınca Hicâb-ı Kudret'in heybetinden hayrete düşer; aklını fikrini kaybedip kendinden habersiz hale gelir. O an benliğimden hiçbir eser kalmaz. Nerede olduğunu ve kim olduğumu bilemez. Şüphesiz kendisi, kendisini görünce tekrar aklı başına gelir.

- 3221 Bir yeşil hoş kuş getürdiler baña
Refref adlu ben hemân bindüm aña
- 3222 Yoldaş oldu bu kez İsrâfil hemân
Yürüdük andan dahı olduq revan
- 3223 Tâ ki geçdük anda yitmiş biñ hicâb
Çok 'acâyib gördüm anda bî-hisâb
- 3224 Her hicâb geçdükçe bir Refref baña
Getürürlerdi binerdüm ben aña
- 3225 Görmişem dürlü 'acâyib anda ben
Dil ile söylenimez ola hasen
- 3226 Tâ ki irişdüm Hicâb-ı Kudret'e
Heybetinden düşdüm anda hayrete
- 3227 Gitdi 'aqlum gitdi hüşum pes hemîn
Kendözümnden bî-haber oldum yakîn
- 3228 Benligümden kalmadı hergiz eşer
Bilmedüm ben kıandayam benden haber
- 3229 Ben beni gördüm niteliksüz yakîn
Geldi 'aqlum başuma yine hemîn

2.17. Levh-i Mahfuz

Hz. Peygamber, dördüncü kat gökte kürsü üzerinde oturan bir melek görür. Gökyüzünün o meleğin nuru ile dolduğunu; çok heybetli ve hiddetli olduğu için kimsenin

yüzüne bakamadığını; başının arşa kadar ulaştığını, ayaklarının da yerin dibinde olduğunu; yeryüzünün tamamının onun önünde bir tabak gibi, bir kişinin de çanak gibi kaldığını müşâhede eder.

3027 Gördüm anda kürsî üzre bir melek
Oturur kim nûr ile tölmiş felek

3028 Kimse bakamaz yüzine şöyle kim
Çatı heybetlü celâletlü ‘azîm

3029 Başî tâ ‘Arş’a deġin varmış yakîn
Hem ayakları dahî zir ü zemîn

3030 Cümle yir önünde bir tabak gibi
Bir kişi önünde bir çanak gibi

Bu meleġin, daima önünde duran yüce bir levhaya bakıp durduġunu görür. Karşısında dalları hep yeşil yapraklarla dolu çok büyük bir ağacın olduġunu; ağacın önünde biri ak biri kara korkutucu şekilde asılı süngü durduġunu; oldukça korkunç, heybetli ve sert olan bu meleġin hiçbir şekilde başka şeylerle ilgilenmediġini müşâhede eder.

3031 Hem önünde bir ulu levh var durur
Dâ’imâ ol levha bakar göz urur

3032 Karşusunda bir ağaç var key ulu
Hep yeşil yapraklı tallar toptolu

3033 Hem önünde iki harbe aşılu
Ağ birisi biri kara kırhulu

3034 Şöyle meşgul bir yaña hiç bakmaz o
Munçabız ġâyet sehimnâk tünd-rû

Hiz. Peygamber, bunu görünce korkar, gönlü ürker, bedeni titrer. Sonra Cebrail’e “Bu kimdir, böyle heybetiyle neye hükmeder?” diye sorar. Cebrail de “Bu babalardan oğullarını alan, oğulları yetim bırakan, zenginleri fakirleri ağlatandır. Aileleri dağıtan, gülmeleri ağlamaya dönüştüren budur. Bu, canlar alan, bütün can sahiplerini cansız bırakan Azrail’dir.” diye cevap verir. Sonra Hiz. Peygamber, Azrail’in yanına gidip selam verir ancak sürekli bir şeylerle meşgul olduġu için selamı duymaz. Bunun üzerine Cebrail, “Ey

kardeş bu tarafa bir dön, sert bakışlı olma ey dost! Bu ahir zaman peygamber'idir. Allah'ın sevdiği, resullerin reisidir." diye seslenir. Başını kaldırıp selamı verir ve "Ey imam! Beni mazur gör. Bu işe başladığımdan beri bir an olsun başımı kaldırmadım." diye cevap verir. Hz. Peygamber, Azrail'e "Bu levha nedir? Bu ağaç, bu süngüler ne içindir?" diye soru sorar. Azrail de "Ya Muhammed! Dünyada kaç can var ise her birinin bu ağaçta yaprağı var. Ey ulu! Her birinin yaprağında yerden alınan toprakla adı yazılmıştır. Ayrıca bu levhada her bir canlının yeryüzünde nerede oldukları da yazılmıştır. Bir canlının ömrü tamama erince o an yaprağı kurur ve düşer. Hemen bu levhadan adı da silinip gider. Sonra ömür binası yıkılır. O an ben onun canını alırım, hiç kimse buna çare bulamaz. Bir nefes alacak kadar boşa zaman harcamam, can almak için gecikmem, kimsenin yalvarışını işitmem. O can, bahtlı olursa bu ak süngü ile bedbaht olursa bu kara süngü ile alırım. Ey padişah! Mümin olursa o canı nur ile göğe yükseltirim; kâfir olursa mihnetle, zulmetle, elem içinde cehenneme bırakırım." diye cevap verir.

- 3035 Çünkü gördüm anı ben korkdı cānum
Gönlüm ürkdı ditredi gevdem benüm
- 3036 Pes didüm Cebrā'îl'e bu kim durur
Böyle heybetlü neye hâkim durur
- 3037 Didi Cebrā'îl baña kim ol durur
Kim atalardan oğullar aldurur
- 3038 Ol yetim iden budur oğlanları
Ağladandur bayları yoğsulları
- 3039 Bu durur ol tağıdan dirnekleri
Bu durur ol ağladan gülmekleri
- 3040 Bu durur ol 'Azrā'îl cānlar alan
Cümle cānlar issini bî-cān kılan
- 3041 Pes varuban ben aña virdüm selām
Tuymadı şöyle ki meşguldür müdām
- 3042 Cebra'îl çağırdı iy kardaş berü
Bir dön ahi olma inen tünd-rü

- 3043 Bu durur āḥir-zamān peygamberi
Ol ḥabību'llāh resüller serveri
- 3044 Başını ḳaldurdı pes virdi selām
Didi ma' zūr ḳıl beni sen yā imām
- 3045 Ol zamāndan kim bu işe ṭurmuşam
Şanma kim bir kez başum ḳaldurmuşam
- 3046 Ben didüm bildür baña bu levḥ nedür
Bu ağaç bu ḥarbeler yā nişedür
- 3047 Ol didi kim yā Muḥammed bu ağaç
Ol durur dünyāda cānlu varsa ḳaç
- 3048 Her birinüñ bunda var bir yaprağı
Gerçi kim yirden alındı ṭoprağı
- 3049 Adları daḥı yazılmışdur ḳamu
Her birinüñ yaprağında iy ulu
- 3050 Hem yazılmışdur bu levḥde adları
Yiryüzinde ḳanda olur her biri
- 3051 Çün olur 'ömri tamām bir kişinüñ
Yaprağı ḳurur düşer ol dem anuñ
- 3052 Hem bu levḥde yoyılur adı gider
Pes yıḳılur 'ömri bünyādı gider
- 3053 Ben aluram ol dem anuñ cānını
Kimse hergiz bulamaz dermānını
- 3054 Bir nefes eglenmezem fevt itmezem
Kimsenüñ yalvarduğın işitmezem
- 3055 Līk baḥt olursa o cānı hemān
İşbu aḳ ḥarbeyle ururam 'ayān
- 3056 Bed-baḥt olursa cānı fi'l-ḥāl
Ḳara ḥarbeyle ururam lā-muḥāl
- 3057 Mü'min olur ise o cānı revā
Çıkaruram göge nūr ile şehā

- 3058 Kāfir olur ise miḥnetle elem
Bıraḳuram ṭamuya ḫulmetle hem

2.18. Kalem

Hız. Peygamber, yedinci kat gökte bulunan Beytü'l-Ma'mur'da İsrâfil'i görür. İsrâfil'in dört kanatlı olup yüzünün parladığını ve ışık yansıttığını; ayaklarının yerin dibinde, başının ise arşın oldukça yakınına vardığını; levha karşısında öylece durup Allah'ın emirlerini usul üzere kalemle yazdığını müşâhede eder.

- 3215 Gördüm İsrâfil'i hem anda durur
Dört kanatlı yüzi tâbân berḳ urur
- 3216 Başu 'Arş'ũn altına varmış yakîn
Hem ayakları daḫı zir ü zemin
- 3217 Şöyle ṭurur Levḫ karşusunda ol
Hem ḳalem yazar Ḥaḳ emrin ber-uşũl

2.19. Arş

Hız. Peygamber, yedinci kat gökte renginin nasıl olduğunun hemen anlaşılmayacağı, vasfını anlatmaya dilin yetmeyeceği Arş'ı görür. Arş'ı görünce Hız. Peygamber'in aklı gitmeye başlar.

- 3230 'Arş'ı gördüm vaşfına irmez zübân
Rengi nicedür bilinmez pes hemân
- 3231 Başladı 'aḳlum yine gider hemîn
Altuma bir kürsî ḳodılar yakîn

Cenab-ı Hak, Arş'ta perde arkasından "Musa ile Tur-ı Sina'da söz söylediysem ne olmuş. Ey İmam, işte nurun olduğu yerde, arşım üzerinde ben sana söz söyledim." diye Hız. Peygamber'e övgüde bulunmuştur.

- 3277 Mūsa ile Ṭūr-ı Sīnā'da kelām
Söyledümse n'ola ger ben yā imām
- 3278 Uş bisāṭ-ı nūr-ı bālāda saña
‘Arşum üzre söyledüm söz gör saña

2.20. Dönüş

Hz. Peygamber mi'râcını tamamladıktan sonra Beytü'l-Ma'mûr'da Burak'ın üzerine binerek mübarek Kudüs'e geri döner. Oradan hemen eve gelir. Hz. Peygamber, Cenab-ı Hakk'ın hikmetiyle yatağının soğumadığını, hala sıcak olduğunu hisseder.

- 3391 Ol Burağ üzre süvâr oldum yine
Ol mübârek Kudse ben geldüm yine
- 3392 Oradan dağı ıve geldüm yağın
Döşegümü ısıcağ buldum hemîn
- 3393 Hağğ Te'âlâ hikmetinden döşegüm
Şovumamış ısıcağ dağı benüm

2.20.1. Hz. Peygamber'in İlk olarak Mi'râc'ı Hz. Abbâs'a Anlatması

Sabah olunca Hz. Peygamber, amcası Hz. Abbâs'a: “Kim ilk önce gelip bana uğradıysa, hiç şüpheniz Allah onları yüceltti. Bu yüceltilenler arasında Abbâs'ın çocukları ilk sırayı aldı. Ya Amca, kimseye anlatma, ta ki inanmayıp yalanlarlar.” diye söyler. Hz. Abbas da “Vallahi! Ben saklamam, açıkça söylerim. Kimsenin korkusundan da bu hadiseyi gizlemem. Senin söylediklerin hiç uydurma olur mu?” diye cevap verir. Sonra Hz. Abbâs, Harem'e gidip Hz. Peygamber'den işittiklerini oradakilere anlatır.

- 3394 Çün şabâh oldı Resūlu'llāh hemān
Didi ‘Abbās'a bu sözi bî-gümān
- 3395 Kim Resūl'e ol gün evvel uğrar ol
Lā-büdd aña didi evvel ol Resūl

- 3396 Lā-cerem Hakk ulu kıldı anları
İbni ‘Abbās oldılar oğlanları
- 3397 Pes didi yā ‘ ammu dime kimseye
Tā ki inanmaya tekzīb eyleye
- 3398 Didi ‘Abbās va’llahī ben söylerem
Gizlemezem āşikāre eylerem
- 3399 Hīç ola mı kim menākıbuñ senüñ
Gizleyem ben qorkısından kimsenüñ
- 3400 Pes Harem’de vardı ‘Abbās söyledi
Tā ki peygamberden işitdi didi

2.20.2. Ebû Cehil’in Tepkisi

Lanetlenmiş olan Ebû Cehil, Hz. Abbâs’ın anlattıklarını işitir. Hz. Peygamber’i görünce “Kudüs’e bu gece gittiğini sen mi söyledin? Şimdi, Kudüs’ün her bir kapısının ve mihrabının özelliklerini bana anlat.” der. Hemen o anda Cebrail, Hz. Peygamber’in gözünün önüne Kudüs’ü getirip gösterir. Hz. Peygamber de “Kudüs’ün her bir nesnesinden sormak istersen sor.” diyerek Kudüs’ün her bir özelliğini apaçık bir şekilde bir bir anlatır.

- 3401 Çün işitdi ol Ebû Cehl-i la‘ın
Pes Resül’i gördi didi ol hemîn
- 3402 Sen mi didüñ Quds’e vardum bu gice
İmdi söyle vaşfını Quds’üñ nice
- 3403 Qapusın üstünleri mihrābını
Vir nişānın söyle her bir babını
- 3404 Quds’i getürdi hemān dem Cebrā’ıl
Qarşusunda dutdı tırdı ol Halil
- 3405 Her nesinden şor diler ise nişān
Cümlesin virdi haber bir bir ‘ayān

2.20.3. Hz. Peygamber'in Şam Yolundaki Kervandan Haber Vermesi

Orada bulunanalar Hz. Peygamber'e "Şam yolunda kervanımız var ondan da bize haber ver." dediler. Hz. Peygamber de "Kervanınız buraya çok yakın. Güneş doğunca kervanınız dağ başından çıkacak. Şol filan semiz deve başı çekmektedir. Gözetleyin başta o görünecektir." Diye cevap verir. Kervanı gözedenler kendi aralarında konuşurlarken bir kişi "İşte dağın başından güneş göründü." diye seslenir. Biri de hemen sonra "İşte deve ve sahibi geldi! Aferin Muhammed'e!" der. Lanetlenmiş olan Ebu Cehil bunları görünce ellerini birbirine vurarak yanındakilere "Bu büyücüdür, bütün büyücülerin de hocasıdır." diye seslenir. Orada bulunan Müminler, Ebu Cehil'e "Ey ahmak kişi bu mucizedir! Ey cahil eşek, ey köpek! Bunun neresi sihirdir, böyle sihir olur mu? Ey ahmak, ey yüzü sert kişi! Hangi büyücü böylesini söyleyebildi? Sihir işinden dolayı mucizenin ne olduğunu sen bilemezsin!" diye tepki verirler.

- 3406 Pes didiler Şām yolında kār-bān
Var durur andan daḥı virgil nişān
- 3407 Didi uşda kār-bānuñuz yaḳīn
Ṭağ başından gün çıkıncaḡaz hemīn
- 3408 Şol fülān üştür başa henk öñce ḥoş
Gözedüñ kim ol daḥı iriser uş
- 3409 Söyleşürken birisi didi hemān
Ṭağ başından uşda gün oldı ‘ayān
- 3410 Biri didi uş deve daḥı hemīn
Geldi irdi zī Muḥammed āferīn
- 3411 Çünkü gördi ol Ebū Cehl-i la‘īn
Ellerin birbirine ḳaḳdı hemīn
- 3412 Pes çığırdı didi vay kim cādūdur
Ḳamu cādūlaruñ ol üstāzıdur
- 3413 Didi Mü‘minler ki iy aḥmaḳ kişi
Mu‘cizātıdur bu nicesi siḥr işi

3414 Böyle sihr ola mı iy cāhil eşek
 Kānķı cādū kıldı bunı iy köpek

3415 İy ebleh sihr işinden mu‘ cizātı
 Bilemezsin nedür iy yüzi kıatı

2.20.4. Hz. Peygamber’in Mi’râc’dan Dönerken İçtiği Sudan Bahsetmesi

Bütün bunlar üzerine Hz. Peygamber, “Şu filan kişi, filan yerde konaklamış yatıyordu. Susamıştım onun suyunu içtim, suyun ağzını da kapatmadım. Suyunu içtiğimi, suyunu helal etsin dediğimi, gidiniz o kişiye söyleyiniz.” der. Hz. Peygamber’in söylediklerini varıp o kişiye sorarlar. O kişi de “Muhammed’in sözü doğrudur. Suyun kapağını kapatmıştım, açık buldum. Kabin içinde su çoktu ama azıcık kalmıştı. Suyu kim içtiyse helal hoş olsun.” diye cevap verir.

3416 Şol fülān kişi didi pes ol Resūl
 Şol fülān yirde yaturdı kıonmış ol

3417 Şuşamışdum şuyını içdüm anuñ
 Bağlamadum ağzını şu kıabınuñ

3418 Varuñuz benden eyidüñ siz aña
 Ol şucuğazı helāl itsün baña

3419 Vardılar şordılar ol kişi didi
 Ol Muħammed bu sözi ĥaķ söyledi

3420 Bağladumdı şu kıabın buldum açuķ
 Azacuķ kıalmış şuyı kıodumdı çok

3421 Ĥōř helāl olsun ne şu kim kıldı nūř
 Hem tamām olsun bu kıışşa bunda uş

BEŞİNCİ BÖLÜM

[TS,2]
[Yİ,1b]
[YM,1b]

SİRETÜ’N-NEBİ
“Şallallāhü ‘Aleyhi ve Sellem”

Bİ’SİMİ’LLĀHİ’R-RAḤMĀNİ’R-RAḤĪM

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Evvelā biz ism-i Ḥaḳḳ¹ yād idelüm
Söze andan şoñra bünyād idelüm
- İsm-i Ḥaḳḳ’dur her iş üzre ibtidā
Andan oldı ibtidā hem² intihā
- İsm-i zāt Allāh Raḥmānū’r-Raḥīm³
Cümle ismüñ cāmi‘ i durur Ḥaḳīm⁴
- İsm-i Ḥaḳḳ’dan⁵ şoñra diñle şöyle kim
Gerçi sözdür söyledügüm ille kim
- 5 Ṭab‘ımuñ bād-ı hevāsı⁶ özgedür
Bülbül-i cānuñ nevāsı özgedür
- Bir çoḳu kıldı⁷ dimāğumda gezer⁸
Bāğ-ı Ḥuld’dan bir nesim irdi meger
- Göñlümuñ tūḫisi pervāz eyledi
Süz ile bir söze ḥuş-sāz⁹ eyledi

¹ biz ism-i Ḥaḳḳ : ism-i Ḥaḳḳ’ı TS, TB, bir İsm-i Ḥaḳḳ YM

² hem : vü TS

³ Allāh Raḥmānū’r-Raḥīm : Allāhü’r Raḥmānū’r-Raḥīm Yİ, YM

⁴ cāmi‘ i durur Ḥaḳīm : cāmi‘ idür iy Ḥaḳīm TS, TB, Yİ

⁵ İsm-i Ḥaḳḳ’dan : İsm-i Ḥaḳḳ’dur TS, TB

⁶ bād-ı hevāsı : arı hevāsı Yİ

⁷ kıldı : geldi Yİ

⁸ gezer : güzer TS, TB

⁹ ḥuş-sāz : āğāz TS, TB

Hâtırında bu nice sevdâ durur
Kim¹ başumda bu ‘aceb ğavġā durur

Bu meger ilhām-ı Rabbānī durur²
Cāna yā telķin-i Rabbānī durur³

[YM,2a]

10 Pertev-i⁴ ‘ışķdur bu efsāne degül
Āşinā olġıl ki bī-gāne degül

Ṭab‘ umı⁵ ‘ışķdur benüm rüşen kılan
Göñlümüñ her küşesin gülşen kılan

Derd durur cān gevherini pāk iden
Derd durur yırtup hicābın çāk iden⁶

Derd durur bī-mār-ı dillere devā^{7*}
Derd durur rencūr göñüllere şifā⁸

Derd durur ṭā‘ atleri maķbül iden
İrmedi maķşūdına derdsüz giden

[TS,3]

15 Derd durur vīrānı ma‘ mūr eyleyen
Derd durur şem‘ i yaķup nūr eyleyen

Her kimüñ kim göñlü pür-āteş olur
Her ne kim söz söyler ise hoş olur⁹

Derd-mendüñ sözleri derdlü olur*
Söylenen söz ‘ışķ ile tatlu olur

¹ Kim : Pes Yİ

² ilhām-ı Rabbānī durur : ilhām-ı rūhānī durur Yİ

³ telķin-i Rabbānī durur : telķin-i rūhānī durur TS, TB

⁴ Pertev-i : Bir nev’i TB

⁵ Ṭab‘ umı : Ṭab‘ı Yİ

⁶ hicābın çāk iden : hicābı pāk iden TS, TB

⁷ Bu cān-ı bī-çarenüñ dertdür devāsı YM

* 13. beyit : -Yİ

⁸ Göñül zencirinüñ dertdür şifāsı YM

⁹ ‘ışķ ile söylense söz tatlu olur Yİ

* 17. beyit : -Yİ, -YM

[YİBB,2a]

Derd-mendem sözlerümi diñle sen^{1*}
Söz ne durur niredendür añla sen²

[Yİ,2a]

Bu³ kapuyı evvel açan söz idi
Varlığı bu mülke şaçan söz idi

20 Perdeyi evvel götüren⁴ söz idi
Cevheri cisme getüren söz idi

Nāz ile rāz iden evvel⁵ söz idi
Perdede sāz iden evvel⁶ söz idi

‘Işk idi evvel bu sözi söyleden
‘Işk idi bu varlığı var⁷ eyleyen

‘Işk ḥaḳīḳat göginüñdür⁸ güneşi
Hem muḥabbetden yuḳarudur işi⁹

‘Işkda yeksān oldılar küfr ile dīn
‘Işkda ne şekk ḳayḡusı¹⁰ var ne yaḳīn

25 ‘Işk durur kim şāhları māt eyledi¹¹
Ḥalvetī yirin ḥarābāt eyledi

Şeh-süvārī ‘ışk çün leşker çeker¹²
Ḥvāceler ḳullarına olur nöker

‘Aḳl ile olmaz¹³ muvāfiḳ añlaḡıl¹⁴
Fi‘ lini diñle muḥālif tañlaḡıl¹⁵

¹ sen : pes Yİ

* İlk 17 beyit : -YİBB

² Söz nedür niredendür añla sen TS, TB, YM, Söz ne durur niredendür añla pes Yİ

³ Bu : Bir TB

⁴ götüren : getüren TS, TB, Yİ, YA, YİBB

⁵ rāz iden evvel : nāz eyleyen ol Yİ

⁶ iden evvel : eyleyen ol Yİ

⁷ var : yoḡ TS, TB

⁸ gökinüñdür : gönlinüñ Yİ

⁹ Hem muḥabbetden beḳā durur işi TS, TB, Hem muḥabbetdür yuḳarudur işi YİBB

¹⁰ ḳayḡusı : ḳapusu TS, TB, Yİ, YM

¹¹ ‘Işk durur şāhları māt eyledi Yİ

¹² Şeh-süvārī ‘ışk için leşker çeker TS, Şeh-süvārī ‘ışk için asker çeker TB

¹³ ‘Aḳl ile olmaz : ‘Aḳl ile olur YM, Ḳul ile olur YİBB

¹⁴ añlaḡıl : aḡlaḡıl TB

¹⁵ tañlaḡıl : añlaḡıl TS, TB, taḡlaḡıl Yİ

[YM,2b]

‘Aql eydür¹ kâr-sâzı yig durur

‘Işğ eydür pāk-bāzı yig durur²

‘Aql eydür³ ked-ḥudāluḡ⁴ ḥoş olur

‘Işğ eydür⁵ pādişāhluḡ ḥoş olur

30 ‘Aql eydür kim⁶ perīşān olmaḡıl

‘Işğ güler eydür ki⁷ nā-dān⁸ olmaḡıl

‘Aql daḡı ‘ışğ ile kıldı diri⁹

Cān ili gülzārıdur ‘ışkuñ yiri¹⁰

‘Işkı Ḳur’ān’da dimegil dimedi

Genc-i “*Mā evḥā*”¹¹ içinde gizledi

“*Rabbi erinī*”¹² ol zübān-ı ‘ışğ idi¹³

“*Lī me‘a’llāh*”¹⁴ ol zamān-ı ‘ışğ idi¹⁵

‘Işka ‘āşıka ḡalem sen çek tamām¹⁶

Tā hemān ma‘şūka ḡala¹⁷ ve’s-selām

¹ ‘Aql eydür : ‘Aql ider kim TS, TB, ‘Aql ider Yİ

² ‘Işğ ider kim pāk-bāzı yig durur TS, TB, ‘Işğ durur pāk-bāzı hem yeg durur Yİ

³ ‘Aql eydür : ‘Aql ider kim TS, TB, ‘Aql ider Yİ

⁴ ked-ḥudāluḡ : ger ḥudāluḡ YM

⁵ ‘Işğ eydür : ‘Aql ider kim TS, TB, ‘Aql ider Yİ

⁶ ‘Aql eydür kim : ‘Aql ider dir kim TS, TB, Yİ

⁷ eydür ki : ider ki TS, ider kim TB

⁸ nā-dān : nālān TS, TB

⁹ kıldı diri : ḡaldı diri YM

¹⁰ yiri : diri Yİ

¹¹ “O da kuluna vahy etmek istediği her şeyi vahyetti.” Kur’an, Necm Suresi, 53/10. Āyet-i Kerīme’nin sonu.

¹² “Yā Rabbi dedi: Göster bana zātını.” Kur’an, A’rāf Suresi, 7/143. ve Bakara A’rāf Suresi, 2/265. Āyet-i Kerīmesi’nin baş tarafları.

¹³ “*Rabbi erinī*”¹³ ol zübān ‘ışkuñ idi TS, TB, “*Rabbi erinī*” ol zamān-ı ‘ışğ idi Yİ, “*Rabbi erinī*” ol zübān-ı ‘ışğ idi YM

¹⁴ “Benim Allah ile öyle bir vaktim var ki, ne mukarreb bir melek ne de mursel bir nebi benimle birlikte o vaktin içine sığar.” Manasında bir Hadīs-i Şerīf’in başı. (Aclūnī, Keşfü’l-Hafā, II, 173.)

Aclunī bu rivayet hakkında, “Ehl-i tasavvuf tarafından çokça kullanılmakla beraber, sahih hadis kaynaklarında böyle bu hadis rivayeti söz konusu değildir.” der. (Aclunī, 2/173-174)

¹⁵ “*Lī me‘a’llāh*” ol zamān ‘ışkuñ idi TS, TB

¹⁶ ‘Işğ ‘āşıka ḡalem ḡalsan tamām TS, TB, ‘Işğ ‘āşığdan ḡalemü çeksın tamām Yİ, ‘Işka ‘āşıka ḡalem çek sen tamām YM

¹⁷ ḡala : ire TS, TB

ŞENĀ-YI CENĀB-I KĪBRĪYĀ CELLE VE ʿALĀ

Maḳāle-i Evvel Der-Tevḥīd

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

[YİBB,2b]

35 Maʿ şukuñdan ger¹ başuñda var ḥayāl*
Ol degüldür ol ḥayāl aña muḥāl

[TS,4]

Her nebī ki fehm idersin sensin ol
İkilik birle bulunmaz anda² yol

Dilde ḥarf olur gönüldedür ḥayāl³
Ol ikiden yüce *Mülk-i lā-yezāʾ*⁴

ʿ Aḳl kuşın⁵ od'a yaḳar heybeti
Fikr tūḫisi bulmaz ḳurbeti⁶

Vaḥdetüñ sırrına irmez fehm-i kes^{7*}
Ḥayret oldu ḥāşıl-ı dānā vü pes

40 Küfr ü imān didi⁸ ḥayretde müdām
Celle ʿan teşbihinā⁹ Rabbü'l-enām¹⁰

İşbu varluḳ aşınāluḳ¹¹ gösterür
Birligine cümle ṭanuḳluḳ virür

Sen gümān itme ki piş ü pes nedür¹²
Kim bu nevʿ ü cins ü bu ʿālem nedür¹

¹ ger : ki TS, TB, Yİ

* Bu beyit ile 70. beyit arası YM'de yazılmamıştır.

² anda : ana Yİ

³ Dilde ḥayr olur gönülde var ḥayāl TS, TB. Dilde ḥarf olur gönülde var ḥayāl Yİ

⁴ Sürekli olan, zeval bulmayan mülk

⁵ kuşın : huşın TB

⁶ ḳurbeti : lezzeti TS, TB

⁷ fehm-i kes : fehm-i kesr YM, YİBB

* 39. beyit : -Yİ

⁸ didi : idi TS, TB

⁹ teşbihinā : şenāhi Yİ

¹⁰ "Rabbü'l-enām Hazretleri zātında, sıfatlarında ve fi'illerinde mahlükātına benzemekten ve benzetilmekten münezzehtir." Anlamında bir du'ā.

¹¹ aşınāluḳ : aşınāyı TS, TB

¹² Sen gümān itme ki piş ü kim durur Yİ, Sen gümān itme ki biş ü kem durur YM, YİBB

Dört ü biş altı degül zātı anuñ*
Varlıguñ nefyidür işbātı anuñ

Çün bulunmaz kim nedür² sırr-ı kıdem
‘ İllete ma‘ lüle pes sen çek kalem³

[Yİ,2b]

45 Mübdi‘ ü⁴ bî-çün durur bilgil Hudā
‘ Aql ile fikr itme kılursın haṭā⁵

Fi‘ li kimse fi‘ line hîç beñzemez*
Ḥāmuş otur kimse anda söylemez⁶

Pertevidür böyle iden ādemi
Ḥod neden düzdi bilürsin ‘ ālemi

Şun‘ için luṭfını⁷ izhār eyledi
Āb ü gilden gör ne didār eyledi

“*Küntü kenzen*”⁸ didi bu hikmet nedür
“*Fî-hi min rūḥi*”⁹ye bu ‘ izzet nedür

50 İy gönül bāzārı bu ğavġāñ¹⁰ ile
Ḥayret oldı ḥāşilum sevdāñ ile¹¹

Küfr ü imān ‘ arzādur¹² meydānuña
Düşdi gönüller topı çevġānuña

[YİBB,3a]

Şevküñ odı ‘ ālemi yakmış durur
Cümle eşyāda seni çakmış durur¹³

¹ Kim bu enva‘ -ı cins u ‘ ālem durur Yİ, Kim bu envā‘ -ı cins bu ‘ ālem durur YM, YİBB

* 43. beyit : -Yİ

² bulunmaz kim nedür : bilinmez ki nedür TS, TB, Yİ, bulunmaz kim aña YİBB

³ ‘ İllet ü ma‘ lüle pes sen çal kalem TS, TB, ‘ İllete ma‘ lüle pes sen çek kıdem YİBB

⁴ Mebde‘ i : Mübdi‘ ü TS, TB

⁵ ‘ Aql ile fikr eyleme kıılır haṭā TS, TB, ‘ Aql fikr itmeye kıılursın haṭā Yİ

* 46. beyit : -Yİ

⁶ Ḥāmuş olur kimse andan söylemez TS, TB

⁷ Şun‘ için luṭfını : Şan‘ atı çün lafzın Yİ

⁸ “Ben bir hazineydim.” (Aclunî, Keşfü’l Hafā, II, 132) Bir Kudsî Hadîs-i Şerîf’in başı.

⁹ “Ona ruhumdan üflediğim zaman onun önünde secdeye kapanınız.” Kur’an, Hicr Süresi, 15/29. Āyet-i Kerîmesi’nin ortaları.

¹⁰ bu ğavġāñ : bu ğavġā Yİ, pür ğazāñ YM, YİBB

¹¹ Ḥayret oldı ḥāşılı sevdāñ ile TS, TB, Ḥayrān oldı ḥāşılı sevdā ile Yİ

¹² ‘ arzādur : ‘ arşadur TS, ‘ arşa TB,

¹³ Mümkināta çakmak çakmış durur TS, TB

Vaşf-ı zātuñ bilmeginde her kişi
Mu‘ terif oldı vü nā-dānlık işi¹

Huṭbe her yirde aduñadur yaḳīn
Yine addur² bilinen senden hemīn

55 Her ḥayālātuñ müberrā ez-gümān³
Her işārātuñ mu‘ arrā ez-beyān⁴

Her ‘ uḳūlūñ bildüğindensin berī⁵
İşte varluḳ cümlesinden bu biri⁶

Ḳudretüñ bir nefḥa urdı⁷ ḥikmete
Cevher ü cism⁸ oldı geldi şürete

Şīb ü bālā⁹ vü nihān ü āşikār
Şun‘ uñuñ āşārıdur iy Kirdikār

[TS,5]

Ḥazretüñ İllā vü Lā’dan yücedür
‘ Aḳl irişmez vaşfuña kim nicedür

60 Çünki ‘ arif yine sensin zātuña¹⁰
Ādemī hiç ire mi işbātuña

“El-‘ aczū ‘ an deraki’l-idrākü idrākün”¹¹

Bilmege çün¹² bilmemek oldı kemāl
Ḥayret oldı¹³ ḥāşılum uş mäh ü sāl

İlle luṭfuñ ger baña telḳīn ide
Cebrā’ıl gökden baña taḥşīn ide

¹ Ma‘ rifet oldı dānā nā-dān işi TS, TB

² addur : ardur Yİ

³ Müberrāsın ḥayālāt-ı gümāndan Yİ, YİBB

⁴ Münezzehsin işārāt-ı beyāndan Yİ, YİBB

⁵ Muḳaddessin ‘ aḳūlūñ bildüğinden Yİ, YİBB

⁶ Mu‘ ayyen bu ki varluḳ cümlesinden Yİ, Mu‘ ayyen buña varluḳ cümlesinden YİBB

⁷ urdı : virdi Yİ

⁸ Cevher ü cism : Cevher-i cism Yİ, YİBB

⁹ Şīb ü bālā : Pest ü bālā Yİ

¹⁰ yine sensin zātuña : sensin iy şeh zātuña TS, TB

¹¹ “İdrāk odur ki, Allāhü te’ālānın zātını idrākden āciz olduğunu idrāk eder.” Hz. Ebū Bekir’in sözü. (İbu Haldun, Mukaddime, I, 266.)

¹² Bilmege çün : Bilmek için Yİ

¹³ Ḥayret oldı : Siret oldı Yİ

Münâcât-ı Evvel

Ƙâdiri¹ olduğça tevfiķuñ baña
Yoldaş it kim azmayam öñden şoña

Bir²   arūsī kim ben oldum cilveger
Tāze kıł kim göre her şāhib-hüner³

65 Bunı yavuz gözden iy Haķķ dūr kıł
Ehl-i dil gözīn⁴ bunuñla nūr kıł

Kāşif-i esrār u dānā-yı zamīr
Çünki sensin iy Hūdā'ya dest-gīr⁵

Kendü luţfuñla beni şād eylegil
Göñlümüñ vīrānın ābād eylegil

Bu hevā-yı nefsi-i  ab  uñ dāyesi⁶
Rūzigārum bile virdiler besī⁷

[YİBB,3b]

  Aķl virdüñ ğaflet ile geçerem
Ƙapuñ açuķ⁸ ben yabāna kaçaram

70 Çoķ yavuzluķ eyledüm eylük şanup
Ƙapuña bir yol komadum utanup⁹

[Yİ,3a]

İy şeb-i efzūn seher-ĥīzān-ı rāh¹⁰
Gice gibi¹¹ nāmenüñ  albi siyāh

Raĥm¹² kıł bu ğaflet ü nā-dānlıĝa
Ƙoma beni böyle sergerdānlıĝa

¹ Ƙâdiri : Tā diri TS, TB, Yİ

² Bir : Bu TS, TB, Yİ

³ şāhib-hüner : şāhib-nazar TS, TB, YM

⁴ Ehl-i dil gözīn : Ehl-i gözīn TS, TB

⁵ Hūdā'ya dest-gīr : Hūdā-yı dest-gīr TS, TB, Yİ

⁶ nefsi-i  ab  uñ dāyesi : nefsi-i  ab  uñ āyesi TS, TB, nefsi-i ĥurrem dāyesi Yİ

⁷ Rūzigārum virdiler her birisi TS, TB, Rūzigārum virdiler aña besī Yİ

⁸ Ƙapuñ açuķ : Ƙapu açup Yİ

⁹ Gelmedüm  apuña bir yol utanup TS, TB, Ƙapuña bir yol komadum uşanup Yİ

¹⁰ İy şeb-efrüz-ı seher-ĥīzān-ı rāh TS, TB, Yİ

¹¹ gibi : kesb-i TS, TB

¹² Raĥm : Raĥmi TS, TB, Raĥīm YM

Nā-ümīdlerüñ ümīdisin yakīn
Her dü-‘ âlem yüz saña dutar¹ hemīn

Ben ayağdan düşmişüñ dutğıl² elin
Hâzretüñe dođrı³ eylegil yolın

Maķāle Düvüm Der-Tevhīd

75 İşbu ‘âlem⁴ Tañrı’nuñ bir kұлıdır
Kulluğında bendesi yoķsulıdır

Gögi yiri⁵ ol ‘ademden bī-gümān
Göñlü göñsüz kim getürmişdür⁶ ‘ayān

Kāle’llāhü Te‘ālā ‘Azze ve Celle:
“İ‘ tiyā tav’an ev kerhen”⁷

Çün diledi işbu kұлı getüre
Mülki düze⁸ bunca işler bitüre

[TS,6]

Yoķlıguñ pes kāfiristānından ol
Diledi kim bir kól ala⁹ açā yol

[YM,3a]

‘İlmini virüpdı vardı kim¹⁰ ‘adem
Tā gele varlığa başā ol¹¹ kâdem

80 Çün raħīm diledi ‘ilm ehl-i kerem
Gelmedi anuñ söziyle pes ‘adem¹²

‘İlme yardım itmek içün ol Şamed
Kudretin virüpdı ol kıldı meded¹³

¹ yüz saña dutar : saña yüz dutar TS, TB

² dutğıl : alğıl TS, TB, tutğıl Yİ

³ doğrı : toğrı TS, TB, Yİ

⁴ ‘âlem : âdem TS, TB

⁵ Gögi yiri : Yiri gögi Yİ

⁶ kim getürmişdür : getürmişdür : TS, TB

⁷ “O ikisine(gök yüzü ve yeryüzüne) şöyle buyurdu: İsteyerek de olsa istemeyerek de olsa emrime gelin.” Kur’an, Fussilet Süresi, 41/11. Ayet-i Kerimesi’nin ortaları.

⁸ Mülki düzene : Mülki düze TS, TB, Yİ, Melik-zāde YM

⁹ kól ala : kolayla TS, kól ile TB, kólınla Yİ, kól aña YM

¹⁰ vardı kim : var iken TS, TB, varduğum Yİ, kim vardı YM

¹¹ Tā şādılığla başā evvel Yİ

¹² Geldi anuñ sözi ile pes ‘adem TS, TB, Geldi anuñ sözi ile pes ‘alem Yİ, Gelmedi anuñ sözi ile ‘adem YM

¹³ Kudretin virüpdı vü kıldı meded TB, Kudretini virüpdı kıldı meded Yİ, YM, YİBB

Çünkü kudret yüzünü gördi   adem
Zehresi çāk oluban durdı¹   adem

Pes   adem boynuna şaldı ol kemend
Bir  ul oldu bir  aravaş itdi bend

Gök  odı  uluñ adını ol zamān
Hem  aravaş adı yir oldu² hemān

[YİBB,4a]

85 Pes  ulına anda buyurdu rük 
Dağı ayru  durmadı³  ıldı rük 

Hem buyurdu bu  aravaş secdeye^{4*}
Düşüben Allāh'a tesb h eyleye⁵

Ol rük  eyledi dağı durmadı⁶
Secdeden bu başını  aldurmadı⁷

Pes  aravaşını virdi  ulına
Kim bulardan  ul  aravaş bulına

[TS,8]

Ol ikiden toğmışuz biz ç n hemān⁸
 ul  aravaş oğlı olduğ b -gümān

90 Gök atamız yir anamızdur yağın
Ol ikin n oğlıyuz biz uş hem n⁹

“Yā büneyye e'ssemā'u lā tes bb l arđa fe innehā  mmuhātukum”¹⁰

Bu ata ana ki yir g kd r adı
Bunları H k  emri diri eyledi

¹ durdu :  urdu TS, YB, Yİ

² adı yir oldu : adı oldu yir Yİ

³ ayru  durmadı : ayru   urmadı TS, TB, artu   urmadı Yİ

⁴ Hem buyurdu  aravaşı secdeye YM

* Bu beyitin 1. mısrası ile 2. mısrası TS, TB'de yer değiştirmiştir.

⁵  urışup Allāh'a secde eyleye TS, TB, R z u şeb Allāh'a secde eyleye Yİ

⁶ durmadı :  urmadı TS, TB, Yİ, YM

⁷ Secdeden başını ç n  aldırmadı YM

⁸ Ol ikiden toğmışuzdur biz hemān YM

⁹ biz uş hem n : biz uş yağın TS, TB, uş biz hem n YM

¹⁰ “Ey oğulcuğum! Sema, yeryüzüne k fretmez, muhakkak ki o sizin annelerinizdir.”

Ḳāle'llāhü Te'ālā 'Azze ve Celle:
“Ve min āyāti-hi en teḳüme's-semā'ü ve'l-arḏu bi-emri-hi”¹

Ādemī kim oḡlıdur yirüñ gögüñ
 Ol emirden diridür divşür önüñ

[Yİ,3b]*

Ḳāle'llāhü Te'ālā 'Azze ve Celle:
“Ḳuli'r-rūhu min emri Rabbi”²

Ol emir kim 'ālemi kıldı diri
 'Arş'dan inmiş Ferş'de dutmuşdur yiri³

[YM,3b]

Dāire³-i 'Arş'dan ol gelmiş durur
 Nokḡa-i Ferş'de ḡarār olmuş durur⁴

Ḳāle'llāhü Te'ālā 'Azze ve Celle:
“Yudebbiru'l-emra mine's-semāi ile'l-arḡi”⁵

95 Bu emir kim 'ādemī⁶ kıldı diri
 Ferş'den ol 'Arş'dan yaña çekmiş seri⁷

Nokḡa-i Ferş'den dutar 'arş'a yüzin
 Dāire³-i⁸ 'arş'a şoḡar kendüzin

Ḳāle'llāhü Te'ālā 'Azze ve Celle:
“Şümme ya'rucu ileyhi”⁹

[YİBB,4b]

Şöyle kim nūr-ı naḡar gökden iner¹⁰
 Cāme-ḡ'ābından bu yazunuñ ḡonar

¹ “Onun varlığının delillerinden biri de göğün ve yerin kendisinin buyruğuyla kâim olmalarıdır.” Kur'an, Rûm Sûresi, 30/25. Āyet-i Kerîmesi'nin başı.

* Bu sahife aralığındaki beyitler Yİ'de der-kenârdır.

² “De ki: Ruh Rabbimin emrindedir.” Kur'an, İsrâ Sûresi, 17/85. Āyet-i Kerîmesi'nin ortaları.

³ 'Arş'dan inmiş ferş'de dutmuşdu yiri TS, TB, Yİ, 'Arş'dan inmiş ferş'dir yiri YM

⁴ Nokḡa-i ferş'de ḡarār itmiş durur TS, Nokḡa-i 'Arş'da ḡarār itmiş durur TB, Nokḡa-i ferş'de ol ḡarār almış durur YİBB

⁵ “Gökten yere kadar her işi düzenleyip yönetir.” Kur'an, Secde Sûresi, 32/5. Āyet-i Kerîmesi'nin başı.

⁶ 'ādemī : 'ālemi TS, TB, Yİ

⁷ Ferş'den vü 'arş'dan yaña çekmiş seri TS, Ferş'den vü 'arş'dan yaña gelmiş seri TB Ferş'den 'arş'dan yaña çekmiş seri Yİ

⁸ Dāire : Dāyire TS, YİBB

⁹ “Sonra bütün işler, sizin hesabınıza göre bin yıl tutan bir günde ona yükselir.” Kur'an, Secde Sûresi, 32/5. Āyet-i Kerîmesi'nin ortaları.

¹⁰ gökden iner : gözden iner TS, TB, Yİ

Nūr-ı hikmet yazudan kalķar¹ hemān
Gözünüñ yaķasını² dutar ‘ayān

Ol emirdür bunda bu işler düzen
Yirde gökde bunca cünbişler iden

100 Ol emirdendür³ haķīkat işbu cān
Ol emirden zinde oldı ins ü cān

Ol bilür gökde każā taķrīrini⁴
Ol kıılır yirde⁵ kağer tedbīrini

[TS,9]

**Ķāle’llāhü Te‘ālā ‘Azze ve Celle:
“Fe’l-müdebbirāti emran”⁶**

Göklerüñ işini düzen⁷ ol durur
Her birine işlü işin bildürür

**Ķāle’llāhü Te‘ālā ‘Azze ve Celle:
“Fe evhā fi külli semā’in emrahā”⁸**

Bu emir kim bunda bu ādemdedür⁹
Kim¹⁰ ol emr ile bu ķālīb¹¹ zindedür

Ayrılıcağaz¹² kıyāmet kıoparur
Görme misin ne ‘alāmet¹³ kıoparur

¹ kalķar : kalķaYİ, ķal‘a TS, TB

² Gözüñüñ yaķasını : Gözlerüñ bāķīsini Yİ, Güneşi gün yaķısı YM

³ Ol emirdendür : Ol emir durur TS, TB

⁴ Ol bilür gökden każā taķdīrini TS, TB, Ol bilür gökde każā taķdīrini Yİ, Ol bilür gökde taķrīrini YM

⁵ Ol kıılır yirde : Ol bilür bizde TS, TB

⁶ “İşleri düzenleyip yönetenlere yemin olsun ki...” Kur’an, Nāzi’āt Süresi, 79/5.

⁷ işini düzen : işin düzeden TS, TB, işin zerreden Yİ

⁸ “Ve her bir göge kendisine ait işi vahyetti.” Kur’an, Fussilet Süresi, 41/12.

⁹ ādemdedür : ādemdür TB

¹⁰ Kim : Ki TS, TB

¹¹ ol emriyle bu ķālīb : ol emriyle bu gālīb Yİ, ol emri ile bulup YM

¹² Ayrılıcağaz : Ayrılmcağaz TS, TB

¹³ ‘alāmet : kıyāmet TS, TB

“Men mâte fe-ğad kâmet kıyâmetü-hü yevme yeğümü’n-nâsü li-Rabbü’l-‘âlemîn.”¹

105 Bu emirler cümlesi lâ-büdd yine*
İşi bitüp döniserdür aşlına²

Andan ol ulu³ kıyâmet qopısar
Evvel âhir halk tamâmet qopısar

Qâle’İlâhü Te‘âlâ ‘Azze ve Celle:
“İleyhi yurceu’l-emru küllühü”⁴
"Elâ ilallâhi tesîru’l-umûr”⁵

İşbu tertîbce⁶ yaradan ‘âlemi
Hem mükerrem eyleyen bu âdemi

Ol durur kim yoğ durur aña zevâl
Ol durur ol Pâdişâh-ı lâ-yezâl

Añladuñ mı didüğüm sözden saña
Kim bu ‘âlem nicesi quldur aña

[YİBB,5a]

110 Nice biñ bunuñ gibi⁷ qulları var
Yalvarıcı aña yoqsulları⁸ var

Cümlesindendür münezzeh ol İlâh⁹
Yoğ iken bunlar ol idi Pâdişâh

[YM,4a]

Olmasa bunlar yine Sultân’dur ol
Kimse bilmez kim nice Sübhân’dur ol¹⁰

Bir durur ol yaluñuz bir dağı yoğ*
Evveli âhiri yoğ¹ ortâğı yok

¹ Ölen kimse için onun kıyâmeti kopmuştur; o günde ki, insânlar, ‘âlemlerin Rabbi olan Allâhü te’âlânın huzûruna getirilirler.” Hadîs-i Şerîf, (Buhari, İsti’zân, 42.)

* 105. ve 106. beyit : -YM

² İş bitüp yine döniser aşlına Yİ

³ Andan ol ulu : Anda ol gün kim TS, TB, Anda ol ulu Yİ

⁴ “Bütün işler, hükmetmesi için O’na götürülür.” Kur’an, Hüd Süresi, 11/123.

⁵ “İyi bilin ki bütün işler eninde sonunda Allah’a döner.” Kur’an, Şürâ Süresi, 42/53.

⁶ tertîbce : tertîbe TS, TB

⁷ Nice biñ bunuñ gibi : Nice yüz kere yüz biñ Yİ

⁸ yoqsulları : yoğsulları TS, TB, Yİ

⁹ Cümlesinden münezzehdür ol İlâh Yİ

¹⁰ kim nice Sübhân’dur ol : nice Sübhân durur ol YM

* 113. beyit : -Yİ, ayrıca TS’de bu beyit 145. beyit olarak geçmektedir.

Pādişāh'dur kim vezīri mişli yok
Kimseden doğmadı² hergiz nesli yok

115 Yaradandur gökleri ayı günü³
Yüriden yazı kıışı⁴ günü düni⁵

Şun⁶ ile bu 'āleme oldu 'ayān*
Kudretinden key nihān oldu nihān

[TS,10]

Āyin oldu adını añmak zübān⁶
Mihr ile diri durur tende bu cān

İy Muhammed* hāmuş ol haddūñ degül
Sen bu sözi söylemegil⁷ epsem ol

Vaşfi bilinmez anuñ⁸ kim nicedür*
Vāşifuñ⁹ endişesinden yücedür

120 'Aczüñi¹⁰ bilgil niyāz itgil aña
Tā ki luţfuñdan kıla rahmet saña¹¹

Vay saña ger seni saña kor ise
Tā' atüñce rahmet umğıl dir ise

'Adl iderse yirüñ olısar caḥīm¹²
Fazl iderse cennet ü nūr u na'ım¹³

¹ Evveli āhiri yok : Evveli vü āhiri TS, Yİ, evveli āhiri TB

² doğmadı : çoğmadı TS, TB, Yİ

³ Yaradan gökleri vü ayı günü TS, Yaradan gökleri vü ay u günü TB

⁴ yazı kıışı: yaz u kıışı TB

⁵ günü düni : düni günü TS, TB

* 116. beyit : -Yİ, ayrıca TS'de bu beyit 148. beyit olarak geçmektedir.

⁶ zübān : zebān TS, TB, Yİ

* 118. Beyitte müellifin adı geçmektedir.

⁷ söylemegil : söyleme gel TS, TB, Yİ

⁸ Vaşfi bilinmez anuñ : Anuñ vaşfi bilinmez YM, YİBB

* 119. beyit : -Yİ, ayrıca TS'de bu beyit 151. beyit olarak geçmektedir.

⁹ Vāşifuñ : Ki ol vāşf YM, Ki vāşf YİBB

¹⁰ 'Aczüñi : 'Özrüñi TS, TB

¹¹ Tā ki rahmet kıla luţfuñdan saña TS, TB, Yİ

¹² 'Adl ider ise yirüñ ola caḥīm Yİ, 'Adl ider ise yirüñ olur caḥīm YM

¹³ Fazl iderse cennete nūr u na'ım TB

Maḳāle-i Süvüm Der-Tevhîd

[Yİ,4a]*

Vaḥdete bir daḥı ḥucet iy 'azîz*
Bu za'if 'âciz dilinden diñleñiz¹

Her ne kim vardur cihānda iy ulu
Cümle çiftdür cānlu cānsuz yaş ḳuru

125 Yaluñuz Allāh durur ancaḳ hemān
Kim anuñ birligine yoḳdur gümān

[YİBB,5b]

Çift durur işbu zemīn ü āsumān
Ṭamu uçmaḡ ile çift durur hemān

Çift durur hem ay ile uş² gün daḥı
Gündüz ile çift durur hem dün daḥı³

[YM,4b]

Çift durur hem āḥiret dünyā ile
Şöyle kim çiftdür güneş hem ay ile⁴

Çift durur ölüm⁵ ile dirlik daḥı*
Çift durur hem ikilik birlik⁶ daḥı

130 Çift durur hem ten daḥı bu cān ile*
Çift durur hem küfri bil imān ile⁷

Çift durur hem saḡlıḡ ile şayruluḳ
Çift durur ulaşmaḡ ile ayruluḳ⁸

* Bu sahife aralıḡındaki beyitler Yİ'de der-kenārdır.

* Bu beyit TS ve TB'de 124. beyitten sonra yazılmıştır. Ayrıca beytin birinci mısrası ile ikinci mısrası yer deḡiştirerek yazılmıştır.

¹ diñleñiz : añañız TS, TB

² hem ay ile uş : ay ile hem TS, TB

³ hem dün daḥı : dün daḥı Yİ

⁴ Şöyle kim gün çift durur hem ay ile TS, TB

⁵ ölüm : ölmek Yİ

* 130. beyit : -YM

⁶ hem ikilik birlik : eylük ile yirlik TS, TB, eylik ile dirlik Yİ

* 131. beyit : -TB

⁷ Çift durur hem küfür de imān ile TS, TB, Çift durur küfür ile imān daḥı Yİ

⁸ Çift durur hem vuşlat ile ayruluḳ YM

Çift durur hem ' aql nefis ile bile¹
Çift durur hem ' ilmi añla cehl ile²

Çift durur hem leyl ile bilgil nehār
Çift durur hem kış ile uş da³ bahār

Çift durur hem zulumet ile nūr ' ayān
Çift durur hem bellü bilgil ins ü cān

135 Çift durur dört tabī' at bilgil yaqīn⁴
Od u yil toprağ u şu çiftdür hemīn⁵

Çift durur hayvān kamu birbirile⁶
Çift durur insān kamu birbirile

Çift durur hem bu mekān ile zamān*
Çift durur hem bu niřān ile gümān⁷

Çift durur hem cevher ile bil ' arāz⁸
Çift durur hem tab' u şüret bī-ğarāz

Çift durur hem aşl ile fer' bil yaqīn⁹
Hem miřāl ü řübhe¹⁰ çift durur hemīn

140 Çift durur heybet ile nistī dağı^{11*}
Çift durur bālā ile pestī dağı¹²

Her ne kim oldı ' ademden āřikār
Cümle çiftdür yirde gökde her ne vār

¹ Çift durur hem nefis ile řeytān bile YM

² Çift durur hem ' ilm cehl ile bile TS, TB, Çift durur hem ' ilmle añla cehl ile Yİ, Çift durur hem ' ilim añla cehl ile YM

³ Uşda : işte TB

⁴ Dört tabī' at çift durur bilgil yaqīn TS, TB, Çift durur hem bu dört tabī' at bil yaqīn YM

⁵ Od yil toprağ şu çiftdür hemīn Yİ, YM

⁶ hayvān kamu birbirile : kamu hayvān birbiriyle YM

* Bu beyit TS, TB, Yİ ve YM'de 138. beyitten sonra yazılmıştır.

⁷ Çift durur niřāt ile zann-ü gümān TS, TB

⁸ Çift durur cevherle bellü bil ' arāz TS, TB

⁹ Çift durur aşl ile fer' bilgil yaqīn TS, TB, Çift durur hem aşl ile fira' bil yaqīn Yİ, Çift durur hem aşl ile bil fer' i yaqīn YM

¹⁰ miřāl ü şübhe : miřāl ü şibhi TS, miřāl ü şibh TB, Yİ

¹¹ Çift durur hestī ile nistī dağı TS, TB, Çift durur hem bu heybetle nist dağı YM

* 140. beyit : -YİBB, ayrıca bu beyit TS ve TB'de 137. beyitten sonra yazılmıştır.

¹² Çift durur hem bālā ile pest dağı YM

Yaluñuz Allāh durur ancaḡ¹ hemīn
Andan özge² her ne var çiftdür yaḡın

[YİBB,6a]

Her ne kim var yirde gökde iy ‘ azīz
Bildi ādem cümlesin ḡıldı temiz

Her birisinüñ kemālin³ bildiler
Aşlını ḡab‘ın ḡışālin bildiler⁴

145 Niteligin⁵ kimse Ḥaḡḡ’un bilmedi*
Kimse anı bilmege yol bulmadı

[YM,5a]

Birliğidür bildügi bilenlerüñ
Varlığıdur bulduḡı bulanlaruñ⁶

Enbiyā vü evliyā ehl-i beyān
Birligin varlığıñ itdiler ‘ ayān

Vaşf-ı zātın söylemekde⁷ yoḡ mecāl
‘ Aḡla ‘ ilme anı bilmekdür muḡāl⁸

Kimse bilmez⁹ niteligin bilmedi
Aña lāyık kimse ḡā‘ at ḡılmadı

MŪNĀCĀT

150 Hem Kerīmsin hem¹⁰ Ġanī’sin hem Raḡīm*
Ben faḡīrem ‘ āşiyem¹¹ müflis le’īm

Yüz ḡara aḡardı saç çoḡaldı şuḡ
Gör ki nice eyledüm ben baña güḡ

¹ Allāh durur ancaḡ : ancaḡ melekler : TS, TB

² özge : artuḡ TS, TB

³ birisinüñ kemālin : birinüñ kemālini YM

⁴ Aşlın faḡılın ḡışālin bildiler Yİ

⁵ Niteligin : Nişeligin YİBB

* 145. beyit : -TS, -TB

⁶ bulanlaruñ : çün bunlaruñ TB

⁷ Vaşf-ı zātın söylemekde : Vaşf-ı ḡālın söylemege Yİ

⁸ ‘ Aḡl u ‘ ilme anı bilmekdür muḡāl TS, ‘ Aḡl-ı ‘ ilmiyle anı bilmek muḡāl TB, YM

⁹ bilmez : anuñ TS, TB, Yİ, YM

¹⁰ Hem Kerīmsin hem : Ey Kerīmsin hem TS, Kerīm ki sen hem TB, İy Kerīm kim sen YİBB

* 150. ve 154. beyit arası Yİ’de “Münācāt” başlığı altında geçiyor.

¹¹ ‘ āşiyem : ‘ āciz ü TS, TB

Çün fesāda yiltedi¹ nefsum beni
Gör ne mağbūn eyledi ol şūm² beni

Ger meded irmez ise senden baña
Çok ziyānlar iriser benden³ baña

Pādişāh'sın hüküm elünde kul senün
‘Āşiyem ben mücrimem mağbūl⁴ senün

155 Kapuña varduğda mağbūn itmegil*
Beni yādlar ile mağrūn itmegil

[Yİ,4b]*

NA‘T-I SEYYİDÜ’L-MÜRSELİN VE HĀTEMÜ’N-NEBİYYİN

MUHAMMEDİNİ’L-MUŞTAFĀ

“Şallallāhü ‘Aleyhi ve Sellem”

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Hvāce-i kevneyn-i hayrū’l-mürselin*
Şāh-ı ‘ālem “*Rahmeten li’l-‘ālemīn*”⁵

[TS,7]

Din ü dünyā serveri baħr-i vefā⁶
Şāhibü’ş-Şer‘ ol Muhammed Muştafā

[YİBB,6b]

Āferīnişden murād oldur yaķin
Oldur iren “*Kābe kavseyn*”⁷e hemīn

Bezm-i şem‘i⁸ şu‘lesini Cebra’ıl
Görse yanardı kınadı şöyle bil

¹ yiltedi : iletđi Yİ

² ol şūm : uşum TS, o şūm TB

³ benden : bundan TS, TB, Yİ

⁴ mücrimem mağbūl : gerçi kim ğufrān TS, TB, eger kim mağbūl Yİ

* 155. beyit : -Yİ

* Bu sahife aralığındaki beyitler Yİ’de der-kenārdır.

* Bu beyit Yİ’de başlıklar gibi kırmızı mürekkepli kalemle yazılmıştır.

⁵ “Biz seni bütün ‘ālemlere rahmet olarak gönderdik.” Kur’an, Enbiyā Sūresi, 21/107. Āyet-i Kerīmesi’nin sonu.

⁶ baħr-i vefā : kān-i vefā Yİ, baħr-ü vefā YM

⁷ “Öyle ki araları yayın iki ucu arası kadar veya daha az kaldı.” Kur’an, Necm Sūresi, 53/9. Āyet-i Kerīmesi’nin ortaları.

⁸ Bezm-i şem‘i : Bezm-i seyri TS, TB

160 Seyr-i esrar-ı tarīkat buldı ol
Sırr-ı “*Evḥā*”-yı ḥaḳīkat buldı¹ ol

Ḳurb-i “*Ev ednā*”² hem oldı zīneti
“*Lī ma‘ a’llāh*”³ da maḳām-ı ḥalveti

[YM,5b]

Viridi müşgīn saçları vaḳt-i nazar
Ḥuşk u mağz olanlara cān u ciger

Ḥaşmınuñ açdı cevābında yakīn
Hem kılıç dilin ü hem dil kılıcın

Secdegāhdur şehr-i ḥāki ‘āleme
Yüz şuyıdur nūr-ı pāki ādeme

165 Defterinden şafḥadur⁴ “*Ümmü’l-Kitāb*”⁵
Şāḥib-i devletdür ol ‘ālī-cenāb⁶

Cāhidü’l-küffāra⁷ geldi çün nidā
Küfr taşı kıldı dendānın cüdā⁸

Ger güher taşda ola olur nidā^{9*}
Yadlaruñ taşı güherde ne revā

Açdı Ḥaḳḳ dīn sürdi put dīnin hemān¹⁰
Aldı küfr iḳlīmını tiğ-ı emān¹¹

Enbiyānuñ mihteridür bihteri¹²
Evliyānuñ aşfiyānuñ rehberi

¹ buldı : bildi TS, TB, Yİ

² “Öyle ki araları yayın iki ucu arası kadar veya daha az kaldı.” Kur’an, Necm Sūresi, 53/9. Āyet-i Kerimesi’nin ortaları.

³ “Benim Allah ile öyle bir vaktim var ki, ne mukarreb bir melek ne de mursel bir nebi benimle birlikte o vaktin içine sığar.” Manasında bir Hadīs-i Şerīf’in başı. (Aclūnī, Keşfü’l-Hafā, II, 173.)

Aclunī bu rivayet hakkında, “Ehl-i tasavvuf tarafından çokça kullanılmakla beraber, sahih hadis kaynaklarında böyle bu hadis rivayeti söz konusu değildir.” der. (Aclunī, 2/173-174)

⁴ Defterinden şafḥadur : Defterinde şafḥa-i TS, TB, Defterinden şafḥadur Yİ, YM

⁵ “Allāh dilediği hükmü iptal eder, dilediğini sabit bırakır. Ana kitap onun yanındadır.” Kur’an, Ra’d Sūresi, 13/39. Āyet-i Kerimesi’nin sonu.

⁶ ‘ālī-cenāb : ‘ālī-ḥitāb TS, TB

⁷ Cāhidü’l-küffāra : Cāhid-i küffāra TS, TB

⁸ Küfr taşı düşdi yirinden cüdā TS, TB, Küfri taşı kıldı rind anın cüdā Yİ

⁹ nidā : revā Yİ, YM

* 167. beyit : -YİBB

¹⁰ Sürüp put dinin açdı din yaradan Yİ, YM, YİBB

¹¹ Küfr iḳlīmını aldı tiğ-ı imān Yİ, YM, YİBB

¹² mihteridür bihteri : mihteri vü bihteri TS, TB

170 Hem nübüvvet iklîminüñ¹ şâhı ol*
Hem vilâyet âsumânı² mâhı ol

Nübüvvet şekkeristânı anuñdur*
Vilâyet bağı bostânı anuñdur

Enbiyâlar şer‘ inüñ şäkirdidür
Medhî cümle evliyânuñ virdidür

Hükmine oldı muṭı‘ mîr u vezîr*
Bir durur şer‘ inde şâh ile faķîr

[TS,11]

Mu‘ cizâtıdır ulu Qur’ân anuñ*
Tâ kıyâmet kılıcı burhân anuñ

175 Her dü-güne olmış iken şehriyâr
Kendüzine faķrı ķıldı³ ihtiyâr

[YİBB,9a]

Dilidür bülbülü cân gülşeninüñ⁴
Yüzidür güli Rıḍvân gülşeninüñ⁵

Bu gönüller hızırına sözi nebât⁶
Özge cân emvâtına ‘ işi hayât⁷

Yaradılmaķdan mekân ile zamân⁸
Maķşüd ol sulṭân imiş ancaķ hemân⁹

Mülk-i dînde çâr-ı yârıdır hemîn¹⁰
Yidi iklîme emîrü’l-mü’minîn

¹ iklîminüñ : ehlinüñ Yİ

* Bu beyit TS ve TB’de 172. beyitten sonra yazılmıştır.

² vilâyet âsumânı : vilâyet göklerinüñ TS, Yİ, nübüvvet göklerinüñ TB

* 171. beyit : -TS, -TB, ayrıca vezin “*Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün*” olarak değişmektedir.

* Bu beyit TS ve TB’de 112. beyittir

* Bu beyit TS ve TB’de 172. beyittir.

³ ķıldı : itdi Yİ

⁴ Dilidür bülbül cân-ı gülşeninüñ Yİ

⁵ Yüzidür güli cinân gülşeninüñ TS, TB, YA, Yüzidür gül cinân-ı gülşeninüñ Yİ

⁶ Gönüller hızırnuñ sözi nebâtı Yİ, YM, YİBB

⁷ Ki cân emvâtınuñ ‘ aşığı Yİ, Ki cân mirâtınuñ ‘ işkı hayatı YM, Ki cân emvâtınuñ ‘ işkı hayatı YİBB

⁸ Yaradılmaķdan zamân ile mekân TS, TB

⁹ Maķşüdü ol sulṭânmuş ancaķ hemân Yİ

¹⁰ Mülk-i dînüñ şehriyâridür hemîn TS, TB

[YM,6a]

180 Her birisi nūr-ı Hakk'dan¹ behremend
Maḥremiyyet menziline ser-bülend

Cümlesi ğavvāş-ı deryā-yı şafā²
Bülbülân-ı bāğ-ı şer^c-i Muştafā

[Yİ,5a]*

Pādişāh-ı mülk-i revḥānī³ kamu
Maḥzen-i esrār-ı Rabbānī kamu

Hakk'dan olsun günde yüz biñ kez⁴ selām
Kendüye aşḥābına her gün tamām

Bir kişi kim medḥin⁵ anuñ Hakk diye
Ol ḥabībümdür benüm muṭlağ diye

185 Gāhi Ṭāhā kıla gāh Yāsīn nidā⁶
Medḥin anuñ nice ide bu⁷ gedā

Hāş melekler ḳaldılar⁸ andan taña
Ādemün aklı irişür mi aña⁹

Kim aña lāyık anı medḥ eyleye
^c Aql irişmez sırrına ne¹⁰ söyleye

Bu kitāb ḥod cümle anuñ medḥidür
Çünkü zīrā mu^c cizātı şerḥidür

^c Aqlum irdükçe dürişdüm¹¹ söyledüm
Maḳşüdüm oldur anı medḥ¹² eyledüm

190 Kendü miḳdāru anuñ medḥin direm
Şanmayasın kim beni bir şā^c irem¹

¹ Hakk'dan : Hakk'dur TS, TB

² ğavvāş-ı deryā-yı şafā : deryā-yı ğavvāş-ı şafā TS, TB

* Bu sahife aralığındaki beyitler Yİ'de der-kenārdır.

³ mülk-i revḥānī : mülk-i rūḥānī Yİ, YM

⁴ günde yüz biñ kez : her günde yüz biñ TS, TB, rūḥına yüz biñ Yİ

⁵ Bir kişi kim medḥin : Her kişi medḥini TS, TB

⁶ Gāhi Ṭāhā kıla Gāhi Yāsīn nidā YM

⁷ bu : ben Yİ

⁸ ḳaldılar : ḳalurlar TS, TB

⁹ Medḥin anuñ nice ide bu gedā TS, TB, Ādemün aklı irişürdi aña YM

¹⁰ ne : kim TB

¹¹ dürişdüm : turuşdum TS, TB

¹² medḥ : şerḥ TB

Ben bu şā¹ irlik adından² kaçaram
Şā¹ irāne şī¹ re toprak saçaram

Şer¹ şī¹ ārından durur tācum benüm
Yoğ durur hiç şī¹ re muhtācum benüm

[YİBB,9b]

Şī¹ re hergiz kılmaz idüm ben şürū¹
Gerçi bilürdüm uşul ile fūrū¹³

Nāgehān bir pertev-i ¹ ışk irdi uş⁴
Haste gönüm kopageldi kıldı cūş

195 Bakmadı eksükligine özine
Kaşd kıldı Muştāfā¹ nuñ sözine

[TS,12]

Yā İlähī ben şıgındum uş saña^{5*}
Kim meded kılgıl keremden sen baña

[YM,6b]

Siretini ol ulu peygamberüñ
Dimek ister sözine kulağ⁶ uruñ

Yoğsa⁷ ben kandan bu söz kandan durur
Bu ¹ ināyet dağı hem⁸ senden durur

Ol habībüñ hürmeti¹ çün yā Celil
Hātıruma eyle ilhāmuñ delil

¹ Sen beni şanma ki ben şī¹ rī direm TS, TB, Şanmayasın tā ki ben bir şā¹ irem Yİ

² adından : odından TS, TB

³ Ger bilürem uşul ile ben fūrū¹ Yİ, YM

⁴ Nāgehānī pertev-i ¹ ışk irdi hūş TS, TB, Nāgehānī pertev-i ¹ ışk irdi uş Yİ

⁵ Yā İlähī uş şıgındum ben saña TS, TB

* Bu beyit TS, TB ve Yİ'de 197. beyitten sonra yazılmıştır.

⁶ kulağ : kulağ TS, TB, Yİ

⁷ Yoğsa : Yoğsa TS, TB, Yİ

⁸ Bu ¹ ināyet dağı hem : Bu ¹ ināyetler dağı TS, TB, Yİ

ĀĠĀZ-I SĪRETÜ'N-NEBİYYİ “ŞALLALLĀHÜ ‘ALEYHİ VE SELLEM”

Münācāt

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 200 İy ṭabīb-i derd-i dil cān dertlūdūr¹
Nefs elinden dil perişān dertlūdūr
- Nefs elinden çok zaḥımlar idi cān
Nefs ḳavī oldı ben oldum nātüvān
- Şındı ‘aḳlum leşkeri ṭağıldılar
‘Aḳl ilini nefis çerisi aldılar
- Çün gönül ilinde nefis sultān ola
Baña² benden daḫı ne dermān ola
- Çāresüz ḳaldum ḳatı bī-çāreyem*
İşbu mülkde bir ḡarīb āvāreyem
- 205 Yoḳ ḳapuñdan özge yirüm varası
Bir kimesnem yoḳ daḫı³ yalvarası
- İy mededler idici irgür⁴ meded
Yardım eyle şuçum olduḳda ‘aded⁵
- Ben ümīdüm⁶ şuña dutmışam hemīn
Kim ṭapuñ⁷ durur şefī‘ ü'l-müzñibīn

[Yİ,3b]

[YA,1b]*

[YİBB,7a]

Söylegil iy ḡayb ḡülinüñ bülbüli⁸
Ḡayb ilinden mi getürdüñ bu ḡüli

¹ Ey ṭabīb-i derdi tā cān dertlūdūr YM, İy ṭabīb-i derdi cān dertlü durur YİBB

² Baña : Tā ki TB

* 204, 205, 206, 207. beyitler : -Yİ

³ yoḳ daḫı : daḫı yoḳ TS, yoḳ durur Yİ, YM

⁴ idici irgür : idici eyle TS, TB, irici irgil YİBB

⁵ olduḳda ‘aded : oldı bī-‘aded Yİ, YM

⁶ Ben ümīdüm : Ben ümidi YM, YİBB

⁷ ṭapuñ : ḳabül TS, TB, Yİ, YA

* İlk 207 beyit : -YA

⁸ Söylegil iy ḡayb ilinüñ bülbüli Yİ, YM, Söylegil iy ‘andelibüñ bülbüli YA

Gönlüñi dutma cihānda kaygulu
Bu cihān ḥod kaygu ile toptolu

210 Sen nesisin bu cihānuñ kim ğamın¹
Ha çekersin bir konuğısın hemīn²

Daḥı yirden³ sen buña aldanmağıl
Tiz gidersin eglenürem⁴ şanmağıl

“*Yā Benī ādem*”⁵ diyü geldi ḥitāb
Olma ḥayvān tek⁶ esir-i ḥurd u ḥ^vāb

[YM,7a]

Dāne-i ḥāke ḥarīdār⁷ olmağıl
Ten duzağında⁸ giriftār olmağıl

Fitnedür dünyāya meftūn⁹ olmağıl*
Aldanup rengine mağbūn olmağıl

215 Her¹⁰ kimi kim iki gün mihmān ider
Cānuñ¹¹ elbet de anuñ ḫurbān ider

Kim yir ise¹² dünyenüñ dü nānım¹³
Öldürür tobrağa ḫatar¹⁴ ḫanını

[TS,13]

Yimedīn¹⁵ daḥı seni bu rūzigār
Söyle bir söz ḫala bārī¹⁶ yādigār

¹ Sen nesisin kim bu cihānuñ ğamuñ Yİ, Sen nesin ki bu cihānuñ uş ğamuñ YA

² bir konuğısın hemīn : bir konuğısın sen hemīn YM, bu fenā dünyā ğamuñ YA

³ yirden : bir dem Yİ

⁴ eglenürem : eglenürsün TS, TB

⁵ “Ey ādem evlatları şeytana kulluk etmeyin.” Kur’an, Yāsīn Suresi36/60.

⁶ tek : hem TS, TB, Yİ

⁷ Dāne-i ḥāke ḥarīdār : Dāne-i ḥākī ḥaznedār YM

⁸ duzağında : tuzağında TS, TB, Yİ, YM

⁹ meftūn : meşgul TB

* 214. beyit : -Yİ

¹⁰ Her : Hem Yİ, YM

¹¹ Cānuñ : Cānım YM, YİBB

¹² yir ise : yidiyse YA

¹³ dü nānım : tuş vü etini TS, TB, lezzātım Yİ

¹⁴ ḫatar : ḫarar YM, ḫara YİBB

¹⁵ Yimedīn : İtmedīn Yİ

¹⁶ Söyle bir söz ḫala senden yādigār TS, TB, Söyle bārī ḫala senden yādigār Yİ, YA

[Yİ,4a]

Muṣṭafā'nuñ sîretini söylegil
Cānuña ʿ ışkıını yoldaş eylegil

Buñ güninde tā saña yardım kıla¹
Ol şefāʿ at kılmaz ise kim kıla

220 Ol ḥabībüñ ḥürmeti'çün yā İlah
Zāyiʿ itme rencümi kıлма tebāh

Ḥazretinde kııl vesîle sözümi²
Tā şefāʿ atle açayum gözümü³

Bir⁴ ümîde bağlamışam ben beni
Maḥrûm itme luṭfuñ ile yā Ğanî

Ne kılam ben ne söyleyem siyahkâr^{5*}
Günahkâram günahkâram günahkâr

Şol işlerden ki kııldı nefis nâ-dân
Peşimānem peşimānem peşimān

[YİBB,7b]

225 Daḥı yaradılmadın levḥ u қalem
ʿ Arş ü kürsî gökler ile yiri hem

Ḥaққ Teʿ ālā bir muʿ azzam nūr-ı pāk
Kendü luṭfundan⁶ yaratdı tābnāk

[YA,2a]

Ol bizüm peygamberümüz nürıdur⁷
Kendüsi bize ḥaber böyle⁸ virür

¹ ta saña yardım kıla : saña şefāʿ at kıla YA

² Sözümi ḥazretinde kııl vesîle Yİ, YİBB, Sözümi kııl ḥazretinde vesîle YM

³ Şefāʿ at eylesün bu ben zelile Yİ, YM, YİBB

⁴ Bir : Bu TS, TB, YM, YA

⁵ Ne kılam ben n'eyleyem çün zār u zār TS, TB, Ne kılam ben n'eyleyem çün zārı-gār Yİ

* 223. ve 224. beyitte vezin “*Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Feʿ ulün*” olarak değışmektedir.

⁶ luṭfundan : nürından TS, TB

⁷ Ol bizüm peygamberüñ nürı durur TS, TB, Yİ

⁸ bize ḥaber böyle : böyle ḥaber bize TS

“Evvelü mâ haleka’llâhü nürî”¹

[YM,7b]

Çünkü oldu ol ulu nür² aşikâr
Secde kıldı Allâh’a çok rûzigâr

Nice müddet³ hem rukû⁶ itdi tamâm
Nice biñ yıllar dağı kıldı kıyâm⁴

230 Çok ‘ömürler hem⁵ teşehhüd kıldı ol
Her ne kim buldısa anda buldı ol

Bu namâzı çünkü ol⁶ deryâ-yı râz
Kıldı farz oldu bize lâ-büdd namâz⁷

Bî-cihet kendüye karşı ol İlâh⁸
Dutar idi ol nürü çün mihr ü mâh⁹

Gayb-i gaybden bilki evvel aşikâr^{10*}
Muştafâ’nuñ nürin itdi Kirdikâr

Ba’ d ez-ân ol ulu nür urdı ‘alem
Oldı ‘arş ü kürsî ü levh u kalem

235 Çün yaratdı sonra işbu ‘âlemi
‘Âlem içinde yaratdı Âdem’i

Âdem’ün alnında kondı¹¹ nür hemân¹²
Söyler idi dürlü tesbîhi ‘ayân

[TS,14]

Didi Âdem yâ Rabb işbu¹³ nür nedür
Baña bildür bu haqîkat nicedür

¹“Allâhü te’âlânın yarattığı ilk şey, benim nürumdur.” Hadis-i Şerif, (Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 1-827.)

² Çünkü oldu ol ulu nür : Çünkim oldu ol ulu nür Yİ, YM, Çünkim oldu nürü evvel YA

³ Nice müddet : Çok kıranlar TS, Çün kıranlar TB, Çok kıranlar Yİ, YM, YİBB

⁴ kıyâm : tamâm TB

⁵ ‘ömürler hem : ‘ömürleri TS, TB

⁶ çünkü ol : çünkim ol Yİ, YM, YİBB, kıldı çün YA

⁷ Kıldı farz lâ-büd bize oldu namâz TB, Kıldı hem farz oldu bize namâz YA

⁸ Nürü kıldı kendüye karşı İlâh YA

⁹ Tutar idi ol nürü çün Pâdişâh Yİ, Tutdı iklimi o nürü mihr ü mâh YA

¹⁰ bil ki evvel aşikâr : bilgil evvel aşikâr Yİ, bil ki ol nür aşikâr YA

* 233. ve 234. beyit : -YİBB

¹¹ alnında kondı : alnında kodı TS, TB, alnına kondı YİBB

¹² nür hemân : nür-ı ‘ayân TB

¹³ işbu : bu YM

Didi yā Ādem bu nūruñ issi var
Bu emānetdür saña sen şaqla var¹

Bu Muḥammed Muştafā'nuñ nūridur²
Seyr ider sizden gider³ aña varur

[Yİ,4b]

240 Şulbe şulbden naql idiser işbu nūr
İssine degin gidiser işbu nūr

‘Aql kııl kime varursa pāk ola⁴
Hem alacağın⁵ dağı key pāk ola

[YİBB,8a]

Kim⁶ bu nūruñ issi durur key arı*
Cümle maḥlūḳātuñ oldur serveri

Ben seni hem yiri gögi⁷ bī-gümān
Ol ḥabībüm ‘ışkına düzdüm hemān

Ol zamān āḥir olıcağ geliser
Küfr elinden yir ü mülkin alısar⁸

245 Ümmet ile dutısar bu ‘ālemi
Gelmedi ancılayın bir ādemī⁹

Çün ki¹⁰ oldı ol ulu nūr āşikār
Ādem’uñ alnında nice rüzigār

[YM,8a]

Birgün ol Ḥavvā’nuñ alnına¹¹ düşer
Ol gice kim Şit ḳarnına¹² düşer

¹ sen şaqla var : şaqla ki var TS, TB

² Muştafā’nuñ nūridur : Muştafā nūrı durur TS, TB, Yİ, YA

³ gider : dağı TS, TB

⁴ ‘Ahd kııldı kime varsa pāk ola : ‘Ahdı kime varursa pāk ola YA, ‘Ahdı kııl kime varursa pāk ola YM

⁵ alacağın : alacağı TS, TB

⁶ Kim : Hem TS, TB, Yİ, YA

* 242. beyit : -Yİ

⁷ seni hem yiri gögi : seni vü yeri gögi TS, seni yeri vü gögi TB, seni hem yedi gögi Yİ

⁸ yir ü mülkin alısar : yiri temiz kılısar Yİ, mülkini ol alısar YM

⁹ Gelmeye bir ancılayın ādemī TS, TB, Gelmeye ancılayın bir ādemī Yİ, YA

¹⁰ Çün ki : Çün kim YİBB

¹¹ alnına : alnında Yİ

¹² kim ḳarnına : kim raḥmine Yİ, Şit dağı ḳarnına YA

Şit toğınca nūr Havvā'da qalır¹
Toğıcağaz² Şit'ün alınına gelür

Şit ile 'ahd eyledi Ādem yaq̄in
Kim bu nūr saña emānetdür şaқın³

250 Pāk olğıl pāk olğıl işbu nūr⁴
Pāk aşıllulara qılısar 'ubūr⁵

İşbu tertıbce irişdi Nūh'a ol
İrdi andan hem Ḥalīlu'llāh'a ol

[YA,2b]

Her kime varursa olurdu ulu⁶
Ḥalk içinde olur idi bahtulu

Birbirisine⁷ emānet dir idi
Qılmağıl buña⁸ hıyānet dir idi

'Ahd iderdi⁹ atası oğlu ile
Kim gidince¹⁰ ol nūra 'izzet qıla

255 Hep¹¹ şeyātın kāfirün kāhinleri
Cümlesi bilürler idi ol nūrı

Kime varsa düşmen olurlar idi
Dürlü mekr ü hıle qılurlar idi

Qaşd iderlerdi anı öldüreler¹²
Ol ḥabībün nūrını şoldıralar¹³

Lākin anı şaқlar idi ol İlāh
Düşmeninden bekler idi Pādişāh

¹ Bir zaman nūr Havvā alında qalır YA

² Toğıcağaz : Toğıncağaz Yİ, Toğıncağ nūr YA, Doğıcakez YİBB

³ Saña kim nūr bil emānetdür şaқın YA, Kim emānetdür bu nūr saña şaқın YM

⁴ Yāk olğıl pāk olğıl kim bu nūr TS, Pāk olğıl pāk olğıl kim bu nūr TB, Yİ, Pāki olğıl pāk olğıl kim bu nūr YA

⁵ Pāk aşıllara qılısardur 'ubūr TS, TB, Yİ, YM, Pāk aşıllara qılısardur bu nūr YA

⁶ varursa olurdu ulu : varırdı olurdu ulu TS, TB, vardıysa ol oldu ulu YA

⁷ Birbirisine : Birbirine bu TS, TB, Yİ, YA, Birbirine bu YM

⁸ Qılmağıl buña : Qılmañuz aña YM

⁹ iderdi : ider hem TS, TB

¹⁰ Kim gidince : Hem gidince YA, Kim gelince YM

¹¹ Hep : Ol YM

¹² öldüreler : öldürmege YM

¹³ şoldıralar : şoldırmaga YM

[YİBB,8b]

Ol çerāğı kim yağa Hakk kim aña
 Kaşd iderse kendü göyner gör saña¹

[TS,15]

260 Bunlaruñ çok durur iken kışşası²
 Her birinüñ şādisi vü guşşası

Kırk yidi ata olıcağ iy ‘aziz
 İrdi ‘Abdü’l-Muṭṭalib’e diñleñiz

İrdi andan oğlı³ ‘Abdu’llāh’a ol
 Çok şükürler eyledi Allāh’a ol⁴

Bir kız alıvirdi aña ol ulu
 Key ḥayālū ḥūb hem⁵ yüzi şulu

[YM,8b]

Āmine’ydi adı kendüsi emin
 Ol nūr anuñ alnına vardı⁶ hemin

265 Lik tābān oldı gāyet āşikār
 Halk içinde güne döndi ol nigār

[Yİ,5a]

Bildiler oldı şadef dürre yaqin⁷
 Kim⁸ gelür andan cihāna şāh-ı dīn

Didi ‘Abdu’llāh atası kıl yarağ⁹
 Var Medīne şehrine dime irak

Al konuqluğ yarağın anda¹⁰ tamām
 Kim bulunmaz cümlesi bunda tamām

¹ göyner gör saña : göyner gör sen a TS, TB, göyünür aña YM

² Bunlaruñ pek çok durur hem kışşası TS, TB Bunlaruñ çok durur bil hem kışşası Yİ, Bunlaruñ çokdur bu bābda kışşası YA

³ andan oğlı : anda oğlı Yİ, andan dağı YA

⁴ ol : bol Yİ

⁵ ḥūb hem : ḥūb YM, ḥūb idi YA

⁶ anuñ alnına vardı : aña intikāl itdi YA

⁷ Bildiler oldı şadef dürr-i yaqin Yİ, Bildiler kim ol şadef dürr-i yaqin YA

⁸ Kim : Hem YA

⁹ Didi ‘Abdu’llāh anası kıl yarağ TS, TB, Yİ, ‘Abdu’llāh’uñ anası dir kıl yarağ YA

¹⁰ yarağın anda : yarağını sen YM, yarağını kıl YA

Doğıcağ oğluñ konuqluğ eylegil¹
Çoğ deve boğazla kırbān eylegil

270 Kim nice oğullara vardı o nūr²
Uşda sende idiser issi zühūr³

Gitdi ‘Abdu’llāh yarağın almağa
Doğıcağ oğlına⁴ mihmān kıılmağa

Varıcağaz anda şayru oldı ol
Pes ecel yetişdi⁵ anda öldi ol

Ol şanurdı kim⁶ gele mihmān ide
Bilmez idi cānını⁷ kırbān ide

Öldi ol⁸ oğlı cihāna gelmedin
Bir keret yüzine bakup görmedin⁹

[YA,3a]

275 Böyle durur bī-vefā çarhuñ işi
Degmeñüz bulmaz vefā andan kişisi¹⁰

[YİBB,10a]

Bū’l-Hasan Bekri rivāyet eyledi
Mevlūdi böyle hikāyet eyledi

¹ Doğıcağ oğluñ konuqluğ eylegil TS, TB, Doğıcağ oğluñ mihmān eylegil Yİ, Doğıcağ oğluña mihmān eylegil YA, Doğıcağ oğluñu mihmān eylegil YM

² Kim nice oğlanlara vardı bu nūr TS, TB, Yİ, YA

³ Uşda idiserdür issisi zühūr TS, TB, Uşda şimdi idiser sende zühūr Yİ, Uşda şimdi idiser issü zühūr YA, Uşda sende idiser issi zühūr YM

⁴ Doğıcağ oğlına : Doğıcağ oğlına TS, TB, Yİ, Doğıcağ oğlanı YA

⁵ yetişdi : irişdi TB

⁶ kim : ki Yİ

⁷ cānını : kim cānın YA

⁸ ol : vü TS, TB

⁹ Bir kezini bakup yüzine gülmedin TS, TB, Bir gün bakup yüzine gülmedin Yİ, Bakup bir gün yüzini görmedin YA

¹⁰ Fitnesinden kırtulamaz her kişisi YA

MENKİBE-İ VELÂDET-İ MUHAMMEDİ

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Fe'ülün

Resül'üñ anası Āmīne H̄ātun
 Toğuz ay oldı didi hamlüme çün¹

Rebi'ül evvel ayı kutlu ayda^{2*}
 Ulu devletlü ol 'izzetlü ayda³

H̄ātun kişilere olan 'alāmet
 Belürdi başladı baña tamāmet

[TS,16]

[YM,9a]

280 Karañuluğ yaluñuz yoldaşum yok
 Benüm hālüm bilür bir hāldaşum yok

İñiledüm didüm hālüm bu gice
 Yaluñuz n'ola aḥvālüm bu gice

Ki qorqaram şeyāḥīn şerlerinden
 Daḥı bu Mekke'nüñ kāfirlerinden⁴

Gözlerüm yaş ile tıldı ağladum⁵
 Sen meded kııl baña yā Allāh didüm⁶

Görürem dürlü dürlü geldi kuşlar⁷
 Qamunuñ yünleri⁸ nür gibi ışlar

285 Benüm üstümde hoş pervāz iderler
 Ki dürlü tesbīḥ ile şād⁹ iderler

¹ Toğuz ay oldı hamlı söyledi çün TS, TB, Toğuz ay oldı hamlüme didi çün Yİ, Toğuz ay hamlıydı aña ol h̄ātun YM, YA

² Bu ayuñ didi on ikincisinde TS, TB, Yİ, Rebi'ül evvelin on ikincisinde YA

* Bu beyitten sonra YM ve YİBB'de aḡağıdaki beyite yer verilmiştir.

Bu ayuñ didi on ikincisinde

Mübārek hem dü-şenbih gicesinde

³ Mübārek hem dü-şenbih gicesinde TS, TB, Yİ, YA

⁴ kāfirlerinden : müşriklerinden Yİ, YA

⁵ Gözlerüm yaşla tıldı ağladum çok Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Meded kııl baña yā Allāh didüm çok Yİ, YM, YİBB, Sen meded kııl baña Allāh'um didüm YA

⁷ Gördüm anda geldi çok dürlü kuşlar YA

⁸ yünleri : yüzleri Yİ

⁹ Ki dürlü tesbīḥ ile şād : Beni tesbīḥ ile hem şād YA

Melekler kim gelürler kim¹ giderler
Gehî tehlîl gehî tesbîh iderler²

Baňa her birisi virüp³ beşâret
Doğan⁴ oğluñ diyü kıllur işaret

Görürem bunları medhüş⁵ oluram
Ki hayrân çaluram bî-hüş oluram⁶

Çapudan girdi gördüm nice hürî
Ki ıoldurdu evüñ içini nürî

290 Bularuñ yüzi gibi görmedüm yüz
Yüzi nürından oldu gice gündüz

[Yİ,5b]

Birisi geldi önümde oturdi*
Biri ardumda etegüm getürdi

[YİBB,10b]

Birisi döndi baňa⁷ didi anda
Saňa beñzer dağı kim var cihānda

Ki senden ıoğısar durur⁸ ulusı
Yir ü gök⁹ ehlinüñ uş bahtulusı

Cihān faħri çırāğı¹⁰ rüzigāruñ
Ĥabîbi hem Resüli Kirdikāruñ

295 Çamü mürsellerüñ şāhı ulusı
Nebîler ĥâtemi hem¹¹ sevgülüsi

Çanad ile bir ağı kuş kuvvet ile
Şıgadı arçamı key ı izzet ile¹²

¹ kim gelürler kim : kim gelürler hem YA

² Müşerrefler münevverler kıllurlar YM, Ki dürlü tesbîh ile şād iderler YİBB

³ virüp : virür TS, TB, Yİ, YA

⁴ Doğan : ıoğar TS, TB, Yİ, YA

⁵ bunları medhüş : anları bî-hoş YA

⁶ Gehî hayrân çalup bî-hüş oluram TS, TB, Ki hayrân çaluram medhüş oluram YA

* Bu beyitin 1. mısrası ile 2. mısrası TS, TB, Yİ ve YA'da yer değıştirmiştir.

⁷ döndi baňa : baňa döndi TS, TB

⁸ ıoğısar durur : ıoğa cümleñüñ TS, TB, ıoğa ol ĥalkuñ Yİ, ıoğısar ĥalkuñ YA

⁹ Yir ü gök : Bu yir gök TS, TB

¹⁰ çerāğı : olupdur YM

¹¹ hem : Ĥağğ TS, TB, Yİ, YA, hep YİBB

¹² key ı izzet ile : hem kuvvet ile YA

Şuşadum ğayet Һararetden Һatı*
Şundılar bir cam Һolusı şerbeti

İçdüm çün oldı vücūdum nūra ğarğ
İdemezdüm nürdan kendümi fark

[YM,9b]

Ne şu gördüm ne ağrı vü ne Һod Һan
Hemān bir ay gibi Һoğdı bir oğlan¹

300 Ne oğlan kim cihānı dutdı nūrı
Evi gündüzden aydın itdi nūrı²

Yine bağdum ne Һūrī var ne oğlum³
Ögüm bayıldı şol dem gitdi ağlum⁴

[YA,3b]

Yağīn Һaldı⁵ virem Һasretle cānı
Yine bağdum bucağda gördüm anı

Yire Һoş Ka‘ be‘ye Һarşu yüz urmuş
Başı secdede barmağın⁶ getürmüş

Dili söyler bilimedüm sözini⁷
Sevindüm göricek yine⁸ yüzini

[TS,17]

305 Bağağaldı gözüm nūrlu yüzine
Dili⁹ söyler Һulağ urdum sözine

Bu deñlü añladum gör himmetini¹⁰
Aranır ümmeti dir ümmetini¹¹

* 297. ve 298. beyit : -TS, -TB, -YİBB, ayrıca vezin “Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün” olarak değişmiştir.

¹ Hemānā Һoğdı ay gibi bir oğlan TS, TB, Hemān kim ay gibi Һoğdı bir oğlan Yİ, Hemān dem ay gibi Һoğdı bir oğlan YA

² Evi günden de aydın itdi nūrı Yİ, Ki gündüz eyledi ev içi nūrı YA

³ oğlum : oğlan Yİ, YA

⁴ Göñül bayıldı şöyle gitdi ‘ağlum TS, TB, Ögüm bayıldı şol dem oldum Һayran Yİ, Ögüm bayıldı ‘ağlum gitdi ol an YA

⁵ Һaldı : vardı YM

⁶ barmağın : hem barmağ YA

⁷ Ne söyler bilmedüm anuñ sözini TS, TB, Velī söyler bilemedüm sözini Yİ, Velī söyler ki bilmezem sözini YA, Dili söylerdi bilmezem sözini YM

⁸ yine : penbe TB

⁹ Dili : Velī TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ İşbu deñlü añladum gör himmeti Yİ, YA, YİBB, İşbu deñlü diñledüm gör himmeti YM

¹¹ Ümmeti dir ümmeti dir ümmeti Yİ, YA, YİBB, ‘İşğ ile dir ümmeti va ümmeti YM

İşitdüm yine hūriler sözini
Sevincümden göremedüm yüzini¹

Biribirine dir² bundan yig ādem
Ki doğmadı³ yaradılalı ‘ālem

Cihānda Hakk bunuñ gibi şerīfi
Yaratmadı bu resme bir⁴ laṭīfi

310 Görürem dürlü kaftanlar u dībā
Kamusı birbirinden hūb u zībā

[YİBB,11a]

Yir ile gök arasında açıldı
Ki nūrından qaradan gök seçildi⁵

Bir ün geldi didi bu tonları tiz⁶
Bu oğlana giyürüñ bunları tiz⁷

Ki şaklansun kamu nāzır gözinden
Irag⁸ olsun yavuz gözler yüzinden

‘ Afārītler şeyātīn hīlesinden
Emīn olsun ‘adūnuñ⁹ cümlesinden

315 Ki budur Hakk Te‘ālā’nuñ habībi
Budur bu dertlü cānlaruñ ṭabībi¹⁰

[Yİ,6a]

[YM,10a]

Bu hāl içinde hayrān olmuş idüm
Şanasın şöyle¹¹ bī-cān olmuş idüm

¹ Evümde görmedüm illā yüzini Yİ, İşidürem sözün görmem yüzini YA, Evümde ille görmedüm yüzini YM, YİBB

² Biribirine dir : Biribirine dir ki TS, TB, Yİ, YA

³ doğmadı : çoğmadı TS, TB, Yİ, YA

⁴ bu resme bir : bunuñ gibi TS, TB

⁵ Ki nūrından qaradan ak seçildi Yİ, Ki ol nūrdan qaradan ak seçildi YA

⁶ tiz : siz TS, TB, Yİ, YA

⁷ tiz : siz TS, TB, Yİ, YA

⁸ Irag : Irak TS, TB, Yİ, YA, YM

⁹ ‘adūnuñ : ‘adūlar Yİ

¹⁰ Bu durur cümle derdlerüñ ṭabībi TS, TB, Yİ, YA

¹¹ şöyle : böyle Yİ

Görürem yine çok kuşlar havādan¹
Evüme geldi töldilar ovadan²

Qızıl yāqut gibi ayakları hep
Zümürüd gibi pes³ tırnaqları hep

Qanatları kamu incü gibi aq
‘ Aceb şüretde düzmiş anları Haqq

320 Kamusı tesbîh u tehlîl iderler
Bölük bölük gelürler hem⁴ giderler

Görürem üç ‘ alem dağı açıldı
Biri şarkda biri garbda seçildi⁵

Birisü Ka‘ be’nüñ üstünde tırdı
Üçün dağı feriştehler getürdi⁶

Yir ile gök arası nürü töldi^{7*}
Ki gündüzden dağı yig aydın oldu⁸

Feriştehler āvāzı töldi ‘ alem
Kamu tekbîr ü tehlîl oldu ‘ alem

[YA,4a]

325 Görürem Mekke’nüñ kâfirlerini
Kamu uyğuda uyanmaz birini⁹

Qaçar dîvler deñizlere giderler
Şeyâ’inler kamu feryād iderler

Şadā-yı dîvi ol kâfirlerüñ hem¹⁰
Qulağına yetürür Rabbi muhkem¹

¹ Görürem çün yine kuşlar havādan TS, Görürem yine çün kuşlar havādan TB, Görürem çok kuşlar geldi havādan YM

² Evüme geldi töldilar semādan Yİ, Evüme töldi geldiler semādan YA

³ Zümürüd gibi pes : Zümürüt gibi idi TS, TB, Zümürüt gibi size Yİ, Zümürüd gibi hem YA, Zümürüd gibi siz YİBB

⁴ hem : hep YA

⁵ Biri garbda biri şarkda şancıldı TS, TB, Biri şarkda biri garba secüldi YA, Biri şarkda biri garba şaçıldı YM

⁶ Yir ile gök arası nürü töldi YM

⁷ nürü töldi : nürle töldi TS, TB, Yİ, nür tölupdur YA

* 323. beyit : -YM

⁸ yig aydın oldu : pek aydın oldu TS, TB, Yİ, aydın olupdur YA

⁹ Kamu uyğuda uyanmaz birini Yİ, Kamu uyğuya virmişler serini YA

¹⁰ Divlerüñ feryādını Haqq kâfirlerün Yİ, Bunlarüñ feryādını kâfirlerin YA, Divlerüñ feryādını kâhinlerüñ YM, YİBB

[TS,18]

[YİBB,11b]

Kimisi haste olur kimi ölür
Kiminüñ ' aklı gider şöyle qalur²

Satîh rencür olur Şıkku'l-Yemānî
Olur ışmarlar ol tamuya cānı

330 Ün eyler³ şöyle Zerqā-yı Yemāme
Ki qorqar⁴ cümle ol Ehl-i Yemāme

Derilüp⁵ qatına dirlerdi⁶ aña
Ne aqlarsın bu resme n'oldı saña

Didi ol ben niçün aqlamayayum⁷
Yā cānum hasretle taqlamayayum⁸

Bu gice doğdı ol řāhib-zamāne
Süriser putları milkden yabāne⁹

[YM,10b]

Melikleri uluları qırısar
Bu dīnler defterini¹⁰ ol dūriser

335 Bu gice gök qapuları açıldı*
Melā'ikler yire indi¹¹ şaçıldı

Şu deñlü Ka'be'ye¹² indi melekler
Ki nūrdan göklere oldı direkler

Tamāmet şarkı ğarbtı nūrı dutdı
Ki tekbīr tehlīl üni göge yitdi¹

¹ Qulağına yetürdi insanlarun Yİ, Haqq qulağına yitürür anlaruñ YA, YİBB, Haqq qulağına yitürdi anlaruñ YM

² şöyle qalur : hayran qalur YA

³ Ün eyler : Ün ider TS, TB, Yİ, YA

⁴ qorqar : qorqa Yİ

⁵ Derilüp : Derilür TB

⁶ dirlerdi : didiler TS, TB, Yİ, YA

⁷ Didi yā kim ben niçün aqlamayam Yİ, Didi yā kim ben nice aqlamayum YA

⁸ Hasret ile ya cānum taqlamayum Yİ, YA

⁹ Süriser begleri mülkden yabāne TS, TB, Süriser putları mülkden yabāne Yİ, Sürer begleri mülkenden yabāne YA

¹⁰ dīnler defterini : dīn defterlerini TS, TB, Yİ, YA

* Bu beyit YM ve YİBB'de 336. beyitten sonra yazılmıştır.

¹¹ indi : andan TS, TB

¹² Şu deñlü Ka'be'ye : Ka'be'ye şu deñlü YM

Hazer kıluñ gidiser baş u cānlar
 amu tārāc olisar hānūmānlar²

Oğul kızlar esİR olup hasāret³
 Olisar māl u mülkler cümle gāret

340 Abā ecdād dini gitdi dūrıldı⁴
 Şeyāīn dīv bu mülkden hep sūrıldı⁵

[Yİ,6b]

Dirīgā vay bize irdi muşİbet
 Hezārān miħnet ile ok fażİħat⁶

Bunı didi hemān dökdi yaşımı
 Yüzin yırtdı yire dökdi yaşımı⁷

O ħalk ağlar amu gāmgİN olurlar
 Gōñüller gözleri⁸ nemgİN olurlar

amu putlar döküldi yatdı yire
 Ki Sāve Baħrı⁹ daħı batdı yire

[YİBB,12a]

345 Hem ol āteş-gede¹⁰ odı söyüldi
 Ki biñ yıl idi ki ol od yanardı¹¹

¹ Ki tekbİR āvāzı dūnyāyı dutdı TS, TB, TekbİR āvāzesi dūnyāyı tıtdı YA, Ki göge tekbİR tehlİL ūni dutdı YM

² amu ebter olisar cümle hānlar YA

³ Oğul vü kız esİR olup hasāret TS, TB, EsİR olur oğul kız ok hasāret YA

⁴ Bu dīnūñ revnaı gitdi dūrıldı TS, TB, Ayağın ceddani gitdi dūrıldı Yİ

⁵ mülkden hep sūrıldı : dūnyādan sūrıldı YA

⁶ fażİħat : muşİbet YA

⁷ Yüzin yırtup yire urdı başımı TS, TB, Yüzin yırtup yire aldı yaşımı YA

⁸ Gōñüller gözleri : Döker yaşlar gōzi YA

⁹ Sāve Baħrı : Sāve Şuyı TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Hem ol āteş-gede : Āteş-perestlerūñ TS, TB, Hem ol āteşlerūñ Yİ, Ki ol āteşlerūñ YA

¹¹ Ki biñ yıl idi ki od kim yanardı TS, TB, Ki biñ yıl idi ol od ki yandı YİBB

FIKRA-İ KİSRĀ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Kisrā'nuñ köşki yarıldı çatladı
Bir yanı yıkıldı ğāyet kütleli¹

Böyle gördi Kisrā çün eyvānını
Lerze dutdı qorqudan endāmını

Oğudı dānālarını² söyledi
Bu ne hāldür nice hikmetdür didi

[TS,19]

[YA,4b]

Bir vezīri dir aña iy şehriyār³
Bir iş oldu gökde gice āşikār⁴

350 Kim kıırān-ı küllī 'aḳrebde bu gün⁵
Vāḳı' oldı bilmezem ben kim niçün⁶

[YM,11a]

Bu gice beñzer 'Arab'da⁷ kim hemān
Zāhir oldu bir ulu şāhib-ḳırān⁸

Kim 'Arab ehline dir 'aḳreb yaḳīn⁹
Hem te' alluḳı aña çoḳdur hemīn¹⁰

Biz Resūlu'llāh sözine geledüm
Rāvilerden hoş rivāyet ḳılalum¹¹

¹ Birisi yıkıldı ğāyet kütleli Yİ, Yıkıldı ba' zı yerleri atıldı YA

² dānālarını : ulularını YA

³ Bir vezīr aña didi iy şehriyār TS, TB, Bir vezīr didi kim iy şehriyār Yİ, Bir vezīri var idi dir şehriyār YA, Bir vezīri didi aña iy şehriyār YİBB

⁴ Bir iş oldu gice gökde āşikār TS, TB, Bir iş oldu bu gice pes āşikār Yİ, Bir iş oldu bu gice bil āşikār YA, Bir iş oldu gökde bu gice āşikār YİBB

⁵ Kim kıırān-ı küllī 'aḳrebden bu dün TS, TB, Kim kıırān-ı küllī 'aḳrebde bu dün Yİ, Hem bu hikmet küllī 'arabda bu dün YA

⁶ Vāḳı' oldı nideyüm ben kim niçün TS, TB, Vāḳı' oldı bilmezem kim ben niçün Yİ, YA, Vāḳı' oldı bilmezem ol niçün YM

⁷ Arab'da : Arab'dan TS, TB

⁸ şāhib-ḳırān : şāhib-zamān YA

⁹ Kim 'Arab ehline dir 'aḳreb yaḳīn TS, TB, Kim 'Arab ehline dir ḳurb yaḳīn Yİ, Hem 'Arab ehline dūr 'aḳreb yaḳīn YA, Kim 'Arab ehline dūr 'aḳreb yaḳīn YİBB

¹⁰ Hem te' alluḳı aña çoḳdurur hemīn TS, TB

¹¹ Rāvilerden hoş rivāyet idelüm Yİ, Rāviden bir hoş rivāyet ḳılalum TS, TB

Anası didi çü¹ gördüm Muştafā
Secdededür gönüm oldu hoş şafā²

TETİMME-İ VELĀDET-İ SEYYĪDÜ'L-MÜRSELİN

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

355 Melekler dürlü dürlü çok gelürler
Evümüñ içi toptolu olurlar

Benüm oğlumı kıılurlar ziyāret
Virürler her biri baña beşāret

İşidürem yine bir hoş avāzı
Hazīn ü can-fezā vü³ dil-nüvāzı

Hidāyet eyleyen Hāḫḫ'a nebī bu⁴
Şefā' at eyleyen şıdḳā nebī bu⁵

Budur ol nūr kim söyünmez aşlā⁶
Uyanlar buña hıç göyünmez aşlā⁷

360 Aña fazl itmiş idi baht-ı es' ad^{8*}
Ḥabīb idi yoğ iken hıç bir ferd⁹

Vücūda gelmedin bu gün muḫāḫḫak¹⁰
İmām kılmış idi ḫalkā bunı Hāḫḫ¹¹

İşitdüm bunı cānum pek sevindi¹²
Melül iken feraḫlandı avındı¹³

¹ Anası didi çü : Anası didi ki YA

² hoş şafā : pür şafā YA

³ can-fizā vü : dil-fezā vü TS, TB, dil-garīb vü Yİ, dil-garībi YA,

⁴ Bu nebīdür dir hidāyet eyleyen Yİ, YM, YİBB, Bu nebī durur hidāyet eyleyen YA

⁵ Bu durur yarın şefā' at eyleyen Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ aşlā : tā ebed Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Buña uyanlar göyünmez tā ebed Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Gerçi fazl itmiş durur ana eḫad Yİ, YA

* 360. beyit : -YM, -YİBB

⁹ Bu ḫabīb idi yoğ iken bir ehad Yİ, Bu ḫabībdür yoğ iken bir ehad YA

¹⁰ Mevcūd olmadın daḫı ḫıçbir enām Yİ, YA, YM, YİBB

¹¹ Hāḫḫ bunı kılmış idi ḫalkā imām Yİ, YM, YİBB, Ḥem beni kıldı bu ḫalkā hem imām YA

¹² İşitdüm çün bunı cānum sevindi Yİ, YA Çün işitdüm bunı cānum sevindi YM, YİBB

¹³ Melül iken feraḫlandı o geldi Yİ, Melül gönüm feraḫlandı avındı YM, YİBB

[YİBB,12b]

Pes işitdüm yine bir ün ki lerzân¹
Çağırdı baş üstünde kemā-kān²

Muhammed Hâzretin hep gezdirün dir³
Gün doğandan tā nihâyet batan yir

365 Mübârekligi tā kim her zemîne⁴
İrişsün her zemînün âdemine

[Yİ,7a]

Görürem pes⁵ Muhammed gâ'ib olmuş
Evümüñ içi şöyle nürsuz qalmış⁶

Yağın qaldı virem hâsretle cānı
Hemān lahza getürdiler hem anı⁷

Bir aq şūf tona tlamışlar anı⁸
Göricek anı buldum yiñi cānı⁹

[TS,20]

[YM,11b]

Başı altında hem bir aq harîri¹⁰
Qomışlar gördüm ol mäh-ı münîri

370 Elinde üç kilid aq incü dutar
Egerçi incüdür aq illa kim ter¹¹

İşidürem bir ün eydür¹² Muhammed
Ki nuşret kilidin dutdı mü'ebbed

¹ Pes işidürem yine bir ün hemān Yİ, YA, YM, YİBB

² Çağırurdu başum üstünde 'ayān Yİ, YA, Çağırur kim başum üstünden 'ayān YM, YİBB

³ Dir ki gezdirün Muhammed Hâzretin Yİ, YA, YM, YİBB

⁴ Mübâreklilik durur ta her Āmîne TS, TB

⁵ Ki gördüm pes Muhammed gâ'ib olmuş YA, Görürem ben Muhammed gâ'ib olur YM

⁶ Ev içi şöyle ki bî-nür qalmış TS, TB, Evimün içi nürsuz şöyle qalur YM

⁷ Hemān ol lahza getürdiler anı TS, TB, Getürdiler hemān dem anda anı YA, Hemān lahza getürdiler yine anı YM, YİBB

⁸ Bir aq şūfa tlamışlardı anı TS, TB, YA, YM

⁹ Göricek buldum ol dem yeñi cānı TS, TB, Göricegiz ki buldum anı cānı Yİ, Göricek bin şafā buldum o cānı YA

¹⁰ Başı altında bir aq hem harîri Yİ, Başı katında hem bir aq harîri YA

¹¹ aq illa kim ter : aq illā key ter TS, TB, Yİ, aq illā ditrer YA, aña kim yiter YM

¹² eydür : ider TS, TB, Yİ, YA

[YA,5a]

Dilerüm¹ kim alam şunam ben anı
Bir aq bulut irişdi nāgehānī

Ki nūrı toptolu oldu cihāna²
Dikildi yirden irdi āsumāna³

İçinden geldi atlular avāzı⁴
‘Acāyib kuşlaruñ pervāzı sāzı

375 Biri söyler birine kim varuñuz
Muḥammed Ḥazretine bildürüñüz

Virüñ Ādem Ata’nuñ şaffetini⁵
Daḥı ceddı Ḥalil’uñ ḥulletini

Dilin⁶ İsmā‘ il’uñ Yūsuf cemālin
Daḥı ‘İsā kerāmātın⁷ kemālin

Hem Eyyüb şabrını vü Yaḥyā zühdin⁸
Virüñ olsun ḳamusından ol⁹ üstin

Virüñ hem Dāvūd’uñ daḥı avāzın
Anuñ ol nağmesinü dil-nüvāzın¹⁰

¹ Dilerüm : Diledüm YM, YA

² Ki toptolu olupdur bu cihāna YA

³ Dikildi birden indi āsumāna TS, Yİ, YA, Dikildi yirden indi āsumāna TB

⁴ İçinde geldiler atlu avāzı YM

⁵ şaffetini : milletini TS, TB

⁶ Dilin : Din Yİ

⁷ kerāmātın : kelimātın Yİ

⁸ vü Yaḥyā zühdin : hem Yaḥyā zühdin TS, TB, YA, Yaḥyā zühdin Yİ

⁹ ol : bu Yİ, YA

¹⁰ Anuñ ol nağmesin vü dil-nüvāzın TS, TB, Yİ, Anuñ hem loḳmasın hem dil-nüvāzın YA, Anuñ ol nağmesinüñ dil-nüvāzın YM

LAṬİFE

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

[YİBB,13a]

380 Bunı böyle söyler iken nāgehān¹
Ġā'ib oldı yine oğlum bir zamān

Çopdı gönlüm kaynadı cān ağladı²
Hasret ile gözlerüm kıan ağladı³

Bir dağı bağıdum yine⁴ gördüm anı
Kim durur öñümde ol cānum cānı⁵

Bir pare dutmuş elinde ağı⁶ ħarīr
Avcunuñ içinde ol⁷ bedr-i münīr

Ditredi cānum elüm şundum hemān
Kim alam bağıruma başam nāgehān⁸

385 Bir pare ağı bulut irişdi yine
Şöyle ulu beñzemez⁹ evvelkine

[YM,12a]

Ün gelenlerden bunuñ artuğ nūrı¹⁰
Şanki günden dağı büyük çoğ nūrı¹¹

Gördüm içinde feriştehler ulu
Geldiler iv¹² içi oldı toptolu

Aldılar oğlumı gitdiler yine¹³
Ben yitürdüm 'ağlumı anda¹ yine

¹ Bunı böyle söyler iken pes hemān TS, TB, Yİ, Söyler iken bunı böyle nāgehān YA

² kaynadı cān ağladı : gözlerüm kıan ağladı TS, TB

³ gözlerüm kıan ağladı : yüregümi tağladı TS, TB

⁴ yine : ki çün YM

⁵ Kim şurur öñümde cānumuñ cānı TS, TB, Kim şurur öñümde ol cānum cānı Yİ, YA

⁶ ağı : ol TS, TB, Yİ, YA

⁷ Avcunuñ içinde ol : Avcı içinde hem ol TS, TB, Avcı içinde ol YİBB

⁸ Hem alam bağıruma başam nāgehān YA, Kim alam bağıruma başam pes hemān YM

⁹ ulu beñzemez : olur beñzemez TS, TB, ol beñzemezdi YM

¹⁰ Ol gelenlerden bunuñ artuğ nūrı TS, TB, Yİ, Ün gelenlerden artıkdur nūrı YA

¹¹ Şanki gökden dağı büyük çoğ nūrı TS, TB, Şanki günden dağı çoğ büyük nūrı YM

¹² Geldiler iv : Geldi evüñ TS, TB, Yİ, YA

¹³ Aldılar gitdiler oğlumı yine TS, TB, Yİ, YA

Korqđı cānum ıoldı gözüm ağladum
İy   aceb bir dağı gorem mi didüm

[TS,21]

390 Geçmedi üstüne dağı bir zamān²
Gelmiş oğlumı yine gördüm hemān

[Yİ,7b]

Bağlamışlar sürmelemişler gözün
Hem ıumāşa³ ıolamışlar kendüzin

Sünnet olmuş hem kesilmiş göbegi⁴
Cümle erkānı tamām ıalkuñ begi⁵

Bir ıođusı⁶ var ki miske beñzemez
Dünyede olmaz o ıoğu degme gez

Bir ün işitdüm yine ol dem hemīn
Ka   be  yi dutdı Muğammed dir yağın

395 Kıble itdi ıağı Te   ālā kendüye
Ümmetine dağı kim buña uya

[YA,5b]

İki ıalusı arasında⁷ görüñ
Ol nübüvvet mührini anda uruñ⁸

[YİBB,13b]

Enbiyālar ıātemidür sevgülü⁹
Cümle mürseller içinde hem ulu¹⁰

Bir nidā geldi yine ol dem hemān
Yā Muğammed muştuluğ dir bī-gümān

¹   ağlumı anda : anda   ağlumı TS, TB

² Geçmedin üstüne dağı bir zamān TS, TB, Geçmedin üstüne hem dağı zamān Yİ, YA

³ ıumāşa : ıumāşa YM, YİBB

⁴ Sünnet olunmuş kesilmiş göbegi TS, Kesilmiş göbegi sünnet olunmuş Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Ne erkān var ise cümle kılınmış Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ ıoğusı : ıoğusı TS, TB, Yİ, YA, YM

⁷ arasında : arasını TS, TB, Yİ, YA

⁸ görüñ : uruñ TS, TB, Yİ, YA

⁹ Nebiler ıātemidür sevgülüsi Yİ, YM, YİBB, Hem nebiler ıātemi sevgülüsi YA

¹⁰ ıamu mürsellerüñ budur ulusu Yİ, YA, YM, YİBB

Cümle ‘ilm-i evvelîn¹ ü āhirîn
Hak̄k Te‘ālā saña virdi² cümlesin

400 Ben bu işde³ şöyle hayrân olmışam
Oğlumuñ yüzine bakup kalmışam

Üç kişi girdi içerü pes yine⁴
Beñzemezler hiç bu dünyā halkına⁵

Her biri başdan ayağa şöyle nūr
Yüzleri şankim güneşden balğ urur⁶

[YM,12b]

Ağ gümüşden elde bir ibriğ var⁷
Birisine elde zümürüd taş tutar⁸

Bu kez eydür birisine birisi⁹
Bu durur mağrib ü maşriğ ulusu¹⁰

405 Pes önüne tutdı taşı şun didi¹¹
Yā Muḥammed işbu taşta sen didi

Pes Muḥammed uzaduban¹² sağ elin
Şundi taşuñ ortasına ol hemîn

Didiler bu Ka‘be’yi kıldı kabül
Ortasıdur ‘ālemüñ zirā kim¹³ ol

Ol üçüncisi elinde bir para
Var ḥarīri kırmızı beñzer nūra¹⁴

¹ ‘ilm-i evvelîn : ‘ālem-i evvelîn Yİ, YA

² saña virdi : virdi saña YA

³ Ben bu işde : Pes bu işde TS, TB, Ben işitdüm YA

⁴ girdi içerü pes yine : girdi içerü nāgehān TS, TB, girdi içerü pes hemān Yİ, YA, geldi içerü pes yine YM

⁵ Beñzemez bu dünyā halkına ‘ayān TS, TB, Yİ, Beñzemez bu dünyā halkına gümān YA

⁶ Yüzleri şanki güneşdür berğ urur TS, TB, Yİ, YA, Yüzleri şankim güneşden berğ urur YM

⁷ Bir ibriğ ağ gümüş biri elinde Yİ, YM, YİBB, Birinüñ ağ gümüş ibriğ elinde YA

⁸ Zümürüdden yeşil taş var elinde Yİ, YM, YİBB, Zümürüdden yeşil taş var birinde YA

⁹ Şöyle dir ki birisine birisi TS, TB, Bu kez ider birisine birisi Yİ, Bu kez ider birine ol birisi YA

¹⁰ İşte budur iki cihān ulusu TS, TB, Bu durur maşriğ u mağrib ulusu Yİ, Budur hem maşrikuñ mağrib ulusu YA

¹¹ Pes önünde tutdı taşı şun didi TS, TB, Pes önüne kodı taşı şun didi YA, Pes önüne taşı dutdı şun didi YM

¹² uzaduban : üzre diye ben TB

¹³ kim : ki TS, TB

¹⁴ Var ḥarīri kırmızı beñzer bir nūra TS, TB, Var ḥarīri kırmızı beñzer ol nūra Yİ, YA

Açdı anı bir yüzük çıkdı hemān
Şöyle kim nūr ile ʔoldı bu cihān¹

410 Gözlerüm ʔamaşdı göricek anı
Pes birisi şundı aldı oğlını

ʔas içinde hem birisi şu ʔodı
İbriḳ ile ol biri anı yudı²

Ol şu ile yudı yidi kez anı³
Pes yüzi üzre çevürdi oğlanı⁴

[TS,22]

İki ʔalu ortasını gördi ol⁵
Ol yüzük ile hemān mühr urdı ol

[YİBB,14a]

Pes yine dönderdi ʔodı oğlanuñ⁶
Ol yüzügi başı altında anuñ⁷

415 Rāvi eydür ol melek Rıḍvān idi
Ol behiştüñ ḥāzini sulṭān idi

[Yİ,8a]

Pes başın ʔaldurdı yirden oğlunuñ⁸
ʔulağına ḥaylī söz didi anuñ

Fehm idemedüm sözin ne didügin⁹
Bu ʔadar añladum āḥirde hemīn¹⁰

Kim¹¹ sözinüñ āḥirinde söyledi¹²
Yā Muḥammed muştuluḳ olsun didi

¹ Şöyle ki nūr ile ʔoldı bu cihān TS, TB, Şöyle kim nūr ile ʔoldı bu cihān Yİ, YA

² Birisi ibriḳ ile anı yuyar YA

³ Ol şu ile yedi kez yudı anı TS, TB, Yİ, O şu ile yudı yedi kez anı YA

⁴ Pes yüzi üzre çevürdi oğlını TS, TB, Yİ, Pes yüz üzre çevirüben oğlını YA

⁵ İki ʔalusı arasına hem ol YA

⁶ Pes yine dönderdi ʔoydı oğlunuñ TS, Yİ, Pes yine dönderdi ʔodı oğlunuñ TB, Pes yine döndü ʔodı oğlanuñ YA, Pes yine dönderdi ʔodı sevgülümi ol YM

⁷ Yüzüğünü ol başı altında ol YM

⁸ Başını ʔaldurdı yerden oğlunuñ TS, TB, Yİ, YA, Pes başın ʔaldurdı yirden oğlunuñ YM

⁹ sözin ne didügin : aña ne didügin Yİ, ben aña didügin YA

¹⁰ Bu ʔadar şoñında añladum hemīn YA

¹¹ Kim : Hem YA

¹² söyledi : didi TB

[YA,6a]

Evvel āhir cümle halkuñ serveri
Sensin ol Haqq'ıñ ulu peygamberi

[YM,13a]

420 Enbiyālar hātemisin iy ulu
Haqq katında key ' azızsın sevgülü

Ƙamu dīnler¹ yigregidür hem dīnüñ
' Aklı irmez² mertebeñe kimsenüñ

Āmīne eydür çü bu sözi didi³
Oğlumuñ⁴ ağızına ağızını ƙodı

Yavrusına dāne virür gibi ƙuş⁵
Ƙodı ağızından anuñ ağızına hūş⁶

Bilmedüm neydi kim ağızına ƙodı⁷
Pes başını ƙaldurup şoñra didi

425 Yā Muḥammed ' ilmi ƙamu biz saña⁸
Evvel āhir virdük uş öñden şoña

Böyle didi ƙodı yire oğlanı⁹
Çünki ƙodı yire ben gördüm anı¹⁰

Secde ƙıldı oğluma her ne ki var¹¹
Taş u kerpiç dört yanında dört¹² divār

Ƙamusı tesbīh ü tehlīl itdiler¹³
Hem faşih dille işitdüm didiler¹

¹ Ƙamu dīnler : Ƙamu dīnüñ YM

² ' Aklı irmez : ' Aql irişmez YA, ' Aql irmez YM

³ Āmīne ider ki bu sözi didi TS, TB, Āmīne ider çü bu sözi didi Yİ, Çün Āmīne dir bu sözi söyledi YA, Āmīne eydür çün bu sözi didi YM

⁴ Oğlumuñ : Oğlunuñ TS, TB

⁵ gibi ƙuş : ƙuş gibi YA

⁶ hūş : ābı YA

⁷ Bilmedüm ne idi ağızına ƙodı TS, TB, Bilmezem ne idi ağızına ƙodı Yİ

⁸ ' ilmi ƙamu biz saña : ƙamu ' ilmi pes saña TS, TB, ƙamu ' ilmi biz saña Yİ, YA, ' ilmi biz ƙamu saña YM

⁹ ƙodı yire oğlanı : ƙodı yire oğlını TS, TB, Yİ, yire ƙodı oğlını YM

¹⁰ Çünki ƙodı yire gördüm ben anı TS, TB, Çünki yire ƙodı ben gördüm anı YA, Çünki ƙodı ben heman gördüm anı YM

¹¹ Secde ƙıldı her biri döndü var Yİ

¹² dört : ki Yİ, çār YA

¹³ Ƙamu tesbīh ü tehlīl eylediler Yİ, YA, YM, YİBB, ayrıca bu beyit TS ve TB'de 429. beyitten sonra yazılmıştır.

Secde kıldı her biri döndi yine^{2*}
Her birisi durdı³ yerlü yirine

430 Her biri El-ḥamdüli'llāh didiler⁴
Viridi seni bize Allāh didiler⁵

[YİBB,14b]

Zuhurıyla bu nūrun uş pāk olduḡ⁶
Küfürden ḡurtılup bu nūrı bulduḡ⁷

ZUHÛRĀT-I ʿACĪBE

Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün

Rivāyet kıldı ʿ Abdü'l-Muṭṭalib hem
Ki ben Kaʿbe içindeydüm dir ol dem⁸

[TS,23]

Divār-ı Kaʿbe'nün key ḡatı kütler⁹
Yüzi üstüne¹⁰ düşdi cümle bütler

Şafā Merve daḡı cünbişe geldi
Şalındı şöyle şankim cūşe¹¹ geldi

435 Taʿaccüb eyledüm sürdüm yüzümi
Uyumayum diyü¹² ovdum gözümi

Pes andan Āmīne evine vardum
Bileyüm ḡālını diyü ne gördüm

¹ Faşih dil ile işitdüm didiler Yİ, Feşāhat ile işitdüm didiler YA, Faşih dil ile işitdüm söylediler YM, YİBB

² her biri döndi yine : her birisi dördine TS, TB

* Bu beyit : -YA -YM, YİBB

³ durdı : ṡurdu TS, TB

⁴ Didiler her biri Elḡamdülillāh Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Ki virüpdü seni bize ol Allāh Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Ki pāk olduḡ zuhur ile bunuñ uş Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Küfürden pāk-nūr ile bunun uş Yİ, YM, YİBB Her küfürden pāk ider nūr ile uş YA

⁸ Kaʿbenün içinde idüm ben ol dem YA

⁹ key ḡatı kütler : ḡatı kütüleri TS, TB

¹⁰ üstüne : üstünde TS, TB

¹¹ cūşe : şāha YM

¹² Uyumayum diyü : Uyur mıyam diyü TS, TB, YİBB, Uyumışam didüm YM,

[YM,13b]

Bir aḳ bulut evi üstüne inmiş¹
Tamāmet ḳaplamış ivini² ḳonmuş

Evinden³ dürlü dürlü ḥüb ḳoḫular⁴
Meşāmuma gelüp⁵ maḥbüb ḳoḫular

Bu ḥālden ben be-ḡāyet medhūs oldum
Şanasın gitti ʿaḳlum bî-hüş oldum

440 Varup çün Āmīne evine girdüm
Oturmuş şöyle şādān anı⁶ gördüm

[Yİ,8b]

Ferahlıḡuñ nedür⁷ didüm sürürüñ
Ḳanı ne oldı alnuñdaḡı nūruñ⁸

Didi doğdı⁹ bir oḡlum vardı nūrum
Anuñ alnına bu durur sürürüm

[YA,6b]

Didüm oḡlan toḡurmaḡdan eşer hiç¹⁰
Yüzüñde yoḳ durur zerre ḳadar hiç¹¹

Didi va'llāh doğurdum uş bir oḡul
Ne oḡlan kim ata ana aña ḳul

445 Didüm göstergil imdi anı ḳanı¹²
Didi kim görmek¹³ olmaz şimdi anı

Didüm niçün didi bir kişi girdi
Ḳapudan içerü ḳarşuma tırdı

¹ inmiş : ḳonmuş TB

² ivini : evine TS, TB, Yİ, YA

³ Evinden : Evinde Yİ

⁴ ḳoḫular : ḳoḳular TS, TB, Yİ, YA

⁵ gelüp : gelür TS, TB, Yİ, YA, YM

⁶ şādān anı : kim şādān TS, TB

⁷ nedür : neden YM

⁸ Ḳanı n'oldı şol alnuñ daḡı nūruñ TS, TB, Ḳanı n'oldı şol alnuñdaḡı nūruñ Yİ, Dāḡı n'oldı şol alnuñdaki nūruñ YA, Ḳanı yā n'oldı alnuñdaḡı nūruñ YM

⁹ doğdı : toḡdı TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ hiç : yoḳ YA

¹¹ Yüzüñde yoḳ eşer zerre ḳadar hiç TS, TB, Yüzüñde zerre ḳadar hiç eser yoḳ YA, Gözüñde yoḳ durur zerre ḳadar hiç Yİ

¹² imdi anı ḳanı : anı imdi ḳanı TS, TB, Yİ, YA

¹³ görmek : görmez TB

Boyu yüce şanasın bir münāre¹
Yüzünüñ nūrı gündən āşikāre

[YİBB,15a]

Baňa didi ki bu oğluñı bekle
Bunı üç gün olunca gizlü şağla²

Hîç benî-âdem yüzünü görmesün³
Kimesne hergiz kıtına girmesün⁴

TENBİHÂT-I ‘ABDÜ’L-MUṬṬALİB

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

450 Kim⁵ melekler üç güne degin gelür
Hem ziyāret hem daħı⁶ hizmet kıılır

Ben didüm pes şağla kimse görmesün
Kıpuñı bağla ki kimse girmesün⁷

Döndüm andan dir⁸ ive geldüm yine
Muntazır oldum oturdum üç güne

[TS,24]

Gice gündüz çünkü üç günde⁹ tamām
Ol melekler hizmet itdiler müdām

[YM,14a]

Hîç benî-âdem kıtına girmedı*
Kimsene yüzün açuban görmesün¹⁰

¹ münāre : menāre TS, TB, Yİ, YA

² Bunı üç gün ü gice gizle şağla TS, Bunı üç gün ü gice bekle şağla TB, Bunı üç gün olunca gizle şağla Yİ, YA

³ Benî-âdem yüzünü görmesün hîç TS, TB, YA

⁴ Kıtına kimse her giz girmesün hîç TS, TB, Hîç kimesne hem kıtına girmesün Yİ, Kimesne kıtına hem girmesün hîç YA

⁵ Kim : Hem YA

⁶ Hem ziyāret hem daħı : Kim ziyāret eyler vü TS, TB, Yİ, Kim ziyāret kimsü YM, YİBB

⁷ Kıpuyı⁷ bağla ki kimse görmesün TS, TB, Yİ, YA

⁸ dir : ben YA

⁹ çünkü üç günde : üç güne degin TS, TB, Yİ, YA

* 454. beyit : -Yİ

¹⁰ Kimse yüzün açup anı görmesün TS, TB, YA

455 Çünkü üç gün geçti¹ halka söyledüm
Muşafâ'yı aşikâre eyledüm

Âmîne'nüñ evine vardum hemîn
Kapı açdı² içerü girdüm hemîn

Vardum açdum ben Muḥammed yüzini
Vâlih oldum göricek ben yüzini³

Evvel âdemden Resûl'üñ yüzini
Ceddi ' Abdü'l-Muḩḩalib gördi anı

Ḩundağından taşra çıkardı elin
Göge karşı açdı depretdi dilin

460 Yüzi nûrından evüñ divârları
Gün toḩunmuş gibi oldu her biri

Pes eli birle işâret itdi ol*
Ceddinüñ çünkim yüzün⁴ gördi Resûl

Şöyle kim virür gibi aña selâm
Ceddinüñ yüzine karşı ol imâm

Baḩdı güldi⁵ luḩ ile şöyle şirîn
Cân da olmaz dünyede öyle şirîn⁶

Çünkü ' Abdü'l-Muḩḩalib anı görür
Böyle luḩ ile o sultânı görür

[YİBB,15b]

465 Gerçi şüretde tıfıl oğlan durur
Ma' nada ' âlemlere⁷ sultân durur

Yüzi beñzer aya kaşları hilâl
Ḩoḩusına beñzemek müşge muḩâl¹

¹ geçti : oldu YA, YM

² açdı : açdum YM

³ Vâle oldum dir göricek yüzini TS, TB, Yİ, YA

* Bu beyit'in 1. mısrası ile 2. mısrası TS, TB, Yİ ve YA'da yer değiştirmiştir.

⁴ çünkim yüzün : yüzünü çün YA

⁵ güldi : gördi TS, TB, Yİ, YA

⁶ Gelmemiş böyle cihâna bir şirîn YA, Cân da olmaz dünyede şöyle şirîn Yİ, Cân daḩı olmaz dünyâda öyle şirîn YM, YİBB

⁷ ' âlemlere : ' âlemde ol TS, TB

[Yİ,9a]

Nūrınuñ aydınlığı tolmış² tamām
İve yirden göge dek yitmiş tamām³

[YA,7a]

Şādılıqdan bî-ķarār oldı hemān⁴
Yağmalandı tārūmār oldı hemān⁵

Çoķ şükürler eyledi ķıldı du⁶ ā⁶
Şaķla düşmandan bunı dir⁷ iy Hūdā

470 Pes didi yā Āmīne durğıl örü⁸
Oğluñuñ yüzine baķ gelgil berü⁹

Kim bugün āfāķ içinde bir oğul
Buña beñzer anadan toğmış degül

[YM,14b]

Kimsenüñ bu resme oğlı ola mı
Ya¹⁰ beşerden böyle insān gele mi

Āmīne Hātun yirinden tırdı tiz
Vardı¹¹ oğlınuñ yüzini gördi tiz

¹ Koķusına beñzemez müşg ü muħāl TS, TB, Koķusına beñzemez miske muħāl Yİ, Koķusına beñzemez misk-i ħayāl YA

² tolmış : dutmış TS, TB, Yİ, YA

³ Tā ki yirden göge dek yetmiş tamām TS, TB, Ev içinden tā göge yetmiş tamām YA

⁴ oldı hemān : oldı hemīn TS, TB, Yİ, oldum hemīn YA

⁵ Yağmalandı tārūmār oldı hemīn TS, TB, Yİ, Gitdi aqlum tārūmār oldı yaķın YA

⁶ du⁶ ā : tañā Yİ, ⁶ atā YA

⁷ düşmandan bunı dir : bunı düşmeninden TS, TB, düşmeninden bunı Yİ

⁸ durğıl örü : tırgıl örü TS, TB, Yİ, YA

⁹ baķ gelgil berü : baķgil gel berü TS, TB, Yİ, YA, YM

¹⁰ Yā : Tā TB

¹¹ Vardı : Geldi YA

MEDHİYYE

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

[TS,25]

Ki tābān yüzi nūr-ı māha beñzer
Melekler kıl gibi ol şāha beñzer

475 Egerçi şūreti insāna beñzer
Velī başdan ayağa cāna beñzer

Kemāline irişmez ' aql u idrāk
Cemāli Yūsuf-ı Ken' ān' a beñzer

Yüzinüñ rengi gülden dahı nāzik*
Kokısı müşgine¹ reyhāne beñzer

Gözinüñ² bağışından cān ezilür
Dudağı³ la' l ile mercāna beñzer

Vücūdından ev içi cennet oldı
Bu uçmak şāhı ol Rıdvān' a beñzer

480 Anasınıñ yüzine bağıdı güldi
O gülmekden ev içi nūr⁴la tıldı

Ulağıdı nūrı çığıdı āsumāna⁵
Tamāmet nūr ile tıldı zamāne

[YİBB,16a]

Yidi⁶ gökler kamu nūr ile tıldı
Tebessüm itdi çün luğ ile güldi

Anası bağıdı gördi çünkim⁷ anı
Şanasın ölmüş iken buldı cānı

* Bu beyit TS, TB, Yi ve YA'de 477. beyitten sonra yazılmıştır.

¹ müşgine : müşk ile TS, TB, misk ile Yİ, YA

² Gözinüñ : Yüzinüñ Yİ

³ Dudağı : Tudağı TS, TB, Yİ, YA

⁴ iv içi nūr⁴la : cihān nūr ile YA, ev içi nūra YM, ev içi nūr YİBB

⁵ Ulağıdı çığıdı nūrı āsumāna TS, TB, Ulağıdı ol nūr çığıdı āsumāna Yİ, Çığıdı ol nūr irişdi āsumāna YA

⁶ Yidi : Yir ü TS, TB

⁷ bağıdı gördi çünkim : çünki bağıdı gördi TS, TB

Sevindi gönli şādān oldu hurrem
Feraḥ tıldı yirine gitdi hem ğam¹

485 Feraḥdan ‘aqlı gitdi² qaldı taña
Du‘ālar oqıdı³ üfürdi aña

VELĀDET-İ ŞERİF’ÜN HERKESE TUVULMASI

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Mekke⁴ içre mevlüdü oldu ‘ayān
Geldi gördi merdümānı hem zenān⁵

Ƙamu yirlerden işiden⁶ geldiler
Gördiler cümle ziyāret kıldılar

Yüzi beñzer aya qaşları hilāl*
Ƙoqısına beñzemek miske muḥāl⁷

Gördiler kim bir ‘aceb oğlan durur
Nice oğlan bir ulu sulṭān durur

[YM,15a]

490 Yüzine baqan⁸ cemālini gören
Cümle ḥayrān oldılar anda varan⁹

¹ hem ğam : pür-ğam Yİ, hep ğam TS, TB, YA

² ‘aqlı gitdi : gitdi ‘aqlı TS, TB, Yİ, YA

³ oqıdı : oqıyup TS, TB

⁴ Mekke : Ka‘be TS, TB

⁵ Geldi gördi merdümān ü hem zamān TS, TB, Geldi gördi merdümānı hem zamān Yİ, YA

⁶ yirlerden işiden : yirden işidenler Yİ, YA

* 488. beyit : -YM, -YİBB

⁷ beñzemek miske muḥāl : beñzemez müşkü muḥāl TS, TB

⁸ yüzine baqan : yüzine baqup TS, TB, Yİ, yüzini gören YM

⁹ anda varan : andan revan YM

MEDHİYYE-İ CENĀB-I SEYYİDÜ'L-MÜRSELİN

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

[TS,26]

Didiler bu 'aceb insān¹ mıdur ki
Ya ādem şūretinde cān mıdur ki

[Yİ,9b]

Melā'ik² daḥı bu luḥf ile olmaz
'Aceb bu cān u ya³ cānān mıdur ki

[YA,7b]

Bu dūñyā ḥalkına hīç beñzemez bu
Bize Ḥaḳḳ'dan 'aceb mihmān mıdur ki⁴

Yüzine bakmağa gözler doyulmaz⁵
'Aceb bu bir ulu sulṭān mıdur ki

495 Koḥusı cān dimāğın tāze kıldı
Şacı müşg mi ki yā reyḥān mıdur ki⁶

Ay alnı nūrı rūşendür güneşden⁷
'Aceb yüzi meh-i tābān mıdur ki

Gözine bakıcaḳ cānlar üzilür⁸
'Aceb cādu durur⁹ fettān mıdur ki

Şacı zulmet yañağı nūra beñzer
Dudağı çeşme-i ḥayvān mıdur ki

Anadan böyle oğlan doğduğı yoḳ
'Aceb bu bir ulu burhān mıdur ki

¹ insān : sultān YM

² Melāik : Melekler TS, TB, Yİ, YA

³ u ya : ile TS, TB, veya Yİ, YA, YM

⁴ ki : bu TS

⁵ doyulmaz : toyamaz TS, TB, kamaşur Yİ, YA

⁶ Şacı ya müşg mi ya reyḥān mıdur ki TS, TB, Şacı misk mi veya reyḥān mıdur ki Yİ, YA

⁷ Ay alnı rūşinādür bu güneşden TS, TB, Alnı nūr-ı rüşen aydın güneşden YA

⁸ üzilür : ezilür TS, TB, Yİ, YA

⁹ 'Aceb cādu durur : 'Aceb bu cān mıdur TS, TB, 'Aceb cādu mıdur Yİ, YA

[YİBB,16b]

500 Görenler ihtiyārsuz bende olur*
Kā'ināta hüküm ider cān mıdur ki

Katında cümle maqşūd hāşıl olur
Bu bir ma' deni eşya kān mıdur ki

Vücūdından cihān oldu münevver
Koğusından meşām oldu mu' aţtar

Dem-be-dem gökden yaña dutar gözin¹
Söyler ammā fehm idemezler sözin²

Görenler hüsnüni hayrān olurlar
Bağarlar yüzine şöyle³ kalurlar

505 Hasret idüp kamu eydür n'olaydı⁴
Bizüm de böyle oğlumuz olaydı⁵

Zi-temennā-yı muhāl fāsīd hayāl⁶
Öyle oğlan bir dağı doğmağ muhāl⁷

LĀĦİKA-İ SĪBĀĶ

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Rāvi eydür kim ki anda vardısa
Āmīne Hāţun evine girdise

[YM,15b]

Çünkü çıkdı geldi andan bir koğu⁸
Şöyle kim⁹ dünyāda olmaz eyle bū¹

* 500. ve 501. beyit : -TS, -TB, -YM, -YİBB

¹ Tutar gökden yaña her dem gözini TS, TB, Dem-be-dem gökden yaña dutar yüzün Yİ, YA

² Ne söyler ağlamazlar bir sözünü TS, TB

³ şöyle : bī-cān TS, TB

⁴ Teğassürle ider cümle n'olaydı TS, TB, Hased idüp kamu ider n'olaydı Yİ, Hased idüp kamu dirler n'olaydı YA, Hased idüp kamu eydür n'olaydı YM

⁵ Bu oğlan gibi bizüm de olaydı TS, TB, Böyle oğlumuz bizüm de olaydı Yİ

⁶ Zi-temennā-yı fāsīd bir hayāl Yİ, Zi-temennā'ı vü fāsīd hayāl YA Temennā-yı muhāl fāsīd hayāldur TS, TB

⁷ Bu oğlan gibisi doğmağ muhāldur TS, TB

⁸ Girdi çünkim çıkdı andan bir koğu TS, TB, Girdi çünkim çıkdı andan bir koğu Yİ, Çünkü andan çıkar idi hub koğu YA, Çünkü çıkdı geldi anda bir koğu YM

⁹ kim : ki TS

Dilediler kim keseler göbegin^{2*}
Gördiler ol dağı kesilmiş yakın

510 Didiler iy Āmīne Hātun saña³
Kaldı bu işbu işüne senün taña

Oğımadiñ kimse doğdı oğlunuñ⁴
Tertibini cümle sen itdün anuñ⁵

Göbegin hem sen kesersin⁶ ne aceb
Ne durur bu işüne digil sebeb⁷

[TS,27]

Didi va'llāh ben buña el urmadum
Kundağına hem bunı⁸ ben şarmadum

İlle bunuñ tertibi her ne ki var⁹
Kendü kıldı luğf ile Perverdigār

515 Kudretin izhār idüp ol bī-zevāl¹⁰
“Kün fe-kān”¹¹ emri ile Celle Celāl¹²

Kendü düzdi her ne kim düzdise ol
Buña kimse hiç¹³ elin urmuş degül

[Yİ,10a]

Gitdiler pes tañla geldiler yine
Kim yuyalar sürme çeke gözine¹⁴

¹ eyle bñ : öyle bñ TS, TB, Yİ, YM, ol koğu YA

² Dilediler keseler kim göbegin TS, TB, Dilediler keseler hem göbegin YA

* Bu beyit Yİ ve YA'da 511. beyitten sonra yazılmıştır.

³ Ey Āmīne didiler Hātun saña TS, TB, Didiler kim yā Āmīne bil saña YA

⁴ Oğımadiñ kimse doğdı oğlunuñ TS, TB, Yİ, Dimeđük kimseye doğdı oğlunuñ YA

⁵ Tertibini cümlesin itdün anuñ YA

⁶ Göbegini kesersin sen YM, Göbegini sen kesersin YA

⁷ Ne durur bu işüne nedür sebeb TS, TB, Ne durur bu işüne senin sebeb Yİ, YA, Ne durur bu işün digil ne sebeb YM

⁸ Kundağına hem bunı : Kundağına bunı hem Yİ, Hem kundağına bunı YM, Hem kumadına bunı YİBB

⁹ tertibi her ne ki var : tertibin her ne ki var TS, TB, Yİ, tertibini her ne var YA

¹⁰ Kudret ile çünkü kıldı bī-zevāl YA, Kudreti çünkü ol bī-zevāl YM, Kudreti bī-çün ile ol bī-zevāl YİBB

¹¹ “Ol ve hemen oldı.” Hadis-i Şerif, (Ali el-Muttakî, Kenzü'l Ummāl, VI, 130)

“Allah u Teāla ancak üç şeyi eliyle yarattı. Diğer mahlūkāta ise “ol” dedi ve hemen oldı. Kalemî, Ādemi ve Firdevs cennetini eliyle yarattı. Ve Firdevs cennetine şöyle dedi: “İzzet ve celalime yemin ederim ki cimri kimse bana cennette komşu olamayacak; deyyūs da cennetin kokusunu duyamayacaktır.”

¹² emri ile Celle Celāl : emr ile ol Celle Celāl TS, TB, YM, YİBB

¹³ kimse hiç : hiç kimse TS, TB

¹⁴ Yuya hem sürme çekeler gözine Yİ, Yuyalar sürme çekeler gözine YA

[YA,8a]

Gördiler yunmuş arınmış pāk yüzi
Sürmelenmiş kıyma kipriklü¹ gözi

[YİBB,17a]

Hîç benî-âdem el urmamış aña
Kaldılar ol mevlüde cümle² taña

520 Didiler virmek gerekdür buña ad
Ceddi ‘ Abdü’l-Muṭṭalib’dür geldi şād

Göñline Hakk anda³ ilhām eyledi
Kim bunuñ adı Muḥammed’dür didi

Çün yidi gün geçdi ‘ Abdü’l-Muṭṭalip
Mekke’nüñ halkın kamu da‘ vet kıluṭ

Hoş toy itdi ulu mihmān eyledi
Çok deve çoç kuzı⁴ kurbān eyledi

Virdi miskinlere ṭonları o gün^{5*}
Çok ṭa‘ āmlar yidürüp itdi düğün⁶

[YM,16a]

525 Her ki varsa derviş öksüz ya esir⁷
Şol kadar virdi ki oldu cümle sir⁸

Şöyle mihmān eyledi kim nice yıl
Söyler idi anı cümle şehir ü il⁹

İşbu kıssa burada olsun tamām¹⁰
Diñleyene rahmet olsun vesselam¹¹

¹ kıyma kipriklü : kıyma kirpiklü TS, TB, dağı kipriklü YA, kıyma kıuyruklu YM, YİBB

² ol mevlüde cümle : mevlüdına anuñ TS, TB, bu mevlüde cümle YA

³ anda : böyle Yİ, YA

⁴ çoç kuzı : çoç dağı YA, çoçlar da Yİ, vü çoçu TS, TB

⁵ ṭonları o gün : ṭoyladı o gün TS, TB, YA, ṭullara o gün Yİ

* 524. beyit : -TS, -TB

⁶ Çok ṭa‘ āmlar dürlü dürlü dağı ṭon Yİ, YM, YİBB

⁷ Her ki varsa derviş öksüz esir TS, TB, YA, Ne ki varsa derviş ü öksüz esir Yİ

⁸ kamu oldu sir : cümle oldu sir TS, TB, oldu cümle sir Yİ, kıalmadı faqir YA

⁹ Şöyle yedi anı cümle şehri il TS, TB

¹⁰ İşbu kıssa burada olsun tamām : Bu hikāyet burada oldu tamām TS, TB

¹¹ Diñleyene rahmet olsun hāşş u ‘ āmm TS, TB, YA, Oқыana diñleyene hāqıqdan selām Yİ

KAŞİDE-İ ÇEŞM-İ MUŞTAFÂ VE KATL ŞODEN-İ SÜKÂN-I MEL'ÛN

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Hâmuş olma nâle kı l iy ' andelîb
Söylegil¹ sen dağı olduçça naşîb

Çün hisâb ile durur söz ü nefes
Bunda pes² bu menzile kı lma heves

530 Hoş maqâm idi fenâsı olmasa
Günde biñ cevr-i ' anâsı³ olmasa

Bu yirde kimsenüñ yoğdur beğâsı*
Fena destindedür cümle beğâsı

' Ākıl iseñ ço fenâ bāzārını
Var taleb kı l ol beğâ gü l z ā r ını

Sa' y kı l kim irişesin gü lşene
Ne bağarsın bu tütünlü kü l h ana

Hāşılı yüz karasıdur kü l h anuñ
Ço bunu terk it var iste⁴ gü lşenüñ

[TS,28]

[YİBB,17b]

535 Sen bunu terk it bu seni itmeden
Ço bunu geñsüz koyuban gitmeden⁵

Sürmedin bundan seni bu rüzigār
Söyle bir söz kı lala senden yādigār⁶

Çünkü irdi biş yaşına Muştafā
Āmîne'ye irdi fermān-ı Hūdā

¹ Söylegil : Şöyle gel TS, TB

² pes : sen TB

³ biñ cevr-i ' anâsı : cevri biñ ' anâsı YA

* 531. beyit : -TS, -TB

⁴ iste : ise TS, TB

⁵ Ço bunu geñsüz koyuban gitmeden Yİ, Ço bunu geñsün koyuban gitmeden TS, TB, Hem gönülsüz koyubanı gitmeden YA, Ço bunu şeksüz koyuban gitmeden YM

⁶ Söyle bāri kı lala senden yādigār YA, Söyle senden kı lala bāri yādigār YM

Va' desı irişdi öldi anası
 aldı öksüz ol cihān yik-dānesi¹

[YA,8b]

Öldi ata ana oldu ol yetim²
 Düşman içre dostını³ kıldı yetim

[Yİ,10b]

540 Çün şadefdür bu cihān ol dürr durur*
 Bu şadefde beñdeři yo bir durur⁴

[YM,16b]

Lā-cerem oldu yetim ol řāh-ı dīn
 Ata ana bislemedi pes⁵ yaın

Kim⁶ ĥabīb ile muib ortasına
 Maşlaat olmaz gire ata ana⁷

Hem daı bu mu' cizāt ola ulu
 Kim cihāna gelicegez ol ulu

Dünye ĥalkı hep āna düşmān idi
 Yaluñuz ortada ol bir ten⁸ idi

545 Mu' cizāt olmaya mı kim bir yetim
 Dünye ĥalkın başdı cümle⁹ şöyle kim

Bunlaruñ¹⁰ bāıl dīnin bozdı tamām
 Kendüñüñ bu Ĥa dīnin düzdi tamām

Ceddi ' Abdü'l-Mutalib aldı anı
 Olı yirine oul kıldı¹¹ anı

¹ Yine öksüz aldı ol yek-dānesi YM

² Öldi ana hem ata aldı yetim YA, Öldi ata ana ol oldu yetim YİBB

³ dostını : dost anı YM

* 540. beyit : -Yİ, -YA

⁴ Bu şadefden beñzesi yo bir durur TS, TB

⁵ bislemedi pes : beslemedi bil TS, TB, Yİ, YA

⁶ Kim : Hem YA

⁷ ata ana : anasına TB

⁸ ortada ol bir ten : ol ortada tābān TS, TB, ortada ol bir cān Yİ, YA

⁹ başdı cümle : cümle başdı TS, TB, başdı tā ki YM

¹⁰ Bunlaruñ : Putlaruñ TS

¹¹ kıldı : etdi YA

Dünyenüñ dahı şafâsın görmedin¹
Lezzetin zevkın vefâsın görmedin

Gör nice çekdi cefâsın miñnetin²
Rūzigāruñ yimedın çok ni^cmetin

550 Anası derdi için ol gül^c izār
Gice gündüz ağlar idi zār u zār

Hasret ile dört yaña baqar idi
Gözlerinüñ yaşları aqar idi³

[YİBB,18a]

Ol⁴ kadar kim dökdi yaşın ağladı*
Ol mübârek gözleri hem ağrıdı

Mekke'de her kim ki var ise tabīb⁵
^cArzâ kıldı cümle⁶ ^cAbdü'l-Muṭṭalib

Kimsene dermān bulımadı aña⁷
Hiçbiri çäre bulımadı⁸ aña

555 Artar idi derdi⁹ olduqça ^cilāc
Bed-ter oldı kimse kılduqça ^cilāc¹⁰

Bir gün otururdu ^cAbdü'l-Muṭṭalib^{11*}
Başını dizinde qomışdı ḥabīb¹²

Bir Yahūdī ulu ruhbān var idi
Ol¹³ Benī-Hāşim ile dostlar idi

¹ görmedin : sürmedin TS, TB, Yİ, YA

² cefâsın miñnetin : cefâ vü miñnetin YA, Yİ

³ Ol mübârek gözleri ağlar idi TS, TB, Yİ, Ol mübârek gözleri aqar idi YA

⁴ Ol : Şol Yİ, YA

* 552. beyit : -TS, -TB

⁵ tabib : gelüp TS, TB, Yİ

⁶ ^cArzâ'a kıldı cümle : ^cArz kıldı cümle TS, TB, Yİ, YA, ^cArz kıldı cümlesine YM

⁷ Kimseler dermān bulamadı aña TS, TB, Yİ, Kimse dermān bulmadı hergiz aña YA

⁸ bulımadı : kılamadı TS, TB, Yİ, kılmadı YA, YM

⁹ Artar idi derdi : Artdı derdi aña TS, TB, İster idi derdi YA

¹⁰ Better oldı kimse kılduqça ^cilāc TS, TB, Yİ, Better oldı kimse itdükçe ^cilāc YA

¹¹ Örü tırdı bir gün ^cAbdü'l-Muṭṭalib YA

* 556. beyit : -YM

¹² Başını dizi üzre qodı ḥabīb YA

¹³ Ol : Hem YA

Geldi ‘ Abdü’l-Muṭṭalib katına ol
Didi yā seyyid¹ neden göñlün melül

[TS,29]

[YM,17a]

Didi ki yā ruhbān işbu oğlumuñ²
Göz çökezleri katı ağrır bunuñ³

560 Bu benüm oğlum durur derdi baña
Bu melülligi getürdi gör saña⁴

Çoq ‘ ilāc eylediler oñmadı bu⁵
Ağrıyıldan hiç dağı⁶ diñmedi bu

İşbu fenden nesne sen bilür iseñ^{7*}
Ger bu derdüñ çāresin kıılır iseñ

Uş ne deñlü dir iseñ māl⁸ vireyüm
Maṭlūbuña hem seni⁹ irgüreyüm

Didi ruhbān aç yüzini göreyüm¹⁰
Bağuban¹¹ gözine derdin şorayum

[YA,9a]

565 Çünkü yüzün Muştafā’nuñ açdılar
Tābişinden nūrınuñ halk kaçdılar¹²

[Yİ,11a]

Merd-i Rāhib¹³ çünkü gördi ol nūrı¹⁴
Yüzi şarardı kamaşdı gözleri¹⁵

¹ ya seyyid : ya pīr ya TS, TB

² Didi ki yā ruhbān işbu oğlanuñ TS, TB, Didi yā ruhbān bu dem bu oğlanuñ YA, Didi yā ruhbān kim işbu oğlumuñ YM

³ Göz çekezleri katı ağrır anuñ TS, TB, Göz çuğurları katı ağrır bunuñ Yİ, Göz çekerleri katı ağrır bunuñ YM

⁴ getürdi gör saña : getürür gör baña TS, TB, Yİ, getürür hem baña YA, getüren gör baña YM

⁵ oñmadı bu : olmaz iyü YA

⁶ Ağrıyıldan hiç dağı : Ağrıyıldan dağı hiç TS, TB, Ağrıyıldan berü hiç Yİ, YA, Ağrıyıldan berü YM

⁷ Bir ‘ ilāc ile dağı bilür isen YA

* Bu beyit TS ve TB’de 564. beyitten sonra yazılmıştır.

⁸ dir iseñ māl : māl dilerseñ YA

⁹ hem seni : seni hem YA

¹⁰ Didi aç yüzini anuñ göreyüm YM

¹¹ Bağuban : Bağayum TS, TB, Yİ, YA

¹² Tā başından dūlbendini çözdiler Yİ, Tā başından nūrınuñ halk kaçdılar YA, YM

¹³ Merd-i Rāhib : Mesd-i Rāhib Yİ

¹⁴ ol nūrı : nūrını YA

¹⁵ Gözleri kamaşdı şarardı yüzi Yİ, YM, YİBB, Gözleri kamaşdı görmez yüzini YA

Döndi didi bu senüñ oğluñ degül
Atasuz anasuz olur bu oğul¹⁴

Bunı kimseye dağı göstermegil²
Bu ʃabīblerüñ³ eline virmegil

[YİBB,18b]

Kim ulu⁴ düşmen durur buña ʃamu
Cehd iderler kör ola bu iy ʃamu⁵

570 ʃoyduğı⁶ otlar ʃamu ağı durur*
Derdini bunuñ⁷ anuñçün azdurur

Didi yā ben nideyüm digil baña
Didi bunuñ çāresin idem saña

Var durur Cuḥfe'de bir rāhib ulu
Al bunı ilet sen aña iy ulu⁸

Ol⁹ mübārek pīr durur ʃömri dırāz*
Ol bilüpdür¹⁰ vardur anda dürlü rāz

Buña dermān olur ise ol bilür¹¹
Ger bilürse taḫşir itmez ol ʃılur¹²

575 Pes yarağ eyledi ʃ Abdü'l-Muṭṭalib
Aldı üç oğlun bile bile ḫabīb¹³

Hevdec içre ʃodılar peygamberi
Bilesince hem ebeciği ʃarı

¹ Atasuz hem anasuzdur bu oğul YA

² Bunı zinhār kimseye göstermegil TS, TB, Yİ, YA

³ Bu ʃabīblerüñ : Bunı ʃabībler TS, TB

⁴ Kim ulu : Kim olar YM, Hem olar YA

⁵ Cehd iderler ola bu oğlan ʃamu TS, TB, Cehd iderler kim ola bu iy ʃamu Yİ

⁶ ʃoyduğı : ʃoduğı YİBB

* 570. beyit : -YM

⁷ bunuñ : bütün Yİ

⁸ Al bu sulṭānı götür olur eyü TS, TB, Bu sulṭānı aña ilet iy ulu Yİ, Aña bu sulṭānı ilet iy ulu YA

⁹ Ol : Ulu TS, TB

* 573. beyit : -TS, -TB

¹⁰ bilüpdür : bülüpdür YM, YİBB

¹¹ bilür : bilüp YM

¹² ʃılur : ʃılup YM

¹³ Aldı üç oğlan bile hem ol ḫabīb TS, TB, Aldı üç oğlını bile ol ḫabīb Yİ, Aldı üç oğlanını bile ḫabīb YA, Aldı pes üç oğlını bile ḫabīb YM

[YM,17b]

Bir dedesi üç ‘ ammusıyla bile
Girdiler Tañrı’ya şıgınuş yola

Çünki şeytān işbu hāli diñledi
Tiz sevindi ol la‘ in beliñledi¹

Bir ‘ Arab var idi yolda vardı ol²
Ol kabīlenüñ içine girdi ol³

580 Bir ulu ruhbāna dönmüş ol la‘ in
Vardı telbīs itdi ol halka⁴ hemīn

Didi kim ne oturursız turuñuz
Uş ğarīm⁵ irişdi yarağ görüñüz⁶

Ol cihān mülkin yıkıcı⁷ oğlan uş
Geldi gideyorur uşda size tuş⁸

[TS,30]

Bilesince⁹ dört¹⁰ kişi bir nice kul
Cümlesi on kişiden artuğ degül

Ƙanluñuzdur Ƙanuñuzı aluñuz¹¹
İrdi fuşsat er gibi¹² tiz oluñuz

585 Öldürüñ Ƙomañ diri¹³ birisini
Ne ol oğlanı ne ğod irisini¹⁴

[YİBB,19a]

Dünyede ğoş aduñuz söyleniser
Ta Ƙıyāmet aduñuz söyleniser¹⁵

¹ Tiz segirtti ol la‘ in vā inledi TS, TB, Tiz segirtti ol la‘ in vay inledi Yİ, YA

² Bir ‘ Arab var idi anda vardı ol Yİ, Bir ‘ Arab var idi anda ol la‘ in YA

³ Ol kabīle içine girdi hemīn YA

⁴ halka : halkı TS, TB, Yİ, YA

⁵ ğarīm : ğarīb TS, TB

⁶ görüñüz : kılñız YA

⁷ yıkıcı : yaƘıcı TS, TB, Yİ, YA

⁸ Geldi gider budur uşda size tuş TS, TB, Geldi gidiyor irişüñ aña ğuş YA, Gideyorur uşda şimdi size tuş YM

⁹ Bilesince : Bilesinde TS, TB

¹⁰ dört : bir TB

¹¹ Ƙatlıñızdır Ƙanuñuzı aluñuz YM, Ƙatılıñızdır Ƙanıñız alıñız TS, TB

¹² gibi : kişi TS

¹³ diri : anuñ YA

¹⁴ Ne ğod ol oğlanı ne irisini YM

¹⁵ aduñuz söyleniser : āferīn eyleniser TS, TB, Yİ, YA

Uşda ben Ẓā'if iline varuram
Ol ilūñ daḥı çerisin¹ aluram

Şol fülān vādide siz ḥāzır oluñ²
Ben önünden pes siz ardından³ gelūñ

[YA,9b]

Ol ḳabīlede ne kim eṣrārı var⁴
Dört yüz er cengi ata oldu süvar⁵

590 Ol yañadan yine İblīs ü la' in⁶
Vardı Ẓā'if'e keşiş olmuş⁷ hemīn

[Yİ,11b]

Geydügi ḳara işi baḥtu⁸ siyāh
Bir 'aşā dutar elinde ḳılur āh⁹

Didiler iy şeyḥ n'olduñ ḥāl nedür
Didi gösterūñ uluñuz ḳandadır¹⁰

Beg ḳatına vardı çün girdi aña¹¹
Ḥürmet itdi çünki beg gördi aña¹²

[YM,18a]

Didi nirden gelişūñ nedür işūñ
Ne ḳişisiñ bunda var mı bilişūñ

595 Didi geldüm bir işe anuñ size
Aşşısı çoḳdur velī yoḳdur bize

Şol bir oḒlan kim işidür siz anı
Mekke'de yaḳında ḳopan oḒlanı

¹ daḥı çerisin : çerisini hem YA

² Şol vādide gele siz ḥāzır oluñ YA

³ pes siz ardından : hem siz ardından TS, TB, Yİ, siz daḥı arddan YA

⁴ Ol ḳabīle durur kim eṣrārı var Yİ, Ol ḳabīlede nice eṣrārı var YA

⁵ Dört yüz ceng eri oldu süvar Yİ, Dört yüz ceng eri olur bu dem süvar YA, Dört yüz ceng erleri oldu süvar TS, TB

⁶ Ol yañadan hem yine İblīs la' in TS, TB, Yİ, YA

⁷ olmuş : olur YA

⁸ baḥtı : aḒzı TS, TB

⁹ Bir 'aşā dutar vü ditrer ḳılur āh Yİ, Bir 'aşā ditrer elinde eyler āh TS, TB

¹⁰ Gösterūñ dir uluñuz hem ḳandadır YA

¹¹ aña : nā-gāh TS, TB, Yİ, la' in YA

¹² Ḥürmet itdi çün bunu gördi o şāh TS, TB, Ḥürmet itdi çünki bunu gördi şāh Yİ, Ḥürmet itdi beg aña gördüñ la' in YA

Kim ‘ Arab ʔomarını ol dűriser¹
Putları műlkden yabana sűriser²

Eski dġnleri ʔamu ol bozısar
Kendűden ol bir yiđi dġn dűziser

Hevdec ile geldi gider uş yola
Dűrt biş ādem var hemān ancak bile³

600 űnki fırsatdur ġanġmet gűr anı⁴
Gel kerem ʔıl ʔurtar andan insānı⁵

Bu cihān durduʔça ad dā ’im olur⁶
Ululıġuđ dā ’imā⁷ ʔā ’im olur

SŪKĀN-I DŪŞMĀNUĐ HURŪCI

Mefā’ ilűn Mefā’ ilűn Fe’ űlűn

O mel’ űn sűz ile gűr ol la’ ġni⁸
ʔıġırdı cem’ ʔıldı leşkerini⁹

[TS,31]

[YġBB,19b]

Sűvār oldu ata bindi o mel’ űn
Yűridi cenge ʔaşd itdi ol azġűn¹⁰

Hem ol key pehlevān gűrbűz er idi¹¹
Anı biç kişiyē¹² şayarlar idi

¹ Kim ‘ Arab ʔomarını ol dűriser : Kim ʔomarını bunuđ ol dűriser TS, TB, Bu ‘ Arab ʔomarını ol dűriser YA

² Putları műlkden yabana sűriser TS, TB, Begleri műlkden yabana sűriser Yġ, Begleri melikleri hem sűriser YA, Putları Mekke'den yabana sűriser YM

³ Dűrt beş ādem var durur ancak bile TS, TB

⁴ űn fırsatdur urasın ol oġlını YA, ű fırsatdur ġanġmet gűr sen anı YM, YġBB

⁵ Gel kerem ʔıl ʔurtar andan cihānı Yġ, Kerem ʔıl ʔurtar andan bu cihānı YA, YM, YġBB

⁶ Cihān ʔurduʔça aduğ dā ’im olur Yġ, YM, YġBB

⁷ dā ’imā : hemāşe Yġ, YM, YġBB

⁸ O mel’ űnuđ sűzi gűr ol la’ ġni TS, TB, Yġ, O mel’ űnuđ sűziyle ol la’ ġni YA, YM

⁹ ʔıġırdı cem’ itdi leşkerini Yġ, ʔıġırdı cűmle dirdi leşkerini YA

¹⁰ ol azġűn : o mel’ űn YA, ki azġűn :

¹¹ Hem ol bir pehlevān gűrbűz er idi TS, TB, Hem ol ki pehlevān gűrbűz er idi Yġ, YA, Hem ol pehlevān gűrbűz la’ in erdi YM

¹² kişiyē : kişide Yġ

605 Yine biñ dağı ādem bindi bile¹
Yaraqlu leşker ile tertīb ile

Sükān idi hem adı ol la^c inüñ
Ol idi pehlevānı leşkerinüñ

Öñünce bile şeytān reh-nümünī²
İletdi hevdecüñ yirine anı³

Çü ^c Abdü'l-Muṭṭalib gördi o tozı
Gelür düpdüz dutulmuş yazı yüzi⁴

Didi hüküm Allāh'ũndur kıl anuñdur
Bu hevdecdeki⁵ ħod yā Rabb senũndür

610 Didi oğlanlarına atũnuñ⁶
Yarağını görũñ al atũnuñ⁷

[YM,18b]

Oluñ ħāzır ħarāmī mi⁸ ola bu
Ki bundan böyle bu yola⁹ gele bu

[YA,10a]

Olara¹⁰ çün yaqın irişdi durdı^{11*}
Cıdañuz qalduruñ didi kığırdı

Hemān depdi¹² Zübeyr atın ilerü*
Segirtti ol gelen tozlara qarşu

Başın açmış Sükān bir¹³ dīve dönmiş
Şanasın dīv durur bir tağa binmiş¹⁴

¹ bile : yine TS, TB

² Öñünce bile şeytān reh-nümāsı TS, TB, Öñünce reh-nümünī şeytān la^c in YM

³ yirine anı : yolına anı Yİ, YA, yolına nāsı TS, TB

⁴ Gelür düpdüz ki tũtmış tağ u yazı YA, Gelür tũlmüş hevaya yazı yüzi YM

⁵ hevdecdeki : hevdec dağı YA

⁶ atũnuñ : hem atũnız YA

⁷ al atũnuñ : hep al atũnız YA

⁸ ħāzır ħarāmī mi : ħāzır ki ħarāmī YM

⁹ bu yola : yola uş TS, TB, yola pes Yİ, yola mı YA

¹⁰ Olara : Onlara TB

¹¹ durdı : tũrdı TS, TB, Yİ, YA

* Bu beyit TS ve TB'de 613. beyitten sonra yazılmıştır.

¹² depti : didi TS

* 613. beyit : -YA, -YM, -YİBB

¹³ Sükān bir : Sükāne YA

¹⁴ tağa binmiş : tağa dönmiş TS, TB, Yİ, YA, ağa binmiş YM

615 Elinde bir yoğun uzun cıdası
Köpürür haykırur¹ çıkar şadâsı

[Yİ,12a]

Didi kim yâ ‘ Arab kimsin ne dirsın
Ne şorarsın niredensin ne ersin²

Didi siz kimsiz³ kaçduñuz nireye
Ne işe geldüñüz siz bu araya

Didi Tâ ’if ilinüñ leşkeriyüz⁴
Bahādurları gürbüz erleriyüz⁵

Şu hevdecdeki oğlana varuruz
Anı hem halkını hep öldürürüz⁶

[YİBB,20a]

620 Ki tā kırtaram andan bu cihānı⁷
Cihānda adum ola cāvidānı

Zübeyr eydür ki hay⁸ mel‘ ün ne dirsıñ
Bunaduñ mı ki böyle herze yirsıñ⁹

Niçe¹⁰ başlar kesile kıan dökile
Niçe tenler yüzile¹¹ cān sökile

Senüñ¹² gibi niçe kâfir kıırıla
Erenler kıara kıanlara¹³ kıırıla

Ziyān irmeye anuñ bir kıılına
Bir itüñ girmeye hevdec eline

¹ haykırur : çığırır TS,B

² Ne şorarsın ne rehdensin ne dirsın TS, TB

³ Didi kimsin ya : Didi kim kime YA, Didi siz kimsiz YM, YİBB

⁴ leşkeriyüz : leşkeridür TS, TB, Yİ, ‘ askeridür YA

⁵ erleriyüz : erleridür TS, TB, Yİ, YA

⁶ Anı hep halkını hem öldürürüz TS, Anı vü halkını hep öldürürüz TB, Anı hep halkını cümle kııruruz YA

⁷ Ki kırtaram elinden bu cihānı YA, Tā ki kırtaram andan bu cihānı TS, TB

⁸ eydür ki hay : ider ki ha TS, ider ki ya TB, eydür ki hey YA

⁹ Bu ne dimek durur ne herze yirsıñ TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Niçe : Neçe TS, TB, Nice YA

¹¹ tenler yüzile : başlar yarıla TS, TB, tenler verile Yİ, tenler yarıla YA

¹² Senüñ : Bunuñ YİBB

¹³ kıanlara : kıana hem Yİ

625 Ki hāfızdur Çalab bekler¹ özini
Zübeyr'ün çün iştdiler sözünü²

[TS,32]

Ol itlerün³ hemān dem bir la'ini
Zübeyr'e depdi şundi⁴ nizesini

Urup karşıladı anı o sulţān⁵
Yarup gögsin çıkardı arķadan kān⁶

[YM,19a]

Düşürdi virdi cānını yerine⁷
Biri dağı debüp geldi yerine⁸

Aña dağı hem urdı bir cıda ol
Yıkıldı oldu cānından cüdā ol

630 Bahadurların anlaruñ hemān dem⁹
Yire şaldı Zübeyr söyletmedi hem¹⁰

Dağı kimse gelememi ilerü^{11*}
Babası katına geldi türüş-rü¹²

Didi oğlum¹³ kaçımışsın ne gördüñ
Yine beñzer ki bir fitne çoparduñ

Didi baba gelen yağı¹⁴ durur bil
Ulu ceng olısar¹⁵ bugün yarağ kıl

¹ bekler : şaklar TS, TB, Yİ, YA

² Biriñiz gelmeye hevdec yanına YA

³ itlerün : itlerden YA

⁴ şundi : aldı YA

⁵ Karşıladı bir cıda urdı sulţān Yİ, Aldı cıda sürdi Zübeyr pehlüvan YA, Karşıladı bir cıda urdı pehlevan YM, YİBB

⁶ Yarı gögsin arķasından çıkardı kān Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Düşdi yire virdi cānını yerine Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Bir dağı depdi pes anuñ yerine Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Pes bahadurların anlaruñ hemān Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Şaldı yire ol Zübeyr'i pehlevān Yİ, YA, YM, YİBB

¹¹ gelememi ilerü : girmedi döndi gerü Yİ, YA, YM, YİBB

* 631, 632, 633. beyit : -YA

¹² Geldi babası katına tünd-rü Yİ, YA, YİBB, Geldi babası katına tünd-i rü YM

¹³ oğlum : oğul TS, TB

¹⁴ yağı : bāğī TS, TB, Yİ, YA

¹⁵ olısar : olırdur YM

HAZRETİ ZÜBEYR PEDERİNE HÂBER VİRÜP HARB OLDUĞI

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Şol Sükān mel' ün durur düzmiş çeri
Kendü gibi qara yüzlü her biri

635 Kaşdları bu hevdeci alduralar¹
Oğlını hem qavmini² öldüreler

Qağıdum sögdüm qatı ün eyledüm³
Başınıñ bağırını pür-ğün eyledüm

[YİBB,20b]

Düşman irmiş kuşanuñ⁴ ceng idelüm
Giñ cihānı düşmana⁵ teng idelüm

Didiler tā cānumuz tende ola
Düşmen irmek hevdece qandan ola

Bunı böyle söyleşirken nāgehān
Ardlarından dağı toz irdi hemān⁶

640 Baqdılar gördiler içinde çeri
Şebdeler parlar ıştır geyimleri⁷

[Yİ,12b]

Çünkü ' Abdü'l-Muṭṭalib gördi anı⁸
Didi oğlanlar⁹ bu gün erlik günü

[YA,10b]

Pehlevānlarsız qamuñuz nāmudār
Ġayret idüñ var durur nāmūs ü 'ār

¹ alduralar : hem alalar YA

² qavmini : ħalqını YA

³ Qağıdum sögdüm ana ün eyledüm YM, Cenge geldiler qatı ün eyledüm YA

⁴ irmiş kuşanuñ : irdi qarşuña TS, TB, Yİ, YA

⁵ cihānı düşmana : yazuyı düşmene TS, TB, cihānı anlara YA

⁶ irdi hemān : irdi nihān YA, qopdı hemān YM

⁷ Şeydeler parlar ıştır kimleri TS, TB, Yİ, Şebdeler parlar ıştır temreni YA

⁸ anı : bunı TS, TB, Yİ

⁹ oğlanlar : oğullar TS, TB, YA

Kaçmayalum ceng idelüm duralum¹
Virmeyelüm hevdecı cān virelüm

Şöyle kılalum bu gün bir kār u zār
Tā kıyāmet bizden olsun yādīgār

[YM,19b]

645 Çünkü iki yañdan irdi bağı²
Hevdecı bekleñ ırağ gitmeñ dağı³

[TS,33]

Muştafā işitdi cecdi sözini⁴
Örtüsin kaldırdı açdı gözini

Bağdı gördi düşman irişmiş⁵ yağın
Hevdecinden taşra çığdı ol hemīn

Didi dede baña virgil kemānı⁶
Didi oğlum çekemezsin sen anı⁷

İsmā‘ il’üñdür bu yāy kimse anı⁸
Çekemezler benden özge bil bunı⁹

650 Didi vir elbetde bu yāyı baña¹⁰
Kim ‘acāyib göstereyüm ben saña¹¹

Eline virdi yāyı aldı oğı
Çekdi āsān toptolu kıldı oğı¹²

O Sükān mel‘ ün yağın irmiş idi¹³
Hevdece kaçd eyleyüp sürmiş idi

¹ duralum : turalum TS, TB, Yİ, YA

² Çünkü iki yañdan irdi yağı YİBB

³ gitmeñ dağı : gitmeñ didi TB, olmañ dağı YM

⁴ İşitdi çünkü cecdinün sözini YA

⁵ düşman irişmiş : düşmeni irmiş TS, TB

⁶ kemānı : ol kemān TS, TB

⁷ sen anı : sen emān TS, TB

⁸ Bu yāy İsmā‘ il’üñdür kimse anı Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Çekemez benden özge bu kemānı Yİ, YİBB, Benden özge kimse çekemez bunı YA, Çekemez benden özge kimse anı YM

¹⁰ Didi elbetde virgil yāyı baña Yİ, YM, YİBB, Didi virgil kim bu yāyı sen baña YA

¹¹ ‘Acāyib göstereyüm bunda saña Yİ, YİBB, ‘Acāyib göstereyüm imdi saña YA, ‘Acāyib gösterem ben bunda saña YM

¹² oğı : anı YİBB

¹³ Ol Sükān’a mel‘ ün irişmiş idi YA, Ol Sükān mel‘ ün yağın gelmiş idi YM

Muṣṭafā didi ki iy mel'ün bugün¹
İşbu bir oqu elümden al bugün

[YİBB,21a]

Atdı oqu İsm-i A' zam oqudı
Ol la' inüñ yüregine toqudı²

655 Düşdi at boynına ol döndi girü
'Ammusınuñ oğlu geldi ilerü

Depdi atın sürdi hevdec üstüne
Kaşd kıldı ol Çalāb'üñ dostına

Bir oqu ile hem boğazından anı³
Urdı yıkdı tamuya gitdi cānı

Ol düşicek bir dağı geldi⁴ yine
Bir oqu ile hem anı⁵ yıkdı yine

Anlaruñ toquz bahādurlarını
Yıkdı birer oqu ile her birini

660 Bir ulusu didi anlara gelüñ
Koñ yolına işbu halkı terk kıluñ

Kim⁶ kıran bu halkı bir oğlan durur
Uluları hod kağān aşlan⁷ durur

Bunlaruñla⁸ biz başa çıkamazuz
Bunca halk öldi birin yıkamazuz

[YM,20a]

Ol kişinüñ ögüdini⁹ dutdılar
Döndiler mağbün ü mağrüm¹⁰ gitdiler

¹ Muṣṭafā didi ki mel'ün gel bugün TS, TB, Muṣṭafā didi iy mel'ün gel bugün YİBB

² toqudı : toqudı Yİ

³ Hem bir oqu ile boğazından anı TS, TB, Yİ, YA

⁴ geldi : çıkdı TS, TB, Yİ, YA

⁵ hem anı : anı da YA

⁶ Kim : Hem YA

⁷ hod kağān aşlan : hōd Feğān arslan TS, bir kağān arslan TB, hod kağān arslan Yİ

⁸ Bunlaruñla : Bunlar ile TS, TB

⁹ ögüdini : ögdüni pes YM

¹⁰ mağrüm : mağzün Yİ, YA, YM

Ard yanından¹ hem gelen leşker dağı
Döndi bunları görüp anlar dağı

[YA,11a]

665 Çünkü gitdi yağı yola² indiler
Girü rāhibden yañaya döndiler³

[Yİ,13a]

Ol Sükān mel'ün yaralu iñiler⁴
İt gibi her dem çabālar siñiler⁵

İydür iy vah⁶ katı 'ār oldı bize
'Ārumuzdan dünyā ıar⁷ oldı bize

Qavm içine varıcağaz anlara*
Ne diyelüm biz⁸ haber soranlara

Biş yaşında başdı bir oğlan bizi
Kim diyebilür o⁹ halka bu sözi

[TS,34]

670 Didiler pes nidelüm tedbîr nedür
Şimdi fikrũñ yāhu qaşduñ nicedür¹⁰

[YİBB,21b]

Didi anlardañ ilerü varalum
Ol kelisānuñ içine girelüm

Anda buşuda girüben duralum¹¹
Çün gireler¹² anda bir bir kıralum

Didiler taḥsîn budur tedbîr¹³ hemān
Ol diyārdan yaña oldılar revān

¹ Art yanından : Artlarından TS, TB, Ardından YM

² gitdi yağı yola : gitdi bāğī yola TS, TB, YA, bāğī gitdi yola Yİ, bāğī yola gitdi YM

³ yañaya döndiler : yaña yöneldiler YM

⁴ Ol la' in Sükkān'a mecruḥ iñiler YA

⁵ İt gibi çabālar vü hem siñiler YM, YİBB

⁶ İydür iy vah : Eydürür iy TS, TB, Yİ, YA

⁷ ıar : dar Yİ

* 668. beyit : -Yİ, -YM

⁸ biz : hem YA

⁹ o : bu TS, TB, Yİ

¹⁰ yāhu qaşduñ nicedür : ne ya qaşduñ nicedür TS, TB, yāhu qaşduñ nedür Yİ, YA, yāhu qaşduñ nedür YM

¹¹ Anda puşuya girüben ıuralum TS, TB, Yİ, Anda puşuya girelüm ıuralum TB

¹² gireler : geleler YA

¹³ budur tedbîr : bu tedbîre YA

Sürdiler ta' cîl çü deyre irdiler¹
 Kapu açdılar içerü girdiler

675 Râhib eydür hâl nedür n'oldı size
 Bunlar eydür yağı uğraşdı² bize

Bu Sükân'a oğ doğundı gör anı³
 İçine mi gitdi kim akmaz kanı⁴

Kendü yârasını açdı ol la' in
 Gördi igne yurdusı⁵ deñlü hemîn

Râhib eydür yâ Sükân zaħm-i sinân
 İrse saña inlemezdün⁶ pehlevân

İşbu deñlü yaradan olduñ zebün
 Bu oğı kimden yidüñ digil bugün

[YM,20b]

680 Pes Sükân ol⁷ sergüzeştin söyledi*
 Muştafâ urduğını oğı didi⁸

Didi ah bu kişiler uşdan alu⁹
 İtmeye bunuñ gibi işi delü

Sizi aña yiltleyen şeytân imiş
 Gördi sizi bir bölük hayvân imiş

¹ Sürdiler ta' cîl çü yire irdiler Yİ, Sürdiler ta' cîl şu deyre irdiler YA

² eydür yağı uğraşdı : eydür bāğī uğraşdı TS, Yİ, ider bāğī uğraşdı TB, eydür bāğī uğradı YA

³ doğundı gör anı : toğundı gör anı TS, TB, toğundı gör bunı Yİ, YA

⁴ İçerüye gitdi hem akmaz kanı YA

⁵ yordusı : yalduzı Yİ, yılduzı YA

⁶ inlemezdün : vay dimezdün YA

⁷ Sükân ol : Sükân'a YA

* Bu beyitten sonra YM ve YİBB'de aşağıdaki beyite yer verilmiştir.

Muştafâ adın çün aındı ol la' in

Ol keşışün yüzi kızardı hemîn

⁸ Muştafâ urduğını oğun didi Yİ, Muştafâ'nun urduğını hem didi YA

⁹ Didi ol keşiş iy aşşudan ulu TS, TB, Didi râhib ol ki aşşandan ulu YA, Didi ah bu kişiler uşdan alu Yİ, YM

RĀHİBİN SŪKĀN'A NAŞİHATİ VE KABŪL İTMEYŪP KİLİSEDE OLAN
VUŖŪ' ĀT

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

Eger yir ehli gök ehli tamāmet
Aña düşmān olursa ol selāmet

Ziyān irmeye anuñ bir kılına
Ki Hāḡḡ yardımcıdur ol hāş ḡulına¹

685 Kitāblarda yazılmışdur ' Arab'dan
Zuhūr idiser² ol ulu nesebden

Anı kim def' idiser kim Hāḡḡ anı
Diler şer' ile ḡoldura³ cihānı

[YİBB,22a]

Duruñ ḡaşra çıḡuñ siz deyrümüzden⁴
Teberrā ḡılmışuz biz ḡayrümüzden⁵

[YA,11b]

Ki⁶ sizüñ üçüñüzden biz⁷ belāya
Negāhan uğraşuruz bir ḡazāya⁸

Merīd⁹ adlu bir it var idi azḡün
Çıḡırdı rāhibe söḡdi o mel' ün¹⁰

[TS,35]

690 Didi şimdi gelicek anları ben
Göresiñ n'itdügüm gözüñ ile sen¹¹

¹ Ki yardımcı durur Hāḡḡ hāş ḡulına YA, YM

² idiser : bulısar TS, TB

³ şer' ile ḡoldura : ḡoldıra şer' ile Yİ, YA

⁴ Turuñ ḡaşra çıḡuñ siz deyrümüzden TS, TB, Yİ, YA, ḡaşra çıḡuñ siz bizüm deyrümüzden YM

⁵ ḡayrümüzden : 'özrimizden YA

⁶ Ki : Kim Yİ

⁷ biz : bir TS, TB, Yİ, YA, ben YM

⁸ Ki şāyed uğrarız beter ḡazāya TS, TB, Uḡrayavuz nāḡihan bir ḡazāya YA, Nāḡehan uğraşurız biz ḡazāya YM

⁹ Merīd : Mürīd TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ mel' ün : maḡbün TS, TB, Yİ, YA

¹¹ Göresiñ n'itdügümi aña hem ben YA, Göresiñ n'itdügümi gözüñle sen YM

[Yİ,13b]

Anuñ ardınca kesem başuñı hem
Tamām idem cihānda yaşıñı¹ hem

Sükān didi ki iy rāhib ne dirsın²
Bu deyrüñden bizi sürüp nidersın³

Dutalum anı öldürimeyeler⁴
Cihānda seni diri mi kıoyalar⁵

Didi rāhib ki uşda deyri size⁶
Dağı söz dimeyevüz ğayri size⁷

695 Ne kılam çünki bilmezsin nedir siz^{8*}
Delü gibi neyi gerekse yir siz⁹

[YM,21a]

Kilidın virdi gitdi kendü tãama¹⁰
Alup yoldaşlarını çıkdı basa¹¹

Pes ol mel' ünlar anda buşu urdı
Kıapunuñ iki yanın aldı durdı¹²

Birazdan irdi ceddiyle¹³ Muħammed
' Amūları bile şād u mü 'ebbed¹⁴

Kelisa kıapusında¹⁵ indiler hoş
Çizüp yüklerini tiz kıondılar hoş

¹ yaşıñı : başuñı TS, Yİ

² Sükān'a didi kim rāhib ne dirsın YA, Sükān didi ki iy rāhib nidersın YM

³ sürüp ne dirsın : tışra idersın YA, sürüp nidersın YM

⁴ Tutalum anı biz öldürmeyelüm TS, TB, Tutalum anı öldürimeyeler Yİ, YM, Şanur mısın anı öldürmeyeler YA

⁵ diri mi kıoyalar : diri mi kıoyalum TS, TB, şağca mı kıoyalar YA

⁶ ki uşda deyri size : bu deyrüm uşda size YA

⁷ dimeyevüz : dimeyelüm YA

⁸ nedir siz : ne dirsın TS, TB, Yİ, YA, nider siz YM

* 695. beyit : -TB, -YA

⁹ Delü gibi beni gerekse yirsın TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Kilidın virdi kendü gitdi tãama TS, TB, Yİ, Kilidın virüben kendüsü tãama YA, Kilidın virdi kendüsü tãm aşı YA

¹¹ Alup yoldaşlarını çıkdı bāma TS, TB, Yİ, Alup yoldaşlarını çıkdı tãama YA, Alur yoldaşların çıkdı tãm başa YA

¹² durdı : tırdı TS, TB, Yİ, YA, YM

¹³ irdi ceddiyle : ceddiyle irdi TS, TB

¹⁴ ' Amūları bile şād u mü 'ebbed TS, TB, Bilece ' amūları şād mü 'ebbed YA

¹⁵ kıapusında : kıapusına YA, YM

KİLİSE İÇİNDE VUĞÛ‘ A GELEN MU‘CİZÂT

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

700 Pes ilerü geldi¹ ‘ Abdü’l-Muttalib
Muştafâ’ya didi kimdür² yâ habîb

Çapuyı açdı öñünce bir çulı
Yüridi ardınca ol cān bülbüli

Çün irişdi ol³ çapuya Muştafâ
Açdı yüzinden niğābın hoş-şafâ

Çapusu dīvārı ol deyrüñ hemām⁴
Çopdı yirinden çamu virdi selām

[YİBB,22b]

Çūşa geldi cümle kerpüç ile taş
Muştafâ öñünde yire çodı⁵ baş

705 Ol keşişler kürdî⁶ feryād itdiler
Vālih olup kendülerden gitdiler

Muştafâ didi ki yâ deyr ol emîn
Pes çarār aluban ol durdı hemîn⁷

Yüridi deyr içine⁸ girdi hemān
Çapudan giricegez durdı hemān

Ol la‘inler Muştafâ’yı gördiler
Çekdiler çılıçların çaldurdılar

Kim çalalardı Resül’i ol zamān⁹
Elleri çurıdı çaldılar hemān

¹ geldi : gelüp Yİ, TS, TB

² kimdür : kim çur TS, TB, Yİ, YA

³ Çünki irişdi : Çün irişdi ol Yİ, YA, Çünkim irişdi YİBB

⁴ hemām : tamām TS, TB, Yİ, YA

⁵ yire çodı : çodı yire TS, Yİ, YA

⁶ Ol keşişler kürdî : Ol kişiler cümle TS, TB, Ol keşişler cümle Yİ, YA

⁷ Pes çarār üzre olup çurdı hemîn TS, TB, Pes çarār aluban çurdı hemîn Yİ, Pes çarār itdi yerinde dir hemîn YA, Pes çarār idüben ol çurdı hemîn YM

⁸ Yüridi deyr içine : Yürüdi deyr içinde Yİ, Muştafâ deyr içine YA

⁹ Ya‘ni çalalar Resül’i ol zamān YA, Kim Resül’i çalalar ol zamān YM

[TS,36]

710 Tañrı'nuñ hışmı odına yandılar
 Kırluban kapkara göyündiler

Ol ulu ruhbān bu hāli çün görür
 Tamdan iner deyrüñ içine girür

[YA,12a]

Çünki gördi Muştafa'nuñ yüzünü
 Düşdi yire sürdi yüzün gözünü

[YM,21b]

Öpdi ayağını sürdi gözine¹
 Döndi sürdi yüzini hem izine²

Didi ' Abdü'l-Muṭṭalib'e yā ' aziz
 Merhabā iy ulular hoş geldüñüz

715 Muştuluğ olsun saña kim bir oğul
 Şol kalan halk oğlanı gibi degül

[Yİ,14a]

Ben kitābda oğumışam bulmuşam
 Fazlını bu oğlanuñ ben bilmişem³

Yiryüzini külli⁴ bu dutsa gerek
 Yoğ durur bir kimse bundan yigrek

Düşmanını gör kim ol Hakk n'eyledi
 İşbu kâfirleri dur⁵ bağ n'eyledi

Bağdılar gördiler ol kâfirleri
 Kırumış kapkara yanmış her biri

720 Didi ' Abdü'l-Muṭṭalib kimdür bular
 Kim⁶ bu resme qahr odına yandılar

¹ Öpdi ayağı tozını gözine TS, TB, Yİ, Öpdi elin ayağı tozın gözine YM, YİBB

² Dürtdi sürdi yüzini hem izine TS, TB, Yİ, Dürtdi sürdiler yüzün hem izine YM, YİBB

³ Fazlını bu oğlanuñ ben bulmuşam TB, Fazlını bu evladınıñ ben bilmişem YM

⁴ külli : cümle TS, TB

⁵ kâfirleri dur : kâfirlere gör TS, TB, Yİ, kâfirlere sen YA

⁶ Kim : Hem YA

[YİBB,23a]

Çünkü bildiler buları kim durur¹
Bir kuyu kazdurdı cümle taldurur

Döndi rāhib didi yine yā ‘azīz²
Hoş müşerref eyledüñüz bizi siz

Ne sa‘ ādetdür bu kim irdi bugün
Deyrümüzden içerü girdi bugün

Dime oğlan bu durur şāhib-kırān
Kim³ bunuñ hükminde olısar cihān

725 Da‘ vetini ben kabül kıldum bunuñ
Çünkü haq durur dīnin bildüm bunuñ⁴

Buña kim uysa sa‘ ādet ehlidür
Kim ki uymazsa şekāvet ehlidür

Var mıdur hācet buyuruñ bilelüm⁵
Tākat irer ise kulluq kılalum⁶

Didi ‘ Abdü’l-Muṭṭalib kim iy ulu
Bahtulu olduñ ki seni bahtulu⁷

Gözleri agrır bu oğlumuñ⁸ buña
Sen ‘ ilāc it māl vireyüm ben saña

[YM,22a]

730 Bu ölen kāfirlerüñ dağı saña
Rahtını divşür kamu⁹ öñden şoña

Didi ruhbān kendüde aşl-ı devā¹⁰
Kamu derde ayağı tozı şifā

¹ Çünkü bildi bunları kimler durur YA

² Döndi rāhib didi yine iy ‘azīz Yİ, Didi rāhib yine aña iy ‘azīz YA

³ Kim : Hem YA

⁴ Çünkü haqdur dīnini bildüm bunuñ TS, TB, Çünkü haqdur dīnini buldum bunuñ YA

⁵ buyuruñ bilelüm : buyuru bileyüm TB

⁶ Tākat irdügünce kulluq kılalum YA, Tākat irer ise kulluq ideyüm TB

⁷ Bahtlu seni kim olduñ bahtlu TS, TB, Yİ, YA, Bahtlu olduñ ki sen ki bahtlu YM

⁸ oğlumuñ : cānumuñ YM

⁹ divşür kamu : devşir ki tā TS, TB, divşür ko tā Yİ, devşür kamu YA, divşür saña YM

¹⁰ aşl-ı devā : aşl-ı da‘ vā TS, TB

Yarını alsun mübârek ağzına¹
Kendü şalsun ol Hudâ-bin gözine²

[TS,37]

Didi Bi'smi'llâhi fi'l-hâl Muştafâ
Sürdi yarın gözine buldı şifâ

Açdı gözlerini hoş oldı hemân
Kalmadı ağrısı³ gitdi ol zamân

735 Didi ' Abdü'l-Muṭṭalib şükr ol Haḫḫ'a⁴
Muştafâ'nuñ gözi derdi muṭlaḫa⁵

[YA,12b]

Ol imiş kim böyle ruhbân devleti⁶
Hem helâk eyleye bir niçe iti⁷

Mu' cizâti zâhir ola hem anuñ
Derdine merhem ola kendü anuñ⁸

[YİBB,23b]

Şād u ḫurrem döndiler anlar⁹ yine
Şağ selâmet geldi ivlü ivine¹⁰

Hem bu kışşa burada oldı tamâm¹¹
Oқыyana diñleyene çoğ selâm

740 Oқыyanı diñleyeni yazanı^{12*}
Raḫmetiñle yarlıgağıl yā Ğani¹³

¹ Mübârek ağzınıñ yarını alsun Yİ, YA, YM, YİBB

² Mübârek gözlerine kendü çalsun Yİ, YA, Mübârek gözlerine kendü şalsun YM

³ ağrısı : hiç ağrı TS, TB, Yİ, YA

⁴ şükr ol Haḫ'a : şükür Haḫ'a Yİ, YA

⁵ Gözi şıḫat buldı anda muṭlaḫa YA

⁶ Hikmet ol kim bula ruhbân devleti TS, TB, Ol imiş kim bula ruhbân devleti Yİ, YA, Olmuş iken böyle ruhbân devleti YM

⁷ Dir helâk ide hem ol niçe iti TS, TB, Hem helâk eyleye bir nice atı Yİ, Hem helâk ide nice mel'un iti YM

⁸ Derdine kendü ola der hem anuñ TS, Derdine dermân ola der hem anuñ TB, Derdine kendü ola merhem anuñ YİBB

⁹ anlar : andan YA

¹⁰ geldi ivlü ivine : geldiler evlerine TS, TB, Yİ, YA

¹¹ Hem kışşa burada oldı tamâm : Bu hikâyet burada olsun tamâm TS, TB

¹² Tañrı raḫmet eyleye ol için Yİ

* 740. beyit : -YM, -YİBB

¹³ Fatiḫa ihsân ide yazan için Yİ

[Yİ,14b]

KIŞSA 'İ KÜŞTİ-GİRİ GİRİFTEN Ü MUHAMMED MUŞTAFĀ
 'ALEYHİ'Ş-ŞALĀTÜ VE'S-SELĀM BĀ-EBŪ CEHİL-İ LA'İN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Nāle kıl iy 'andelib itgil nevā
 Derdüñe senden durur çünkim devā¹

Dağı yirden derde dermān isteme
 Özge yirden merhem utan isteme

Senden iste ister iseñ iy ḥabīb²
 Çün ḥabībüñdür hemān derde ṭabīb³

Kim bu varluğ seni şād itmişdür⁴
 Öz ḥabībüñden ki yād itmişdür⁵

745 Varlıguñ gider getürgil aradan⁶
 İt ḥalāş cānuñı bu maşaradan⁷

Bu ta' alluğdan kesilgil kim fenā⁸
 Bil fenānuñ ḥaşılı derd ü 'anā⁹

[YM,22b]

Gel yiter çekdüñ cefāsını anuñ¹⁰
 Bir vefāsını bulam şanma bunuñ¹¹

Çün gidersiñ 'ākıbet bundan yakīn¹²
 Nice dil bağlayup olursuñ emīn¹

¹ Derdüñe çünkim senden durur devā YM

² Ki sende(n) iste isterseñ ḥabibi Yİ, YM, YİBB, İster iseñ ol ḥabibi kıl ṭalib YA

³ Ḥabībüñdür hemān derdüñ ṭabibi Yİ, YM, YİBB, Çamu derdüñ dermanıdur kıl ṭalib YA

⁴ Bu varluğ kim seni şād eylemişdür Yİ, YM, YİBB, Çün varluğ seni şād itmiş durur TB, Cihān varlığı seni şād idüpdür YA

⁵ Ḥabībüñden seni yād eylemişdür Yİ, YM, YİBB, Öz ḥabībüñden ki yād itmiş durur TB, Ḥabībüñden seni hem yād idüpdür YA

⁶ Getürgil varlıguñ gider aradan Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Ḥalāş it cānuñı bu mācerādan Yİ, YA, YİBB, Ḥalāş it cānuñı sen mācerādan YM

⁸ Ta' alluğdan kesilgil kim fenādur Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Fenānuñ ḥaşılı derdü 'anādur Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Yeter gelgil cefāsını fenānuñ Yİ, Yeter çekdüñ cefāsını fenānuñ YA, YM, Yeter çekgil cefāsını fenānuñ YİBB

¹¹ Vefāsını bulam şanma sen anuñ YA, Yİ, YM, YİBB

¹² Yakīndür buradan çünkim gidersiñ Yİ, YM, YİBB

Hem vefâsuzdur bilürsin rûzigâr²
Boş gidersin şöyle ço bir yâdigâr³

750 Çün sekiz yaşına irdi ol ħabîb⁴
Ĥaste oldı bildi ‘ Abdü’l-Muṭṭalib

Kim gider menzil tamâm olmuş durur
Ĥod gelenden bunda kim ḳalmış durur

Böyle geldi böyle gider rûzigâr
Kim dirilürse olur āḫir u kâr

[TS,38]

Devşürüp oğlanlarını söyledi
Her birine bir vaşıyyet eyledi

Pes ulu oğlına ol işmarladı
Muştafa’yı yâ⁵ Ebū Ṭālib didi

[YİBB,24a]

755 Şaḳlamağa sen kefil olğıl āña
İlle diñle gör ne direm ben saña

Ṭoymayınca Muştafa sen ṭoymağıl
Anı ḳoyup özge işe uymağıl⁶

Yatmayınca döşegine yatmağıl
Loḳmayı ol yimedim sen yutmağıl⁷

Andan öñdin kendü oğlanlaruña
Ḳaftan itme evvel eylegil āña

[YA,13a]

Şaḳlağıl şovukdan ıssıdan daḫı⁸
Anı yig bil ḳamu aşşından⁹ daḫı

¹ Göñül bağlayuban buña nidersiñ Yİ, YM, YİBB

² Vefâsuzdur bilürsin rûzigârı Yİ, YM, YİBB, Söyle mühlet virmiş iken rûzigâr YA

³ Gidersin söyle ço bu yâdigârı Yİ, YM, YİBB, Tā ḳıyâmet senden olsun yâdigâr YA

⁴ Çünki sekiz yaşına irdi ħabîb YA, Çün sekiz yaşına girdi ol ħabîb YM, YİBB

⁵ Muştafa’yı yâ : Muştafa’ya iy TS, TB, Muştafa’ya yâ Yİ, YA

⁶ uymağıl : varmağıl YA

⁷ Loḳmayı ol yimedim sen ṭatmağıl TS, TB, Yİ, Loḳmayı ol yudmayınca yudmağıl YA

⁸ daḫı : anı TS, TB

⁹ aşşından : işşidan TS, TB, şıbyândan Yİ, YM

760 Şaklağıl düşmanlarından hâzır ol
Gice gündüz dâ'im aña nâzır ol

Ĥak-i pâyin başuna tac eylegil
Ger saña devlet gerekse şöyle bil

Kendü özünnden anı¹ hiç ırmağıl
Gözünü bir sâ'at andan ırmağıl

Pes Ebū Tālib didi kıldum kabūl
Ol didüğüñden dağı yig baña ol

[YM,23a]

Başum üstüne anı tāt ideyüm²
Kamu halkı aña muhtāt ideyüm

[Yİ,15a]

765 Yir düzeyüm gözüm içinde aña³
Kim gözümnden sevgülüdür ol baña

Hem dağı oğlanlarum olsun⁴ tamām
Ger kabūl kıılır ise buña gulām

Söyleşürken geçmedin dağı zamān*
İrdi 'Abdü'l-Muṭṭalib'e mevt hemān

Pes Ebū Tālib Resūlu'llāh elin⁵
Dutdı geldi evine aldı⁶ hemān

Karşu geldi pes 'Alī'nün anesi
Merḥabā dir iy cihān yik-dānesi

770 Öpdi başın gözlerin hem ellerin⁷
Sürdi yüzine ayağı tozların

Key sevindi hurrem oldu şādümān
Şanasın kim tāze cān buldı hemān⁸

¹ anı : özin TS, TB

² Başum üstünde anı tāt ideyüm TS, TB, Yİ, Başum üzre anı hem tāt ideyüm YA

³ Düzeyüm gözüm içinde yir aña TS, TB, Yİ, Yir düzeyüm gönlüm içinde aña YM,

⁴ olsun : bile YM

* 767. beyit : -YM, -YİBB

⁵ elin : emān TB

⁶ geldi evine aldı : aldı evine geldi TS, TB, Yİ, YA, YM

⁷ Öpdi başın ellerin hem gözlerin TS, TB, Yİ, Öpdi başın ellerini gözlerin YA

⁸ hemān : cihān Yİ

Pes Ebū Ṭālib didi babam baña
Böyle ısmarladı uş direm saña

[YİBB,24b]

Kendü oğlumdan bunu ben¹ yig görem
Anları bunuñ kulu bu beg bilem²

Ḳulluḳ it sen daḫı buña cān ile³
Ḳıl ḳabūl bu ‘ahdümi peymān ile⁴

775 Fāṭıma Ḥātun didi ḳıldum ḳabūl
Kendü oğlumdan baña⁵ yig olsun ol

[TS,39]

‘İzzet idem ḫizmet idem cān gibi⁶
Cān içinde yir düzem imān gibi⁷

Rāvi eydür pes⁸ yarındası hemān
İrdi ölüm virmedi daḫı emān⁹

Öldi ‘Abdü’l-Muṭṭalib girdi yire
Dünye raḫm eylemedi ḫiç ol pir’e¹⁰

Dünyenüñ her dem de¹¹ işi ol durur
Bulduḡını¹² diri ḳomaz öldürür

780 Öldi dedesi daḫı pes¹³ ol Resūl
Ol Ebū Ṭālib ḳatında ḳaldı ol

Anda büyüdi ulaldı¹⁴ Muştafā
Muştafā öñünde ṭoḡdı Murṭaza

¹ ben : hem YA

² Anları bunuñ kulu bu beg görem TS, TB, Yİ, Buña ḳul olsun bunu hem beg görem YA, Anları ḳul bunu tā ben beg görem YM

³ Ḳulluḳ it cān ile sen daḫı buña TS, TB, Buña ḳulluḳ eyle sen de cān ile YA

⁴ peymān ile : peymānuña TS, TB

⁵ baña : yaña TS, TB, yig YM, beni YİBB

⁶ gibi : ile Yİ, YA

⁷ yir düzem imān gibi : gözliyem anı bile Yİ, YA

⁸ Rāvi eydür pes : Pes ider rāvi TS, TB, Rāvi ider pes Yİ

⁹ İrdi ecel virmedi daḫı emān TS, TB, İrdi ölüm virmedi aña emān Yİ, YM

¹⁰ Dünye raḫm eylemedi ḫiç ol yere TB, Dünye ḫiç raḫm eylemedi ol ere YA

¹¹ Dünyenüñ her dem de : Dünyenüñ dāyimā TS, TB, Dünye ḡaddarınıñ YA, Dünyenüñ ḫür da’im YM, Dünyenüñ ḫüz da’im YİBB

¹² Bulduḡını : Bulduḡın ḫiç TS, TB, Yİ

¹³ daḫı pes : vü daḫı TS, TB

¹⁴ ulaldı : evvelden YA

[YM,23b]

Rāvi eydür¹ anda bir beg var idi
Mekke'de Ulu Hişām idi adı

Hem bir oğlu var idi anuñ meger
Adını qomış idi anuñ² ' Ömer

[YA,13b]

Hem Ebū'l-Hakem qomış aña laqab³
' İzzet iderdi aña cümle ' Arab

785 Şoñra peygamber Ebū Cehil didi⁴
İşbu adı aña peygamber qodı⁵

Kim giceden şon ' adāvet eyledi⁶
Bī-şümār cehl-i hamākat eyledi⁷

Malı mülki qulları key çoğ idi
Dünyelikde eksügi hīç yoğ idi

Oğlına virür⁸ naşihat ol Hişām
Dir ki oğlanları divşürgil müdām

Anlara ni' met yidür şād eylegil
Herbirinüñ göñlin ābād eylegil

[Yİ,15b]

[YİBB,25a]

790 Tā büyüyüp çünki yigit olalar
Hep seni kendülere beg bileler

Atası sözini qıluban qabūl⁹
' Ādet itmiş idi işbu işi ol¹⁰

Üç yüz altmış oğlan uymışdı aña
Bilesince qanda gitse dört yaña

¹ eydür : ider TS, TB, Yİ, YA

² Adını qomış idi anuñ : Adını qomışdı pes anuñ Yİ, Adını qomışdı anuñ bil YA

³ Hem Ebū'l-Hakeme qomışdı laqab YA

⁴ didi : qodı Yİ, YM

⁵ qodı : didi Yİ

⁶ Ki giceden Rasūl ile ' adāvet Yİ, YA, YİBB, Gücükden Rasūl ile ' adāvet YM

⁷ Qılurdu bī-çerub cehl ü hamākat Yİ, YA, YM, Qılurdu bī-çerub cehl ü hamākat YİBB

⁸ virür : virdi TS, TB, Yİ, YA

⁹ Atasınıñ sözünü qılup qabūl Yİ, Atası sözünü çün qılur qabūl YM

¹⁰ ' Ādet itmişdi hemān bu işi ol TS, TB, Yİ, ' Ādet itmişdi bu işi ol füzül YA

Emr ü nehy iderdi anlara müdām
Hep muṭī^ç olmışdı aña ḥāşş u^ç āmm

Pes Ḥarem içinde bir gün ol la^ç in
Otururdu geldi peygamber hemīn

795 Ol zamānda daḥı hem oĝlan idi
Yalıñuz seyrān ider¹ sulṭān idi

Muştafā'yı çünki gördi ol la^ç in
Yā Muḥammed gel berü didi hemīn

Bu benüm oĝlanlarum ile barış²
Nöker olĝıl baña bunlara qarış³

Muştafā didi ki n'eylesen bugün⁴
İşbu oĝlanlara begsin di niçün⁵

[TS,40]

[YM,24a]

Ben neseble uluyam evvel didi⁶
Hem ḥaseble māl ile ekmel didi⁷

800 Biz nesebde uluyuz didi Resūl⁸
Hem ḥasebde cümle nās eyler ḳabūl⁹

ç Āriyetdür mālı kesb ile olur¹⁰
ç Ādet üzre ḥalk anı hep ḳazanur¹¹

Ol la^ç in ol dem ḳaḳıdı söyledi
Yüri saña ḥācetüm yoḳdur didi

Pes Resūlu'llāh didi uş bunda ben
Otururam yalıñuz dur¹ anda sen

¹ Yalıñuz seyrān ider : Yalıñuzca seyr ider TS, TB

² oĝlanlarum ile barış : oĝlanlarum ile yarış TS, oĝlanlarumla sen biliş YA

³ qarış : hem iş YA

⁴ n'eylesen bugün : böyle yā sen bugün Yİ, ne eylersin bugün YA

⁵ begsin di niçün : yegsin di niçün TS, TB, begsin niçün YM

⁶ Didi ol kim uluyam ben nesebde Yİ, YA, Didi ol kim uluyam ben ḥaseble YM, Didi ol kim uluyam ben neseble YİBB

⁷ Keremle māl ile daḥı ḥasebde Yİ, YA, Keremle māl ile daḥı ḥaseble YM, YİBB

⁸ Resūl didi uluyam ben nesebde Yİ, YM, Resūlu'llāh didi bende nesebde YA, Resūl didi ben uluyam nesebde YİBB

⁹ Bilürler ḳamusından ben ḥasebde Yİ, YM, YİBB, Uluyam ḳamusından ben ḥasebde YA

¹⁰ Bu māl ḥod ç āriyet kesb ile anı Yİ, Bu māl ḥod ç āriyetdür kesble anı YA, YM, YİBB

¹¹ ḳazanurlar bu ḥalkuñ hem ḳalanı Yİ, YM, YİBB, ḳazanurlar bu ḥalkuñ hep ḳalanı YA

Kim beni sevse dura² bunda gele
Otura yanumda ol benden³ ola

805 Ol Ebū Cehl'üñ yanından pes hemān⁴
Durdı ol Bū Bekr-i Şiddīk ol zamān⁵

Geldi peygamber yanında⁶ oturur
Şād olur çünkim⁷ Resül anı görür

[YA,14a]

[YİBB,25b]

Kim ulu idi katı mällu idi⁸
Hem ' Arab içinde key bellü idi

Didi gelgil kim baña sensin vezîr⁹
Sen baña uyanlara olğil emîr

Geldi ' Ammār hem Zübeyr İbni ' Avām
Birbiri ardınca kırk oğlan tamām

810 Çevre yanında¹⁰ Resül'üñ turdılar
Kimi turdı kimisi oturdılar*

Çün kalan oğlan buları gördiler
Ol Resül'üñ katına dizildiler¹¹

Ol la' in kaçığıdı gördi anları
Didi görüñ şol delü oğlanları

¹ dur : tır TS, TB, Yİ, YA

² Kim beni sevse dura : Kim beni sevse tura TS, TB, Kim beni sever ise Yİ, Kim beni severse hem YA, Kim beni severse dura YM

³ benden : bende TS, TB, YA

⁴ Pes Ebū Cehl'üñ yanından kim hemān Yİ, Çün Ebū Cehl'üñ yanından pes hemān YA

⁵ Turdı Ol Bū Bekr-i Şiddīk ol zamān TS, TB, Ol Ebū Bekr-i Şiddīk ol zamān Yİ, Tırdı evvel pes Ebū Bekir hemān YA

⁶ yanında : yanına YA

⁷ çünkim : çünki YA

⁸ Ol vaqit Ebū Bekir mällu idi YA

⁹ Didi gelgil kim berü sensin vezîr TS, TB, Didi kim gelgil berü sensin vezîr Yİ, Didi peygamber berü gel ol vezîr YA

¹⁰ Çevre yanında : Çün yanında hem Yİ

* Bu beyitin 2. mısrası ile 811. beyitin 1. mısrası YM ve YİBB'de yer değiştirmiştir.

¹¹ dizildiler : düridiler TS, TB, dirildiler YA, YM

Ben gibi zengin emîri kıodılar¹
Bir fakîri hem kabûl eylediler²

Siz tûruñ burada³ ive varayum
Size hırma getüreyüm vireyüm

[Yİ,16a]

815 Vardı biraz hırma getürdi hemân⁴
Bir kılı ki bile vardı yan-be-yan⁵

[YM,24b]

Şaçıvirdi yire kâpış kâpışa⁶
Kimi aldı kimi kâldı bakışa⁷

Yâ Muḥammed didi gör ki uşda ben⁸
Nice hırma virürem bunlara ben⁹

Beg iseñ sen daḥı bunlara yedür¹⁰
Sen de gel saña uyanlara yedür¹¹

Ol la^cin şandı anı ^câciz kâla¹²
Şermsâr ola kim¹³ ol hırrem ola

820 Pes Muḥammed döndi ol oḡlanlara
Ben gelince oturuñ dir anlara

Pes Ebî Tâlib kâtına vardı ol¹⁴
Var mıdur hırma didi şordı Resûl¹⁵

¹ Kim kıodılar benüm gibi emîri Yİ, Kıodılar kim benüm gibi emîri YA, Ki kıodılar benüm gibi emîri YM, YİBB

² Kabûl eylediler şol bir fakîri Yİ, YA, YM, YİBB

³ Siz tûruñ burada : Tûruñ siz burada Yİ, Tûruñ siz bunda ben YA, Duruñ siz burada YM, YİBB

⁴ Hemân vardı biraz hırma getürdi Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Ki bir kılı bile vardı getürdi Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Şaçıvirdi yire kâpışdılar dir Yİ, YM, YİBB, Şaçıvirdi biraz kâpışdılar dir YA

⁷ Kimi aldı kimi bakışdılar dir Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Didi kim gel yâ Muḥammed gör beni TS, TB, Didi pes yâ Muḥammed gör ki uş ben Yİ, Didi kim yâ Muḥammed gör kim ben YM, Didi pes yâ Muḥammed gör kim uş ben YİBB

⁹ Nice hırmalar yidürdüm şor beni TS, TB, Nice hırma yidürdüm bunlara ben Yİ, YM, YİBB

¹⁰ bunlara yedür : hırma getürgil YA, hırma yidürgil YM, bunlara virgil YM, YİBB

¹¹ Saña uyanlara hırma yidürgil Yİ, YA, YİBB, Saña uyanlara sen daḥı virgil YM

¹² kâla : kıla TS, Yİ, YA

¹³ Şermsâr ola kim : Sermesâr ola ki YA, Sermesâr ola ki YM

¹⁴ Pes Ebü Tâlib evine vardı ol TS, TB, Yİ, YA, Pes Ebü Tâlib kâtına vardı ol YM

¹⁵ Hırma var mıdur didi şordı Resûl TS, TB, Var mıdur hırma diyüben şordı ol YA, Var mıdur hırma diyü şordı Resûl YM

[TS,41]

Didi Ka‘be Tañrısı haqqı’ çün ol
Bizde ħurma yoğ durur hıç¹ iy oğul

Vardı andan ‘ ammusına² istedi
Ol dağı hıç yoğ durur ħurma didi³

[YİBB,26a]

Anda bir ħurma ağacı var idi
Ķurımışdı ol niçe yıllar idi⁴

825 Vardı pes ol ađacı⁵ Ķucađladı
Baña bundan ħurma vir yā Rabb didi

Ol la‘ın Ķatında beni⁶ Őermsār
Eyleme luťf eylegil iy Kirdikār

Ol ağaç yeŐerdi bitdi tizce⁷
Virdi ħurma ol Resül’e tāzece⁸

Döküleni yire dirdi andan⁹
Zenbili Őoldurdı andan cāndan¹⁰

Gördi oğlancuğlar anı oldı Őād¹¹
Oldı Ķamusı anuñ nā’ıl murād¹²

830 Pes Ebū Bekr’e didi durđıl örü¹³
Sen vezİRümsin benüm gelgil berü

¹ hıç : dir YA

² ‘ ammusına : ‘ ammusından TS, TB, Yİ

³ Ol dağı ħurmayı hıç yoğdur didi TS, TB, Ol dağı hıç yoğ durur oğul didi Yİ, Ol didi hıç yoğ durur oğul didi YA

⁴ ĶurımıŐ idi nice yıllar idi TS, TB, ĶurımıŐdı hem nice yıllar idi Yİ, ĶurımıŐdı nice yıllar Őururdu YA

⁵ pes ol ağacı : ol ağacı ol TS, TB, ol ağacı pes Yİ, YA

⁶ beni : bizi YM

⁷ YaŐardı ol ağaç tiz bitdi ħurma Yİ, YA, YeŐerdi ol ağaç tiz bitdi ħurma YM, YİBB

⁸ ħurma virdi ol Resül’e tāzece TB, İrişdi oldı bitdi tāze ħurma Yİ, İrişdi ol deminde bitdi ħurma YA, İrişdi ol dem oldı bitdi ħurma YM, YİBB

⁹ Döküldi yire ol dem dirdi andan Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Hemān bir zenbili Őoldırdı andan Yİ, YA, YM, YİBB

¹¹ Götürdi gördi oğlancuğlar anı Yİ, YA, YM, YİBB

¹² Sevindi Ķamusı Őād oldı cānı Yİ, YA, YM, YİBB

¹³ durđıl örü : Őurđıl örü TS, TB, Yİ, YA

[YA,14b]

Bunı üleşdür vü kısmet it tamām¹
Vir bu oğlançuklara hep² hāşş u ‘āmm

Ol cehālet eyledi şaçdı yire
Kimi aldı kimisi düşdi yire

[YM,25a]

Pes üleşdürdi Ebū Bekr anlara³
Cümle kısmet itdi ol oğlanlara⁴

Gördi kaçıdı Ebū Cehl-i la‘ın
Didi kendü halkına duruñ⁵ hemīn

835 Şol Muḥammed’e uyan oğlanları
Taş ağaç ile vuruñ⁶ siz anları

Yüridi önce Ebū Cehl-i la‘ın
Bunlaruñla⁷ cenge başladı hemīn

Çün Muḥammed gördi böyle⁸ bunları
Kim⁹ şavaş iderler ol azgunları

Pes Ebū Bekr’e didi dur¹⁰ iy aḫī
İşbu oğlançuklar ile sen daḫı

Yüri bunlar daḫı¹¹ kılsunlar şavaş
Kim ağaç alsun eline kimi taş¹²

[Yİ,16b]

840 Bunlaruñla yüri¹³ sen daḫı bile
Nuşreti Allāh virür kamu¹⁴ kıla

¹ Bunı üleşdür vü kısmet it tamām YA

² hep : her Yİ, ger YA

³ Ebū Bekir taḫsim itdi anlara YA, Pes Ebū Bekir üleşdirdi tamām YM, Pes Ebū Bekr üleşdürdi anlara YİBB

⁴ itdi ol oğlanlara : itdi oğlançuklara TB, eyledi oğlanlara YA

⁵ kendü halkına duruñ : kendü halkına ḫuruñ TS, TB, Yİ, pes halkına siz ḫuruñ YA

⁶ vuruñ : döğüñ TS, TB, Yİ, YA

⁷ Bunlaruñla : Bunlar ile TS, TB, YA, YM

⁸ gördi böyle : böyle gördi TS, TB

⁹ Kim : Hem YA

¹⁰ dur : ḫur TS, TB, Yİ, YA

¹¹ daḫı : ile Yİ, YA

¹² Kimi ağaç alsun ele kimi taş YA

¹³ Bunlaruñla yüri : Bunlar geleyorı TS, Bunlar ile yüri TB, YM

¹⁴ kamu : cümle Yİ

[YİBB,26b]

Üç yüz altmış oğlan ol Bū¹ Cehl ile
Cenge² geldiler anuñ ile bile

Pes bu kırk oğlan Muḥammed yoldaşı³
Kim ağaç aldı eline kim taşı⁴

Karşulayup şöyle cenge durdılar⁵
Birbirine taş ağaçlar⁶ urdılar

Mekke ehline haber oldu kamu
Hep teferrüc kılmağa geldi kamu

[TS,42]

845 Çün Muḥammed gördi oğlancukları
Kim buñaldı yaralandı her biri

Kim zirā bunlardan anlar çoğ idi⁷
Her birine biş kişi artuğ idi

Heman şokdı etegini biline⁸
Bir ağaç şundi aldı tiz eline⁹

Na' ra urdı¹⁰ yürüdi oğlanlara
Ḥaykıruban¹¹ darblar urdı anlara

Heybet ile çün Muḥammed yürüdi
Ol Ebū Cehl'üñ iligi kurudı

[YM,25b]

850 Çünkü¹² ol oğlanlar anuñ heybetin
Gördiler anda nübüvvet şavletin¹³

¹ ol Bū : Ebū TS, TB, Yİ, YA

² Cenge : Çünkü Yİ

³ Pes bu kırk oğlan Muḥammede yoldaş YA, Pes kırk oğlan Muḥammed yoldaşı YM

⁴ Kimi ağaç aldı ele kimi taş YA, Kimi ağaç aldı kimisi taşı YM

⁵ durdılar : turdılar TS, TB, Yİ, YA

⁶ taş ağaçlar : taş u ağaç TS, TB, YM, YİBB

⁷ Kim zirā bunlardan andan çoğ idi TB, Zirā bunlar azdur anlar çoğ idi YA

⁸ Hem Resül şokdı etegin beline TS, TB, Şokdı Resül etegin beline YA

⁹ Bir ağaç şundi tiz aldı eline TS, TB, Şundi bir ağaç aluban eline YA, Bir ağaç aldı şundi tiz eline YM

¹⁰ urdı : urup YM

¹¹ Ḥaykıruban : Çığıruban TS, Çığıruban TB

¹² Çünkü : Çünkü TS, YM

¹³ şavletin : şuretin Yİ, YA, şavtlerin YM

‘ Aklı şaşdı korkdılar gönülleri¹
Gitdi zürü dutmaz oldu elleri²

Ellerindeki yarağın³ şaçdılar
Yüz çevirüp cümle dönüp kaçdılar⁴

Ol Harem’den taşra sürdi anları
Ol Ebū Cehl’e uyan azgunları⁵

Her birisi bir şoğağa kaçdılar
Kodı bunlar ardlarına düşdiler

855 Kaçdı Bū Cehl-i la‘ in hem ser-nigün⁶
Mekke ehli eylediler cümle ün⁷

[YA,15a]

Cümle ol halk⁸ āferin eylediler
Yā Muḥammed saña taḥsīn didiler

Ol gice ol şehri içinde⁹ ḥāşş u ‘ āmm
Cümlesi ol cengi söyledi tamām

[YİBB,27a]

Dirler idi¹⁰ bu Muḥammed pehlevān
Olısdur bir ulu şāhib-ķırān

Gül cemālin Bū Bekir anuñ o gün¹¹
Görüben hem ‘ āşık oldu büsbütün¹²

860 Tā ki günden güne ‘ ışkı cānınuñ¹³
Daḥı¹⁴ artar idi gönlinde anuñ

¹ Şaşdı ‘ ağılları korkdı canları YA

² Gitdi zürülar dutmaz oldu elleri Yİ, YM, Gitdi kuvvet tutmaz oldu elleri YA

³ yarağın : yarağı YA

⁴ Yüz çevirüp cümle girü kaçdılar YA, Yüz çevirdi cümle dönüp kaçdılar YİBB

⁵ azgunları : oğlanları TS, TB, Yİ, YA

⁶ Kaçdı Ebū Cehl oluban ser-nigün TS, TB, Kaçdı Ebū Cehl la‘ in hem ser-nigün Yİ, YA

⁷ eylediler cümle ün : eyledi cümlesi ün YM

⁸ ol halk: halk ol Yİ

⁹ şehri içinde : şehriñ içi YA

¹⁰ Dirler idi : Didiler kim TS, TB

¹¹ Ebū Bekir anuñ o gün cemālin Yİ, Ebū Bekir anuñ kutlu cemālin YA, Ebū Bekir anuñ ol günde cemālin YM, YİBB

¹² Görüben ‘ āşık oldu ol kemālin Yİ, YA, YM, YİBB

¹³ Ki günden güne ‘ ışkı Muştafa’nuñ Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁴ Daḥı : Tā ki TB

Bū Cehil mel' ūn göñline o gün¹
Kīn düşdi yandı dutuşdı derūn²

O gündən qaldı göñlinde ' adāvet*
Dağı eksilmedi³ artdı dalālet

Ol zamānda Mekke'nüñ oğlanları
Kim⁴ güreş dutarlar idi her biri

Her birisi kendü gücin qudretin⁵
Birbirine gösterürdi qıvvetin

[Yİ,17a]

865 İlle her yirde Muḥammed söylenür
Qanda olsa erligi zıkr eylesür

Kim Ebū Cehl'i nice başdı yaqīn⁶
Qodı üç yüz altmış oğlanın hemīn⁷

[YM,26a]

Cümle oğlanlar anı söyler idi^{8*}
Erligine āferīn eyler idi⁹

Ol Ebū Cehl-i la' īn dir ḥā nice
Anı her yirde ögersiz tā nice

[TS,43]

Ger er ise güreşelüm¹⁰ gelsün ol
Er nice qıvvet nice tā görsün ol¹¹

¹ Ebū Cehl-i la' īn göñline ol gün Yİ, YA, YM, YİBB

² ' Adāvet düşdi kīn tutdı o mel' ūn Yİ, ' Adāvet göñline bergetdi mel' ūn YA, ' Adāvet bağladı kīn dutdı o mel' ūn YM, ' Adāvet düşdi kīn düşdi o mel' ūn YİBB

* 862. beyit : -TS, -TB, ayrıca vezin "Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün" olarak değişmektedir.

³ eksilmedi : kesilmedi Yİ

⁴ Kim : Hem YA

⁵ qudretin : qıvvetin Yİ, YA, himmetin TS, TB

⁶ Ebū Cehil nice başdı bil yaqīn YA

⁷ Qodı üç yüz oğlını anda hemīn YA

⁸ söyler idi : söylediler TS, TB, Yİ, YA

* Bu beyitten sonra YM ve YİBB'de aşağıdaki beyite yer verilmiştir.

Yine bir yirde anı söylediler

Ol Muḥammed pehlevāndur didiler

⁹ eyler idi : eylediler TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Ger er ise güreşelüm : Eger er ise güreşe TB

¹¹ Erde nice qıvvet olur görsün ol TS, TB, Yİ, Er nice qıvvet nicedür görsün ol YA

870 ‘Utbe didi imdi di bu iş ne gün¹
Didi tañla aḥşam oldu uş bu gün²

Ṭañla cem‘ olsun kamu³ ‘ammuları
Hem dirilsün Mekke’nün uluları

Güreşeyüm ben anuñla gireyüm^{4*}
Götüreyüm anı yire urayum⁵

Ben anuñ serkeşligini şıyayum
Er nice olur gör imdi diyeyüm⁶

Hadden aşdı çün o mel‘ün söyledi*
İt gibi köpürdi çok lāf eyledi

[YİBB,27b]

875 Pes bu işe ittifāk eylediler
Şehr içinde yüriyüp söylediler

Çün şabāḥ oldu kamu halk geldiler
Ol Harem içinde⁷ hep cem‘ oldılar

Muştafa’nuñ ‘ammuları daḥı hem
Geldiler kim toṭolu oldu Harem

Meclisün şadı Benī-Hāşim yiri⁸
Oturur ol Muştafa ‘ammuları⁹

Şağ kol idi hem Benī-Maḥzüm yiri¹⁰
Geldiler oturdılar uluları

880 Şol kol idi hem Kureyş kavmi yiri*
Geldi oturdu yirine her biri

¹ ‘Utbe didi işbu iş ola ne gün TS, TB, ‘Utbe didi bari bir iş it bu gün YA

² Ṭañla olsun didi aḥşamdur bu gün YA

³ kamu : daḥı YA

⁴ Güreşelüm ben anuñla göre kim Yİ, Güreşeyüm ben anuñla varayum YA,

* 872. beyit : -TS, -TB

⁵ urayum : vurayum YM

⁶ Er nice olur görgil diyeyüm Yİ, Er nice olur görgil imdi diyeyüm YM, YİBB

* 874. beyit : -Yİ, -YA, -YM, -YİBB

⁷ içinde : içine YA

⁸ yiri : biri TS, TB

⁹ Hem oturdu Muştafa ‘ammuları TS, TB, Yİ, Otururdu Muştafa ‘ammuları YA

¹⁰ Benī-Maḥzüm yiri : Benī-Maḥzüm biri TS, daḥı maḥzüm biri TB

* 880. beyit : -YA

Hem¹ Muḥammed daḥı geldi ol zamān
 ʿAmmusı yanında oturdı hemān

[YA,15b]

Çünkim² ol meclis karar dutdı hemān
 Kalkdı yirinden Ebū Cehl-i laʿin

Tiz çıkardı gönlegin kaftanını³
 Pes oturdı geydi hem tumanını⁴

[YM,26b]

Bağladı hem biline⁵ zerrin kemer
 Girdi meydān içine bir er diler

885 Kardeşı var idi kendüden⁶ ulu
 Pehlevān yigit güreşçidi ulu⁷

Daʿvet itdi anı ol daḥı hemān
 Vardı tummān geydi şoyundı revān⁸

Girdi meydān içine duduşdılar
 Birbirini tartdılar atışdılar⁹

Başdı anı ol Ebū Cehl-i laʿin
 Çün başıldı çıkdı meydāndan hemān

Pes diledi bir yigit daḥı yine
 Ol daḥı girdi anuñ meydānına

890 Başdı anı daḥı virmedi emān
 Bir yigit daḥı diledi pes hemān¹⁰

[Yİ,17b]

Adlu ad ile diledi on kişi
 Kamasını başdı ol melʿün kişi

¹ Hem : Pes TS, TB

² Çünkim : Çünki TS, TB, Yİ, YA

³ gönlegin kaftanını : gömlek vü kaftanını TS, TB, gönlegin kaftanını Yİ, gönlegini kaftanın YA, gönlegi kaftanını YM

⁴ Pes oturdı geydi hem tummanını TS, TB, Pes oturup geydi anda tumanın YA

⁵ hem biline : biline hem Yİ, YA, YM

⁶ kendüden : kendünden TS, TB, Yİ

⁷ Pehlevān yigit güreşçi idi o TS, TB, Pehlevān yigitdi güreşçi ulu YM, Pehlevān yigit idi güreşçi o YİBB

⁸ Turdı tumman geydi şoyundı hemān TS, TB, Yİ, Turdı tumman giyüp geldi revān YA

⁹ Birbirisini alup şalışdılar YA

¹⁰ pes hemān : ol zamān YA

[YİBB,28a]

Mağrur oldu katı lāf urdı hemīn¹
Bir yigit dağı örü durdı hemīn²

[TS,44]

Pehlevān idi güreşci ol cūvān
Başdı anı dağı virmedi³ emān

Çünkü başdı anı⁴ kopdı bir gırīv
Mağrūr oldu kendüye ol ‘āşi dīv

895 Yüridi meydānda cevlān eyledi
Er diledi gezdi devrān⁵ eyledi

Dağı kimse girmede meydānına⁶
Lāf urup söyledi hem dört yanına⁷

Kağıdı hışm itdi ol Bū Cehl aña^{8*}
Sen ğarīm nice ulursın di baña⁹

Ben ulu beg oğluyam sen qara kul¹⁰
Kul olanlar beglere¹¹ hem-ser degül

Ol didi kılma¹² bahāne gel berü
Ger er isen qorqduñ ise dön girü

[YM,27a]

900 Pes dutuşdılar Ebū Cehl-i la‘īn¹³
Başdı anı dağı ol demde hemīn¹⁴

¹ hemīn : la‘īn TS, TB, Yİ, YA

² örü durdı hemīn : örü tırdı hemīn TS, TB, Yİ, örü tırdı yaqın YA

³ virmedi : virdi YİBB

⁴ başdı anı : anı başdı Yİ

⁵ devrān : cevlān YM

⁶ Girmede kimse dağı meydānına TS, TB, Yİ, YA, YİBB

⁷ Lāf urdı söyledi dört yanına TS, TB, YM, YİBB, Lāf urup söyledi dört yanına Yİ

⁸ Kağıdı hışm itdi Ebū Cehl aña TS, TB, Yİ, YM, Bir qara kul çıkdı meydandan yaña YA

* 897., 898., 899., ve 900. beyit : -TS, -TB

⁹ Kağıdı hışm itdi Ebū Cehl aña YA

¹⁰ Ben beg oğlu kim ulu sen qara kul Yİ, Ben beg oğlu uluyum sen qara kul YA, Ben beg oğluyam ulu sen qara kul YİBB

¹¹ Kul olanlar beglere : Kul olanlara begler YM

¹² kılma : itme YA

¹³ Pes tutuşdı kul ile Ebū Cehl YA

¹⁴ Başdı anı dağı ol dem şöyle bil YA

Maṭla¹ adlu anda bir er var idi
On iki kişi yimegin yir idi²

Günde üç kez on iki erce ṭa³ām
Yir idi her gün ğidāsıydı müdām³

Bir deveye kaķıcaķ kuyuruĝın
Dutar idi ṭurĝurur idi hemīn⁴

Ḳuvvetine key ḳatı⁵ maĝrūr idi
Mekke içinde ulu⁶ meřhūr idi

905 Pes çıĝırdı aña didi dur⁷ örü
Biz ikimüz⁸ ĝüreřelüm gel berü

Ol didi aña ki⁹ yā İbni Hiřām
‘Ayb ider baña ‘Arablar ħāřř u ‘āmm¹⁰

Kim¹¹ senüñ gibi bir oĝlan ile ben
Ger ĝüreřem ħod bilürsin beni sen¹²

[YA,16a]

[YİBB,28b]

Kim ĝüreřde kimse başamaz beni^{13*}
Baña beñzer yāĥu ḳuvvetlü ḳanı

Ol la¹⁴ın didi dilerem ben seni
Durĝıl örü ger başar iseñ beni¹⁴

¹ Maṭla¹ : Mühli¹ YA, Hela¹ YİBB

² On kişi yimagini yirler idi YA

³ Yirdi her gün ğidāsı idi müdām Yİ, Yir ğidāsıydı anuñ her gün müdām TS, TB

⁴ Dutar idi ṭurĝurur idi hemīn TS, TB, Yİ, Ṭutar idi toĝru durdı bil yaķın YA, Dutar idi ber dururdu ol hemīn YM

⁵ key ḳatı : kendü key TS, TB

⁶ Mekke içinde ulu : Mekke’nüñ içinde ol TS, TB, Yİ, Mekke içinde ḳatı YA

⁷ aña didi dur : aña didi ṭur TS, TB, didi aña ṭur Yİ, YA

⁸ Biz ikimüz : Senüñ ile YA

⁹ aña ki : ki aña Yİ

¹⁰ ‘Ayb iderler baña ‘Arablar müdām YA

¹¹ Kim : Hem YA

¹² ĝüreřem ħod beni bilürsin vü sen YA, Ger ĝüreřem ħod bilürsin bāri sen YİBB

¹³ Hem ĝüreřde kimse başamaz beni TS, TB, Yİ, Hem ĝüreřde kimse başdı mı beni YA

* 908. beyit : -TS, -TB

¹⁴ Ṭur örü ger başar iseñ sen beni TS, TB, Ṭurĝıl örü başar iseñ ger beni YA

910 Uşda kaftanumla¹ dülbendüm saña
Çün işitdi ol tama^ç kıldı aña

Kaşkđı yirinden şoyundı durdı² ol
Yüridi meydān içine³ girdi ol

Ol Ebū Cehl-i la^ç in dutdı hemān
Başdı anı dağı virmedi emān

Halk içinde kopdı gavgā çıkđı ün
Döndi ol kişi oluban ser-nigün

Hurrem oldu ol Ebū Cehl-i la^ç in
Ucbı artdı burnı yillendi hemīn⁴

915 Kendüzine mağrūr oldu ol la^ç in⁵
Pes Muḥammed katına vardı yaķın⁶

[Yİ,18a]

Ol edebsüz bī-ḥayālīķ eyledi
Yā Muḥammed ṭur güreşelüm didi

İltifāt eylemedi hiç aña ol⁷
Kim utandı yüzi kızardı Resül

[YM,27b]

Ol la^ç in döndi mükerrer söyledi
Korkmaz iseñ dur örü⁸ gelgil didi

Şundı yapışdı ridāsına la^ç in⁹
Hamza çünkim bu işi gördi hemīn

920 Ğayreti deprendi¹⁰ bir ün eyledi
İy edebsüz oğlan epsem dur didi¹¹

¹ Uşda kaftanumla : Uş bu kaftanumla TS, TB, Uşda kaftan ile Yİ, YA

² durdı : ṭurđı TS, TB, Yİ, YA

³ içine : içinde TB

⁴ Kibri artdı burnı yillendi hemīn YA, Pes Muḥammed katına vardı yaķın YM

⁵ la^ç in : hemīn TS, TB

⁶ vardı yaķın : vardı hemīn Yİ, geldi hemīn YA

⁷ hiç aña ol : aña Resül TS, TB

⁸ dur örü : ṭur örü TS, TB, Yİ, YA

⁹ Şundı ridāsına yapışdı la^ç in YA

¹⁰ deprendi : depretdi TS

¹¹ İy edebsüz kāfir oğlan epsem ṭur didi YA, İy edebsüz kāfir oğlan epsem ol didi YM

Niçün endâzeden taşra çıkarısın*
Neden haddüñ divarını yıkarısın

[TS,45]

Bu benüm kardeşümüñ oğlı senüñ
Hem-serüñ midür¹ ya dağı kimsenüñ

Gördüğüñ var mı güreş dutduğunu
Kimse ile ya bu lu' b itdüğünü

Döndi didi atasına yâ Hişâm
Sen mi dirsın oğluña bunı müdâm

[YİBB,29a]

925 Kim gelür² böyle edebsüzlük kıılır
Hiç utanmaz şöyle³ yüzsüzlük kıılır

Lât u 'Uzzâ hakkı'çün didi Hişâm
Ben dimedüm oğluma böyle kelâm

İlle bir dem güreşürlerse n'ola
Çünkü⁴ oğlanlardur ikisi bile

Döndi Hamza didi kim⁵ iy cân-ı 'amm
Görme misin bunı iy sultân-ı 'amm

Bu edebsüz seni meydâna diler
Söylemezsin korıdı şanurlar bular⁶

930 Anı bilmezler ki uzakdan durur⁷
Kim hayâlu ulusın andan durur⁸

Pes Muhammed didi kim yâ 'ammu ol
Key⁹ utanmazdur hayâ ehli degül

* 921. beyit : -TS, -TB, -YA, ayrıca vezin “*Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün*” olarak değişmektedir.

¹ Hem-serüñ midür : Hem-seri kimdür TS, TB

² gelür : gelüp TS, TB

³ Hiç utanmaz şöyle : Kim utanmaz şöyle TS, TB, Kim utanmaz böyle Yİ, YA

⁴ Çünkü : Çünkim TS, TB

⁵ Döndi Hamza didi kim : Döndi pes Hamza didi TS, TB, Yİ, Döndi Hamza didi TB

⁶ Söylemezsin seni korıdı şanalar YA

⁷ ki uzakdan durur : ki utandıñ budur TS, TB, ki uzakda durur YA, kim uzakdan durur YM

⁸ Kim hayâlu ol ulu sultân durur TS, TB, Hem hayâ ulusısın andan durur YA

⁹ Key : Kim TB

Ben anuñçün virmedüm aña cevāb
Söylememekdür hayāsuza cevāb¹

İlle Hakk tevfiķ ile² ben anuñ
Kim ġarīmiyem biñ³ anuñ ġibinüñ

[YA,16b]

Hakk'dan ola her işüñ bir çāresi^{4*}
Kamu işde pes aña⁵ yalvarası

935 Şimdi ben aña durur isem hemān⁶
Başar isem anı dir ol⁷ bī-gümān

Kim bugün ben çok ġüreşler dutmışam
Tākatüm yoķdur kıtı zūr itmişem

[YM,28a]

Varuban diñlensün ol imdi bugün
Çün şabāh olıcaġaz⁸ yarınki ġün

Gelsün ol meydān içine⁹ girelüm
Yardıma Hakk kime kıılır¹⁰ ġörelüm

Pes işidenler¹¹ didiler āferīn
Kim bu söz 'āķıllaruñ durur yaķīn¹²

940 Hergiz oġlandan kimesne böyle söz*
Hiç işitmedi ya kim dir böyle söz

[Yİ,18b]

Pes Ebū Cehl'üñ atası¹³ ol Hişām
Kalkdı didi ŧanuķ oluñ ġāşş u 'āmm¹

¹ hayāsuza cevāb : hayāsızda şevāb TS, TB, hayāsuza şevāb Yİ, YA, YM

² tevfiķ ile : yārī kıılırsa TS, yārī kıılır TB

³ biñ : ben TB

⁴ Çü Hakk'dan ola her işüñ çāresi Yİ, YA

* 934. beyit : -YM, -YİBB

⁵ pes aña : aña pes YA

⁶ İmdi ben şimdi ŧurursam pes hemān TS, TB, İmdi ben şimdi ŧurur isem hemān Yİ, YA

⁷ anı dir ol : anı ol dir TS, TB

⁸ olıcaġaz : olıncaġaz YM

⁹ içine : içinde YM

¹⁰ kıılır : virür Yİ, YA

¹¹ işidenler : işitdiler YİBB

¹² ŧoġrısın didi Muġammed āferīn YA, Kim bu söz 'āķıllaruñ durur hemīn YM

* 940. beyit : -TS, -TB, -YA

¹³ atası : babası Yİ, YA

Ger² benüm oğlum başsar ise anı
Şöyle toy eyleyeyüm oluñ ğanı³

[YİBB,29b]

Biş deve boğazlayayum on koyun⁴
Biş tulum süci dağı dutdum boyun⁵

Bir tulum bal bir tulum hem dağı yağ*
Dağı on batman pirinç kim ola ağ

945 Pes Ebū Tālib dağı didi eger
Kardaşum oğlı başarsa ol kadar⁶

Dağı artuğ ben de mihmān ideyüm
Çoğ deve çoç dağı⁷ kurbān ideyüm

[TS,46]

Bu iş üzre ittifağ eylediler
İkisi dağı yarağ⁸ eylediler

Mekke şehrine yayıldı bu haber
Cümlesi işitdiler ‘avretle er⁹

Didiler tañla bir ulu gün durur
Kim¹⁰ Harem’de toy durur düğün durur

950 Kim Muhammed kavlı idüp kıldı kabül
Güreşiser ol Ebu’l-Hakem’le ol¹¹

Çün şabāh oldı dirildiler kamu
Mekke şehrinde ne var kiçi ulu

Ol Benī-Hāşim uluları tamām
Hem Kureyş ehli dağı geldi Hişām¹

¹ Kağdı didi tanuğ olsuñ hāşş u ‘āmm YM

² Ger : Bu YA

³ Şöyle toy ileyeyüm oluñ ğanı TS, TB, Şöyle ileyem külli oluñ ğanı Yİ, Şöyle eyleyem ki ola siz ğanı YA, Şöyle toyum eyleyem oluñ ğanı YM

⁴ Beş deve boğazlayam hem beş koyun YA, Beş deve boğazlayam dir on koyun YM

⁵ Beş tulum süci dağı dutdum bütün Yİ, Beş tulum süci dağı olam boyun YM

* 944. beyit : -TS, -TB

⁶ başarsa ol kadar : başsar ise eger YM

⁷ çoç dağı : koyun da TS, TB, çoç ile YM

⁸ yarağ : yarağ YM

⁹ ‘avretle er : ‘avret vü er YA

¹⁰ Kim : Hem YA

¹¹ Güreşiser Bu’l-Hakem’le yarın ol TS, TB, Güreşiser ol Ebu Cehl ile ol YA

Ṭoldı meclis çün qarār oldı² hemîn
Pes şoyundı ol Ebū Cehl-i la'în³

[YM,28b]

Girdi meydān içine cevlān urur⁴
Çün Ebū Ṭālib baqar anı görür

955 Arqası yaşşı yoğun bāzūları
Boynı yoğun key düzenlü her biri

Bili ince dizleri muhkem qatı
Şanki bir aşlana⁵ beñzer heybeti

Muştafā'ya döndi didi iy⁶ oğul
Pehlevān durur bu er kişi degül⁷

[YA,17a]

Güreşibilür misin⁸ çağla seni
Key şağın kim şermsār⁹ itme beni

Muştafā didi yā¹⁰ ammu imîn ol
Göñlüñi kılgıl kavî olma melül

[YİBB,30a]

960 Ben anuñla kendü zūrum ile bil¹¹
Kim güreşmezem beni key añlağıl¹²

Ḥaqq Te'ālādur meded kılan baña
Kim¹³ benümle biledür öñden şoña

Her kime kim ol meded kıılır ise
Kimse başmaz anı bin¹⁴ olur ise

¹ Hişām : tamām YM

² oldı : etdi YM

³ Ebū Cehl-i la'în : Ebū Cehil la'în TS, TB

⁴ içine cevlān urur : içine havlān urur TB, içre cevlān eyledi YA

⁵ aşlana : arslana TS, TB, Yİ, kütüğe YA

⁶ iy : hey TS, TB

⁷ Pehlivāndur dutma er kişi degül Yİ, Pehlivāndur bu kişi az er degül YA, Pehlivāndur bu az kişi er degül YM

⁸ Güreşibilür misin : Güreşibilür misin YA

⁹ Key şağın kim şermsār : Key şağın kim şermesār YA, YM, Kim şağın kim şermesār YİBB

¹⁰ Muştafā didi yā : Didi Muştafā'ya TS, TB, Muştafā didi ki Yİ

¹¹ zūrum ile bil : özüm ile bil Yİ, YM, zūrumla degül YA

¹² Hem güreşmezem beni sen añla bil YA, Kim güreşmezem bunu key añlağıl YM

¹³ Kim : Hem YA

¹⁴ bin : bil TS, kim TB

Çün Ebū ʿĀlib işitdi sözini
Hurrem oldı öpdü başın yüzini¹

Ol Ebū Cehl-i la'în pes söyledi²
Yā Muhammed qorqmaz iseñ gel didi

965 Qavlüñi yitir yirine³ sen eger
Qorqar iseñ gelsün uş meydāna er⁴

[Yİ,19a]

Döndü Hamza didi iy cānum cānı
Dur örü getür yire urğıl anı⁵

Kim durur haşmını görsün ol hemîn⁶
Kim qatı mağrūr olup durur yaqîn⁷

Rāvi eydür qalkdı peygamber hemān
Halk içinden qopdı gavgā vü figān

Key tonanmış idi ol gün Muştafa
Geymiş idi egnine atlas qabā

[TS,47]

970 Hem 'imāme⁸ şarmış idi bī-naẓīr
Yüzi aydan günden olmuşdı münīr

[YM,29a]

Yüzine baqan kişi hayrān olur
Dirler idi bu nice oğlan olur⁹

Ay mıdur bu¹⁰ gün midür ya nür mıdur
Yāhu¹¹ cennetden mi geldi hür mıdur¹²

İşbu hüsn ile 'aceb bu cān mıdur
Ya beşerdür Yūsuf-ı Ken'ān mıdur

¹ başın yüzini : alnın yüzini Yİ, yüzün gözünü YA, YM

² Ol Ebū Cehl-i la'în pes söyledi TS, TB, Ol Ebū Cehl-i la'în tiz söyledi YA

³ Qavlüñi yitir yirine : Qavlüñi getür yerine Yİ, Qavlüñi yerine getür YA

⁴ uş meydāna er : meydāna bir er Yİ, YA

⁵ Tur örü getür yire urğıl anı TS, TB, Yİ, Tur yukarı yire urğıl sen anı YA, Tur örü qaldur yire urğıl anı YM

⁶ Kim durur haşmını görsün ol la'în TS, TB, Ebū Cehl-i haşmını görsün hemîn YA

⁷ Kim qatı mağrūr olupdur ol yaqîn YM, Key qatı mağrūr olupdurur yaqîn YA

⁸ 'imāme : 'amāme YA

⁹ olur : durur YM

¹⁰ bu : yā : YA, YM

¹¹ Yāhu : Yā ki TS, TB, YA, Yāhud YM

¹² Yāhu cennetden gelen hürī midür YA

Gerçi kim şeh-zâdeler pes çok durur¹
Lîk bunuñ gibisi hiç yok durur²

975 Aldı bir mendil ÷odı dülbendini
Başına muhkem ÷oladı pes³ anı

÷uşağımı dañı ÷uşatdı o dem⁴
Tâ eteklerin beline şokdı hem⁵

[YİBB,30b]

Hamza didi⁶ iy ciger-küşem ÷onı
Güreşen kişi çıkarur gör anı⁷

Haşmuñı gör nice şoyunmuş durur
Nice tummanını geyinmiş durur⁸

Olmasun şoña⁹ yañañı duta ol
Ya ÷onuñuñ bir yanını¹⁰ yırtı ol

980 Pes Muhammed didi yâ ‘ ammu ÷onı
÷or÷usından çıkarur bilgil anı¹¹

Ben hiç andan ÷or÷mazam lâ-büdd tenüm
Açmazam ÷ıkarırmazam bu¹² ÷aftanum

[YA,17b]

Ben dilemezem tenüm¹³ kimse göre
÷or mıyam ben kim¹⁴ yaçama el ura

¹ Gerçi kim şeh-zâdeler pek çok durur TB, Gerçi şeh-zâdeler dünyâda çokdur Yİ, YM, Şeh-zâdeler gerçi çokdur dünyede YA, Çi-ger şeh-zâdeler dünyâda çokdur YİBB

² Leykin bunuñ gibisi hiç yok durur TB, Velî bunuñ gibi ‘ âlemde yokdur Yİ, YM, YİBB, Velî bunuñ gibi yokdur ‘ âlemde YA

³ pes : bil YA, tiz YM

⁴ ÷uşatdı o dem : ÷uşandı muhkem Yİ, YM, YİBB, bağlandı muhkem YA

⁵ Eteklerin beline şokdı muhkem Yİ, YA, YM, Eteklerin biline şokdı ol dem YİBB

⁶ didi : ider TS, TB

⁷ Güreşen kişi çıkarur pes ÷onı Yİ, Güreş tuñan kişi çıkarur anı YA

⁸ Hem nice tummanını geymiş durur YM

⁹ şoña : şoñra TS, TB

¹⁰ yanını : yerini TS, TB, YA

¹¹ bilgil anı : görgil anı YM

¹² bu : hem YA

¹³ tenüm : beni YA

¹⁴ ÷or mıyam ben kim : ÷or mıyam ki ben YA, ÷or÷mazam ben YM

Hem anuñ için çıkarmazam tonı¹
Kim² katı murdār durur anuñ teni

Degmesün baña direm murdār teni
Ben çıkarmazam anuñçün kaftanı³

985 Pes çığırdı⁴ ol Ebū Cehl-i la' in
Gel didi yürüdi peygamber hem̄in

Pes Ebū Cehl-i la' in didi meger⁵
Sen güreşmezsiñ güreşeydüñ eger

Şoyunurduñ çıkarurdun kaftanuñ⁶
Yoğımıñ gönlüñ güreşmege senüñ⁷

[YM,29b]

Didi peygamber o kişi şoyına
Muhtāc ola h̄ile ile oyuna⁸

Bu güreşmekden murād ol kuvveti⁹
Zāhir ola her kişinüñ kudreti¹⁰

990 Ben senüñle h̄ile ile mekr ile
Şanmağıl kim güreşem ol fikr ile

[Yİ,19b]

Ben senüñle zūr ile erlik ile¹¹
Güreşürem tā ki er kim halk bile¹²

Gel kuşağumdan yapış dut sen baña¹³
Her ne zūruñ var ise it sen baña¹⁴

¹ Anuñ için kim çıkarmazam tonı TS, TB, Kim anuñ için çıkarmazam tonı Yİ, YM, Ben anuñçün çıkarmazam bu tonı YA

² Kim : Key YA

³ Ben anuñçün çıkarmam kaftanı YİBB

⁴ çığırdı : çağırdı YA

⁵ Pes Ebū Cehl-i la' in döndi meger YM

⁶ kaftanuñ : kaftanı YM

⁷ senüñ : heni YM

⁸ Ki muhtāc ola h̄ileyle oyuna Yİ, YA, YİBB, Ki ihtāc ola h̄ile ile oyuna YM

⁹ Bu güreşmekden ola ol kuvveti TS, TB, Güreşmekden murād ola kuvveti YA

¹⁰ kudreti : tākati YA

¹¹ Ben senüñle erlik ile zūr ile TS, TB

¹² Güreşürem erligümi halk bile Yİ, Güreşürem tā ki er kim biline YA

¹³ Gel kuşağumdan beni tut sen baña Yİ, Tut kuşağumdan zūr ile sen baña YA

¹⁴ Her ne zūruñ var ise eyle baña YA

[TS,48]

Sen eger bir ayağum ırar iseñ¹
Ger yirinden bir qarış sürer iseñ²

[YİBB,31a]

Başmış olasın hemān bu beni sen³
Iramazsañ dutayum pes⁴ seni ben

995 Götürüp seni yire urur isem⁵
Arqa üzre çevirüp sürür isem⁶

Ben seni başmış olam bu halk bile⁷
Dağı lāf urmayasın bir vech ile⁸

İşidenler kamu taḥsīn ider⁹
Kim Muḥammed didügi söz didiler¹⁰

İşte baḥş ile güreş böyle gerek¹¹
Zür şınamağa bu dağı yigirek¹²

Hile ile mekr ile güreş yaḳīn¹³
Bir oyundur kim¹⁴ temāşādur hemān

1000 Rāzı oldı ol Ebū Cehl-i la' in
Şandı dutdı Muştafā'yı ol hemān¹⁵

Ḳuşağına ellerin şokdı hemān
Ḳatı zür itdi o mel' ün bir zamān¹⁶

¹ Eger sen bir ayağumı ırarsañ Yİ, YA, Eger bir ayağumı sen ırarsañ YM, Eger sen bir ayağum ırar iseñ YİBB

² Ger yerümden bir qarış sürer iseñ TB, Yerüm(n)den bir qarış öte sürerseñ Yİ, YA, Yerinden bir qarış ırar iseñ YM, Yirinden bir qarış işrā süreresen YİBB

³ Hemān başmış olasın kim beni sen Yİ, YA, Hemān başmış olasın bu beni sen YM, YİBB

⁴ pes : bir YA

⁵ Götürüben seni yire urursam Yİ, YA, YM, Götürürsem seni yire urursam YİBB

⁶ Çevürüp arkañ üstüne sürürsem Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Seni başmış olam bu halk bile ben Yİ, YM, YİBB, Seni başmış oluram halk bile ben YA

⁸ bir vech ile : yüri sen Yİ, yoḳ yire sen YA, yürüyüp sen YM, YİBB

⁹ İşiden kamu taḥsīn eylediler Yİ, YM, YİBB, Rasūlin sözine taḥsīn didiler YA

¹⁰ Muḥammed didügidür söz didiler Yİ, YM, YİBB, Muḥammed didügi ḥaḳ söz didiler YA

¹¹ Ki baḥş ile güreş böyle gerekdür Yİ, YA, YM, YİBB

¹² Ki zür şınamağa bu yigirekdür Yİ, YM, YİBB, Ki kuvvet şınamağa yigirekdür YA

¹³ Lu' b ile mekr ile ḥiledür yaḳīn YA, Hile ile fikr ile güreş yaḳīn YM

¹⁴ kim : ki Yİ, YA, bir YM

¹⁵ hemān : la' in TS

¹⁶ Ḳatı kuvvet eyledi mel' ün nihān YA, Ḳatı zür itdi o mel' ün bir zamān YM

Kim¹ tamarları siñirleri² anuñ
 Kırlıyazdı hemān ol³ mel^c unuñ

Depredimedi Resūl'i sürmedi
 Bir ayağını yirinden ırmadı

Hîç⁴ yüzi bozarmadı kızarmadı⁵
 Şanki hîç kimse aña el urmadı

[YA,18a]

[YM,30a]

1005 Hâkķ Çalab'un "Kün fe-kān"⁶ emri ile
 Yardımı var idi anuñla bile⁷

Aña nuşretler virüp Perverdigār⁸
 Şaķlar idi her kaçādan āşikār⁹

‘Āciz oldı pes¹⁰ Ebū Cehl-i la^c in
 Pes kuşağından çeküp aldı elin

Key hacil oldı be-gāyet şermsār
 Yaķdı¹¹ anı gāyreti nāmūsı ‘ār

Pes Resūlu'llāh didi iy lāf uran
 Yürüyüp¹² her yirde erlik gösteren

1010 N'oldı zūruñ kuvvetüñ lāfuñ kıanı
 Gör nice kıldı zelil ol Hâkķ seni

[YİBB,31b]

Ġayret itdi yā Muḥammed didi ol
 Evvelidür¹ bu işüñ maḥsüb² degül

¹ Kim : Ki Yİ, Hem YA

² siñirleri : süñükleri YM

³ ol : o TS, TB, YM

⁴ Hîç : Hem TB

⁵ bozarmadı kızarmadı : kızarmadı bozarmadı Yİ, YA, YM

⁶ "Ol ve hemen oldı." Hadis-i Şerif, (Ali el-Muttakî, Kenzü'l Ummāl, VI, 130)

"Allah u Teāla ancak üç şeyi eliyle yarattı. Diğer mahlūkāta ise "ol" dedi ve hemen oldı. Kalemî, Ādemi ve Firdevs cennetini eliyle yarattı. Ve Firdevs cennetine şöyle dedi: "İzzet ve celalime yemin ederim ki cimri kimse bana cennette komşu olamayacak; deyyūs da cennetin kokusunu duyamayacaktır."

⁷ anuñla bile : anuñ hem bile YA

⁸ Ki nuşretler virüp aña ‘ināyet Yİ, YA, YİBB, Ki hâkķ nuşret virüp aña ‘ināyet YM

⁹ Kırlurda da'ima ol bi nihāyet Yİ, YA, YİBB, Kırlur idi aña ol bi nihāyet YM

¹⁰ pes : çün TS, TB, Yİ, YA

¹¹ Yaķdı : Yıķdı TS, TB

¹² Yürüyüp : Yol bulup Yİ, Yol koyup YA

Şanma kim³ dükendi zūrum kuvvetüm
Hāzır ol kim üç keretdür nevbetüm

Qıl teferrüc bu keret ceng ālini⁴
Sen erenler zūrını minqālını⁵

Pes Resūlu'llāh didi gel yā 'Ömer
Mekke şehrinde ne kim var ise er

1015 Bile algıl qamusınuñ kuvvetin
Gel temāşā eyle Hāqq'ıñ kudretin

[Yİ,20a]

[TS,49]

Pes yürüdi heybet itdi⁶ ol la'ın
Na'ra urdı⁷ haykırup şundı elin⁸

İlerü qodıdı pes⁹ bir ayağın
Girü qodı biri¹⁰ dutdı quşağın

Her ne deñlü var ise zūr kuvveti¹¹
Hem be-gāyet gayret ile himmeti¹²

Qatı zūr itdi vü silkdı kıldı ün¹³
Şanki yapraq gibi ditrer ser-nigün¹⁴

1020 Yüzi kızardı bozardı patladı¹⁵
Gözi gördi tā tudağı çatladı¹⁶

¹ Evvelidür : Olupdur Yİ

² maḥsüb : ma' yüb TS, TB

³ kim : ki YA, YM

⁴ ceng ālini : nice beni YA

⁵ Sen erenler zūrını minqārını YA, Gör erenler zūrını minqālını YİBB

⁶ Pes yürüdi heybet itdi : Pes Resūl'e heybet itdi TS, TB, Pes yürüdi heybet ile YM, Pes yürüdi kuvvet itdi YA

⁷ urdı : urup YM

⁸ elin : hemīn YİBB

⁹ qodıdı pes : qodı evvel Yİ, YA, qodı ol YM, qodı ol pes YİBB

¹⁰ biri : birin Yİ, YM

¹¹ Ne deñlü varsa zūrı kuvvet ile Yİ, YM, YİBB, Ne deñlü var ise hem kuvvet ile YA

¹² Be-gāyet gayret ile heybet ile Yİ, Be-gāyet kuvvet ile heybet ile YA, Be-gāyet gayret ile kuvvet ile YM, Be-gāyet gayret ile himmet ile YİBB

¹³ Qatı zūr itdi silkdı eyledi ün Yİ, YİBB, Qatı zūr eyleyüp eyledi ün YM

¹⁴ Ki yapraq gibi ditredi o mel'ün Yİ, YM, YİBB

¹⁵ Yüzi bozardı kızardı şarardı Yİ, YA, YM, Yüzi kızardı bozardı şarardı YİBB

¹⁶ Gözi gögerdi tudağı qarardı Yİ, YA, YM, Gözi gögerdi dudağı qarardı YİBB

Dutdı şol deñlü ki zūrı qalması¹
Dutmaz oldu cismi hiç ağlamadı²

[YM,30b]

Ol Resül'i zerrece depretmedi³
Şanasın kimse aña hiç degmedi⁴

Didi kim sen yā Muḥammed cādūsın⁵
Yoḥsa işbu zūrı ben itdüm hemān⁶

Bir tağa ger eylesem ırar idüm⁷
Hem yirinden tağı ben sürer idüm⁸

1025 Şimdi qaldı hem üçünci nevbetüm⁹
Şabr ile durğıl ki gelsün kuvvetüm¹⁰

Pes varup oturdı şöyle bir zamān
Çün teri şovudı diñlendi hemān

Qalkdı kim duta Resülu'llāh hemān¹¹
Didi ta' cıl itme otur bir zamān¹²

[YİBB,32a]

Tā ki şoñra dimeyesin kudretüm
Qalmamışdı gitmiş idi kuvvetüm

Çünkü diñlendi durup¹³ geldi yine
Pes şıgındı kendünün Tañrısına

1030 Yardım eyle Lāt u 'Uzzā dir baña
Kim dağı yig hıdmet idem ben saña¹⁴

¹ Şol deñlü dutdı kim zūrı tükendi Yİ, Şu deñlü dutdı kim zūrı tükendi YM, YİBB

² Eli dutmaz oldu dili dolandı Yİ, Eli hem dutmaz oldu qodı dutdı YM

³ Resül'i zerrece depremedi hiç Yİ, Resül'i zerrece depretmedi hiç YA, Resül bir zerrece depremedi hiç YM, YİBB

⁴ Şanasın kimse aña deymedi hiç Yİ, Şanasın kim aña el urmadı hiç YA, Şanasın kimse aña dınmadı hiç YM, YİBB

⁵ Didi kim yā Muḥammed cādūsın sen Yİ, Didi pes yā Muḥammed cādūsın sen YM, YİBB

⁶ Ve ger ne işbu zūr kim eyledüm ben Yİ, YİBB, Ve gerçi işbu zūrı eyleyem ben YM

⁷ Eger bir tağa eylesem ıradum Yİ, YİBB, Eger bir tağa idersem ıradum YM

⁸ Yerinden ben anı aḥer sürerdüm Yİ, Yirinden tağı ben işra sürerdüm YM, YİBB

⁹ Velī qaldı üçünci nevbetüm hem Yİ, YM, YİBB

¹⁰ Hele şabr eyle turğıl şöyle bir dem Yİ, Hele şabr eyle durğıl şöyle bir dem YM, YİBB

¹¹ Qalkdı kim duta Resül'i ol hemān TS, TB, YA, Qalkdı duta Resülu'llāhı hemān YM

¹² Didi Resül ta' cıl itme bir zamān YA

¹³ durup : turup TS, TB, Yİ, YA

¹⁴ Kim dağı biñ hıdmet idem ben saña YM, Kim dağı hıdmet idem ben saña YİBB

Pes Resūlu'llāh didi iy Ḥaqq baña*
Yardım eyle luṭfuñ ile baq baña¹

Hem Ebū Ṭālib göge dutdı yüzün²
Ḥoş münācāt itdi qaldırdı yüzün³

Didi iy Beytü'l-Ḥarām'uñ Tañrısı
Ka' be vü⁴ Zemzem Maqām'uñ Tañrısı

Sen nazār kııl yardım eyle Muştafā⁵
Cümlemüz mesrūr olup bulsun şafā⁶

1035 Pes Resūlu'llāh didi kim iy⁷ 'Ömer
Her ne zūruñ var ise kııl⁸ yā 'Ömer

[YA,18b]

Pes yine geldi⁹ Ebū Cehl-i la' in
Bu kez ardından yapışdı ol hemin¹⁰

Gayret odı yaqmış idi cānını
Şöyle zūr itdi qurıtdı qanını

Süñüğinden iligi şızdı¹¹ anuñ
Hem şamarı kırılıyazdı¹² anuñ

[TS,50]

[YM,31a]

'Āciz oldı 'ākıbet qodı hacil¹³
Şermsār oldı yüzi qara zelil

* 1031. beyit : -Yİ, YA

¹ baq baña : ben baña YİBB

² yüzün : gözin YİBB

³ itdi qaldırdı yüzün : eyledi qesdi sözin YA

⁴ Ka' be vü : Ka' be 'i YM, Ka' be 'yi YİBB

⁵ Nazār kııl yardım eyle Muştafā'ya Yİ, YM, YİBB, Yardım eyle kııl nazār Muştafā'ya YA

⁶ Ḥacālet virmegil bu tolu aya Yİ, YM, YİBB, Hem hacālet virme bu tolu aya YA, Cümlemiz mesrūr olup kılsun şafā TB

⁷ kim iy: gel yā TS, TB, YA, YM, kim yā Yİ

⁸ kııl : al TS, TB, gel Yİ

⁹ yine geldi : geldi yine Yİ

¹⁰ hemin : la' in TB

¹¹ Süñüğünden iligi şızdı : Gevdesinden iligi şındı YA

¹² Hem şamarı kırılıyazdı : Kuruyo yazdı şamarları YA, Şamarları kırılıyazdı Yİ, YM, YİBB

¹³ Qaldı 'āciz 'ākıbet qodı hacil TS, TB, 'Āciz oldı 'ākıbet oldı hacil Yİ

1040 Başını aşağı aşdı hem¹ Hişām
Key melül oldu anuñ kavmi² tamām

Dört yañadan didiler kim³ āferin
Erlük ise⁴ yā Muḥammed pes hemān

[Yİ,20b]

Pes Ebū Cehl'ün babası kulları
El kılıca urdı kavmi her biri

Yürüdiler Muşafā'nuñ üstüne
Anı pāre pāre itmek kaçdına

Ḥamza çün bu ma' nīyi gördi hemān⁵
Çekdi kılıç örü durdı pehlevān⁶

[YİBB,32b]

1045 Na' ra urup ḥaykırup sürdi hemān⁷
Vardı peygamber kaçına ol yaqın

Pes Hişām'a döndi didi iy⁸ Hişām
Di ki bu kavmüñ otursunlar⁹ tamām

Yoḥsa dökülür hemān kaçanlaruñuz¹⁰
Hem yetim olur bu oğlanlaruñuz¹¹

Tul kaçurlar anca ' avretler hemān^{12*}
Fitne olur şöyle kaçalır bir zamān

Bu güreş işi budur gālib gelür¹³
Biri gālib birisi mağlūb olur¹

¹ hem : ol Yİ, YA

² kavmi : ḥalkı Yİ

³ kim : ki Yİ

⁴ ise : ile TS, TB, Yİ, YA

⁵ Ḥamza çün bu ma' nīyi gördi hemān Yİ, Ḥamza bu ma' nīyi gördi pes hemān YA

⁶ Çekdi kılıcını tırdı pehlevān TS, TB, Yİ, YA, Çekdi kılıcını durdı pehlüvānYM

⁷ Na' ra urdı anlara kaçıru hemān YA

⁸ iy : yā Yİ, YA

⁹ Di ki bu kavmüñ otursunlar : sınıDidi ki bu kavmüñ otursın TS, TB

¹⁰ Ve gerçi dökülür uş kaçanlaruñuz Yİ, YM, Ve ger ne dökülür şimdi kaçanıñuz YA, Ve ger ne dökülür uş kaçanlaruñuz YİBB

¹¹ Yetim kaçalır kamu oğlan ile kız Yİ, Yetim kaçalır kamu kız oğlanıñuz YA, Yetim olur kamu oğlanlaruñuz YM, YİBB

¹² Tul kaçurlar nice ' avretler hemān Yİ, Tul kaçurlar nice ' avretler tamām YM

* 1048. beyit : -TS, -TB, -YA

¹³ Bu güreşdür kimisi gālib olur TS, TB, Bu güreşdür iş budur gālib gelür Yİ

1050 Şabr idüñ kim² Muştafâ dağı vara
Ol dağı haşmını duta el³ ura

Ġālib olursa işi maġlūm durur⁴
Ser-be-ser olursa fitne şūm durur⁵

Pes didiler kim eyü buyurduñuz
Fitneyi başurduñuz⁶ siz durduñuz⁷

Pes dönüp Ĥamza Resūl'e söyledih
Sen dağı iy cān-ı 'amm dutġıl didi⁸

Muntazırdur ĥalk kamu saña deger⁹
Vaqt-i germ olmuş durur göster hüner

1055 Yoluña olsun fidā Ĥamza canı¹⁰
Dut getür kaldur yire urġıl anı¹¹

[YM,31b]

Tā ki dağı ol¹² fuzūlluk itmeye
Kendüden uluları incitmeye

Pes Resūlu'llāh didi gel yā 'Ömer
İlle bağla bilüñe¹³ muĥkem kemer

Pes 'Ömer geldi veli ħorĥar ħatı¹⁴
Ditredür¹⁵ anı nübüvvet heybeti

Geldi durdı Muştafā şundi hemān¹⁶
Ĥuşaġından dutdı virmedi emān

¹ Ol birisi birine maġlūb olur TS, TB, Birisinden birisi maġlūb olur Yİ, Birisi hem birisi maġlūb gelür YİBB

² kim : ki YM

³ el : kim TB

⁴ Ġālib olursa işüñ maġlūb durur TS, TB, Ġālib olur ise olur ise işüñ maġlūbdur Yİ, Ġālib olursa işüñ maġlūb olur YA

⁵ Ser-me-sār olursa fitne şūm olur YA, Semtsüz olursa fitne şūm durur YM

⁶ başurduñuz : başurıñuz TB, başdıñuz YM

⁷ durduñuz : turduñuz TS, TB, Yİ, YA

⁸ cān-ı 'amm dutġıl didi : cān-ı men tutġıl didi Yİ, cān-ı hem tutġıl didi YA, cān-ı 'amm turġıl didi YM

⁹ cümle ĥalk saña deger : ĥalk kamu saña deger Yİ, kamu ĥalk saña baĥar YA, kamu ĥalk seni deger YM

¹⁰ Fedā olsun yoluña Ĥamza canı YA

¹¹ Tur getür sen yire urġıl ĥā'ini TS, TB, Tutuban kaldurup yire ur anı YA

¹² dağı ol : bir dağı YA

¹³ bilüñe : bilüñi Yİ, belüñe TS, TB

¹⁴ Pes 'Ömer geldi turur ħorĥar ħatı TS, TB, Pes Resūlu'llāh geldi 'Ömer ħorĥar ħatı YM

¹⁵ Ditredür : Ditredüp Yİ

¹⁶ Geldi turdı Muştafā şundi hemān TS, TB, Yİ, YA Geldi turdı Muştafā şöyle hemān YM

1060 Didi Bi'smi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm
Yā Qaviyy ü Qāhīr u Gālīb Ḥakīm¹

[YA,19a]

Pes yirinden çekdi götürdi anı
Şöyle kaldurdu yire urdu anı

[YİBB,33a]

Başı yarıldı² yire aqdı qanı
Arqası delindi³ şan⁴ çıqdı canı

[TS,51]

Şāh-ı arslan gibi üstünde turur^{5*}
Bir iki pehlūsine depkü urur⁶

Didi durğıl iy la'ın iy bī-edeb⁷
Ḥadden artuq söyleme iy qoca kelb⁸

1065 Ri'āyet itmesem şöyle ururdum^{9*}
Ki dünyādan naşībūñ götürürem¹⁰

Gözlerüñ görmez idi daḥı cihān¹¹
Lik esirgedüm saña virdüm emān¹²

[Yİ,21a]

Bir ğıriv qopdı qamu ün itdiler¹³
Er ü 'avret cümle¹⁴ taḥşin didiler

¹ Qādir u Gālīb Qavī Qāhīr Ḥakīm YİBB

² Başı yarıldı : Yarıldı başı Yİ, YA, YM, YİBB

³ Arqası delindi : Delindi arqası Yİ, YA, YM, YİBB

⁴ şan : şanki TB

⁵ Resül arşlān gibi üstüne turdu Yİ, YA, Resül aşlān gibi üstüne durdu YM, YİBB

* Bu beyit YA'da 1062. beyitten önce yazılmıştır.

⁶ pehlūsine depkü urur : pehlūsine depme urdu Yİ, pehlūsine depdi oturdu YA , pehlūsine debkü urdu YM, YİBB

⁷ Didi turğıl eyā mel'ün edebsiz Yİ, Didi turğıl iy mel'üm edebsiz YA, YİBB, Didi durğıl yā mel'ün edebsiz YM

⁸ Daḥı ḥaddüñden artuq söyleme söz Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ İtmesem şöyle ri'āyet ururam TS, TB

* Vezin “*Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün*” olarak değişmektedir.

¹⁰ götürürdüm : götürürem TS, TB

¹¹ Ki görmezdi gözün daḥı cihānı Yİ, YA, YM, YİBB

¹² Esirgedüm veli virdüm emānı Yİ, YA, YM, YİBB

¹³ Ğıriv qopdı qamu ün eylediler Yİ, YA, YİBB, Ğavgā qopdı hemān ün eylediler YM,

¹⁴ Er ü 'avret cümle : Er ü 'avret qamu Yİ, YM, YİBB, 'Avret oğlan qamu YA

Hem Resül ‘ammuları şād oldılar¹
 Kātı hürrem oluban hem güldiler²

Bir avuç altun Ebū Bekr hemān³
 Şaçu şaçdı ol Resül’e rāygān⁴

1070 Ol la‘in yardımcıları ‘ammusı^{5*}
 Şermsārluğ ile döndi kāmı⁶

Tā yayıldı vādilerde bu haber^{7*}
 İşidenler cümle taḥsīnler ider⁸

Uş Ebū Cehl’ün hemān göñlinde tā⁹
 Çok ‘adāvetler belürdi ba‘ de-zā¹⁰

Sevgüsü artdı Ebū Bekr’ün hemīn¹¹
 Cān ü göñlin ‘ışkı ile itdi zīn¹²

‘İşķ u şevķi artdı anuñ an-be-an^{13*}
 ‘Aķl u fikri ol Resül oldı hemān¹⁴

1075 Hem Resül ‘ammuları ıoy itdiler¹⁵
 Cümle Mekke kāvmini ıoyladılar¹⁶

[YM,32a]

Hem Ebū Bekr eyledi bir ıoy hemān
 Şöyle kim söylendi ol ıoy bir zamān

¹ Resül ‘ammuları şād oldı hürrem Yİ, Resül ‘ammuları şād oldı anlar YA, YM, YİBB

² hem güldiler : güldiler hem Yİ, güldi anlar YA, YM, YİBB

³ Ebū Bekr hemān bir avuç altun Yİ, YA, YM, Ol Ebū Bekr hemān bir avuç altun YİBB

⁴ ol Resül’e rāygān : Resül üstüne ol gün Yİ, YA, YİBB, Resül üzre ol gün YM

⁵ Ebū Cehl’ün kāvümleri ‘ammusı Yİ, YİBB

* 1070. beyit: -YA, -YM

⁶ Oluban şermsār döndi kāmı Yİ, YİBB

⁷ Yayıldı vādilerde bu haberler Yİ, YİBB, Yayıldı bu haberler vādilere YA

* 1071. beyit: -YM

⁸ İşidenler kāmı taḥsīn iderler Yİ, YİBB, Ki taḥsīn eylediler şādılara YA

⁹ Ebū Cehl’ün hemān göñlinde anda Yİ, YA, YİBB, Ebū Cehl’ün hemān göñlinde andan YM

¹⁰ ‘Adāvet kaldı bağlandı o günde Yİ, YİBB, ‘Adāvet bağlanur ol günde anda YA, ‘Adāvet bağladı kaldı o günden YM

¹¹ Ebū Bekr’ün o günden ‘aşķı artdı Yİ, YA, Ebū Bekr’ün o günden ‘ışķı zevķi YM, Ebū Bekr’ün velikin ‘ışķı artdı YİBB

¹² Muḥabbet göñli mülkin cümle tıtdı Yİ, YA, YİBB, Resüle şöyle oldı ‘ışķı zevķi YM

¹³ Daḥı varduķça artdı ‘ışķı şevķi Yİ, YA, YİBB

* 1074. beyit: -YM

¹⁴ Resül ‘ışķıyla oldı ‘ışķı zevķi Yİ, YİBB, Resül ‘ışķıyla artdı ‘ışķı zevķi YA

¹⁵ Resül ‘ammuları ıoy eylediler Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁶ Ki cümle Mekke halkın ıoyladılar Yİ, YA, YM, Ki cümle Mekke ehli ıoyladılar YİBB

Kim sevenler Muşafā'yı şād olur¹
Sevinürler hem beşāretler urur²

Ol Ebū Cehl'i seven a' dā-yı dīn³
Tā-be-maḥşer eylesün āh u enīn⁴

[YİBB,33b]

Ebū Cehl'üñ gözi gönli ṭolu ğam
Bu ḥikāyet bitdi ğayri bunda hem⁵

1080 Tañrı raḥmet eylesün ol cān için*
Fātiḥa iḥsān ide yazan için⁶

KIŞŞA-İ NİKĀḤU'N-NEBİ ŞALLA 'LLĀHÜ ' ALEYHİ VE SELLEM
Berāy-ı Ḥadīcetü'l-Kübrā raḍıya'llāhü ' an-hā

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Aç dilüñi söyle iy bülbül ' ayān
Kendü ḥālüñ kendözüñe kıl beyān⁷

[TS,52]

Ol ezel gülzārını zıkr eylegil
Bunda niçün geldüğüñ fikr eylegil

[YA,19b]

Kim senüñ yurduñ degüldür bu mekān
Bir temāşācı hümāsın sen hemān

Göñlüñi bağlamağıl bu menzile
Key şaḫın aldanmağıl āb u gile

1085 Kim⁸ bu gülzāruñ beḳāsı yoḳ durur
Terk ider seni vefāsı yoḳ durur

¹ Sevenler Muşafā'yı şād olurlar Yİ, YA, YM, YİBB

² Sevinürler beşāretler ururlar Yİ, YA, Sevinürler beşāretler kıllurlar YM, YİBB

³ Ebū Cehli sevenler oldı maḥzun Yİ, YM, YİBB, Ebū Cehli sevenler oldı maḡbun YA

⁴ Kāfirler hem ḳamusı oldı maḡbun Yİ, Kāfirlerüñ ḳamusı oldı maḥzun YA, Ki kāfirler ḳamusı oldı maḡbun YM, YİBB

⁵ Tamām oldı bu kışşa burada hem Yİ, YM, YİBB, Şermsār oldı ḳatı maḥzun ğam YA

* 1080. Beyit: -TS, -TB, -YM, -YİBB

⁶ Hem oḳuya Fātiḥa yazan için YA

⁷ beyān : ' ayān TS, TB

⁸ Kim : Hem YA

Şöyle¹ mühlet virmiş iken rûzigār
Tā kıyamet senden olsun yādigār

Kim² gönüller şāhı şerhidür³ sözün
Cān ili sultānı⁴ medhidür sözün

Siretini ol kerīm peygamberün
Söylegil ol Hakk habibi⁵ serverün

[Yİ,21b]

Büyüdi çünkim yigit oldı imām^{6*}
Hem yigirmi dört yaşı tıldı tamām⁷

1090 İlle gündün aydan⁸ arıdur yüzi
Cānlara cānlar bağışlardı sözi⁹

Gösterürdi günde dürlü mu^c cizāt
Hall olur qatında cümle¹⁰ müşkilāt

Kimsenün ol ivine¹¹ varmaz idi
Kāfir ile oturup tırmaz idi

[YM,32b]

Gice gündüz t̄ā^c ate dem-sāz idi¹²
^c Āşık idi ma^c şūka hem-rāz idi¹³

Geh niyāz idi işi geh nāz idi
Nāz ilinden gelmiş ol şeh-bāz idi

1095 Bir keret hiç ol yalan söylemedi^{14*}
Şadıku'l-ıqavl idi halk içre adı

¹ Şöyle : Söyle TS, TB, Yİ

² Kim : Hem YA

³ şāhı şerhidür : şahıdur şerhi TS, TB

⁴ Cān ili sultānı : Cān ili sultān Yİ, Cān ile sultān YM

⁵ Hakk habibi : Fahr-i ālem YM

⁶ imām : tamām TS, TB

* 1089. beyit : -YİBB

⁷ Hem yigirmi beş yaşı tıldı tamām TS, TB, Hem yigirmi yaşına yetdi imām Yİ

⁸ İlle gündün aydan : İllā aydan gündün TS, TB, Yİ, YA

⁹ Cānlara cān bağışlardı hem sözi YA

¹⁰ cümle : niçe YİBB

¹¹ ol ivine : evine ol TS, TB, hiç evine Yİ, evine hiç YA

¹² dem-sāz idi : hem-sāz idi TS, TB, YA

¹³ hem-rāz idi : hem-zār idi YM

¹⁴ ^c Ömr içinde hiç yalan söylemedi TS, TB, Bir kere hiç bir yalan söylemedi YM

* 1095. beyit : -Yİ, -YA

[YİBB,34a]

Bir pāre aḳ¹ bulut üstünde ‘ayān
Dursa durur yürürse olur revān²

Üstüne hergiz güneş tokunmadı
Lā-cerem gölgesi³ yire inmedi

Gice olsa durduğı yirde çerāğ⁴
Hācet olmaz idi hīç⁵ mūm ile yāğ

Cümle kāfirler şeyātin daḫı dīv⁶
Düşman olmuşdı kılırdı mekr u rīv⁷

1100 Gerçi düşmanlar be-gāyet çoğ idi^{8*}
İlle anuñ kayğusı hīç yoğ idi⁹

Hāfız idi nāzır idi Haḳḳ aña
Gice gündüz tā ebed¹⁰ öñden şoña

Cümle müşkiller aña āsān idi
Şūretā dervīş ulu¹¹ sultān idi

Girmiş idi Ka‘be’ye bir gün¹² tavāf
Kılur idi içi şāfi taş¹³ şāf

Eski kaftan geymiş idi üstüne
Söyler idi kendü rāzın dostına

[TS,53]

1105 Ol Ebū Cehl-i la‘in anda idi
Çünkü gördi Muştafā’yı ol didi¹⁴

¹ aḳ : aḡ Yİ

² Ṭursa ṭurur yürüse yürür ‘ayān TS, TB, YA, Ṭursa ṭurur yürürse yürür revān Yİ

³ gölgesi : gül-nāsı TS, TB

⁴ Gicelerde ṭurduğı yirde çerāğ TS, TB, Yİ, YA

⁵ hīç : hem YA

⁶ dīv : rīv YM

⁷ Düşman olmuş idi kılır mekr dīv TS, TB, Düşman olmuş idi kılırdı rīv Yİ, Düşman olmuşlar idi anlar daḫı YA

⁸ çoğ idi : çok idi TS, TB

* 1100. beyit: -YM

⁹ yoğ idi : yok idi TS, TB

¹⁰ tā ebed : hıfz ider YA

¹¹ ulu: o TB

¹² bir gün : ider TS, TB

¹³ içi şāfi taş : içi şāfi ṭışı TS, TB, içi ṭāfi taş YİBB

¹⁴ ol didi : söyledi YA

Yā Muḥammed ben saña göyner¹ özüm*
Bilki doğrudur² yalan degül sözüm

[YA,20a]

İşbu şüret bu cemāl ki sende var
Saña beñzer bir yigit di³ kıanda var

Her hünerlerde kemālũñ var durur*
Pehlevānlıguñ cemālũñ var durur

İlle dervīşsiñ giyesin⁴ yok durur
Aḥşam olıcaķ yiyesin⁵ yok durur

1110 Muḥteşimāne eyü ṭonlar saña
Lāyık idũñ⁶ kim geyeydũñ egnũñe

[YM,33a]

Gelgil imdi⁷ nöker olğıl sen baña
Kim⁸ eyü ṭonlar vireyüm ben saña

Māl vireyüm ol⁹ kıadar kim ol ğani*
Kıurtarayum işbu yokluķdan¹⁰ seni

[YİBB,34b]

Muştafā didi aña kim ol İlāh¹¹
Kıulına virür dilerse Pādişāh¹²

Māl anuñdur milk anuñdur ol virür
Her kime lāyık ne ise¹³ ol bilür

¹ göyner : göynür TS, TB, Yİ, YA

* 1106. beyit : -TS, -TB

² Bilki doğrudur : Bilki toğrudur TS, TB, Yİ, YA, Belki doğrudur YİBB

³ di : yā YM

* 1108. beyit : -Yİ, YA

⁴ giyesün : giyecek YA

⁵ Aḥşam olıcaķ yiyesün : Aḥşam olunca yiyesin YM, Aḥşam olıcaķ yiyecek YA

⁶ Lāyık idũñ : Lāyık idi TS, TB, Yİ, YA, YM

⁷ Gelgil imdi : Gel kıatuma YA

⁸ Kim : Hem YA

⁹ ol : şol TS, Yİ

* 1112. beyit : -YA, -YM

¹⁰ işbu yokluķdan : bu yoksulluķdan TS, TB

¹¹ İlāh : Emin YM

¹² Kıulın ide diler ise Pādişāh TS, TB, Kıulına virür dilerse mü' min YM

¹³ lāyık ne ise : lāyık ise hem TS, TB, Yİ, kim lāyık ise YA

1115 Ğayret itdi alkdı gitdi ol Resul
Pes Ebu Talib evine geldi ol

[YI,22a]

‘Ammusını goricek didi aña
Nesne aldı mı babamdan hi baña¹

Var ise virgil baña kim yiñi ton²
Eyleyeyum ben baña kim uş bugun³

Serzeniş itdi Ebu Cehl-i la‘in
Başuma dervişligum akar⁴ hemin

Didi va’llah la-keşir u la-alil
almadı nesne babañdan şöyle bil

1120 Lakin işde biñ direm⁵ gümüş saña
Vireyüm var ne dilerseñ al saña⁶

amza didi vireyüm uş ben dağı⁷
Biñ direm gümüş saña ya ibn ahi⁸

Didi ‘Abbās biñ direm ben de virem
Hem Zübeyr dağı virdi biñ⁹ direm

ünkü bunlar didiler böyle kelām*
Diñlemedi anlaruñ sözün imām

Bu Leheb didi ki¹⁰ ben on biñ direm
Vireyüm tek bir keret ılsun kerem¹¹

¹ Hi babamdan nesne aldı mı baña TS, TB, Nesne aldı mı babamdan di baña YI, YA, Nesne aldı mı atamdan vir baña YM

² Var ise pes anı virgil sen baña YI, Var ise getir anı virgil baña YA, Virgil anı sen baña kim neki ton YM

³ Eyleyeyum ben baña kim uş buña YI, Hırc ideyüm egnüme direm saña YA, Eyleyeyum ben baña kim işbu gün YM

⁴ dervişligum akar : akar dervişligum YI

⁵ işde biñ direm : uş biş yüz direm YIBB

⁶ Vireyüm var ne dilerseñ al aña YI, Vireyüm her ne dilerseñ al saña YA, Vireyüm var al dilerseñ sen saña YM

⁷ Hıamza ider uş vireyüm ben dağı TS, TB, Hıamza dağı uş vireyüm ben dağı YI, Hıamza didi uş vireyüm ben dağı YA, YM

⁸ ya ibni ahi : iy ibni ahi YA, ya ben ahi YI, YIBB

⁹ dağı virdi biñ : dağı virdi yüz YI, YA, dağı ki virdi biñ TS, TB

* 1123. beyit : -YI, -YA, -YM

¹⁰ Bu Leheb didi ki : Ebu Leheb didi YA

¹¹ Didi tek bir kere ılsun ol kerem TS, TB

1125 Put önünde bir keret¹ secdeylesün
Lât önünde başını² yire qosun

Pes Ebū Ṭālib didi oğul ‘amuñ
Gör ne didi diñlegil gider ğamuñ³

Muṣṭafā didi ‘amūlar⁴ mālūñuz
Size yite sağ selāmet oluñuz⁵

Almazam va’llāhi sizden bir direm
Siz ne deñlü kim qılursañuz⁶ kerem

[TS,54]

Yimezem dağı yiyesiñiz sizüñ
Geymezem dağı giyesiñiz sizüñ

[YM,33b]

1130 Ben elümle qūtı ħāşıl qıluram
Rızq vireni⁷ kim durur ben bilürem

[YİBB,35a]

Ne revā ola ki ben baṭṭal olam⁸
Ben sizüñ qazanduĝuñuzdan alam⁹

Gör hemān dem bir ip aldı eline¹⁰
Bir orağ oldı revān ot yolına¹¹

[YA,20b]

Diler ot devşüre dire¹² getüre
Kim anı şata bāzāra getüre¹³

¹ bir kerret : n’ola TS, TB

² başını : burnını YM

³ Gör ne didi diñle gider mi ğamuñ YA, Gör ne dir diñlegil gider ğamuñ YM

⁴ Muṣṭafā didi ‘ammular : Muṣṭafā didi ki ‘ammu TS, TB

⁵ Size yite sağ selāmet qalıñuz Yİ, Baña gerekmez selāmet oluñuz YA, Sizde sağ selāmet oluñuz YM

⁶ kim qılursañuz : ger qılursañuz TS, TB, Yİ, YA, YM, qılrsañız baña YA

⁷ Rızq vireni : Rızqı viren TS, TB, Rızq viren YM

⁸ Ne revā ola ki ben bāṭıl olam TS, TB, Yİ, YM, Ne revādur ki ya ben abṭal olam YA

⁹ Pes sizüñ qazanduĝuñuzdan alam TS, TB, Yİ, YA, Ben sizüñ qazanduĝuñuzı alam YM

¹⁰ Hemān ṭurdı bir ip aldı eline Yİ, YA, YİBB, Hemān ṭurdı bir orağ aldı eline YM

¹¹ Bir urĝan aldı gitdi ot yolına Yİ, YM, YİBB, Orağ alup gitdi otluğ yolına YA

¹² devşüre dire : dire devşüre Yİ, YA, YM, YİBB

¹³ Hem anı şata bāzāra yitüre YA

Ger bu ot dağı revādur dirmege^{1*}
Şatup anı nefse kıta virmege²

1135 Dest-i renc gerek durur her kişiyeye*
Tā ki şefkat nūru andan ışıya³

Çünkü oğular bağıp gördi anı⁴
Turmayup ot devşürür ‘ālem cānı⁵

Çamu çağrışdı vü feryād eyledi⁶
Gel oturğıl sen direlüm biz didi⁷

Ol didi kim⁸ dest-i rencümden gerek
Kim⁹ benüm haqqumda oldur yigirek

Anda ‘ Abdü’l-Muṭṭalib’ün bir kılı
Gider idi uğradı aña yolu¹⁰

1140 Bağıdı gördi Muşafā’yı ot direr
Düşdi atdan¹¹ yüz ayağına sürer

Didi āh kim bu muşibetdür kıatı¹²
Kıalmadı hiç ulularuñ ğayreti

[Yİ,22b]

Seyyidimüz yürümüş ot devşürür
Kıulları şahrāda at ile yürür

Muşafā aña didi kim¹³ yā Kenān
Bir kıarāra dā’imā durmaz¹⁴ zamān

¹ Ger bu ot iyü revādur dirmege YA, Ger bu ot revādur dağı dirmege YM

* 1134. ve 1135. beyit : -YİBB

² Şatuban nefesine kıuvvet virmege YM

* 1135. beyit : -TS, -TB

³ andan ışıya : andan isteye YA, anda ışıya Yİ

⁴ Çün oğular bağıp gördiler anı Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Ki(m) ot devşürür ol cānı cihanı Yİ, YM, Hem ot devşürür ol cānı cihanı YA, Kim ot devşürür ol şāh-ı cihanı YİBB

⁶ Çamu çağrışdılar feryād eylediler Yİ, Çamu çağrışdılar feryād itdiler YA, Çamusı çağrışup feryād itdiler YM, Çamu çağrışdı feryād eylediler YİBB

⁷ Oturğıl sen direlüm biz didiler Yİ, YA, YİBB, Oturğıl sen biz direlüm didiler YM

⁸ kim : ki YA

⁹ Kim : Hem YA

¹⁰ Gider idi tā ki uğradı yolu TS, TB, Gider idi aña uğradı yolu YA, Gider idi nā-gāh uğradı yolu YM, YİBB

¹¹ atdan : anda YİBB

¹² Didı āh kim bu muşibet ne kıatı TS, TB, Didı kim āh bu muşibetdür kıatı YA

¹³ aña didı kim : didı aña kim TS, TB, YA, didı ki aña YM

¹⁴ durmaz : kıurmaz TS, TB, Yİ, YA

Her zamān bir nev¹ e döner rūzigār¹
Dem-be-dem bir dürlü olur āşikār²

1145 Gel ki³ şefkat itdūñ ise sen baña⁴
Bir kişi bul hizmet ideyüm aña⁵

Hem bu işe günde ot devşürmege^{6*}
Tağda taşda doymazam yürümege⁷

[YM,34a]

Kendüzin hem dā'imā ben şā'imem⁸
Her gice hem şubha degin kâ'imem⁹

Pes Kenāne durdı¹⁰ bindi atına
Geldi tiz 'ammularınıñ¹¹ katına

Didi iy seyyid revā mı nūruñı¹²
Söndürüben yıkasın ma'mūruñı¹³

[YİBB,35b]

1150 Bilmeyesin fazluñ ile kadrüñi
Görmeyesin şadruñi hem bedrüñi¹⁴

Seyyidümüz serverümüz Muştafā
Yürümiş ot devşürür¹⁵ çeker cefā

Gayretüñüz nişe yire¹⁶ şalduñuz
Kadrüñüzden böyle gāfil olduñuz¹

¹ Her zamān bir nev¹ döner bu rūzigār YM

² Dem-be-dem bir dürlü iş olur āşikār Yİ, Dem-be-dem bir dürlü iş var āşikār YA

³ Gel ki : N'ola YA, Lale Yİ

⁴ Ger şefkat itdūñ çün sen baña YM, Ger şefkat itdūñ ise sen baña YİBB

⁵ ideyüm aña : idem ben aña TS, TB, Yİ, YA, idem ben saña YM

⁶ Kim bu işlerde ot devşürmege Yİ, YİBB, Kim bu işlerde ot devşirmege YM

* 1146. beyit : -TS, -TB

⁷ Doymazam tağda taşda yürümege Yİ, Doymazam tağda taşda dirmege YM, YİBB

⁸ Kim kendüzin dā'imā ben şā'imem Yİ, YİBB, Kendüzin ki dā'imā ben şā'imem YA, Kendüzin ben dā'imā şā'imem YM

⁹ Her gice şubha degin ben kâ'imem TS, TB, YA, Her gice tā şubha dek ben kâ'imem Yİ, Gicelerce şubha degin kâ'imem YM

¹⁰ durdı : tırdı TS, TB, Yİ, YA

¹¹ 'ammularınıñ : 'ammuları YM

¹² Didi yā seyyid revā mı nūruñı TS, TB, Yİ, YA, Didi yā seyyid revā mıdur rūzuñı YM

¹³ Soyunduban yıkasın ma'mūruñı Yİ, Soyundurup yıkasın ma'mūruñı YA, Söndürüben yıkuban ma'mūruñı YM

¹⁴ Görmeyesin bedrüñi hem şadruñı TS, TB, Yİ, YA

¹⁵ devşürür : devşirüp TB

¹⁶ nişe yire : nite yere Yİ, YM, yere nice YA

Dir Ebū Tālib ki suç bizüm degül
Ol işi kendüye ol kıldı² kabül

[TS,55]

Māl virürüz anı bizden almaz ol
Hiç bir işümüzde bizden olmaz ol³

1155 Pes Kenāne didi kim didi baña⁴
Bir kişi bul olayum şäkird aña⁵

[YA,21a]

Şöyle kim anuñ devesini yidem⁶
Andan artuğ işe doymazam nidem⁷

Mekke'de var idi bir hātun ulu
Hüb idi hem 'ākıle⁸ yüzi şulu

Kendü 'aşrında anuñ gibi güzel*
Yoğ idi bir hüb dağı aña⁹ bedel

Hulķı görklü hüsni gāyet hüb idi¹⁰
Ol zamānda meşhūr ol¹¹ maḥbüb idi

1160 Gözleri nergis saçı reyḥān idi
Cān u diller 'ışķına ḥayrān idi

Dişleri aķ yañağı ḥamrā idi*
Kaşı kara gözleri ala idi

Yüzünüñ nūrı güneşden baḥtulu¹²*
Yoğ idi bir aña beñzer baḥtulu

¹ olduñuz : ıaldıñuz TS, TB, YA

² kendüye ol kıldı : ol kendüye kıldı TS, TB, Yİ, YA, ol kendüye kıılır YM

³ Hiç birimizden naşıhat almaz ol TS, TB

⁴ kim didi baña : kim alu baña YM, ki ol hem baña YA

⁵ olayum şäkird aña : olalum şäkird aña Yİ, şäkird olam ben aña TS, TB

⁶ devesini yidem : devesini güdem TS, TB, Yİ, YM, devesin güdeyüm YA

⁷ işe doymazam nidem : ise doymazam nidem Yİ, işi bilmem nideyüm YA

⁸ 'ākıle : gāyet de TB, gāyetle YM

* 1132. beyit : -TB

⁹ dağı aña : aña ola Yİ, hüb aña YM

¹⁰ Hulķı gökçek hüsni gāyet hüb idi TS, TB, Görklü hulķı vü hüsni hüb idi YA, Hulķı güzel hüsni gāyet hüb idi YM

¹¹ meşhūr ol : meşhüre TS, TB, YA, meşhūrı Yİ

* 1161. beyit : -YA

¹² baḥtlu : baḥtulu YM, YİBB

* Bu beyit TS ve TB'de 1163. beyitten sonra yazılmıştır.

Gevdesi sīmīn¹ lebi yāḳut idi
Söylese cānlara sözi ḳūt idi²

[YM,34b]

Yüzine baḳan ṣanurdı³ māh idi
Boyı uzun bili ince ṣāh idi

1165 Her tilinde⁴ zülfinüñ biñ cān anuñ
Aşılıydı⁵ yolına ḳurbān anuñ

‘Aḳlı kāmil nefsi pāk göñli arı*
Lebleri la‘l incü gibi dişleri

[Yİ,23a]

[YİBB,36a]

Ol zamān içinde⁶ işbu rūzigār
Görmemişdi aña beñzer bir nigār⁷

Pak-dāmen doḡru sözlü pāk-bāz^{8*}
Lütfi ḡayet çoḡ idi hem hıṣmı az

Kendünüñ adı Ḥadice’ydi⁹ hemān
Atası adı Ḥuveyl’di¹⁰ bī-gümān

1170 Mālınuñ ṣankim¹¹ ḥisābı yoḡ idi
Cümle mālulardan ol¹² artuḡ idi

Yüz ḳulı var idi ḳulluḳda müdām
Hem daḡı altmış ḳaravaşı tamām

¹ sīmīn : limon YA

² Söylese cānlara sözi hem ḳūt idi Yİ, Şöyle cānlara sözine hem ḳūt idi YA

³ ṣanurdı : ṣanasın YA

⁴ tilinde : ḳılında TS, TB, Yİ, YA, ḳılından YM

⁵ Aşılıydı : Aşılupdı TS, TB, Aşılurdı Yİ, YA

* Bu beyit TB’de 1164. beyit ile 1165. beyit arasında yazılmıştır.

⁶ Ol zamān içinde : Ol zamānda kimse TS, TB

⁷ bir nigār : yādigār YA

⁸ Pak-dāmen doḡru sözlü pāk-bāz TS, TB, Pak dāmen aşlı pāk u pāk-bāz Yİ, Pak-dāmen aşlı pāk hem pāk-bāz YA

* 1168. beyit : -TS, -TB

⁹ Ḥadice’ydi : Ḥadice’dür YA

¹⁰ Ḥuveyl’di : Ḥuveyle Yİ, Ḥuveyle’ydi YA, Ḥuveyled YİBB

¹¹ ṣankim : ḥaddi TS, TB, Yİ, YA

¹² mālulardan ol : mālulardan anuñ YA

Ger cihāzından şorar iseñ nişān¹
Var idi yüz dağı kırk altun hevān²

Bāki malını buña itgil³ kıyās
Koyuna ya deveye ħod ne kıyās⁴

Bir ulu ‘ aql issi kulı var idi
Tācir idi Meysere’ydi⁵ hem adı

1175 Kılmış idi yola gitmege yarağ
Kim⁶ ticāret eyleye vara⁷ irak

Pes Ebū Tālib didi kim duralum⁸
Ol Ĥadice Ĥātuna biz varalum⁹

Ol kulını yola gönderür imiş
Bir emīn kişi dağı olsa dimiř¹⁰

[TS,56]

Uř¹¹ Muĥammed dođru¹² sözlü hem emīn
Hem diyānet buña gelmişdür hemīn¹³

Ben bilürem ol kabül kıılır bunı¹⁴
Nice cevherdür çün ol bilür anı¹⁵

1180 Durdılar¹⁶ Ĥamza Zübeyr ‘ Abbās ile
Vardılar durdı dağı anda bile

¹ nişān : hemān YA, ‘ ayān YM

² Var idi kırk dağı yüz altun hevān TS, TB, Var idi yüz dağı altun hevān Yİ, Var idi yüz dāne hem altun hevān YA

³ malını buña itgil : ħalanı buña itgil TS, TB, malını buña eylegil Yİ, malını aña eylegil YA

⁴ Koyuna deveye yoğ durur kıyās YA, Koyuna yā deveye ne kıyās YM

⁵ Meysere’ydi : Meysere idi TS, TB, YA

⁶ Kim : Hem YA

⁷ vara : gide TB, YA

⁸ kim duralum : kim turalum TS, Yİ, ki turalum TB, turalum YA

⁹ Ĥadice Ĥātun ħatına varalum TS, TB, Ol Ĥadice Ĥātuna yalvaralum Yİ

¹⁰ Bir emīn kişimiz olsa dir imiş TS, TB, Bir emīn kişi dağı ola dimiş YA

¹¹ Uş : Ol YA

¹² doğru : toğru TS, TB, Yİ, YA

¹³ hemīn : yağın Yİ, YA

¹⁴ kabül kıılır bunı : kıılır kabül anı YA, kabül kıılır anı YM

¹⁵ Nice cevherdür çün ol bilür bunı TS, TB, Yİ, Nice gevherdür bilür dağı bunı YA

¹⁶ Durdılar : Turalılar TS, TB, Yİ, YA

[YA,21b]

[YM,35a]

Bir qaravaş şordı kimsiz eydüñüz¹
Ne kişisiz² bunda var mı kayduñuz

Gördi ‘ Abdü’l-Muṭṭalib oğlanları
Vardı didi ḥātunına anları³

Çünkü işitdi Ḥadice bu sözi⁴
Şāzılıqdan yaş ile ṭoldı gözi⁵

[YİBB,36b]

İnşāallāh şol Muḥammed Ḥazreti⁶
Bile olam bir görem ol şüreti⁷

1185 ‘ Āşık olmışdı cemālin görmedin
Şādık olmışdı vişāle irmedin

Bir ‘ amūsı var idi Varḫa⁸ adı
Muştafā adın aña dimiş idi⁹

Dimiş idi ol durur şāhib-kırān¹⁰
Ol durur peygamberi āḫir-zamān

Hem cemālin ḥüsnini ögmiş idi
Ol Ḥadice göñlini almış idi¹¹

Cān içinde ‘ ışkı dutmışdı maḳām
Varlığın yağmalamış idi tamām¹²

¹ Bir qaravaş şordı kimsin idiñiz TS, TB, Bir qaravaş şordı kimsiz idüñüz Yİ, Bir qaravaş şordı didi kimsiñiz YA, Bir qaravaş didi kimsiz idüñüz YM

² kişisiz : kişisin TS

³ Tapşırup ḥātunına pes anları TS, TB, Vardı didi ḥātuna pes anları Yİ, YM, Vardı ḥātunına didi bunları YA

⁴ Ḥadice ḥātun işitdi bunları YA

⁵ Tiz çağırdı içerüye anları YA

⁶ İnşāallāh dir Muḥammed Ḥazreti YA, Didi Maşāallāh ol Muḥammed Ḥazreti YM, YİBB

⁷ Bile ola bir görem ol şüreti TS, TB, Bile ol bir görem ol şüreti Yİ, Bile ola göreydüm gül şüreti YA, Bile bir görem ol şüreti YM

⁸ Varḫa : Varaḫa TS

⁹ Muştafā vaşfın aña dimiş idi TS, TB, Yİ, Muştafā’nuñ vaşfını dimiş idi YA

¹⁰ Dimiş idi oldur ol şāhib-kırān TS, TB, Bu cihān içre odur şāhib-kırān YA

¹¹ almış idi : añmış idi TS, TB

¹² Varlığın yağmalamışdı hem tamām TS, TB, Varlığın ‘ ışk yağmalamışdı tamām Yİ, Varlığın yağma kılup durur tamām YA

1190 Tiz buyurdı ol döşekler saldılar¹
Ol uluları oğutdı² geldiler

Bunlara luğf ile ta‘ zīm eyledi
Hoş müşerref kıldıñuz bizi³ didi

[Yİ,23b]

Var mıdur hācet buyuruñ bilelüm
Tākat irer ise⁴ kulluğ kılalum

Pes Ebū Tālib didi kim iy ‘ azīz
Bir iş için geldük uşda size biz⁵

Bir emīn ister imişsin kim yola⁶
Gönderesiz Meysere ile bile⁷

1195 Kardeşum oğlı Muḥammed kim yaḳīn
Doğru sözlüdür be-ğāyet hem emīn

Hem diyānet hem şecā‘ at anda var
Aña beñzer bir yigit ya⁸ kanda var

Ger ḳabül ḳılır iseñüz siz anı⁹
Size ḳonluğçı ḳılalum biz anı¹⁰

[YM,35b]

Göñli ḳopdı hātunuñ hoş eyledi
‘ Aḳlını ‘ ışḳ aldı¹¹ bī-hüş eyledi

Şādıluğdan ḳoldı yaşlar gözine¹²
Yine ‘ aḳlın dirdi kendü özine¹³

¹ Tiz buyurdı kim döşekler saldılar TS, TB, Tiz buyurdı döşekler serdiler Yİ, Tiz buyurdı hem döşekler saldılar YA

² oğutdı : oğıdı TS, TB, YA

³ kıldıñuz bizi : ḳutdıñuz bizi TS, TB, Yİ, kıldıñuz bugün YA

⁴ Tākat irer ise : Tākat ider ise Yİ, Tākat irdüğünce YA

⁵ Bir iş için saña geldük uşda biz YA, Biz sizün çün geldük uşda size biz YM

⁶ Bir emir ister imiş siz kim yola TS, TB, Bir emīn ister imiş siz kim yola Yİ, YA, YM

⁷ Gönderür siz anı Meysere’yle bile Yİ, Göndere siz anı Meysere’yle bile YA, Göndere siz Meysere’yle anı yola YM, Göndere siz Meysere’yle anı bile YİBB

⁸ ya : didi Yİ, di YA

⁹ Ger ḳabül ḳılursañız hoş anı siz TS, TB, Ger ḳabül ḳılursañız siz pes anı Yİ, Ger ḳabül iderseñız size anı YA

¹⁰ Size ḳolluğçı ḳılalum anı biz TS, TB, İdelüm ḳonluğçı ḳılalum anı YA

¹¹ aldı : egdi TS, TB

¹² Sevinmekden ḳoldı yaşlar gözine Yİ, YA, Sevünmekden ḳolar yaşlar gözine YM, YİBB

¹³ Yine ‘ aḳlı dirildi kendü özine Yİ, Yine dirdi ‘ aḳlını kendüzine YM, Yine ‘ aḳlını dirdi kendüzine YİBB

1200 Didi hoş ola beşāretdür bize
Bu sa' ādetden¹ işāretdür bize

[TS,57]

[YİBB,37a]

Bile niçün gelmedi ol kãdadur
Didiler getürelüm yabandadır

Didi ādem gönderüñ² tiz getirüñ
Bunda ol gelince gitmeñ oturuñ³

Pes Kenāne kalkdılar ' Abbās ile
Gtdiler ol öte gtdügi yola⁴

[YA,22a]

Vardılar çün⁵ otcıları gördiler
Pes⁶ Muḥammed kanda diyü şordılar

1205 Didiler gitdi Hırā Ṭāḡı'na ol⁷
Dā'imā varduğı yire yine ol

Anda İbrāhīm Ḥalīl'üñ merķebi
Vardı anda varur idi ol nebi⁸

Varuban anda kıllur idi namāz⁹
Geh niyāz eylerdi dostā gāh nāz¹⁰

Vardılar gördiler anda ol Resül
Rāḥat olmış yatmış uyur idi ol¹¹

Bir yılan ağzında bir yaprağ durur
Hem yıl eyler hem siñegini qorur

1210 Qorqdı ' Abbās aldı tır ile kemān¹²
Ya' ni urur bir tağa döndi yılan¹

¹ sa' ādetden : sa' ādetdür YA

² Didi ādem gönderüñ : Didi gönderdük ādem TS, TB, Yİ, Didi ādem gönderdük YA

³ Ol gelince gitmeñ imdi oturuñ TS, TB, Yİ, Ol gelinceyedek sizler oturuñ YA

⁴ Gtdiler öte o gtdügi yola TS, TB, Gtdiler ol geldügi yola bile YM, Gtdiler ol gtdügi yola YİBB

⁵ çün : ol YM

⁶ Pes : Kim TS, TB, Yİ, Hem YA

⁷ Didiler Hırā Ṭāḡı'nda ol YM

⁸ Var idi anda varur idi nebi TS, TB, YM

⁹ Varup anda dağı kıllurdu namāz YA

¹⁰ Gāh namāz kıllar iderdi gāh niyāz YA, Gāh niyāz iderdi gāhi nāz YM

¹¹ Rāḥat itmişdi uyurdu anda ol YA

¹² Qorqdı ' Abbās aldı eline kemān YA

Hamle kıldı dutdı ‘Abbās’a² yüzün
Kaçdı ‘Abbās gizledi tiz kendüzin

Pes uyandı ol Resūlu’llāh hemān
Gitdi gā’ib oldı ol dem ol yılan³

Gördi ‘Abbās’ı tutar tır ü kemān⁴
Korkusından kalmamış beñzinde kan

Didi yā ‘ammu neden korkduñ nedür
Bu yalın kılıç elüñde nişedür⁵

[YM,36a]

1215 Didi gördüm bir ulu tünd ejdehā
Sen yatarsun ol durur⁶ yā Muştafā

Korkdum andan kim ziyān ide saña⁷
Urmağ itdüm⁸ hamle kıldı ol baña

[Yİ,24a]

Didi yā ‘ammu sen anı şanma mār
Ol melekdür baña koşdı Kirdikār

[YİBB,37b]

Gice gündüz dā’imā şağlar beni
Kanda olsam⁹ ol gelür bekler beni

Didi kim va’llāh¹⁰ kerāmet kânısın
Hem diyānet hem vilāyet kânısın

1220 Dur örü iy cān-ı ‘amm gel gidelüm¹¹
Nesne almazsın çü bizden n’idelüm

¹ Ya‘ni urur bir tağa döndi hemān Yİ, Ya‘ni ura ol yılanı pes hemān YA

² dutdı ‘Abbās’a : ‘Abbās’a tutdı TS, TB

³ ol dem ol yılan : ol yılan hemān Yİ, anda ol yılan YM

⁴ Gördi ki ‘Abbās tutar tır ü kemān TS, TB, Gördi ‘Abbās dutar elinde kemān YA, Gördi elinde dutar tırle kemān YM

⁵ nişedür : nitedür Yİ, YA, YM

⁶ durur : turur TS, TB, Yİ, YA

⁷ kim ziyān ide saña : bir ziyān olur saña YA

⁸ itdüm : idümdi YM

⁹ olsam : tursam YA

¹⁰ Didi kim va’llāh : Didi va’llāhī TS, TB, Didi iy va’llāh Yİ, Didi oğlum bil YA

¹¹ Tur örü yā cān-ı ‘amm gel gidelüm Yİ, Tur yā cān-ı ‘ammı bile gidelüm TS, TB, Didi tur yā ibni ağı gidelüm YA

Uş Ḥadīce māl gönderür yola¹
Bir emīn kişi diler bile ola²

Varduḡ aña biz senüñçün söyledük
Ol ḡabül ḡıldı nebī kim biz didük³

Bir sefer renci durur ancaḡ saña
Daḡı zaḡmet yoḡ durur önden şoña

[TS,58]

Muştafa didi o deñlü sehl ola
İş ḡolay olur çü kişi ehl ola

1225 Durdılar⁴ andan revāne oldılar
Ol Ḥadīce'nün evine geldiler

Çün ḡapudan girdi ive⁵ Muştafa
Ḥoldı ivün içi nūr ile şafa⁶

Ol Ḥadīce şandı ay geldi ive
Yaḡu güneş nūrıdur ḡoldı ive⁷

[YA,22b]

Baḡdı gördi çün Resül'ün yüzini⁸
‘Aḡlı gider yitürür kendüzini

Gördi kim ḡüsn-i melāḡat pür-kemāl
Hem leḡāfet hem zaḡāfet hem cemāl

1230 ‘Āşıḡ oldı bir göñül biñ cān ile⁹
Ḥodı yola başu ḡānümān ile¹⁰

‘Aḡlı fikri tārumār itdi hemīn¹¹
Gitdi göñli bī-ḡarār oldı hemīn

¹ Ol Ḥadīce māl gönderir yola TS, TB, Ol Ḥadīce gönderir ādem yola Yİ, Ḥadīce ḡulunu gönderür yola YA

² Bir kişi diler daḡı bile ola YA, Bir emīn kişi diler bile vara YİBB

³ Ol ḡabül ḡıldı beni kim biz didük TS, Ol ḡabül ḡıldı neyi kim biz didük TB, Ol ḡabül ḡıldı seni kim biz didük Yİ, Ol ḡabül itdi seni biz söyledük YA, Ol ḡabül itdi seni kim biz didük YM

⁴ Durdılar : Ḥurdılar TS, TB, Yİ, YA

⁵ girdi ive : eve girdi TS, TB, YA

⁶ şafa : ziyā TS, TB, Yİ, YA

⁷ Ya güneş nūr ile ḡoldı ol eve TS, TB, Yaḡud güneş nūrı ḡoldı eve YM, Yaḡu güneş nūr ḡoldurdu ive YİBB

⁸ Baḡdı gördi ol Resül'ün yüzini YA, Baḡdı gördi Resül'ün ay yüzini YM

⁹ bir göñül biñ cān ile : biñ göñül bir cān ile TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ başu ḡānümān ile : başu cānu māl ile TB, YA, YM, baş u cān ḡānümānla Yİ

¹¹ oldı hemīn : itdi yaḡın TS, TB, Yİ, YA

[YM,36b]

Gerçi düşdi ‘ ışk odı hem¹ gönline
Gayret itdi² kendüyi dirdi yine

Didi kim hoş geldün iy şāhib-cemāl³
Merhabā iy seyyidī şāhib-kemāl⁴

Çün mübārek ayağunuz nāgehān⁵
Başdı pür-nūr oldı işbu āşiyān⁶

[YİBB,38a]

1235 Maşlahat görürseñüz gölgeñizi⁷
Üstümüze şal müşerref kııl bizi

Bir⁸ ticāret kim yaraqlanmış durur
Yükleri cümle tamām olmuş durur

Sen bu mālun üstüne olğıl emīn
Māl senüñdür ad benüm olsun hemīn

Meysere dahı saña olsun gulām
İş senün emrün ile kılsun müdām⁹

Şağ selāmet çün¹⁰ gelesin yine sen¹¹
İşbu deñlü māl vireyüm saña ben

1240 Muştafā dahı anı kııldı kabūl
Çün zarūret vaqtidür oldı kabūl

Pes buyurdı dürlü ni‘ met döktiler
Kuzı biryānına sükker¹² ekdiler

¹ ‘ ışk odı hem : ‘ ışkı odı TS, TB, ‘ ışk odı Yİ, YM, YİBB

² itdi : idüp YA

³ şāhib-cemāl : şāhib-kemāl YA

⁴ şāhib-kemāl : şāhib-cemāl YA

⁵ ayağunuz nāgehān : ol ayağun nāgehān TS, TB, ayağınızı nihān YA

⁶ işbu āşiyān : bu tünd-āşiyān TS, TB

⁷ görürseñüz gölgeñizi : kıılursañız gölgeñüzi TS, TB, Yİ, kıılursañız gönliñizi Yİ

⁸ Bir : Bu TS, TB, Yİ, YM, YİBB

⁹ Senün emrün ile iş kılsun müdām TS, TB, Kılsun işi emrün ile bil tamām YA

¹⁰ çün : pes TS, TB

¹¹ yine sen : bunda sen YA

¹² sükker : şeker TS, TB, Yİ, YA

[Yİ,24b]

Çün yimek yindi du‘āsın¹ itdiler
Muştafâ kaldı kalanı gıtdiler

Pes Hādīce Hātun eydür kim saña²
Eski tonlar lâyıq olmaz egnüñe

Durdı şandüğını³ açdı ol hātun
Tiz çıkardı Mışrî Hindî niçe ton

1245 Şems-i dülbend hem harîr gönlek aña⁴
Virdi tonandı baqar kaldı taña⁵

Çünkü girdi ol libāsa⁶ Muştafâ
Dağı artuq oldı nūr ile şafâ⁷

[TS,59]

Cilvelendi şüret ü hüsni cemāl⁸
Cân fidâ kıldı Hādīce hod ne māl⁹

Göñli kopardı oynadı kılmaz qarâr¹⁰
‘Aqlını hod ‘ışk kılpudur tărümâr¹¹

[YM,37a]

Gözleri kaldı yüzinde ıramaz¹²
Vâlih oldı kendüzini diremez

1250 ‘İşkıni kılmadı illâ âşikâr
Kim be-gâyet ulu¹³ idi ol nigâr

[YA,23a]

Gayret itdi ya‘nî şaqlar adını
Cân içinde urdı ‘ışk bünyādını

¹ du‘āsın : du‘âlar TB

² Çün Hādīce Hātun ider ki saña TS, TB, YA, Çün Hādīce ider ki iy saña Yİ

³ Durdı şandüğını : Turdı bir şandüğın TS, TB, YA, Turdı bir şanduk Yİ, Vardı şandüğını YM

⁴ Şems-i dülbend hem harîr gömlek aña Yİ, Şems-i gömlek hem harîr dülbend aña YA

⁵ Virdi tonandı baqar kaldı taña TS, YA, YM, Virdi tonatdı baqar kaldı taña Yİ, TB

⁶ girdi ol libāsa : giydi ol libāsı Yİ, YA

⁷ şafâ : ziyâ Yİ

⁸ Şu‘lelendi şüreti hüsni cemāl YA

⁹ Cân fidâ kıldı Hādīce hod ne māl TS, TB, Yİ, YA, Cân fidâ kıldı yolına hod ne māl YM

¹⁰ Kopardı göñli oynayup kılmaz qarâr YA, Göñli kopardı bi-qarar oldı anuñ YM

¹¹ ‘Aqlını hod ‘ışkı kıldı tărümâr TS, TB, ‘Aqlını hod ‘ışkı alupdur tărümâr YA, ‘Aqlı gitdi tărümâr oldı anuñ

YM

¹² yüzinde ıramaz : yüzinden ıramaz TS, TB

¹³ Kim be-gâyet ulu : Kim be-gâyet olur TS, TB, Hem be-gâyet ulu YA

[YİBB,38b]

Pes deveciler deve getürdiler¹
Her birine yüklü yükün urdılar²

Her devenüñ kim şişerlerdi bağın³
Ol gelür öper Muḥammed ayağın

Sürer idi yire yüzün gözin ol⁴
Pes varur yüke çökerdi dizin ol⁵

1255 Kankı yük kim ol ağır ise katı⁶
Anı dutardı Muḥammed Ḥazreti

Şanki bir batman gibidür qaldurur⁷
Kendüsi bağlar⁸ deve üzre urur

Ḥazır olan cümle didi āferīn
Ḳuvvet ise ancaq olur bu hemīn⁹

Ḥātuna kılgıl¹⁰ beşāret didiler
Devletedür bu¹¹ işāret didiler

Ayağıla qapuña devlet kemāl¹²
Kendüsi geldi nedür yāḥud bu māl¹³

1260 Lāyık idüñ¹⁴ lā-cerem geldi saña
Bu sa' ādet Tañrı'dan oldı¹⁵ saña

Pes gönildi¹⁶ yolına ol kār-bān
Ol Ḥadice gözyaşın¹⁷ kıldı revān

¹ getürdiler : getürür YA

² Her birine yüklü yükünü urur YA

³ kim şişerlerdi bağın : kim şişerler bağın Yİ, çün şişerler ayağın YA

⁴ Sürer idi yire yüzü gözlerin YA, Sürer idi yire pes yüzünü ol YM

⁵ Pes varup buña çökerdi dizin ol TS, TB, Pes varur yüke çökerdi dizlerin YA, Pes varup yüke çökerdi dizin ol YM

⁶ ol ağır ise katı : ağır ise ol katı TS, TB

⁷ Şanki bir batman gibi hem qaldurur YA, Şanki bir batman gibi dutar qaldurur YM

⁸ bağlar : bağlu Yİ

⁹ Ḳuvvetine ancaq ola bu hemīn Yİ, Ḳuvvetüne ancaq ola yā emīn YA, Ḳuvvetine ancaq olur bu hemīn YM

¹⁰ Ḥātuna kılgıl : Ḥātuna kıluñ Yİ, Ḥadice'ye hem YA

¹¹ Devletedür bu : Devlete budur Yİ, YA

¹² kemāl : gele Yİ, YA

¹³ yāḥud bu māl : 'izzet bula Yİ, 'izzet gele YA

¹⁴ Lāyık idüñ : Lāyık idi Yİ

¹⁵ oldı : geldi YA

¹⁶ gönildi : yöneldi TS, TB, YA

¹⁷ gözyaşın : görüben YA

Ol serāy üstüne çıkdı baķarak¹
Gözlerinden yaş yüzine aķarak²

Göñli gitdi kār-bān ile bile
Ķol gibi kim gide ħān³ ile bile

Añul añul iñleridi gül-rū⁴
Āh iderdi bülbülāsā ħayķıru⁵

1265 Hem bu ʿ ışķuñ odına pinhān yiter⁶
Dimez idi kimseye bir cān yiter⁷

[YM,37b]

Yollarını gözler idi gözleri⁸
Muştafā idi dilinde sözleri⁹

[Yİ,25a]

Ol¹⁰ yaña Ħamza Zübeyr ʿ Abbās ile
Gıtdiler anlar daĥı yola bile

Hem Ķureyş'den ol Ebū Cehl-i laʿ in
Bir niçe ancılayın daĥı bī-dīn¹¹

[YİBB,39a]

Cümlesi bir günde çıkdılar yola¹²
Kim¹³ bu yola cümle giderler bile

[TS,60]

1270 Gıtdiler bir menzile çün irdiler
Ķondılar bir gün o yirde durdılar¹⁴

¹ Serāy üstüne çıkdı baķdı ħaldı Yİ, Serāy üstüne çıķup baķaķaldı YA, Serāy üstüne çıkdı baķaķaldı YM, Serāy üstünde çıkdı baķaķaldı YİBB

² Gözinden yaş yüzine aķdı ħaldı Yİ, Gözinden yaşları hem aķaķaldı YA, Gözinden yaş yüzine aķaķaldı YM, YİBB

³ ħān : cān TS, TB, Yİ, YA

⁴ Añul añul iñler idi göñülsüz Yİ, YA, Añul añul iñlerdi göñül-süz YM, YİBB

⁵ Fiğān iderdi bülbül gibi gülsüz Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Bu ʿ ışķ odına pinhānı yanardı Yİ, YA, YİBB, Bu ʿ ışķ odına pinhān yanardı YM

⁷ Dimezdi kimseye cānı uyurdu Yİ, Dimezdi kimseye cānı yanardı YA, YM, YİBB

⁸ Gözler idi gözleri yollarını YA

⁹ Dilinde zikir ederdi sözleri YA

¹⁰ Ol : Bu YA

¹¹ daĥı bī-dīn : düşmān-ı dīn TS, TB, bī-dīn laʿ in YM

¹² yola : bile TS, TB, Yİ, YA

¹³ Kim : Hem YA

¹⁴ durdılar : ħurdılar TS, TB, Yİ, YA, ħaldılar YM

Bir kişi var idi   Aş idi adı¹
İy ulular diñleñüz imdi² didi

Uş seferdür giderüz rāh-ı dırāz³
Var durur  ok⁴ k h u řahrā deşt-i sāz⁵

Niçe zařmetl ⁶ menāziller gel r
Niçe yirlerde  ok iş d řvār olur⁷

Kār-bānuñ başı olsun bir n z
Tā her işde bir ola tedbir n z

1275 Didiler kim maşlaşatdur hoş ola⁸
Kār-bān sālārumuz   Abbās ola⁹

[YA,23b]

Bir bölügi dir Eb  Cehil gerek¹⁰
Ba  zısı dir Talha durur yigirek¹¹

Bir bölügi dir¹² Eb  Süfyān ola
Bir bölügi didiler Hāsān ola

Kılmazuz dir Meysere hi  birini¹³
Kamusınuñ bil r z tedbirini

Seyyidümüz serverümüz Muřafā
Kār-bān başı bu olmaşdur řafā¹⁴

1280 Hep bil r z rāy-ı d ninden bunuñ¹⁵
Yoğsa ne gelsün şalanından bunuñ¹

¹   Aş idi adı :   Amr idi adı YM, řāğ idi adı YM

² diñleñ z imdi : diñle g r imdi Yİ

³ rāh-ı dırāz : āh-ı dırāz Yİ

⁴ çok :   n TS, TB

⁵ k h u řahrā deşt-i sāz : k h u řahrā v  sāz Yİ

⁶ Nice zaşmetl  : Nice rāhiller YA

⁷ Nice yirlerde sefer düřvār olur TS, TB, Nice yirlerde çok düřvār olur Yİ, Nice düřvār yirlere rast gelür YA, Nice yirler çok işi düřvār olur YM

⁸ hoş ola : ola hoş TS, TB, Yİ, YA

⁹ Kār-bān sālāri   Abbās olsun uş TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Bir bölük dir kim Eb  Cehil gerek TS, TB, Bir bölügi dir Eb  Cehli gerek YİBB

¹¹ Ya  ni didi Talha durur yigirek TS, TB, Ba  zı didi Talha durur yigirek Yİ, Ba  zısı dir Talha olsun yigirek YA

¹² bölügi dir : bölük dir kim TS, TB

¹³ Meysere dir kılmazız hiç birini Yİ, Meysere dir kılmazam hiç birini YA

¹⁴ Kār-bān başı olmaşdur Muřafā YM

¹⁵ Hep bil rsiz re y-i d ninden bunuñ TS, TB, Yİ, Hep bil rsiz re y-i tedbirin bunuñ YA, Hep bil r z re y-i tedbirin bunuñ YM

Cümle müşkiller buña āsān durur
 ‘Aklı hikmetde çü ma‘ den kânıdur²

Pes didiler kim Muhammed’dür ulu
 Rāy-şāhib³ ‘aql-ı kāmīl bilgīlū

[YM,38a]

Rāzıyuz āña didiler cümlesi
 Ol Ebū Cehl-i la‘īn ādem pesī⁴

Didi ben bu işe rāzı olmazam
 Ben anı hergiz muḳaddem ḳılmazam

1285 Ḳāfile sālār iderseñüz anı⁵
 Uş puçağ ile ururam ben beni⁶

[YİBB,39b]

Pes Benī-Maḥzūm⁷ didiler biz seni
 Baş idindük itmezüz ayruḳ anı⁸

Şıçradı Ḥamza yirinden ḥayḳırur
 Çekdi ḳılıcın yalın eyler durur⁹

Didi iy aḥmaḳ keseyüm başuñı
 İtlere yidüreyüm hem¹⁰ leşüñi

Tiz¹¹ Muhammed şıçradı dutdı ḳolın¹²
 Ḥamza’nuñ hem şunuban öpdı elin¹³

1290 Didi yā ‘ammu ḳılıcuñ ḳat ḳına*
 Sen ḳaḳımağıl Ḳureş’üñ ḥalḳına¹

¹ Yoksa ne gelür ḳalanından bunuñ TS, TB, Yİ, YA, Yoḥsa ne gelsün ḳalanından bunuñ YM

² Yoḥsa hikmetde bu ma‘ den kânıdur TS, TB, ‘Aklı hikmetde bu ma‘ den kânı durur YA, ‘Akl hikmetde bu ma‘ den kânı durur Yİ, YM

³ Rāy-şāhib : Re’y-şāhib TS, TB, Yİ, YA, YM

⁴ Ol Ebū Cehl la‘īn ādem ḥabeşi Yİ, Ol Ebū Cehl-i la‘īn-i ḥabeşi YA, Ol Ebū Cehl-i la‘īn ādem ḥusı YM, YİBB

⁵ Ḳāfile sālārı iderseñiz anı Yİ, YA

⁶ Uş bıçağ ile ururam ben anı TS, Uş bıçağ ile öldürem ben anı TB

⁷ Benī-Maḥzūm : Benī-Maḥzūn YM

⁸ Baş idindük istemezüz hergiz anı TS, TB, Yİ, Baş idindük itmezüz ḡayrısını YA

⁹ eyler durur : eyler ṭurur TS, TB, Yİ, ilerü ṭurur YA

¹⁰ hem : mi Yİ

¹¹ Tiz : Pes TS, TB, YM

¹² ḳolın : elin TS, TB, Yİ, YA

¹³ Ḥamza’nuñ hem şunuban ṭıtdı elin Yİ, Ḥamza’nuñ hem şındı ṭıtdı bilegin YA

* 1290. beyit : -TS, -TB

Ceng ile açma sefer apusını
o kim ol alk ba idineler anı²

[Yİ,25b]

Kār-bān baı Ebū Cehl-i la' ın³
Oldı ol alk aa uydılar hemīn⁴

amza eydūr ben anı⁵ ba itmezem
Ger olursa ben anula gitmezem⁶

[TS,61]

Meysere and idiler ' Abbās ile
Kim anula gitmezūz yola bile⁷

1295 amza'ya bunlar didi⁸ yā pehlevān
Biz duralum gitsūn ō ol kār-bān⁹

Anlaru ardınca bir gūn ōra biz
Gōelūm yo dimeūz bu sōze siz

Yosa¹⁰ ceng olur araya Őer dūŐer
Dōkilūr anlar yire baŐlar¹¹ dūŐer

Gōdi gitdi pes Ebū Cehl-i la' ın¹²
Aa uyanlar bile gitdi hemīn

[YA,24a]

MuŐtaā ile uyanlar aldılar¹³
Gitmediler ol gūn ārām oldılar¹⁴

¹ Pes aımaıl ureyŐ'ū avmine Yİ, Sen aımaıl ureyŐ'ū avmine YA

² o kim o alk ba idinsūnler anı Yİ, Ba idinsūnler o kim bu alk anı YA

³ Ebū Cehl-i la' ın : Ebū Cehl-i la' ın YM

⁴ Uydı ol alk aa uydılar hemīn TB, Oldı o alk uydılar aa hemīn YM

⁵ eydūr ben anı : ider anı ben TS, Yİ, YA

⁶ Ger olursa anu ile gitmezem TS, TB, Yİ, YA, Ger olursam ben anu ile gezem YM

⁷ Kim anula gitmezūz bile yola TB, Hem anula bile gitmezūz yola YA

⁸ bunlar didi : didi bunlar YM

⁹ Biz uralum gitsūn ō ol kār-bān TS, TB, Yİ, Biz uralum gitsūn imdi kār-bān YA

¹⁰ Yosa : Yosa TS, TB, Yİ, YA

¹¹ yire başlar : arada baş YA

¹² Gōdi gitdi ol Ebū Cehl-i la' ın Yİ, YA, Gōdi gitdi ol Ebū Cehl-i la' ın YM

¹³ MuŐtaā'ya pes uyanlar aldılar TS, TB, Yİ, Hep uyanlar MuŐtaā'ya aldılar YA

¹⁴ Gitmediler bir gūn ārām itdiler TS, TB, Gitmediler anda ārām oldılar YA, Gitmediler ol gūn ārām aldılar YİBB

[YM,38b]

1300 Bir gice çün geçdi göçdi Muştafa¹
 ‘Ammuları bilesince hoş şafa

Bir niçe menzil merāhil gitdiler
 Öñ² gidenler bir kuyuya yitdiler

Aldılar şu kabların taldurdılar
 Hem dağı hayvānlara şu³ virdiler

[YİBB,40a]

Pes Ebū Cehl-i la‘in eydür⁴ gelün
 Ben nidersem siz dağı eyle kılıñ⁵

Bir etek toprağı⁶ aldı ol la‘in
 Geldi anı kuyuya şaldı hemīn⁷

1305 Hep eteklerine toprağ aldılar
 Cümlesi ol kuyuya hep şaldılar⁸

Taş ile toprağ⁹ ile taldı kuyu
 Şankim¹⁰ anda yoğ idi bir kaatre şu

Kaşdı bu kim Muştafa kavmi gele
 Anda şusuz kala kamu¹¹ kırıla

Bir kulın kodı ırakda dur¹² didi
 Ol gelenler bunda n’olur gör didi¹³

Çünkim ol halk kırıla gel sen¹⁴ baña
 Muştuluğ çok mal vireyüm ben saña

¹ Bir gice çün göçdi gitdi Muştafa Yİ, İrte gice göçdi çünkim Muştafa YA

² Öñ : Ol Yİ

³ hayvānlara şu : hayvānlara YA

⁴ eydür : ider TS, TB

⁵ Ben ne idersem dağı siz eyleyün TS, TB, Ne idersem siz dağı öyle kılıñ Yİ, Ben ne idersem dağı eyle kılıñ YA

⁶ toprağı : toprağ YM, YİBB

⁷ Geldi ol kuyuya şaldı pes hemīn Yİ, YA

⁸ Cümlesi ol kuyuya şaldılar Yİ, YM, YİBB

⁹ toprağ : toprağ TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Şankim : Şanki Yİ

¹¹ kamu : cümle YA

¹² dur : tır TS, TB, Yİ, YA

¹³ Ol gelenler bunda n’eyler gör didi Yİ, Ol gelenlerün halinü gör didi YM

¹⁴ gel sen : sen gel TS, TB, YA

1310 Göçdi gitdi ol la¹ in kavmi bile¹
Çünkim² irdi Muştafâ ol menzile³

Gördiler toprağ ile tolmış kuyu
Kalmamış içinde bir kaatre şuyu⁴

Didiler âh kim⁵ kırılırız kamu
Uş şusuzluğdan ölürüz biz kamu⁶

Muştafâ didi ki uş⁷ olmañ melül
Hağğ bize şu virmege ¹aciz degül

Geldi çâh⁸ üzre göge dutdı yüzün
Şu diler Sulţân'ına söyler sözün⁹

1315 Didi kim iy Kâdir ü Hayy ü Kerîm
Sen tüvânâsın kemâl ile qadîm

Seng-i hârâdan kılırsın şu revan¹⁰
Nuţfeden âdem düzersin uş ¹ayân¹¹

[TS,62]

[Yİ,26a]

[YM,39a]

Sen ¹ademden yaradansın ¹âlemi¹²
Bir avuç toprağdan itdüñ âdemi¹³

Sen şu virgil bu kuyudan yâ Kerîm
Çün¹⁴ bağlîlik itdi bize ol le¹⁵'im¹⁵

¹ bile : ile Yİ, YA

² Çünkim : Çünki Yİ, YA

³ menzile : kuyuya YA

⁴ Hem içinde kalmamış bir kaatre şu TB

⁵ âh kim : kim âh Yİ

⁶ Uşda şusuzluğdan ölürüz kamu TS, TB, YA, Uşda şusuzluğdan ölürüz ¹ ammu Yİ

⁷ ki uş : ki hiç TS, TB, YA, kim hiç Yİ, kim uş YM

⁸ çâh : şâh TS, TB

⁹ söyler sözün : tutdı yüzün TB

¹⁰ Seng-i hârâdan yaradduñ ¹alemi YA

¹¹ Nuţfeden şüret düzedirsın ¹ayân TS, TB, Nuţfeden şüret düzersın ¹ayân Yİ, Bir avuç toprağdan itdüñ âdemi YA

¹² Sen ¹ademden yaradursın ¹âlemi Yİ, Sen ¹ademden suyu kılırsın revan YA

¹³ Nuţfeden şüret düzersın uş ¹ayân YA

¹⁴ Çün : Çok Yİ

¹⁵ le¹⁵'im : la¹⁵'in YA

Muṣṭafā diyince bu sözi hemān
Çıkdı aqđı ol kıyudan Şu revān¹

[YİBB,40b]

1320 Aqđuđını çünkim ol halk² gördiler
Cümlesi tekbîr idüben durdılar³

Her birisi kıldılar biñ⁴ āferîn
Korqulardan oldılar kıamu emîn

Didiler yokđur dağı korđu bize⁵
Çünki hem-rāh oldu ol nîk-ğū⁶ bize

[YA,24b]

Çok Şükür buncılayın nîk-ađteri⁷
Bize yoldaş itdi Ėaqq bu mihteri⁸

Ol la^c inüñ anda kıoduğı kıŐi⁹
Çünki gördi bildi ol işbu iŐi¹⁰

1325 Didi ol ĥ^vācem benüm ağmağ durur¹¹
Nağs durur didükleri söz ĥaqq durur¹²

Kim¹³ buña düŐmān olur güm-rāh olur¹⁴
Bađtulu ol kim buña hem-rāh olur¹⁵

Döndi gitdi çünki vardı ol la^c in¹⁶
Ėāl nice oldu diyü Şordı hemîn¹⁷

¹ Çıkdı Şu aqđı kıyudan pes revān Yİ

² çünkim ol halk : çünki bu halk TS, TB, Yİ

³ durdılar : tırdılar TS, TB, Yİ, YA

⁴ biñ : bir TS, TB, çok YA

⁵ Didiler hiç yok dağı korđu bize Yİ, Didiler yok dağı hiç korđu bize YA

⁶ ol nîk-ğū : Muṣṭafā TS, TB, bu nîk-ğū Yİ, bu server YA

⁷ nîk-ağteri : biñ-ağteri YA, nîk-ağtere YM

⁸ Kıldı yoldaş Ėaqq bize bu mihteri YA, Bize yoldaş itdi ol Ėaqq mihtere YM

⁹ kıŐi : kıulı YA

¹⁰ ol işbu işi : dağı bu işi TS, TB, işbu ağvalı YA, ol bu işi YM

¹¹ Didi Şol ĥ^vācem benüm ağmağ durur TS, TB, Yİ, Didi Şol benüm ĥ^vocam ağmağ durur YA

¹² Buña didükleri söz kim ĥaqq durur YA

¹³ Kim : Hem YA

¹⁴ olur güm-rāh olur : olan güm-rāh ola Yİ, YA

¹⁵ hem-rāh olur : hem-rāh ola Yİ, YA

¹⁶ vardı ol la^c in : kıul vardı hemîn YA

¹⁷ hemîn : la^c in YA

Didi iy seyyid senüñ işüñ degül
Ol kişiye düşman olma epsem ol¹

Didi iy it bu nice herze durur²
Didi ol kul her ne kim anda görür³

1330 Ol la' in eydür ulu cādūdur ol⁴
Bunca zaḥmet irdi andan bize bol⁵

Ben bilürem n'eylemek gerek aña⁶
İy la' in ol kim didi anı saña⁷

Döndi birkaç başına urdı kulı
Kamçı ile döndi pes dutdı yolu⁸

Geçdiler çok küh u şahrā bādiye
Yolları irdi hemān bir vādiye

[YM,39b]

Önce yitdi ol⁹ Ebū Cehl-i la' in
Çün derenüñ ağızına irdi hemān

1335 Gördi kim yatur bir ulu ejdehā
Her nefes kim olur ağızından rehā

Toprağı kapkara od'a yandurur*
Taşa irse gül gibi uşandurur

[YİBB,41a]

Hamle kıldı¹⁰ ol la' ine ol hemān
Korqıdı döndi kaçdı andan ol la' in¹¹

¹ olma epsem ol : olmak epsem degül Yİ, olmak epsem ol YM, YİBB

² Didi iy it ne cezāsuzuñ olur TS, TB, Didi ol it bu nice herze olur Yİ, Ol kul anda her ne gördiyse didi YA

³ Ebū Cehle cümle taḥrir eyledi YA

⁴ Ol la' in ider ulu cādūdur ol TS, TB, Yİ, Ol la' in dir ulu cādū durur ol YA

⁵ bol : ol Yİ, YA

⁶ aña : buña TS,B

⁷ Ey la' in kim didi anı ol saña TS, TB, Ya' ni medh eyle diyü direm saña YA, İy la' in üñmi didüm anı saña YM, YİBB

⁸ Ya' ni toğrı söyledüñ diyü kulı YA

⁹ yitdi ol : yidi ol Yİ, YM, YİBB, giderdi YA

* 1336. beyit : -YA

¹⁰ kıldı : kıılır YM

¹¹ Korqıdı kaçdı yoldaşımı ol la' in TS, TB, Korqusından döndi kaçdı ol la' in YA, Korqıdı kaçdı andan döndi ol la' in YM

Didiler kim n 'oldı yā seyyid saña¹
Didi kim bir dāhiye² irdi baña

Gelmiş işbu yolumuza bir belā³
Bu dere içinde var bir ejdehā

[TS,63]

1340 Bir deveden gevdesi yüce durur
Yire ağzından ağular yağdurur⁴

Meş' aleler gibi gözleri yanar*
Ağzı burnı delüğinden od iner

[Yİ,26b]

Cümlesi korkdı büzüldi çehresi
Kalmadı hiç birisinüñ zehresi

Varmadı kimse ilerü döndiler
Kaldılar ol yirde ol gün kondılar⁵

Pes Ebū Cehl-i la'ın dir duralum⁶
Çün gele kona Muḥammed varalum⁷

1345 Saña küydük diyelüm uş biz yaķın⁸
Kār-bānuñ başı sen olğıl hemīn⁹

Önce anı yürüdelüm ejdehā
Yisün olalum belāsından rehā

Çünkü geçdi bir gün irdi Muştafā¹⁰
Aya dönmiş yüzi hoş rüşen şafā¹¹

¹ Didiler ne oldı yā seyyid saña TS, TB, Didi ne oldı eyā seyyid saña Yİ, Didiler n 'oldı eyā seyyid saña YA

² dāhiye : vāķı' a Yİ, YA

³ Gelmiş işbu yolumuza bu belā TB, Uşda gelmiş yolumuza bir belā YA, Gelmiş işbu yolda bize bir belā YM

⁴ yağdurur : saçılır YA

* 1341. beyit : -YA

⁵ Kaldılar hem ol gün anda kondılar TS, TB, Tırdılar ol yirde ol gün kaldılar Yİ, Tırdılar ol yirde ārām aldılar YA

⁶ duralum : turalum TS, TB, Yİ, YA

⁷ Çün gele Muḥammed aña koyalum YA

⁸ Biz saña küydük diyelüm uş yaķın Yİ, Saña küydük diyelüm bizde yaķın YA

⁹ Kār-bān başı sen olğıl gel hemīn TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Çünkü ol gün geçdi irdi Muştafā TS, TB, Yİ, YA, Çünkü ol gün geçdi geldi Muştafā YA

¹¹ Aya dönmiş yüzi rüşen pür-şafā TS, Aya dönmiş yüzi olmuş pür-şafā TB, Aya dönmiş yüzi rüşen hoş-şafā Yİ, Aya dönmiş yüzi nūri pür-şafā YA

[YA,25a]

Cümlesi karşı gelüp¹ virdi selām
Desti būs eylediler ol halk tamām²

Sen nesebde bizden ulusuñ Şehā³
Hem ḥasebde didiler yā Muştafā⁴

1350 Ne'çün sizden ilerü biz geçelüm⁵
Ya⁶ sizi ne'çün ayırup seçelüm

[YM,40a]

Senüñ ḥaṭṭuña⁷ kuduḡ cümle başı*
Sen olğıl kār-bānuñ cümle⁸ başı

Hem yeg oldur ki ḡamumuz bir ola⁹
Tā ki her bir yerde hem tedbīr ola¹⁰

Maşlahatdur didi ' Abbās ḥoş ola
Ḳondılar anda daḡı anlar ile¹¹

[YİBB,41b]

Dün yarusı oldı göçdi ḡāfile
Hiç birisi yürimez geçmez¹² yola

1355 Didi ' Abbās yā Muḡammed öñ yüri
Kār-bānuñ çünki sensin rehberi

Didi yā ' ammu bu halk söyler yalan*
Yine bir mekr eylemişlerdür hemān

¹ Cümlesi karşı gelüp : Cümleten karşı gelüp TS, TB, Cümlesi karşı varup Yİ, YA

² Destini būs itdiler cümle tamām Yİ, Ḥak-i payin būs idüp ol halk tamām YA

³ Didiler bizden ulusuñ nesebde Yİ, YA, YM, YİBB

⁴ Ki fāzılsın daḡı ulu ḥasebde Yİ, Ki fāzılsın daḡı ulu ḥasebde YA, Ki fāzıl daḡı sızsiz ḥasebde YM, YİBB

⁵ Yā niçün sizden ilerü göçelüm TS, TB, Çün sizden ilerü biz gidelüm YA

⁶ Ya : Hem TS, TB

⁷ ḥaṭṭuña : yoluña TS, TB, Yİ, YA

* 1351. beyit : -TS, -TB, ayrıca vezin “*Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün*” olarak değişmektedir.

⁸ cümle : imdi YA

⁹ Yig oldur ki ḡamumuz bir olayuz Yİ, Ki oldırur ki ḡamumuz bir olavuz YA, Yig oldur kim ḡamumuz bir olayuz YM, YİBB

¹⁰ Ki her yerlerde hem tedbīr olayuz Yİ, YA, YİBB, Ki her yerlerde bir tedbīr olayuz YM

¹¹ Ḳondılar anda daḡı anlar bile Yİ, Ḳondılar anda daḡı cümle bile YA, Ḳondılar anlar daḡı anda bile YM, YİBB

¹² geçmez : girmez TS, TB, gitmez YA

* Bu beyitten sonra YM ve YİBB'de aşağıdaki beyite yer verilmiştir.

Yürüdürler önce yani kim baña YM, Yürüdürler önce beni kim baña YİBB
Bir belā ola göre bunlar baña YM, Bir belā ola güle bunlar baña YİBB

Kim bulardan gelmedi bir oğru sz
Olmadı gnlleri hi baa¹ dz

Leykin Allāh'a Şığındum bu yola
Uğrayayum her ne gelse hoŐola

n dere iine² girdi Muştafa*
Nāgehān aldurdu başın ejdehā⁴

1360 Didi iy Hāķķ ey yavuz kim fzn
dretn altındadır cmle zebn

Saa āsān her ne kim dŐvār⁵ olur
Cmle ucb ehli apunda⁶ hor olur

ağ u taş ahruna dimekdr muħāl⁷
ıldı kibr ehlin celāln pāyimāl

zzetn hāķķı bu Őu bānı baa
ıl musahħar kim muŐı am ben saa⁸

[TS,64]

[YM,40b]

Bu mnācātı ılınca Muştafa*
toprağa srdi yzini ejdehā¹⁰

¹ baa : bil ki YA

² iine : iinde TS

* Bu beyitten sonra YM ve YİBB'de aşağıdaki beyitlere yer verilmiştir.

Yrirdi ağzından odlar Őaçılır
Yir yarıılır yruğın yire urur

rkdi bindi ki devesi Muştafa
İndi yire yayağ oldu ol Şafa

⁴ İndi yire yayağ oldu ol Şafa TS, İndi yire yayağ oldu pr Şafa TB, Andan indi yayağ oldu ol Şafa Yİ, İndi yire yayağ oldu hoş Şafa YA

⁵ dŐvār : āsān YA

⁶ apunda : atunda TS, TB, Yİ, YA

⁷ ağ u taş ahrunda durmakda muħāl Yİ, ağ u taş ahruna duymakdan muħāl YA, ağ u taş ahruna duymakdur muħāl YM

⁸ ıl musahħar muŐı am hoğbin saa Yİ

* Bu beyitten sonra YM ve YİBB'de aşağıdaki beyite yer verilmiştir.

Pes selām virdi didi yā Muştafa
Ben adīm dvem deglem ejdehā

¹⁰ Ben adīm dvem deglem ejdehā TS, TB, Ben adīm dv gel dir ejdehā Yİ, Ben adimi dv degl hem ejdehā YA

1365 Ben¹ Halīlu'llāh yüzini görmişem
Hizmetinde niçe yıllar durmuşam²

Ben şefā' at istedüm didi baña
Kim³ şefā' at Muştafā kıllur saña

[Yİ,27a]

[YİBB,42a]

Ol zamān kim dünyā āhir olısar
Ol benüm oğlanlarumdan geliser

Kār-bān ile gele ol bu yola
Anca düşmanlar ola yoldaş bile⁴

Sen selāmumı benüm virgil aña⁵
Tā şefā' at eyleye ol şāh⁶ saña

1370 Hem daħı 'īsā nebī⁷ didi baña
Kim bu yolda uğraşuram ben saña⁸

[YA,25b]

Ol daħı kıldı vaşıyyet yā imām⁹
Didi benden Muştafā'ya vir selām

Ol didi aña uyan nīk-baħt olur¹⁰
Kim ki aña uymaya¹¹ bed-baħt olur

Niçe biñ yıldur bu yolu gözlerüm
Uşda¹² şimdi rüşen oldı gözlerüm

Ol iki ulu¹³ selāmın ben saña
Uş getürdüm kıll şefā' at sen¹⁴ baña

¹ Ben : Pes TB

² durmuşam : turmuşam TS, TB, Yİ, YA

³ Kim : Hem YA

⁴ Onca düşmenler ola yoldaş bile Yİ, Anca düşmenler bile yoldaş ola YA

⁵ Sen benüm virgil selāmumı aña TS, TB, Pes benüm virgil selāmumı aña Yİ, YA

⁶ ol şāh : yarın YA

⁷ Hem daħı 'īsā nebī : Hem seni 'īsā daħı Yİ

⁸ Hem bu yolda uğraşursın sen aña YA

⁹ Ol daħı kıldı vaşıyyet iy imām TS, TB, Yİ, Ol daħı itdi vaşıyyet iy hümām YA

¹⁰ Ol didi aña uyan big-baħt olur TS, TB, Ol didi aduñ aña nīk-baħt olur Yİ, Didiler aña uyan big-baħt olur YA

¹¹ uymaya : uymasa TS, TB, uymazsa YM

¹² Uşda : İşde TS, TB, Yİ, YA

¹³ ulu : ulunuñ TB

¹⁴ kıll şefā' at sen : sen şefā' at kıll YA

1375 Muştafâ didi yûri git yoluña¹
Kim² şefâ^c at eyleyem yarın saña

Ġâ'ib oldı ejdehâ gitdi hemân
Deng u hayrân oldılar ol kâr-bân

Pes didiler buncılayın mu^c cizât
Kim görüpdür böyle rüşen beyyinât

Çün Ebû Cehl-i la^c in gördi işi³
Didi vay kim⁴ cādū durur bu kişi

Cādūluğda⁵ her ne dilerse kıılır
Dağı ne işler kııla ol⁶ kim bilür

1380 Pes didiler bunda bir gün kıonalum⁷
Otlı şulu yir durur diñlenelüm

[YM,41a]

Çün ikindü oldı bir ebr-i siyâh
Kıopdı kim görünmez oldı mihr ü mâh

Gök kıatı gürlledi berkı oldı ^c ayân
Key kıarañu oldı anda bu cihân

Muştafâ didi ki yâ kıavm duralum⁸
Buradan bir yüce yire varalum⁹

[YİBB,42b]

Bu bulutlardan kıatı yağmur gelür¹⁰
Bu dere şahrâ tolu¹¹ siller olur

1385 Olmasun andan size ire ziyân
Ol kıavüm tiz göçdiler andan hemân

¹ Muştafâ didi yûri var git aña YA

² Kim : Hem YA

³ Ebû Cehl-i la^c in gördi bu işi YA, Çün Ebû Cehl-i gördi bu işi YM

⁴ Didi vay kim : Didi vay yay YM

⁵ Cādūluğda : Cādūluğdan Yİ

⁶ kııla ol : kıılacaq YA

⁷ kıonalum : kıuralum TS, TB, Yİ, YA

⁸ Muştafâ didi ki yâ kıavm kıuralum TS, TB, Muştafâ ider ki yâ kıavm kıuralum Yİ, Muştafâ didi yâ kıavüm kıuralum YA

⁹ Bu aradan bir yüceye varalum Yİ, YA

¹⁰ gelür : olur TS, TB

¹¹ Bu dere şahrâ tolu : Burada şahrâ kıamu TS, TB, Yİ, Bu dere şahrâ kıamu YA, Bu dere şahrâ kıatı YM

İlle Maş' ab İbni Caħmî¹ göçmedi
 anı yağmur andadur ya sil didi²

[TS,65]

Rāvi eydür çünki geçdi ol zamān³
 Geldi bir olulu yağmur nāgehān⁴

Şanki ulumlarıñ ağzın sökdiler⁵
 Gökyüzinden yire şuyın döktiler⁶

ağ u aşdan opdı siller Nil⁷ gibi
 Şanki deryā oldu şahrā yoğ dibi⁸

1390 arañu oldu atı gök gürlledi
 Yıldırım oynadı şimşek parladı

Rabbi sellim dir idi⁹ ol ħalk amu
 anı Maş' ab gitdi şuya iy 'amu

[Yİ,27b]

Gitdi ulları develer¹⁰ yükleri
 Nā-bedīd oldu bulunmadı¹¹ biri

Muştafa ile göçen urtuldılar
 Çoğ sevindiler du' ālar ıldılar

[YA,26a]

Ol Ebū Cehl-i la' in dir cādūdur
 İşbu işleri iden bize budur

1395 ' Āciz olduğ bilmezüz¹² kim n'idelüm
 Biz¹³ bu cādūya ne çāre ılalum¹⁴

¹ Maş' ab İbni Caħmî : Muş' ab İbni Ceshā TS, TB, Muş' ab İbni Ĥacme Yİ, Ma' şab İbni Ĥacme YA, Ma' şab İbni Caħme YM

² anı yağmur ile sil anda didi TS, TB, anı yağmur anda derya sil didi Yİ, YA

³ Rāvi ider çünki geçdi az zamān TS, TB, Yİ, YA

⁴ Geldi bir olu vü yağmur pes hemān TS, TB, Geldi bir olu vü yağmur nāgehān YA

⁵ Şanki ulumlarıñ ağzın açdılar TB, Şanki ulumlarıñ ağzı söküldi YA

⁶ Gökyüzinden yire şu döküldi YA, Gökyüzinden yire şuyın şaçdılar YM

⁷ Nil : yil TS, TB, Yİ, YA

⁸ Şanki deryā oldu şahrā yoğ gibi Yİ, Şanki deryā oldu şahrā sil gibi YA, Şanki şöyle deryā oldu yoğ dibi YM

⁹ dir idi : didiler TS, TB, depreldi YA

¹⁰ ulları develer : develeri ullar TS, TB

¹¹ bulunmadı : görünmedi YA

¹² bilmezüz : bilmezem TS, TB, Yİ, YA

¹³ Biz : Tiz Yİ

¹⁴ ne çāre ılalum : ne çāre idelüm TS, TB, Yİ, YA, ne tedbīr idelüm YM

Şol kadar kim¹ geldi siller iy ‘ aziz
Üç gün oldu yazılar dağı² deñiz

Yol bulunmaz gitmege halk kaldılar
Ol depe³ üstünde nā-çār oldılar

[YM,41b]

Muştafa’ya Meysere dutdı yüzün
Didi kim iy seyyid-i şāh-ı güzün

Bir nazār kııl gör bizüm hālümüzi
İşbu siller bağladı yolumuzı

1400 Tā⁴ yigirmi gün olunca işbu sil^{5*}
Gitmeyiser işbu yirden şöyle⁶ bil

[YİBB,43a]

Ger⁷ yigirmi gün bu yirde қalayuz⁸
Şek degül kim açlıg ile öleyüz⁹

Cümle fikrün doğrudur¹⁰ sözüñ bütün
‘ Āciz olduk bize olgıl reh-nümün

Söyler iken Meysere bu sözünü¹¹
Muştafa’nuñ uyğu¹² aldı gözünü¹³

Pes hemān uyandı yine ol dem ol¹⁴
Didi kim yā Meysere sen hurrem ol

1405 Bir kişi geldi didi şimdi baña
Yā habibu’llāh irişecek taña

¹ kim : ki YA

² yazılar dağı : yazular oldu YA

³ depe : pute YA

⁴ Tā : Hem YA

⁵ sil : yıl Yİ

* YA’da bu beyit ile 1401. beyit yer değıştirmiş.

⁶ şöyle : öyle TS, TB, Yİ

⁷ Ger : Tā YA

⁸ қalayuz : қalavuz TS, TB, YA

⁹ öleyüz : ölevüz TS, TB, YA, ölyevüz YİBB

¹⁰ doğrudur : toğrudur TS, TB, YA

¹¹ bu sözünü : işbu sözün YM

¹² uyğu : uyğu Yİ, YA

¹³ gözünü : pes gözün YM

¹⁴ Pes hemān uyandı ol dem ol Yİ, Pes uyandı Muştafa ol demde ol YA, Pes yine uyandı hemān ol dem ol YM

Buradan göçüñ¹ revān oluñ yola
Kim ğayibden bir büyük² aķ kuş gele

Pes uça öñüñce ol pervāz ide³
Arķun arķun şuyuñ üstünce gide⁴

Sen anuñ ardınca⁵ yüri iy ‘ azīz
Fazl-ı Bi’smi’llāhi Bi’llāh diyiniñ⁶

Haķķ size yol vire bulasız⁷ ħalāş
Ķurtula saña uyanlar ‘ āmm u ħāş⁸

[TS,66]

1410 İrte oldı göçdiler ol kār-bān
Öñlerince Muştafā oldı revān

Çünki silüñ yaķınına irdiler⁹
Geldi çıķdı bir ulu kuş gördiler

Uçdı silüñ üstüne oldı revān
Yüridi peygamber ardınca¹⁰ hemān

Didi Bi’smi’llāh ya Allāh Muştafā
Uğradı ol sile göñli hoş şafā

Cümle Bi’smi’llāhi Bi’llāh didiler¹¹
Muştafā ardınca tiz yürüdiler

[YM,42a]

1415 Geçdiler şuyı velī iki kişi
Kim¹² biri birinüñ idi yoldaşı

¹ Buradan göçüñ : Göç buradan siz YA

² ğayibden bir büyük : ğāyibden bir ulu TS, TB, ğā‘ibden bir ulu Yİ, YA

³ ol pervāz ide : pervāz eyleye YA

⁴ Arķun arķun şunuñ üstünce gide TS, TB, Arķun arķun şuyuñ üstünce yola YA, Arķun arķun şuyuñ üstüne gide YM

⁵ anuñ ardınca : ardınca anuñ Yİ

⁶ Fazl-ı Bi’smi’llāh yā Allāh diyiniñ TS, TB, Yİ, Fazl-ı Bi’smi’llāh ile yā Allāh diñiz YA, Tā ki evvel Fazl-ı Bi’smi’llāh diñiz YM

⁷ bulasız : olasın TS, TB, YA, bulasın Yİ

⁸ ‘ āmm u ħāş : cümle ħāş YA

⁹ irdiler : geldiler TB

¹⁰ peygamber ardınca : ardınca peygamber TS, TB

¹¹ Cümle Bi’smi’llāh yā Allāh didiler TS, TB, Yİ, YA

¹² Kim : Hem YA

Her birinüñ biş devesi var idi
Geldi anlar dağı şuya uğradı¹

[Yİ,28a]

Didi Bi'smi'llāhi Bi'llāh ol biri²
Uğradı geçdi şuyı lākin biri

[YA,26b]

[YİBB,43b]

Tañrısını añdı bi'smi'l-Lāt didi
Çünki başdı şu içine uğradı

Batdı şuya nā-bedīd oldı hemān
Biş devesinden belürmedi nişān

1420 Ol geçene didiler kim yoldaşuñ
Nice³ ğarķ oldı senüñ n'oldı işüñ⁴

Didi inanmadı ol Muştafā'ya
Muḫālif oldı bu nūr-ı şafāya

Añdı Lāt'uñ adını ol nāgehān
Batdı ğarķ oldı şuya gitdi hemān

Ol geçenler oldılar қamusı şād⁵
Muştafā'ya kıldılar çok i' tiķād

Hem du' ālar hem şükür eylediler⁶
Kim bizüm hem-rāhumuzsın⁷ didiler

1425 Ol Ebū Cehl ile illā Bū Leheb⁸
Didiler kim⁹ ulu cādūdur 'aceb

Biz bunuñla çıkmaz isevüz başa¹⁰
Anca fitne қopara¹¹ başlar düşe

¹ Geldiler dağı şuya pes uğradı TS, TB

² Didi Bi'smi'llāh yā Allāh ol biri TS, TB, Yİ, Didi Bi'smi'llāh yā Allāh hem biri YA

³ Nice : Nişe TS, TB, Yine Yİ, Nite YA

⁴ Nite ğarķ oldı senüñ bu yoldaşuñ YA

⁵ Ol geçenlerin қamusı oldı şād Yİ, Ön geçenlerin қamusı oldı şād YA

⁶ Hem du' ālar hem şükürler kıldılar YA, Hem du' ālar çok şükür eylediler YM

⁷ hem-rāhumuzsın : hem-rāhumuzdur TS, TB, Yİ, YA

⁸ illā Bū Leheb : ol Ebū Leheb YA

⁹ kim : bir TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Biz bunuñla çıkar isevüz başa TS, TB, Bunuñile biz çıkamazuz başa YA, Biz bunuñula çıkamazuz başa YM

¹¹ Anca fitne қopara : Onca fitneler қopa Yİ

Bir niçe gün dağı çünkim gitdiler¹
Bir ıszluğ ıssı yire yitdiler

Issıdan ıpıkara yanmış toprağı
Bitmemiř hiç bir nebātuñ² yaprağı

Gezdiler³ bulmadılar şudan niřān
Pes melūl oldı řatı ol kār-bān

1430 Geldiler yalvardılar peyđambere
Pes mübārek ellerin urdı yire

Tırnađından⁴ çıkdı şu ağdı revān
İçdiler götürdiler ol kār-bān

[YM,42b]

Çok sevündiler du‘ ā eylediler⁵
Saña uyana ne řayđu didiler

Bir şabağ ĥurmayı ‘ Abbās götürür⁶
Muştafa’ nuñ ol öñüne getirür⁷

[TS,67]

Yidi ĥurmadan⁸ çigidin⁹ düşürür
Didi ‘ Abbās dirdüğün niçün durur

¹ Dağı bir gün çünkim anlar gitdiler TS, TB, Bir nice gün dağı bunlar gitdiler YA

² nebātuñ : nebātat YA

³ Gezdiler : Gördiler TS, TB

⁴ Tırnağından : Dırnağından YİBB

⁵ du‘ ā eylediler : du‘ ālar itdiler Yİ, YA, du‘ ālar eylediler YM

⁶ götürür : getirür Yİ

⁷ ol öñüne getirür : öñine hem yitürür YA

⁸ ĥurmadan : ĥurmayı TB, YM,

⁹ çigidin : çekirdek TS, TB, çekirdeğin YM

[YİBB,44a]

1435 Didi bu yirde dikerem ben bunı
Kim dönicek yiyevüz hurmasını

Didi hurma tiz irişürse hemîn
Biş yıl olmadın yimiş virmez yaqîn¹

Didi yā ‘ ammu ‘ acāyib kudreti
Gel temāşā eyle sen bu hikmeti

MU‘ CİZE OLARAĞ ÇEKİRDEĞİN HURMA VİRDİĞİ

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

Hemān dem şundi bir çekirdek aldı²
Mübārek ağıznuñ yarına çaldı

Anı dikdi yire birin dağı hem
Mübārek ağızı yarıla ider nem

1440 Yire dikdi ne kim çigid³ var idi
Birin dikince biri biter idi

[YA,27a]

Tamām oldu ağaçlar bitdi hurma
İrişdi şöyle taze bitdi⁴ hurma

[Yİ,28b]

Yürüdi kār-bān gitdi yolına⁵
Baqarlar her biri şağa şolına⁶

Ki bitmiş her çigid⁷ bir ağaç olmuş
İrişmiş hurma şalkımları çolmuş

¹ yimiş virmez yaqîn : yemiş virmez nihān YA, vire miymiş hemîn YM

² Hemān dem şundi bir çigidin aldı Yİ, Hemān dem bir çigidi şundi aldı YA, Hemān dem şundi bir çekirdegi aldı YM, Hemîn dem şundi bir çigidi aldı YİBB

³ ne kim çigid : ne çekirdek TS, TB, ne kim çekirdek YM

⁴ şöyle taze bitdi : taze bitdi şöyle TB, şöyle taze yitdi YİBB

⁵ Yürüdi kār-bānlar gitdi yola TS, TB

⁶ şağa şolına : şağa vü şola TS, TB, şağı şolına YA

⁷ çigid : biri TS, TB, Yİ, YA, YM

Hemān dem döndi ‘ Abbās vardı¹ yine
O ħurmadan biraz dirdi ħabına

1445 Getürdi kār-bān andan yidiler
Hezārān āferīn taħsīn didiler²

Ebū Cehl-i la‘ īn kendü ulu’sın³
Yire ŧaçdı gör ol naħsin bilüsin⁴

Didi bu cādūluħdur yimezem ben*
Buña ħaħħ dimedüm ħiħ dimezem ben⁵

ZEYL-İ HİKÂYE

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Ben Zübeyr eydür ki iy nā-merd kişi⁶
Bed-nihād ü nā-kes ü hem serd kişi⁷

[YM,43a]

Ĥāmuş ol kim gözlerüñ görmez imiş
Degme göze Ĥaħħ naħar⁸ virmez imiş

1450 Bir niħe gün gice gündüz gitdiler
Şām ilinüñ ŧinligine yitdiler

[TS,68]

Var idi bir yüce deyr anda ‘ ayān
Ĥoş kelisā idi ħāyet ħüb mekān

[YİBB,44b]

Ol kelisāda keşīşler çoğ idi
Ulularınıñ adı Feylūħ¹ idi

¹ vardı : virdi YM

² taħsīn didiler : idüp yediler YA

³ Ebū Cehl didi kim yimezem ben YA

⁴ Yire ŧaçdı gör naħsān bilürsin Yİ, Buna ħaħ dimedüm hem dimezem ben YA, Yire ŧaçdı gör naħsūn bilüsin YM

* 1447. beyit : -YA

⁵ Buña ħaħħ dimedüm hem dimezem ben Yİ, YA, Buña ħaħħ dimedüm dimezem ben YM

⁶ Pes Zübeyr didi kim iy nā-merd kişi Yİ, Ol Zübeyr ider ki hey nā-merd kişi TS, TB, Pes Zübeyre didi kim iy bed- la‘ īn YA, Pes Zübeyr eydür ki iy nā-merd kişi YM

⁷ Kötü fi‘ illü vü nā-kis bed- la‘ īn YA, Bed-nihān nā-kes kişi hem serd kişi YM

⁸ naħar : başar Yİ, YM

Hem Buḡayra daḡı dirlerdi laḡab
Key mübārek pīr idi şāḡib-ṡaleb

Sāl-ḡurde pīr idi   omri dirāz
Bulmuş idi hem uluydı ehl-i rāz²

1455 İncil'in oḡur iken ol zār zār³
Aḡlar idi gözleri pūr eşk-bār⁴

Dirler idi niçün aḡlarsın ulu
Kim gözün  an yaş ile olur  olu⁵

Ol dir idi⁶ Muştafā şevki beni
Aḡladur   ışkı yaḡar cān u teni

Ben Muḡammed ḡasretinden aḡlaram
Gice gündüz gönlüm aña baglaram

Ol mübārek  al  atin görsem direm
ḡāk-i pāyin yüzüme sürsem direm

1460 Ol durur hādī beşīr u hem nezīr
Hem emīndür doḡrudur her söz ki dir⁷

Oldur ol kim virdi ol   İsā nişān⁸
Muştulamışdur⁹ gelecegin   ayān

Bu yaḡında ol zuhūr eyleyiser
  Ālemi  oḡtolu nūr eyleyiser

Cümle aña virilür mülk-i cihān
Şimdi ol vardur velī tāze cüvān¹⁰

Kār-bān ile bu deyre geliser
Mu  cizātın bunda zāḡir¹  ılısar

¹ Feylūḡ : Felyūḡ TS, TB

² Bilmiş idi hem olupdı ehl-i rāz TS, TB, Bulmuş idi hem  abib ol ehl-i rāz Yİ, Bulmuş idi  ıp adı hem ehl-i rāz YA

³ İncil'ini oḡur iken zār zār YA, İncil'ini oḡurken tā zār zār YM, İncil'ini oḡur iken zār zār YİBB

⁴ Aḡlar idi gözi olup eşk-i bār TS, TB, Yİ, Aḡlar idi gözleri olup peygār YA

⁵ Kim yüzün  an yaş ile gözün  olu Yİ, Hem gözün  an yaş ile olur  olu YA

⁶ Ol dir idi : Ol didi kim TS, TB

⁷ Hem Emīn'dür  oḡrudur ol söz ki dir TS, TB, Hem Emīn'dür  oḡrudur her sözi bir Yİ, Hem Emīn'dür  oḡrudur her sözi dir YA

⁸ Ol durur   İsā o kim virdi nişān YA

⁹ Muştulamışdur : Muştulamışdı Yİ

¹⁰ Şimdi zuhūr eylemişdür tāze cān YA

1465 Ola mı ol² gün gele bir³ kār-bān
Bir pāre aq̄ bulut üstünde nişān⁴

[YA,27b]

Kim anı muştılar olursa baña⁵
Varlıgumı viriserem ben aña⁶

[Yİ,29a]

[YM,43b]

Her gün ol söyler idi⁷ işbu sözi
Yol deger idi⁸ keşişlerüñ gözi

Bir gün oturmuş idi Feylūk⁹ yine
Meşgul idi Muştafa'nuñ vaşfına

[YİBB,45a]

Didiler kim¹⁰ geldi uş bir kār-bān
Bir pāre aq̄ bulut üstünde 'ayān

1470 Tiz segirtti¹¹ tama çıq̄dı ol hemān
Gördi kim geldi bir ulu kār-bān

Bir pare aq̄ bulut üstünde yürür
Yürüse yürür t̄urur ise t̄urur¹²

Didi uşda¹³ bir nişān oldı 'ayān
İlle vardur bir dağı ulu¹⁴ nişān

Şol kıru kengar¹⁵ ağacı dibine
Ol nebiler serveri anda ine

¹ zāhir : izhār YA

² ol : bir TS, TB

³ bir : ol YA

⁴ nişān : 'ayān YA

⁵ olursa baña : olsa ben aña YA

⁶ Varlıgum viriserem tā ben saña YM

⁷ ol söyler idi : söyler idi ol Yİ

⁸ deger idi : gözedürdi YA, degerler idi YM

⁹ Feylūk : Felyūk TS, TB, ıalkup YM

¹⁰ kim : ki Yİ

¹¹ segirtti : segirtüp YA

¹² t̄urur ise t̄urur : t̄urursa hem t̄urur YA

¹³ uşda : işde YM

¹⁴ dağı ulu: ulu dağı TS, TB, Yİ, YA

¹⁵ kıru kenkar : ulu kök nār TS, TB, Yİ, YA

[TS,69]

Ol ağaç dirile yine¹ yeşere
 Tal budak yaprak ola yimiş vire

1475 Çok nebîler ol ağacın dibine²
 Konmuş idi ol ağaç gölgesine³

Çünkü 'İsâ gitdi göklere⁴ yakîn
 Bu ağaç ol vaktde kurudı⁵ hemîn

Hem anın yanında bir çâh var idi*
 Ol zamânda ol dağı hem kurudı⁶

Didi 'İsâ kim⁷ Muhammed geliser
 Bunları ol⁸ yine diri kılsar

Bunu böyle söyleşürken kâr-bân⁹
 Geldi irdi¹⁰ ol yire kondı hemân¹¹

1480 Yaş ağaçların dibine indiler
 Her birisi gölgelere kondılar

Doğrı¹² geldi Muştafâ tiz indi ol¹³
 Ol kuru ağaç dibine kondı ol¹⁴

Ol ağaç uyandı fi'l-hâl¹⁵ taları
 Bitdi dört yaña yayıldı kolları

Bitdi yaprak gölgesi oldu ulu*
 Bir ağaç yok aña beñzer gölgelü

¹ yine : anda TS, TB, Yİ

² ol ağacın dibine : ol ağac gölgesine YA

³ gölgesine : sāyesine YA

⁴ gitdi göklere : göklere gitdi YA

⁵ ol vaktde kurudı : kurudı ol vaktin YA, ol vakt kurudı YM

* 1477. beyit : -Yİ, -YA

⁶ Öldi hem ol zamânda kurudı YM

⁷ kim : çün YA

⁸ Bunları ol : Bunda ol pes YM

⁹ kâr-bân : nāgehān TS, TB

¹⁰ irdi : indi TS, TB, YA, anda Yİ

¹¹ indi ol yire kondı hemân : indi kondı anda kâr-bân TS, TB

¹² Doğrı : Toğrı TS, TB, Yİ, YA

¹³ ol : dir YA

¹⁴ ol : dir YA

¹⁵ fi'l-hâl : cümle TS, TB, Yİ, YA

* 1483. beyit : -TS, -TB

[YM,44a]

Muṣṭafā¹ pes gördi kıuyuyı² hemān
Kim kıurumıŝ kıalmamıŝ şudan niŝān

1485 Pes mübārek ağızınıñ yar'ın hemīn
Aldı şaldı ol kıuyuya³ ŝāh-ı dīn

[YİBB,45b]

Ƙaynadı şuyı dağı⁴ çığıdı hemān
Yiryüzine yürüdi ağıdı revan

Südden ağı kıardan ŝovuk ŝankim⁵ zülāl
Lezzetine beñzemek bala muḥāl⁶

Kār-bānuñ cümle kıavmi geldiler⁷
şuların dökdiler andan aldılar

Didiler kim buña beñzer bir beşer
Gelmemiŝdür bu melek durur meger

[YA,28a]

1490 Çün Buḥayra bakdı gördi bu işi
‘Ağılı gitdi vālih oldı ol kıŝi

‘Ağılı geldi eydür işbu⁸ düŝ midür
Yāḥud⁹ vağıti va‘ denüñ irmiş midür

Tiz ıuruñ siz sofralar tertīb idüñ
Devletüñüz irdi uş terğıb idüñ

[Yİ,29b]

Oқыyalum işbu kār-bānı biz
Kim bularda bulduğı ol sulṭānı biz¹⁰

¹ Muṣṭafā : Muḥammed TS

² kıuyuyı : bir kıuyu Yİ

³ ol kıuyuya : kıuyuya ol YA

⁴ şuyı dağı : kıuyı şuyı TS, Yİ, YA, şuyı anuñ TB

⁵ şankim : şanki TS, TB, Yİ, YA

⁶ beñzemek bala muḥāl : beñzemez bala muḥāl Yİ, YM, beñzemez bal misk ü ḥāl YA

⁷ Kār-bānuñ kıavmi cümle geldiler TS, TB, YM, Kār-bān kıavmi ol cümle geldiler Yİ, Kār-bānuñ ḥalkı cümle geldiler YA

⁸ eydür işbu : ider işbu TS, TB, didi kim bu YA

⁹ Yāḥud : Yā ki TS, TB, Yāḥu YA, YİBB

¹⁰ Kim bulardan bulduğı ol sulṭānı tiz TS, Kim bulardan bulduğı ol sulṭānı biz TB, Kim bularda buldun sulṭānı biz YA

Zî-sa' âdet kim bize irdi bugün¹
Beñzemez buña ne² bayram ne düğün

1495 Ol³ keşîşler cümle örü durdılar⁴
Dürlü ni' metlere bünyâd urdılar

Ĥüb u şirin düzdiler⁵ ni' metleri*
Cân içinden oldu çün⁶ himmetleri

Pes Buḥayra bir keşîşi⁷ gönderür
Kâr-bānı da' vet itmege varur⁸

[TS,70]

Kâr-bānuñ çün içine girdiler
Ol Ebū Cehl-i la' ini gördiler

Ḳulları tertîb u raḥt-ı zîneti
Ḳamusından artuğ idi⁹ ḥaşmeti

1500 Ḳavmüñ ol durur ulusu¹⁰ şandılar
Mālına ḳullarına aldandılar

[YM,44b]

Pes selām virüp yire yüz urdılar¹¹
Hem du' ā ḳıldı Buḥayra didiler¹²

Kim ulumuz durur ol şaldı bizi^{13*}
Deyre da' vet etmege geldük sizi

[YİBB,46a]

Ulu kiçi ḥāşş u ' āmm cümle bile
Ḳul daḥı ḳulluḳcılar bile ola¹

¹ Zî-sa' âdetdür bu kim irdi bugün TS, TB, Yİ, Zî-sa' âdetdür kim irişdi bugün YA

² buña ne : bu güne TS, TB

³ Ol : Uş YM

⁴ durdılar : ṭurdılar TS, TB, Yİ, YA

⁵ Ĥüb u şirin düzdiler : Çerb ü şîrin dürlü hem Yİ, Çerb ü şîrin düzdiler TS, TB

* 1496. beyit : -YA

⁶ oldu çün : olupdı Yİ

⁷ keşîşi : kişiyi YA

⁸ itmege varur : itmege durur TS, TB

⁹ artuğ idi: artuğıraḳ TS, TB, artuğ idi Yİ, YM

¹⁰ ol durur ulusu : ulusını anı TS, TB, anı ulusını YA

¹¹ urdılar : ḳodılar TS, TB, Yİ

¹² Hem du' ālar ḳılubanı ṭurdılar YA

¹³ Kim ulumuzdur ol şaldı bizi Yİ, Dir ulumuz şaldı sizlere bizi YA

* 1502. beyit : -TS, -TB

Pes Ebū Cehl-i la'īn didi bizi*
Da' vet itmiş ol Buḡayra hem sizi²

1505 Maşlaḡatdur duruñ anda varalum³
Maḡşūdı bizden ne durur görelüm

Didiler kim yük atında kim dura⁴
Bu develeri gelince kim göre⁵

Muştafā dir siz gidüñ ben durayum⁶
Cümleñüzüñ raḡtını ben⁷ göreyüm

Ḥalk abūl ılmadılar ol didi yo⁸
Gitmezem sizüñle itmeñ sözi ço⁹

Gitdi anlar aldı anda Muştafā
Yüzi tābān ḡatırı ḡurrem şafā¹⁰

1510 Vardılar deyre girüp oturdılar
Öñlerine sofralar getürdiler

Pes yemege meşḡul oldılar bular*
Pes Buḡayra gönlini gör¹¹ ne diler

Bir vara elinde ol deger durur¹²
Gāhi aar gāh bu ḡalka göz urur¹³

Muştafā'nuñ vaşfi imiş ol vara
Ol anı ılmış idi¹⁴ dā'im seba

¹ bile ola : daḡı bile YA

* 1504. beyit : -YM, ayrıca bu beyit TS, TB, Yİ ve YA'da 1505. beyitten sonra yazılmıştır.

² Da' vet itmişdür Buḡayra dir sizi TS, TB, Da' vet itmiş ol Buḡayra dir sizi Yİ, YA, Da' vet itmiş ol Buḡayra pīr bizi YM

³ Maşlaḡatdur uruñ anda varalum TS, TB, Yİ, YA, Maşlaḡatdur anda pes biz varalum YM

⁴ dura : ura TS, TB, Yİ, YA

⁵ Bu tavarları gelince kim göre TS, TB, Biz gelince yüklerümüzi göre YA

⁶ durayum : urayum TS, TB, Yİ, YA

⁷ raḡtını ben : raḡtlarını YA

⁸ Ḥalk abūl ılmadı ol didi ki yo YA

⁹ sözi ço : süri ço TB

¹⁰ Yüzi tābān gönölü ḡurrem pür şafā YA

* 1511. beyit : -Yİ

¹¹ gönlini gör : gönölü içre YA

¹² Bir vara dutmuş elinde ol urur TS, TB, Yİ, YA

¹³ Gāh aa gāh bu ḡalka göz urur TS, TB, Gāhi aa gāh bu ḡalka göz urur Yİ, Gāh aa gāh ḡalka urmaz göz urur YA, Gāhi our gāh bu ḡalka göz urur YM

¹⁴ ılmış idi : ılmış imiş YM

İssini istedi bunda bulmadı¹
Deng ü hayrân oldu hâlin bilmedi²

1515 Didi kim vâ hasretâ sa‘ yüm qanı
Çarḥ murâda irgüriser mi beni³

[YA,28b]

İstedüğüm bunda yokdur n’ideyüm
Anı isteyü nireye gideyüm⁴

Pes Ebū Cehl’e dönüben söyledi
Yurtda⁵ sizden kimse kaldı mı didi

[YM,45a]

Didi bizden anda kimse⁶ kalmadı
Bir deveci var ki bile gelmedi

[Yİ,30a]

Öksüz oğlandır kuduḡ anda anı
Tâ ki bekleye bu ḥalkuñ yükini

[YİBB,46b]

1520 Bunı böyle söyleyince nâgehân
İrdi bir yumruḡ boğazına⁷ hemân

Şöyle kim düşdi yüzünüñ üstüne
Ḥamza geldi pes diziniñ üstüne

[TS,71]

Didi kim iy naḥs ‘ Arab söyle sözüñ
Ya‘ ni niçün añlamazsın kendözünüñ⁸

Öksüz oğlandır diyince sen aña
Seyyidümüz ulumuzdur diseña⁹

¹ İster anı bulamaz hergiz daḡı YA, İssini istedi bunda bulmaz YİBB

² Deng ü hayrân oldu hâlin gör aḡı YA, Deng ü hayrân kaldı hâlin bilmedi YM, Deng ü hayrân oldu hâlin bilmez YİBB

³ Çarḥ murâda irgüriserdi beni TS, Yİ, Çarḥ murâda irgüriserdür beni TB, Çarḥ-ı dünyâ irgüriser mi beni YA

⁴ Anı isteyü ne yire gideyüm Yİ, İstayü anı nireye gideyüm YA, Anı isteyüben qanda gideyüm YM, YİBB

⁵ Yurtda : Burda Yİ, Urda TB

⁶ anda kimse : kimse anda TS, TB, yurtda kimse Yİ, YA

⁷ İrdi bir yumruḡ boğazına : İrdi yumruḡ boğazına tiz TS, TB

⁸ Añlamazsın sözüñi devşür özüñ YA

⁹ Seyyidümüz ulumuz diseñ aña TS, TB, Yİ, YA

Faḥrümüzdür serverümüz tācumuz
 amumuzuñ var aña¹ muḥtācumuz

1525 Mu[ ] cizātın nice kez gördük [ ] ayān²
 Şöyle aḥma mı alursın³ sen hemān

Ger kavümlük yosa ortada yaın⁴
 Başıñı kesdüm idi şimdi hemin⁵

Pes Buḥayra didi iy⁶ seyyid emān
 andadur ol ulu kim⁷ virdüñ nişān

amza didi bir yigit vardur bile
 Kim bu alkdan ulu durur al ile⁸

Kendüsi daḥı şerif durur [ ] aziz
 Pāk-dāmen doḡrı⁹ sözlüdür temiz

1530 Yo durur bir avli fi[ ] li¹⁰ bed anuñ
 Vaşfa şıgmaz mu[ ] cizātı ḥod anuñ

İşbu yolda nie dürlü mu[ ] cizāt
 Zāhir itdi ḥall idüp o müşkilāt

Gelmedi yükler atında aldı ol
 Biz ne deñlü söyledük ılmaz abül

Yā Buḥayra bu elüñdeki vara
 Ne durur kim hā idinürsiñ seba¹¹

Didi bu āḥir-zamān sultānınuñ
 Vaşfi durur ol cihānuñ cānınuñ¹²

¹ var aña : aña var YA

² kez gördük [ ] ayān : gördük sen [ ] ayān YA

³ alursın : ılursın TS, TB, Yİ, YA

⁴ Ger abilede degül misiñ yaın TS, TB, Ger abilede degül iseñ [ ] ayān Yİ, Ger abile degül imişsen [ ] ayān YA, Ger kavimlük yosa ortada yaın YM

⁵ hemān : hemān Yİ, YA

⁶ iy : yā TS, TB, Yİ, YA

⁷ andadur ol ulu kim : anda durur ol şerif YM

⁸ Kim bu alkdan uludur al ile Yİ, Hem bu alkdan hem uludur al ile YA, Kim bu alkdan uludur hem al ile YM

⁹ doḡrı : toḡrı TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ avli fi[ ] li : fi[ ] li avli TS, TB

¹¹ Pes nedür kim hā idinürsiñ seba TS, TB, Ne durur ki hā idersiñ señ seba YA

¹² cihānuñ cānınuñ : cihān gülzārınuñ YA

1535 Hakk düzelden gökler ile yirleri¹
Düzmedi bir ancılayın serveri

[YM,45b]

Didi ʿ Abbās yā Buḥayra söylegil
Nice durur şüretin şerḥ eylegil

[YİBB,47a]

Didi evvel bu durur andan nişān²
Nūr ola alnındaki rūşen ʿ ayān

Yüzi rengi aḳ u kızıl³ gül gibi
Sürmelenmiş gözi kıyruḡı dibi⁴

[YA,29a]

Dişleri inci gibi saçı siyāh
Ḳaddi orta boylu ola⁵ yüzi māh

1540 Burnı ince lebleri key muʿ tedil
Aḡzını ḥod vaşf idemez işbu dil⁶

Beli ince püşti giñ⁷ alnı açuḳ
Bāzusı yoğun eli key yumşacuḳ

Ayaḡı küçük ḥarīrden nerm ola
Dili tatlu şoḥbeti key germ⁸ ola

Ḳaşları birbirine ola yaḳīn
Key azacuḳ yir ola aḡca⁹ hemīn

[Yİ,30b]

Hem¹⁰ teni daḡı gümişden aḳ¹¹ ola
Aḳ ḥarīrden daḡı ol yumşaq ola

¹ gökler ile yerleri : yirleri vü gökleri YM

² Didi andan bu durur evvel nişān YM

³ aḳ u kızıl : aḡ u kızıl YİBB

⁴ kıyruḡı dibi : kıyruḡı didi TS, TB, kıyruḡlı dibi Yİ, kıyruḡlı gibi YA, kıyruḡlu idi YM, kıyruḡlu dibi YİBB

⁵ ola : ol TS, TB

⁶ işbu dil : şöyle bil Yİ

⁷ püşti giñ : yüzi ak YA

⁸ germ : nerm YA

⁹ aḡca : aḡça TS, TB, ancak YM

¹⁰ Hem : Ki Yİ

¹¹ aḳ : nerm YM, aḡ YİBB

[TS,72]

1545 Kimse bakmağdan yüzine toymaya
Pāk ola müfsidlere hiç uymaya

Didi ʿ Abbās yā Buḥayra didüğüñ
Çardaşum oğı durur söyledüğüñ

Ger dilersen kim gele deyre anı¹
Ço bu kibri var faķir it sen seni²

Yalvar aña³ isti ʿ ānet eylegil
Meskenet birle sözüñi söylegil

Himmetiñüñ tā ki şeh-bāzı hemān⁴
Ger çona pür-nür ola bu āşiyān⁵

1550 Rāhib eydür⁶ yüzüm üzre varayum
Her çademde yire yüzüm süreyüm

Çıkdı deyrinden segirtti⁷ hażrete
İrdi çün yüz yire urdı hizmete⁸

Didi hoş geldüñ eyā Feylük tabīb⁹
Kim atañ Yunan dedeñ ʿ Abdü’ş-Şalīb¹⁰

[YM,46a]

Didi yā seyyid neden bildüñ beni
Ya neden bildüñ atamuñ adını

[YİBB,47b]

Didi ol kim Meryem oğına nişān
Viridi benden İncil’inde hoş¹¹ ʿ ayān

¹ kim gele deyre anı : deyrüñe gele anı YA

² Ço bu kibri var faķir it sen beni TS, Yİ, Ço bu yiri var kığır gel sen anı YA

³ Yalvar aña : Yalvarañı Yİ

⁴ Himmetüñ şeh-bāzı tā ola hemān YA

⁵ Çona pür-nür ola işbu āşiyān YA

⁶ eydür : ider TS, TB

⁷ deyrinden segirtti : deyrinden segirtür YA, yirinden segirtti YM

⁸ İrdi çün yüz yire çodı hizmete TS, TB, İrdi çün yüz yire urdı hizmete Yİ, İrdi çün ol dem yüz urdı hizmete YA, İrer çün yüz yire urdı hizmete YM

⁹ Didi ki hoş geldüñ iy Feylük tabīb TS, TB, Didi hoş geldüñ aña görkli tabīb Yİ, Didi hoş geldüñ iy Feylük şalīb YA

¹⁰ Hem atañ Yunan dedeñ ʿ Abdü’şşalīb YA, Kim atañ buban dedeñ ʿ Abdü’l-Muḥtalib Yİ, Kim anañ Yunan dedeñ ʿ Abdü’l-Muḥtalib YM

¹¹ hoş : pes TS, TB

1555 Ol didi aduñ senüñ dağı¹ baña
Bunı ruhbân diñledi qaldı taña²

Secde kıldı toprağa urdı yüzün
Ağladı taldırdı yaş ile³ gözün

Muştafâ men^c itdi didi kıлмаğıl⁴
Haqq'dan artuq nesne mescüd bilmeğıl⁵

Secde kılan kendü gibi mañluğa
Hâlik'ı kıldı müsavî mañluğa

Katı hürmetsüzlük olur kıлмаğıl⁶
Hem zulümdür hem küfürdür şöyle bil⁷

1560 Pes Buğayra didi yâ seyyid meger
Kim qadem rence kılasın ol qadar⁸

^c Āli gölgeñizi anda şalasız⁹
Deyri hem bizi müşerref kılasız¹⁰

Kim¹¹ ezelden sen sa^c âdet kânısın¹²
Hem ebed¹³ iqliminüñ sultânısın¹⁴

[YA,29b]

Pes Resūlu'llāh didi kim müstecāb
Da^c vetüñ oldı saña hem çok şevāb¹⁵

¹ senüñ dağı : dağı senüñ YM

² Bunı rahib diñledi qaldı taña TB, İşidüp ruhbân bunı qaldı taña YA

³ taldırdı yaş ile : yaş ile taldırdı YM, YİBB

⁴ kıлмаğıl : itmeğıl Yİ, YA

⁵ Haqq'dan artuq ğayra secde kıлмаğıl TS, TB, Haqq'dan artuq kimse mescüd bilmeğıl Yİ, Haqq'dan ğayrısına secde itmeğıl YA

⁶ kıлмаğıl : itmeğıl TS, TB, Yİ, YA

⁷ Haqq'dan ğayrısına secde itmeğıl YA

⁸ Kim qadem rence kılasın sen eger TS, Yİ, Kim qadem deyri kılasın sen eger TB, Hem qadem rence kılasız siz eger YA

⁹ şalasız : şalasın YM

¹⁰ Deyri hem bizi münevver kılasız TS, TB, Deyrümüzi hoş münevver kılasız Yİ, YA, Deyrümüzi hem müşerref kılasın YM

¹¹ Kim : Hem YA

¹² kânısın : kânısız YİBB

¹³ ebed : ezel YM

¹⁴ sultânısın : sultânısız YİBB

¹⁵ Da^c vetüñden oldı saña çok şevāb TS, TB, Da^c vetüñ oldı qabul dağı şevāb YA

Muṣṭafā ruhbān ile pes durdılar¹
Çün kelīsā ḳapusına vardılar²

1565 Ḳapusı alçağ idi deyrüñ ḳatı
Kim³ içinde ḳarṣu ʿİsā şūreti

Yazılıydı her ki⁴ ḳapudan gele
Yaʿ ni kim ol şūrete secde ḳıla

Çünkim iriṣdi⁵ ḳapuya Muṣṭafā
Ḳapu ḳalkdı yüce didi merḥabā

[TS,73]

Muṣṭafā hoş dođrı⁶ girdi iḳerü
Gördi anı ḳamu ḥalk durdı örü⁷

[Yİ,31a]

Ol keṣişler cümle feryād itdiler
Vālih oldı⁸ kendülerden gitdiler

[YM,46b]

1570 Muṣṭafā’nuñ ayağına düşdiler
Ḥāk-i pāyin gözlere sürüşdiler⁹

[YİBB,48a]

Didiler budur ḥaḳıḳat ol cüvān¹⁰
Kim olur¹¹ peygamber-i āḥir-zamān

Geçdi ṣadra Muṣṭafā oturdılar
Pes buyurdı çok¹² taʿām getürdiler

Pes eline aldı rāhib¹³ bir ḳadeḥ
Ḥamr iḳürdi ḳıldı bunları feraḥ¹

¹ pes durdılar : çün ṭurdılar TS, TB, Yİ, YA

² Kim kelīsā ḳapusına vardılar TS, TB, Ol kelīsā ḳapusına vardılar Yİ, Ol kelīsā ḳapusına geldiler YA

³ Kim : Hem TS, TB, Yİ, YA

⁴ Yazılıydı her ki : Pes yazılmış her ki Yİ, Yazılıydı her ki TS, TB, Yazılıydı her kim YA

⁵ Çünkim iriṣdi : Çünki iriṣdi TS, TB, YA, YM, Çünkim irdi ol Yİ

⁶ hoş doğrı : hoş toğrı TS, TB, YM, çün toğrı Yİ, YA

⁷ durdı örü : ṭurđı örü TS, TB, Yİ, YA

⁸ oldı : olup TS, TB, Yİ, YA

⁹ gözlere sürüşdiler : yüzine sürüşdiler YA

¹⁰ ol cüvān : nev-cüvān YA

¹¹ Kim olur : Hem budur YA, Kim oldurur YM

¹² Pes buyurdı çok : Kim buyurdı çok TS, TB, Yİ, Hem buyurdı çok YA, Pes buyurdılar YM

¹³ aldı rāhib : rāhib aldı YM

Muṣṭafā men¹ itdi kendü içmedi
Bu ḥarāmdur baña içmezem² didi

1575 Süd getürdi pes aña katdı şeker³
Muṣṭafā'ya şundi dizini çöker⁴

Aldı anı Muṣṭafā nüş eyledi
Ol Buḥayra gönlini hoş eyledi

Pes Buḥayra didi yā seyyid saña
Var durur bir ḥācētüm luṭf it baña

Şol mübārek arkañı aç göreyüm
Vaqt irişdi maḫşūduma ireyüm

Arkasını açdı ol dem Muṣṭafā
Toldı deyrüñ içine nūr-ı şafā⁵

1580 İki ṭalu ortasında⁶ mührini
‘Aklı gitdi göricek ruhbān anı

‘Aklı geldi öpdi sürdi gözine⁷
Ağladı yaşlar döküldi yüzine⁸

Çün Nübüvvet mührini gördi keşiş
Parmağın kaldırdı ol demde keşiş⁹

Didi ṭanuḫluḫ virürem ol İlāh^{10*}
Evvel āḫir bir¹¹ durur ol Pādişāh

Hem¹² ṭanuḫluḫ virürem yā Muṣṭafā
Sen¹ Ḥaḫ’uñ peygamberisin muṭlaḫā

¹ Ḥamr içürdi bunları kıldı feraḫ TS, TB, Yİ, Ḥamre içirdi anı kıldı feraḫ YA, Ḥamr içirüp kıldı bunları feraḫ YM

² baña içmezem : içmezem baña Yİ, içmezem buñı YM

³ Süd getürdiler aña katup şeker TS, TB, Yİ, YA

⁴ Muṣṭafā şundi dizini pes çöker YM

⁵ içine nūr-ı şafā : içi nūr ile ziyā TS, TB, Yİ, içi nūr ile şafā YA, içine ol dem şafā YM

⁶ ortasında : arasında YA

⁷ gözine : yüzine YA

⁸ Ağlar idi yaş toluban gözine YA

⁹ Parmağın kaldırdı tiz ol dem keşiş TS, TB, Parmağımı kaldırdı dirdi keşiş Yİ, Barmağımı tiz kaldırdı keşiş YM, YİBB

¹⁰ Didı ṭanuḫluḫ virürem bir İlāh TS, YA

* 1583. beyit : -Yİ

¹¹ bir : ol YM

¹² Hem : Daḫı YA

1585 Ol keşîşler hep müsülmân² oldılar
Buldılar dîn ehl-i îmân oldılar

[YA,30a]

Muştafâ didi ki yâ ruhbân saña
Bil harâm oldu tamu önden şoña³

[YM,47a]

Hem saña uyanlara oldu harâm
Dağı her kim uysa anlara tamâm

[YİBB,48b]

Çalkıp andan evlerine⁴ geldiler
Ol gice ol yirde arâm oldılar⁵

Şoĥbet itdi ol gice geldi⁶ keşîş
Her ne kim maĥşûdidur⁷ buldı keşîş

1590 İrte oldı göçdi⁸ andan gitdiler
Tâ ki Başra şehrine dek yitdiler⁹

[TS,74]

Yüklü yükün açdı¹⁰ anda şatdılar
Kendüler dağı yine yük dutdılar

Muştafâ açmadı ol gün¹¹ yükini
Çün Ebû Cehl-i la' in gördi anı

Ta' na kıldı didi görgil râyını¹²
Añlamaz alım virim kolayını¹³

Geçdi bazarı kumâşın¹⁴ şatmadı
Vaĥti ile yüklerini tutmadı

¹ Sen : Pes YA

² müsülmân : müslimân TS, TB, Yİ, YA, YM

³ Bil harâmdur tamunuñ odı saña YM

⁴ evlerine : menziline TS, TB, Yİ, YA, yirlerine YM

⁵ Ol gice ol yirde arâm aldılar TS, TB, Ol gice anda turuban kaldılar YA

⁶ itdi ol gice geldi : anda ol gice anda YA

⁷ maĥşûdidur : maĥşûdisa YM

⁸ İrte oldı göçdi : İrte oldı göçüp TS, Yİ, YA, İrte olup göçüp TB, İrte oldı göçdi YM

⁹ dek yitdiler : hem yitdiler TS, TB, dek getdiler YA, anlar yitdiler YM, YİBB

¹⁰ Yüklü yükün açdı : Yüklü yükün açup TS, TB, YA, Göklü yükün açup Yİ

¹¹ ol gün : vü irte YA

¹² râyını : re'yini Yİ, YA, YM

¹³ Añlamaz alma vü şatma re'yini YA

¹⁴ kumâşın : kumâşı TS, TB, YA

[Yİ,31b]

1595 Geldi¹ yarındası gün bir kâfile
Şâm ilinden ulu tâcirler ile²

Muştafâ açdı kumâşın şatdılar
Öñ şatandan bunlar³ aşşı itdiler

Hem alacağın dağı aldı ucuz
Kim kumâş çok geldi key oldı ucuz⁴

Şöyle kim cümle hased eylediler
Hayfa niçün⁵ şatmışuz biz didiler

İşleri çün hâşıl oldı döndiler⁶
Gice gündüz geh geçüp gâh kondılar⁷

1600 Söz öküş menzil-be-menzil gitdiler⁸
Mekke şehrine yakıncağ yitdiler

Cuħfe'de kondılar ārām aldılar⁹
Her birisi muştucılar¹⁰ şaldılar

Muştafâ'ya Meysere didi hemîn
Muştuluğa yürü sen var¹¹ yâ emîn

Kim Hadice muştuluğı çok virür
Seni göricek¹² dağı artuğ virür

[YM,47b]

Muştafâ didi varayum hoş ola¹³
Pes deveye bindi uğradı¹⁴ yola

¹ Geldi : Geçdi TB

² Şâm ilinden ulu tâcirler bile TS, TB, Yİ, Şâm ilinden ulu tâcir bile YA

³ Öñ şatandan bunlar : Ol şatandan anlar TS, TB, Yİ, YA

⁴ Hem kumâşuñ iyüsin aldı ucuz YA, Kim kumâş çok geldi key kâtu ucuz YM

⁵ Hayfa niçün : Hayf ne içün TS, TB, Hayfa üçün YA, Hayf niçün YİBB

⁶ döndiler : gitdiler YA

⁷ Gice gündüz gâh koyuban göçdiler Yİ, Gice gündüz gâh konup gâh gitdiler YA

⁸ Söz öküşdür nice menzil geçdiler YA

⁹ aldılar : oldılar YM

¹⁰ muştucılar : müjdeciler TS, TB

¹¹ sen var : var sen TS, TB

¹² Seni göricek : Göricek seni TS, TB, Yİ, YA

¹³ Muştafâ'ya var didi varam hoş ola YM

¹⁴ uğradı : yöneldi TS, TB

[YİBB,49a]

1605 Aḥşam idi uyḥu¹ aldı gözlerin
Yir dürüldi Mekke'ye vardı² hemîn

Ḥaḳḳ Te'ālā Cebra'îl'e buyurur
Kim bir ulu ḳubbe gökden indürür

Biñ yıl Ādem'den ilerü Ḥaḳḳ anı
Yaradup şaḳlamış idi ol Ġanî³

Rāvi dir sürḥ yāḳut idi ḳubbesi⁴
Hem yeş aḳ incüden idi perdesi⁵

Dört yanında dört ḳapusu var idi
Yāḳut incü ḳubbe dört dīvār idi⁶

[YA,30b]

1610 Dört feriştehler götürdiler anı⁷
Muştafā üzre götürdiler anı⁸

Hem daḥı cennet içinden⁹ çok ḥürî
Geldi kim dünyāyı ḥoldurdu nūrî

Ḳubbenüñ çevre yanını aldılar¹⁰
Allāh'a çok ḥamd ü tekbîr ḳıldılar¹¹

Dört ḳapuda¹² dört ferişteh durdılar^{13*}
Her birisi bir 'alem ḳaldurdılar

¹ uyḥu : uyḥu Yİ, YA

² vardı : geldi TS, TB, Yİ, YA

³ Yaradıpdur şaḳlar idi ol Ġanî YA

⁴ Rāvi sürḥ yāḳut idi dir ḳubbesi TS, TB, Yİ, Rāvi eydür sürḥi yāḳut ḳubbesi YA, Rāvi eydür yāḳut idi ḳubbesi YM

⁵ Kim aḳ incüden idi dir perdesi TS, TB, Yİ, Hem bir aḳ incüden idi perdesi YA, Hem yeş incüden idi perdesi YM

⁶ Dört dīvārî yāḳut incüden idi YA

⁷ Çok feriştehler götürdiler anı TS, TB, Yİ, YA

⁸ götürdiler anı : yitürdiler anı YA

⁹ içinden : içinden Yİ, YA

¹⁰ Pes ḳabımuñ çevresini aldılar YM

¹¹ Allāh'a ḥamd ile tekbîr ḳıldılar TS, TB, Yİ, YA

¹² ḳapuda : ḳapudan TS, TB

¹³ durdılar : ḥurdılar TS, TB, Yİ, YA

* 1613. beyit : -TB

[TS,75]

Birininün adı Derdā' il idi
Hem birinün adı¹ Şalşā' il idi

1615 Hem birinün adı Şehbā' il idi
Ol birinün adı Medyā' il idi

Her biriyle var idi on biñ melek
Hem bulardan ğayrı anca² biñ melek

Ol feriştehler kıanat açmış idi
Şarkā ğarba tolu nūr saçmış idi

Hüriler hem nağmelü āvāz ile
Medħ oğurlar Muştafā' ya nāz ile³

Tag u taş ağaçlar itdi ğulğule*
Medħ oğurlar cümlesi geldi dile

Cebra' il öñce devesini yider
Hem Mikā' il daħı ardınca gider

[Yİ,32a]

[YM,48a]

1620 Medħ oğur cümle vuħūş ile tıuyūr⁴
Muştafā hoş fāriğ olmışdur uyur⁵

[YİBB,49b]

Ol Hādice Hātun imdi⁶ ol gice
Rāvi eydür tāmı üstünde yüce⁷

Ebrişüm döşekler üstünde özi
Tekyelenmiş uyħu almışdı gözi⁸

Çevre yanında kıaravaşlar durur
Gözleri uğrınca yaşlar indürür

¹ adı : daħı TS, TB

² anca : onca Yİ

³ Medħ iderler cümlesi geldi bile Yİ, Medħ oğurlar cümlesi geldi bile YA

* 1618. beyit : -YA

⁴ Medħ oğurlar cümle vuħūşla tıuyūr TB

⁵ Muştafā hoş oluban anda uyur YA, Rāvi eydür tāmı üstünde yüce YM

⁶ imdi : ol ğün TS, TB

⁷ Rāvi ider tāmı üstünde yüce TS, TB, Rāvi eydür tām üstünde idi yüce YA

⁸ uyħu almışdı gözi : uyħu almazdı gözi TS, TB, uyħu almazdı gözi Yİ, uyħu almışdı uyur YA

Muṣṭafā'nuñ ' ışkı koymışdı aña
Şūreti naķşına ķalmışdı¹ taña

1625 Key yaķın gelmişdi sizerdı cānı²
Oynar idi hem beşāret nişānı³

Göñli gitmiş bī-ķarār olmuş idi
' Aķlı cānı⁴ tārūmār olmuş idi

Gözlerinden perdeyi Hāķķ nāgehān
Götürür bakar görür bunu hemān⁵

Kim Mu' allā ķapusından geldi nūr^{6*}
İçi toptolu melā' ik birle⁷ hūr

Şöyle kim gördüm idi gördi ' ayān⁸
Düşdi ol dem ' aķlı gitdi nāgehān

1630 Kūl ķaravaş üstüne tiz üşdiler⁹
Gül yüzine gül şuları¹⁰ şaçdılar

' Aķlı geldi didiler hātun saña
N'oldı hālūñ kendözūñi dir saña¹¹

Didi ben¹² uyur mıyam ya uyanuķ
Uyanuķsın didiler gözūñ açuķ

[YA,31a]

Didi ya n'oldı baña bilür misiz¹³
İşbu ben gördüğümü görür misiz¹⁴

¹ ķalmışdı : kılılmışdı TS, YA

² Yaķın gelmiş idi sizerdı cānı Yİ, YA, YM, YİBB

³ Hem oynardı beşāretler nişānı Yİ, YM, YİBB, Zuhūr ider beşāretler nişānı YA

⁴ ' Aķlı cānı : ' Aķl u cānı TS, TB

⁵ bunu hemān : anı hemān YA, bunu ' ayān YM

⁶ Kim Mu' allā ķapusında geldi nūr TS, TB, Kim Mu' allā ķapusında hem tūrur YA

* 1628. beyit : -Yİ

⁷ birle : ile TB, cümle YM

⁸ Şöyle kim didüm idi gördüm ' ayān TS, TB, Şöyle kim didüm idi ben gördüm ' ayān Yİ, Şöyle kim didüm idi gördi ' ayān YA, Şöyle kim gördi o nūrı pes ' ayān YM

⁹ Ol ķaravaş üstüne tiz düşdiler YA

¹⁰ şuları : şuların TS, TB, Yİ, YA

¹¹ N'oldı canuñ kendözūñi gör saña Yİ

¹² Didi ben : Didi pes ben YM

¹³ Didi yā n'oldı baña bilür misin TS, TB, Didi yā baña n'oldı bilür misiz YA, Didi baña n'oldı siz bilür misiz YM

¹⁴ İşbu ben gördüğümü görür misin TS, TB, İşbu gördüğümü siz görür misiz Yİ, Şu ben gördüğümü siz görür misiz YA

Didiler Bāb-ı Mu‘allā’dan baña
Bir ışık var kalmışuz aña taña

1635 Yir ile gök ortasın tutmuş durur
Yiryüzini¹ cümle nūr itmiş durur

[TS,76]

Didi ol nūruñ içinde dağı siz
Nice nesne var durur görür misiz

Didiler ki görmedük hiç nesne biz²
Hem bu nūruñ irmedük sırrına biz³

[YM,48b]

[YİBB,50a]

Didi bir kubbedür ol muṭlaka uş⁴
Gelür içindedür ol Muştafā hoş⁵

Muştafā nūrı durur ol nūr ‘ayān⁶
Yiryüzinden göge kaldurmış ‘ayān

1640 Şol deve kim⁷ adı Şaḥbādur⁸ aña
Binmiş üstüne gelür kaldum taña

Didi nūr içindeki⁹ gördüğünü
Söyledi hem ‘aqlınuñ¹⁰ irdüğünü

Bildi ol ḥātun ki Ḥaḳḳ virdi anı¹¹
Kim¹² kalanı görmez ol gördüğünü¹³

Her kişi lāyık degül kim göre nūr
Ya ferişte göre dünyāda ya ḥūr

¹ Yiryüzini : Yüzünü hem TS, TB

² Didiler dağı nesne görmedük biz Yİ, YM, YİBB, Didiler kim dağı nesne görmedük YA

³ Bu nūruñ sırrına hiç irmedük biz Yİ, İşbu nūruñ sırrına hiç irmedük YA, Bu sözüñ sırrına hiç irmedük biz YM, YİBB

⁴ Didi bir kubbeye ki sürḥ-i yāḳut uş TS, TB, Didi bir kubbedür ol Muştafā uş Yİ, Didi bir kubbedür anda Muştafā YA

⁵ Muştafā gelür içindedür ne hoş TS, TB, Gelür içinde durur Muştafā hoş Yİ, Gelür içinde oturur hoş şafā YA

⁶ Muştafā nūrı durur ol nūr hemān TS, TB, Muştafā’nın nūrı durur ol ‘ayān YA

⁷ Şol deve kim : Şol devedür YA

⁸ Şaḥbādur : Nāḳādur TB

⁹ Didi nūr içindeki : Didi nūruñ içinde Yİ, YM, YİBB, Didi nūr içinde hem YA

¹⁰ Söyledi hem ‘aqlınuñ : Beyān eyledi ‘aqlı Yİ, Beyān itdi ‘aqlınuñ YA, Beyān eyledi Ḥaḳḳa YM, YİBB

¹¹ virdi anı : virdüğünü YM

¹² Kim : Hem YA

¹³ gördüğünü : gördi anı TS, TB

Göñli kópdi uçdı cānı oynadı
Yandı ‘ışk odına kani kaynadı¹

1645 Derdinüñ oldı birisi şad-hezār
Varlığını eyledi ‘ışka² nişār

[Yİ,32b]

Gözleri başladı dökdi yaşları
Bağrınıñ hōd dürlü dürlü başları³

Gerçi ‘ışk göñlini vīrān eyledi⁴
Ġayret itdi ‘ışkı pinhān eyledi⁵

Pes uyandı şehre girdi⁶ Muştafā
Açdı gözün baqdı gördi Muştafā⁷

Kim⁸ Ġadice kapusına gelmiş⁹ ol
Key¹⁰ kolay gelmiş aña gitdügi yol

1650 Hem melekler döndi gitdi Muştafā¹¹
Ol kápuda geldi indi ol şafā¹²

Pes kápu káqúp çığırınca hemān
Ol Ġadice Ġātun oldı tiz revān¹³

Ġul káravaşlar bile yügrüşdiler¹⁴
Tiz irişüben kápuyı açdılar¹⁵

Muştafā gördi hemān virdi selām
Didi māluñ şağ selāmet uş tamām

¹ Yandı ‘ışkuñ odı kani kaynadı TS, TB, Yİ, Yandı ‘ışkuñ odı ol dem kaynadı YA

² eyledi ‘ışka : ‘ışka eyledi TS, TB, Yİ, YA

³ başları : yaşları Yİ

⁴ Gerçi ‘ışkı göñlini vīrān ider YA

⁵ Ġayret itdi ‘ışkıyı pinhān ider YA

⁶ girdi : geldi YM

⁷ Muştafā : pür şafā Yİ

⁸ Kim : Ol YA

⁹ gelmiş : geldi TB

¹⁰ Key : Hem YA

¹¹ Muştafā : pür şafā YA

¹² indi ol şafā : indi Muştafā TB, indi hoş şafā Yİ, tırdı Muştafā YA

¹³ Ġadice Ġātun bögürdi tiz revān TS, TB, Ol Ġadice Ġātun indi ol zamān Yİ, YA, Ol Ġadice Ġātun tiz oldı revān YM

¹⁴ bile yügrüşdiler : bile bögrüşdiler TS, TB, gelüp yügrüşdiler YA

¹⁵ Tiz kápuya irüp kápu açdılar YM

[YM,49a]

Muştuluğ olsun ki geldi iy ‘ azîz¹
Māluñ aşşılı² develerüñ semiz

[YİBB,50b]

1655 Pes gelüben didi ol hātun aña
Muştuluğ zāt-ı şerîfüñdür baña

Kim³ fidā olsun yoluña baş u cān
Māl u mülk ü kul qaravaş hānümān⁴

Ger qabül kıılır iseñ kamu saña*
Māl u mülküm sen yitersin pes baña

[YA,31b]

Geldi yarındaşı gün ol kār-bān
Hoş tonatmışlar develer şar-ban⁵

[TS,77]

Şehr kavmi cümle qarşu çıqdılar⁶
Kār-bānuñ cümlesine baqdılar⁷

1660 Kim develer çoğı ağsağ çok aruğ⁸
Bir qatarda bir semizce şağca⁹ yok

Çün Hadice’nüñ devesin gördiler
Hoş teferrüc eylediler turdılar

Qulları tāze develer sağ¹⁰ semiz
Rahtı key arı qumaşı hem temiz

Mekke ehli¹¹ key ta‘ accüb itdiler
Kim hased kıılıp ta‘ aşşub itdiler¹²

¹ Muştuluğ olsun ki geldük iy ‘ azîz TS, TB, Yİ, YA, Muştuluğ sensin ki geldi iy ‘ azîz YM

² Māluñ aşşılı : Aşşılı māluñ YM

³ Kim : UŞ YM

⁴ Mālī mülki hep qaravaş hānümān YA

* 1657. beyit : -YA

⁵ şarubān : şayıbān YA, saruman YM

⁶ Şehr kavmi cümle qarşu geldiler Yİ, Kavmi şehrüñ cümle qarşu geldiler YA

⁷ Kār-bānuñ cümlesini gördiler YA

⁸ Kim develer çoğı ağsağ hem aruğ TS, TB, Develerüñ kimi aqşak kim aruğ YA, Kim develer çoğı ağsağ çoğı aruğ YM, YİBB

⁹ semizce şağca : semizce şağı TS, TB, semizce deve Yİ, YA, iyüce deve YA

¹⁰ develer sağ : develeri TS, TB, Yİ, YA, YM

¹¹ Mekke ehli : Mekke halkı YA

¹² Kim hasedler kim te‘ aşşub itdiler TS, TB, Kimi hased kıılıban buğz itdiler YA

Meysere pes hātunına¹ söyledi
Her ne kim görmüş idi yolda² didi

1665 Ejdehāyı sili söyledi ʿayān³
Hem kıuyudan olduğını şu revān⁴

Hem keřiřüñ vaşf-ı hālin söyledi
Ĥātunuñ bir⁵ derdini biñ eyledi

Muřtafā geldi didi hātun⁶ baña
Vir icāzet kim varam⁷ evden yaña

Pes didi hātun ki iy gözüm nūri⁸
Varđıl ammā tiz yine gelgil beri⁹

Muştuluğı kıavlümi hem vireyüm¹⁰
Ol didüğümden dağı arturayum¹¹

1670 Döndi andan vardı eve¹² Muřtafā
Ol Ebū řālib evine ol¹³ řafā

[Yİ,33a]

[YM,49b]

Andađı¹⁴ ʿammuları hep geldiler
Gördiler pes¹⁵ řād u ĥurrem oldılar

[YİBB,51a]

Pes Ebū řālib didi yā cān-ı ʿam¹⁶
Ben senüñçün çekmişem çok dürlü ğam¹⁷

¹ hātunına : hātuna hep Yİ, kıādunına YM

² görmüş idi yolda : görmüş idi ol Yİ, görmüş idi birbir YA, dimüş idi yolda YM

³ ʿayān : hemān YA

⁴ Hem kıuyulardan şu olduğın revān TS, TB, Hem kıuyudan olduğı řuyuñ revān YA

⁵ Ĥātunuñ bir : Ĥātunnuñ YA

⁶ geldi didi hātun : geldi hātun didi Yİ, didi iy hātun YM

⁷ kim varam : varayum YA

⁸ Pes didi hātun ki gözüm nūrısın Yİ, Pes didi hātunuña gözüm nūri sen YA, Pes hātun didi iy gözüm nūri YM

⁹ Varđıl ammā tiz yine gelgil hemīn Yİ, Var ammā tiz yine gelgil beri TS, TB

¹⁰ Muştuluğı kıavlümi hep vireyüm Yİ, Muştuluğ kıavlümi bende vireyüm YA

¹¹ dağı arturayum : de artık vireyüm TS, TB

¹² vardı eve : ive geldi TS, TB, YA, geldi eve Yİ

¹³ ol : ĥoř Yİ, YA

¹⁴ Andağı : Andaki TS, TB

¹⁵ pes : hep YM

¹⁶ yā cān-ı ʿam : iy cān-ı ʿam Yİ, YA, yāni ʿam YM

¹⁷ dürlü ğam : derd-i ğam Yİ, derdlü ğam TB

Gözlerüm görür iken gelgil seni¹
Kethudā eyleyeyüm şād it beni²

Sen³ şabāḥ olıcağaz durğıl oğul
Ol Ḥadīce Ḥātun'a varğıl oğul

1675 Kavlini virsün saña al gel⁴ baña
Kız dileyüm bir kavümden ben saña

Maşlaḥatdur seni evlendüreyüm⁵
Gözlerümüz rüşen olsun göreyüm⁶

Tañlacağ durdı yirinden Muştafa⁷
Gönli rüşen ḥātırı ḥurrem şafā

Geydi fāḥir ṭonları ḥüb⁸ egnine
Şüreti beñzerdi ayuñ bedrine

Şacını taradı saçdı müşg ü nāb
Gün yüzün gördi utandı āfitāb

1680 Ḥüsninüñ vaşfi dile gelmez 'aziz
Kendü pāk fi'li arı ṭonı temiz

[YA,32a]

Göz kamaşur baqıcağ gün⁹ yüzine
'Aql u cānlar vālih¹⁰ olur sözine

[TS,78]

Dili tatlu ḥulqı¹¹ gökçek hoş ḥūyı
Bili gāyet ince¹² ortadur boyı

Pes Ḥadīce'nüñ evine vardı ol
Çünkü ḳapudan iĉerü girdi ol¹

¹ Gözlerüm görürken imdi ben seni YA, Gözümüz görür iken gelgil seni YM, Göz görür iken gelgil seni YİBB

² Kethudā eyleyem şād eyle beni YA

³ Sen : Pes YA

⁴ al gel : algıl TS, TB, YA, sen gel Yİ

⁵ evlendüreyüm : hem evlendüreyüm YA, evlendürelüm YM

⁶ Gözlerüm rüşen olur ben göreyüm YA, Gözlerümüz rüşen olsun görelüm YM

⁷ İrte oldı çıkdı evden Muştafa YA

⁸ ṭonları ḥüb : ṭonların ḥüb TS, TB, ṭonlarını Yİ, YA, ṭonları çün YM

⁹ gün : gül TS, TB

¹⁰ 'Aql u cānlar vālih : 'Aql u cānlar vāle TS, TB, Yİ, 'Aqlı vü cān vāle YA

¹¹ ḥulqı : yüzi TS, TB

¹² Bili gāyet ince : Beli gāyet ince TS, TB, Yİ, Beli ince gāyet YA, Bili ince gāyet YM

Bağdı gördi ol Ĥadice bir cemāl²
Kim³ melāḥat ḥüsn içinde ber-kemāl⁴

1685 ‘Ağlı gitdi bī-ḳarār oldı yine
Cānı göñli⁵ tārūmār oldı yine

Kendü kendüye didi kim bu cemāl
‘Āḳıbet ḳılur beni bu pāyimāl

Ger naşīb olur ise vaşlı baña
Bağşış olsun varlıgum cümle aña⁶

NA‘ T-I ĤADİCE DER-ĤAḲḲ-I MUĤAMMED MUŞṬAFĀ

‘Aleyhi’s-selām

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

[YM,50a]

Didi yā Rabb bu melek mi yāḥu bir⁷ insān mıdur
Yāḥu⁸ insān şüretinde bu ‘aceb⁹ bir cān mıdur

[YİBB,51b]

Gözleri yağma ḳılur göñüller ilin¹⁰ ser-te-ser
Ḳirpügi cāna batar oğlar urur¹¹ peykān mıdur

1690 Kimse bilmez leblerinüñ rengini kim nicedür
Fehm idilmez¹² ḳan mıdur ya ḳana beñzer cān mıdur

Ĥaḳḳ yaratmadı daḥı bunuñ gibi ādem belī¹³
Cümle dünyā¹⁴ ḥaḳḳına bu bir ‘aceb sultān mıdur

¹ Çün ḳapudan iḳerüye girdi ol YA

² bir cemāl : pür-cemāl TS, TB

³ Kim : Hem YA

⁴ ber-kemāl : pür-kemāl TS, TB, Yİ, YA, YM

⁵ Cānı göñli : Cān u göñli TS, TB, Yİ, YA

⁶ varlıgum cümle aña : cümle varlıgum aña Yİ, YA, varlıgum külli buña YM

⁷ ola yā : yāḥu bir Yİ, yāḥud bir YM

⁸ Yāḥu : Yāḥud TS, TB, Yİ, YA, YM

⁹ bu ‘aceb : görünen YA

¹⁰ göñüller ilin : göñüller eyler Yİ, kim ‘ağlumı YA

¹¹ oğlar urur : oğlar üzre Yİ

¹² idilmez : idenler YA, olunmaz YM

¹³ belī : midur Yİ, YA

¹⁴ dünyā : ‘ālem Yİ, YA

Gözlerinüñ derdi delmiş idi¹ dertlü cānumı²
Kırpügümden dökilen yaşlar mıdur ya kan mıdur

TEKMİLE

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Ol Hadīce Hātun anda ol zamān*
Rāvi eydür³ yalıñuzcaydı hemān

Muştafā virdi selām hoş aldı ol
Kalkdı ayağ⁴ üzre ' izzet kıldı ol

1695 Pes laṭif ü dil-firīb āvāz ile⁵
Muştafā'ya söyledi ol nāz ile

Ḳandasın dünden berü iy cān saña
Gel ki müştāk olmışam cāndan saña

[Yİ,33b]

Hācetüñ var mı buyurgıl bilelüm⁶
Cān dilerseñ uşda ḳurbān ḳılalum⁷

Söyler iken dökilürdi yaşları
Bağrınıñ çoğ idi çünkim başları⁸

[TS,79]

Muştafā çün gördi⁹ gözi yaşını
Utanup egdi mübārek başını

1700 Hem kızardı geldi der yañağına
Şanki jāle¹⁰ düşdi gül yaprağına¹¹

¹ delmiş idi : hem delmişdi YA

² dertlü cānumı : dertlü bağrumı TS, TB, Yİ, YA

* 1693. beyit : -Yİ, -YA

³ eydür : ider TS, TB

⁴ ayağ : ayak Yİ, YA, YM

⁵ Pes laṭif ü dil ġarīb āvāz ile TS, TB, Yİ, Pes laṭif dili ġarīb āvāz ile YA

⁶ bilelüm : görelüm Yİ, YA

⁷ ḳılalum : idelüm Yİ

⁸ Bağrınıñ çoğ idi çünkim yaşları Yİ, YA, Bağrınıñ hür çoğ idi hem başları YM

⁹ çün gördi : gördi çü YA

¹⁰ jāle : lāle YM

¹¹ yaprağına : yañağına YA

Pes didi hātun ki¹ iy şāh-ı cihān
Rāzuñı eylemegil benden nihān²

İşbu altun kim virürem ben saña
Mağşūduñ ne ne alursın sen aña³

Muştafā didi ki ‘ammum dir⁴ baña
Kız dileyüm⁵ bir kavümden ben⁶ saña

Kim senüñ⁷ az nesneñi kıla kabül
Teklif itmeye saña her işde ol

[YM,50b]

1705 Dir Hadīce Hātun iy cānum beni⁸
Kıl vekil evlendüreyüm ben seni

[YA,32b]

[YİBB,52a]

Ben senüñçün bulmışam bir hūş⁹ hātun
Cān virüp ‘ışkuñı almışdur şatun

Māl u mülki¹⁰ çok durur kendü güzel
Şehr içinde yok durur aña bedel

‘Ākiledür¹¹ şālihadur hūbdur ol
Hem setire mestüre mağbūbdur ol¹²

Senden ol az nesneyi kıılır kabül
Senden özge kimseye varmaz hem¹³ ol

¹ ki : kim YM, YİBB

² Rāzuñı benden eylemegil nihān Yİ, Zāruñı eylemegil benden nihān YM

³ Mağşūduñ ne ne alursın sen baña TS, TB, Mağşūduñ ne alursın hem buña Yİ, Mağşūduñ ne demek ister di baña YA, Mağşūduñ ki ne alursın sen aña YM

⁴ ki ‘ammum dir : ‘ammum didi Yİ, YM, YİBB

⁵ dileyüm : dilerüm TS, TB

⁶ ben : dir TS, TB, Yİ

⁷ Kim senüñ : Şöyle kim YA

⁸ beni : canı YM

⁹ bir hūş : uş bir TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Māl u mülki : Mālı mülki YA

¹¹ ‘Ākiledür : Hem ‘ākıldur TS, TB

¹² Hem setire şāliha mağbūbdur ol TS, TB, Hem seyire mestüre mağbūbdur ol Yİ, Hem size mestüre mağbūbedür ol YA

¹³ kimseye varmaz hem : kimseye hem varmaz Yİ, kimseye varmazdur YM, kimseneye varmaz YİBB

1710 Cān u dilden¹ ‘ aşık olmışdur saña
Māl u milkini kıomışdur yoluña

Göñli sevdāñ ile bağlanmış durur
Cānı ‘ işkuñ ile² tağlanmış durur

‘ Aklı olmışdur hevāña³ tārūmār*
Hem yine derdüñdür aña ğam-güsār⁴

Ķavminüñ içindedür ol⁵ key ulu
Hem cihāzı⁶ çok durur yüzi şulu⁷

Hem nesebde dağı sizedür yağın
İlle kim bir ‘ aybı var ancak hemīn⁸

1715 Sizden ol yaşlucadur hem⁹ ÷ul durur
Dağı ‘ aybı yokdur ancak ol durur

Gerçi ÷ul durur velī gençdür dađı¹⁰
Hem güzeldür hem setīre¹¹ hem saçı

Muştafa didi ki kimdür di baña
Didi ol durur ki uş söyler saña¹²

Muştafa başın aşığa¹³ eyledi
Key utandı döndi ĥātun söyledi

Didi saña söylerem iy cān yigit
Cānum olsun yoluña kıurbān yigit

¹ Cān u dilden : Cān dilinden YA

² Cānı ‘ işkuñ ile : Cān u ‘ işkuñ ile YM

³ hevāña : hevāya Yİ

* Bu beyit TS’de 1709. beyitten sonra yazılmıştır.

⁴ Hem derdüñden aña ğam-güsār YM

⁵ içindedür ol : içindedurur YA

⁶ cihāzı : cihānda TS, TB, cihizi YA

⁷ şulu : şuyı TS, TB

⁸ Cüz’i ‘ aybı var durur ancak hemīn TS, TB, İllā bir ‘ aybı vardur ancak hemīn Yİ, İllā bir ‘ ayb vardurur ancak hemīn YA

⁹ ol yaşlucadur hem : ulu yaşlucadur TS, TB, YA, ulu yaşluca hem Yİ, ol yaşluca durur YM

¹⁰ Gerçi kim ÷uldur velī gençdür dağı TS, TB, Gerçi ÷uldur velī gençdür dağı Yİ, Gerçi ÷uldur ammā gençdurur dağı YA

¹¹ setīre : cömerddür YA

¹² Didi şimdi söyleyür dağı saña YA

¹³ aşığa : aşığı YA

1720 ‘İşkuñ odı göñlümi¹ yaqmış durur
Gözlerümden qanlu yaş aqmış durur

Bağrumı ‘ işkuñ kebāb itmiş durur
Göñlümüñ milkin ħarāb itmiş durur

[Yİ,34a]

[TS,80]

Derdüñi cānum qabül itmiş durur*
Göñlümi sevdāña qul itmiş durur

[YM,51a]

[YİBB,52b]

Söz senüñdür söylegil utanmağıl
Doğrudur² sözüm lañife şanmağıl

Muştafā dınmadı³ ilĥāh eyledi
Pes başuñı qalduruban söyledi

1725 Didi sen ĥātun u ĥalkuñ çok durur⁴
Ben bir öksüz atam anam yok durur

Sen ġanısın ben faqırem il bilür
Vaşluña ırmek bana qandan⁵ olur

Baña bir bencileyin derviş gerek
Dervişe çün derviş⁶ olur yigirek

Çünküm ol ĥātun işitdi bu sözi⁷
Āh kıldı qan ile tıldı gözi⁸

Yüreginüñ tütüni çıqdı başa
Qorqdı nā-gāh araya fırqat düşe⁹

¹ göñlümi : cānumı TS, TB, Yİ, YA, YM

* 1722. beyit : -YM, -YA

² Doğrudur : Toğrudur TS, TB, Yİ, YA, Doğrudur YM

³ dınmadı : tınmadı TS, TB, YA

⁴ Didi ĥātun māl u mülküñ çok durur TS, TB, Didi ĥātun ne senüñ ĥalkuñ çok durur YM

⁵ bana qandan : bize qandan TS, TB, bana qanda Yİ, YA

⁶ Dervişe çün derviş : Dervişe derviş çün YA

⁷ Çün ĥātun işitdi şāhdan bu sözi TS, TB, Ol Ĥadice çün işitdi bu sözi Yİ, Ĥadice işitdi oldem bu sözi YA

⁸ Kıldı bir āh yaş ile tıldı gözi YA

⁹ Qorqdı kim araya hem fırqat düşe YA

[YA,33a]

1730 Tolageldi gözleri yaş ağladı
Hasretinden toprağ u taş ağladı¹

Ağlayurağ döndi eydür² yā ḥabīb
Derd-mendüñem esirge yā ṭabīb

Māl u milk ü baş u cān olsun fidā³
Tek beni vaşluñdan itmegil cüdā

Bilki bu⁴ sözüm ḥaḳīkatdür benüm
‘İşkuña çoğdan⁵ yanar cānum tenüm

Ben cihānı cānı ḳodum yoluña
‘Āşıkunam zūlm itme ḳuluña⁶

1735 Var digil ‘ammularuña sen bunı⁷
Gelsün atamdan dilesünler beni

Her⁸ ne kim māl diler ise vireyüm⁹
Dağı ne ḥarcuñ var ise¹⁰ göreyüm

Māl u milküm¹¹ ḳul ḳaravaşum saña*
Başış olsun sen yitersin pes¹² baña

Ġam yime endişe şalma gönlüñe
Varlıgımı ben ḳomışam¹³ yoluña

Ben ḳaravaşuñı maḥrūm itmegil
Hicr odına cānumı mūm itmegil

¹ Toprağ u taş ağladı : toprağ u taş ağladı TS, TB, toprağı taş eyledi Yİ, Toprağı taş ağladı YA

² eydür : didi TS, TB, Yİ, YA

³ Māl u mülk ü cān u baş olsun fidā TS, TB, Yİ, Māl u mülk ü baş u cān olsun fedā YA

⁴ Bilki bu : Belki her TS, TB, Belki Yİ, Belki bu YA

⁵ çoğdan : çoğdur Yİ

⁶ ‘Āşıkam zūlm itmegil ben ḳuluña TS, TB, ‘Āşıkunam ki zūlm itme ḳuluña Yİ, ‘Āşıkam zūlm itme bu ben ḳuluña YA, ‘Āşıkunam zūlm itme ben ḳuluña YM

⁷ bunı : beni TS, TB, Yİ, YA

⁸ Her : Hem TS

⁹ Her ne dilerse yoluña vireyüm YA

¹⁰ Dağı ne ḥarcuñ var ise : Dağı ne ḥarcılık dir ise Yİ, Dağı her ne ḥarc olursa YA

¹¹ Māl u milküm : Māl u mülki TS, TB

* 1737. beyit : -YA

¹² sen yitersin pes : pes yitersin sen TB, sen yitersin tek YM

¹³ ben ḳomışam : ḳomışam ben TS, TB, Yİ, YA

[YM,51b]

[YİBB,53a]

1740 Muştafâ işitdi şādān oldı hūş¹
Cānı meyl eyledi göñli kıldı cūş²

Kim³ Hādīce gibi bir dağı güzel
‘Aşır içinde yoğ idi⁴ aña bedel

Hem şekerden şīrīn idi sözleri
Cānları hayrān iderdi gözleri

‘Işık Hādīce göñlini yağan odı⁵
Muştafâ’nuñ göñline dağı⁶ kıdı

Göñli şādān oldı tıldı şevk ile
Hurrem oldı hoş şafā vü zevk ile

[TS,81]

1745 Durdı pes ol dem yirinden ol ‘azīz⁷
Pes Ebū Tālib evine vardı⁸ tiz

Didi yā ‘ammu dur⁹ örü gir yola
Hem kalan ‘ammularımı al bile

[Yİ,34b]

Ol Hādīce’nüñ babasına¹⁰ varuñ
Kızın isteñ baña ne dirse¹¹ virüñ

Pes Ebū Tālib dönüp didi aña¹²
Biz her işde tanışırduğ hep saña¹³

Gösterürdüñ her iş aşlı nicedür¹⁴
Şimdi n’oldı ‘aqluña bu söz nedür

¹ hūş : uş TS, TB, Yİ, YA

² Cānı meyl eyledi göñlü oldı hūş YA, Cānı meyl ider göñli kıldı hūş YM

³ Kim : Hem YA

⁴ yoğ idi : yok durur TS, TB

⁵ Hādīce göñlini yağan ‘ışık odı YA

⁶ göñline dağı : dağı göñlinde TS, TB

⁷ Tırdı pes yerinden ol demde ‘azīz YA, Durdı yerinden pes ol dem ol ‘azīz YM

⁸ vardı : geldi YA

⁹ dur : tur TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ babasına : atasına TS, TB

¹¹ baña ne dirse : her ne isterse YA

¹² Pes Ebū Tālib didi n’oldu saña YA

¹³ Biz her işlerde tanışırduğ saña TS, TB, Biz her işde tanışuridük saña Yİ, YİBB

¹⁴ her iş aşlı nicedür : her iş aşlın nicedür TS, TB, her işüñ aşlı nedür YA

1750 Sen¹ bilürsin ḥod Ḥadīce ḥālını
Ḥüblüğün ululuğın mālını²

Ulu begler istediler varmadı
Kimseyi hiç gözine göstermedi

Ne diyelüm şimdi varup biz³ aña
Bir laṭife itdi beñzer⁴ ol saña

Ṭurdu Bū Leheb⁵ yirinden söyledi
Maşhara mı eyledüñ bizi didi

[YA,33b]

Bu nicesi söz durur kim söyledüñ⁶
Sen bizi bu⁷ ḥalka rüsvāy eyledüñ

1755 Sen⁸ Ḥadīce Ḥātun'a irmek saña
Ḥam ṭama⁹ durur heves öñden şoña⁹

Sen niredensin¹⁰ o ḥātun ḳandadır*
Bu ne ḥod-bīnlik durur¹¹ kim sendedür

[YM,52a]

[YİBB,53b]

Döndi 'Abbās eydür¹² iy nā-kes kişi
Ya⁹ ni lāyık görmedüñ mi bu işi

Bu Muḥammed hem ḥabībdür¹³ hem nesīb
Hem kerīmdür hem şerīfdür hem ḥabīb

¹ Sen : Pes Yİ

² Ḥüblüğün ululuğın vü mālını Yİ, Ḥüblüğün ululuğın mālını YA

³ varup biz : biz varup Yİ, YA

⁴ itdi beñzer : beñzer itdi YA

⁵ Ṭurdu Bū Leheb : Bū Leheb ṭurdu TS, TB, Ol Ebū Leheb YA, Durdu Ebū Leheb YM, YİBB

⁶ Bu nice sözdür ki bize söyledüñ YA

⁷ bu : hāy TS, hā TB

⁸ Sen : Pes TS, TB

⁹ Ḥam ṭa⁹ amdur yok heves öñden şoña TS, TB, Ḥam ṭa⁹ amdur bu heves öñden şoña Yİ, Ḥam ṭama⁹ dur yokdurur öñden şoña YA

¹⁰ Sen niredensin : Sen oradan pes Yİ

* 1756. beyit : -YA

¹¹ ḥod-bīnlik durur : ḥod-bīnlik olur TS, TB, Yİ, YA

¹² eydür : didi TS, TB, Yİ, YA

¹³ ḥabībdür : ḥasībdür TS, TB, Yİ

Hem¹ güzeldür hüsni içinde bî-naẓîr
Buña beñzer var mıdur dünyâda bir

1760 Yiryüzinüñ faħri budur² serveri
Enbiyānuñ evliyānuñ³ rehberi

Şer^ç anuñdur hem⁴ burāk u tāc anuñ
Cümle ç ālem luḫfına muḫtāc anuñ

Evvelinden āħir olunca zamān
Gelmedi gelmez aña beñzer⁵ cüvān

Ger mübārek ellerini ol⁶ yuya
Lāyık olmaz ol Ḥadīce şu ḫoya

Ḳamu işde yigdür andan⁷ bî-gümān
Mālı çok durur anuñ ancaḫ hemān⁸

1765 Māl dilerse vireyüm ben varumı⁹
Naḫdümi ḫoyun deve ḫullarumı

Muḫtafā didi¹⁰ ç amūlar bilüñüz
Siz didüğüñüz degül durur bu söz¹¹

Siz varuñ anı dileñ ancaḫ¹² hemān
Olacaḫdur olur ol¹³ dutmañ gümān

[TS,82]

Pes Şafiyye Muḫtafā ç ammusını¹⁴
Ol didi kim ben¹⁵ şınamışam seni¹⁶

¹ Hem : Kim YM

² budur : durur YM

³ Enbiyānuñ evliyānuñ : Evliyānuñ enbiyānun Yİ, Enbiyā vü evliyānuñ TS, TB,

⁴ Şer^ç anuñdur hem : Şer^ç anuñ durur YM, YİBB

⁵ aña beñzer : cihāna bir YA

⁶ ol : bu YA

⁷ yigdür andan : yig durur YM

⁸ Mālı ancaḫ çok durur anuñ hemān TS, Mālı andan çok durur ancak hemān TB

⁹ Māl diler ise vireyüm varumı TS, Māl diler ise vireyüm malumı TB, Māl dilerse virürem ben varumı YA, Al dilerse vireyüm ben varumı YM

¹⁰ didi : dir iy YA

¹¹ Hem sizün didüğüñüz degül bu söz YA

¹² anı dileñ ancaḫ : ancaḫ anı dileñ YA

¹³ ol : iş YA

¹⁴ Muḫtafā ç ammusını : Muḫtafā'nuñ ç ammusı YM, YİBB

¹⁵ ben : çok YA

¹⁶ seni : anı YM, besī YİBB

Muṣṭafā hergiz yalan söylemedi*
Ol Ḥadīce hem nizā^c eylemedi

1770 Ben varayum bileyüm dāḥı yigin¹
Kalkdı geydi ṭonlarını ol² hemīn

İvine vardı Ḥadīce Ḥātun' uñ³
Gördi ḥātun ṭuru geldi cānınuñ⁴

[Yİ,35a]

Karşu geldi gördi ' izzet eyledi⁵
Şordı ḥālın bildi ḥürmet⁶ eyledi

Pes didi⁷ ehlen ve sehlen yā ' azīz
Var mıdur ḥācet buyuruñ anı siz

[YM,52b]

[YİBB,54a]

Ol didi bir söz işitdüm doğru mı⁸
Geldüm anı bilmege ya egri mi

1775 Didi ol söz doğrudur şanmañ yalan⁹
Siz gerek açuñ gerek idüñ nihān

Muṣṭafā'yı sevmişem ben¹⁰ cān ile
Varlıgum virdüm aña cānum bile¹¹

Yā Şafıyye gördüğüm gözümle ben*
Görseyidüñ ' ayblamazduñ beni sen

Gökyüzündeki melekler çākeri¹²
Yiryüzinde ins ü cinnüñ serveri

* 1769. beyit : -YA

¹ bileyüm dāḥı yigin : bileyüm dāḥiligin Yİ, şorayum aña yaḳın YA

² ol : pes YM

³ Ḥadīce Ḥātun' uñ evine vardı Yİ, YM, YİBB, Ḥadīce Ḥātun evine vardı ol YA

⁴ Hemān kim gördi ḥātun anı ṭurdu Yİ, YM, YİBB, Ḳapudan iĉerüye girdi usul YA

⁵ Karşu geldi ṭurdu ' izzet eyledi Yİ, Karşu geldi Ḥadīce gör yanladı YA

⁶ bildi ḥürmet : bildi ' izzet Yİ, aña ' izzet YA

⁷ Pes didi : Kim didi TS, TB, Yİ, Didi kim YA

⁸ doğru mı : ṭođrı mı TS, TB, Yİ, YA, YM

⁹ Didi ol söz ṭođrudur bilmeñ yalan YA, Didi ol ṭođrudur şanmañ yalan YM

¹⁰ ben : biñ YA

¹¹ cānum bile : biñ cān ile YA, cān ile YM, cānı bile YİBB

* 1777. beyit : -Yİ, -YA

¹² çākeri : şākiri YA

Cān u dilden t̄alib olmışam aña
Ol dağı rāgīb durur hem bil¹ baña

[YA,34a]

1780 Pes Şafiyye didi iy² ḥātun ‘ aceb
Olmayasın anı kılduğuñ taleb³

Kim⁴ gök altında yir üstünde hemān
Birdür ol⁵ yoğ aña beñzer bir cüvān

Andadur ḥüsn ü şemā ‘il hem cemāl
Hem behādur⁶ hem zārāfet hem kemāl

Hem melāḥat hem belāğat kânıdur
Hem feşāḥat dürrinüñ ‘ ummānıdur

Pāğ-dāmān doğru sözlü pehlevān
Hem diyānet hem seḥāsı bī-gerān⁷

1785 Mu‘ cizātı ḥod⁸ mu‘ ayyen āşikār
Her⁹ ‘ adūdan şaqlar anı Kirdikār

Rāzı olduğı anuñ va’llāh saña
Ḥoş sa‘ ādet baḥşiş ol¹⁰ öñden şoña

Durdı ḥātun tiz¹¹ hemān tonlarını*
Altun incü başda yüzde varını

Cümlesin baḥşiş idüp didi aña¹²
Yardım itgil işbu işde sen baña

¹ hem bil : bilgil TS, TB, Yİ, YA

² iy : yā TS, TB, Yİ

³ Olmaya sen anı kılduğuñ taleb TS, TB, Olmasın kim anı kılmışsın taleb YA, Olmaysın anı kılduñ sen taleb YM

⁴ Kim : Hem YA

⁵ Birdür ol : Bir durur Yİ, YA

⁶ behādur : behā vü TS, TB

⁷ hem seḥāsı bī-gerān : hem seḥāda bī-girān TS, TB, Yİ, hem şecā‘at hem girān YA

⁸ ḥod : ḥoş Yİ, YA

⁹ Her : Hem TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ baḥşiş ol : baḥtıdur TS, TB, Yİ, YA

¹¹ Durdı ḥātun tiz : Ṭurdı ḥātun tiz TS, TB, Yİ, Ṭurdı Ḥadice YA

* 1787. beyit : -YM

¹² Cümlesini baḥşiş itdi bil aña YA

Başum üstüne didi tırdı hemān¹
Vardı Ebū Tālib evine revān²

1790 Eydür³ iy qardaş oturmañ tiz duruñ
İş hu bitmişdür hemān ancaq varuñ⁴

[TS,83]

[YİBB,54b]

Gördüğün işitdiğini⁵ söyledi
Cümlesini şād u hurrem eyledi

[YM,53a]

İlle ‘ammusı Ebū Leheb od’a
Yandı düşdi cāna od bilmez nide⁶

Durdılar pes cümle⁷ a‘ mām-ı nebī
Muştafā ortalarında ay gibi

Ol Huveylid⁸ menziline vardılar⁹
Destur oldı çün içerü¹⁰ girdiler

1795 Ol oturmuşdı içer idi şerāb
Karşusunda çalınur çeng ü rebāb¹¹

Bunları çün gördi ‘izzet eyledi
Durdı karşı vardı hürmet eyledi

Tiz döşekler şaldılar oturdılar
Hem buyurdı kim¹² ta‘ ām getürdiler

¹ didi tırdı hemān : diyüp tırdı hemān Yİ, didi tırdı revān YA

² Vardı Ebū Tālib evine hemān YA, Vardı Bū Tālib evine oldem revān YM, YİBB

³ Eydür : İder TS, TB, Yİ

⁴ İş bitmişdür hemān ancaq varuñ TS, TB, İş bitmişdür hemān yaraq kılıñ Yİ, İş görülmişdür hemān sizler turuñ YA

⁵ işitdiğini : işitdiğin hep YA

⁶ Düşdi od cānına bilmez ki nide TS, TB, Yandı düşdi cānına od kim nide YA, Yandı düşdi cānına od bilmez nide YM, YİBB

⁷ Durdılar pes cümle : Tırdılar pes cümle TS, TB, Yİ, Tırdılar cümleten YA

⁸ Huveylid : Huveyl’üñ TS, TB, Huveyl’e YA

⁹ vardılar : geldiler YA

¹⁰ çün içerü : içerüye YA

¹¹ Karşusunda çalınurdu çeng rebāb Yİ, Karşusunda çalınur çengi rebāb YA

¹² Hem buyurdı kim : ‘İzzet ile hem YA

[Yİ,35b]

Çün ta‘âm yindi¹ Ebū Ṭālib söze
Başladı dir geldüğümüz biz size

Ḥācetümüz var durur kılgıl kabūl
Didi buyuruñ ne ḥācetdür kim ol²

1800 Eydür oldur kim Ḥadīce Ḥātun’ı³
Muştafā’ya isterüz senden anı

Ol didi kim bālīga durur kızum
Hem ulu durur aña geçmez sözüm⁴

Çok ulular istediler varmadı
Kimseye hergiz rızā ol virmedi⁵

Didi bunlar bize rāzı durur ol
Andan açılmışdur evvel işbu yol⁶

[YA,34b]

Ol didi bay kişilere varmadı⁷
Begleri kendüye⁸ lāyık görmedi

1805 Şimdi bir dervīşe⁹ anı virmezem
Ben bu işi aña lāyık görmezem

Kim¹⁰ ‘Arab içinde ‘ār olur baña
İsteyenler serzeniş kıılır baña

Ḥamza pes kılkdı didi kim iy ḥabīs¹¹
‘Ayb mı bulduñ Muştafā’ya sen iy pis¹²

¹ yindi : bitdi TS, TB

² Didi buyuruñ ne ḥācet durur ol TS, TB, Yİ, Didi buyur kim ne ḥācet durur ol YA

³ İder ol durur Ḥadīce Ḥātun’ı TS, TB, Yİ, Ḥācetimiz ol Ḥadīce Ḥātun’ı YA, Eydür ol kim Ḥadīce Ḥātun’ı YM

⁴ Hem uludur aña geçmez bu sözüm YA

⁵ ol virmedi : göstermedi YA

⁶ Andan açılmış durur bize bu yol TS, TB, Yİ, YA

⁷ Ol didi kim kimseye hiç varmadı YA

⁸ kendüye : kendüne TB

⁹ dervīşe : devrīşe YİBB

¹⁰ Kim : Hem YA

¹¹ didi kim iy ḥabīs : yerinden dir naḥīs YA

¹² sen iy pis : iy necīs YA, iy belīs YM

[YİBB,55a]

‘ Ār idersin ya‘ ni dervīşdür didūñ
Hem bizüm sözüümüzi dāhı şıduñ¹

[YM,53b]

Uş² senüñle ben bilem şimden girü
Dāhı dınmañ söylemeñ şimden girü³

1810 Pes qalanı dāhı qalkdılar hemān⁴
Qorqdılar kim fitne qopa nāgehān⁵

Çün Hādīce Hātun’a irdi haber
Göñli oldı guşşadan zır ü zeber⁶

Hem dimāğa çıkdı sevdā buharı^{7*}
Acıdı dökdi gözi qan bıñarı⁸

Derd ile hod yanardı ol⁹ nihān*
İşbu sözi çün¹⁰ işitdi nāgehān

[TS,84]

Cānı oldu qaygulu göñli melül
Oturımadı yirinden durdı¹¹ ol

1815 Gözlerine oldı bu dünyā tamu
Vardı Varqa qatına dir yā ‘amu

‘ Avrete tulluq mı yigdür yāhud er
Varqa eydür¹² er diler göñlüñ meger

Uş Yemen Tā’if ilinüñ begleri
Baña ādem gönderüpdür¹³ her biri

¹ dāhı şıduñ : redd eyledin YA

² Uş : Hoş Yİ, YA

³ Dāhı tınmañ söylemeñ tıruñ örü TS, TB

⁴ hemān : girü Yİ

⁵ qopa nāgehān : qopara örü Yİ

⁶ Göñli guşşa ile oldı zır ü zeber TS, Göñli oldı guşşalu zır ü zeber TB

⁷ Dimāğa çıkdı sevdānuñ buharı Yİ, YM, YİBB

* 1812. beyit : -YA

⁸ Acıdı dökdi qan gözi pıñarı Yİ, Açıldı dökdi qan gözi bıñarı YM, YİBB

⁹ hod yanardı ol : hod ol yanardı Yİ

* Yİ’de bu beyit ile 1812. beyit yer değıştirmiş.

¹⁰ çün : kim TS, TB, Yİ, YA

¹¹ durdı : tırdı TS, TB, Yİ, YA, YM

¹² eydür : ider TS, TB, Yİ, YA

¹³ gönderüpdür : virüpmişler YA, virimişdür YİBB

Kaŋkısını sen dilerseñ di baña¹
Kim² kamusı müşterî durur saña

Ol didi bundan dilerem gitmeyem*
İşbu evcügezleri terk itmeyem

1820 Eydür³ imdi Mekke'nüñ uluları
Müşterîdür sen bilürsin buları⁴

Ol didi ' ammu bularuñ her biri
Ululardur ille vardur ' aybları

Varğa didi kim⁵ iştdüm bir⁶ sözi
Muştafa için dilemişler sizi

Ol didi ' ammu dilermiş ol beni⁷
Var ise digil sen anuñ ' aybını

[Yİ,36a]

Varğa didi asl-ı pak fer' i tavîl*
Lütfi bî-ħad görklüdür ħalkı cemîl

[YM,54a]

[YİBB,55b]

1825 Didi ħātun var ise ' aybı digil*
Gizleme benden sen anı⁸ söylegil

Didi ol yüzi güneş alnı kamer
Gözleri cādū⁹ sözi şehd ü şeker

Bakıcağ bedr aya beñzer şureti
Canlara canlar bağışlar şöħbeti¹

¹ Kaŋkısın isterisen di baña Yİ

² Kim : Hem YA

* 1819. beyit : -Yİ, -YA

³ Eydür : İder TB

⁴ Müşterîdür sen bilürsin bunları TS, TB, Müşterîdür sen bilürsin anları Yİ, YA, Müşterîdurur bilürsin buları YM

⁵ didi kim : ider ki TS, TB

⁶ bir : bu YM

⁷ Ol didi dilemişler ' ammu beni YA

* 1824, 1825, 1826, 1827, 1828. beyit : -TS, -TB

* 1825. beyit : -YA, ayrıca YM ve YİBB'de bu beyitten önce aşağıdaki beyit yazılıdır.

Ĥulķı ħüb fazlı ' azim cūd-i ' amim

Göñli ħayet arıdur nefsi kerim

⁸ sen anı : anı sen YİBB

⁹ cādū : cādū Yİ, cānu YA

Didi hātun bi'llahi ' aybı nedür²
Atam anam³ ' ar idermiş nicedür

Didi va'llāh kamu ' aybdan ol arı^{4*}
Cümle noqşāndan daḡı oldur berī⁵

1830 İlle evlādı yine⁶ ' ayblar anı
Ya' ni dervīşdür degüldirler ḡanī⁷

[YA,35a]

Didi hātun dervīş ise ' ayb hemān⁸
Bende çoqdur māl u milk ü ḡanümān

Varḡa didi kim kızum varur mısın
Hātun eydür⁹ maşlaḡat görür misin

Didi var kim ol durur şāḡib-ḡırān
Ol durur peygamber-i āḡir-zamān

Yiryüzine cümle ḡükmi geçiser*
Ḥaḡḡı baḡıldan cihanda¹⁰ seçiser

1835 Tā kıyāmet ḡalduḡınca rūzigār
Ḥalısar dillerde aduñ yādigār

Ḥaḡḡ ḡatında menzilüñ olur ulu
Her dü- ' ālemde olursın baḡtulu

Didi istemişler atam virmemiş¹¹
' Aḡlı ḡod yoḡ gözi daḡı görmemiş

Didi şükrāne ne virürsin baña
Kim¹² nikāḡ idem bugün seni aña¹

¹ Can baḡışlar canlara hem şoḡbeti YA

² Didi bi'llah hātun ' aybı ne durur TS, TB, Yİ, Didi hātun bi'llahi ' aybı nedür YA

³ anam : andan TS, TB, Yİ, YA

⁴ ' aybdan ol arı : ' aybdandur arı TS, TB, ' aybdan beri Yİ

* 1829. beyit : -YA

⁵ daḡı oldur berī : oldurur berī Yİ

⁶ evlādı yine : evlād-ı zinā TS, TB, Yİ, evlād-ı ' arab YA

⁷ Ya' ni dervīşdür degül durur ḡanī Yİ, Ya' ni kim dervīş durur degül ḡanī YA,

⁸ Didi dervīş ile yoḡ ' aybı hemān TS, TB, Didi hātun n'ola dervīşe hemān YA

⁹ eydür : ider TS, TB, Yİ

* 1834. beyit : -TS, -TB

¹⁰ cihanda : cihanı YA

¹¹ İstemişler beni atam virmemiş YA, Didi atam istemişler virmemiş YM

¹² Kim : Hem YA

Didi yā ‘ ammu ne kim göñlüñ diler*
 ul aravaş mal u milk ü sım u zer

1840 Varlıgum yā ‘ ammu yoluña² fidā
 Tek beni ol³ nürdan itmegil cüdā

[YİBB,56a]

Vara eydür⁴ māl gerekmez yā⁵ kızum
 Bir temennā iderem⁶ dutgıl sōzüm

[YM,54b]

Olıcağaz ol ıyāmet günleri
 Süriserler amuya azğunları

Ayruğūñdur māl u milk ü hānümān
 Bir kefenle gidilür⁷ bundan hemān

[TS,85]

Nefsī nefsi didügi vaqt enbiyā
 Baş ayusına düşicek evliyā

1845 Baña ol⁸ günde řefā‘ at eylesün
 İstesün Hā baña raħmet eylesün

Kim⁹ anuñ Allāh atında menzili
 amu hādan yüce durur maħfili¹⁰

Kim¹¹ şefi‘ ü’l-müznibīn oldur hemīn
 Ol durur maħbūbı Rabbü’l-‘ ālemīn

Didi yā ‘ ammu zamān¹² oldum āña
 Kim¹³ řefā‘ at eylesün¹⁴ yarın saña

¹ seni āña : anı saña Yİ

* 1839. beyit : -TS, -TB

² yā ‘ ammu yoluña : ‘ ammu yoluña hep Yİ, yoluña iy ‘ ammu YA

³ ol : bu TS, TB

⁴ eydür : ider TS, TB, Yİ

⁵ yā : iy YA, YM

⁶ temennā iderem : temennā iderem TS, TB, temennā ıluram Yİ, YA

⁷ gidilür : giderler YM

⁸ ol : o TS, TB

⁹ Kim : Hem YA

¹⁰ amu hādan yüce durur menzili TS, TB, amu hādan yücedür hem maħfili YA

¹¹ Kim : Hem YA

¹² zamān : zamin YA, YM

¹³ Kim : Hem YA

¹⁴ eylesün : eyleye TS, TB, Yİ, YA

[Yİ,36b]

Varğa pes ol dem yirinden durdı dir^{1*}
Sürdi ırardaşı evine vardı² dir

1850 Ol řarāb iğerdi vardı³ içmedi
Key melūl oturdı gōñlin aęmadı⁴

Didi ırardaş niçün iğmezsin řarāb
Yā neden gōñlüñ durur⁵ böyle řarāb

Varğa didi bir kişi kim⁶ ırardaşın
Öldürürler ol işidür mi diřin⁷

Didi iy⁸ ırardaş beni kim öldürür
Öldürüben ya ne⁹ nesnem öldürür

Didi ‘ Abdü’l-Muııtalib oğlanları
Saña düşman eylemişsin anları

[YA,35b]

1855 Ħamza and iğmiş kim öldüre seni
Ol Ħaberdür kim melūl ider beni¹⁰

Kim elinden Ħamza’nuñ alur seni^{11*}
Ger ırakır pare pare ırılır seni¹²

Çünkim işitdi Ħuveyled¹³ bu sözi
Mestligi ayıldı açıldı gōzi¹⁴

¹ Rāvi ider Varğa ol dem çurdı dir TS, TB, Varğa ol dem pes yerinden çurdı dir YA

* 1849. beyit : -YM

² vardı : geldi YA

³ vardı : virdi YA

⁴ Key melūl oldu oturdı tınmadı YA

⁵ gōñlüñ durur : durur gōñlüñ YM

⁶ didi bir kişi kim : ider bir kişi kim TB, didi bir kiřinüñ YA, eydür bir kişi kim YM

⁷ dişin : düşin TS, TB

⁸ Didi iy : Didi kim Yİ, Ol didi YA

⁹ ya ne : ya benüm Yİ

¹⁰ melūl ider beni : melūl itdi beni TS, TB, Yİ, YA, melüm ider beni YM

¹¹ Kim alur Ħamza elinden bil seni YA, Kim alur Ħamza’nuñ elinden seni YM

* 1856. beyit : -TS, -TB

¹² Key ırakırsa pare pare eyler seni Yİ, Ger ırakırsa pare pare ırılır seni YM

¹³ Ħuveyled : Ħuveyle TS, TB, Yİ

¹⁴ Mestligi gitti vü açıldı gōzi TS, TB, Mestligi açıldı ayıldı özi YA

[YİBB,56b]

Didi iy ardaş g n hum ne durur
amza'ya n'itdüm ki beni öldürür

Didi bir söz söylemiŐsin sen atı
'Ayblu dimiŐsin Muammed azreti

1860 Ger did kse işbu sözi sen¹ yain*
V cib olmiŐ saa  lmeklik² hem n

Kim³ yaradılalı işbu k 'in t
oymadı bir aa bezer p k z t

Sevmeyen kişi anı olur le'ım
Düşman olandur aa kelb-i rac m⁴

[YM,55a]

Didi ardaş 'ayblu dimedüm aa
ızumı isteyü geldiler baa

Ben didüm derviş durur virmem⁵ ızum
Serzeniş iderler utanur yüzüm

1865 Didi derviş ise n'ola iy ulu⁶
Ol nesebde aşl ile⁷ senden ulu

Malı yoĖ⁸ ise nesebded r 'aziz*
AŞlı 'arı fi' li p k kendü temiz

Z hir ider günde nişe mu' ciz t
all olur atında c mle⁹ m Őkil t

R zi olmiŐdur ızuŐ¹⁰ daı aa
BaŐua aŐd eyleme didüm saa¹¹

¹ sen : bil YA

* 1860. beyit : -TS, -TB, -YM, 1861 ve 1862. beyit : -TS, -TB

² olmiŐ saa  lmeklik : olmiŐdur saa  lmek Y 

³ Kim : Hem YA

⁴ Düşman olan aa kelb-i rac m Y , Düşman olan aa  n kelb-i rac m YA

⁵ virmem : virmez TS, Y , YA

⁶ ulu : delü TS, TB, Y , YA

⁷ nesebde aşl ile : nesebden aşl ile TS, nesebde aŐlıdur YA

⁸ yoğ : yoŐ TS, TB, Y , YM

* 1866. beyit : -TS, -TB

⁹ cümle : nice YA

¹⁰ ızuŐ : ızum TS

¹¹ aŐd idersiŐ baŐua direm saa YA

Sen Benî-Hâşim'le düşmân olmağıl
Tâkatüñ yokdur bu işi kılmağıl

1870 Korkaram ki bu gice Hamza seni
Öldüre nālān ide¹ kardaş beni

Sen bilürsin ol yavuz² aşlan durur
Kılıcından yiri kana kandurur³

[TS,86]

Sözümü diñler iseñ dur varalum⁴
Virelüm anı⁵ seni kırtaralum

Hem Hadice Hâtun'a andan yig er
Yok durur dünyâyı gezseñ ser-te-ser

[Yİ,37a]

Pes Huveyled⁶ Varğa ile durdılar
Ol⁷ Ebü Tâlib evine vardılar⁸

[YİBB,57a]

1875 Ez-każâ kardaşları hep andalar⁹
Söyleşürler meclis-i pinhândalar¹⁰

Bu sözi söyleşirler idi anlar^{11*}
Turup diñler idi kapuda bunlar¹²

Hamza eydür¹³ yâ Muhammed sen melül
Olmağıl bugün diridür ancak ol¹⁴

¹ Öldüre nālān ide : Öldürür nālān ider Yİ, YA

² yavuz : yigin Yİ, nice YA, YM

³ yiri kana kandurur : yire kanı tımdurur YA

⁴ Sözümü işidürseñ tur varalum Yİ, İşidürseñ sözümi tur varalum YA, Sözüm işidür isen dur varalum YİBB

⁵ anı : kıızı TS, TB, YA

⁶ Huveyled : Huveyle TS, TB, Yİ

⁷ Ol : Çün YM

⁸ vardılar : geldiler YA

⁹ Każāra kamu kardaşları anda Yİ, YM, YİBB, Dirilmişdi kamu kardaşlar anda YA

¹⁰ Dirleşmişdi kamusı ol vaçanda Yİ, Oturlur kamusı ol vaçanda YA, Dirleşmişler oturur ol vaçanda YM, Dirleşmiş oturlur ol vaçanda YİBB

¹¹ Söyleşürlerdi bu sözi hem anlar TS, TB, Yİ, Söyleşürdi bu sözi hem anlar YA, Bu sözi söyleşirler imiş anlar YM

* Vezin “*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün*” olarak değışmektedir.

¹² Anda turup diñlediler bunlar TS, TB, Turup diñlediler kapuda bunlar Yİ, Turuban kapuda diñledi bunlar YA

¹³ eydür : ider TS, TB, Yİ, dir kim YA, didi YM

¹⁴ Olmağıl diridür bugün ancak ol Yİ, Bugün ancak diridür kim ol füzül YA

[YA,36a]

Keserem bu gice anuñ başını
Şöyle başsuz koyısaram leşini

Didi kardaş nicedür gördüñ mi iş¹
Sözümü bildüñ mi kim girçek mimiş²

[YM,55b]

1880 Pes Hıveyled³ didi varma duralum
Bunlaruñ katına nice varalum

Didi ben anları rāzı kıluram
Kim⁴ kerem ehliür anlar bilürem

Pes kapuyı kaqdılar yol virdiler⁵
Varqa ile pes Hıveyled girdiler⁶

Çün Ebü Tālib göricek bunları
Yaşşi ikrām eyledi durdı örü⁷

Hamza kalkmadı didi lā merhabā
Sen⁸ kapuñdan bizi sürdüñ yā gedā

1885 Düşmanumuz bize güldürdüñ hemī^{9*}
Ya' ni düşmanlığı¹⁰ bildürdüñ hemī¹¹

Sen Muḥammed Ḥazretiñi 'aybladuñ¹²
Ya' ni baydur kızum ol derviş didüñ

Pes Hıveyled¹³ didi yā seyyid baña¹⁴
İhtiyārsuz idi ol öñden şoña¹⁵

¹ iş : uş YA

² Sözümü bildüñ mi girçek mi imiş TS, TB, Sözümü gördüñ mi gerçek mi imiş YA

³ Pes Hıveyled : Pes Hıveyle TS, TB, Yİ, Çün Hıveyled YA

⁴ Kim : Hem YA

⁵ virdiler : buldılar Yİ

⁶ pes Hıveyled girdiler : pes Hıveyl'i gördiler TS, Hıveyle'yi çün gördiler TB, Hıveyl'eyi gördiler Yİ,

⁷ eyledi durdı örü : itdi vardı ilerü TS, TB, Yİ, YA

⁸ Sen : Pes TS, TB, Yİ

⁹ hemī : hemīn Yİ, YA

* 1885. beyit : -TS, -TB

¹⁰ düşmanlığı : düşmanluk Yİ, düşmanlığıñ YM

¹¹ hemī : hemīn Yİ, YA

¹² Ḥazretiñi 'aybladuñ : Ḥazretüñ 'aybladuñ TS,B

¹³ Hıveyled : Hıveyle TS, TB, Yİ

¹⁴ baña : saña YM

¹⁵ İhtiyārsuz didi öñden şoña Yİ, İhtiyārsuz söz idi öñden şoña YA, İhtiyārsuz idüm ben öñden şoña YM

Kendü kendümde degüldüm bilmedüm
Hem işi böyle taşavvur kılmadum

Çünkü bildüm ‘özre geldüm ben hemân
‘Afv kııl luţf eylegil yâ pehlevân¹

1890 Böyle ise durdı² Ĥamza pehlevân
Pes Ĥuveyled’le görışdiler³ hemân

Varķa didi yâ Ebâ Ba‘ la bizi
Siz ķabul⁴ kıluñ severüz biz sizi

[YİBB,57b]

Şağlığ ile durıcaķ⁵ yarın şabâh
Ĥâzır oluñ kılalum ‘aķd ü nikâh⁶

Durdılar pes cümle ikrâm itdiler
Bunlara çok dürlü in‘âm itdiler

Pes Ĥuveyled⁷ didi yâ seyyid⁸ size
Bir sözüm var güş uruñ bir dem bize

1895 Ĥardaşımı ben vekil itdüm yaķın
Ol Ĥadice ĥaķķına taĥķik hemîn

[TS,87]

Her kime virürse ol vire anı⁹
Kimse daĥı istemesünler¹⁰ beni

[YM,56a]

Varķa didi dilerem bunu hemîn
Ka‘be’de sādāt önünde diyesin

Vardılar sādāt önünde söyledi
Ol Ĥuveyled¹¹ yâ ķavüm bilüñ didi

¹ ‘Afv u luţf ile bugün yâ pehlüvân Yİ, YA

² ise durdı : didi turdı TS, TB, Yİ, YA

³ Ĥuveyled’le görışdiler : Ĥuveyle ile görışdi TS, TB, Ĥuveyle’yle görışdiler Yİ

⁴ ķabul : ķavüm TS, TB, Yİ

⁵ durıcaķ : turucaķ TS, TB, Yİ, YA

⁶ ‘aķd ü nikâh : ‘aķd-i nikâh TS, TB, Yİ, YA

⁷ Ĥuveyled : Ĥuveyle TS, TB, Yİ

⁸ seyyid : sādāt TS, TB, Yİ, YA

⁹ Her kime virürse virsün bil anı YA, Her kime virür ise virsün anı YM

¹⁰ istemesünler : isteme söyler TB

¹¹ Ĥuveyled : Ĥuveyle TS, TB, Yİ

[Yİ,37b]

Kardeşümü ben vekil itdüm bilün
Ol Hadice haqqına tanuñ oluñ

1900 Her kime kim virür ise virsün ol^{1*}
Kime lāyık görür ise görsün ol²

Varğa qaldurdu başını söyledi
Yā Benī-Zühre Qureş Maḥzūm³ didi

[YA,36b]

Ol⁴ ululardan Hadice birin ol
Kendüye lāyık görüp kıldı qabül

Leykin adını dimezem şimdi ben⁵
Cümleñüz hāzır oluñuz şimdiden⁶

Ṭañla siz bir yire cem^c oluñ kamu⁷
Ol Hadice evine gelün kamu⁸

1905 Tā nikāḥ eyleyevüz⁹ anda aña*
Dimek olmaz adını bunda baña

Didi bunu oradan döndi yine
Geldi girdi ol Hadice evine

Muştuladı hāli aña söyledi
Key yarağ¹⁰ eylegil imdi sen didi

Perdeler aşdur evüñ şaldur¹¹ firāş
Hem bişürsünler buyur çok dürlü aş¹²

¹ kim virür ise virsün ol : virürse virsün anı ol YA

* 1900. beyit : -TS, -TB

² Her kime lāyık görürse görsün ol YA

³ Maḥzūm : Maḥzūn YM

⁴ Ol : Bu TS, TB, Yİ, YA

⁵ Leykin adın dimezem şimdi didi TS, TB, Yİ

⁶ Cümleñiz hāzır olur şimdi didi TS, TB, Yİ

⁷ Ṭañla sizler cem^c oluñ bunda kamu YA

⁸ kamu : ^camu YA

⁹ eyleyevüz : idelüm YM

* 1905. beyit : -YA

¹⁰ yarağ : yarağ YM

¹¹ aşdur evüñ şaldur : aş evüñe şaldur TS, TB, aşdur evüñe şal Yİ, şaldur eviñi it YA, aşdı evün şaldı YM

¹² Kim pişürsünler digil çok dürlü aş TS, TB, Hem buyur kim hāzır olsun çokça aş YA

[YİBB,58a]

Kim ulular tañla bunda ʔolısar¹
Şol işi kim isteridüñ olısar

1910 Pes ʔadice ʔātun ol dem oldı şād
Göñli ğāyet ʔurrem oldı güldi şād

Tiz² buyurdı ʔullarına siz ʔuruñ
Çoğ yarağ³ idüñ ʔoyunlar öldürüñ

Rāviler ʔıldı rivāyet ol gice⁴
Kim⁵ ʔadice ʔātun ivinde nice

ʔulluğ itdi yüz dağı altmış kişi
Her birisi dutdı bir dürlü işi

[YM,56b]

Cümlesi ʔulı ʔaravaşı anuñ⁶
Yoğ idi yād kişi ivinde anuñ⁷

1915 Dürlü dürlü çoğ⁸ döşekler şaldılar
Ol serāyı ʔoş müzeyyen ʔıldılar

Çün şabāĥ oldı mu^c arrif yürüdi
Gezdi cümle ʔalka bir bir gel didi⁹

ʔuşluğ olunca ʔalāyık geldiler
Ol ʔadice'nüñ ivine ʔoldılar

Yoğ idi ol şārda¹⁰ andan ulu iv
Oldı ulular¹¹ ile ʔoğtolu iv

Ol gün oldı anda bir¹² dirnek tamām
Kim anı söylerdi şoñra¹³ ğāşş u 'āmm

¹ Kim olur ki tañla bunda ʔolısar TS, TB, Yİ, Hem ulular tañla bunda geliser YA

² Tiz : Pes TS, TB

³ yarağ : yarağ TS, TB, Yİ, YA

⁴ Rāvi ider ki rivāyet ol gice YA

⁵ Kim : Ol YA

⁶ Cümlesi aña ʔaravaşlar idi YA

⁷ Yoğ idi evinde yād kişi anuñ TS, TB, Yİ, Yād kişi evinde anuñ yoğ idi YA

⁸ çoğ : çün YA

⁹ Gezdi ʔalka cümle buyuruñ didi YA, Girdi bir bir cümle ʔalkı geldiler YM

¹⁰ ol şārda : Mekke'de YA, Ka'be'de YM

¹¹ ulular : ādemler YA

¹² Ol gün oldı anda bir : Anda oldı bir ulu TS, TB, Yİ, YA

¹³ şoñra : cümle YM

[TS,88]

1920 Çünki geldi ol Ebū Cehl-i la' in
Geçdi ol dem şadra oturdı hemīn

Ol şanurdı kendüçündür¹ bu işi
Kim çatı hōd-bīndi ol ahmaq kişi²

Māl u mülki kılları key çoğ idi^{3*}
Kendü fikri⁴ andan ulu yoğ idi

Meysere geldi ilerü tur didi
Ol degüldür yirüñe otur⁵ didi

[Yİ,38a]

Şadr-ı meclisdür Benī-Hāşim yiri
Kim⁶ olardur Mekke'nün uluları

1925 Pes Ebū Cehl oradan durdı örü⁷
Vardı oturdı aşğa ol girü⁸

[YİBB,58b]

Geldi pes ol dem⁹ Muḥammed Ḥazreti
Düşdi ol halka¹⁰ nübüvvet heybeti

[YA,37a]

Geçdi ol şadra oturdı Muşafā
Yüzi beñzer aya gönli hoş¹¹ şafā

Pes Ebū Tālib gelüp şağ¹² yanına
Şol yaña ' Abbās oturdılar yine

Ḥamza ' Abbās'uñ yanında oturur
Çün Ebū Cehl-i la' in bunı¹ görür

¹ kendüçündür : kendü için Yİ, YA

² Kim çatı ahmaqdı ol hōd-bīn kişi TB, Çanı hōd-bīn idi ol ahmaq kişi Yİ, Key çatı hōd-bīn idi ahmaq kişi YA

³ Māl u mülki hem tavarı çoğ idi Yİ

* 1922. beyit : -YA

⁴ Kendü fikri : Kendü fikrinde YA, YM, YİBB

⁵ yirüñe otur : yirüñ oturma YA, otur yirüñde YM

⁶ Kim : Hem YA

⁷ Pes Ebū Cehl-i la' in turdı örü TS, TB, Pes Ebū Cehl oradan turdı girü Yİ

⁸ girü : örü Yİ

⁹ pes ol dem : ol demde YA

¹⁰ ol halka : halka ol YA

¹¹ gönli hoş : hoş gönli YA

¹² gelüp şağ : oturdu YA

1930 Kim² oturmuş şadre geçmiş Muştafâ
Şaġlu şollu ‘ammuları hoş şafâ³

[YM,57a]

Dutdı kıluncı hasedden ol durur
Kendüyi şan päre päre kıldurur

Bilemez n’eyleyesin n’idesini*
Hem unutdı tırasın gidesini⁴

Kendüsi⁵ kendüye eydürdi⁶ nihân
Ol Hâdîce Hâtun imdi nâgehân

İşbu ‘izzetle Muhammed Hâzretin
Ger görürse hürmetin vü heybetin

1935 Korkaram kim ol⁷ kabül kıla anı
Pes kabül kılmaya kendüye beni

Râvi eydür oldı çün meclis tamâm⁸
Yirlü yirinde oturdı hâşş u ‘amm⁹

Pes Hıveyled¹⁰ girdi kapudan¹¹ hemân
Sordı perde ardına vardı¹² revân

Ol Hâdîce Hâtun’a hışm eyledi
Bu ne ‘aql u re’y ü tedbîrdür didi¹³

Bunca¹⁴ begler istediler varmaduñ
Kimseyi hiç gözüñe göstermeduñ

¹ bunı : anı Yİ, baqar YA

² Kim : Key YA

³ Şaġu şollu ‘ammuları Muştafâ YM

* 1932. beyit : -YA

⁴ Unutdı durasını gidesini Yİ, YM, YİBB

⁵ Kendüsi : Kendüsin TB

⁶ eydürdi : iderdi TS, TB, eydür bu YA

⁷ kim ol : ki ger YA

⁸ Râvi ider oldı ol meclis tamâm TS, TB, Râvi ider oldı çün meclis tamâm Yİ, Râvi eydür oldı meclis çün tamâm YA

⁹ Yerlerinde otururdu hâşş u ‘amm TS, TB, Yİ, Cümle oturdu yerinde hâşş u ‘amm YA

¹⁰ Hıveyled : Hıveyle TS, TB, Yİ

¹¹ kapudan : içeri YA

¹² vardı : geldi TB

¹³ Bu ne ‘aql bu ne tedbîrdür didi YA

¹⁴ Bunca : Cümle Yİ

1940 Bir yetīme rāzı olduñ şimdi uş*
Gitdi başuñdan meger kim ‘aqlı hūş¹

İl bilürler kim devecükdür senüñ
Mālı dağı bārı yoğ vire² anuñ

Ĥalk içinde olduğ uş biz şermesār³
Ĥanı nāmūs gitdi ġayret gitdi ‘ār⁴

[TS,89]

[YİBB,59a]

Başumuzı aşığa kılduñ yaķın
Didi bunı çıķdı gitdi ol hemīn

Ĥamza didi iy ulular siz dağı
Duruñ imdi gidelüm hem biz dağı⁵

1945 N’eylemek gerek anuñla ben bilem
Hem bulacağ yırde ben anı⁶ bulam

Perde ardından çıġırdılar nihān
Durdı vardı pes Ebū Ṭālib hemān

Pes Ĥadīce didi yā seyyid seni
Bezemişdür ‘aql u fażl ile Ġanī⁷

[YM,57b]

Sen bilürsin kim bu atamdur delü⁸
Gice gündüz ĥamr ile içi tolu

[Yİ,38b]

Uşda alġıl biñ Filori var⁹ aña
Vir digil kim rişvet olsun bu saña¹⁰

* Bu beyit TS ve TB’de 1941. beyitten sonra yazılmıştır.

¹ Gitdi yā başuñdan meger kim ‘aqlı hūş TS, TB, Getdi başuñdan meger ‘aqlıñ beyhoş YA

² bārı yoğ vire : yoğ bārı vire Yİ, YM, yoğ vire bārı YA

³ Ĥalk içinde eyledüñ uş şermesār TS, TB

⁴ Ĥanı nāmūs gitdi ġayret ĥanı ‘ār TS, Yİ, YA, Ĥanı ġayret gitdi nāmūs ĥanı ‘ār TB

⁵ Görüñ imdi gidelüm hem biz dağı TS, Şimdi ġuruñ biz gidelüm iy ağı YA

⁶ ben anı : anı ben TS, TB, Yİ, YA

⁷ Ġanī : ol Ġanī YM, YİBB

⁸ Pes bilürsin bu atam durur delü Yİ, Sen bilürsin bu atam durur delü YA

⁹ var : vir TB

¹⁰ Virgil imdi rişvet olsun bu aña YA

1950 Mal dilerseñ vireyüm di ol kadar^{1*}
Kim senüñ gönlüñ hoş ola² sım u zer

Her ne dirse didügin virüñ³ aña *
Ben vireyüm şimdi didügin saña

Aldı şokdı altunı ol yiñine⁴
Döndi andan yirine geldi yine

[YA,37b]

Pes didi kim iy⁵ ulular siz duruñ⁶
Ben gelince luş idüben oturuñ⁷

Ol Hıveyled'üñ atına varayum⁸
Sözini bir daı nice göreyüm

1955 ıkdı pes gitdi Hıveyled'den yaña⁹
İvine varmış idi¹⁰ yitdi aña

Didi bir ur aı iñen¹¹ gitmegil
Bir utanıl yüzüñi berk itmegil¹²

Pes eline yapışur bigi¹³ nihān
Kıseyi şokdı yiñine nāgehān¹⁴

Biñ Filori didi uş riřvet¹⁵ saña
Her ne dirseñ vireyüm hem¹⁶ kızuña

¹ Mal diler ise vireyüm ol kadar Yİ, Mal dilerse vireyüm ben ol kadar YA

* 1950. beyit : -TS, -TB

² hoş ola : ola hoş Yİ

³ didügin virüñ : didügin vir Yİ

* 1951. beyit : -YA

⁴ yiñine : biline TS, TB

⁵ iy : yā TS, TB

⁶ duruñ : uruñ TS, TB, Yİ, YA

⁷ Bunda ben gelinceye dek oturuñ YA, Ben gelince luş eyleñ oturuñ YM, YİBB

⁸ Ol Hıveyl'üñ atına dek varayum TS, TB, Yİ, Ol Hıveyled atına ben varayum YA, YM

⁹ Pes ıķup gitdi Hıveyle'den yaña Yİ, YA, ıkdı gitdi pes Hıveyle'den yaña YM

¹⁰ varmış idi : varmamışdı Yİ, varmışdı hem YA

¹¹ ur aı iñen : ur aır iñen TS, TB, aır iñen dur Yİ, aır iñen ur YA

¹² Bir oturuñ yüzüñi berk itmegil Yİ, Sen utanmadın yüzüñ berk itmegil YA

¹³ bigi : gibi Yİ, YA

¹⁴ Kıseyi şokdı beline nāgehān TS, TB, Kıseyi şokdı yiñine pes hemān YM

¹⁵ uş rişvet : rişvet uş TS, TB, Yİ

¹⁶ dirseñ vireyüm hem : dirseñ vireyüm ben TS, TB, Yİ, dilerseñ vireyüm YA, dirseñ vireyüm ol YM

Pes Huveyled¹ bir tebessüm eyledi
Taş iken altun anı mûm eyledi

[YİBB,59b]

1960 Her kim altun gördise² baş indürür
Ger teni bakır u ya âhen durur³

Döndiler meclise geldiler yine
Her biri geçdi oturdı yirine

Ol Ebū Cehl-i la‘în bilmiş idi
Bu işi pes ta‘na eyledi didi⁴

İlerü erler virürler⁵ kâlini
Şimdi hâtonlar⁶ virürler mālını

Didi ‘Abbās epsem iy⁷ ahmaq kişi
Saña beñzer erler işler ol⁸ işi

[YM,58a]

1965 Kim vire altun dağı çok yalvara⁹
Tā ki bir kem¹⁰ ‘avret ol ere vara

Bu Muhammed saña beñzer er midür
Dünyede bir buña beñzer¹¹ var mıdur

[TS,90]

Dünyenüñ hâtonları¹² rişvet virür
Tā ki bir kerret bunuñ yüzün görür

Hücesine her kimüñ başa kadem
Nür olur içi taşu tā ser kadem¹³

¹ Pes Huveylid : Çün Huveyle Yİ, Pes Huveyle TS, TB, Çün Huveyled YA

² altun gördise : altun görse kim TS, TB, altun görse hem YA, altunı görse YM

³ Ger demür ya âhen olsa indürür YA, Ger teni bāsıgur ya âhen durur YM

⁴ eyledi didi : eylemiş idi TS, TB, Yİ, YA

⁵ virürler : virürdi Yİ, YA

⁶ hâtonlar : ‘avratlar Yİ, YA

⁷ iy : ol YA

⁸ erler işler ol : erler işler bu Yİ, erleründür bu YM, erleründür ... YİBB

⁹ Hem vire altunı hem çok yalvara YA, Kim vire altunı çok yalvara YM

¹⁰ Tā ki bir kem : Şöyle kim bir Yİ, YA

¹¹ bir buña beñzer : buña beñzer bir Yİ

¹² Dünyenüñ hâtonları : Dünya hâtonları YM

¹³ taşu ser tā kadem : taşu cümle ‘alem TS, TB, taşu tā ser kadem Yİ, YA

Şimdi dervîş oldısa n'ola hemîn¹
 atlanuñ uş göresiz geldi² yaın

1970 Kim nicesi Kisra'dan ol ala bāc³
 ayşar-ı Rūm'dan gele aña⁴ arāc

‘ Ālem içinde ola ükmi revān
 Buyruđını dutalar⁵ pīr ü cūvān

İşbu sözler anlara ilhām idi
 Her birisi bu sözi⁶ geñsüz didi

Pes Ebū Tālib işāret eyledi
 āmuş oldılar amu⁷ ol söyledi

[Yİ,39a]

Bir belīđ uţbe oudı key şerīf⁸
 Med kıldı Muştafā'yı oş laif⁹

1975 Pes didi kim Muştafā tālib durur
 Ol adīce ātun'a rāđıb durur

[YA,38a]

Siz ne dirsiz hem buyuruñ¹⁰ görelüm
 Her ne kim isteriseñüz¹¹ virelüm

[YİBB,60a]

Vara daı¹² aldı uţbe oudı
 uţbesini çün tamām itdi odı¹³

Döndi didi yüz deve vir iy ‘ azīz
 Şöyle kim ızıl tülü olsun semiz¹⁴

¹ oldısa n'ola hemîn : oldı ise bu hemîn YA

² göresiz geldi : göresin aldı TS, TB, göresiz aldı YA, Yİ

³ ol ala bāc : ala arāc TS, TB

⁴ gele aña : aña gele TS, TB

⁵ dutalar : utdılar Yİ, uta hem YA

⁶ bu sözi : bir özi YA

⁷ amu : olar TS, TB, amusı YİBB

⁸ oudı key şerīf : ouyup söyledi YA

⁹ Muştafā'yı med idüp oş söyledi YA

¹⁰ hem buyuruñ : buyuruñ bir TS, TB, Yİ, buyuruñ biz YA

¹¹ isteriseñüz : isterseñiz bir Yİ, isterseñiz biz YA

¹² Vara daı : Yine Vara YA

¹³ odı : didi TS, TB, YA

¹⁴ olsun semiz : olsun temiz YA, ola semiz YM

On qaravaş vir eyü on kul dağı
Naqdi vir dört biñ Filori iy ağı

1980 Pes Ebü Tālib didi kim virelüm
Ol ne durur¹ dağı çok² arturalum

Ol Huveyled dağı hem kıldı kabül³
Her ne maqşūd var ise oldı kabül

[YM,58b]

Ol gün ol vaqt⁴ ahsen-i evkāt idi
Hem mübārek eşref-i sâ' at idi⁵

Geldi hūriler melekler⁶ düğine
Pes nikāh eylediler ayı⁷ güne

Çün nikāh işi dağı oldı tamām
Pes buyurdılar ki dökdiler ta'ām

1985 Yir iken geldi havādan bir avāz
Oldı qorğudan⁸ o halkuñ beñzi sāz

Tāhireyi tāhire dir⁹ virdiler
Şādıķı şādıķa lāyık gördiler

Tanuq oldılar Mikā'il Cebra'il
Arşı götüren¹⁰ melekler dağı bil

Hem divār yarıldı iki hūri¹¹
Ev için yüzleri tutdı nūri¹²

Muştafā'ya saçu saçup nāgehān
Oldılar ol dem yine andan nihān¹³

¹ ne durur : nedür ki TB

² çok : biz YM

³ Ol Huveyle dağı hem kıldı kabül TS, Yİ, Ol Huveyle hem dağı kıldı kabül TB, Ol Huveyled dağı hem kıldı kabül YA, Ol Huveyled dağı kıldı hem kabül YM

⁴ gün ol vaqt : vaqit kim YM

⁵ eşref-i sâ' at idi : eşref-i evkāt idi YA

⁶ hūriler melekler : melekler hūriler TS, TB

⁷ ayı : anı YİBB

⁸ qorğudan : qorğudan TS, TB, Yİ, YA

⁹ Tāhireyi tāhire dir : Tāhire'i tāhire dir TS, TB Tāhireyi dir tāhire YM

¹⁰ götüren : getüren TS, TB, Yİ

¹¹ Divār yarıldı geldi iki hūri Yİ, YM, YİBB, Çün divār yarıldı geldi iki hūri YA

¹² Ki dutdı iv için yüzleri nūri Yİ, YM, YİBB, Tutdı iv için yüzleri nūri YA

¹³ Oldılar andan hemān dem çün nihān TS, TB

[TS,91]

1990 Bir avuç altını H̄amza pehlevān
Muştafā'nuñ üstüne şaçdı hemān

Pes kalanı daḡı şaçı şaçdılar
İlle düşmānlar¹ ḡasedden geçdiler

H̄üriler cennet koḡuların nihān
Ḥalkuñ üstüne şaçarlardı hemān²

Şöyle kim cümle³ mu' aṭṭar oldılar
Çünki ḡalkup evlerine geldiler

[YİBB,60b]

Dirler idi bu koḡu ḡandan durur⁴
Tenden olmaz bu⁵ meḡer cāndan durur⁶

1995 Ol düḡüne her ki vardı ḡaşş u 'āmm
Bir zamān ḡaldı koḡu anda müdām

Meysere'ye pes⁷ Ḥadīce gel didi
Şay yūri⁸ dört biñ Filori al didi

Bir eyü ḡil' at daḡı al bile hem⁹
Var Ebū Ṭālib'e ilet sen bu dem¹⁰

Ol atama bunları virsün disün¹¹
Hem ḡalanın daḡı virelüm disün¹²

[Yİ,39b]

[YM,59a]

Meysere aldı ilettdi ol 'aziz¹³
Pes Ḥuveyl'üñ ḡatına gönderdi tiz¹

¹ düşmānlar : düşmāndan TS, TB, YA

² hemān : nihān YA

³ Şöyle kim cümle : Cümle şöyle kim YM

⁴ durur : olur YM

⁵ Tenden olmaz bu : Tenden olmaz bu TS, TB, Başdan olmaz bu Yİ, Başdan olmaz çün YA

⁶ durur : olur YM

⁷ pes : ol YA

⁸ yūri : berü YA

⁹ bile hem : hem bile YA

¹⁰ sen bu dem : işbu dem TS, TB, Yİ, sen hele YA

¹¹ Ol atama bunları hep vir disün Yİ, Çün atama bunları virsün aña YA, Evvel atama bunları virüpsün YM, Ol atama bunları viri bisün YİBB

¹² daḡı virelüm disün : vireyüm disün aña YA

¹³ Meysere ilettdi anı ol 'aziz TS, TB, Yİ, Meysere ilettdi anı iy 'aziz YA

[YA,38b]

2000 Ol Hıveyled dağı tiz anı alur²
Durur andan kıızı kıatına gelür³

Didi uşda virimişler kıalını⁴
Yoğ durur dirlerdi anuñ malını

Bir eyü hil⁵ at dağı uş baña hem
Virbimişler⁵ eylemişler hoş kerem

Pes Hıdıce didi anlardur kerim
Kim aña düşman olur⁶ olur le⁷im

Pes Hıdıce ol⁷ Filoriyi hemān
Meysere⁷ye virdi didi ol revān

2005 Muştafa⁸ya ĥarclık⁸ olsun vir aña
Diñi varlığum fidā olsun saña⁹

Muştafa⁸’yı⁶ ammuları aldılar
Pes Hıdıce⁸’nün ivine geldiler

Rūhı reyĥān oldu iv¹⁰ nūr-ı şafā
Maķşūda irdi Muĥammed Muştafa

Bir döşege girdiler ĥūr u melek¹¹
Ĥāşıl oldu her ne kim varsa dilek¹²

Ol ikinün ĥürmeti¹³’çün yā Kerim
Raĥmet eyle raĥm kııl¹³ kıaldum le⁷im

¹ Pes Hıveyle kıatına gitdi tiz TB, Pes Hıveyled kıatına gitdi tiz YA, Pes Hıveyled’ün kıatına gitdi tiz YM, YİBB,

² Ol Hıveyle dağı pes anı alur TS, TB, Yİ, Ol Hıveyled dağı bunları alur YM

³ Durdı andan kıızı kıatına varur YM

⁴ Didi irsāl eylemişler kıalını TS, TB

⁵ Virbimişler : Yollamışlar TS, TB

⁶ Kim aña düşman olur : Kim aña düşman ola TS, TB, Hem aña düşman olan YA, Kim aña düşman olan Yİ

⁷ ol : biñ TS, TB, Yİ

⁸ ĥarclık : ĥarc TS, TB

⁹ Diñi varlığum fidādur yoluña TS, TB, Didi varlığum fidādur yoluña Yİ, Varlığum cümle fidādur di aña YA

¹⁰ iv : iy TS, TB, ol Yİ, YA

¹¹ girdiler ĥūr u melek : girdiler ĥūrī melek TS, TB, Yİ, YA, girdi ĥūrīyle melek YM

¹² kim varsa dilek : var ise dilek YM

¹³ Raĥmet eyle raĥm kııl : Raĥmet ile raĥm kııl TS, TB, Yİ, Raĥmet eyle raĥmet it YA, Raĥmeti raĥim kııl YM

2010 Ol mübârek gice haqqı'çün yine*
Luţfuñ ile kııl nazâr bu miskine

[YİBB,61a]

Mü'minîn kardaşlara hem mü'minât
Müslimîn yoldaşlara¹ hem müslimât

Qıl naşib itsün şefâ' at ol Resûl²
Hürmeti'çün kııl qabûl itme melûl³

[TS,92]

Haqq'dan olsun rûhına yüz biñ selâm⁴
Günde yüz kez kışşa hem olsun tamâm⁵

Tañrı rahmet eylesün ol cân için^{6*}
Fâtiha ihsân ide yazan için⁷

2015 Oqıyanı dinleyeni yazanı*
Rağmetüñle yarlığagıl yâ Ğanî

QIŞŞA-İ MEVLÛD-İ EMİRÛ'L-MÛ'MİNİN ' ALİ İBN-İ EBİ TĀLİB

Kerrame'llâhü veche-hü
Raziye'llâhü ' an-hü

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Söyle iy bülbül oturmağıl melûl
Dünyeye aldanmağı kıılma qabûl

* Bu beyitten sonra YA'da aşağıdaki beyite yer verilmiştir.

Kâtibine eyle rahmet hatimet
Şaqla imânımı yâr it ' âkıbet

¹ yoldaşlara : kardaşlara TB

² Naşib itgil Resûl itsün şefâ' at Yİ, YM, YİBB, Naşib eyle Resûl itsün şefâ' at YA,

³ Du'âmı hürmeti'çün kııl icâbet Yİ, YA, YM, YİBB

⁴ Haqq'dan olsun cânına yüz biñ selâm TS, Yİ, Haqq'dan olsun cânına yüz selâm TB, Ol Resûlün rûhına yüz biñ selâm YA

⁵ Günde yüz kez hem bu söz olsun tamâm TS, TB, Bunda yüz kez kışşa hem oldı tamâm Yİ, Hem bu kışşa burada oldı tamâm YA, Günde yüz biñ kışşa hem olsun tamâm YM

⁶ Rağmet it te'lif iden zâta müdâm YA

* 2014. beyit : -TS, -TB, -YM, -YİBB

⁷ Qabul eyle duamı Rabbü'l-enâm YA

* 2015. beyit : -TS, -TB, -Yİ, -YM, -YİBB

[YM,59b]

Sen hümāsın zāğa¹ yoldaş olmağıl
Böyle hem vīrānlarda almağıl²

āh-bāzsın ün iitdūñ abl-bāz³
“İrci‘i”⁴ yā nefsi diyü geldi avāz

Himmet ile yüce pervāz eylegil
Nefsūñi ‘aql ile hem-rāz⁵ eylegil

2020 ek elūñi dūnye-i addārdan⁶
Ge bu fāñiyi vefā murdārdan⁷

[YA,39a]

Varuban bir kūe ılgıl⁸ itiyār
Kūede oldu ölenler⁹ batiyār

Ger uzūr-ı alb saña āıl ola
Cān ezel mabūbına vāıl ola

[Yİ,40a]

1975 Bir gice dūde ‘Alī’ nūñ anesi
Gördi kim pūr-nūr olupdur ānesi¹⁰

Dört yanından Mekke’ nūñ her¹¹ ağları
Ka‘be’ye secde ılurlar her biri

2025 Hem virürler dört ılı daı¹² aña
İlle dūer ağılurlar dört yaña

Birisi uya dūer biri havā¹³
Key uar gider havādan tā semā¹

¹ Zāğa: būma TB

² Büm ile vīrānlarda almağıl TS, TB, Yİ, Bu melāletle vīrānda almağıl YA

³ āh-bāzın ün iitdūñ abl u bāz TS, TB

⁴ “Sen Rabbinden razı, o senden razı olarak dön Rabbine!” Kur’an, Fecr Sūresi, 89/28. Āyet-i Kerīmesi’nin baı.

⁵ hem-rāz : hem-rāh YM

⁶ addārdan : addāreden Yİ, YA

⁷ Ge bu fāñiyi vefā murdāreden Yİ, Ge bu fāñi bī-vefā murdāreden YA

⁸ kūe ılgıl : kūe’i ıl TS, TB, Yİ, YA

⁹ ölenler : erenler TS, TB

¹⁰ Gördi dūinde nūr olur ānesi Yİ, Gördi kim dūinde anıñ ānesi YA, Gördi kim pūr-nūr oldu ānesi YM, YİBB

¹¹ Mekke’ nūñ her : Mekke’ nūñ hem TS, TB, Ka‘be’ nūñ her YM

¹² daı : ol dem TB

¹³ Biri uya dūer biri havāya Yİ, YA, YM, YİBB

Birisi düşdi elinden şındı hem²
Birisi arslan-ı merdān oldı hem³

Heybetüñden tağlara düşer kaçan⁴
‘ Āşi maḥlūḳātı hem oldur biçen⁵

[YİBB,61b]

Dünyenüñ âdemleri dir hem kaçar⁶
Varımaḫ ḳatına çünki ḳan şaçar⁷

2030 Pes gelüben Muştafâ anı dutar
Key⁸ muṭî‘ eyleler ol aşlanı dutar

Muştafâ’nuñ ayağına yüz urur
Dem-be-dem yüzün yire sürür durur

Pes mu‘ abbirler buluban söyledi
Var biraz ḳurbān itgil sen didi⁹

Çünki dört ay oldı geldi Muştafâ
Baḳuban beñzine bildi Muştafâ¹⁰

[YM,60a]

Didi iy ana digil beñzüñ nedür
Bir teğayyür var yüzüñde nişedür¹¹

[TS,93]

2035 Didi oğlum var durur ḫamlüm benüm¹²
Himmet it kim toğa bir¹³ oğlum benüm

Didi aña er olur ise¹⁴ baña
Ger bağışlarsañ du‘ ā idem saña

¹ Uçar gider havādan tā semāya Yİ, YA, YİBB, Ki uçar gider tā āsumāna YM

² Biri düşdi elinden şındı ol dem Yİ, YA, YİBB, Biri şındı elinden düşdi ol dem YM

³ Elinde birisi aşlan olur hem Yİ, YA, YM, YİBB

⁴ Kaçar tağlara düşer heybetinden Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Kaçar çevre ḫalayıklar ḳātından Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Kaçar her dünyenüñ âdemleri dir Yİ, Kaçar her dünyenüñ âdemleri dir YA, Kaçar hem dünyenüñ âdemleri dir YM, YİBB

⁷ Varımaḫ ḳatına hergiz biri dir Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Key : Kim TB

⁹ Her birisi ḳurbān itgil var didi TS, TB, Her birisi var ḳurbān eyle didi Yİ, Var biraz ḳurbān it sen didi YİBB

¹⁰ Muştafâ : ḫoş şafâ Yİ

¹¹ nişedür : nitedür Yİ, YA, YM

¹² Didi oğul var durur ḫamlüm benüm TS, TB, Yİ, YA

¹³ It kim toğa bir : itgil ki toğa TS, TB, Yİ, itgil hem toğa YA, eyle toğa bir YM

¹⁴ er olur ise : oğlan olursa YA

Didi va'llāh iy oğul bu oğlanı¹
Saña nezir itdüm² işbu oğlanı

Hem Ebū Tālib dağı kıldı qabūl³
Ol dağı didi senūñ olsun oğul⁴

Pes du' ā kıldı hemān dem Muştafā
Lā-cerem oldı ol oğlan Murtażā

2040 Çün toquz ay olıcaq hamli tamām
Doğdı⁵ dünyā milkine şāh-ı imām

Alınunuñ nūrı direk gibi hemān
Yiryüzinden ' Arş'a dek çekdi ' inān⁶

Rāvi eydür kim⁷ buyurdı Muştafā
Ādem'ūñ alnında ol nūr muṭlaqā⁸

Şulbe şulbden başa başdan vardı ol
Çünkü ' Abdü'l-Muṭṭalib'e irdi ol⁹

Pes iki bölüندی nūr andan hemān¹⁰
Biri ' Abdu'llāh'a vardı hoş ' ayān¹¹

[YA,39b]

2045 Pes Ebū Tālib'e vardı hem biri
İlle zāhir itmedi Ḥaqq ol nūrı

[YİBB,62a]

Uş atam alnındağı¹² geldi baña
Bu benümdür rüşen uş öñden şoña¹³

¹ Didi va'llāhi oğul bu oğlanı TS, TB, Didi va'llāh iy oğul bu toğa nı YA, Didi va'llāh iy oğlum bu olanı YM, Didi va'llāh iy oğul bu olanı YİBB

² nezir itdüm : nezir itdüm ben TS, TB, Yİ, YA, bil nezir itdüm YİBB

³ kıldı qabūl : kıldı qabūl anı YM

⁴ oğul : oğlanı YM, bu oğul YİBB

⁵ Doğdı : Toğdı TS, TB, Yİ, YA

⁶ Yiryüzinden ' Arş'a dek çekdi ' ayān YA, Yiryüzinden tā ' Arş'a çekdi ' inān YM

⁷ Rāvi eydür kim : Rāviler ider TS, TB, Yİ, Rāviler eydür YA

⁸ ol nūr muṭlaqā : ki nūr-ı ziyā YA, ol nūr Muştafā YM

⁹ irdi ol : geldi ol YA

¹⁰ andan hemān : indı hemān YA, anda hemān YİBB

¹¹ hoş ' ayān : hoş revān TB, ol ' ayān YA

¹² alnındağı : alnında key TS, TB, alnında dağı Yİ, alnındaki YA

¹³ Bu benümdür rüşinā öñden şoña TS, TB, Bu benümdür rüşen ol öñden şoña Yİ, Bende rüşen oldı ol öñden şoña YA, Bu benüm nūrum rüşen öñden şoña YM

Ebū Ṭālib daḡı¹ vardı ʿAli'ye
Kim virilmiş idi hem ol veliye²

[Yİ,40b]

İlle ol maḡfī benüm uş āşikār³
Hem nübüvvet baña virdi Kirdikār⁴

Rāvi eydür⁵ çün ʿAlī doğdı hemān*
Geldi peygamber irişdi⁶ ol zamān

2050 Pes mübārek barmaḡ ile yarını
Aldı ḡodı oḡlan aḡzına anı⁷

[YM,60b]

Evvel aḡzından iĉerü ol velī^{8*}
Muştafā aḡzı şuyın yuddı ʿAlī⁹

Lā-cerem kim mūcib oldı ḡikmete
Hem kemāl-i ʿilme ʿafv u ḡudrete¹⁰

Ol saʿādetle kerāmet kānıdır¹¹
Hem zafer hem nuşretüñ sultānıdır¹²

Zühd ü taḡvā vü veraʿ faẓl u kerem
Cümle evşāfı ḡamīde ḡulḡı hem

2055 Pes ḡulaḡına Resūlu'llāh hemān
Tekbīr ü tehlīl itdi¹³ ol zamān

¹ daḡı : daḡı YİBB

² Kim virilmişdi o nūr ol veliye TS, TB, Kim virilmişdi vü hem ol veliye Yİ, Pes virilmişdi o nūr kim veliye YA, Ki verilmiş idi hem ol veliye YM

³ Anda maḡfī uş benümki āşikār YA

⁴ Hem nübüvvet baña irişdi iy yār YA

⁵ eydür : ider TS, TB, Yİ

* 2049. beyit : -YA

⁶ peygamber irişdi : irişdi Muḡammed YM

⁷ Muştafā aḡzı şuyın yuddı ʿAlī Yİ, YA

⁸ Aldı aḡzından iĉerü ol velī TB, Ol aḡzından iĉerü hem ol velī YM, YİBB

* 2051. beyit : -Yİ, -YA

⁹ ʿAlī : velī TS, TB

¹⁰ ʿafv u ḡudrete : faẓl u raḡmete TS, TB, faẓl u ḡudrete Yİ, YA

¹¹ Ger ümmetle saʿādet kānı oldı YA, Saʿādetle kerāmet kānı oldı YM, YİBB

¹² Zafer hem nuşretüñ sultānı oldı Yİ, YA, YM, YİBB

¹³ itdi : idüpdür YA, oḡudı Yİ

Hem adın dağı hemān qodı ‘ Alī¹
Didi kim Allāh buña didi ‘ Alī

Müştaq itdi kendü adından hemān
Haqq Te‘ālā vü teqaddes bī-gümān

[TS,94]

Hem anası adını Hayder didi
Kim düşünde anı aşlan gördi’ di²

Tañrı aşlanı didi hem Muştafā
Hem budur didi³ ‘ Aliyyü’l-Murtażā

2060 Pes mübārek elleri ile Resül
Kendüsi yudı ‘ Alī’yi anda ol⁴

Ĥod ‘ amāmesin başından çāk ider⁵
Başına şarar yaşından pāk ider⁶

Lā-cerem ki tāc-ı ser oldı ‘ Alī
Cümle mü ’minler başına ol velī

[YİBB,62b]

Cümle aşhābdan birine yā ḥabīb
Bu sa‘ ādet olmamış durur⁷ naşīb

‘ Āişe eydür ki bir gün Muştafā
Otururdu geldi geçdi Murtażā⁸

2065 Pes didi yā ‘ Āişe bilgil ‘ Alī
Seyyidi cümle ‘ Arab’dur ol velī

[YA,40a]

Ben didüm kim sen degül misin qamu^{9*}
Bu ‘ Arab qavmine seyyid yā ulu¹⁰

¹ Pes adını dağı qodı ol ‘ Alī TS, TB, Pes adın dağı qodı hemān ‘ Alī Yİ, Pes adın dağı qoyup durur ‘ Alī YA

² Kim düşünde adını aşlan didi TS, TB, Hem düşünde anı aşlan gör didi YA, Kim düşünde anası aşlan gördi YM

³ budur didi : bu durur ol YA

⁴ Kendü yudı ‘ Alī’yi hem anda ol Yİ, Kendi yudı ‘ Alī’i anda Rasül YA

⁵ ‘ Amāmesin olur bir ter başından Yİ, YA, ‘ İmāmesin alur yırtar başından YM, YİBB

⁶ Şarar başına siler hem yaşından Yİ, YA, Şarar başına söyler hem yaşından YM, YİBB

⁷ olmamış durur : olmamış idi TS, TB

⁸ Murtażā : Muştafā TB

⁹ degül misin qamu : misin güzel qamu TS, TB

* 2066. beyit : -Yİ

¹⁰ yā ulu : yāḥud o TS, TB

Didi benven seyyidi cümle ümem¹
Türk ü Tāt Hind u ʿ Arab cümle ʿ Acem²

[YM,61a]

Bu ʿ Arab kavminüñ oldur seyyidi³
Bu sözi anda Resūlu'llāh didi

Rāvi eydür⁴ dā'imā görür idi
Ol ʿ Alī bişigini ügrür idi⁵

2070 Bişiginden çıkarur götürürdi⁶
İledürken dururdu getürürdi⁷

Her ne vaqt kim⁸ Muşafā gelse ʿ Alī
Ger ne deñlü uyur ise⁹ ol velī

Ṭartar idi bişiginden kolların¹⁰
Bağların kırar çıkarur ellerin

Muşafā'nuñ üstüne düşerdi ol
Tiz alur bağrına başardı Resūl¹¹

Gitmez idi dā'imā turur idi
Götürür¹² yā bişigin ügrür idi

[Yİ,41a]

2075 Fāṭıma eydür ʿ Alī'nüñ ānesi
Ben didüm kim iy cihān yik-dānesi¹³

Ḳo bunı biz ügrüyüp¹⁴ götürelüm
Kim bizüm durur bu iş bitürelüm¹

¹ Didi kim ben seyyidi cümle ümem TS, Didi kim pes seyyidi cümle ümem TB, Didi ben ol seyyidi cümle adem Yİ, Didi benem seyyidi cümle ümem YA

² Türk ü Tāz u Hind ü Kürd ile ʿ Acem TS, TB, Türk Tāt u Hind ʿ Arab cümle ʿ Acem Yİ, Türki Tatar Hindi ʿ Arab hem ʿ Acem YA

³ ʿ Arab kavminüñ bu durur seyyidi YA

⁴ eydür : ider TS, TB, Yİ

⁵ Ol beşigini onuñ ügrür idi Yİ

⁶ Gāh beşiginden getürür idi o TS, TB, Bişiginden çıkarur alur idi YA

⁷ Gāh dönüp girü getürür idi o TS, TB, İletürkez durur getürür idi Yİ, Hemdeci beşigini ügrür idi YA

⁸ vaqt kim : dem ki TS, TB

⁹ ise : olsa YA

¹⁰ Ṭatar idi bişiginden kolların Yİ, Bişiginden çıkarurdu kolların YA

¹¹ başardı Resūl : hem başardı ol YA

¹² Götürür : Getürür TS, TB

¹³ cihān yik-dānesi : cihānuñ dānesi TS, TB

¹⁴ ügrüyüp : ügürüp TB

Pes Resūlu'llāh didi kim bunı siz²
Dağı toğmadıydı baña virdüñüz³

Bu benümdür siz karışmazsız buña⁴
Evvel āhır tā ebed öñden şoña

Rāvi eydür geldi bir gün Muştafā
Ol Harem'de omuzında Murtażā

[YİBB,63a]

2080 Halk oturur pehlevānlar söylenür
Her birinüñ erligi vaşf⁵ eylenür

[TS,95]

Birisi eydür fülān key er durur⁶
Ceng güninde şöyle şır ü ner durur⁷

Birisi eydür fülān durur dilir
Her biri bir⁸ pehlevān vaşfinı dir

Pes dönüp anlara didi Muştafā⁹
Bu omuzumdağı oğlan muṭlaķā

Ḳamusından pehlevān bu olısar
Dünyede şāhib-ķırān bu olısar

[YM,61b]

2085 Yiryüzinde buña beñzer bir dilir
Olmadı olmayısar¹⁰ bir nerre-şır

Şayduđuñuz erleri öldüriser
Defterini çođmuñ bu düriser

Dünye halkı ger gelürse¹¹ bir yaña
Bu yalıñuzca Ḳalursa¹ bir yaña

¹ Kim bizümdür bu işi bitürelüm YA, YM

² Pes didi kim Resūlu'llāh bunı siz Yİ

³ Dağı toğmadan baña virmişdiñiz TS, TB, Dağı toğmadındı baña virdiñiz Yİ, YA, Dağı toğmadın baña virüpdüñüz YM

⁴ Bu benüm durur Ḳarışmañ siz buña YM

⁵ vaşf : zıkr YM

⁶ er durur : iy durur TS

⁷ şır ü ner durur : şirin er durur YM

⁸ biri bir : birisi TS, TB

⁹ Pes dönüben anlara dir Muştafā YA

¹⁰ Olmadı olmayısar : Olmayısar olmadı YA

¹¹ ger gelürse : ger olursa TS, hep olursa TB

Ceng olursa bu olırsardur yigin²
 Hakk Te'ālā bunı kılsar yigin

Buña beñzer bir dağı çābuk-süvār
 Görmedi görmeyiser bu rūzigār

[YA,40b]

2090 Çün kılıcın şala bürrān ide bu³
 Ceng ola kim günde biñ kan ide bu⁴

İy⁵ Muhammed didiler olduñ delü
 Biz şanurduğ kim olasın sen ulu⁶

Bu ne sözdür 'aqluñ aldurduñ yine
 Delülügüñ halka bildürdüñ yine

Bir çağa oğlan n'ide dirsın saña
 Kim bu resme görünürsin⁷ sen aña

Muştafā didi unutmañ siz anı
 Bir niçe yıldan göresiz oğlanı

2095 Zü'lfeķārı elde⁸ bürrān olıcağ
 Ceng içinde şir-i gurrān olıcağ

Rāvi eydür üç beşer oldı 'Alī*
 Muştafā ile namāz kıldı 'Alī⁹

[YİBB,63b]

Çün Ebū Tālib dağı gördi anı*
 Muştafā ile namāzda oğlını¹⁰

¹ Bu yalıñuzca qalursa : Yaluñuzca bu qalursa TS, TB, Bu yaluñuz qalur ise YA

² Ceng olursa bu olur anda yegin TS, TB, Ceng olursa bu olısar yegin YM, YİBB

³ Çün kılıç şallarsa berrān ide bu TS, TB, Çün kılıcın şala bir ün ide bu YA, Çün kılıcın şala berrān eyle bu YİBB

⁴ Ceng ide kim günde biñ kan ide bu TS, TB, Ceng ola her günde biñ kan ide bu Yİ, Ceng güninde nice kanlar iñe bu YA

⁵ İy : Key YM

⁶ kim olasın sen ulu : olasın sen bir ulu YA

⁷ görünürsin : güvenirsın TS, TB, güvenirsın

⁸ Zü'lfeķārı elde : Zü'lfeķār elinde TS, TB

* Bu beyitin ikinci mısrası ile 2097. beyitin ikinci mısrası Yİ'de yer değıştirmiş.

⁹ 'Alī : velī TB, Yİ

* 2049. beyit : -TB

¹⁰ oğlını : oğlanı YİBB

Dınmadı¹ illā anası söyledi
Görme misin bu ‘Alī’yi sen didi²

Ol Muḥammed’le bile kıılır namāz
Secde kıılır Ka‘be’ye kıılır³ niyāz

[Yİ,41b]

2100 Secde kıılmaz putlarumuza bizüm
Tapmaz ol ma‘būdlarumuza bizüm

Pes Ebū Ṭālib didi kim biz anı
Muştafā’ya virmişüz ol⁴ oğlanı

[YM,62a]

Her neyi kim ol kıılır olur şavāb⁵
Ḥaḳḳ’dan ol ma‘şüm durur min külli bāb

Biz⁶ ‘Alī’yi virmişüz çünkim aña
Ol anuñdur tā ebed öñden şoña

[TS,96]

Her ne dinde olur ise Muştafā
Bile yoldaş olsun aña Murtażā

2105 Rāviler eydür ki bir gün Muştafā*
Bir derede bilesince Murtażā

Varmış idi anda kıılırdı namāz
Şağ yanında hem ‘Alī kıılır⁷ niyāz

At ile uğrar Ebū Ṭālib görür⁸
Muştafā ile ‘Alī bile tırur

Ca‘ fer ardındaydı in tiz⁹ var didi
Muştafā’nuñ şol yanına¹⁰ tır didi

¹ Dınmadı : Tınmadı TS, TB, Yİ, YA

² Sen görür misin bu ‘Alī’i didi TS, TB

³ kıılır : eyler TS, TB, Yİ, YA, ider YM

⁴ ol : biz Yİ

⁵ Her nekim kıılırsa ol olur şavāb YA

⁶ Biz : Ol Yİ

* 2105. beyit : -YM, -YİBB

⁷ ‘Alī kıılır : kıılır ‘Alī YA

⁸ Atı ile geldi Ebū Ṭālib görür YA

⁹ ardındaydı in tiz : ardında idi tiz TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ yanına : yanında TS, TB, Yİ, YM

Anlaruñ ile bile kılgıl namāz¹
Şāhib-i devlet olasın ehl-i rāz

2110 İndi Ca' fer vardı durdı yanına
Haqq'a tapdı uydı ol sulţānına

Muştafā çünkim anı baqar² görür
Geldi Ca' fer dağı yanında durur³

Göñli şād oldı didi Ca' fer saña
Kıl beşāret cānuña öñden şoña

[YA,41a]

Haqq iki qanat vire kim uçasın
Yiryüzinden tā behişte geçesin⁴

Menzilüñ cennet refiküñ hūri 'in
Konşuñ ola bilki Rabbü'l-'ālemīn

[YİBB,64a]

2115 Pes Ebū Tālib didi yā ibn aḥī
Bu nedür di bileyüm bir ben dağı⁵

Bir yiñi dīn mi getürdüñ 'āleme
Bir yiñi tertīb mi düzdüñ ādeme

Bu inüp⁶ kalkmaq nicesi iş durur
Ka' beye qarşu bu ne cünbiş⁷ durur

Lāt öñünde bir keret baş komaduñ⁸
Ol Hübel a' lāya Tañrı dimedüñ

Bu qadīmī dīnleri bozar mısın
Sen dağı bir yiñi dīn düzer misin

[YM,62b]

2120 Müşkil işdür iy oğul fikr eylegil
Cān u baş gider bu yolda şöyle bil

¹ Anlaruñla bile kıl sende namāz YA

² anı baqar : baqar anı TS, TB, Yİ, YA

³ durur : turur TS, TB, Yİ, YA

⁴ geçesin : göçesin TS, TB

⁵ Bu ne derdi bileyüm hem ben dağı TS, TB, Bu nedür didi bileyüm ben dağı Yİ

⁶ inüp : yatup YA

⁷ cünbiş : cünbüş TS, TB, Yİ, YA

⁸ komaduñ : koymaduñ TS, TB

Muṣṭafā didi buyurdılar baña
Buni böyle itmege öñden şoña

Uş yaqın qaldı kim¹ da' vet eyleyem
Mu' ciz ü bürhān u ḥucet² eyleyem

Tā ki kimse daḥı Hāḳḳ' dan ğayrıya
Olmaya kim daḥı³ secde eyleye

Put-perestlik terk idüñ bāṭıl durur*
Kim puta ṭapsa ḳatı cāhil durur⁴

2125 Sen daḥı gel ḳıl bu dīni iḥtiyār
Her dü 'ālemde olasın baḥtiyār

[Yİ,42a]

Put-perestlik terk idüñ bāṭıl durur^{5*}
Kim puta ṭapsa ḳatı cāhil durur⁶

Kim⁷ bu dīn ḥaḳdur senüñ bāṭıl durur
Bāṭıl işden dön ki bī-ḥāşıl durur⁸

[TS,97]

Ol didi kim iy⁹ oğul ben dīnümi
Terk idemezem ḳadīm āyīnümi¹⁰

Sen bilürsin dīnüñ ile iy oğul
Ben dimezem¹¹ saña dīnüñ ḥaḳ degül

2130 İtmezem redd saña māni' olmazam
Seni ḳoyup ya da yardım ḳılmazam

¹ qaldı kim : geldi ki YM

² Mu' ciz ü bürhān u ḥucet : Mu' cize bürhān iḳāmet Yİ, Mu' cizi bürhān iḳāmet YA

³ daḥı : aña YM

* 2124. beyit : -Yİ

⁴ Bāṭıl işden dön ki bī-ḥāşıl durur YA, YM

⁵ Put peresti terk idüp baṭıl durur YA

* 2126. beyit : -TS, -TB, -YM, -YİBB

⁶ Bāṭıl işden dön ki bī-ḥāşıl durur YA

⁷ Kim : Hem YA

⁸ Kim puta ṭapsa ḳatı cāhil durur YA

⁹ iy : yā TS, TB

¹⁰ Terk idemem ḳadīmi āyīnīmi YA, Terk idemezem ḳadīmi iynümi YM

¹¹ Ben dimezem : Dimezem ki TS, TB

Düşmanuñı cehd idem def¹ eyleyem¹
 Qalduram rāyātuñı ref² eyleyem²

Māl u mülk ü hānümānum³ terk idem
 Cehd idem⁴ qalduram işüñ berk idem

[YİBB,64b]

Bunı didi gitdi geldügi yola
 Qaldı Ca⁵ fer⁶le⁶ Alī anda bile

Qaldı burada hem işbu kışsa çün^{5*}
 Hem tamam oldı vilâdet bunda çün⁶

2135 Oqıyanı yazanı diñleyeni
 Raḥmetüñle yarlıgağıl yā Ğanī

KİŞŞA-İ ĀMEDEN-İ VAHY-İ PEYGAMBER ‘ALEYHİ’Ş-ŞALĀTÜ VE’S-SELĀM

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

[YA,41b]

Söyle iy bülbül gülistān devridür⁷
 Olma hāmüş bāğ u bostān devridür⁸

Ol şāh-ı āḥir-zamāndan vir ḥaber
 Bu quru gevdeye cāndan vir ḥaber

Rāvi eydür kırk yaşına Muştafā
 Çünkim irdi artdı nūr ile şafā⁹

¹ Düşmenüñi cehr idem def¹ eyleyem TS, TB, Düşmanuñı cehd idem def¹ eyleyem Yİ, Cehd idüp düşmanuñı men¹ eyleyem YA

² Qalduram qadriñi yüce eyleyem YA

³ hānümānum : hānümānı TB, YM

⁴ idem : idüp YA

⁵ Hem bu kışsa burada oldı tamam Yİ, YA, Qaldı burda hem işbu kışsa çün YM

* 2134. ve 2135. beyit : -TS, -TB

⁶ Muştafa'nuñ ruḥına yüz biñ selam Yİ, YA

⁷ Söyle bülbül kim bu gülistān durur YA

⁸ Olma hāmüş bāğ bu bostān durur YA

⁹ şafā : ziyā

Çün Hırâ Tağı'na ol varır idi^{1*}
Gâr içinde Haqq ile olur idi²

[YM,63a]

2140 Pes yine ğāra gider iken nihān³
Mekke yazısı içinde nāgehān

Bir ün işitdi kimesne görmedi
Yā Muḥammed yā Resūla'llāh didi

Ḳanda gidersin berü döngil berü
Muṣṭafā pes döndi baqdı yuḳaru⁴

Çünkü baqđum dir yuḳaru⁵ ben hemān
Nūrdan bir kürsī gördüm dir ' ayān⁶

Bir kişi üstünde key şāhib-cemāl
Oturur ḥüsn içre key şāhib-kemāl

2145 Şöyle kim şāhib-cemāl gördüm anı⁷
Yavı kılmışam hemān dem ben beni

Anda Baḥḥā'da düşüben ḳalmıřam
Vālih ü bī-' aql u bī-hüş olmışam

Ol Ebū Cehl-i la' in anda imiř
Pes Ḥadice Ḥātun'a varmış dimiş

[Yİ,42b]

Kim uçuḳ dutmış erüñi uş yatur
Var bir iki kişi al götür getür⁸

Bir zamāndan geldi peygamber hemān
Yüzi tābān gönli ḥurrem řādümān

¹ Hırā Tağı'ndağı ğara varurdu Yİ, YM, YİBB, Çün Hırā Tağı'nda kılırdı namāz YA

* Bu beyit TS ve TB'de 2138. beyitten önce yazılmıştır.

² ' İbadetler kılır anda dururdu Yİ, YM, YİBB, Anda varur ḥalka ider niyaz YA

³ Pes yine ğāra giderken nāgehān TB, Pes yine aña gideriken nihān YA

⁴ Muṣṭafā pes döndi baqdı yuḳaru TS, TB, Muṣṭafā döndi vü baqdı yuḳaru Yİ, Muṣṭafā pes döndi baqdı ilerü YM

⁵ dir yuḳaru : yuḳaruya Yİ, YA

⁶ Görürem bir kürsī nūrdan ben ' ayān YA

⁷ Şöyle kim şāhib-kemāl gördüm anı Yİ, Çünkü gördüm yitürürem ben beni YA

⁸ Var bir iki al götür anı götür TB

[TS,98]

[YİBB,65a]

2150 Alnınuñ bayağıdan¹ envārı çok
Çehresinde şādıluk² āşārı çok

Gördi Ḥadīce didi kim yā ḥabīb³
Bu ne ḥāldür eyledüñ şādī raķīb⁴

Bū Cehil mel'ün söyler şaşdı dir⁵
Hem sizi dīvāne oldı düşdi dir⁶

Didi ḥāşā ol yalan söyler sözi
Şöyle yatur gördi beni kör gözi

Bir ün işitdüm yukarudan hemīn⁷
Yā Resūla'llāh berü dön dir yaķın⁸

2155 Çünki baķdum görürem bir taht-ı zer⁹
Çevresi yāķut cevāhir¹⁰ incüler

Bir kişi üstünde var başında tāc¹¹
Kim ol idi yidi iķlīme ḥarāc¹²

[YM,63b]

Şöyle kim ḥüsn ü cemāl ü ber-kemāl¹³
Aña beñzer olmaya şāḥib-cemāl

Baķdı baña yā Nebiyya'llāh didi
Ḥoş selām virdi Resūlu'llāh didi

[YA,42a]

Çün işitdüm ünini gördüm yüzün
Añladum her ne didüğini sözin

¹ Alnınuñ bayağıdan : Bayağından alnınuñ TS, TB

² Çehresinde şādıluk : Çehresinden şāhlıģuñ TS, TB

³ Ḥadīce gördi didi yā Ḥabībı Yİ, YA, YM, YİBB

⁴ Ne ḥāldür bu ki şād itdüñ raķībı Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Ebū Cehl-i la' in söyler ḥaberler Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Sizi dīvāne oldı düşdi dirler Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ hemīn : hemān TS, TB, Yİ, YA

⁸ yaķın : hemān TS, TB, revān Yİ, YA

⁹ Çün anı gördüm ki bir ḥoş taht-ı zer TS, TB, Çünki baķdum gördüm bir taht-ı vezir Yİ, Çünki baķdum gördüm bir taht-ı zer YM

¹⁰ yāķut cevāhir : yāķut ü cevher TS, Yİ, yāķut ü aḥmer TB

¹¹ Bir kişi var üstünde başında tāc YM

¹² Kim olaydı yedi iķlīme ḥarāc TS, TB, Kim ol idi yidi iķlīmden alan ḥarāc YM

¹³ ber-kemāl : pür kemāl YA

- 2160 Pes orada deng ü hayrân olmışam
Şöyle vâlih düşüp anda kalmışam¹
- Çorqaram ben olmasun kim dîv ola²
Beni³ kâhinler gibi azğun kıla
- Pes Hâdîce didi hâşâ vü kellâ⁴
Kim senüñ tek pāk olana dîv gele⁵
- Pāk-bâzsın pāk-dāmen pāk-rū⁶
Saña dîvüñ nisbeti yoğ iy ulu
- Pes Hâdîce Hâtun ol demde hemân⁷
Durdı Varğa katına vardı⁸ hemân

- 2165 Didi yâ ‘ ammu Muḥammed bir ḥaber
Söyledi görmiş bugün bir taht-ı zer
- Söyledi gördüğünü didüğünü⁹
Çünkü Varğa diñledi bir bir anı

[YİBB,65b]

Döndi didi iy Hâdîce didüğünü¹⁰
Nâmus-ı A‘ zam¹¹ durur söyledüğünü

Şâhib-i ‘ İsâ durur ol o¹² zamân
Gitdi göge inmedi dağı hemân¹³

Hem dağı ‘ İsâ bize virdi ḥaber
Kim Muḥammed Hâzretine ol iner

¹ Şöyle vale anda düşüp kalmışam TS, TB, Şöyle vâle düşüp anda kalmışam Yİ, Vâle olup şöyle anda kalmışam YA

² Çorqaram ki olmasun ol dîv ola YA, Çorqaram hem olmasun ki dîv ola YM, Çorqaram olmasun ki dîv ola YİBB

³ Beni : Bizi YM

⁴ Pes Hâdîce didi hâşâ iy şehâ TS, TB, Hâdîce didi pes hâşâ vü kellâ YM, YİBB

⁵ Senüñ gibi pāk olana dîv gele YA, Kim senüñ tâ pāk olana dîv gele YM

⁶ Pâki bâzsın pâki dāmân pâki rû TS, TB, Yİ, YA

⁷ ol demde hemân : ol demde revân TS, TB, Yİ, ol oldı revân YA

⁸ vardı : geldi YA

⁹ gördüğünü didüğünü : didüğünü gördüğünü TB, gördüğünü tıyduğünü YA

¹⁰ Yâ Hâdîce didi seniñ didüğünü YA

¹¹ Nâmus-ı A‘ zam : Nâmus-ı Ekber YM

¹² ol o : ol kim Yİ, ki ol YA, evvel YM

¹³ Getdi göge yine indi ol hemân YA

2170 Ol durur ol var digil şād olsun ol¹
 Qayğulardan² külli āzād olsun ol

Pes yarındası yine³ durdı Resūl
 Tā kim⁴ ol ġāra gideydi yine ol⁵

Geldi Cebrā’ıl göründi nāgehān
 Qorqdı peygamber anı gördi hemān⁶

[Yİ,43a]

[TS,99]

Pes qanadı birle anı dutdı tiz
 Didi qorqma qardaşuñam iy ‘aziz

[YM,64a]

Bir şahife virdi didi al oqı⁷
 Bu Kelāmu’llāh durur gel sen⁸ oqı

Qāle’llāhü Te‘ālā ‘Azze ve Celle:

“İkra’ bi’smi rabbi-ke’llezi ħalaq. ħalaka’l-insāne min ‘alek.”⁹

2175 Çün oqudum dir göge qalkdı hemān¹⁰
 Ben dağı döndüm eve oldum revān¹¹

Pes Ĥadice Ĥātun’a vardum didüm
 Gördüğüm oquduğımı¹² söyledüm

Pes Ĥadice Varqa’ya vardı didi
 Muştafā her ne didiyse söyledi

Didi gördüm bir büyük quş ħub-rū¹³
 Nūra beñzer şüreti hem misk-bū¹⁴

¹ Var digil kim ol durur şād olsun ol YA

² Qayğulardan : Ğayğulardan YA

³ yine : gene Yİ, gine YA

⁴ Tā kim : Tā ki TS, TB, YA

⁵ gideydi yine ol : gide idi Resūl YA

⁶ Gördi peygamber anı qorqdı hemān TS, TB, Yİ, YA

⁷ didi al oqı : eline al oqı YM

⁸ gel sen : sen gel TS, TB, Yİ, YA

⁹ “Yaratan Rabbinin adıyla oku, İnsanı (rahim cidarına) yapışan bir hücreden yaratan.” Kur’an, ‘Alak Süresi, 96/1-2.

¹⁰ Çün oqudum dir ki göge qalkdı ol YA

¹¹ oldum revān : geldim uşul YA

¹² Gördüğüm oquduğımı : Gördüğümü oquduğum Yİ, YA

¹³ ħub-rū : hoş-rū TS, TB

¹⁴ misk-bū : müşg-bū TS, TB, YM

Ƙanadın açmış oturur havāda¹
Şanasın bir Ƙuş oturur yuvada²

2180 Bir şahīfe çıkarup şundi baña
Didi al oƘı getürmişem saña

VarƘa didi yā Ĥadīce bu nişān
Kim virürsin ol durur şāhib-Ƙırān³

[YA,42b]

Cebra ʾil'dür peyk-i ĥazretdür emīn⁴
Kim⁵ gelür mürsellere ancak hemīn

[YİBB,66a]

Ol durur dīn ü şerīc at getüren*
Emr ü nehy ü hem tarīkat getüren

İlle bilgil kim ki doğdı adı var⁶
Bile hem bir dīv anuñ hem-zādı var⁷

2185 Sen şınağıl gör melek midür anı
Dīv olup aldamasun şaƘın seni

Çün göresin şāhibüñe⁸ geldügin
Sen şaçuñı tiz aça görgil hemīn⁹

Ger ferişteyse Ƙaçar şaçdan yaƘın¹⁰
Dīv ise Ƙaçmaz durur andan şaƘın

Pes Ĥadīce evine geldi hemān
Cebra ʾil geldi yine hem¹¹ ol zamān

Çünkü bildi Cebra ʾil'üñ geldügin
Ol Ĥadīce şaçını açdı hemīn

¹ oturur havāda : havāda oturur YA

² Şanasın bir Ƙuş yuvada oturur YA, Şanasın oturur bir Ƙuş yuvada YM, YİBB

³ şāhib-Ƙırān : şāhib-zamān YİBB

⁴ Peyk-i ĥazretdür emīn : Peyk-i ĥazret-i emīn TS, TB

⁵ Kim : Hem YA

* 2183. ve 2184. beyit : -YA

⁶ İllā bil kimse ki toğdı adı var TS, TB, İllā bilgil kim toğdı adı var YM

⁷ Bile bir dīvānenüñ hem-zādı var TS, TB, Bile bir didi anuñ hem-zādı var Yİ, Bile hem bir dīv anuñ hem-rāhı var YM

⁸ şāhibüñe : şaçuña YM

⁹ Sen şaçuñı aça görgil kim hemīn TS, TB, Sen şaçuñı aça gör bigil hemīn YA

¹⁰ Ger ferişte ise Ƙaçar şaçdan ol TS, TB, Ƙaçar şaçdan ger ferişteyse yaƘın YA

¹¹ hem : pes TB

[YM,64b]

2190 Ğā'ib oldı Cebra'ıl gitdi yine
Pes Resūlu'llāh kaçıdı ehline

Ört başuñı didi aña ol¹ Resūl
Cebra'ıl geldi yine çün örttdi ol

Çünki geldi Cebra'ıl açdı yine
Şaçını pes Cebra'ıl kaçdı² yine

Pes Resūlu'llāh kaçıdı söyledi
Şaçuñ açma Cebra'ıl kaçar didi³

[TS,100]

Örttdi saçın geldi Cebra'ıl hemīn⁴
Çünki bildi açmadı oldı emīn⁵

2195 Pes didi yarındaşı gün⁶ Muştafā
Kim ımızğanmış idüm dir ol şafā⁷

Bir kişi beni uyardı⁸ tiz hemīn
Görürem ki⁹ geldi Cebra'ıl Emīn

Aldı beni yazıya çıkdı hemān
Depdi yiri¹⁰ çıkdı şu oldı revān

[Yİ,43b]

Pes didi kim yā Muḥammed dur örü
Tāze kııl āb-dest bu şudan gel berü¹¹

Şöyle kim ben kılduğum gibi tamām
Tāze kııl āb-desti sen de yā imām¹²

¹ aña ol : ol demde TS, TB

² kaçdı : kaçar Yİ

³ Şaçuñ açma Cebra'ıl kaçdı didi TS, TB, Açma saçuñ Cebra'ıl kaçar didi YA

⁴ Örttdi saçın Cebra'ıl geldi yine YA, Örttdi saçın Cebra'ıl geldi hemīn YM, YİBB

⁵ oldı emīn : saçın yine YA

⁶ gün : ol YM

⁷ Kim ımızğanmış idüm dir o şafā TS, Kim ımızğanmışdum evde dir şafā YA

⁸ beni uyardı : uyardı beni YA

⁹ Görürem ki : Gördüm idi TS, TB

¹⁰ Depdi yiri : Urdı yire YA

¹¹ şudan gel berü : resme iy ulu Yİ

¹² Namāz kııl āb-dest al sen de yā imām TS, TB, Tāze kııl āb-dest bu demde yā imām YA

[YİBB,66b]

2200 Cebra ʿil pes kāmīl āb-dest aldı ol¹
Gördi anı eyle kıldı hem² Resūl

Pes Resūluʿllāh elin³ dutdı hemān
Aldı girdi Ka^c be içine revān

Pes Hacer Esved yanında durdı ol
Didi uyğul baña gelgil⁴ yā Resūl

Bu namāzı gel benümle bile kııl
Kim saña bu farz olısar şöyle bil⁵

Öyleyi vācib olan tertīb ile⁶
Kııldı anda Cebra ʿil ile bile

2205 Pes Hādīce evine geldi Resūl
Didi didüm durdı āb-dest aldı ol⁷

Bu namāzı ol benüm ile bile
Başladuğ ki ol dağı böyle kııla⁸

[YA,43a]

[YM,65a]

Qanda ise geldi irişdi ^c Alī
Çün⁹ bizi gördi namāzda ol velī

Ol dağı uydı baña kılduğ namāz¹⁰
Pādiřāh'a şükr idüp kılduğ niyāz¹¹

Pes iriřdüñ¹² çün ikindü vaqtine
Cebra ʿil geldi irişdi pes yine

¹ Kāmīl āb-dest aldı Cebra ʿil uşul YA

² eyle kıldı hem : öyle kıldı ol TS, TB

³ Resūluʿllāh elin : Resūlʿüñ elini YA

⁴ gelgil : gel sen Yİ

⁵ Kim saña farz olıсарdur şöyle bil TS, TB, YM, Hem saña bu farz olıсар şöyle bil YA

⁶ Uyalı vācib olan tertīb ile TS, TB, Yİ, Böyle vācib olduğı tertīb ile YA

⁷ Tur örü āb-dest al imdi didi YA

⁸ Başladuğ kim ol dağı bile kııla TS, TB, Yİ, Başladuğ kim ikimüz bile kııla YA

⁹ Çün : Kim TB

¹⁰ kılduğ namāz : kıldı namāz YA

¹¹ kılduğ niyāz : kıldı niyāz YA

¹² iriřdüñ : irişdi TS

2210 Kılduk anda daħı dört rek'at¹ namāz
Uydum aña Allāh'a kıldum niyāz²

Üç daħı aħşamı dört yatsuyı ol
Geldi kıldı³ aña uydum dir Resül

Pes şabāh olıcağaz geldi yine
Hem iki rek'at daħı kıldı⁴ yine

Pes didi kim yā Resül bu biş namāz
Ümmetüñe farz olur uş kıldı az⁵

Yok durur bilgil namāzdan yig bir iş
Var namāzı iş idin sen⁶ yaz u kış

2215 Dīn-i İslām diregi durur namāz
Hep 'ameller yigregi durur namāz⁷

Ƙulına HaƘƘ'dan hidāyetdür namāz⁸
Tañrı'dan bize 'ināyetdür namāz

[TS,101]

[YİBB,67a]

Enbiyālar pişesi durur namāz*
Evliyā endişesi durur namāz

Ƙulı HaƘƘ'a yār idicidür namāz*
HaƘƘ'ı Ƙula yār idicidür namāz

İy Hudāvendā⁹ Kerīm ü bī-niyāz
Bize tevfiƘ ile¹⁰ rüzī Ƙıl namāz

2220 Bizüm az Ƙulluğumuzı çoğa şay
Çok günāhlar işlemişüz¹¹ yoğa şay

¹ daħı dört rek'at : dört rek'at daħı TS, TB

² Şükr idüp Allāh'a çok kıldum niyāz YA

³ kıldı : kıldum TS, TB, YM, kılduk YA

⁴ kıldı : kılduk TS, TB

⁵ Ümmetüñe farz olupdur bu namāz YA, Ümmetüñe farz oldu uş kıldı az YM

⁶ iş idin sen : pişe iden YA

⁷ Hem 'ameller yegregi durur namāz TS, TB, Evliyā endişesi durur namāz YA

⁸ Enbiyālar pişesidür namāz YA

* 2217. beyit : -YA

* 2218. beyit : -TS, -TB

⁹ Hudāvendā : Hudāvendī TS, Yİ, YA

¹⁰ tevfiƘ ile : tevfiƘuñla TS, TB

¹¹ günāhlar işlemişüz : günāhlar eylemişüz TS, TB, Yİ, günāh işlemişüz sen YM

Ol Resül'ün hürmeti'çün yâ Raḥîm
Fazluñ ile kı l keremler yâ Kerîm¹

Ḥaḳḳ'dan olsun biñ taḥıyyât ü selâm²
Muştafâ'nuñ rûḥına her şubḥ u şâm

[Yİ,44a]

KIŞŞA-İ EBÛ BEKR-İ ŞİDDİK VE 'OŞMÂNÜ 'AFFÂN

Razıya'llāhü 'anhü-mā

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

[YM,65b]

Söylegil iy bülbül-i dil ḥaste sen
Durmağıl lâyıḳ degül dil-beste sen³

Gitmedin gülzār içinden⁴ söylegil
Kim bu bâğı terk idersin şöyle bil

2225 Hiç gelenden bunda kimse ḳaldı mı^{5*}
Yâ gidenlerden birisi geldi mi⁶

Ağuludur gülleri gülzārınuñ
Ayruluḳdur aşşısı bāzārınuñ

Gözlerüm bu dert iledür cüy-bār
Ḥāṭırum bu ḡuşşadandur dil-fiğār⁷

Rāviler virdi bize böyle ḥaber
Ol emîrû'l-mü'minîn şiddik meger

Şâm'da kendüyi düşünde ol nihân
Gördi bir deryâ içinde nāgehân

¹ yâ Kerîm : yâ Raḥîm YA

² biñ taḥıyyât ü selâm : biñ taḥıyyât biñ selâm YM

³ Turmağıl lâyıḳ degülsin beste sen TS, TB, Durmağıl lâyıḳ degül beste sen YM

⁴ içinden : içinde TS, TB

⁵ Hiç gelenden bunda kimse ḳalmadı TS, TB, Hiç gelenden kimse bunda ḳaldı mı Yİ

* 2225., 2226. ve 2227. beyit : -YA

⁶ geldi mi : gelmedi TS, TB

⁷ Ḥāṭırum bu ḡuşşadan durur fiğār TS, TB

2230 Baħr-i mevvāc kim görünmez dört yanı
Talgalar opar alur gider anı¹

Bilmezem dir anda giderem hemān
Bir derin deryā iinde nāgehān²

Zāhir oldu bir direk nūrdan hemān^{3*}
Gitdi zūlmet rūšen oldu pes⁴ cihān

[YİBB,67b]

Ol diregi ben varup⁵ kucaqladum
urtarur⁶ bu beni didūm saqladum

[YA,43b]

Pes dōnūben arduma badum hemīn
Zulmet ile apara tōlmiŝ⁷ zemin

2235 arañuluk ire oymıŝ ‘ālemi⁸
İine ar eylemiş hep ādemi⁹

Pes gōrūrem Mekke’den¹⁰ tōgdı bir ay
Ka‘be iinden yiñi key nūra bay¹¹

Dōrt yanı yılduz tōlu gii ulu¹²
Bu idi bedr oldu ay oldu tōlu¹³

[TS,102]

Rūšen oldu yir yirin hep¹⁴ geldiler
İlle¹⁵ ba‘zı arañuda aldılar

¹ anı : beni YM

² Bir direk deryā iinde nāgehān TS, TB, Bir direk var deryā iinde nihān YA

³ Zāhir oldu bir ulu nūrdur hemān TS, TB

* 2232. beyit : -Yİ, -YA

⁴ bu : pes TS, TB

⁵ ben varup : varuban TS, TB

⁶ urtarur : urtaru TS, TB

⁷ apara tōlmiŝ : tōptolu almıŝ TS, TB, Yİ, tōptolu olmiŝ YA

⁸ arañuluk iinde cūmle ‘ālem Yİ, YM, YİBB, arañu iinde bu cūmle ‘ālem YA

⁹ Ki ar olmiŝ amusı cūmle ādem Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Mekke’den : Ka‘be’den YM

¹¹ Ka‘be’den yaña veli key nūr u āy TS, TB, Ka‘be’den yiñi veli key nūra yay Yİ, Ka‘be’den yaña veli key nūr-ı yay YA, Ka‘be ii cūmle oldu nūra yay YM

¹² tōlu gii ulu : iinde ay tōlu YA

¹³ evre yeni yıldız ile tōptolu YA

¹⁴ yir yirin hep : alk yirine TS, TB, yir yirin alk Yİ, YA

¹⁵ İlle : Lik TS, TB

Çün bunuñ üstine geçdi az zamān
Batdı ol ay¹ nā-bedīd oldı hemān

[YM,66a]

2240 Cem^c olanlar ol² nūra pes qaldılar
Pes tağılmağa yine qaşd kıldılar

Ben didüm tağılmañ ol nūr gitmedi³
Ol bilüñ kim hıç⁴ sizi terk itmedi

Gitmedi ol halk kamu uydı baña
Bir bölük olduq dirildük⁵ bir yaña

Pes uyandum bir mu^c abbir istedüm
Düşümi vardum aña bir bir didüm⁶

Ol mu^c abbir didi Mekke'de iy yār⁷
Bir ulu peygamber ola aşikār

2245 Sen⁸ halīfesi vezīri olasın
Kendüden soñra yirinde qalasın⁹

Şaklağıl düşüñi dime kimseye
Olmasun kimse saña mekr eyleye

Geçdi bunuñ üstine çün¹⁰ bir zamān
İlle umar düşüni kılmaz gümān

[Yİ,44b]

Ol zamānda kim risālet Cebra'ıl
Kim Resūlu'llāh'a indürdi o yıl

Ol emīrū'l-mü'minīn şiddīk meger
Kim Yemen'den yaña kılmışdı sefer

¹ Batdı ol ay : Batdı ay çün YA

² ol : çün YM

³ Ben didüm tağılmañ ol hem gitmedi Yİ, Ben didüm ki dağı ol nūr gitmedi YM

⁴ Ol bilük kim hıç : Hem bölük kim ol YA

⁵ olduq dirildük : olduq derildük TS, TB, dirildük biz YM

⁶ Aña bir bir düşümi ben söyledüm YA

⁷ ne var : iy Yār Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Sen : Pes TS, TB, Yİ

⁹ yirinde qalasın : vezīri olasın YM

¹⁰ üstüne çün : üzerine YA

[YİBB,68a]

2250 İrdi bir kūye meger kim andadır
Bir ulu ruhbān var imiş merd u pīr¹

Ol mübārek pīr imiş hem ehl-i rāz
‘İlm ile geçmiş yaşı ‘ömri dırāz²

Adı ‘Ukkān İbni Ḥamdī³ ol keşīş*
Merd-i dānişmend imiş çok görmüş iş

Çünkü gördi ol Ebū Bekr’i hemān
Didi gelgil қatuma sen yā cūvān

Mekke’den misin⁴ Қureyş ehli misin
Hem Temīmī қavmi misin di nesin⁵

2255 Ol belī didi didi ruhbān hemān^{6*}
İy Temīmī sende gördüm çok nişān⁷

Қарnuñı aç göreyüm yā bin⁸ aḡī
Bir nişān var var mı durur ol daḡı⁹

[YA,44a]

[YM,66b]

Ben kitāblarda oқumuş bulmışam¹⁰
Yoқ gümānum¹¹ kim ḡaқīқat bilmişem¹²

Kim қopupdur Mekke’de uş bir nebī¹³
Қopmadı bir nīk-baḡt anuñ gibi

¹ merd u pīr : merd-i pīr TS, TB, YA

² ‘İlm ile görmüş yaşı ‘ömri dırāz TS, TB, Yİ, ‘İlm ile sürmüş yaşı ‘aқlı dırāz YA

³ ‘Ukkāni’bni Ḥamdī : ‘Ukkāni’bni Ḥamrā TS, TB, ‘Ukkāf İbni Ḥamrī Yİ

* 2252. ve 2253. beyit : -YA

⁴ Mekke’den misin : Didi Mekke’den YA

⁵ Kim Temīmī қavm misin di nesin TS, TB, Kim Temīmī қavm misin mi di nesin Yİ, Hem Temīmī қavmi misin sen nesin YM

⁶ Didi Mekke’den Қureyş ehli misin YA

* 2255. beyit : -TS, -TB

⁷ İy Temīmī sende gördüm çün nişān TS, TB, Yİ, Hem Temīmī қavmi misin di nesin YA

⁸ bin : ibn TS, TB, YA

⁹ Bir nişān kim var durur ol daḡı TS, TB, Bir nişān kim var mıdur ol daḡı Yİ, Bir nişān kim sende var mıdur daḡı YA

¹⁰ oқumuş bulmışam : oқuyup bulmışam TS, TB, oқumuş bilmişem YA

¹¹ gümānum : günāhum TS

¹² bilmişem : bulmışam YA

¹³ Kim қopupdur Mekke’den uş bir hemi YA, Kim қopupdur Mekke’den uş bir nebī YM

Bihteridür mevcūdātuñ¹ bî-gümān
Maḥlūqātuñ serveri oldur² hemān

2260 Evliyā vü enbiyā vü aşfiyā
Cümlesi aña idiser iktidā

Yiryüzinde ol durur şāhib-ķırān
Ol durur peygamber-i āḫir-zamān

[TS,103]

Kim aña uyar ise nîk-baḫt olur
Kim ki uymaz ise key bed-baḫt olur³

Hem olısdur aña⁴ iki vezîr
Pehlevān yigit birisi biri pîr⁵

Ol yigidüñ adı üç ḫarf olısar
Ķılıcından ḫan ile yir ḫolısar

2265 Ol kühel sensin gümānum var saña
Gel kerem ḫıl ḫarnuñı göster baña

Pes Ebū Bekr ol emîrū'l-mü'minîn
Ol mübārek ḫarnımı açdı hemîn

[YİBB,68b]

Göbegi üstünde bir ḫāl-i siyāḫ
Gördi ol pîr eyledi bir dertlü āḫ⁶

Tekbîr itdi didi kim sensin hemān
Ka'be'nüñ Tañrısı ḫaḫķı bî-gümān

Dön girü benden vaşıyyetdür saña
Hem benüm daḫı⁷ selāmum vir aña

2270 Ben anuñ dînini ḫılmışam ḫabûl
Tañrı birdür ol durur ulu⁸ Resûl

¹ mevcūdātuñ : kā'inātuñ TS, TB

² serveri oldur : serveridür ol TS, TB

³ Kim aña uymaz ise bed-baḫt olur TS, TB, Yİ, Uymaz ise aña key bed-baḫt olur YA

⁴ olısdur aña : aña olısdur YM

⁵ biri pîr : yiri pîr YİBB

⁶ Gördi ol pîr eyledi bir ḫatı āḫ Yİ, YM, Gördi anı eyledi pîr dertlü āḫ YA

⁷ benüm daḫı : daḫı benüm YA, YM

⁸ ulu : kim ol YM

Ümmetiyem ol beni terk itmesün
Rûz-ı maşşerde beni unutmasun

Ben anuñ dînine ikrâr itmişem
Andan artuğ dîne¹ inkâr itmişem

[Yİ,45a]

Ger degülmişse bu resme ten za' if²
Şimdi anda olur idüm ben za' if³

[YM,67a]

Yüri git kim şimdi ol kıldı⁴ zühür
Tâ cihâmı eyleye⁵ toptolu nür

2275 Başladı vaşfın Resül'üñ söyledi*
'Aklı irdügince⁶ takrîr eyledi

Kâmetin yüzün ayağın ellerin
Fehm idebildükçe didi her birin

Muştafa'dan her kişi⁷ kim söyledi
Fehm idebildüğünü şerh eyledi⁸

Yoğsa⁹ kim bilür kemâlini anuñ
Göz mi görür yâ cemâlini anuñ

Ben didüm dir bu didüğün iy ulu*
Ol benüm yârum nişânıdır kamu

2280 Bu didüğün kişi oğlandan benüm
Ol 'azîz dostum durur candan benüm

Şerh idemedün kemâlini anuñ
Görmemişsin sen cemâlini anuñ

¹ dîne : dînden TS, TB, Yİ, YA

² Olmasaydı ger bu resme ten za' if TS, TB, Ger degül imişsem idi ben za' if YA

³ Şimdi anda otururdum ben za' if TS, TB, Şimdi anda olur idüm ben harîf YA

⁴ kim şimdi ol kıldı : ol şimdi kılmışdur YA

⁵ eyleye : eyledi TS, TB, Yİ, YA

* 2275. beyit : -Yİ

⁶ 'Aklı irdügince : İrdügince 'aklı YA

⁷ kişi : neyi YM

⁸ Fehm ü idrâki kadar şerh eyledi TS, TB

⁹ Yoğsa : Yoğsa TS, TB

* 2279., 2280. ve 2281. beyit : -TS, -TB, -Yİ, -YA

Hem Muḥammed İbni ‘Abdu’llāh adı
Ceddi ‘Abdü’l-Muṭṭalib eyle ḳodı

Günde niçe dürlü andan mu‘cizāt
Zāhir olur ḥall ider hem¹ müṣkilāt

[YA,44b]

[YİBB,69a]

Çün işitdi ol keşîş işbu² sözi
Āh ḳıldı yaş ile³ ṭoldı gözi

2285 Hem didi ağlayu ağlayu ṭaṅa⁴
Varmağa olaydı bir çārem aṅa⁵

Ol mübārek yüzini görse idüm⁶
Ḥāk-i pāyin gözüme sürse idüm⁷

İlle şimdi bir ḳaşidem var saṅa
Vireyüm medḫi durur ilet aṅa

[TS,104]

‘Āşıḳıyam bendesiyem ol nebî⁸
Ümmetiyem⁹ ḳılsun ol maḳbül beni

Yüz çevirdüm cümleden uydum aṅa
Evvel āḫir tā ebed öñden şoṅa

2290 Ben aṅa irmeḡe¹⁰ çārem yok durur
Ol nebî aṅsun ki¹¹ luṭfi çok durur

[YM,67b]

Yatma bunda devletüñ uyandı dur¹²
Tā ebed nürdan çırāḡuñ yandı dur¹³

¹ hem : çok TS, TB, Yİ, YA

² işbu : hem bu YA

³ Āh ḳıldı yaş ile : Āh ḳıluben yaşla YA

⁴ Didi ağlayu ağlayu n’olaydı Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Varmağa bir çārem olaydı aṅa TS, Benüm varmağa bir çārem olaydı Yİ, YM, YİBB, Anda varmağa bir çāre olaydı YA

⁶ Mübārek yüzini birkez göreydüm Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Gözüme ḥāk-i pāyini süreydüm Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ nebî : beni YM, YİBB

⁹ Ümmetiyem : Ümmeti kim Yİ

¹⁰ irmeḡe : varmağa TS, TB

¹¹ Ol nebî aṅsun ki : Ol nebîdür aṅsun YM, Ol beni aṅsun ki YİBB

¹² dur : ṭur TS, TB, Yİ, YA, YM

¹³ dur : ṭur TS, TB, Yİ, YA

Yüri iriş¹ da‘ vete başladı ol
Varduğuñ dem² da‘ vetini kıl kabül

Ümmeti ol kıl dīnini ihtiyār³
Her dü-‘ ālemde olasın bahtiyār

Sen vezīri yār-ı ġārı olasın
Cān u dilden doğrı yārı olasın

2295 Tā kıyāmet durduđınca⁴ rūzigār
Huřbelerde aduñ ola yādigār

Yidi göklerde aduñ Şiddik ola
Haķķ saña Rıdvānını rūzī kıla

Ol gidicek sen yirinde қalasın
Haķķa yirinde⁵ halife olasın

Yüri andan yigrek işüñ yoķ durur⁶
Bil ki ‘ aşıkları anuñ çoķ durur⁷

Pes Ebū Bekr oradan döndi hemān⁸
Dağı ayruķ durmadı oldu revān

2300 Çünki geldi Mekke şehrine yaķın
‘ Utbe’ye uğradı evvel ol⁹ hemīn

[YİBB,69b]

Ol¹⁰ Ebū Bekr’i göricek söyledi
N’oldı yārüñe bilür misin didi

[Yİ,45b]

Da‘ va kılır dir ki ben peygamberem
Cümle ‘ ālem ehline ben rehberem¹¹

¹ Yüri iriş : Tiz iriş kim YA

² Varduğuñ dem : Varduğuñ an TB, Varduğuñdan YA

³ Ümmeti olğıl dīnin kıl ihtiyār YA, Ümmeti olğıl dīnini itgil ihtiyār YM

⁴ durduğunca : turduğınca TS, TB, Yİ, YA

⁵ Haķķa yirinde : Dağı haķķa hem YA

⁶ Yüri var andan yig işüñ yoķ durur YM

⁷ Bil ki aña ‘ aşık olan çoķ durur YA

⁸ Pes Ebū Bekir döner andan revān YA

⁹ evvel ol : evvelce YM

¹⁰ Ol : Pes YM

¹¹ ehline ben rehberem : haķķına ben serverem TS, TB, Yİ, YA

Ol yüce Tañrı felekden gönderür
Cebra'ıl her dem baña vaħy indürür

Çün işitdi döndi¹ ol Şiddik aña
Didi yā ' Utbe ne direm gör² saña

2305 Hiç küçücükden Muħammed'den yalan
Var mıdur işitdügün di sen heman³

Didi hergiz biz işitmedük yalan
Andan aña kılmaduğ⁴ hiç bir gümān

[YA,45a]

İlle şimdi söyledügi söz bize⁵
Kıatı düşvār geldi direm uş size⁶

[YM,68a]

Kim inanup taşdik iderse aña
Biz yalancıdur dirüz direm saña

Kim yalancıdur dise bī-şekk dirüz
Ol yalancıdur senün⁷ girçek dirüz

2310 Var ögütütle ' aqlını devşürsün ol
Yoħsa kılmaz işbu ħalk anı kabül⁸

[TS,105]

Yoħsa ol gitsün aramızdan ırak⁹
Ne kılırsa kılsun ol bizden ırak

Yoħsa fitne kıparur kim şerr düşer
Ceng olur cānlar gider başlar düşer

Kendünün başcuğazı daħı gider
Baş gidicegez bu da' vāyı nider¹⁰

¹ döndi : didi YA

² gör : ben YA

³ sen heman : baña sen TS, TB

⁴ Andan aña kılmaduğ : Kılmaduğ andan daħı YA

⁵ bize : baña YA

⁶ direm uş size : uş direm size TS, TB, Yİ, uş direm saña YA

⁷ senün : seni TS, TB, sözüñ Yİ

⁸ Yoħsa kılmaz ħalk anı şimdi kabül YA

⁹ Yāħud olsun ol aramızdan ırak TS, TB, Yoħsa gitsün aramızdan çün ırak Yİ, YA, Yoğ ise gitsün aramızdan ırak YM

¹⁰ Pes gidicegez bu da' vāyı nider TS, TB, Baş gidicek bu da' vāyı kim nider Yİ, Baş gidicek daħı da' vāyı nider YA

Çün işitdi dınmadı¹ Şıddıķ hemān²
Geçdi gitdi ille oldı şādumān³

2315 Vardı ive çözdiler çün yüklerin⁴
Sürdi peygamber atına dek hemīn⁵

Vardı gördi yalıñuzca Muştafā
‘Uzlet itmiş şöyle tenhā hoş şafā

İvine girmiş oturur hoş emīn
Ol Hādıce’yle ‘Alī ile hemīn⁶

[YİBB,70a]

Pes didi kim yā abībī ne sebeb⁷
Kim⁸ ureyş avmini terk itdūñ ‘aceb

Yüz çevirmişsin avümlerden daı
Sizden olar hem siz olardan daı⁹

2320 avmleriyle¹⁰ terk idüben şöhbeti
İhtiyār itdūñ niçün bu ‘uzleti

Hem Resūlu’llāh didi iy yār-ı ğār¹¹
Toğrı ardaşum muţābıķ dost-ı dār¹²

Hāķķ Te‘ālā avm arasından beni
Maşşüş eyledi nübüvvetle Ğanī¹³

Hem buyurdı da‘vet idem bunları^{14*}
Tevhıde yol gösterem azgunları

¹ dınmadı : dönmedi TS, tınmadı TB

² Çünkü Şıddıķ ‘Utbe yanında revān YA

³ Çıkdı gitdi illā gönölü şādumān YA

⁴ Vardı eve çözdiler hod yüklerin TS, Geldi eve çünkü çözdü yüklerin YA, Vardı eve çözdü çünkü yüklerin YM

⁵ Geldi peygamber atına ol hemīn YA

⁶ Ol Hādıce ile ‘Alī bil hemīn TS, TB, O Hādıce ile ‘Alī bile hemīn Yİ, O Hādıce ‘Alī bilece hemīn YA

⁷ ne sebeb : ne ‘aceb YA

⁸ Kim : Bu TB, Ol YA

⁹ Sizden anlar hem siz anlardan daı TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ avmleriyle : Anlar ile TS, TB, avmiñile YA

¹¹ Resūlu’llāh dir iy yār-ı muvāfıķ Yİ, YA, Resūlu’llāh didi iy yār-ı muvāfıķ YM, YİBB

¹² Ki toğrı ardaş iy dost-ı muţābıķ Yİ, YA, İy doğrı ardaş iy dost-ı muţābıķ YM, YİBB

¹³ Maşşüş itdi hem nübüvvetle Ğanī TS, TB, Maşşüş itdi nübüvvet ile Ğanī YA, Maşşüş itdi nübüvvetle ol Ğanī YM

¹⁴ idem bunları : idem anları YA, iddüm bunları TS, TB

* 2320. beyit : -TS, -TB

Haqq Te'ālā birliğinden söyleyem*
Bunlara her dem naşihat eyleyem

[YM,68b]

2325 İmdi ben bunları da' vet kıloram
Haqq'a oquram naşihat kıloram

Kim¹ hidāyet Tañrı'nuñdur ol virür
Her kime kılsa ' ināyet ol kılor

[Yİ,46a]

Ben didüm atam anam qurbān saña
Nicedür bu da' vetüñ digil baña²

Didi evvel bu³ şanuqluq viresin
Tañrı bir⁴ her yirde hāzır göresin⁵

Tañrı birdür dağı Tanrı yoq durur⁶
Zātı bir durur şifātı çoq durur⁷

2330 Hem şanuqluq viresin kim ben qulı
Virügüm bu⁸ halka gösterem yolu

[YA,45b]

Hem qulıyam hem Resül'i ben anuñ
Di ki şimdi nicedür fikrüñ senüñ⁹

Ben didüm kim¹⁰ yā Muḥammed şekk degül
Mu' cizātı var kimüñ oldı Resül¹¹

Haqq Te'ālā nicesi mu' ciz saña
Qıldı erzānī anı göster baña¹²

* Bu beyitin 1. mısrası ile 2. mısrası TS, TB, Yİ, YA'da yer değıştirmiştir.

¹ Kim : Hem YA

² Dimedüñ bu da' vetüñi di baña TS, TB, Dimedüñ bu da' vetüñ digil baña Yİ, Dimedüñ bu da' veti digil baña YA

³ bu : bir Yİ, YA

⁴ Tañrı bir : Tañrı'yı TS, TB, Yİ, YA, YM

⁵ göresin : bulasın YA

⁶ Tañrı birdür andan artuq Tanrı yoq YA

⁷ Zātı bir durur şifātı dağı çoq YA, Dağı bir durur şifātı çoq durur YM

⁸ Virügüm bu : Virüpdı kim YM, YİBB

⁹ Didi kim şimdi nice fikrüñ senüñ YA

¹⁰ kim : ki Yİ, YA, YM

¹¹ Mu' cizātı var kim oldırsa Rasül YA

¹² Qıldısa erzānī göstergil baña TS, TB, Yİ, Qıldı ise erzānī göster baña YA

Pes Resūlu'llāh didi iy doğru yār
Ol¹ delāletler senūñ qatūnda var

[TS,106]

[YİBB,70b]

2335 Hem daḡı ḡucet durur ol bil saña²
Ben didüm kim ol nedür digil baña

Didi qanı Şām ilinde gördüğüñ
Düşde şol deryā içine girdüğüñ³

Şol qarañulıq ki gördüñ bu cihān
Toptolu idi zemīn ü āsumān⁴

Ḥaqq Te'ālā anı zā'ıl eyledi
Saña rāhib ta'birini söyledi

Didi peygamber qopısar bir ulu
Aña uyasın olasın baḡtulu

2340 Hem Yemen ilinde iken iy ulu
Şol fülān vādīde olduñ uyḡulu

Nāgehān bir ün gelüp qulaḡuña
Hātif uyardı ne didi ol saña⁵

[YM,69a]

Hem Yemen'de gördüğün ol pīr⁶ saña
Ne vaşıyyetler didi ol dostuña⁷

Qanı saña ol⁸ qaşīde virdüğü*
Ol ulu ruhbān bu dīne girdüğü

Qanı anuñ bize virdüğü selām
Hem getür ol medḡi oḡuḡıl tamām

¹ Ol : O TS, TB

² Hem daḡı ḡucetdür ol bilgil saña YA

³ Düşde deryā içine hem girdüğüñ TS, TB, Düşde ol deryā içine girdüğüñ Yİ, Düşde ol deryā içinde hem gördüğüñ YA

⁴ zemīn ü āsumān : zemīn tā āsumān Yİ

⁵ ne didi ol saña : ne didiydi saña YA

⁶ ol pīr : ruhbān TS, TB

⁷ dostuña : dün saña TS, TB, tüt saña Yİ, YA

⁸ saña ol : ol saña YA

* 2343. beyit : -YM

- 2345 Kani ol pîr ağladuğı zâr u zâr
Gözlerinüñ yaşı olup cüy-bâr¹
- Ger za' iflûk mâni' olmasa aña
Senden öñdin gelmiş idi ol baña
- Ben didüm kim yâ Resûlu'llâh saña*
Kim didi bu sözleri öñden şoña
- Dimemişem kimseye hiç ben² bunı
Kimden işitdüñ baña sen di³ bunı
- Pes Resûlu'llâh didi kim Cebra'îl⁴
Didi bu sözleri baña şöyle bil⁵
- 2350 Kim⁶ geçen mürsellere gelmişdür ol
İmdi gel bu da' veti sen kı l kabûl
- Çün Ebû Bekr işidür bunı⁷ hemân
Hağ nebîsin didi dağı yok gümân⁸

[Yİ,46b]

[YİBB,71a]

Toğrı dînüñ didi ikrâr eyledi⁹
Put dîninden döndi inkâr eyledi¹⁰

Hem şehâdet sözlerini söyledi
Dutdı¹¹ elin öpdi bî' at eyledi

¹ cüy-ı bâr : cüy-ı gâr YM

* 2347. beyit : -YM

² hiç ben : ben hiç YM

³ sen di : di sen TS, Yİ, YA, YM

⁴ Pes Resûl didi ki didi Cebra'îl Yİ

⁵ İşbu sözleri baña sen şöyle bil TS, TB, İşbu sözleri baña sen söyle bil Yİ, Didi baña işbu sözi şöyle bil YA, Didi Cebra'îl sözleri kim şöyle bil YM

⁶ Kim : Hem YA

⁷ işidür bunı : işitdi dir YA

⁸ Hağğ nebîsin didi yokdur bî-gümân TB, Hağğğ nebîsin dağı yokdur gümân Yİ, Hağğğ nebîsin yâ Resûlu'llâh c' ayân YA

⁹ Hağğğdur dînüñ didi ikrâr eyledi TS, TB, Didi hağğğdur dînüñ ikrâr eyledim YA, Hağğğğdur dînüñ didi ikrâr eyledi YM, YİBB

¹⁰ döndi inkâr eyledi : döndüm inkâr eyledim YA

¹¹ Dutdı : Döndi TS, TB, YM

[YA,46a]

Didi mālī başı cānı terk idem¹
Bozmayam ayruḡ bu dīni² berk idem

2355 Öpdi çoçdı pes Resūlu'llāh anı
Didi baña³ Ḥaḡḡ vezīr itdi seni

Pes du' ā kıldı elin aldı Resūl
Ol Ebū Ṭālib evine geldi ol

Tiz buyurdı ol 'Alī'ye çekdi şu
Pes Ebā Bekr'e didi ḡusl itdi bu⁴

[TS,107]

Aldı āb-dest kıldılar bile⁵ namāz
Oldı Şiddīḡ'a hemān dem keşf-i rāz

Ḥurrem oldı Muştafā key⁶ şādumān
Bu ḡaber küffāra çün irdi hemān⁷

2360 Hem Ebū Bekr'ün ḡavümleri daḡı*
Çün⁸ işitdiler bu sözi iy aḡı

[YM,69b]

Ḳatı geldi cümlesi ḡışm eyledi
Her biri bir dürlü herze söyledi

Didiler öldürmeyince siz bunı⁹
Daḡı iş ile başamazsınız bunı¹⁰

Başladı bir bir belürdür işini
Hā çekelüm mi¹¹ bunuñ teşvīşini

¹ Didi başumla cānumı terk idem YA

² ayruḡ bu dīni : bu dīni ayruḡ YA

³ baña : aña TB

⁴ ḡusl itdi bu : ḡusl it eyu Yİ, ḡusl it itdi o YM

⁵ bile : anda YM

⁶ key : çün YM

⁷ çün irdi hemān : çün oldı 'ayān TS, TB, Yİ, YA, irdi pes hemān YM

* Bu beyitten sonra YM'de aşıḡıdaki beyite yer verilmiştir.

Ḳanı saña ol ḡaşıde virdüḡi

Ol ulu ruhban bu dine girdüḡi

⁸ Çün : Kim TS, TB, Yİ

⁹ bunı : anı YM

¹⁰ ḡayrı iş ile başamazsınız bunı TS, TB, Daḡı işle başamazsınız siz anı YM

¹¹ mi : biz YA

‘ Abduraḥmān geldi ardınca yine¹
Ol daḥı iḥlāş ile girdi dīne²

2365 Kim Yemen’de³ ol daḥı varmış idi
Ol mübārek pīri ol görmüş idi

Dimiş idi Muştafā vaşfın aña
Uy⁴ sa‘ ādet bulasın öñden şoña

Ol durur peygamber-i āḥir-zamān
Nīk-baḥtdur aña uyan yok gümān⁵

Kim ki uymaz⁶ olısar baḥtı kara
Düşüben ḥasret ile yana nāra⁷

[YİBB,71b]

Ammā ‘ Oşmān İbni ‘ Affān ol ‘ azīz
Didi bir ḥālum⁸ var idi key temiz

2370 Ol kehānet ‘ ilmini bilür idi
Daḥı ‘ ilmüñ da‘ vasıñ kıılır idi

Bir gün anı görmege vardum aña
Bir ḫaşıde söylemiş şundı baña⁹

Muştafā’yı anda ḥoş¹⁰ medḥ eylemiş
Hem anuñ mürselligini söylemiş

Hem ben anuñ iki kızın alduğum¹¹
Hem güyegüsi vezīri olduğum

Bu ne söz didüm didi kim durmağıl¹²
Var Muḥammed ḫatına oturmağıl

¹ Geldi ardınca ‘ Abdu’r-Raḥmān yine YA

² dīne : yola TB

³ Kim Yemen’de : Hem Yemen’de YA, Kim Yemen’e YM

⁴ Uy : Ol TB, Hem YA

⁵ Nīk-baḥt olur uyan yokdur gümān TS, Nīk u baḥt olur uyan yokdur gümān TB, Nīk-baḥtdur ana uyan yok gümān Yİ, Nīk-baḥt olur ḫabul idüp uyan YA, Nīk-baḥtdur aña uyan bī-gümān YM

⁶ Kim ki uymaz : Kim uymazsa YM, YİBB

⁷ Düşüben ḥasretle yana hem nāra YA

⁸ ḫālum : ḫālam TS, TB, Yİ, YA, ḫāluñ YM

⁹ baña : aña YM

¹⁰ ḥoş : çok YA

¹¹ Ben anuñ iki kızını alduğum TB

¹² Bu ne sözdür didi kim sen ḫurmağıl YA, Bu ne sözdür didüm didi ḫurmağıl YM

2375 Da' vetini kıl kabûl alğıl elin
Emrine olğıl muṭî' varğıl yolın¹

Kim² Muhammed dođrı³ sözlüdür yağın
Hağ durur hağ bil ki getürdüği dîn

[Yİ,47a]

[YA,46b]

[YM,70a]

İşı günden güne yücelür müdām
Kim ḥabību'llāhdur ol ḥayru'l-enām⁴

Benden işit var⁵ dînine gir anuñ
Mertebeñ 'ālî olısdurdur senüñ

Hem aduñ āfāk içinde bil yađın⁶
Yidi iklîmde emîrû'l-mü'minîn⁷

2380 Hem ḥalîfesi olısdarsın anuñ⁸
Huṭbelerde oğuna aduñ senüñ

[TS,108]

Göñlüme bu söz benüm⁹ kâr eyledi
Put dîninden döndi inkâr eyledi

Ḳalmadı göñlümde dağı hîç gümān
Vardum andan pes revān oldum hemān¹⁰

Muṣtafā'ya uğradum Şiddîk ile¹¹
Kim gelürmiş baña ikisi bile¹²

¹ varğıl yolın : tutđı yolın Yİ, varğıl hemîn YA

² Kim : Ol YA

³ doğrı : toğrı TS, TB, Yİ, YA

⁴ Hem ḥabību'llāh odur ḥayru'l-enām YA, Kim ḥabību'llāh durur ḥayru'l-enām YM

⁵ Benden işit var : Sözümi işit YA

⁶ Hem aduñ dünyādađı olur yağın TS, TB, Hem aduñ āfāk içinde olur yağın Yİ, YM, YİBB

⁷ Hem yedi iklîmde Mîre'l-mü'minîn TS, TB

⁸ Hem ḥalîfesi vezîri olırsın YA

⁹ bu söz benüm : imdi bu söz YA

¹⁰ Ṭurdum andan pes hemān ol dem revān TS, TB, Ṭurdum andan pes hemān oldum revān Yİ, Ṭurdum andan pes revān oldum revān YA

¹¹ Muṣtafā ile gelür Şiddîk bile YA

¹² Gelür imiş baña ikisi bile YA

Muṣṭafā'ya ben selām virdüm hemîn¹
Didi yâ 'Osmân işitdün mi yakîn²

2385 Kim saña hâluñ³ naşihat eyledi
Gör ki nice doğru sözler söyledi⁴

[YİBB,72a]

Olmağıl şimdi⁵ muhâlif sen aña
Hem Haqq'a olma muhâlif hem baña

Olacağdur saña hep didügi ol
Gel bu İslâm dînin imdi⁶ kıl kabûl

Döndi⁷ Şiddik didi yâ 'Osmân saña
Bir su 'âlüm var cevâb virgil baña⁸

İşbu dîni kim getürdi bu Resûl
Da' vet itdi ben anı⁹ kıldum kabûl

2390 Var mıdur şekkün buña¹⁰ bâtil mıdur
Fikr kıl bu haqlığa kabîl midür¹¹

Ya' ni¹² şol dîn kim duta geldün anı
Ya' ni şol ata dedeler dînini¹³

Taş durur ki ne görür ne işidür¹⁴
Nice Tañrı'dur ki¹⁵ âdem işidür

Küllî âdem düzer anuñ hey 'etin¹⁶
Ellerin ayağların hem şüretin

¹ Muṣṭafā'ya pes selām virdüm hemîn TS, TB, Yİ, Muṣṭafā'ya uğradum virdüm selām YA

² yakîn : kelâm YA

³ Kim saña hâluñ : Kim saña hâleñ TS, TB, Yİ, Hem saña hâleñ YA

⁴ Gör nice doğru söz idi söyledi YA

⁵ şimdi : imdi TS, TB, Yİ, YA

⁶ dînin imdi : dînini hem Yİ

⁷ Döndi : Tutdı TB

⁸ baña : aña YA, YİBB

⁹ ben anı : ol beni YA

¹⁰ şekkün buña : buña şekkün YM

¹¹ Fikr kıl bu haqlığa kabîl midür TS, TB, Fikr kıl kim horlığa kabîl midür YA

¹² Ya' ni : Dağı TS, TB, Yİ, YA

¹³ Ya' ni şol kim ata dede dînini TS, TB, Ya' ni kim şol ata dede dînini Yİ, YA

¹⁴ Bir pare taşdur ne görür ne işidür Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁵ Nice Tañrı'dur ki : Nice Tañrı'dur YA, Nice Tañrı'dur kim YM, YİBB,

¹⁶ Küllisin âdem düzer anuñ hey 'etin YM, Küllî âdem düzer anuñ heybetin YİBB

[YM,70b]

Var mıdur bunda gümānuñ¹ iy ulu*
Kim bu bāṭıl herze durur qayğulu

2395 Doğrı söyledüñ didi ‘ Oşmān hemān
Şundi öpdi ol Resūlu’llāh elin

Bī‘ at itdi hoş müsülmān² oldı ol
Şıdķ u ihlāş ile imān buldı ol

Pes Resūlu’llāh öpüp qoçdı anı
Hurrem oldı toldı nūr cānı teni³

Pes buyurdı ğusl idüp kıldı namāz
Döndi bāṭıldan Hāķ’a kıldı niyāz

Hem imān nūr ile göñli toldı hoş⁴
Müsümānlarda bişinci oldı uş⁵

[YA,47a]

2400 Ammā Ṭalḥa İbni ‘ Abdu’llāh daḥı
Kim Ebū Bekr’e olur ibni aḥī⁶

Çün Ebū Bekr’üñ müsülmān olduğın
Ol işitdi put dīnin terk kılduğın⁷

[Yİ,47b]

Qatı geldi aña didi varayum⁸
Girçek ise anı iki yarayum

[YİBB,72b]

Pes kılcın kuşanup oldı revān
Çün Ebū Bekr evine vardı hemān⁹

¹ bunda gümānuñ : gümānuñ aña YM

* 2394. beyit : -TS, -TB

² müsülmān : müsümān TS, TB, Yİ, YA, YM

³ cānı teni : her bir yanı TS, TB, ile cānı YA

⁴ Heman imān nūr ile göñli toldı Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Müsümānlar bişincisi ol oldı Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ olur ibni aḥī : ol idi ibn aḥī YM, olurdu ibn aḥī YİBB

⁷ dīnin terk kılduğın : dīnin terk itdüğün TS, TB, dīnin terk itdüğün Yİ, dīninden döndüğün YA

⁸ Qatı geldi didi aña varayum TS, TB, Yİ, Qaķdı didi aña şimdi varayum YA

⁹ Ebū Bekr’üñ evine geldi hemān YA

Kaçıyuban hışm ile didi aña¹
N'oldı saña gitdi 'aqluñ di baña

[TS,109]

2405 Kim varup bir cādūya aldanasın
Sen anuñ sihrini² girçek şanasın

Bu ebā ecdād dīnini qoyasın
Pes varasın bir yetīme uyasın

Ol didi kim bu ebā ecdād dīni³
Di baña kimüñ dīni durur anı⁴

Ṭalḥa didi Lāt u 'Uzzā'nuñ dīni⁵
Kim duta geldi ebā ecdād anı⁶

Ol didi kim Lāt u 'Uzzā kim durur
Dünyede anlar neye⁷ ḥākim durur

2410 Ṭalḥa didi Tañrı'nuñdur kızları⁸
Didi řıddıķ kim toğurdı bunları⁹

[YM,71a]

Ṭalḥa didi¹⁰ 'āciz oldum bir cevāb
Bulmazam kim virem oldum ḥarāb¹¹

Biz bu sözi söyleşür iken 'Alī¹²
Geldi řıddıķ didi aña yā velī¹³

Ṭalḥa eydür¹⁴ Lāt u 'Uzzā Tañrı'nuñ
Kızlarıdur fikrini görgil bunuñ¹⁵

¹ Kaçıyup hışm ile didi kim aña Yİ, YA

² sihrini : sihrine YM

³ Ol didi bu ebā ecdād dīni Yİ, Ol didi bu ebā ecdād dīnini YA

⁴ Di baña kimüñ durur dīni anı Yİ, Di baña kimdür dīnin āyini YA

⁵ Ṭalḥa didi Lāt u 'Uzzā dīni YA

⁶ Kim duta geldüñ ebā ecdādını TS, TB, Kim duta geldüñ ebā ecdād anı Yİ

⁷ neye : kime YA

⁸ Ṭalḥa ider Tañrı'nuñ ol kızları TS, TB

⁹ bunları : anları Yİ, YA, YM

¹⁰ didi : ider TS, TB, Yİ

¹¹ Bilmezem virem ki oldum ben ḥarāb TS, TB, Bulmazam ki vireyüm aña cevāb YA

¹² söyleşür iken 'Alī : söyleşürken ol 'Alī YA

¹³ didi aña yā velī : aña didi yā velī TB, didi aña ol velī YM

¹⁴ eydür : ider TS, TB, dir ki YA

¹⁵ bunuñ : anuñ YM

Şāh-ı Merdān didi hāşā söz degül
Hāḳḳ'ı bilgil kim münezzeh durur ol

2415 Diñleyen zālīmle müfsidler sözün¹
Nice bilsün Hāḳḳ'ı bilmez kendüzün²

‘Avret oğlandan münezzehdür İllāh*
Yoḳ şerīki bir durur ol Pādişāh³

Putlaruñ kimdür anası di baña⁴
Tañrı’nuñ kızları dirsın çün aña

Ṭalḥa eydür⁵ ben ḳatı oldum ḥacil
Söz bulamazam diyem oldum zelil⁶

Pes Ebū Bekr’e didüm yā ibn aḥī
Bil müsülmān oluram⁷ uş ben daḥı

[YİBB,73a]

2420 Kim Muḥammed dīni dindür ḥaḳ durur⁸
Ḳalması şüphem daḥı muṭlaḳ durur⁹

Pes ‘Alī ile bile olduḳ revān¹⁰
Muştafā ḳatına çün varduḳ hemān¹¹

Ol Resūlu’llāh güldi yüzüme¹²
Gülmesinden nūr ṭoldı özüme¹³

Pes ‘Alī didi ki Ṭalḥa yā Resūl
Geldi Ḳur’ān diñlemege sizden ol

¹ Bu zālīmler bu müfsidler sözünden Yİ, YA, Bu zālīmler bu mülḥidler sözünden YM, YİBB

² Ne bilsün Hāḳḳ'ı bilmez kendüzünden Yİ, YA, YM, YİBB

* 2416. beyit : -TS, -TB

³ Yoḳ durur şerīki birdür Pādişāh YM

⁴ Bunları kim didi anı di baña YA, Putlaruñ kimdür atası di baña YM

⁵ eydür : ider TS, TB

⁶ Söz bulamazam diyem oldum ḥacil YA, Daḥı söz bulamadum ol dem delil YM

⁷ müsülmān oluram : müsülmān oldum YA

⁸ Kim Muḥammed dīni dīn-i ḥaḳḳ durur TS, TB, Yİ, Ol Muḥammed’uñ dīni hem ḥaḳḳ durur YA, Kim Muḥammed dīni muṭlaḳ ḥaḳḳ durur YM

⁹ muṭlaḳ durur : girçek durur YM

¹⁰ Pes ‘Alī ile olduḳ revāne YM

¹¹ Muştafā ḳatına varduḳ biz hemān TS, TB, Muştafā ḳatına varduḳ çün hemān Yİ, Resūl ḳatına varduḳ hemāne YM

¹² Resūlu’llāh bakup yüzüme güldi Yİ, YA, YM, YİBB

¹³ O gülmekden içüm nūr ile ṭoldı Yİ, YA, YM, YİBB

Başladı Ƙur'ân'a peygamber hemân
Oğıdı bir niçe āyet ol zamân

[YA,47b]

2425 HâƘƘ Te'ālâ birliğin ululığın
Yirde gökde dâ'imâ ıolulıđın¹

Çün işitdi ağladı Ʀalha hemân
Didi ayruğ ıalmanı dahi ğümân²

[Yİ,48a]

Barmağın ıaldurdu ikrâr eyledi
Hoş Şehâdet sözlerini söyledi

[YM,71b]

Pes gelüp aldı Resûlu'llâh elin³
Öpdi bi'at itdi Őıđı ile yađın⁴

[TS,110]

Dönmeye ayruğ giderse cân u baş⁵
'Avret oğlan mâl u mülk rızı u ıumâŐ⁶

2430 Düşman ile ceng idem olduğça cân
Tâ tenümde bir nefes ıalduğça cân

Pes Resûlu'llâh buyurdu ğusl ide⁷
Hem ıonın yuya necâsetler gide

Ʀalha'nuñ çünküim müsülmân⁸ olduğın
Bildirdi kâfir put dînin terk ıılduđın⁹

Ol Resûlu'llâha key hışm itdiler^{10*}
Her biri ğöñlinde bir kîn dutdılar

¹ ıolulığın : ululığın TS, TB

² Dahi ayruğ ıalmanı aŐlâ ğümân TS, TB, Didi ayruğ ıalmanı bende ğümân YA

³ Pes gelüben ol Resûlu'llâh elin YA

⁴ yağın : hemân TB, Yİ, YA

⁵ Dönmeye ğayırdı giderse cân u baş Yİ, Dönmeye ayruğ giderse baş u cân YA

⁶ 'Avret oğlan mâl u mülk ü hânüman Yİ, YA

⁷ Pes buyurdu Resûlu'llâh ğusl ide Yİ

⁸ çünküim müsülmân : çünküim müsülmân TS, TB, Yİ, YA, çünkü müsülmân YM

⁹ ıılduğın : itdüğin Yİ

¹⁰ Ol Resûle key ıatı hışm itdiler YM

* TS, TB, Yİ ve YA'da bu beyit ile 2434. beyit yer deđiŐtirmiŐ.

Rāvi eydür çün Ƙureyş uluları
Gördiler oldı müsülmān oları¹

2435 Her birisi ol puta taparlara*
Serzeniş iderler oldı anlara²

Çünki dirler bir taşā niçün tapar³
Eli dutmazuñ ayağını öper⁴

Gözi görmezüñ önünde key yüzi⁵
Nice sürersin yire baş u gözi⁶

[YİBB,73b]

Hem ne aşşı idebilür ne ziyān⁷
Nicesi Tañrı idinürsin hemān⁸

Nice ādemsiz taşā taparsıñız⁹
Bilmeyüp taş ayağın öpersiñiz¹⁰

2440 Şüret-i insānda hayvānlar mısız¹¹
‘Aqluñuz yok yohsa nā-dānlar mısız¹²

İttifāk eyledi kāfir durdılar¹³
Ol Ebū Tālib evine vardılar¹⁴

Didiler aña Muḥammed iy ulu
Gör ki nice kıldı bizi kayğulu

Başladı bu ḥalkı bir bir azdurur
Kaşd kıldı¹⁵ dīnümüzi bozdurur

¹ Gördiler oldı müsülmān anları TS, TB, Gördiler müsülmān olmış uluları Yİ, Gördiler oldı müsülmān bunları YA, Gördiler oldı müsülmān uluları YM

* 2435. beyit : -TS, -TB

² Serzenişler ider oldı anlara Yİ, Serzeniş iderlerdi anlara YA

³ Ki dirler bir taşā niçün taparsiz Yİ, YM, YİBB, Ki dirlerdi niçün taşā taparsiz YA

⁴ Eli dutmaz ayağını öpersiz Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Gözi görmez önünde yüz ü gözi, Yİ, YM, YİBB, Gözi görmez göre hem yüz ü gözi YA

⁶ Sürersiz yire yüz ü gözünüzi Yİ, YM, YİBB, Sürersin yire hem göz ü gözi YA

⁷ Ne aşşı idebilür ne ziyānı Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Nicesi Tañrı idinürsiz anı Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Nice ādemsiz taşā taparsiz Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Utanmadın taş ayağın öpersiz Yİ, YA, YM, YİBB

¹¹ Meger kim bir buluñ hayvānsıñız siz Yİ, YA, YM, YİBB

¹² Yāḥud ‘aqluñuz yok nā-dānsıñız siz Yİ, Yāḥud yok ‘aqluñuz nā-dānsıñız siz YA, YM, YİBB

¹³ İttifāk itdi kāfirler durdılar YM

¹⁴ evine vardılar : katına vardılar TS, TB, Yİ, katına geldiler YA

¹⁵ Kaşd kıldı : Kaşdı budur YA

Kendüye uymayanı nā-dān¹ şayar
Kim sözün dutmaz ise hayvān² şayar

[YM,72a]

2445 Hiç durur dir taptuğunuz³ putları
Dir put⁴ ehlidür cehennem itleri

Kendünün Tañrısını durmaz⁵ öger
Bu bizüm Tañrılarumuza⁶ söger

Sen⁷ ulumuzsın bizüm aña digil
Kim dilini dutsun aña söylegil

Yāhu⁸ çıksun gitsün aramızdan ol
Çünkü olmaz olmadı hiç bizden ol

[YA,48a]

Yā kerem kııl sen anuñla ço bizi⁹
Kim katı incidür oldı ol bizi

2450 Hürmet itmeseydiler bu¹⁰ halk saña
Şimdi anı kılmış idük¹¹ bir yaña

İy ulu lāyık görür misin bunu¹²
Kim¹³ düşe bāṭıl ola Lāt' uñ dīni

[Yİ,48b]

Hem Hübēl a' lā vü Sāf ü Nāb ile¹⁴
Bāṭıl olup şöyle varsun mı bile¹⁵

¹ nā-dān : hayvān TS, TB

² hayvān : nā-dān TS, TB

³ taptuğunuz : tapduğumuz TS, TB, Yİ, YA

⁴ Dir put : Perest TB

⁵ durmaz : turmaz TS, TB, Yİ, YA

⁶ Tañrılarumuza : Tañrımıza turmaz Yİ, TB

⁷ Sen : Pes Yİ, YA

⁸ Yāhu : Yā ki TS, TB, Yāhud Yİ, YM

⁹ sen anuñla ço bizi : anuñ ile ço bizi YA, ço sen anuñla bizi YM

¹⁰ itmeseydiler bu : itmeseydi bu Yİ, itnese idi bu YA, YİBB, itmeyeydi ol YM

¹¹ kılmış idük : kılmış idi TS, TB, YA

¹² bunu : anı YM

¹³ Kim : Hem YA

¹⁴ Nāb ile : Nāyile Yİ, YA, Nānile YM, Nāyile YİBB

¹⁵ varsun mı bile : rüsvāy mı kıla YA

[TS,111]

Üç yüz altmış Tañrı olsun mı yalan
Kendünüñ Tañrısı mı qalsun hemān¹

Pes Ebū Tālib didi olmañ melül
Ol ne dirsem sözümi qılur qabül

[YİBB,74a]

2455 Gelsün aña uş kişi göndereyüm²
İşbu işden ben anı döndereyüm³

Pes duruban⁴ gitdiler ol halk hemān
Muştafā girdi qapudan ol zamān

Pes Ebū Tālib didi iy⁵ cān-ı ‘amm
Ne belādur bu⁶ çekersin yā ne ğamm

Qo⁷ Qureyş qavmini aña bunları
Başuña üşürme bu⁸ azğunları

Anlaruñ Tañrılarını aña sen*
Kim saña bir iş iderler ise ben

2460 Qatlanımazam qopar fitne hemīn
Gel buları terk idüp olğıl emīn⁹

Ol ulular şimdi baña geldiler
Cümlesi senden şikāyet kıldılar

[YM,72b]

Didiler biz hürmet iderüz saña
Yoğsa anı kılduğ idi¹⁰ bir yaña

¹ mı qalsun hemān : qalsun mı hemān YA, YM

² uş kişi göndereyüm : üç kişi göndüreyüm YA

³ döndereyüm : döndüreyüm YA

⁴ duruban : varuban YM

⁵ iy : yā TS, TB, Yİ, YA

⁶ bu : hā YA

⁷ Qo : Bu TB, -Yİ

⁸ Başuña üşürme bu : Hem başuña üşürüp TS, TB, Başuña üşürüp bu Yİ, Başuña üşürme ol YM

* 2459. beyit : -Yİ

⁹ Gel bunları terk eyle sen ol emīn TS, TB, Gel buları terk eyle olğıl emīn Yİ, Gel bunu terk eyle olsun emīn YA

¹⁰ kılduğ idi : kılduğ idi TS, TB, kılduğ idük Yİ, kılmış idik YM

Öldürürler¹ seni oğul itmegil*
Gel kerem kııl bunı çoğıl² itmegil

Didi peygamber ki yā³ ‘ ammu düni
Kimse bugün kııla mı⁴ dünki günü

2465 Güneşi ay ya ay’ı gün ide mi
Yāhu⁵ kimse gündüzi dün⁶ ide mi

Ben nice Perverdigār’uñ emrini
Dutmayam benden mi direm ben bunı

Ḳāle’llāhü Te‘ālā ‘ Azze ve Celle:
Fe’şda‘ bimā tü’meru ve a‘ riz ‘ ani’l-müşrikîn⁷

Baña “*Fe’şda’*” diyü emr olmuş durur
Haqq Çalab’dan Cebrā’ıl gelmiş durur

Pes nicesi dutmayam bu emri ben⁸
Ger sa‘ ādet ister iseñ ‘ ammu sen

Sen dağı bu dīne nuşret eylegil
Küfri çoğıl Haqq’a da‘ vet⁹ eylegil

2470 İtmez iseñ beni vir biyān¹⁰ baña
Böyle emr itdi direm öñden şoña¹¹

[YİBB,74b]

Pes Ebū Ṭālib dönüp didi aña¹²
Sevgülüsün bu cihāndan sen baña¹³

¹ Öldürürler : Öldürür bu TS, TB

* 2463. beyit : -YA

² çoğıl : sen gel YM

³ ki yā : baña YA

⁴ bugün kııla mı : kıılamaz bugün YA

⁵ Yāhu : Yā ki TS, TB, Yāhud YM

⁶ dün : gün YİBB

⁷ “Şimdi sen sana ne emredilmişse onu *açıkça söyle*. O müşriklere aldırma.” Kur’ān, Hicr Suresi, 15/94.

⁸ bu emri ben : bunları ben YA

⁹ da‘ vet : gayret TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ vir biyān : vir sensüz TS, TB, vir biyin Yİ, YA, var beyān YM

¹¹ Yardım ider ben şıgımmışam aña TS, TB, Yİ, YA

¹² dönüp didi aña : didi cāndan baña TS, TB, Yİ, YA

¹³ Sevgülüsün iki cihāndan baña TS, TB, Sevgülüsün hem cihāndan de baña Yİ, Sevgülüsün hem cihāndan sen baña YA

Tā tenümde olduğunca bāki cān
Yardım idem saña iy cān-ı cihān

Gönlüñi hoş dut diri olduğça ben^{1*}
Sen kayırma korkmağıl hiç kimseden

[TS,112]

Çomayam üstüne² bir yaprak senüñ
Düşmanuñuñ gözine toprak senüñ

2475 Pes dönüp kardeşlerine söyledi
İy ulular bir ğarīb gelse didi

[YA,48b]

Ol şığinsa size istese meded
Lāyık olmaz kim kılasız anı red

Pes revā ola mı bu³ oğlumuzu
Kim gözümüz nūrıdur doğrumuzu⁴

[Yİ,49a]

[YM,73a]

Haqq Te‘ālā’nuñ katından geldi ol
Virbidi yiryüzine anı Resül⁵

Çoyasız aña ezālar⁶ ideler*
Bī-günah cevr ü cefālar ideler

2480 Didi anlar hāşā li’llāh biz anı
Çor mıyuz kim el uzada düşmānı⁷

Tā ki tende zerre deñlü cān ola
Düşman el urmağ buña kandan ola⁸

¹ diri olduğça ben : diri olduğça cān TS, TB, didi olduğça ben Yİ

* 2479. beyit : -YM

² üstüne : ümmetüne YA

³ bu : bir Yİ, YA, ki YM

⁴ Bu durur her demde doğrıdur sözi YA, Kim gözimiz nūrıdur doğrı sözi TS, TB, Yİ, Kim gözümüz nūrı hem doğrumuzu YM

⁵ anı Resül : kıldı kabül TS, TB, Yİ, YA, virdi Resül YİBB

⁶ aña ezālar : aña kim zūr YM, aña izālar YİBB

* 2473. beyit : -YA

⁷ Çor mıyuz el uzada düşmānını TS, TB

⁸ Düşman el urmağ baña kandan ola TS, Düşman el urmağ aña kandan ola TB, Düşman el urmağ aña kanda ola YA, Düşman el urmağ kandan ola YM, Düşman el bulmağ buña kandan ola YİBB

Dürüşelüm işini alduralum
Ölelüm yolunda hem öldürelüm

İşbu devlet farümüzdür hū bizüm¹
Tā ıyāmet ‘ ızzimüzdür bu bizüm²

Pes yirinden alkdı amza pehlevān
oş müsülman oldu geldi ol hemān³

2485 Bī‘at itdi cāndan irar eyledi
Put dininden döndi inkār eyledi

Na‘ra urdı çekdi ılıcın hemān
Didi uşda ılıç uşda baş u cān

Düşmanuñ ile yoluñda kār u zār⁴
ılayum ki aña alsun rūzigār

[YİBB,75a]

Yā Resūla’llāh melūl olma atı
Göresin olıcağaz ceng nevbeti⁵

Kim ılıcumdan yiri pür an idem⁶
Can-ı şirin yoluña urbān idem⁷

2490 urrem oldu güldi peyğamber hemīn⁸
Didi yā ‘ ammu hezārān āferīn⁹

oşnud oldu senden Allāh yā ‘ amu
Hem arām oldu saña bilgil amu

Başladı bir bir müsülman olmağā
Ehl-i küfrān ehl-i islām¹⁰ olmağā

İlle kāfırlar sögerler her biri
Bulıcağ alvet dögerler her biri

¹ hū bizüm : uyımız TS, TB, Yİ, YA

² Tā ıyāmet ‘ ızzimüz merğūbımız TS, TB, Yİ, YA

³ oş şehādet idüp oldu müsüliman YA

⁴ Düşmanuñ ile öñüñde kār u zār TS, TB, Yİ, Düşmanuñla idelüm bir kār u zār YA,

⁵ Göresin ceng olıcağ nevbeti Yİ, Olıcağaz göresin ceng nevbeti YA

⁶ Kim ılıcdan yiri pür an eyleyem TB, Hem ılıcumdan yiri pür an idem YA

⁷ Can şirin yoluña urbān eyleyem TB, Can şirinim yoluña urbān idem YA

⁸ hemīn : hemān YA

⁹ hezārān āferīn : hezārān-ı cihān YA

¹⁰ ehl-i islām : ehl-i imān TS, TB, Yİ, YA

Hem ‘ adāvet bağladılar āşikār¹
Dağı hiç kalmadı ayruğ bir medār²

[YM,73b]

2495 Gör o kāfirler o zālīm bī-vefā³
Çün kıılurlardı Resūl’e çok cefā⁴

İktidā iden Resūlu’llāh’a hep⁵
Her birinüñ çekdügi renc ü ta‘ ab⁶

[TS,113]

Ger uzanur söz yazarsam bu kitāb⁷
Çekdügi cevri ü cefā olmaz hisāb⁸

Lik diñle bir hikāyet diyeyüm⁹
İbni ‘ Abbās’dan rivāyet diyeyüm¹⁰

Geldi Aşhāb’dan birisi bir gün¹¹
Gözlerinden yaş dökilür maḥzūn¹²

[YA,49a]

2500 Çün selām virdi oturdı ağladı
Pes Resūlu’llāh ne ağlarsın didi

Ol didi kim yā Resūla’llah müdām
Bu Kureyş kāfirleri hep ḥāşş u ‘ āmm

Bizi her kanda görürlerse söger¹³
Yaluñuzca bulıcağaz hem döger¹⁴

¹ ‘ Adāvet bağladılar āşikāre Yİ, YA, YM, YİBB

² Dağı hiç kalmadı ayruğ medāre Yİ, YA, YM, YİBB

³ O kāfirler o zālīm bī-vefālar Yİ, YA, YM, YİBB

⁴ Kıılurlardı Resūl’e çok cefālar Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Resūlu’llāh kavümleri öcünden Yİ, YA, Resūlu’llāh kavümleri elinden YM, YİBB

⁶ Cefalar çekdüğini her birinden Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Uzanur söz yazarsam bu kitāba Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Ki gelmez çekdügi cevri hisāba Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Veli diñle diyayüm bir hikāyet Yİ, YM, YİBB, Veli diñle diyayüm bir hikāyet YA

¹⁰ Ki oldı İbni ‘ Abbās’dan rivāyet Yİ, YA, YM, YİBB

¹¹ Ki Aşhāb’dan birisi geldi bir gün Yİ, YA, YM, YİBB

¹² Gözünden yaş dökilür gönli maḥzūn Yİ, YA, YM, YİBB

¹³ Bize her kanda uğrarsa sögerler Yİ, YM, YİBB, Bizi kanda görürlerse sögerler YA

¹⁴ Yaluñuzca bulıcağaz dögerler Yİ, Yaluñuzca bulurlarsa dögerler YA, Yaluñuz bulıcağaz hem dögerler YM, YİBB

[Yİ,49b]

Bizi dögdükleri hîç ğam gelmedi¹
Hep kırarlarsa te'ellüm gelmedi²

Velî oda³ yaqarlar cānumuzı
Hem añarlar çünkü sen sulţānumuzı⁴

[YİBB,75b]

2505 Pes Resūlu'llāh didi olmañ melūl
Bizden öñdin geldi gitdi çok resūl⁵

Her birine çok ezālar itdiler
Dürlü dürlü çok cezālar⁶ itdiler

Ba' zısını pāre pāre kıldılar^{7*}
Ba' zısını dutup oda şaldılar⁸

Ba' zısını dırnaq ile itdiler
Ba' zınuñ başın kesüben atdılar⁹

Anlaruñ hîç biri yoldan dönmedi¹⁰
Söyledi tevĥīdi hîç incinmedi¹¹

2510 Ğam yemeñ olmañ melūl uş qaldı az
Kim olasız siz¹² cihānda ser-firāz

Hakk Te'ālā size nuşret viriser
Şarqa ğarba kılcuñuz iriser

¹ gelmedi : degüldi Yİ, YM, YİBB, degüldür YA

² Kırarlar ise dağı ğam degüldi Yİ, Kırarlarsa dağı hîç ğam degüldür YA Kırarlarsa dağı hem ğam degüldi YM, YİBB

³ Velî oda : Lik odlara TS, TB

⁴ Añarlar çünkü sen sulţānumuzı Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Bizden öñdin gördi gitdi çok rasūl Yİ, Bizden öñdin geldi gördünüz rasūl YA, Bizden öñdin dağı çok geldi rasūl YM

⁶ cezālar : cefālar YA

⁷ kıldılar : itdiler YM

* Bu beyit YA'da 2508. beyitten sonra yazılmıştır.

⁸ şaldılar : atdılar YM

⁹ Ba' zınuñ başı kesüp atdılar TS, TB, Ba' zınuñ başın kesüp atdılar YM

¹⁰ dönmedi : çıkmadı YM

¹¹ incinmedi : incitmedi YM

¹² Kim olasız siz : Kim olasız bu Yİ, Hem olasız bu YA, Kim olasız tā YM

[YM,74a]

Pes hemān ƙalkdı¹ yirinden ol Resūl²
Ka' be'den yaña yüridi gitdi ol³

Muştafa'ya cümle mü'minler uyup⁴
Şarƙ ile Bābü'ş-Şafā'ya dirilüp⁵

Anda idi ol Ebū Cehl-i la' in
Hem Ƙureyş kâfirleri bile hemān

2515 Görđi çün bunları peygamber hemān
Didi yā ƙavm siz idiñüz bî-gümān⁶

Ƙamuñuz "*Lā İlähe İlla 'llāh*" dinüz*
Hem "*Muħammedün Resūlu 'llāh*" dinüz

EBŪ CEHL-İ LA' İN İLE MEKKE ULULARI RESŪL İLE ŐERMSĀR OLDUĐIDUR

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Cümlesi ħıřm itdiler anlar hemān⁷
Durdı yirinden Ebū Cehl-i la' in

[TS,114]

Ka' be'nüñ içine girdi ol La' in⁸
Pes ƙıƙardı bir küçücük put hemān⁹

Altun ile şuvamışlardı yüzün
Hem zümürüdden düzetmişler gözin¹⁰

¹ ƙalkdı : ƙalkup YA

² ol Resūl : Muřtafa' YM

³ gitdi ol : ol şafa YM

⁴ Ƙamu mü'minler uydı Muştafa'ya Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ İrişdiler çün ol Bābü'ş-Şafā'ya Yİ, YA, İrişdiler çün ol Bāb-ı řafā'ya YM, YİBB

⁶ Didi yā ƙavm siz idiñ kim bî-gümān Yİ, Yā ƙavim dir siz idiñüz bî-gümān YA, Didi yā ƙavm siz de idiñ bî-gümān YM, Didi yā ƙavm siz eyidüñ bî-gümān YİBB

* 2516. beyit : -TS, -TB, -Yİ, -YA

⁷ Cümlesi ħıřm itdi çün anlar hemān Yİ, Cümlesi ħıřm eyledi anda hemān YA, Cümlesi ħıřm itdiler aña hemān YM

⁸ La' in : hemān YA, YİBB

⁹ küçücük put hemān : küçücek put yaƙın YA

¹⁰ Hem zümürüdden düzdilerdi kendüzün TS, Hem zümürüdden düzdiler kendüzün TB, Hem zümerrüdden düzüp durur gözin YA

2520 Öpdi yüzün gözünü yire ıodı¹
Döndi bu kez yā Muḥammed sen didi²

Dā'imā dirsın benüm Tañrum baña
Kamu nesneden yaqın önden şoña³

[YİBB,76a]

Yırde gökde her ne var ise bilür
Her ne kim olsa kamosın ol kıılır

Şüretini nicedür bilür misin
Gicede gündüzde hiç görür misin

Pes Resūlu'llāh didi kim iy delü
Her uludan Hakk Te'ālā'dur ulu⁴

[YA,49b]

2525 Kamuyı görür sözünü işidür
Anı görmek ādemüñ ne işidür

Kimse görebilmez anı şöyle kim⁵
Manzar-ı A'lā'da durur ol Kerim⁶

Hem münezzehdür muḳaddes ez-cihet⁷
Yoq durur maḥlūk gibi şüret şıfat⁸

[Yİ,50a]

Pes nicesi göriser ādem anı
İy delü ḥayvān kişi 'aqluñ kanı

[YM,74b]

Ol la'ın didi hele biz her dem uş
Kim⁹ görürüz Tañrılarumuzu ḥoş¹⁰

¹ yire ıodı : ıodı yire YA

² didi : zire YA

³ önden şoña : durur baña YA

⁴ Hakk Te'ālā her ululardan ulu YA

⁵ Anı kimse göremez sen şöyle kim YA

⁶ Manzar-ı A'lā durur hem ol Kerim YA

⁷ Münezzehdür muḳaddesdür cihetden Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Ki ḥaddü taze vü şüret şıfatdan Yİ, Ki ḥaddü madde vü şüret şıfatdan YM, YİBB, Tazelikden vü şıfatdan şüretten YA

⁹ Kim : Hem YA

¹⁰ ḥoş : uş YM

2530 Secde kıldı pes¹ yire urdı yüzün
Ol bütüñ ayağına sürdi gözin²

Yalvaruban çok tazarru^c eyledi
İy ilāhum dilerem senden didi

Bu Muḥammed ḥaḫḫına hicv eylegil
Hem³ senüñ tañrılığın söylegil

Ḥāzır imiş anda bir dīv-i la^c in
Geldi ol put içine girdi hemīn

Ol putı depretdi bir ün eyledi
Bir iki bī-hüde sözler⁴ söyledi

2535 Pes Ḳureyş kāfirleri şād oldılar
Her biri ḥandān oluban güldiler⁵

Çün bu azğunluğı peygamber görür⁶
Ḥışm ider döner yüzini dönderür⁷

Ol la^c inler durdı⁸ hep ün eyledi
Her biri bir dürlü herze söyledi⁹

İbni Mes^c üd didi ben yitdüm yaḫīn¹⁰
Ol Resūlu'llāh'ın ardından hemīn¹¹

[YİBB,76b]

Pes ridāsına yapışdum söyledüm
Bu ne ḥāldür yā Resūla'llāh didüm

2540 Döndi baña ḥışm iderek söyledi
Mü'min iken kāfir olduñ mı didi

¹ pes : baş TS, TB

² gözin : yüzün TS, TB, YA

³ Hem : Kim TS, TB, Yİ, YA

⁴ bīhüde sözler : beyhüde herze TS, TB, Yİ, beyhüde sözler YA

⁵ Her biri şādān u ḥandān oldılar TS, TB, Yİ Her birisi şād u ḥandān oldılar YA

⁶ Bunların azğunluğun peygamber görür YA

⁷ Ḥışm idüben yönünü döndürür YA

⁸ durdı : gördü TB, tırdı Yİ, YA

⁹ Her birisi herze sözler söyledi YA

¹⁰ yitdüm yaḫīn : idüm hemīn TS, TB, idüm yaḫīn Yİ, anda hemīn YA

¹¹ ardından hemīn : ardında yaḫīn TS, TB, Yİ, YA

[TS,115]

Ben didüm va'llāhi yok illā baña
Key 'aceb geldi buña kaldum taña

İşbu taşuñ yok dili görmez gözi
Bir cemāddür bu nice söyler sözi¹

Döndi iy miskīn didi baña Resūl
Dīv durur kim put içine girdi ol²

Haqq Te'ālā kılısar anı helāk
Eyleyiser hem cigergāhını çāk³

2545 Kim zirā her dīv ki yāhud ğayrı dīv⁴
Düşman oldu bir Resūl'e kıldı rīv⁵

[YM,75a]

Haqq Te'ālā tizcek öldürür⁶ anı
Tamunuñ odına şaldurur⁷ anı

Menziline vardı peygamber hemīn
Pes oturdı çıkmadı üç gün yaqīn⁸

Ol Qureyş kāfirleri şād oldılar
Her birisi bir temāşā kıldılar

[YA,50a]

Dağı artuğ oldu azğunluğları
Çün muqadder⁹ oldu mağbūnluğları

2550 Geçdi üç gün çün tamām oldu hemīn
Ol Resūlu'llāh katında mü'minīn

Dirilüp oturmuş idük kim¹⁰ hemān
Bir kişi girdi kapudan nāgehān

¹ Bir cemāddür nice söyler bu sözi YA, Bir cemāldür bu nice söyler sözi YİBB

² Dīv durur put içine çün girdi ol YM

³ Eyleyiserler cigergāhın helāk TS, TB, Eyleyiser cigergāhını çāk Yİ, İdiser anuñ cigergāhını çāk YA

⁴ Çünkü her bir dīv ki yāhud ğayrı dīv TS, TB, Kim zirā her dīv ki yāhud ğayrı dīv Yİ, Zirā her dīv ki veyāhud ğayrı dīv YA

⁵ Düşman oldılar Resūl'e kıldı rīv TS, TB, Düşman oldu bir Resūl'e kıldı dīv YA, YM

⁶ öldürür : öldürdi TS, TB, Yİ, YA

⁷ şaldurur : şaldurdu TS, Yİ, YA, yandurdu TB

⁸ yaqīn : hemīn YM

⁹ muqadder : muqaddes YA

¹⁰ idük kim : idük çün YA, idi kim YM, YİBB

Başı büyük boynı¹ uzun bir ‘ Arab
Bir qara dūlbend şarınmış key ‘ aceb

[Yİ,50b]

Hem elinde bir yalın qanlı kılıç²
Görmedük biz aña beñzer kimse hiç³

Pes selām virdi⁴ yire çökdi dizin
Öpdi peygamber elin sürdi yüzün

2555 Didi peygamber ki gök ehli misin
Yāhu⁵ yir ehli misin digil nesin

[YİBB,77a]

Yā Resūla’llāh didi pes ol⁶ hemīn
Ben yir ehliyem velī dīvem⁷ yaqīn

Nūh zamānından⁸ müsūlmān olmışam
Ümmetüñem ehl-i imān olmışam⁹

Haq¹⁰ nebīsin ben inanmışam saña
Şimdi dīvler bir haber virdi baña

Müsfiran¹¹ dīv bī-edeblik eylemiş
Put içinden¹² nice herze söylemiş

2560 Şimdi üç gün oldı anı isterem
Kim¹³ aña küstāhlıqını gösterem

Şarq u garb u berr ü baħri ben tamām¹⁴
Gezdüm uşda şimdi buldum yā imām

¹ boynı : boyı TS, TB, Yİ, YA

² qanlı kılıç : kılıç idi YA

³ Aña beñzer kimse görmemiş idi YA

⁴ virdi : virüp Yİ

⁵ Yāhu : Yā ki TS, TB, Yāhud Yİ, YA, YM

⁶ pes ol : olda YA

⁷ dīvem : direm YA

⁸ zamānından : zamānında YM, YİBB

⁹ olmışam : bulmuşam YM

¹⁰ Haq : Sen TB

¹¹ Müsfiran : Mesqadan TS, TB, Yİ, Mesqadı YA

¹² içinden : içinde TB, Yİ, YA

¹³ Kim : Hem YM

¹⁴ Şarqı garbı berr ü baħri ben tamām YİBB

İşbu kılıç ile¹ öldürdüm anı
Uş kılıcumdan akar bağıranı

[YM,75b]

Uş Şafā Merve'de düşmüşdür yatur²
Gevdesi it gibi şişmişdür yatur

[TS,116]

Baňa destür vir ki girem ol büte³
Doğrı⁴ sözler söyleyem ben ol ite⁵

2565 Pes Resūlu'llāh didi var eylegil⁶
İlle kim aduñ nedür şimdi digil

Didi Müshir⁷ İbni ' Abher'dür adum
Didi peygamber ki ' Abdu'llāh kodum

Destur aldı gitdi ol dīv yolına
Biz Resūlu'llāh ile durduq yine

Vardı peygamber Şafā vü Merve'ye
Kim Kureyş ehlini⁸ da' vet eyleye

Gördük oturmuş Kureyş uluları
Çünki peygamber göricek oları⁹

2570 Döndürüp yüzün olara söyledi
Yā kavüm siz Tañrı birdür diñ didi

Ben kulıyam hem Resūl'i muṭlaḳā^{10*}
Siz dağı ikrār iduñ dönüñ Haḳ'a

Ol kavüm cümle¹¹ hışımnaḳ oldılar
Kimisi sögdi kimisi güldiler¹²

¹ İşbu kılıç ile : Uş kılıcumla YA, Uşbu kılıç ile YM

² Uş Şafā vü Merve'de düşmüş yatur YA, YM

³ büte : puta TS, TB, Yİ, YA

⁴ Doğrı : Doğrı TS, TB, Yİ, YA

⁵ ol ite : o püte TB

⁶ Resūlu'llāh didi kim var eylegil YA

⁷ Müshir : Mührāb TS, TB, Mihr Yİ, Mihran YA,

⁸ Kim Kureyş ehlini : Kim Kureyş kavmini TS, TB, Yİ, Hem Kureyş kavmini YA

⁹ oları : anları YA

¹⁰ muṭlaḳā : Muṭfaḳā YA

* 2571. beyit : -YM

¹¹ cümle : kamu TS, TB, Yİ

¹² kimisi güldiler : kimisi tırdılar YA, kimi gülüşdiler YM

[YİBB,77b]

Pes Ebū Cehl-i la' in ıurdu hemān
Vardı getürdi putını ol revān¹

[YA,50b]

Ƙodı yire añā secde eyledi
And virdi² yine hicv eyle didi

2575 Ol müsülmān dīv puta girdi hemān
Ol putı depretdi ırğatdı revān³

Put içinden şöyle rüşen söyledi
İy Yahūdiler Naşārālar didi

Hağ nebīdür hağ nebīdür⁴ Muşafā
Hağ dīn anuñ dīni durur muṭlağā

[Yİ,51a]

Yirde gökde Tañrı bir durur hemān
İşbu putlar herzedür külli yalān

Kim ki Tañrı'dur dir ise bütleri⁵
Olısar anlar cehennem itleri

2580 İy delüler siz gelüñ uyuñ Hağ'a⁶
Din Muḥammed⁷ dini durur muṭlağā

[YM,76a]

Şarqı ğarbı dutısar durur bu dīn*
Haşre deg'in yetiser durur bu dīn

Siz dağı dönüñ Hağ'a kıırılmadıñ
Defterüñüz Ƙahr ile dürülmedin

Tekbīr itdiler müsülmānlar hemīn⁸
Durdı yirinden Ebū Cehl-i la' in

¹ Vardı getürdi yine putı revān TS, TB, Vardı getürdi putını ol zamān Yİ, YM, Vardı putını getürdi ol yağın YA

² virdi : virüben YA

³ revān : hemān TS, TB, Yİ

⁴ nebīdür : resüldür YM

⁵ Kim ki Tañrı dir ise bu putları YA

⁶ İy delüler gelüñüz uyuñ Hağ'a YA

⁷ Muḥammed : Muşafā YA

* 2581. beyit : -YA

⁸ Müslimānlar tekbīr itdiler hemīn YA

Ol putı alduruban urdı yire¹
Depdi yüzin gzini² sürdi yire

2585 Didi aldandun Muammed sirine
Yardım idersin sen anun dnine

Lt aı daı apmazam³ saa
Tarılıgun daı gerekmez baa

[TS,117]

Didi ol kfirler aa⁴ iy ulu
Bu senün Tarun meger oldu delü

Dn Muammed aına hicv eyledi
Gör ki bugün nice szler⁵ söyledi

Ol la'n didi kim ol cd durur
Tarımızu daı yoldan azdurur

[YBB,78a]

2590 Durdılar pes ol⁶ urey chilleri
Bi-edeblik eylediler her biri

Her birisi dürlü dürlü sgdiler
diler mü'minleri o dgdiler

'Utbe mel'n Muştafa'nun yüzine
Tkrr pes tkriqi döndi yine⁷

Kendünün yüzine ddi ol hemn⁸
Ps oldu yüzi kendüsi la'n⁹

Dört yaadan a aa rdiler
Semediler kimseyi h urdılar

2595 Ol Eb Bekr'i içen o dgdiler
Dgmeyene aıdılar sgdiler

¹ Ol putı aldurdu urdı hem yire YA

² yüzin gzini : yüzine gözin YA

³ daı apmazam : apmazam daı TS, TB

⁴ ol kfirler aa : ol kfirler ada YA, kfirler aa kim YM

⁵ sözler : herze YM

⁶ urdılar pes ol : Dirildiler pes YA

⁷ Tkrr tkriqi döner zine YA

⁸ Yine kendünün yüzine ddi ol TS, TB

⁹ Ps oldu yüzi kendüsi hemn Y, Necs olur yüzi kendüsi la'n YA, Telbs oldu yüzi kendüsi la'n YM

Pes Ebū Ṭālib'e irişdi haber
Geldi yitdi çağırup bir ün ider¹

Çün Ebū Ṭālib irişdi gördiler
Pes çekilüp bir yañaya durdılar

[YA,51a]

[YM,76b]

Sögdü anlara kaçığıdı söyledi
Her birine bir hücumat eyledi

Pes didi anlar² Muḥammed'den bize
Çok cefālar irdi uş dirüz size

2600 Ya sürünsin Mekke'den gitsün bunı³
Yāḥu kendü boynuna kendü qanı⁴

Ol didi Mekke bizümdür siz gidüñ
Daḥı durmañ işbu yurtdan tiz gidüñ⁵

Fitne kopdı el kılıca urdılar
Çünkü 'aқıllar bu işi gördiler

[Yİ,51b]

Ol⁶ Ebū Ṭālib qatına vardılar
Pes elin öpüp aña yalvardılar⁷

Birbirisiyle yine sulḥ itdiler^{8*}
Döndiler ulu evine gitdiler⁹

2605 Pes Ebū Ṭālib Resūlu'llāh elin¹⁰
Dutdı aldı ivine geldi hemān¹¹

¹ Geldi aytdı çağıruban ün ider Yİ, Geldi irişdi çağırup ün ider YA, YM

² Pes didi anlar : Didi anlar bu YA

³ Yā sürün bu Mekke'den gitsün anı TS, TB, Yİ, Yā sürün bu Mekke'den gitsün anı, Sür ki gitsün Mekke'den anı bize YA

⁴ Yā ki kendü boynına kendü qanı TS, TB, Yāḥud kendü boynuna kendü qanı Yİ, YM, Kendü qanı boynına dirüz size YA

⁵ işbu yurtdan tiz gidüñ : iş buradan siz gidüñ YA

⁶ Ol : Pes Yİ, YA

⁷ Elin öpüp aña çok yalvardılar Yİ

⁸ Birbiriyle yine sulḥ eylediler YA

* 2604. beyit : -TS, -TB

⁹ gitdiler : geldiler YA

¹⁰ Pes Resūlu'llāh Ebū Ṭālib ile YA

¹¹ Ṭutdı aldı evine vardı hemān TS, TB, Yİ, İvlerine geldi ikisi bile YA

Pes yarındası yine Şiddîk hemîn
Geldi peygamber kıatına ol emîn

[YİBB,78b]

Yaralu ĥasta dögülmiş şarmış ol¹
Gör neler eylediler kıavm-i cehül²

Pes Resûlu'llâh didi iy yâr-ı ġâr
Nicesin³ göñlüñi dutma teng-i târ

Ol didi sen şağ olıcağ yâ Resûl
Ben ölürsem yoluña hiç ġam degül⁴

2610 Atam anam yoluña olsun fidâ
ġam yimeğil şağ esenem⁵ ben gedâ

[TS,118]

Pes Resûlu'llâh didi şükr eylegil
Ĥaqq saña Rıdvan-ı Ekber virdi bil

Ol didi Rıdvan-ı Ekber yâ Resûl
Nice nesnedür baña bildürgil ol⁶

Didi kim yarın kıyâmet kıopucağ⁷
Ĥalk tamâmet bir yire cem^c olıcağ⁸

Evvel âĥir ĥalk dirilicek tamâm⁹
Ĥaqq tecellî idiserdür ĥalka 'âm¹⁰

[YM,77a]

2615 Bir tecellî ĥaşş idiserdür saña
Maşşer ehli kıala yüzünden¹¹ taña

Şükr idüben secde kııldı ol hemîn
Hep untdı derdini göñli ġamın

¹ dögülmiş şarmış ol : dögülmiş şarılmış Yİ, YM, YİBB, iniler şarılmış YA

² Eli a^c zâları başı yarılmış Yİ, YA, YM, YİBB

³ Nicesin : Bunca sen TS, TB

⁴ hiç ġam degül : olmam melül TS, TB

⁵ şağ esenem : şağ esen TS, TB

⁶ Nice nesne baña bildür yâ Resûl YM

⁷ Resûlu'llâh didi yarın kıyâmet Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Olıcağ kıoyıcağ bu ĥalk tamâmet Yİ, YM, YİBB, Olıcağ ĥalk kıoyıcağ ĥalk tamâmet YA

⁹ Evvel âĥir dirilicek ĥalk tamâm TS, TB, Evvel âĥir diriliser ĥalk tamâm Yİ, YA

¹⁰ Ĥün tecellî idiserdür Ĥaqq tamâm TS, TB, Ĥaqq tecellî idiser ĥalka tamâm YA

¹¹ yüzünden : nürundan TS, TB, Yİ, YA

Rāvi eydür pes¹ bu cevri Muştafā
Gördi düşmandan bu resme çok cefa

Hem Ebū Bekr'i yaralu gördi ol
Ol mübārek hātırı oldı melūl

‘Arş u kürsī bu yidi kat āsumān²
Cünbişe geldi melāikler hemān³

2620 ‘Arş melekleri fiğān eylediler
Ġayret idüp Allāh'a söylediler⁴

Didiler iy Mālikü'l-mülk iy Qadīm⁵
Sen görürsin hem bilürsin yā ‘Alīm⁶

Kim şu bed-bahtlar senüñ maḥbūbuña⁷
N'itdiler āḥir görürsin sen aña⁸

[YA,51b]

Hāḫḫ Te‘ālā didi destürdur varuñ
Ol ḥabībüm ne buyurursa görüñ

[YİBB,79a]

Ger ‘azāb idüñ dise idüñ ‘azāb⁹
Ger kıruñ dirse kıruñ virmeñ¹⁰ cevāb

2625 Ol melā'ikler kamosı geldiler
Şöyle gördük āşikāre oldılar¹¹

Döşeyüp qanatların durdı tamām
Ol Resūlu'llāha virdiler selām

Pes didiler bizi Allāh virbidi¹²
Ol ḥabībüm her ne dir¹ idüñ didi

¹ Rāvi eydür pes : Rāvi ider çün TS, TB, Rāvi eydür çün Yİ, YA

² ‘Arş u kürsī vü yidi kat āsumān TS, TB, Yİ, ‘Arş u kürsī hem bu yidi āsumān YA

³ Çüşa geldiler şehā inler TS, TB, Çüşa geldiler melāikler hemān Yİ

⁴ söylediler : yalvardılar YA

⁵ Didiler iy Mālikü'l-mülkü'l-Qadīm TS, TB, Yİ, YA

⁶ Sen seversin hem bilürsin yā ‘Alīm Yİ, Sen bilürsin sen bilürsin yā ‘Azīm YA, Pes görürsin hem bilürsin yā ‘Alīm YİBB

⁷ maḥbūbuña : ḥabībüne YA

⁸ sen aña : kim buña TS, TB, sen buña Yİ

⁹ Ger idüñ dirse idüñ dürlü ‘azāb TS, TB, Ger ‘azāb idüñ dirse idüñ ‘azāb Yİ, YA, YM

¹⁰ kıruñ virmeñ : virmeñiz Yİ

¹¹ oldılar : indiler YA

¹² virbidi : yolladı TS, TB

[Yİ,52a]

Ger ‘azāb idüñ diriseñ idelüm
 Kıır dir iseñ hep kıralum gidelüm

Pes Resūlu’llāh didi Allāh beni
 Virbidi kim² bildürem bu haq dīni

2630 Gelmişemdür ben bulara da‘ vete
 Gelmedüm cevr ü cefā vü³ miḥnete

Ben yitürdüm⁴ kulluğumı yirine
 Ol bilür lāyık nedür her birine

[YA,52a]

[YM,77b]

Ḳoñ buları cevr iderlerse n’ola⁵
 Belki bunlardan müsülmānlar gele⁶

Haqq Te‘ālā işbu ma‘niden hemān
 Virmiş ola bunlara belki emān⁷

[TS,119]

Ol melekler kamu kıldı⁸ āferin
 Taḥsin itdi her birisi birbirin

2635 Ḳaldılar taña bu cümle⁹ kudrete
 Bu şebāt¹⁰ ü ‘ilm ü şabr u ḥikmete

Ḳaḳıyup kāfirleri kim¹¹ kıırmadı
 Hem ‘azāb itmege destür virmedi

Ol durur çün “*Raḥmeten Li’l-‘ālemīn*”¹²
 Lābüd oldılar zamānında emān

¹ her ne dir : her ne dirse YM, YİBB, ne diler YA

² Virbidi kim : Gönderürsem TS, TB

³ cefā vü : cefāyı Yİ

⁴ yitürdüm : buyurdum TB

⁵ n’ola : bula TS

⁶ Belki bunlar sonra müsülmān ola YA, Belki bulardan müsülmānlar gele YM

⁷ Virmiş ola belki bunlara emān TS, TB, Virmiş idi bilki bunlara imān YA, Virmiş ola bunlara belki imān YM

⁸ kamu kıldı : kıldı kamu YA

⁹ cümle : ḥilme TS, TB, ḥilm ü Yİ, YA

¹⁰ şebāt : nebāt YM

¹¹ kim : hiç YA

¹² “Ey Resūlum, biz seni bütün insanlar için sırf bir rahmet vesilesi olarak gönderdik.” Kur’an, Enbiyā Süresi, 21/107 Āyet-i Kerīmesi’nin sonları.

Geldi ardınca bularuñ¹ Cebra 'il
Didi kim saña selām virdi² Celīl

Dört ferişte uş³ getürmişem bile
Sen ne buyursañ bular anı kıla⁴

2640 Uş biri hükmindedür tağlar kamu
Hem biri hükminde⁵ durur cümle şu

[YİBB,79b]

Bu biri hükmindedür dünyāda⁶ yıl
Uş⁷ biri hükmindedür od şöyle bil

Her ne buyursañ buyurgıl bunlara^{8*}
Ne dir iseñ itsün ol azğunlara

Geldi ol tağlara hüküm iden melek
Yā Resūl didi buyur⁹ n'itmek gerek

Şol iki tağı buyursañ turayum¹⁰
Bunlaruñ üstine ben çökdüreyüm¹¹

2645 Tağlaruñ altında kılsunlar kamu
Cevr ü miñnet birle olsunlar kamu

Pes¹² Resūlu'llāh didi ben bendeyem¹³
Dā'imā ben¹⁴ Allāh'uñ emrindeyem¹⁵

Ben kılından da'vet andan ihtidā¹⁶
Kime kıılır ise eyler iktidā¹

¹ ardınca bularuñ : bularuñ ardınca YM

² virdi : itdi Yİ, YA

³ uş : hem YA

⁴ Sen ne buyursañ anı bunlar kıla TS, TB, Sen ne buyur iseñ bunlar kıla Yİ, Ne buyurursañ buyur bunlar kıla YA, Ne buyurursañ bular anı kıla YM

⁵ Hem biri hükminde : Uş biri hükminde TS, TB, Yİ, YA, Hem birisi hükmindedür YM

⁶ hükmindedür dünyāda : hükminde durur cümle Yİ, YA

⁷ Uş : Bu YA

⁸ bunlara : anlara YM

* 2642. beyit : -Yİ, -YA

⁹ Yā Resūl didi buyur : Yā Resūla'llāh didi TS, TB

¹⁰ buyursañ turayum : buyurursañ duram YA, buyurursañ durayum YM, YİBB

¹¹ ben çökdüreyüm : ben çökereyüm TS, TB, Yİ, imdi çökerem YA

¹² Pes : Ol TB

¹³ bendeyem : n'ideyüm TS, TB, ne diyem Yİ, YA

¹⁴ ben : ol YA

¹⁵ emrindeyem : emrindeyüm TS, TB

¹⁶ Yolından da'vet ü andan hidāyet Yİ, Kılından da'vet ü andan hidāyet YA, YM, YİBB

Belki bunlardan müsülmānlar gele
 Koñ buları Şimdi kırmañ siz² hele

[YM,78a]

Ol od'a hükm eyleyen pes söyledi³
 Yā Resūla'llāh buyurursañ didi⁴

2650 Buyurayum od'a yaksun bunları^{5*}
 Hānümānı birle bu azgunları

Yir ü yurd u iv ü rızķ u ' avret er⁶
 Şöyle yaķsun⁷ ķalmasun hergiz eşer

MuŐtafā didi iy od tünd olmağıl⁸
 Kim⁹ Hālim'dür Hāķķ Te'ālā Şöyle bil

Hāķķ'uñ emr ile oluñ dirse olur¹⁰
 Bunlara Hāķķ ıaŐ oluñ dirse olur¹¹

[Yİ,52b]

Lik hıŐımından anuñ hem luıfı çoķ¹²
 Hūd bular nā-dān dururlar ' ilmi yoķ¹³

2655 Eger bunlar beni kimven bileydi*
 Biri benden nicesi ayrılaydı

Eger bunlara Hāķķ ruzi ķılaydı¹⁴
 Bular dağı müsülmānlar olaydı

¹ Virür kime ķılır ise ināyet Yİ, YM, Virür her kime ķılursa ināyet YA Virüp kime ķılır ise ināyet YİBB

² kırmañ siz : kırmañuz YA, varuñ siz YM

³ Od'a hükm iden buyur dir bunları TS, Od'a hükm iden buyurdı bunları TB, Yİ

⁴ Hānümānı birle bu azgunları TS, TB

⁵ Buyuram od yaksun imdi bunları YA

* 2650. beyit : -TS, -TB

⁶ Yir ü yurd u bunlardan ' avret u er YM, Yir ü yurd u yaraķ u ' avret u er YİBB

⁷ yaķsun : yaķam TS, TB

⁸ MuŐtafā didi ki tündi olmağıl TS, TB

⁹ Kim : Hem YA

¹⁰ Bir emr ile oluñ dirse olurlar Yİ, YM, YİBB, Oluñ dirse bir emr ile olurlar YA

¹¹ Veyāhud ıaŐ oluñ dirse olurlar Yİ, YA, YM, YİBB

¹² Velı hıŐımından anuñ luıfı çoķdur Yİ

¹³ Hūd bular nā-dān olurlar ' ilmi yoķ TB, Bular nā-dān dururlar ' ilmi yoķdur Yİ, YM, YİBB, Bular nā-dān durur hem ' ilmi yoķdur YA

* 2655. ve 2656. beyit : -TS, -TB, ayrıca vezin "Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün" olarak değışmektedir.

¹⁴ Ger bulara Hāķķ ruzi ķılaydı YM

Pes ilerü geldi şuya hüküm iden
Yâ Resûla'llâh buyur dir¹ dünyeden

[YİBB,80a]

Her ne şu var ise bunda direyüm²
Bunları ben cümle şuya vireyüm³

Ol Resûlu'llâh didi yok ol İlâh⁴
Ol baña yiter mu^c in püşt ü penâh

[TS,120]

2660 Ol bile hüküm eyledi⁵ pes söyledi
Yâ Resûla'llâh buyurursañ didi

‘Ād Kavmi gibi bu azgunları
Kırayum yil ile bu⁶ mağbūnları

Pes Resûlu'llâh didi itme beni⁷
‘Āleme rahmet yaratdı ol Ğanī⁸

Halka beni rahmet için virbidi⁹
“*Raḥmeten li'l-‘ālemīn*” sensin didi¹⁰

Siz yine yirlü yirüñüze¹¹ varuñ
Her biriñüz kullıgıñuzu görüñ

2665 Koñ bularuñla beni Allâh baña
Ol yiter püşt ü penâh öñden şoña

[YM,78b]

Ol melekler her biri söylediler
Cümle taḥsīn āferīn eylediler

¹ buyur dir : didi çün YM

² Ne kadar şu var ise bunda direm YA

³ Bunları ben cümleten şuya virem YA, Bunları hep cümle şuya vireyüm YM, Bunları cümle o şuya vireyüm YİBB

⁴ Ol Resûlu'llâh didi yoğ itme ol İlâh Yİ, Ol Resûlu'llâh didi itme tebâh YA, Ol Resûlu'llâh didi itme ol İlâh YM, Ol Resûl didi yok itme ol İlâh YİBB

⁵ eyledi : eyleyen TB, Yİ

⁶ yil ile bu : bil yil ile YA

⁷ beni : bunı Yİ, YA, YM

⁸ ol Ğanī : bil beni YA

⁹ Halka beni rahmet için virdi ol TS, TB, Halka rahmet itmege virdi beni YA, Hakk beni rahmet için virbidi YM, YİBB

¹⁰ “*Raḥmeten li'l-‘ālemīn*”sin didi ol TS, TB, “*Raḥmeten li'l-‘ālemīn*”sin sen didi YA

¹¹ yine yirlü yirüñüze : daḡı yirlü yirüñüze YA, yirlü yirüñüze yine YM

Görmemişüz biz didiler her biri
Saña beñzer bir dağı peygamberi

Hem işitmedük dağı bu hilm ile*
Ādem ola bu kemāl ü ' ilm ile

Hāşş melekler kaldılar senden taña
Kim utanmadın¹ beşer diye saña

2670 Kim ki dīnūñe gire² yardım kıla
Haqq Te'ālā yardım itsün ol kıla

Biz dağı her dem du' ācıyuz aña
Kim gelüp³ ümmet olur ise saña

Her birisi hoş du' ālar itdiler⁴
Döndiler yirlü yirine gitdiler⁵

İşbu kışşa burada olsun tamām⁶
Ol Resül'ün rūhına her dem selām⁷

Oқыуanı diñleyeni yazanı*
Raḥmetüñle yarlıgagıl yā Ğanī

2675 Kim ki diler bu du' āda bulına
Fātiḥa iḥsān ide ben kılına

[YA,52b]

ZİKR-İ İSLĀM-I 'ÖMER RADİYA'LLĀHÜ 'AN-HÜ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

[YİBB,80b]

Söyle iy bülbül ki irdi nev-bahār
Çün berāber oldu leyl ile nehār¹

* 2668. ve 2669. beyit : -YA

¹ utanmadın : utanmaz hem TS, TB

² Kim ki dīnūñe gire : Kim ki senün dīnūñe YM

³ gelüp : gelür YA

⁴ Her birisi hoş du' ā itdi selām YA, Her birisi hoş du' ālar kıldılar YM

⁵ Hem bu kışşa burada oldu tamām YA

⁶ Bu ḥikāyet burada olsun tamām TS, TB, Hem bu kışşa burada oldu tamām Yİ

⁷ Hem Resül'ün rūhına yüz biñ selām TS, TB, Muştafānın rūhına yüz biñ selām Yİ

* 2674. ve 2675. beyit : -TS, -TB, -YM, -YİBB

[Yİ,53a]

Göz açup dirildi emvât-ı nebât²
Nev-cüvân oldu kodi yire şifât³

Ol kışuñ zehrinden olanlar diri⁴
Hep gidenler yine geldiler geri⁵

Lik bizden hiç gidenler gelmedi⁶
N'oldı hâli kimsenüñ bilinmedi⁷

2680 Gelen gider konan göçer bu yurda^{8*}
Budur kânün budur 'âdet bu yirde⁹

Hâ gelenler bizden öñdin n'oldı kan¹⁰
Birinüñ hiç var mıdur göster nişân¹¹

[TS,121]

Dünye adı dünyedür yir adı yir^{*12}
Kimse kıomaz yir kıamusın gic ü ir

Kanı peygamber ya ol¹³ yârânları
N'eyledi bu çarh-ı ğaddâr anları

[YM,79a]

Kanda gitdi kanı bunca enbiyâ¹⁴
N'oldılar ya aşfiyâ vü evliyâ¹⁵

¹ leyl ile nehâr : leyl ü nehâr YM

² Nebât emvâtı dirildi bezendi Yİ, YA, Nebât emvât dirildi hep bezendi YM, Nebât emvât dirildi bezendi YİBB

³ Kara yire nev-civân oldu düzendi Yİ, Nev-cüvân olup kara yir hem bezendi YA, Kara yir nev-cüvân oldu düzendi YM, YİBB

⁴ Kışuñ zehrinden olanlar dirildi Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Gidenler hep yine geldi dirildi Yİ, YM, YİBB, Gidenler hep gine geldi dirildi YA

⁶ Velî bizden gidenler gelmedi hiç Yİ

⁷ Kimesne hâli n'oldı bilmedi hiç Yİ, YA, Kimse n'oldı hâlini bilmedi hiç YM, Kimesne n'oldı hâli bilmedi hiç YİBB

⁸ Hep gelen gider konan göçer bu yurda TS, TB, Gelen gider konan göçer bu yirden YA

* Vezin "Mefâ'ılün Mefâ'ılün Fe'ülün" olarak değişmektedir.

⁹ Böyledür kânün budur 'âdet bu yirde TS, TB, Budur 'âdet budur kânün ezelden YA

¹⁰ Gelenler bizden öñdin n'oldı kanı Yİ, YA, YİBB, Gelenler bizden evvel n'oldı kanı YM

¹¹ Birinüñ var mıdur göster nişanı Yİ, YA, YM, YİBB

* 2682. beyit : -YA

¹² Dünye adı dün durur bir adı yir Yİ, Dünye adı dünyedür bir adı yir YM

¹³ ya ol : ile TS, TB, Yİ, YA

¹⁴ enbiyâ : evliyâ YA

¹⁵ evliyâ : enbiyâ YA

2685 Kani ‘ubbād kanı zühhād n’oldılar
Öldiler¹ hep qara topraq oldılar

Hep gelen gider veli gelmez biri
Qanda gitdi kimse² hiç bilmez biri

Çün bu yurtdan kimsene qalmaz gider³
‘Āqıl olan bunu kendü terk ider⁴

Kim ki bu menzile gönlin baqladı
‘Āqıbet pişmān oldı⁵ aqladı

Rāviler şöyle rivāyet eyledi
Çün ‘Ömer islāmın anlar söyledi

2690 Didiler bir gün⁶ Ebū Cehl-i la‘in
Kim⁷ Harem’de otururdu ol bî-din

Ol Resül’i aındı yine söyledi
Ol Qureyş’e serzenişler eyledi

Didi hergiz bizde gayret qalmadı
Ulularda hiç hamiyyet qalmadı

[YİBB,81a]

Şol Ebū Tālib yetimi n’eyledi⁸
Gör ki bizi nice rüsvāy eyledi

Şimdiye degin aramızda hemin⁹
Yoğ idi andan dahı derviş yaqın

2695 Şimdi yüceldi şuña irdi işi
Kim dīnine vardı girdi çok kişi¹⁰

¹ Öldiler : N’oldılar TB

² gitdi kimse : gitdügünü YA

³ Çün bu yurda kimseler qalmaz gider TS, TB, Çün bu yerde kimse qalmaz hep gider YA

⁴ bunu kendü : kendüzini Yİ, kendüni YA, kişi bunu YM

⁵ pişmān oldı : oldı pişmān Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Didiler bir gün : İmdi bir gün ol YA

⁷ Kim : Hem YA

⁸ n’eyledi : söyledi YM

⁹ Şimdiye dek aramızda ol hemin YA

¹⁰ Kim dīnine girdi anuñ çok kişi TS, TB, Hem dīnine vardı girdi çok kişi YA, Kim didine vardı girdi çok kişi YİBB

Bu qadīmī dīnleri durdı bozar
Kendü kendüden yiñi bir dīn düzer¹

Bunca Tañrımuza bizüm ol söger²
Kendünüñ bir Tañrısını hā öger

Hep delü şayar bizüm ‘āqılları*
Dir ki sızsüz ādemüñ cāhilleri

Şol ebā ecdād qamu ölenleri
Kor içinde oddadur dir anları³

[YA,53a]

2700 Herzedür dir tapduğumuz bütleri*
Dir put ehlidür cehennem itleri*

[YM,79b]

Bir qamiyyet issi yoğdur kim dura⁴
Qurtara bu qalkı anı öldüre

[Yİ,53b]

Hem bizüm bu Tañrılarumuz dağı*
Qurtula anuñ⁵ elinden biz dağı

Öldürene anı nezr olsun baña
Yüz nügi altun vireyüm ben aña

Yüz nügi dağı vireyüm aq gümüş
Her kimüñ gelse elinden işbu iş

2705 Yüz deve dağı vireyüm aq tülü
Pes ‘Ömer qalkdı didi kim iy⁶ ulu

[TS,122]

Nice nice serzenişdür bu baña
Uş varup başın getüreyüm saña

¹ Kendüsinden bir yeñi dīndür düzer YA

² bizüm ol : ol bizüm Yİ, quramaz hem YA

* 2698. beyit : -YA

³ Dir put ehlidür cehennem itleri TS, TB, Kor içinde oddadur dir bunları Yİ

* 2700. beyit : -TS, -TB

* Bu mısra TS ve TB'de 2699. beytin ikinci mısrasında geçmektedir.

⁴ dura : qura TS, TB, Yİ, YA

* 2703. beyit : -YA

⁵ anuñ : bu qalkı TS, TB

⁶ didi kim iy : yerinden iy Yİ, yerinden dir YA

Pes   Ömer  alkdı hem n ive ive¹
  yke birle hışm ile gider ive²

Yolda bir kişi didi kim y    Ömer
 Hiç bilür misin işitd n mi haber

Kız  arındařuñ eri hem³ vardılar
 Ol Mu ammed d nine hoş girdiler

[Y BB,81b]

2710 Ger inanmazsañ bogazla bir  oyun
 Gör ki yirler mi etinden var bugün

 n işitdi ol dağı hışm eyledi
 Uş kırayum anları dağı didi

Pes  uşandı  ılıcın vardı hem n
 Kız arındaşı evine ol zam n⁴

Ol oturmuşdı elinde bir varak
 T h  s resin idinmişdi sebak

Okur idi hoş  v z ile haz n
  unki⁵ işitdi    mer anı hem n

2715 Diñledi⁶ durdı aña k r eyledi
 Put dininden d ndi⁷ ink r eyledi

Kilidi k fr n  ıldı d k l p⁸
 Hem şey t n bendleri hep s k l p⁹

Duşdı lezz t-i me   n  g nline¹⁰
 Hoş  ıldı gözi c nı g nline¹¹

¹ Pes hem n  alkdı    mer ive ive Y BB

²  yke ile hışm ider gider ive YM,  yke ile hışm ile gider ive Y BB

³ eri hem : hem ehli YA

⁴ zam n : yak n YA

⁵  unki :  unkim YM, Y BB

⁶ Diñledi : Geldi TB, Diñle Y 

⁷ dininden döndi : dininden filh l Y , YA, dinine filh l YM, Y BB

⁸ dökülüp : döküldi Y 

⁹ şey t n putları duşdı söküldi Y , şey t n bendleri cümle söküldi YA, şey t n bendleri duşdı söküldi YM, Y BB

¹⁰ Duşup g nline lezz t-i me   n  Y , YA, YM, Y BB

¹¹ şafa buldı uyandı gönli c nı Y , YA, YM, Y BB

Tañrınıñ nūrı saçıldı göñline^{1*}
Gitdi z̄ulmet bedr açıldı göñline²

[YM,80a]

Gitdi kendüden³ qararı q̄almadı
Dağı elde iḥtiyārı q̄almadı

2720 Vālih oldı ‘aqlı⁴ ḥayran oldı ol
Şöyle q̄aldı şanki bī-cān oldı ol

Dirdi ‘aqlını yine⁵ cem‘ eyledi
Pes q̄apuyı q̄ağdı adın söyledi

Çünki bildi kızq̄arındaşı hemān
Q̄orq̄dı andan Muşḥaf⁷ı q̄ıldı nihān

Q̄orqa q̄orqa pes yirinden durdı dir⁶
Açdı q̄apuyı ‘Ömer pes girdi dir⁷

Dört yaña baq̄ar durur⁸ ḥayrān bigi⁹
Cezbe-i Rabbānī’den bī-cān bigi¹⁰

2725 Ne delü durur ne ḥod¹¹ ser-ḥoş bigi¹²
Ne ḥu¹³ ‘aqlı var ne ḥod bī-hūş bigi¹⁴

[YA,53b]

Pes didi kim q̄arnum aç ne’ñ var getür
Q̄ızq̄arındaşı didi kim gel otur

¹ İlähī nūrı göñline saçıldı Yİ, YA, YİBB

* 2718. beyit : -YM

² Dağıldı z̄ulmeti küfrüñ açıldı Yİ, YİBB, Dağıldı z̄ulmetüñ küfri açıldı YA

³ Gitdi kendüden : Kendüden gitdi YA

⁴ oldı ‘aqlı : vü bī-‘aqlı : Yİ, olup aqlı YA

⁵ ‘aqlını yine : yine ‘aqlını TS, TB

⁶ durdı dir : t̄urdı tiz TB, YM

⁷ dir : tiz TB

⁸ durur : ‘Ömer YA

⁹ bigi : gibi TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ bigi : gibi TS, TB, Yİ, YA

¹¹ ḥod : ḥūş TB, YA

¹² bigi : gibi TS, TB, Yİ, YA

¹³ Ne ḥu : Ne ḥod YA, YM

¹⁴ bigi : gibi TS, TB, Yİ, YA

[Yİ,54a]

[YİBB,82a]

Bir kuzı vardur getüreyüm semiz¹
Pes² boğazla yigil anı iy³ aziz

Pes boğazladı⁴ Ömer³ kıldı kebāb
Çünkü bişdi yimelü⁴ oldu kebāb

[TS,123]

Kızkarındaşına gel dir⁵ sen dağı
Bile yigil ki yiyeyüm ben dağı⁶

2730 Ol didi kim zaḥmetüm vardur⁷ bugün
Et yimezem yigil anı sen bugün⁸

Pes⁹ Ömer bildi müsülman olduğın
Dınmadı ayruḡ dağı yidi hemin⁹

Pes didi kim ol oḡuduḡuñ ḡanı
Dur getür kim¹⁰ vālih itdi ol beni

Ol kelāmdan bir ḡalāvet bulmuşam
Bilmezem kim¹¹ şaḡ mıyam ya ölmüşem

Beñzemez bir şā¹² irüñ şı¹² rine ol
Hiç ḡaḡībüñ ḡuḡbesi eyle¹² degül

[YM,80b]

2735 Çünkü kim ol kızkarındaşı bildi anı¹³
Ol varaḡ ḡanda ise aldı anı

Başladı bir ḡüb ḡazin āvāz ile
Süre-i Ṭāḡā'yı oḡur¹ nāz ile

¹ semiz : temiz TS, TB, Yİ, YA

² Pes : Sen TS, TB, Yİ, YA

³ Ömer : anı YM

⁴ bişdi yimelü : pişdi bī-melül TB

⁵ gel dir : didi TS, TB, Yİ, YA

⁶ Gel yigil kim yiyeyüm hem ben dağı TS, TB, Gel bile yigil ki yisem ben dağı Yİ, Gel bile otur yiyeyüm ben dağı YA, Bile yigil yiyeyüm hem ben dağı YM

⁷ vardur : var ben TS, TB, Yİ

⁸ Et yimezem anı sen yigil bugün TS, TB

⁹ Dınmadı ayruḡ dağı yidi hemin TS, Dınmadı ayruḡ yedi anı hemin TB,

¹⁰ Dur getür kim : Dur getür kim TS, TB, Yİ, YA, Dur getürgil YM

¹¹ kim : ki Yİ, YA, YM, YİBB

¹² eyle : öyle TS, TB, YM, gibi YA

¹³ Çünkü kızkarındaşı bildi anı TS, TB, Çünkü bildi kızkarındaşı anı Yİ, YA

Çün ‘Ömer² bu sūre’yi hoş diñledi
Bir çatı āh itdi derdlü³ iñledi

Ġaflet uyħusından uyandı hemān*
‘Aklı geldi başına gitdi gümān

Haķķ Te‘ālādan ‘ināyet iriřüp⁴
Ķurtarup virdi hidāyet iriřüp⁵

2740 Ġarķ olmişken cehālet baħrine⁶
Öyle şalmişken dalālet baħrine⁷

İrdi Allāh’dan ‘ināyetler aña⁸
şayısz geldi hidāyetler aña⁹

Çıķdı küfrüñ zulmetinden imānı¹⁰
Uş cehāletden ħalāř oldu cānı¹¹

Didi kıřķardařına kim iy ķardař^{12*}
Nedür ħālüm¹³ bilür misin iy yoldaş

[YİBB,82b]

Anuñçün gelmiş idüm bil bugün ben*
Varam kesem Muħammed başını ben

2745 Anı öldürmege geldüm öldüm āh¹⁴
Ne ki şandum ise aña öldüm āh¹⁵

¹ Sūre-i Tāhā’ı okur : Sūre-i Tāhā okırdı TS, Sūre-i Tāhā okıdı TB

² Çün ‘Ömer : Çünki ol Yİ

³ itdi derdlü : eyleyüben YA

* 2738. beyit : -YA

⁴ İrişdi Haķķ Te‘ālādan ‘ināyet Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Küfürden ķurtarup virdi hidāyet Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Cehālet baħrine ħarķ olmiş iken Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Dalālet zulmetinde şalmiş iken Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Ol ilahdan ‘ināyetler irişdi Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Elin dutdı hidāyetler irişdi Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Çıķardı zulmetinden küfrüñ anı Yİ, YA, YM, YİBB

¹¹ Cehāletden ħalāř oldu çü canı Yİ, YM, YİBB, Cehāletden ħalāř eyledi canı YA

¹² Didi kıřķarındařına iy ķardař TS, TB, Didi kıřķarındařına o ķardař Yİ, Kıřķarındařına dir kim iy ķarındař YA

* 2743. ve 2744. beyittin vezni “*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün*” olarak değişmektedir.

¹³ Nedür ħālüm : Ħāl nedür TS, TB

* 2744. beyit : -TS, -TB

¹⁴ Anı öldürmege geldüm ben öldüm Yİ, YM, YİBB, Anı öldürmege idi çü şaşdum YA

¹⁵ Ne şandum ise aña uş ben öldüm Yİ, YM, YİBB, Aña şandugımı uş bende buldum YA

Ben degülem şimdi bilkim¹ ol ‘Ömer
Degşürüldüm bir dağı oldum meger

Şimdi bildüm uşda taḥḳīḳ ben hemān
Kim anuñ ḥaḳdur dīni yoḳdur gümān

Uş varuram ben müsülmān oluram²
Ol ne dirse³ ben yolında ölürem

Ḥaḳdur anuñ dīni iḳrār eyledüm
Put dininden döndüm inkār eyledüm

2750 Bunı didi pes yirinden durdı ol
Ol Resūlu’llāh evine vardı⁴ ol

[YA,54a]

Ḳapuyı ḳaḳdı didi benven⁵ ‘Ömer
Ḳorḳdı mü’minler didiler ne ḥaber

[Yİ,54b]

[YM,81a]

Ḳapuyı açmağ için durdı ‘Alī
Didi peygamber otur sen yā Velī⁶

[TS,124]

Ben varayum ḳapu açayum aña
Kim zirā ol şulḥ için geldi baña⁷

Geldi ol bizüm ile⁸ yār olmağa
Tā ebed toğrı vefādār olmağa⁹

2755 Pes Resūlu’llāh ḳapu açdı aña
Ḥaḳḳ Te’ālā raḥmetüñ şaçdı aña¹⁰

¹ bilkim : bilgil TS, TB

² Uş varuban müsülmān hem oluram YA

³ ne dirse : dir ise YM, YİBB

⁴ vardı : geldi YA

⁵ benven : benem TS, TB

⁶ Velī : ‘Alī TS, TB

⁷ Kim zirā ol şulḥa geldi hem baña YA

⁸ bizüm ile : bizümle hem YA

⁹ Tā ebed öñden şoña yār olmağa YM

¹⁰ Açdı raḥmet ḳapusın Allāh aña YM

Hem hilâfet hem emîrû'l-mü'minîn¹
Aña bağışladı fahrû'l-mürselîn²

Çün Resûlu'llâh yüzini gördi ol³
Pes taḥiyyât kıldı epsem durdı⁴ ol

Luṭf ile hoş güle güle Muştafâ
Gel içerü yâ 'Ömer dir⁵ merḥabâ

Çün içerü girdi peygamber anı
Dutdı⁶ çoçdı kim çıkayazdı canı

[YİBB,83a]

2760 Gevdesinden gitdi küfrüñ zulmeti
Nūr-ı Haḫḫ⁷ ṭoldı yirine raḫmeti

Tāze cān buldı içi ṭoldı şafâ⁸
Pes didi kim yâ Muḫammed Muştafâ

Beni ḫo söküldi āh süñüklerüm⁹
Biri birinden döküldi her yerüm¹⁰

Tiz müsülmān ol ki tā koyam¹¹ seni
Ehl-i imān ol ki tā koyam seni

Barmağın ḫaldurdu ikrār eyledi*
Tañrı birdür Haḫḫ Resûl'sin sen¹² didi

2765 Şıdḫ ile taḫḫiḫ müsülmān oldı ol
Pes Resûlu'llâh elini¹³ aldı ol

Bî'at itdi 'ahd ü peymān eyledi
Dönmezem ayruḫ daḫı senden didi

¹ Emîrû'l-mü'minînlik hem hilâfet Yİ, YA, YM, YİBB

² Bağışladı daḫı dinde şalâbet Yİ, YA, YM, YİBB

³ Çün Resûl'ün yüzini gördükde ol YA

⁴ durdı : oldı TS, TB, ṭurdı Yİ, YA

⁵ yâ 'Ömer dir : dir yâ 'Ömer TB

⁶ Dutdı : Öyle TS, TB, ṭurdı YA

⁷ Nūr-ı Haḫḫ : Haḫḫ nûrı TS, TB, YM, YİBB

⁸ Tāze cān ṭoldı içi buldı şafâ TB

⁹ Beni ḫo söküldi hep süñüklerüm TB, Beni ḫo kim süñüklerüm söküldi Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Biri birinden ayrıldı döküldi Yİ, YİBB, Birbirinden ayrıluban döküldi YA

¹¹ tā koyam : koyuvirem YA

* Bu beyitten 2774. beyite kadar 1. mısra ile 2. mısra YA'da yer deḫiştirmiştir.

¹² Haḫḫ Resûl'sin sen : Haḫḫ Resûl sensin TS, TB

¹³ Resûlu'llâh elini : Resûlu'llâh'ın elin YA

Māl u mülk ü ‘ avret oğlan hānümān¹
Hep fidā olsun yoluña baş u cān

Yardım idem hem² müsülmānlara ben
Tā kıyāmet yār olam anlara ben

[YM,81b]

Pes Resūlu’llāh katı³ şādān olur
Cümle mü ’minler dağı hāndān olur

2770 Geldi mü ’minler kamu görüşdiler
Gitdi kaygular kamu⁴ gülüşdiler

Şu getürdiler buyurdı pes⁵ Resūl
Kim tahāret kıldı gūsl eyledi ol⁶

Pes⁷ aña ta’ līm-i Qur’ān eyledi
Göñlini nūr ile imān eyledi

Hem namāz öğretti⁸ hem erkān ü dīn
Şükr-i İslām için ol⁹ durdı hemīn

Kıldı şıdķ ile iki rek’ at namāz
Toprağa urdı yüzün kıldı¹⁰ niyāz

2775 Pes namāz vaķti gelüp¹¹ durdı Bilāl
Vardı zīr zemīne çün girdi Bilāl¹²

¹ ‘ Avret oğlan māl u mülk ü hānümān YA

² hem : çün YM

³ katı : dağı YA

⁴ Gitdi kaygular kamu : Getdi kamu kaygular YA

⁵ pes : hem YA

⁶ Kim tahāret itdi kıldı gūsl ol TS, Pes tahāret itdi kıldı gūsl ol TB, Hem tahāret kıldı gūsl eyledi ol YA, Kim tahāret ile gūsl eyledi ol YM

⁷ Pes : Hem YA

⁸ öğretti : öğrendi YA

⁹ için ol : kıлмаğa YA

¹⁰ kıldı : itdi YA

¹¹ gelüp : gelir YİBB

¹² Vardı zīr ü zemīne girdi Bilāl TS, TB, Vardı bir zīr-i zemīne girdi Bilāl Yİ, Girdi bir zīr ü zemīne hoş Bilāl YA, Vardı bir zīr zemīne girdi Bilāl YİBB

[TS,125]

[YA,54b]

[YİBB,83b]

Kim ezān oꞑumağ için anda ol¹
Çün ‘ Ömer gördi didi kim yā Resūl²

[Yİ,55a]

Bu nedendür kim bu sirdāba girür³
Kim ezān anda oꞑur niçün durur⁴

Didiler kāfirlerüñ elinden ol⁵
Çorçaruz cāhillerüñ elinden ol⁶

Didi ‘ Ömer kim taparlar gündüzin⁷
Āşikāre hem de öperler yüzün⁸

2780 Biz niçün Allāh’a pinhān taparuz⁹
Halkdan çorçar çapuyı yaparuz¹⁰

Yā Resūla’llāh buyur bi’llāh Bilāl¹¹
Kim çıka tam üstüne ol bī-melāl¹²

Ol nidā kılsun yanında durayum
Kim durur anı çomayan göreyüm¹³

Kim gelüp çomazsa bī-can ideyüm
Kāfirüñ bağrını pür-қан ideyüm

Pes işāret kıldı peygamber hemān
Kim¹⁴ Bilāl tam üstüne çıkdı revan

¹ Kim ezān oꞑuya anda hem Bilāl TS, Çün ezān oꞑuya anda hem Bilāl TB, Hem ezān oꞑumağ için anda ol YA

² Çün ‘ Ömer didi ki bu ne yā Resūl TS, TB

³ Kim bu nedendür ki sirdāba girer Yİ, Bu nedür kim ol bu sirdāba girür YA

⁴ Kim ezān anda oꞑur nice turur TB, Kim ezān oꞑur niçün anda turur Yİ, Ezān oꞑumağ için anda varur YA

⁵ Didiler kim şu kāfirler elinden Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Ki çorçaruz o cāhiller elinden Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ ‘ Ömer Didi puta gündüz taparlar Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Öñünde āşikāre yir öperler Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Niçün biz Halka pinhān taparuz Yİ, YM, YİBB, Halka biz nice pinhān taparuz YA

¹⁰ Ki halkdan çorçaruz çapu yaparuz Yİ, YA, YM, YİBB

¹¹ Pes Resūla’llāh buyur bi’llāh Bilāl TB, Yā Resūla’llāh didi bi’llāh Bilāl YM

¹² Kim çıka tam üstüne ol bī-çalāl Yİ, Çıka bu tam üstüne ol bī-melāl YA

¹³ Kim durur anı çomayan göreyüm TS, TB, Kimdür anı çomayan bir göreyüm YA

¹⁴ Kim : Ol YA

2785 Hem¹ ‘Ömer çıktı yanında durdı ol
Pes Bilāl el kulağına urdı ol

[YM,82a]

Ƙuvvet-i Rabbānī birle bir nidā
Ƙıldı ıoldı tağ u řahrālar řadā

Ƙamu putlar yūzi űzre dōkűlűp²
Bendleri űzűldi bir bir sōkűlűp³

Mekke’nűñ řehrine dűřdi zelzele
Ƙopdı kāfirler iĉinden velvele

Geldi tesbīha řamu řahrā vű tađ⁴
İĉ şanı kāfirde ağdı ĉađ ĉađ⁵

2790 Kāfirűñ řerirleri evbāřları⁶
Her biri aldı segirtti şaşları

Kim⁷ Bilāl’i şaşlar ile uralar
Dōge dōge řař ile űldűreler

ĉűn ‘Ömer yanında durur⁸ gōrdiler
Ƙorđdılar pes urmadılar durdılar

[YİBB,84a]

Ol ‘Ömer gōrdi bu resme bunları⁹
ĉađırup dir iy kāfir azđunları¹⁰

Key bilűñ řimden girű mű`minlere¹¹
Kim mu‘ārız olur ise bunlara¹²

¹ Hem : Pes Yİ

² dōkűlűp : dōkűldi Yİ, YA, YM, YİBB

³ űzűldi bendleri bir bir sōkűldi Yİ, YA, YM, YİBB

⁴ Geldi tesbīha tamām řahrā vű tađ TB, Ƙamu tesbīha geldi tađ u řahrā Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ İĉ şanı kāfirlerden ağdı ĉađ ĉađ TS, Velī kāfir iĉinden çopdı gāvga Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ evbāřları : er başları Yİ, o başları YİBB

⁷ Kim : Ol YA

⁸ durur : şurur TS, TB, Yİ, YA, imiş YM

⁹ Kim ‘Ömer gōrűr bu resme bunları TS, Kim ‘Ömer bu resme gōrűr bunları TB, Kim ‘Ömer gōrdi bu resme bunları Yİ, ĉűn ‘Ömer bu resme gōrdi bunları YM, YİBB

¹⁰ ĉađırup didi Hağ’uñ azđunları TS, TB, ĉađırup didi iy Hađđ azđunları Yİ, ĉađırup didi iy hađđ azđunları YM, YİBB

¹¹ Kim bilűñ řimden girű mű`minlere TS, TB, Yİ, Key bilűñ řimden girű mű`minleri YA

¹² bunlara : anlara Yİ, YM, anları YA

2795 Yüzlerinden¹ gözlerini dökerem
Tenlerinden cânlarını sökerem

Dökdi kâfir taşlarını döndiler
Pes olar ıamdan aşıa indiler²

Ol ‘Ömer pes yâ Resûlu’llâh didi
Varalum biz Ka‘be’ye va’llâh³ didi

Aşikare kılalum anda namâz
Görelüm kimdür bizi anda kıomaz

[TS,126]

Pes Resûlu’llâh müsülmânlar ile
Kalkdı vardı Ka‘be’ye anlar ile

[YA,55a]

2800 Çün Kureyş kâfirleri anı görür⁴
Kim ‘Ömer birle Resûl bile gelür⁵

Pes sevindiler didiler kim⁶ ‘Ömer
Uş esir itmiş buları ol meger⁷

[Yİ,55b]

Karşumuzda kıрмаş ister bunları⁸
Ol anuñ için getürmişdür diri⁹

[YM,82b]

Çün yakıncaş geldi gördiler ‘Ömer
Bunlaruñ her birisine hulş ider¹⁰

Bunlaruñla şöyle karışmış bile
Söyleşürler luş ile güle güle

¹ Yüzlerinden : Yüzlerini YA

² ıamdan aşıa anlar indiler TS, TB, ıamdan aşıa pes anlar indiler Yİ, Pes bular ıamdan aşıa indiler YA

³ va’llâh : bi’llâh TS, TB, Yİ, YA

⁴ anı görür : hem gördiler YA

⁵ Kim ‘Ömer birle Resûlu’llâh gelür TS, TB, Geldi Resûl bile ‘Ömer gördiler YA, Kim ‘Ömer birle Resûl söyle gelür YM

⁶ kim : gör TS, TB

⁷ Uş yesir itmiş oları hep meger TS, TB, Uş esir itmiş oları ol meger Yİ, Uş esir itmiş getürürdür meger YA

⁸ bunları : anları YM

⁹ Ol anuñ için getürmiş onları TS, TB, Ol anuñ için getürmiş anları Yİ, Anuñ içündür getürür anları YA

¹⁰ her birisine hulş ider : her birine bir hüsn ider YA

2805 Çün Ebū Cehl-i la' in gördi anı
Pes müsülmān olduĝuñ bildi anı

Didi āh kim gör¹ Muḥammed n'eylemiş
Anı daĝı nice gümrah eylemiş

Dimedüm miydi size şimdi hemīn*
Kim Muḥammed sihr ile anı yaĝın

Aldayısar uydurısar kendüye
Dirdüñüz kim ol aña nice uya²

Ne kılalum anun ile şimdi biz*
Ne diyelüm diñ ki aña şimdi siz³

[YİBB,84b]

2810 Çün yaĝıncaĝ geldiler⁴ durdı 'Ömer
Pes⁵ kılcım çekdi ğaldurđı 'Ömer

Didi duruñ gelüñüz kıluñ kıyām
Hep yigit ğoca kühül⁶ ħvāce ğulām

İslām için bu Muḥammed Ḥazretin⁷
Zāhir itdi çünkü bu İslām dīnin⁸

Ḥaĝĝ Te'ālā virbidi bize imām^{9*}
Şındı putlar devleti düşdi tamām¹⁰

Dīnine girdüm bunuñ döndüm Ḥaĝĝ'a
İy ğavüm bilüñ daĝı mīr u gedā¹¹

¹ kim gör : gör kim TS, TB, Yİ, YA

* 2807. beyit : -TS, -TB

² Dirdüñüz ol aña nicesi uya Yİ, Dirdüñüz kim aña nicesi uya YA

* 2809. beyit : -TS, -TB

³ Ne diyelüm diñ ki buña şimdi siz Yİ, Ne diyelüm şimdi buña siz diñüz YA, Ne diyelüm didi şimdi aña biz YM

⁴ geldiler : geldi pes YM

⁵ Pes : Çün YM

⁶ kühül : kehl TS, TB

⁷ Bu Muḥammed Ḥazretin İslām için TS, TB

⁸ Zāhir itdi çünkü bu İslām-ı dīn TS, TB, Yİ, Ḥaĝĝ Te'ālā virbidi i'lam için YM, Ḥaĝĝ Te'ālā virbidi bize imām YİBB

⁹ Zāhir itdi için bu İslām dīnini YM, YİBB

* 2813. beyit : -TS, -TB

¹⁰ Şındı putlar devleti düşdi tamām idi YM, Şındı putlar devleti düşdi tamām YİBB

¹¹ Görelüm iy ğavüm kim egri baĝa TS, TB, İy ğavüm bilüñ hem iy mīr u gedā Yİ, İy ğarındaş bilüñ iy ğaĝ mutlaĝa YM, İy ğavüm ğardaş bilüñ iy ħāşş u āmm YİBB

2815 Kāfir içinden hemān opdı¹ ırıv
İt gibi ıgırdılar² ol ‘āı dıv

Ol Ebū Cehl-i la‘ın ün eyledi
Didi görüñ kim³ Muammed n’eyledi

Başladı ol⁴ uluları azdurur
İlle bize işbu işler az durur⁵

Genc iken öldürelüm anı didüm⁶
Ejdehā olup döker anı didüm⁷

İlle ordılar ‘Ömer’den durmadı
Hibiri mü ’minlere el urmadı

[YM,83a]

2820 Her biri dili dudağı urıdı⁸
Pes Resūlu’llāh ilerü yürüdi

Ol Hacer Esved’le Rükñ arasına⁹
urdılar ol gün namāz icrāsına¹⁰

āikāre ıldılar anda namāz¹¹
Gerçi kāfir oğ idi mü ’minler az

Pes duruban Ka‘be’yi ıldı tavāf
Mutafā mü ’minler ile bī-ilāf

İbni Mes‘ūd didi İslāmı ‘Ömer
Feth idi mü ’minlere ol hem zafer¹²

¹ opdı : düşdi TB

² ıgırdılar : ağırdılar YA, ıgırdılar YİBB

³ kim : ol YM

⁴ ol : uş TS, TB, Yİ

⁵ işbu işler az durur : uş bu işler az durur TS, Yİ, YM, uş bu işleri ılır TB,

⁶ Didüm genc iken öldürelüm anı Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ oduñuz ejdehā oldı yılanı Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Her birinüñ dili ağızı urıdı YA

⁹ Hacer Esved’le Rükñ arasında Yİ, YM, YİBB, Hacer Esved ile Rükñ arasında YA

¹⁰ urdı ıldı namāzı ol gün anda Yİ, urdı ıldı ol namāzı o günde

YA, Durup ıldı namāzı ol gün anda YM, YİBB

¹¹ āikāre ıldılar ol gün namāz TS, TB, āikāre anda ıldılar namāz Yİ, YA

¹² Feth idüp mü ’minlere oldı zafer TS, Feth idüp mü ’minlere boldı zafer TB

[TS,127]

[YA,55b]

2825 Nuşret oldu dīne hicret¹ kılduğı
Raħmet oldu hem ħalīfe olduğı

Tā ki ‘ Ömer işbu dīne gelmedi
Dīn-i İslām āşikāre olmadı

[Yİ,56a]

[YİBB,85a]

Tā müsülmān olmayınca ol firāz²
Kılmadı Ka‘be’de hīç kimse namāz³

Rāviler eydür ki küffār-ı Kureyş
Gördiler çün bunı eşrār-ı Kureyş⁴

Kim müsülmānlar ziyāde oldu dir⁵
Hem ‘ Ömer dağı imāna geldi dir⁶

2830 Pes dirilüp şöyle tedbīr düzdiler
‘Ahd ü peymān ile maħzar yazdılar

Ol Benī-Hāşim’le peyvend itmeye⁷
Olara hīç kimse nesne şatmaya⁸

Arpa buğday bal u yağ hīç bir ta‘ām*
Şatmaya anlara kimse ħāşş u ‘āmm⁹

Şatlığını dağı kimse almaya
Evlerine kimse varup gelmeye

Hem yabandan geleni¹⁰ aldurmaya
Anlaruñla kes oturup durmaya¹¹

¹ hicret : ‘ avdet YM

² ol firāz : serfirāz TS, TB, Yİ, YA

³ Kılmadı Ka‘be’de mü’minler namāz YM, Kılmadı Ka‘be’de kimse namāz YİBB

⁴ eşrār-ı Kureyş : eşrār-ı Kureyş TB

⁵ oldu dir : oldılar TS, TB, Yİ, YA

⁶ Hem ‘ Ömer dağı imāna geldiler TS, TB, Yİ, Hem dağı imāna çokça geldiler YA

⁷ Benī-Hāşim’le peyvend itmeyeler Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Olara kimse nesne şatmayalar Yİ, YA, YM, YİBB

* YM ve YİBB’de bu beyit ile 2833. beyit yer değiştirmiş.

⁹ Şatmayalar anlara ger ħāşş u ‘āmm YA

¹⁰ geleni : kalanı TB

¹¹ Anlar ile kes oturup şurmaya TB, Anlaruñla kimse oturup şurmaya Yİ, YM, YİBB, Kimse dağı oturuban şurmaya YA

2835 Tā¹ Resūl'i içlerinden süreler
Yāhu² dutup ellerine vireler

‘Ahd ideler kimse ana uymaya³
Sözlerin kimse kulağa koymaya⁴

[YM,83b]

Dīn-i İslām āşikāre itmeye
Anları hīç añmaya incitmeye

İttifāk ile yazup anda anı
Aşdılar Ka‘ be kapusunda anı

Çün bunuñ üstine geçdi bir zamān
Pes Kureyş'den bir kişi durdı hemān

2840 Didi iy⁵ sādāt mürüvvet kıandadur
Yā fütüvvet yāhu şefkāt kıandadur⁶

Kim⁷ kıavüm kıardaşlarımız aç ola
Nā-murādлуқ çekeler muhtāc ola

Cehl ile⁸ siz ittifāk eylesesiz
Kim ğaraż kıılup nifāk eylesesiz

Hīç kıavümlük kıaqqını añmaz mısız⁹
Bu işüñ şoñı n'ola şanmaz mısız¹⁰

[YİBB,85b]

Ben bu işe hīç rāzı olmazam*
Ben bu tedbiri kıabul hīç kıılmazam

2845 Bir dağı durdı didi kim ben dağı¹¹
Bu işe rāzı degülem iy ağı¹

¹ Tā : Yā Yİ, YA

² Yāhu : Yā ki TS, TB, Yāhud YM

³ ‘Ahd iderler hīç kimesne uymaya TS, TB

⁴ Sözlerin kimse kulağa almaya TB, Sözüni kimse kulağına koymaya YA, Sözlere kimse kulağ koymaya YM

⁵ yā : iy Yİ

⁶ Yā fütüvvet yā şecā‘ at kıandadur TS, TB, Pes fütüvvet yā şefā‘ at kıandadur Yİ, YA

⁷ Kim : Ol YA

⁸ Cehl ile : Cehd ide YM

⁹ kıaqqını añmaz mısız : işini añmaz mısız TB, kıaqqını añma mısız YA

¹⁰ şanmaz mısız : şanma mısız YA

* 2844. beyit : -TS, TB, Yİ, YA

¹¹ Biri dağı kıurdu didi yā ağı TS, TB, Biri dağı kıurdu didi ben dağı YA

On² kişi durdı bu sözi söyledi
Yırtaruz bu maḫzarı bugün didi

Ḳalkdı biri³ şundi aldı maḫzarı
Yırtdı pare päre⁴ kıldı maḫzarı

Pes yine bayağı gibi oldılar⁵
Birbiriyle şatu bāzār itdiler⁶

Hem bu kışşa burada oldı tamam^{7*}
Muştafa'nuñ⁸ ruḫına yüz biñ selam

[YA,56a]

2850 Oḳuyanı diñleyeni yazanı *
Raḫmetiñle yarlıgağıl yā Ğanī

[TS,128]

ZİKR-İ Mİ'RAC-I RASŪLU'LLAHI ŞALLA'LLAHÜ 'ALEYHI VE SELLEM

Maḫv İder Biñ Günāhı Bir Şalavāt

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

[Yİ,56b]

Nāle ḳıl iy bülbül olma teng-dil
Yumşan āḫir ger degülseñ seng-dil⁹

Gözün ile gördüğünden ' ibreti
Dutmaz iseñ¹⁰ yüregün taşdan ḳatı

Baḳma mısın sen bu çarḫ¹¹ gerdişine
Kimsenün ' aḳlı irişmez işine

¹ iy aḫi : ben daḫı TS, TB

² On : Ol Yİ

³ Ḳalkdı biri : Biri ḳalkup YA

⁴ Yırtdı päre päre : Birisi biñ päre TS, TB, Piri biri päre Yİ

⁵ Pes bayağı gibi yine oldılar TS, TB

⁶ Birbirine şatu bāzār kıldılar TS, TB

⁷ Ḳılalum bu kışşa'i bunda tamam YM

* 2849. beyit : -TS, -TB, -YM, -YİBB

⁸ Muştafa'nuñ : Ol Resül'ün YA

* 2850. beyit : -TS, -TB, -Yİ, -YM, -YİBB

⁹ Yumuşan āḫir degülseñ seng-i dil TB, Perişan aḫi ger degülseñ seng-dil Yİ

¹⁰ Dutmaz iseñ : Tuymaz iseñ TB

¹¹ sen bu çarḫ : işbu çarḫ TS, TB, bu çarḫ Yİ, bu çarḫuñ YA

[YM,84a]

Ne hüner ehlini kor ne bî-hüner¹
Toprak ider cümlesin durmaz² döner

2855 Kim başın kaldurdısa³ şoqar yire
Gül gibi şüretleri döker yire

Rahmi⁴ kılmaz kimseye virmez emān
Boyun urmaqdur işi çarhuñ hemān⁵

‘Aqluñı divşür gözüñ aç iy delü
Yir ü gök arasıdur ölüm tolu⁶

Ger beqā olsa⁷ cihānda yā vefā
Bāki qalaydı Muḥammed Muştafā

BEYĀN-I RĪVĀYET-İ ‘ABBĀS RADĪYA’LLĀHŪ [‘AN-HŪ]

Qılındı İbni ‘Abbās’dan rivāyet*
Ki çün geldi didi ol işbu āyet⁸

Qāle’llāhü Te‘ālā ‘Azze ve Celle:

“Sübḥāne’llezī esrā bi-‘abdi-hī leylen mine’l-mescidi’l-ḥarām”⁹

2860 Resūlu’llāh’a tefsīrini¹⁰ şordum*
Nedür ma‘nası te’vīlini şordum

[YİBB,86a]

Resūlu’llāh didi yā İbni ‘Abbās
İşit göñlüñ yüzünde qomasun pās¹¹

Rebī‘u’l-evvel ayı qutlu ayda
Dü-şenbih gicesi devletlü ayda

¹ bî-hüner : bā-hüner YM, YİBB

² durmaz : turmaz TS, Yİ, YA, turur TB

³ başın kaldurdısa : başın kaldursa ol Yİ, başını kaldura YA

⁴ Rahmi : Rahm YİBB

⁵ Boynun urmaqdur işi çarhuñ hemān YM, Qatlı ider fikr it işini çarhuñ hemān YA

⁶ Yir gök arası ölumdür toptolu TS, TB, Yir ü gök arası ölüm toptolu Yİ, YA

⁷ olsa : bolsa YM

* Vezin “Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün” olarak değişmektedir.

⁸ Ki çün geldi didi hem işbu āyet TS, TB, Çünkü nāzil oldu didi bu āyet YA

⁹ “Bir gece kulu Muhammedi Mescidi Hāram’dan götüren o zatın şanı ne yücedür.” Kur’an, İsrā Süresi, 17/1. Āyet-i Kerimesi’nin baş tarafları.

¹⁰ tefsīrini : ta‘birini Yİ, YA, YM

* 2860. beyit : -TS, -TB

¹¹ İşit göñlüñ içinde qomasın pās TS, İşit göñlüñ içinde qalmasın pās TB

Ƙılup eşhâb ile yatsuyı ƙodum¹
 Ʀurup vitri ƙılam dün ile didüm²

Gelüben Ümmühâni'nün evinde
 Ƙarâr aldum anuñ ben döşeginde³

2865 Yaturken Cebra'ıl âvâzı geldi
 Ƙanadınun üni pervâzı geldi

Hemân Ʀurdum aña virdüm selâmi^{4*}
 Taħiyyetler daħı dir ƙıl ƙıyâmı⁵

[TS,129]

Buyurdı kim dilerem didi sen hem⁶
 Bu gice göklere başğıl ƙadem dem⁷

Müşerref ola tâ kim bu felekler
 Yüzün görsün du' â ƙılsun melekler

[YM,84b]

Teferrüc eylegil⁸ bu kâr-gâhı⁹
 Temâşâ eylegil bu bâr-gâhı¹⁰

2870 ' Acâyib mülkimüze hem¹¹ naẓar ƙıl
 Bu gice ' Arş'a gel gökden¹² sefer ƙıl

Senünçündür düzülmişdür bu düzgün¹³
 Eger aydur vü ger yıldur eger gün¹⁴

¹ Yatsuyı eşhâb ile ƙıldum ƙodum Yİ

² Dönüp vitri ƙılam dün ile didüm TB, Vitri kim dünle Ʀuram ƙılam didüm Yİ, YA, YİBB, Vitri dün ile duram ƙılam didüm YM

³ Ƙarâr itdüm anuñ ben döşeginde Yİ, YA, Ƙarâr aldum ben anuñ döşeginde YM, YİBB

⁴ Pes hemân durdum aña virdüm selâm Yİ, YA, YM, YİBB

* Bu beyitten sonra YM ve YİBB'de aşığıdaki beyite yer verilmiştir.

Haƙƙ Te'âlâ virüpdı saña selâm

Şaƙla imânımı yâr it ' âƙıbet

⁵ Hâş taħiyyâtlar daħı dur ƙıl ƙıyâm Yİ, Hâş taħiyyâtlar daħı ƙıldum ƙıyâm YA, Ol cevap virdi didi kim yâ imâm YM, YİBB

⁶ Pes buyurdı kim dilerem didi hem Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Kim bu gice göklere başğıl ƙadem Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ eylegil : eyle kim TB

⁹ kâr-gâhı : bâr u gâhı YA, kâr-ı gâhı YM

¹⁰ bâr-gâhı : bâr u gâhı YA, kâr-ı gâhı YM

¹¹ hem : sen TS, TB

¹² gel gökden : gel yirden TS, TB, Yİ, yirden sen YA, gökden gel YM

¹³ Senün için düzülmişdür bu düzgün TS, TB, Yİ, Düzülmişdür senün için bu düzgün YA

¹⁴ Eger aydur vü ger yıldur vü ger gün TS, TB, Yİ, Eger aydur eger yıldur eger gün YA

[YA,56b]

Sevindüm ben işidicek bu sözi
Görürem Cebra ʾil'ün¹ dağı yüzi

Güzeldür şöyle kim dünyāda hergiz
Aña beñzer vücūda gelmez er kız²

Harīr tonlarla tonanmış mülevven³
Muraşsa^c dürlü yāqutla müzeyyen

2875 Hemān dem Ümmühānī'nüñ evinden
Çıķup varduķ Harem içine andan⁴

[Yİ,57a]

Burāķ gelmiş görürem anda⁵ ıurmuş
Degüldür aña beñzer kimse görmiş

[YİBB,86b]

Yüzi ādem yüzine beñzer anuñ
Yücedür boyı boyından devenüñ

Hemān boynı dağı hem ata beñzer
Tüyi durur velikin misk-i ezfer⁶

Teni cevher kıızıl altun ayağı
Gözi incü zümürrüdden⁷ kıulağı

2880 Deve gibi ayağı kıuyruğı var
Şıgır kıuyruğı gibi ille ^canber

Kıızıl altundan uyanı eyerlü*
Muraşsa^c cevher ile dürlü dürlü

^cAķıķden kıırmızı renklü üzengü
Düzülmüş dürlü pırūze aķ incü

¹ Cebra ʾil'ün : Cebra ʾil'i YM, YİBB

² Aña beñzer vücūda gelmez irmez TS, TB, Aña beñzer vücūda gelmez hergiz Yİ, Aña beñzer gelmez vücūda hergiz YA

³ Harīr ile tonanmış hem mülevven YA

⁴ Çıķup vardum Harem içine andan TS, TB, Çıķup varduķ Harem içinde andan Yİ

⁵ anda : andan TS

⁶ Teni durur velikin müşg-i ezfer TS, TB, Teni durur velikin misk-i ezfer Yİ, YA

⁷ zümürrüdden : zümrüdden hem TS, TB

* 2881. beyit : -TS, -TB, -Yİ, -YA

Tüyi rengi kimi qara kimi aq
Yaratmadın dağı bu Ādemi Hāqğ

Yaratmışdı anı uçmaq içinde
Gezerdi murğ-ı zārı bāğ içinde

DER-BEYĀN-I KEYFĪYYET-İ TEŞRĪF-İ Mİ‘RĀC

2885 Pes işāret kıldı Cebrā ’il baña*
Bin Buraq’a didi kim geldi saña

[YM,85a]

Kim nice biñ yıl durur kim intizār*
İşbu giceye olupdur iy yār¹

Pes elüm şundum ki binem durmadı
Büklüdi boynına el urdurmadı²

[TS,130]

Kim yaradaldan berü Allāh aña³
Binmemişdi kimse gelince baña⁴

Cebra ’il haykırdı didi sākin ol
Binsün üstüne yavaş ol emin ol⁵

2890 Kim⁶ bunuñ için yaratdı Hāqğ seni
Hem yiri gögi⁷ dü-‘ālem halkını

Ol didi kim hācetüm vardur aña
Kim şefā‘ at eylesün bugün baña

Hāqğ beni uçmaq içinden irmesün
Ādem’i sürdügi gibi sürmesün⁸

* Vezin “Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün” olarak değışmiştir.

* 2886. beyit : -YA

¹ İşbu giceye olupdur iy yār TS, TB, İşbu giceye olupdur ol iy yār Yİ, İşbu gice kim olup durur iy yār YM, İşbu giceye olupdurur iy yār YİBB

² Bükeldi boynına el aldurmadı TS, Büküldi boynına el urdurmadı TB, Yİ, Şıçradı boynına el urdurmadı YA

³ Pes yaradaldan berü Allāh aña TS, TB, Yİ, Yaradaldan berü hem Allāh aña YA

⁴ Binmemişdi kimse gelince buña TS, Binmemişdür kimse gelince buña TB, Binmemişdi kimse gelince saña Yİ, YA

⁵ yavaş ol emin ol : yavaş hem ol Resül TS, TB, yavaş emin ol Yİ, senüñ sen emin ol YA

⁶ Kim : Hem YA

⁷ Hem yiri gögi : Yiri gögi her YA

⁸ Ādem’ün çıkdıgi gibi olmasun YM

Ādem uçmağdan sürülelden¹ hemān
 orğudan ben olmadum bir dem emān²

[YİBB,87a]

Hem dağı yarın kıyāmet gün³ baña
 Binsün evvel tā⁴ muṭī⁵ olam aña

2895 Ben didüm gönlüni hoş dut yā Burā
 Kim saña cennetde olmaya firā⁵

azret'e varıcağaz ben söyleyem
 Anda ben saña şefā⁶ at eyleyem

Pes muṭī⁶ oldu süvār oldum hemān
 Cebra'ıl öñümce yüridük⁶ revān

[YA,57a]

Ol Burā altumda şöyle yürüdü
 Her adımını göz irince yir idi⁷

Şöyle yürüdü ki⁸ yilden dağı tiz
 Bir dem içinde irişdük uds'e biz

2900 ün arem apusına vardu⁹ hemān
 İn didi pes baña¹⁰ Cebrā'ıl Emān

İndüm anda ol Burā durdu hemān
 Cebra'ıl öñümce yüridük revān¹¹

[Yİ,57b]

Enbiyā ervāı gelmişler tamām
 arşı geldi virdiler baña selām¹²

¹ sürülelden : ıkaldan berü YM

² orğudan ben bir dem olmadum emān TS, TB, Yİ, orğudan ben bir dem olmadın emān YA, orğudan bir dağı olmadum emān YM

³ kıyāmet gün : kıyāmetde YA, YM

⁴ evvel tā : ol ben tā TB, ol tā ben TS, Yİ, imdi ben YA, evvel kim YM

⁵ Kim saña cennetden olmaya firā Yİ, YM, YİBB, Hem saña cennetden olmaya firā YA

⁶ yürüdü : görüdü Yİ, yürüdü YA

⁷ Hem adımını göz irince yir idi TS, TB, Her adımını göz açunca yir idi YA

⁸ yürüdü ki : yürür idi TS, TB, Yİ, YA

⁹ vardu : irdük TS, TB

¹⁰ pes baña : baña o dem YA

¹¹ Pes arem'ün içine girdük revān TS, TB, Pes arem içine girdi tiz revān Yİ, Pes arem içine girdüm ben revān YA

¹² arşı geldi baña virdiler selām TS, TB, arşı gelüp virdiler baña selām YA

[YM,85b]

Pes geçüp mihrāba ben oldum imām¹
Enbiyā ervāhı uydılar tamām

Ben imāmluḡ eyledüm kılduḡ² namāz
‘Arza kıldum³ Mālikü’l-mülk’e niyāz

2905 Yā Muḡammed didi Cebrā’ıl baña⁴
Kim çağırsa iltifāt itme aña

Şaḡ yanumdan geldi pes didi bir ün⁵
Yā Muḡammed yā Muḡammed baña dön

İltifāt eylemedüm hiç dönmedüm⁶
İrmedüm gözüm öñümden dönmedüm

Şol yanumdan daḡı geldi pes bir ün⁷
Yā Muḡammed yā Muḡammed dir bugün

Diñle sözümi berü dön sen baña*
Kim naşihat direm işit ben saña

2910 Dönmedüm⁸ hiç iltifāt eylemedüm
Cebrā’ıl’e kim durur bunlar didüm⁹

[YİBB,87b]

Cebra’ıl didi ki Tersā’dur biri
Hem Yahūdī piri od durur yiri¹⁰

[TS,131]

Sen¹¹ bulara iltifāt ger eyleseñ
Ya cevāb virseñ¹² birine söyleseñ

¹ ben oldum imām : oldum ben imām TS, TB, YA

² kılduḡ : kıldum TS

³ kıldum : kılduḡ TS, TB

⁴ baña : saña YM, YİBB

⁵ pes didi bir ün : anda pes bir ün YA, didi pes bir ün YM

⁶ dönmedüm : tınmadum TS, TB, YA

⁷ Şol yanumdan daḡı pes geldi bir ün TS, TB, Şol yanumdan geldi yine baña ün YA

* 2909. beyit : -TS, -TB

⁸ Dönmedüm : Tınmadum TS, TB, YA

⁹ Baḡmadum yüzine hiç söylemedüm TS, TB, Yüzine hiç baḡmadum söylemedüm Yİ, YA

¹⁰ Hem Yahūdī dür biri oddur yiri TS, TB, Yİ, Hem Yahūdī’dür biri âteş yiri YA, Hem Yahūdī biri od durur yiri YM

¹¹ Sen : Pes YM

¹² virseñ : virüp TS, TB

Ümmetüñ soñra olurlardı Yehūd
Kimi Tersā olur idi kim Cühūd¹

Geldi bir ‘ avret bu kez i‘ zāz ile
Ağzı gönca boyı ra‘ nā nāz ile²

2915 Zīneti zība katı şāhib-cemāl
Zülfı yüzünde zenehdānında hāl

Yā Muḥammed yā Muḥammed dir baña
Bir nazār kıl hācetüm vardur saña

Hergiz aña iltifāt eylemedüm
Yüzine hiç bakmadum söylemedüm

Cebra ’il didi ki taḥsīn yā Resül
Kim anı hiç kılmaduñ saña kabül

Dünyedür bu ḥalkı meftün kılıcı
Aldayuban soñra mağbün kılıcı

[YM,86a]

2920 Mihr ider evvel kıılır soñra cefā
İşi budur kimseye kıılmaz vefā

İltifāt itseñ buña sen³ iy ulu*
Aldar idi ümmetüñi soñra bu

Cümlesi bu dünyeye ṭapar idi
Zühd ü taḫvā ḫapusın yapar⁴ idi

[YA,57b]

Allāh’a şükr eyledüm kııldum şenā
Kim baña tevfiḫ bağışladı yine⁵

Oradan şahrāya Cebrā ’il ile
Varduḫ anda çok feriştelere bile⁶

¹ Kimi Tersā kimi olurdu Cühūd TS, TB

² Ağzı pīste boyı ra‘ nā sāz ile TS, TB, Ağzı yine boyı ra‘ nā sāz ile Yİ, YA

³ buña sen : sen aña YA

* Bu beyit TS, TB, Yİ ve YA'da 2922. beyitten sonra yazılmıştır.

⁴ yapar : ḫapar TB

⁵ Kim yine tevfiḫ bağışladı baña TS, TB, Kim baña tevfiḫ bağışladı ḫüdā Yİ, Baña tevfiḫin bağışladı ḫüdā YA

⁶ bile : ile YA

2925 Geldi bir oğlan¹ hem anda mäh-rū
Serv-ğadd gonca-dehān u müşg-bū²

‘ Arş’a çıkmış yüzünñ nūrı ‘ ayān^{*3}
Rūşen olmuş nūr ile heft-āsumān⁴

Geldi şundı dutdı ol öpdi⁵ elüm
Hem şalındı⁶ boynuma çoçdı bilüm

[Yİ,58a]

[YİBB,88a]

Yā Resūla’llāh beşāretler saña⁷
Ümmetüñe hayr kerāmetdür revā⁸

Ben didüm Cebrā’īl’e kimdür ki bu⁹
Tal’ ati böyle mübārek mäh-rū¹⁰

2930 Dil baña meyl itdi gāyetle hemīn¹¹
Cānda yir dutdı be-gāyet iy Emīn¹²

Didi budur dīn-i İslām-ı enām¹³
Hağğ Te’ ālā’nuñ rızāsıdur müdām

Ümmetüññ dest-gīri bu durur
Anları uçmağa işbu irgürür

Kıldum anda Allāh’a hamd ü şenā
Ümmetüm için dağı kıldum du’ ā¹⁴

¹ oğlan : yigit TS, TB

² Servü-ğadd gonca-dehān hem müşg ü bū TS, TB, Servi ğaddü gonca-leb hem misk-bū Yİ, Servi ğaddi gonca hem misk ile bū YA

* 2926. beyit : -Yİ, -YA

³ ‘ Arş’a yüzünñ nūrı durur ‘ ayān YM

⁴ heft-āsumān : hep āsumān TB

⁵ dutdı ol öpdi : döndi öpdi ol TS, TB, tıtdı öpdi ol YA, tıtdı öpdi Yİ

⁶ şalındı : şarıldı YA

⁷ Didi kim yā Resūla’llāh beşāret Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Saña ümmetüñe hayr u kerāmet Yİ, YA, Saña vü ümmete hayr u kerāmet YM, Saña vü ümmetüñe hayr kerāmet YİBB

⁹ Didüm Cebrā’īl’e kim kim durur bu Yİ, YİBB, Didüm Cebrā’īl’e ki kim durur bu YA, Didüm Cebrā’īl’e kim durur bu YM

¹⁰ Mübārek tal’ ati hem böyle mäh-rū Yİ, Mübārek tal’ ati hūb hem mäh-rū YA, Mübārek tal’ ati var böyle mäh-rū YM, Mübārek tal’ atidür böyle mäh-rū YİBB

¹¹ Benüm gönüm meyl itdi be-gāyet Yİ, YA, Benüm gönüm buña meyl itdi gāyet YM, YİBB

¹² Bu gönümde benüm yir tıtdı gāyet Yİ, YA, Bu gönümde benüm yir dutdı gāyet YM, YİBB

¹³ Didi kim bu durur ol Dīn-i İslām Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁴ Ümmetümçün dağı kıldum çoç du’ ā YA

Pes getürdiler hemān¹ bir nerdübān
Dikdiler yirden anı tā āsumān

[TS,132]

2935 Bir ucı yirde göge² yitdi biri
Nūrinuñ aydınlığı dutdı yiri

Bir diregi aq gümüş idi anuñ³
Kızıl altun biri ol nerdübānuñ⁴

[YM,86b]

Ayaqları kimi la⁵ l kimi incü^{5*}
Kızıl yākut kimisi kimi şaru⁶

Kimi gök yākut idi kimisi zer
Yeşil kızıl şaru aq dürlü cevher⁷

Cebra ’il didi ki yüri iy ulu
İy nebilerden Haq’a sen sevgülü

2940 Nerdübāna Haq adın zıkr idüben⁸
Hoş qadem başdum göge sağ u esen⁹

MÜŞAHEDĀT

Giderken bir deñize uğradum ben*
Laţif u tatlu gāyet şöyle rüşen¹⁰

Mu¹¹ allaq şöyle durmuşdur¹¹ havāda
Havādan dağı rüşendür şafāda

Didüm Cebra ’il’e bu ne deñizdür
Didi bundan yağar yirlere yağmur

¹ getürdiler hemān : hemān getürdiler YM

² yirde göge : yirden göge TS, TB, gögden yire YA

³ Direginuñ biri gümüşden anuñ TS, TB, Yİ, Direginuñ biri gümüşdür anuñ YA

⁴ Kızıl altun biri nerdübānuñ TS, TB, Yİ, Kızıl altun birisi nerdübānuñ YA

⁵ Ayağınuñ kimi altun la⁵ li incü YA

* 2937. ve 2938. beyitte vezin “*Mefā’ılün Mefā’ılün Fe’ülün*” olarak değışmiştir.

⁶ Kimisi kızıl yākut kimi şaru TS, TB

⁷ Hem kızıl yeşil şaru aq cevher TS, TB, Kızıl yeşil şaru aq dürlü cevher Yİ, YA

⁸ Haq adın zıkr idüben nerdübāna Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Qadem başdum göge oldum revāne Yİ, YA, YM, YİBB

* Vezin “*Mefā’ılün Mefā’ılün Fe’ülün*” olarak değışmiştir.

¹⁰ Laţif ü şāfi gāyet tatlu rüşen TS, TB, Yİ, YA, Laţif hem tatlu gāyet rüşen YM

¹¹ durmuşdur : çürmüşdü TS, TB, Yİ, YA

Çalap kullarına bārān-ı rahmet
Bu deryādan virür iy¹ kân-ı rahmet

[YİBB,88b]

2945 Geçüp andan yine olduḡ revāne
İrişdük tā ki evvel āsumāne²

Refī' adı ḡapusı baḡlu muḡkem
Ki İsmā' il ḡapucısı adı hem

Hemān çün Cebra 'il ḡapuya baḡdı³
Görür kim baḡlamışlar ḡapu ḡaḡdı⁴

Çün İsmā' il işitdi döndi baḡar*
Didi kimdür ki giç vaḡt ḡapu ḡaḡar

[YA,58a]

Didi Cebrā 'ilem açuñ ḡapuyı
Gelüñ şādān olun⁵ ḡiluñ ḡapuyı

2950 Ki bilemce Muḡammed Muştafā'dur
Ḥabīb-i Ḥaḡḡ imām-ı enbiyādur⁶

Didi ol virbidi mi⁷ Allāh anı
Ki şirk çirkinden⁸ arıda cihānı

Didi geldi hemān açıldı ḡapu
Melekler ḡarşu geldi ḡıldı ḡapu

[Yİ,58b]

Hemān İsmā' il'e virdüm selāmı
Cevāb virdi melā'ikler tamāmı

[YM,87a]

Didi hoş geldüñ iy şāh-ı risālet⁹
Nebiler serveri kân-ı kerāmet

¹ iy : ol TS, TB

² evvel āsumāne : ol heft-āsumāne TS, TB, Yİ, heft-āsumāne YA

³ Hemān dem Cebra 'il ḡapuyı ḡaḡdı YA

⁴ Görür baḡlamış imdi ḡapu baḡdı YA

* 2948. beyit : -YA

⁵ olun : olup TB

⁶ Ḥabīb'i Ḥaḡḡ İmām-ı Evliyā'dur YA, Ḥabīb'i hem İmām-ı Enbiyā'dur YM

⁷ ol virbidi mi : virdi mi bize YA

⁸ şirk çirkinden : şirk-i çirkden TS, TB, YA, şirküñ çirkefinden Yİ

⁹ şāh-ı risālet : şāhib-sa'āden YA

[TS,133]

2955 İletdiler beni Ādem katına
Selām virdüm varıcağ hazretine

Didi hoş geldün iy şüretde oğlum
Velī sîretde fahrüm tâcum ulum

Görürem sağ yanında durmuş¹ anuñ
Kamu mü'min cânı hem evliyānuñ

Dururlar şol yanında cân-ı bed-baht²
Şular kim kıldı Allāh anı bed-baht

Bakup sağa olur şādān güler ol³
Şola baksa hem ağlayupdı melül⁴

2960 Hem anda çok ferîştehler tururlar⁵
Şağışın anlar ancak Haqq bilürler⁶

Dutup şaff cümlesi kılmış kıyāmı⁷
Oturmaz tesbîh okurlar müdāmı⁸

[YİBB,89a]

Birin gördüm turur biñ başı vardur⁹
Ki her başında biñ yüz aşikârdur¹⁰

Ki her yüzde dehānı biñ var anuñ¹¹
Ki her femde zübānı biñ var anuñ¹²

Diliyle biñ luğat söyler tamāmet¹³
Luğatle tesbîh eyler ol müdāmet¹⁴

¹ yanında durmuş : yanında turmuş TS, TB, YA, yanına turmuş Yİ

² Turur şolında cân-ı baht-ı bed-baht YA

³ Bakup sağa olur şādān görür ol TB, Sağa baksa şād oluban güler ol Yİ, YA, YM, YİBB

⁴ Şolina bakuban ağlar idi ol YA, Şola baksa ağlayup olur melül Yİ, YM, YİBB

⁵ Gördüm anda çok ferîştehler durur Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Şağışını anlarıñ Allah bilür Yİ, Şağışın anlarıñ ancak Haqq bilür YA, YM, YİBB

⁷ Şaff tutuban cümlesi kılmış kıyām Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ Hiç oturmaz tesbîh okurlar müdām Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Bir melik gördüm durur biñ başı var Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Her başında biñ yüzi var aşikâr Yİ, YA, YM, YİBB

¹¹ Her yüzde biñ dehānı var anuñ Yİ, YA, YM, YİBB

¹² Her dehānda biñ zübānı var anuñ Yİ, YA, Her dehānda biñ zübānı var anuñ YM, YİBB

¹³ Her diliyle biñ luğat söyler tamām Yİ

¹⁴ Her luğatle tesbîh eylerler müdām Yİ, Her luğatle tesbîhin eyler müdām YA, Her luğatde tesbîh ider ol müdām YM, Her luğatle tesbîh ider ol müdām YİBB

2965 Geçüp andan daħı olduğ revāne
İrişdüğ pes ikinci āsumāne

Çağırdı Cebra ʾil ĩapuyı açuñ¹
Melā ʾikler gelin Őaçuyı Őaçuñ²

Didiler kim durur³ ĩapuda duran
Gelüben böyle gic vağt ĩapu uran⁴

Didi benven bilemce MuŐtafāʾdur⁵
Ėabıbuʾllāh o Őāh-ı enbiyādur⁶

Didiler merĖabā ĩapu açıldı
Selām virdi melekler ĩarŐu durdı⁷

2970 Bir melek var anda⁸ MiĖyā ʾil adı*
MerĖabā gel yā kerım seyyid didi⁹

[YM,87b]

Selām virdüm cevāb virdi¹⁰ tamāmet
Melā ʾikler beni ĩıldı ziyāret

Görürem anda¹¹ MiĖyā ʾilʾe ĩarŐu
Dururlar dört ferişte Ėāyet ulu

Biri Miʾyā ʾil adlu bir ʾ Arāfil¹²
Biri Mekʾyā ʾil ü biri ʾ Arāb ʾil¹³

[YA,58b]

Biri Ėükminde var biñ Şaff melekler¹⁴
OĞurlar tesbıği Őolar felekler¹

¹ Cebra ʾil çağırdı kim ĩapu açuñ Yİ, YA, YM, YİBB

² İy melā ʾikler gelün Şaçu Őaçuñ Yİ, YA, YM, YİBB

³ kim durur : kimdür ki YA, kim kimdür YM

⁴ Gice vağti gelüben ĩapu uran YA, Gelüben böyle gic ĩapu uran YİBB

⁵ Didi benem bilemce MuŐtafāʾdur TS, TB, Yİ, Didi benem yanımda MuŐtafāʾdur YA

⁶ Ėabıbuʾllāh-ı Őāh-ı enbiyādur TS, TB, Ėabıbuʾllāh ol Őāh-ı enbiyādur Yİ, Ėabıbuʾllāh o Őāh-ı aŐfiyādur YA

⁷ durdı : geldi TS, TB, Yİ, YA

⁸ Var anda bir melek : Bir melek var anda Yİ, YA, YM, YİBB

* Vezin “*Fāʾilātün Fāʾilātün Fāʾilün*” olarak değişmiştir.

⁹ Kerımā merĖabā gel seydi didi TS, TB

¹⁰ virdüm cevāb virdi : virdüm cevāb aldı TS, TB, virüp cevāb aldı Yİ, YA

¹¹ Görürem anda : Gördüm anda ol YA, Gördüm anda YM

¹² Biri Miʾyā ʾil adlu biri ʾ Arāfil TS, TB, Bir Miʾyā ʾil adlu bir ʾ Arāfil Yİ, Biri Miʾyā ʾil birisi ʾ Arāfil YA

¹³ Biri Miʾzā ʾil ü biri ʾ Arāʾil TS, TB, Biri Miʾzā ʾil ü biri ʾ Arābil Yİ, Birisi Miʾrā ʾil biri ʾ Arābil YA, Biri Mikʾyā ʾil biri ʾ Arāʾil YM

¹⁴ Her biri Ėükminde var biñ Şaff melek Yİ, YA, YM, YİBB

2975 Çü gördüm anda hem iki yigit var²
Yüzinden nurları hoş berķ parlar³

Didüm Cebrā`il'e kimler⁴ durur bu
Laṭīfdür her birisi böyle meh-rū⁵

Didi biri durur `İsi`bni Meryem⁶
Zekerya oğlı Yaḥyā'dur biri hem⁷

[TS,134]

[Yİ,59a]

Selām virdüm hemān dem aldı anlar
Görüşdiler benümle geldi anlar

[YİBB,89b]

Didiler merḥabā ŝāliḥ nebīmüz⁸
`Aziz ḳardaŝ kerīm nāŝiḥ nebīmüz⁹

2980 Ulu ḳıldı seni Ḥaḳḳ enbiyādan
Cemī`i¹⁰ aŝfiyādan evliyādan

Ḳamu ümmetden ümmetüñ eyüdü¹¹
Ḳatında kibriyānuñ sevgülüdür¹²

Orada ben taḥiyyātü'l-maḳāmı¹³
Ki anlarla bile ḳılduḳ tamāmı¹⁴

Vedā` idüp¹⁵ yine olduḳ revāne
İriŝdü^c çün üçünci āsumāne

¹ Tesbīḥ okurlar ki ṭolar ol felek Yİ, YA, YM, YİBB

² Gördüm anda hem iki yigit durur Yİ, YA, YM, YİBB

³ Yüzinden nurları çoḳ berķ parlar TB, Yüzlerinde nurları hoş berķ urur Yİ, YA, Yüzlerinden nurları hoş berķ urur YM, YİBB

⁴ kimler : kim kim TS, TB

⁵ Laṭīfdür her birisi hem meh-rū TS, TB, Laṭīfdür her birisi ŝöyle mah-rū Yİ, Laṭīfdür her birisi dađı ḥub-rū YA

⁶ Didi kim `İsi`bni Meryem'dür biri YA, Didi birisidür `İsi`bni Meryem YM

⁷ Zekeriyā`bn-i Yaḥyā'dur biri hem TS, TB, Zekeriyā oğlı Yaḥyā'dur biri YA

⁸ Merḥabā didiler iy ŝāliḥ nebī Yİ, YM, YİBB, Didiler merḥabā iy ŝāliḥ nebī YA

⁹ İy `aziz ḳardaŝ kerīm nāŝiḥ nebī Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Cemī`i : Ve cümle YA

¹¹ Ümmetüñ hem ḳamu ümmetden dağı Yİ, YM, YİBB, Cümle ümmetden ve ümmeteñ dağı YA

¹² Ḥaḳḳ ḳatında sevgülüdür iy ağı Yİ, YA, YM, YİBB

¹³ Oradan ben taḥiyyātü'l-maḳāmı TB, Ol maḳāmı ben taḥiyyātü'l-maḳām Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁴ Ḳıldum anlar bile ḳıldılar tamām Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁵ idüp : itdük TS, TB, Yİ, YA

Varup Cebrā 'il anda urdı apu¹
İçerüden didiler kim durur o²

2985 Didi Cebrā 'il'em bilemce yārum³
‘Azizüm ardaşumdur sāzkārum⁴

Resūlu'llāh ki şāh-ı enbiyādur
Habību'llāh Muḥammed Muştafa'dur

apuyı açdılar⁵ girdük içerü
Ki anda bir ferişte gördüm ulu⁶

[YM,88a]

Tamām yitmiş biñ anuñ başı vardur⁷
Başında yüzi heftād hezārdur⁸

Ki var her yüzde yitmiş biñ dehānı⁹
Her ağzında ki yitmiş biñ zübānı¹⁰

ṬABAQA-İ ŐELĀŐE'DE MÜŐĀHEDĀT

2990 Her dil ile bir luĝat söyler tamām*
Her luĝatle tesbīḥ our ol¹¹ müdām

Pes¹² didüm Cebrā 'il'e bu kim durur
Didi bu rız üstüne ḥākim durur

āsımu'l-erzā durur adı bunuñ
ısmet ider rızını bu amunuñ

Geçdüm andan bir deñiz gördüm yine
Beñzemez hergiz bu dünyā¹³ baḥrine

¹ Cebra 'il vardı heman apu urur Yİ, YM, YİBB, Geldi Cebrā 'il heman apu urur YA

² İçerüden didiler kim kim durur Yİ, YA, YM, YİBB

³ Didi Cebrā 'il bilemcedür yārum YA

⁴ arındaşum durur hem şād u kārüm YA

⁵ apuyı açdılar : Açdılar apuyı Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Gördüm anda bir ferişte var ulu Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Kim tamām yitmiş biñ anuñ başı var Yİ, YM, YİBB, Tamām anuñ yetmiş biñ başı var YA

⁸ Her başında yüzi var heftād hezār Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Her yüzünde yetmiş biñdür dehānı YA

¹⁰ Her ağzında hem ol midār zebānı TS, TB, Her ağzında yetmiş biñdür zebānı YA

* Vezin “*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*” olarak deĝişmiştir.

¹¹ our ol : ourlar TS, TB

¹² Pes : Ben YM

¹³ hergiz bu dünyā : bu dünyānuñ hiç TS, TB, YA

Ol deñizlerden ki gördüm bu ulu¹
Hem yeşil rengi meleklerle tolu²

2995 Gördüm anda Yūsuf'ı virdüm selām
Ol cevāb virdi didi kim yā imām

[YİBB,90a]

Merḥabā iy ulu peygamber Kerīm
İy ' azīz³ qardaş Resūlu'llāh Ḥalīm⁴

Geldi görüşdi benümle ol hemān
Qaldı anda ben yine oldum revān

[TS,135]

[YA,59a]

Gördüm anda çok melekler bî-şümār
Şağışın bile meger⁵ Perverdigār

Cümlesinüñ secdededür yüzleri
Birbirisine yaqīn omuzları

3000 Şöyle kim şıgmaz⁶ aralarına kııl
Tesbiḥ okurlar dururlar⁷ eyü bil

Geçdüm andan bir melek gördüm yine
Kim oturmuş idi kürsī üstüne

Biñ başı var daḥı yetmiş biñ tamām⁸
Var qanatları oturmuşdur⁹ müdām

[Yİ,59b]

Dört yanında çok sehinnāk var melek¹⁰
Tünd-rū şöyle hışımnāk var melek¹¹

¹ Ol deñizlerdür ki gördüm bu ulu TS, TB, Ol deñizde ben görürem bir ulu YA

² Hem yeşil rengi melekler toptolu Yİ, Hem yeşil renkli melekler toptolu YA

³ ' azīz : ulu TB

⁴ Ḥalīm : Ḥakīm TS, TB, Yİ, YA

⁵ bile meger : bilür anuñ YM

⁶ şıgmaz : girmez YA

⁷ dururlar : turlar TS, TB, Yİ, YA, durmazlar YM

⁸ Biñ başı var hem daḥı yetmiş tamām TS, TB, Biñ başı var yetmiş biñ tamām Yİ, YA

⁹ oturmuşdur : oturmuşdı TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ Melekler dört yanında çok sehinnāk Yİ, YİBB , Melekler çevresinde çok sehinnāk YA, Melekler dört yanında sehinnāk YM

¹¹ Qamusı tünd durur şöyle hışımnāk Yİ, Qamusı yanında turlur hışımnāk YA, Qamusı tünd-rū şöyle hışımnāk YM, YİBB

Çünkü bir kavme ‘azāb itmekdeler¹
Od çomāğ ile urup gitmekdeler²

[YM,88b]

3005 Dögerler yüzlerini başlarını*
Olar ağlar dökerler yaşlarını

Qılur anlar her biri feryād u zār³
Ben didüm Cebrā’īl’e kimdür bular⁴

Didi zālīm pādişāhlardur bular⁵
Zulm iderdi sāl ü mählar ki bular⁶

Kim qopunca tā kıyāmet bu ‘azāb⁷
Qılunur hem bunlara işbu ‘itāb⁸

Gördüm anda bir deñiz var şu tolu
Ol deñizlerden ki gördüm bu ulu

3010 Pes didüm Cebrā’īl’e kim bu deñiz
Ne deñizdür adını bunuñ⁹ diñiz

Ol didi adı bunuñ Baħr-i Niķām¹⁰
Nūħ’a bundan virdiler tuñfānı hem¹¹

Durmaduq andan daħı olduq revān
Çünkü dördünci göge irdük hemān¹²

¹ Ki bir kavme ‘azāb idüp ururlar Yİ, Ki bir kavme ‘azāb idüp tururlar YA, Ki bir kavme ‘azāb ider dururlar YM, YİBB

² Oları od çomāğ ile ururlar Yİ, YM, YİBB, Olar oddan çomāğ ile ururlar YA

* 3005. beyit : -TS, -TB, ayrıca YA’da bu beyit 3006. beyitten sonra yazılmıştır. Bu beyitte vezin “*Mefā’īlün Mefā’īlün Fe’ülün*” olarak değişmektedir.

³ Qılurlar her biri feryād u zārı Yİ, YM, YİBB, Qılurlar her biri efğān u zārı YA

⁴ Didüm Cebrā’īl’e kimdür buları Yİ, YA, YM, YİBB

⁵ Bulardur didi zālīm pādişāhlar Yİ

⁶ Ki zulm eylerdi dāim sāl ü mählar Yİ, Ki zulm eylerdi ħalka sāl ü mählar YA, YİBB, Ki zulm eylerdi ħalka mäh u sällar YM

⁷ Qopunca tā kıyāmet bu ‘azābı Yİ

⁸ Qılur bunlara hem işbu ‘itābı Yİ, Qılurlar bunlara işbu ‘azābı YA, Qılurlar bunlara işbu ‘itābı YM, YİBB

⁹ bunuñ : baña Yİ, YA

¹⁰ Ol didi adı bunuñ Baħr-i Niķāb TS, TB, Ol didi kim bu durur Baħr-i Niķām YA

¹¹ hem : hep TS, TB, ‘alim YA

¹² irdük hemān : olduq revān Yİ, geldük hemān YA

[YİBB,90b]

Pes öñümce vardı Cebrā 'il Emīn¹
 apuyı adı auñ didi hemīn²

Pes cevāb geldi didi kim kim durur
 Byle gice vaqt bu apuda kim durur³

3015 Didi Cebrā 'il bile hem-rāhı var⁴
 Ol risālet mlknñ hem řāhı var⁵

Didiler apu aıldı merabā⁶
 Ol melekler arşu geldi oş-edā⁷

Pāk⁸ ızıl altundan idi ol felek
 Anda var řalřā 'il adlu bir melek⁹

arşu geldi ol selām virdi baña
 Yā Muammed muştulu didi baña¹⁰

a atında sen daı sevglsin¹¹
 Enbiyānıñ cmlesinden ulusın¹²

3020 Hem senñ durur řefā' at yā abīb¹³
 mmetñ baştulu key olduñ nařīb¹⁴

o¹⁵ melekler řāfi grdm bī-řmār
 Cmle kminde anuñ ılımlış arār

¹ Pes ñmce vardı Cebrā 'il revān YA

² apu adı ki auñ didi hemīn TS, TB, apu adı auñ didi hemīn Yİ, adı apuyı auñ didi hemān YA

³ Byle gice vaqt apuda kim turur Yİ, Byle gice vaqtı apuda turur YA

⁴ Didi Cebrā 'ilem bilemce hem-rāh Yİ, YA, YİBB, Didi Cebrā 'il bilemce hem-rāh YA

⁵ Muammedr risālet milkinge řāh Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ apu aıldı didiler merabā TB, Didiler merabā apu aıldı Yİ

⁷ apudaı melekler arşu geldi Yİ, apudaki melekler arşu geldi YA, apudaı melekler arşu geldi YM, YİBB

⁸ Pāk : Bir TS, TB, Yİ, YA

⁹ Anda var řalřā 'il adlu melek YA

¹⁰ muştulu didi baña : muştulu didi saña TS, TB, didi muştulu saña Yİ, YA

¹¹ a atında sevglsin gel ber TS, TB, a atında sen ki sevglsin Yİ, Ki a atında sen ki sevglsin YM, YİBB

¹² Enbiyālardan ulusın gel ber TS, TB, Cemī 'i enbiyādan sen ulusın Yİ, YM, YİBB

¹³ Hem senndr bil řefā' at yā abīb YA

¹⁴ mmetñ baştulu kim oldu key nařīb TS, TB, mmetni baştulu kim oldu nařīb Yİ, mmetni baştulu oldu nařīb YA, mmetñ baştulu ki oldu nařīb YM

¹⁵ n : o Yİ

[TS,136]

[YM,89a]

Cümlesi tesbîh okur durmaz biri
Gice gündüz uşanup ermez biri¹

[YA,59b]

Anda gördüm İdrîs'i virdüm selâm
Ol cevâb virdi didi kim yâ imâm

Merhabâ hoş geldüñ iy şâdıķ² nebî
İy ulu ķardaş 'azîz lâyıķ nebî

3025 Dāvūd'ı gördüm Süleymân'ı daķı
Gördüm ol gökde durur anı daķı³

Ķarşu geldiler beni çün gördiler
Ben selâm virdüm⁴ cevâbın virdiler

Gördüm anda kürsî üzre bir melek
Oturur kim nūr ile tolmış felek

[Yİ,60a]

Kimse baķamaz yüzine şöyle kim
Ķatı heybetlü celâletlü⁵ 'azîm

Başı tâ 'Arş'a deĝin varmış yaķîn⁶
Hem ayakları daķı zîr ü zemîn⁷

[YİBB,91a]

3030 Cümle yir önünde bir tabaķ gibi⁸
Bir kişi önünde bir çanaķ gibi

Hem önünde bir ulu levħ var durur
Dâ'imâ ol levħa baķar göz urur⁹

Ķarşusunda bir ağaç var key ulu
Hep yeşil yapraķlu tallar toptolu¹

¹ ermez biri : irmez biri TS, TB, YM, tırılmaz biri Yİ, YA

² şâdıķ : şâhib YM

³ durur anı daķı : tırur anlar daķı YA

⁴ virdüm : kıldum YA

⁵ celâletlü : şalâbetlü YA

⁶ Başı 'Arş'a deĝin varmış yaķîn YM

⁷ Hem ayakları zîr ü zemîn YM

⁸ Cümlesi önünde bir tabaķ gibi TS, TB, Dünya önünde anuñ tabaķ gibi YA

⁹ Dâ'imâ levħa baķar gözün urur YA

Hem önünde iki Һarbe aşılu*
Aķ birisi biri Һara ҺorҺulu

Şöyle meşgul bir yaña hiç bakmaz o²
Munķabız ğāyet sehimnāk³ tünd-rū

3035 Çünki gördüm anı ben Һorkdı cānum
Gönlüm ürkdi ditredi gevdem benüm⁴

Pes didüm Cebrā ʾil'e bu kim durur
Böyle heybetlü neye⁵ Һākim durur

Didi Cebrā ʾil baña kim⁶ ol durur
Kim atalardan oğullar aldurur

Ol yetim iden budur oğlanları⁷
Ağladandur bayları⁸ yoҺsulları

[YM,89b]

Bu durur ol⁹ tağıdan dirnekleri
Bu durur ol¹⁰ ağladan gülmekleri

3040 Bu durur ol ʿAzrā ʾil cānlar alan
Cümle cānlar issini bī-cān Һılan¹¹

Pes varuban ben aña virdüm¹² selām
Tuymadı şöyle ki meşguldür¹³ müdām

Cebra ʾil çağırdı iy Һardaş berü¹⁴
Bir dön aħī olma iñen tünd-rū¹⁵

¹ Hep yeşil yaprakları Һallar Һolu TS, TB, Hep yeşil yaprak Һallar Һolu Yİ, Hep yeşil yaprağ ile Һallar Һolu YA, Hep yapraklı Һallar Һoꫀtölu YM

* 3033. beyit : -Yİ, -YA

² Şöyle meşgul bir yañaya bakmaz o TS, TB

³ sehimnāk : Һışımnāk YM

⁴ Gönlüm öñdi ditredi gevdem benüm TS, Gönlüm öñdi ditredi cānum benüm TB, Gönlüm ürkdi ditredi cānum benüm YA

⁵ neye : nice YM

⁶ kim : bu TS, TB, ol YA

⁷ iden budur oğlanları : iden durur oğulları TS, TB

⁸ bayları : bay ile Yİ

⁹ Bu durur ol : Ol durur YM

¹⁰ ol : kim YA

¹¹ issini bī-cān Һılan : işini bī-cān iden Yİ, işini bī-cān Һılan YA

¹² ben aña virdüm : aña virdüm ben YA

¹³ şöyle ki meşguldür : tā şöyle meşguldür TS, TB, şöyle kim meşguldür Yİ, meşgul idi şöyle YA

¹⁴ Cebra ʾil çağırdı iy Һardaş yürü TS, TB, Cebra ʾil çağırdı kim Һardaş berü Yİ, YA

¹⁵ Bir dem olma iy aħī gel berü TS, TB, Bir bak aħir olma iñen tünd-rū Yİ, YA

Bu durur āḥir-zamān peygamberi
Ol ḥabību'llāh resüller serveri

Başını ƙaldurdı pes virdi¹ selām
Didi ma' zūr ƙıl beni sen yā imām

[TS,137]

3045 Ol zamāndan kim bu işe ƙırmışam²
Şanma kim bir kez başum ƙaldurmuşam³

Ben didüm bildür baña bu levḥ nedür
Bu ağaç bu ḥarbeler yā nişedür⁴

[YİBB,91b]

Ol didi kim yā Muḥammed bu ağaç
Ol durur dünyāda cānlu⁵ varsa ƙaç

[YA,60a]

Her birinüñ bunda var bir⁶ yaprağı
Gerçi kim yirden alındı⁷ ƙıprağı

Adları daḥı yazılmışdur ƙamu
Her birinüñ yaprağında iy ulu

3050 Hem yazılmışdur bu levḥde adları⁸
Yiryüzinde ƙanda olur her biri⁹

Çün olur 'ömri tamām bir kişinüñ
Yaprağı ƙurur düşer ol dem anuñ

Hem bu levḥde yoyılır¹⁰ adı gider
Pes yıƙılır 'ömri bünyādı gider

Ben aluram ol dem anuñ cānını
Kimse hergiz bulamaz¹¹ dermānını

¹ pes virdi : ben virdüm YA

² Ol zamāndan kim bu işe durmuşam TS, TB, YM, Ol zamān kim bu işe ben ƙırmışam YA

³ Şanma kim bir dem başum ƙaldurmuşam TS, TB, Şanma kim bir dem başumı ƙalduram YA

⁴ ḥarbeler yā nişedür : ḥarāblar yā nişedür TS, TB, ḥarbeler yā nitedür YA, YM

⁵ cānlu : cānlar TS, TB

⁶ var bir : vardur TB, Yİ, YA

⁷ kim yirden alındı : yirden alınmışdur YA

⁸ adları : yirleri TS, TB, Yİ, YA

⁹ her biri : yirleri YM

¹⁰ levḥde yoyılır : levḥde bozılır TS, TB, Yİ, YA

¹¹ bulamaz : bulmaz hem YA

[Yİ,60b]

Bir nefes eglenmezem fevt itmezem¹
Kimsenüñ yalvarduğın işitmezem²

3055 LİK baht olursa o cānı hemān³
İşbu aq Һarbeyle ururam ʿ ayān⁴

[YM,90a]

Bed-baht olursa cānı fi'l-ħāl^{5*}
Қара Һarbeyle ururam lā-muħāl⁶

Mü 'min olur ise o cānı revā⁷
Çıkaruram göge nūr ile şehā⁸

Kāfir olur ise miħnetle elem⁹
Bıraқuram Һamuya zulmetle hem¹⁰

Geçdüк andan daħı pes olduқ revān¹¹
Bir yüce қаşра irişdüк biz hemān¹²

3060 Kim göz irmez¹³ yüceligine anuñ
Fehm irişmez¹⁴ niceligine anuñ

Beñzemez bir yapuya hiç yapısı¹⁵
Hep muraşsa ʿ kızıl altun Һapusı¹⁶

Açdıлар Һapusını girdüm hemān
Ol ki¹⁷ Һamu Һapusı imiş ʿ ayān

¹ Bir nefes fevt idüben eglenmezem YA

² Kimsenüñ yalvarduğın dutmazam YM

³ Eger anuñ baht olursa o cānı Yİ, Eger anuñ baht olursa ol cānı YA, Eger nik baht olur ise o cānı YM, YİBB

⁴ Bu aq Һarbe ile ururam o cānı Yİ, İşbu aq Һarbe ile uram anı YA, Bu aq Һarbeyle aluram ben anı YM, YİBB

⁵ Eger bed-baht olur ise o cānı YM, YİBB

* 3056. beyit : -Yİ, -YA

⁶ Қара Һarbeyle aluram o cānı YM, YİBB

⁷ Eger mü 'min olur ise o cānı Yİ, YM, YİBB, Eger mü 'min olur ise ol cānı YA

⁸ şehā : anı Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Ve ger kāfir olursa miħnet ile Yİ, YİBB, Eger kāfir olursa miħnet ile YA, YM

¹⁰ Bıraқuram Һamuya zulmet ile Yİ, YA, YM, YİBB

¹¹ Geçdüк andan pes yine olduқ revān Yİ, Geçdüк andan pes revān olduқ revān YA, Geçdüк andan daħı olduқ revān YM

¹² biz hemān : bir zamān TS, TB, nāgehān YA

¹³ Kim göz irmez : Göz irişmez YA

¹⁴ Fehm irişmez : Fehm irmez Yİ, Fehm idemez YA

¹⁵ Beñzemez yapısı hiçbir yapısı Yİ, Beñzemez hiçbir yapuya yapısı YA

¹⁶ Һapusı : hepisi Yİ

¹⁷ ki : Һu Yİ

Gördüm anda kürsî üzre bir melek
Heybetinden göge boyanmış felek

[YİBB,92a]

Oturur şöyle hışımnāk tünd-rū¹
Kamtarîr yüzi sehımnāk tünd-rū²

3065 Tesbîh okur bakdum ağızından aña
Şöyle kim odlar saçılır³ dört yaña

Ben didüm Cebrā 'ile bu kim olur⁴
Kim bu resme hışm ile heybet kıılır⁵

Didi ol bu⁶ Mālik-i āteş durur
Böyle tünd-rū⁷ dā 'imā serkeş durur

[TS,138]

Haqq yaradaldan bunı gülmiş degül⁸
Bir nefes hışmı emîn olmış degül

Ben didüm buña vireyüm mi selām
Didi vir bilür seni ol yā imām⁹

3070 Yirde gökde bir ferişte var degül
Kim seni bilmez ola ol yā Resül

Cümlesi bilür seni öñden soña
Hem şalavāt hem selām virür saña

Pes¹⁰ yaqîn vardum aña virdüm selām
Ol cevāb virdi didi kim yā imām

[YM,90b]

Merhabā kim¹¹ Haqq Çalab Rıdvānını
Çok¹² kerāmetle saña virdi anı

¹ Oturur tünd-rū şöyle hışımnāk Yİ, YA, YM, YİBB

² Abūsi kamtarîr yüzi sehımnāk Yİ, YA, YM, YİBB

³ odlar saçılır : od saçılurdı YA, odlar saçar YM

⁴ Ben didüm yā Cebrā 'il bu kim durur TS, TB, Ben didüm Cebrā 'ile bu kim durur Yİ

⁵ Kim bu hışm ile böyle heybet kıılır Yİ, Hem bu hışm ile vü heybetler kıılır YA

⁶ Didi ol bu : Didi kim ol TS, TB, Didi ol Yİ

⁷ tünd-rū : tündür TS, TB

⁸ Haqq yaradaldan berü gülmiş degül TS, TB, Yİ, YA, Haqq yaradaldı kim bunı gülmiş degül YM

⁹ Didi vir seni bilür ol yā imām Yİ, Didi vir seni bilür bu yā imām YA, Didi bilür ol seni pes yā imām YM

¹⁰ Pes : Ben Yİ, YA

¹¹ kim : ey YA

¹² Çok : Haqq TS, TB

[YA,60b]

Pes didüm yā Cebra ʿil sen söylegil
 Tamunuñ kapusını açsun¹ digil

3075 Cebra ʿil didi ki yā Mālik Resūl
 Haqq katında sevgülü kıldur kabūl

Ekremü'l-halk u habibu'llāh durur
 Hem tabībü'l-ğalb Resūlu'llāh durur

İltimās ider bugün sizden kim ol
 Göre tamuyı açasın kıl kabūl

Tā ʿ acāyib kudretüñ Haqq'ıñ göre
 Yiryüzinde kıllarına bildüre

Mālik aldı bir kilidi āteşin
 Uzunı şarqdan vara ğarba degin²

[Yİ,61a]

3080 Ağzını ol dem kilide urdı ol
 Çün kilidi bir keret üfürdi ol³

[YİBB,92b]

Heybetinden düşmişem bî-hüş olup⁴
 Cebra ʿil dağı düşer medhüş olup⁵

Cebra ʿil didi ki yā Mālik egül⁶
 Kim laṭifü'z-zāt durur ğāyet Resūl

Tünd olma bir sa'at luṭf eylegil⁷
 Dost durur bu düşmana ʿunf eylegil

Gerçi ma' dursın bu işde kim seni^{8*}
 Kim qahirden yaradupdur ol Ğanī⁹

¹ kapusını açsun : kapusın açsunlar Yİ

² Uzunı maşrıqdan tā ğarba degin Yİ, Uzunı maşrıqdan mağribe degin YA, Uzunı tā şarqdan ğarba degin YM

³ keret üfürdi ol : irāde qodı ol TS, TB, keren üfürdi ol Yİ

⁴ Heybetinden düşüben bî-hüş olup TS, TB, Heybetinden düşüben bî-hüş olur Yİ, YA

⁵ Cebra ʿil dağı düşüp medhüş olur Yİ, YA

⁶ egül : iy ol TS, TB

⁷ Tünd-rü olma şakın luṭf eylegil TS, TB, Olma tünd bir sa'at luṭf eylegil YA

⁸ Egerçi ma' zursın bu işde kim seni Yİ

* 3084. beyit : -TS, -TB

⁹ Kim qahre yaradupdur ol Ğanī Yİ

3085 Döndi Mālik didi iy va'llāh baña¹
Emr olupdur luṭf ile baḳam² aña

Ümmetine daḡı hem luṭf eyleyem³
Buña inkār idene ʿunf eyleyem⁴

İlle ben űimdi kilīdin ṭamunuñ⁵
Açmıűam yidi ḳapusını⁶ anuñ

Bir ḳapudan bir ḳapusına deġin
Bil ki ṭoḳsan biñ yıl olupdur yaḳīn⁷

Her ḳapuda daḡı yitmiű biñ tamām
Var durur oddan ulu ṭaġ yā imām

[YM,91a]

3090 Her ṭaġuñ altında yitmiű biñ dere
Vardur oddan vay aña anda vara⁸

Her derede daḡı yitmiű biñ tamām*
Vardur oddan iv yanar durmaz müdām⁹

Her bir od'a daḡı yitmiű biñ yaḳīn*
Hücre vardur cümlesi oddan hemin

[TS,139]

Her birinde hücrenüñ itdüm ḡisāb¹⁰
Var durur¹¹ yitmiű biñ dürlü ʿazāb

Yidi ṭamudur ʿazāb ile ṭolu
Adları budur ṭamunuñ iy ulu

¹ va'llāh baña : va'llāhi baña TB, iy va'llāh aña Yİ

² baḳam : baḳa TS

³ hem luṭf eyleyem : hem luṭf ideyüm TS, TB, Yİ, ben luṭf eyleyem YA, luṭf eyleyem YM

⁴ Buña inkār idene ʿunf ideyüm TS, TB, Yİ, Buñı inkār idene ʿunf eyleyem YM

⁵ İllā űimdi kilīdini ṭamunuñ TS, TB, Yİ, YA

⁶ ḳapusından : ḳapusını TS, TB, Yİ, YA

⁷ Bil ki ṭoḳsan biñ yıl yol durur hemīn TS, TB, Bil ki ṭoḳsan biñ yıl yoldur yaḳīn Yİ, Bil ki ṭoḳsan biñ yıllıḳ yoldur yaḳīn YM, YİBB

⁸ Vardur oddan vay aña kim vara Yİ, Var durur oddan yanar döner nāra YA, Var durur oddan vay kim aña anda vara YM

* 3091. beyit : -YA

⁹ Var durur oddan yanar ṭurur müdām TS, TB, Var durur oddan oynar ṭurmaz müdām Yİ, YA, YM

* 3092. beyit : -TS, -TB

¹⁰ Her bir od'a hücrenüñ itdüm ḡisāb Yİ

¹¹ Var durur : Var içinde YA, Vardur anda YM

3095 Evveli adı cehennemdür anuñ
Ümmetüñ için durur bilgil senüñ

Her kim anlardan ulu suçlar kıılır¹
Bu cehennemde gelür ol yaqılır²

Hem ikincisi adı durur Lezā
Ol puta³ tapanlara kıılır cezā

[YİBB,93a]

Yıldıza dağı od'a tapanlara⁴
Ol 'azāb itmek içündür anlara⁵

[YA,61a]

Hem Huṭame'dür üçüncisi adı
Haqq anı Ye'cüc'e Me'cüc'e qodı⁶

3100 Anlara beñzer dağı küffār ile
Kim⁷ mu'azzeb olalar ol nār ile

Oldı hem⁸ dördüncisi adı Sa'ir
Anda şeytānlar yanar od'da⁹ erir

Hem bişinci tamu'nuñ adı Saqar
Ol namāzı terk idenleri yaqar

Hem zekātın¹⁰ virmeyenleri dağı
Hem münāfiqlar yaqar bil iy ağı¹¹

Hem dağı altıncısı¹² adı Caḥim
Anda Tersā yir zaqqūm içer ḥamim¹³

¹ Her kim olarda olur suçlar kıılır TS, TB, Her ne kim olur ulu suçlar kıılır Yİ, Her ki ümmetüñ ulu suçlar kıılır YA

² Bu cehennemde gelüben yaqılır TS, TB, Yİ, YA

³ puta : püte TS, TB, Yİ, YA

⁴ tapanlara : tapanları Yİ, YA

⁵ anlara : anları Yİ, YA

⁶ Haqq anı Ye'cüc'e Me'cüc'e didi TS, TB, Haqq anı Ye'cüc'e Me'cüc eyledi Yİ, Haqq anı Ye'cüc'e Me'cüc'e eyledi YİBB

⁷ Kim : Hem YA

⁸ Oldı hem : Hem dağı YA

⁹ od'da : anda TS, TB

¹⁰ zekātın : zekātı TS, TB, Yİ, YA

¹¹ Hem münāfiqları yaqar iy ağı TS, TB, Yİ, YA, Hem münāfiqlar yaqar bil iy ulu YM

¹² dağı altıncısı : altıncısınıñ YA

¹³ Anda Tersālar zaqqūm yir içer ḥacim YA, Anda Tersā yir zaqqūm içer ḥacim YM

[Yİ,61b]

3105 Hem Mecūsîler yiridür hem Cühüd
Anlara kıılır ‘azābı anda od

Hem yidinci adı durur Hāviye¹
Olısar müşriklere ol zāviye²

[YM,91b]

Şirk getürenler Hāḡ’a anda olur^{3*}
Çıkmaz ayruḡ tā ebed anda ḡalur

Pes didüm yā Mālik açḡıl birini
Tā ki görem her kişinüñ yirini

Açdı gördüm bir bölük ‘avretleri
Baḡlu od zincirler ile her biri⁴

3110 Ḳara yılanlar eline yüzine⁵
Aşılup eyler ‘azāb kendüzine⁶

Ben didüm kimler bular ne kııldılar⁷
Ya o dünyāda ki böyle oldılar⁸

Didi bunlardur o kim yüzlerini⁹
Bezerüben dünyede özlerini¹⁰

Görinürlerdi ya da yüzi açuḡ¹¹
Hem yaramaz işler ider az çoḡ¹²

¹ Hem yedincinüñ adıdır Hāviye TS, TB, Hem yedincisi adıdır Hāviye Yİ, YA

² Olısar ol müşriklere hem zāviye YA

³ Şirk idenlere ‘azāb anda olur TS, TB

* 3107. beyit : -YM

⁴ Baḡludur od zincir ile her biri TS, TB, Baḡlu oddan zincir ile her biri YA

⁵ Eline yüzine ḡara yılanlar Yİ, YA, YM, YİBB

⁶ Aşılmış bir fiḡān iderler anlar Yİ, YM, Aşılmış kim fiḡān iderler anlar YA, Aşılmış yir fiḡān iderler anlar YİBB

⁷ Didüm kimler durur bunlar ne kııldı Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ O dünyāda ki bunlar böyle oldı Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Didi bunlardur ol kim yüzlerini Yİ, Didi bunlar boyarlar yüzlerini YA

¹⁰ Bezeyüben dünyāda özlerini TB, Bezerler dünyāda kendülerini Yİ, Bezer dünyāda kendi özlerini YA, Bezerdi dünyāda kendözlerini YM, YİBB

¹¹ Görinürler ya da yüzleri açuḡ YA

¹² Ḳılurlardı yaramaz işleri çoḡ Yİ, YA, Ḳılurlardı yaramaz işi az çoḡ YM, Ḳılurlardı yaramaz işler az çoḡ YİBB

Bir bölügi dağı¹ kaçrān tonları
Gördüm od üzre çomuşlar onları²

[YİBB,93b]

3115 Şu içürürler olara kaçan gibi³
Tütüni⁴ yanar çıkar tuman gibi

[TS,140]

Ben didüm bunlar dağı n'itmiş durur⁵
Dünyede kim bu işi bunda görür⁶

Didi bunlar şağuci ' avret durur
Ağlar ölülerde yüzlerin urur

Bir cemā' at dağı gördüm kim kaçamu
Od ile olmuş kaçarınları tolu

At deve ağzı gibi dudakları
Şarkmış aşğa⁷ şalınmış her biri

3120 Pes melekler od necisler aldurur*
Bunlaruñ boğazlarına toldurur

Od necisleri bulara yidürür
Her birini od çomağ ile urur

Ben didüm kimler durur bunlar didi⁸
Hem o dünyāda yetim mālın yidi⁹

Gördüm anda bir bölük ' avretleri¹⁰
Kim çigininden aşılmış her biri¹¹

¹ bölügi dağı : bölük kim dağı YA

² Gördüm od üzre çomuşlar anları TS, TB, YM, Gör ol od üzre çomuşlar bunları Yİ, Közi üzre çomuşları anları YA

³ Anlara şu içürürler kaçan gibi TS, TB

⁴ Tütüni : Dütini TS, TB

⁵ Ben didüm bunlara n'itmiş durur Yİ, Ben didüm bunlara n'itmişler durur YA

⁶ Dünyede kim bunda bu işi görür TS, TB, Neydi kim bu işi dünyāda görür Yİ, Nideyim ki bu işi bunda görür YA

⁷ aşğa : aşığı YA

* 3120. ve 3121. beyit : -TS, -TB, -YA

⁸ Ben didüm kimler durur anlar didi TB, Didüm bunlar kim durur bunlar didi Yİ, Didüm bunlar ne durur didi bunlar YA, Didüm bunlar kimler durur didi YM, Didüm kimler durur bunlar de didi YİBB

⁹ Ol dünyāda yetim mālını yidi Yİ, O dünyāda yetim mālın yiyenler YA, O dünyāda yetim mālını yidi YM, YİBB

¹⁰ Yine gördüm bir bölük ' avretleri YA

¹¹ Emcesinden kim aşılmış her biri TS, TB, Hem memesinden aşılmış her biri YA

Ser-nigūn bađlu amunuñ elleri
Pes Őoarlar fercine od milleri¹

DER-BEYĀN-I ŐIFAT-I AZĀB

[YM,92a]

3125 ıar tütünleri iin yaarlar*
ıarurlar yine ol dem Őoarlar

[YA,61b]

Didüm kimler durur bu didi anlar²
Olardur ol³ zinā idici zenler

Zinādan oğlana alurlar idi*
Düşürürler telef ılurlar idi

Yine bir tā'ife gördüm dururlar
Derisin etlerini⁴ ıarurlar

Yine kendülerine yidürürler⁵
Didüm bunlar dağı kimler dururlar⁶

[Yİ,62a]

3130 Didi bunlar diñiciler dururlar
Dağı ցıybet ılıcılar dururlar⁷

Yine bir tā'ife gördüm dururlar*
Eli bağlu omağ ile ururlar

Tağa dönmiş arınları ki ŐiŐmiŐ
Kimi yüzi kimi yan üzre düşmiŐ

[YİBB,94a]

Birinüñ turmağa taatleri yok⁸
Azāb iderler anlara atı ok

¹ Pes Őoar fercine odlu mumları YA

* Vezin “*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün*” olarak değişmektedir.

² bu didi anlar : didi ki bunlar YA

³ Olardur ol : O dūnyāda YA

* 3127., 3129., 3130., 3131. ve 3134. beyit : -TS, -TB

⁴ etlerini : etlerin hem YA, etleriyle YM

⁵ Yine hem kendülere yidürürler YM

⁶ Didüm kimler durur bunlar didiler TS, TB, Yİ, Didüm kimler durur didi ki bunlar YA, Didüm bunları dağı kimler durur YM

⁷ Eli bağlu omağ ile ururlar YM, YİBB

* 3131. beyit : -YM, -YİBB

⁸ taatleri yok : hi taati yok TS, TB, Yİ, YA

Didüm kimler durur bunlar didiler¹
Olardur kim ribā² malın yidiler

3135 Görürem bir bölük dağı dururlar
Dudağın dırnağ ile çoparurlar³

Keserler dillerin⁴ ağızına çanı
Gider kıılır olar zār u fiğānı⁵

Didüm ben Mālik'e kimlerdür anlar⁶
Didi bunlar durur ol va' z idenler⁷

Didügin kendüler dutmazlar idi⁸
Yaramaz fi' li terk itmezler idi

Yalan tanuqluğı virürler⁹ idi
Ki halkuñ rişvetüñ alurlar¹⁰ idi

3140 Yine gördüm dururlar bir cemā' at
Yanarlar elleri bağılu tamāmet¹¹

Boyunlarına kibrīt¹² taşlarını
Aşa çomişlar¹³ egmiş başlarını

Yağar taşlar od olmuş yüzlerini
Çamu a' zālarını gözlerini¹⁴

[TS,141]

[YM,92b]

Didüm kimler durur bunlar didiler
Olardur kim zekātın virmediler

¹ bunlar didiler : didi ki bunlar YA

² kim ribā : kim dünyā TS, TB, ki ribā YA

³ Tudağın tırnağın hem çoparurlar Yİ

⁴ Keserler dillerin : Keser dillerini Yİ, YA

⁵ Gider kıılır bular zārı fiğānı TS, TB, Gider kıılır bu zār ile fiğānı Yİ, Gider kıılır bular zār u fiğānı YA

⁶ Didüm Mālik'e kimler durur anlar Yİ, Didüm kimler durur didi ki anlar YA

⁷ Bulardur dünyede hem va' z idenler YA

⁸ dutmazlar idi : hiç tutmaz idi YA

⁹ virürler : virenler Yİ, YA

¹⁰ alurlar : yiyenler YA

¹¹ Elleri bağılu yanında tamāmet YA

¹² kibrīt : kirbit Yİ, YM

¹³ çomişlar : çomiş ve YA

¹⁴ gözlerini : yüzlerini Yİ, vü yüzlerini YA

Yine bir halk görürem¹ yüzleri hep
 Kararmış gömgök olmuş gözleri hep

3145 Ki od tonlar² giyürmişler ururlar
 Od üstüne yüzi üzre sürürler

Olar ağlar şığır tek bağırurlar³
 Eşekler gibi şöyle ağırurlar⁴

Bular kimler⁵ didüm şā' ir didiler
 Kime hicv ü kime medh eylediler⁶

Yine gördüm dururlar bir cemā' at*
 Ki saz aletleri ordan tamāmet

Boyunlarına aşmışlar⁷ sürürler*
 Kararmış⁸ yüzi od ile ururlar

[YİBB,94b]

3150 Didüm kimler durur bu didi bunlar⁹
 Çalıcılar durur eydici onlar¹⁰

[YA,62a]

Yine bir t̄ā'ife gördüm durur¹¹ çok
 Gözi gök yüzi kara ağzı açuk

Dudaqları¹² ayaklarına düşmüş
 Ağızları içine kırdlar¹³ üşmiş

¹ halk görürem : halkı gördüm TS, TB, Yİ, YA

² Ki od tonlar : Ki oddan ton YA

³ Olar ağlar şığır gibi bağırurlar TS, TB, Olar ağlar şığır gibi bağırur YA, Olar ağlar şığır gibi bağırurlar YM

⁴ şöyle ağırurlar : şöyle hem çağırur YA

⁵ Bular kimler : Bular kimdür TS, TB, Bunlar kimdür Yİ

⁶ Kimi hicv kimi medh eylediler TS, TB, YA, Kimin hicv ü kimin medh eylediler Yİ

* 3148. beyit : -TS, -TB, -Yİ, -YA

⁷ Boyunlarına aşmışlar : Boyunlarından aşılmış TS, TB, Boyunlarda aşmışlar Yİ

* 3149 : -YM

⁸ Kararmış : Karışmış TS, TB, Yİ, YA

⁹ bu didi bunlar : bu didi anlar TS, TB, Yİ, bunlar didiler YA

¹⁰ onlar : anlar TS, TB, YM

¹¹ durur : çatı YA

¹² Dudaqları : Tudaqları TS, TB, Yİ, YA

¹³ kırdlar : kırtlar TS, TB, Yİ, YA

Açar kanlar¹ irüñler zışt koşular
Gelür dudađlarından² kanlu şular

Ťamu ehli ki od anları yađar³
İrüñler kanlu şular çıkar açar

3155 Zebāniler bulara yidürürler⁴
Dögerler od çomağ ile ururlar⁵

[Yİ,62b]

Didüm kimdür bular didi bulardur⁶
Ki dünyāda süci içicilerdür⁷

Olunca süciyi terk itmediler*
Cihānda tevbe ile gitmediler

Yine bir ṭā'ife gördüm dehānı
Açılmış ṭaşra aşılmış zübānı⁸

Ťoñuza⁹ beñzemiş yüzi¹⁰ sürürler
Dögerler od çomağ ile ururlar

3160 Didüm kimler durur bunlar didiler
Ťanuđlıđı bilüben gizlediler

[YM,93a]

Yine bir kavm görürem kim¹¹ dururlar
Keserler başlarını öldürürler¹²

Kimüñ bögrin kimüñ karnın yararlar
Ki öldürüp kara kana şararlar¹³

¹ kanlar : kanlu TS, TB

² Gelür dudağlarından : Gelüp tudağlarından Yİ, Gelür ağızlarından YA

³ Ťamu odı tüter bunları yağar YA

⁴ Zebāniler buları yan dururlar TS, TB

⁵ Ururlar hem çomağ ile dögerler TS, TB, Ururlar od çomağ ile ururlar Yİ

⁶ Didüm kimdür bular didi olardur TB, Didüm kimler durur didi bulardur Yİ, YM, Didüm kimler durur didi ki bunlar YA

⁷ Ki dünyāda bular süci içiciler YA

* 3157. beyit : -TS, -TB, -Yİ, -YA

⁸ zübān : zebān TS, TB, Yİ, YA

⁹ Ťoñuza : Ťođuza TS, TB, Ťomuza YM

¹⁰ yüzi : yüzün TS, TB, Yİ, YA

¹¹ kavm görürem kim : kavm gördüm kim TS, kavm gördüm ki TB, kavm görürem ki Yİ, kavim gördüm YA

¹² Keser başlarını hem öldürürler YA

¹³ Öldürüben kara kana şararlar YA

Dirilürler yine pes öldürürler*
Yanar oddan çomağ¹ ile ururlar

Didüm kimler durur² bu didi anlar
Bulardur ol be-nā-ḥaḳ ḳan idenler³

3165 Yine bir ḳavm gördüm ḳara yüzlü
Hem od zencirler ile boynı bađlu⁴

Didüm kimler durur bu didi bunlar
Ata ana sözini redd idenler

[YİBB,95a]

Ata ana sözünü dutmayanlar
Olar didüklerini itmeyenler

[TS,142]

Yine gördüm iki ulu melekler
Durur bir ṫā'ife üstünde bekler⁵

Elinde her birinüñ gürzleri var⁶
Olurdı sürme gibi ursa kühsār⁷

3170 Ḳatıdur onları ra' d-ı bahārdan⁸
' Aceb heybetle ḥayḳıruırdı nārdan⁹

O ḳavmi od çomağ ile ururlar
Düşürürler yüzi üzre sürürler¹⁰

Şoralar ḳaldurup anlara diñüz
Ki kimdür Tañrıñuz peygamberiñüz

* 3163. ve 3167. beyit : -YA

¹ çomağ : bıçağ TS, TB, Yİ

² kimler durur : bunlar kimdür Yİ

³ Olar nā-ḥaḳ yire al ḳan idenler TS, TB, Olardur ol be nā-ḥaḳ ḳan idenler Yİ, Bular nā-ḥaḳ yire hem ḳan idenler YA, Bulardur ki nā-ḥaḳ ḳan idenler YM

⁴ Dağı zencir ile hem boynı bağlu YA

⁵ Turur bir ṫā'ife üstüne bekler TS, TB, Yİ, Tururlar ṫā'ife üstüne bekler YA

⁶ Her birinüñ gürz od elinde var Yİ, Her biri elinde oddan gürzi var YA, Her birinüñ od elinde gürzi var YM, YİBB,

⁷ Sürme olur idi ura kühsār Yİ, Sürme olur ursa idi kühsār YA, Sürme olur biri ursa kühsār YM, Sürme olur idi ursa kühsār YİBB

⁸ Onları ra' d-ı bahārdan ḳatı Yİ, YA, YM, YİBB

⁹ Ḥayḳıruırlar gösterürler heybeti Yİ, YA, YM, YİBB

¹⁰ Düşürürler yüzi üstü sürürler Yİ, Düşüp yüzi üstüne hem sürürler YA

Olar dir bilmezüz yine ururlar¹
Didüm bunlar dağı kimler dururlar

Didi bunlar durur şekk eyleyenler²
Kıyāmet tamu uçmağ yok diyenler

3175 Tamāmet çünki gördüm bu kamasın
Didüm yā Mālik imdi yap³ kapusın

Vedā⁴ itdük hemān olduğ⁴ revāne
İrişdük çün bişinci āsumāne

Kapuya vardı Cebrā⁵ il çığırdı
Didi kapu açuñ kim⁵ Aħmed irdi

[YM,93b]

Didiler merħabā kapu açıldı
Selām virdi melekler karşı geldi

[YA,62b]

Didiler yā Muħammed kıl beşāret
Ki virmişdür saña Ĥaħk çok⁶ kerāmet

3180 Ğ Acāyibler iñen çok gördüm anda
Melekler var ol ulu⁷ āsumānda

Yüridük pes oradan dağı⁸ gitdük
Ol⁹ altıncı göge bir demde yitdük

[Yİ,63a]

Hemān dem Cebrā⁵ il kapuyı urdı
Ki açuñ kapuyı didi kığırdı

Didiler kim kimüñ için¹⁰ didi ol
Muħammed Ĥazreti çün açuñuz yol¹¹

¹ Olar bilmek didikde hem ururlar YA

² eyleyenler : idenler YM

³ yap : ört TS, TB, Yİ, YA

⁴ olduğ : itdük YM

⁵ kim : ki TS, Yİ

⁶ Ĥaħk çok : Allāh YA, çok YM, çok Ĥaħk YİBB

⁷ ol ulu : ulu ol TS, TB, Yİ, YA

⁸ oradan dağı : dağı oradan YM

⁹ Ol : Ki YM

¹⁰ kimüñ için : durur çün TS, TB

¹¹ çün açuñuz yol : için açuñ yol TS, TB, Yİ, YM, için didi yol YA

[YİBB,95b]

Didiler virbinildi mi¹ Muḥammed
O faḥr-i ‘ālem ol² ṣāh-ı mü’eyyed

3185 Belī didi hemān ḳapu açıldı
Selām virdi melekler ḳarṣu geldi

Melā’ikler iñen³ çoḳ gördüm anda
Ki görmedümdi ayruḳ⁴ āsumānda

Görürem bir ferişte ḡāyet ulu
Oturur kürsī üzre yüzi nūrlu⁵

Oturur hem anuñ⁶ Mūsā yanında
Selām virdüm göricek anı anda

Didi kim merḥabā el-ḥamdü li’llāh
Ki bu teṣrīfi virdi saña Allāh

3190 Yine andan daḡı olduḳ revāne
Hemān yitdük⁷ yidinci āsumāne

[TS,143]

Ḳapuda ṭurdı Cebrā’ıl ḳıḡırdı
Gelüñ açuñ didi ḳapuyı urdı⁸

Didiler sen misin ya yoldaṣuñ var
Bu gice vakti bunda ne işüñ var⁹

Didi ol Fāhr-i ‘Ālem yoldaṣumdur
Muḥammed Ḥāzreti’dür ḳardaṣumdur¹⁰

Didiler virbidi mi Allāh anı¹¹
Ki raḥmet birle ṭoldura cihānı

¹ virbinildi mi : kim virildi Yİ, YA

² ol : o YM, YİBB

³ iñen : ise TS, TB

⁴ görmedümdi ayruḳ : görmedüm didi hiç TS, TB, görmedümdi daḡı Yİ, YA

⁵ nūrlu : şulu Yİ, YA

⁶ anuñ : daḡı TS, TB, Yİ, YA

⁷ yitdük : yitdüm YM

⁸ Gelüñ ḳapu açuñ didi çağırdı YA

⁹ Bu gic vaḳt bu ḳapuda ne işüñ var TS, TB, YM, YİBB, Gice vaḳti ḳapuda ne işüñ var Yİ

¹⁰ ḳardaṣumdur : yoldaṣumdur YM

¹¹ Didiler virdi mi ki Allāh anı TB, Yİ, Didiler virdi mi Allāh bize anı YA

[YM,94a]

3195 Belî didi hemân açıldı çapu¹
Selâm virdi melekler geldi karşı²

Halîlu'llâh hem İbrâhîm'i³ anda
Anı gördüm yidinci âsumânda

Oturmuş Beyt-i Ma' mûr'a⁴ tayanmış
Ki başdan ayağa nûra boyanmış

Selâm virdüm didi gel⁵ merhabâ gel
Eyâ şâlih oğul⁶ baħr-i vefâ gel

İy oğlum luţuf eylegil⁷ kerem kıl
Beni Hâzret'de varıcağaz⁸ aňıl

3200 Görürem anda Beytü'l-Ma' mûr'uñ var⁹
İki çapusu açuķ şöyle hemvâr

[YİBB,96a]

DER-BEYÂN-I KEYFİYYET-İ BEYTÜ'L-MA' MÛR

Günde yitmiş biñ ferîşteler varur*
Bir çapudan anuñ¹⁰ içine girür

Bir çapusından daħı çıkar gider
Ol evi ol gün tavâf anlar ider¹¹

[YA,63a]

Bir girene tâ kıyâmet bir daħı
Nebet irmez kim gire bir kez¹² daħı

Bir ferîşte gördüm anda kim eger
Bu deñizler bu şular kim yirde¹ var

¹ açıldı çapu : çapu açıldı YA, YM

² Selâm virdüm melekler karşı geldi YA, YM

³ İbrâhîm'i : İbrâhîm var Yİ, İbrâhîm hem YA

⁴ Beyt-i Ma' mûr'a : Beytü'l Ma' mûr'a YA

⁵ gel : kim TS, TB, ki Yİ, YA

⁶ Eyâ şâlih oğul : İy şâlih oğlum iy Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ luţuf eylegil : baña luţf eyle YA

⁸ Hâzret'de varıcağaz : Hâzret'a varıcağaz Yİ, YA, Hâzret'a varıcağaz YM

⁹ Beytü'l-Ma' mûr'uñ var : Beytü'l-Ma' mûr ki var YA, Beyti'l-Ma' mûr'uñ var TS, TB, Yİ

* Vezin "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" olarak değişmektedir.

¹⁰ anuñ : evüñ TS, TB

¹¹ Ol evi ol gün olar tavâf ider TS, TB, Ol evi ol gün anlar tavâf ider Yİ, Ol evi ol günde hem tavâf ider YA

¹² kim gire bir kez : kim diyeler bir TS, TB, ki diler gire Yİ, kim gire ol bir YA

3205 Cümlesin koyarlar ise ağzına²
Varmaya bir kaçresi boğazına

Bir deñiz var anda adı Baħr-i Nūr
Günde yidi yüz kez ol ana girür³

[Yİ,63b]

Çün çıkar silker kanatların anuñ⁴
Yüñlerinden dökilen her kaçrenüñ⁵

Her birisi⁶ bir melek olur yaķın
Tesbîħ⁷ u tehlil ider haşre degin

Daħı Beytü'l-Ma' mür'ı kıılır⁸ tavāf
Meşğul olur kulluğa kıalmaz ħilāf⁹

3210 Üç ferişte gördüm anda hem durur
Biri şüretde şığır gibi durur¹⁰

[TS,144]

Birisi aşlan bigi durur yaķın¹¹
Birisi kerkes bigi durur hemin¹²

[YM,94b]

Ol ki aşlan bigidür tesbîħ ider¹³
Canavarlar yırtıcı rızķın diler¹⁴

Ol ki kerkes gibi durur¹⁵ kıuşlaruñ
Ol daħı rızķın diler hem olaruñ¹⁶

¹ bu şular kim yirde : bu şular kim bunda TS, TB, bu şular hem bunda Yİ, hem bu şular bunda YA, kim bu şular anda YM

² Cümlesini koyar ise ağzına YA, Cümlesini koyarlarsa ağzına YM

³ Günde yedi kez hem ol anda girer TS, TB, Günde yedi yüz kere ol anda girer Yİ, Günde yedi yüz kez anda ol girer YA

⁴ anuñ : hemin Yİ, YA

⁵ kaçrenüñ : kaçresin YA

⁶ Her birisi : Her birinden YA

⁷ Tesbîħ : Tekbîr Yİ, YA

⁸ kıılır : ider TS, TB, Yİ, YA

⁹ ħilāf : ħırāf : Yİ

¹⁰ Biri şığır şüretinde ki turur YA

¹¹ bigi durur yaķın : gibi turur yaķın TS, TB, Yİ, YA, gibi durur yaķın YM, gibi tesbîħ ider YM

¹² Canavarlar yırtıcı rızķın diler YM

¹³ bigidür tesbîħ ider : gibidür tesbîħ ider TS, TB, Yİ, gibi durur yaķın YM

¹⁴ Yırtıcı ħayvānlaruñ rızķın diler TS, TB, Yİ, Yırtıcı kerkes bigi durur hemin YM

¹⁵ gibi durur : gibidür ki TS, TB, Yİ

¹⁶ olaruñ : anlaruñ TS, TB, Yİ, YA

Ol şığır şüretlü hem¹ hayvānlaruñ*
Ol dağı rızqın diler hem olaruñ²

3215 Gördüm İsrāfil'i hem anda durur³
Dört qanatlu yüzi tābān berķ⁴ urur

Başı ' Arş' uñ altına varmış yaķın
Hem ayakları dağı zīr ü zemīn

Şöyle tırur Levh karşıusunda ol⁵
Hem qalem yazar Hāķ emrin ber-uşūl⁶

[YİBB,96b]

Gitdük andan dağı varduķ⁷ Sidre'ye
Müntehādur vaşfın anuñ kim diye

Ger faşihler cem⁸ olursa Sidre'nüñ
' Āciz ola vaşfı sözinde anuñ

3220 Qaldı anda Cebra 'il ile Burāķ
Didi⁹ bu menzil durur baña tıraķ

Bir yeşil hoş kuş¹⁰ getürdiler baña
Refref adlu¹¹ ben hemān bindüm aña

Yoldaş oldu bu kez İsrāfil hemān
Yürüdük andan dağı¹² olduķ revan

Tā ki geçdük anda yitmiş biñ hicāb
Çoķ ' acāyib gördüm anda bī-hisāb

¹ hem : pes Yİ

* 3124. beyit : -TB

² olaruñ : anlaruñ TS, TB, Yİ, YA

³ hem anda durur : anda hem tırur TB

⁴ yüzi tābān berķ : tābān berķ Yİ, tābānını berķ YA, yüzi tābān belķ YİBB

⁵ Tırur Levh karşıusına şöyle kā'im Yİ, YA, Durur Levh karşıusına şöyle kā'im YM, YİBB

⁶ Qalem yazar Hāķķ'uñ emrini dā'im Yİ, YİBB, Qalem yazar Hāķķ'uñ emriyle dā'im YA, Yazar Hāķķ'uñ emrini durmaz dā'im YM

⁷ dağı varduķ : çün erişdük Yİ

⁸ Ger faşihler cem' : Ger faşih diller YM

⁹ Didi : İmdi YA

¹⁰ hoş kuş : kuş kim YA

¹¹ adlu : olup YA

¹² dağı : hemān TS, TB, Yİ

Her hicāb geçdükçe¹ bir Refref baña
Getürürlerdi binerdüm ben aña²

3225 Görmişem dürlü ‘acāyib anda ben³
Dil ile söylenimez ola ḥasen⁴

Tā ki irişdüm Hicāb-ı Kudret’e
Heybetinden düşdüm anda ḥayrete

Gitdi ‘aqlum gitdi hūşum pes hemīn
Kendözümnden bī-ḥaber oldum yaḫīn

[YA,63b]

Benligümden ḳalmadı hergiz eşer
Bilmedüm ben ḳandayam benden⁵ ḥaber

[YM,95a]

Ben beni gördüm niteliksüz yaḫīn⁶
Geldi ‘aqlum başuma yine hemīn

3230 ‘Arş’ı gördüm vaşfına irmez zübān⁷
Rengi nicedür bilinmez pes hemān

Başladı ‘aqlum yine gider hemīn
Altuma bir kürsī ḳodılar yaḫīn⁸

[Yİ,64a]

Pes Ebū Bekr üni gibi bir āvāz⁹
Geldi otur didi iy¹⁰ deryā-yı rāz

Çün işitdüm ben¹¹ Ebū Bekr ünini
Gayret itdüm işidicek ben anı¹²

¹ geçdükçe : geçdikde YA

² Getürürler ben biner idüm aña YA

³ Ben anda gördüğüm dürlü ‘acāyib Yİ, Benüm anda gördüğüm uş ‘acāyib YA, Ben anda gördüğüm dürlü ‘acāyib YM, YİBB,

⁴ Dil ile söylenimez ol ḡarāyib Yİ, YİBB, Söylenilmez dil ile ol ḡarāyib YA, Dil ile söylenilmez ol ḡarāyib YM

⁵ benden : nedür YA

⁶ yaḫīn : hemīn Yİ, YA

⁷ vaşfına irmez zübān : vaşfına irmez zebān TS, TB, Yİ, vaşfa irişmez zebān YA, vaşfına irmez tābān YM

⁸ yaḫīn : hemīn Yİ, YM

⁹ Pes Ebū Bekr’ün üni gibi āvāz YA

¹⁰ otur didi iy : açıldı baña TS, TB, gel otur dir iy YA

¹¹ Çün işitdüm ben : Çünki işitdüm TS, TB

¹² işidicek ben anı : işidicez anı TS, TB, Yİ, ben işidicek anı YA, işidicek ben üni YM

[TS,145]

Eyle şandum¹ benden öñdin gelmiş ol
Bunda benden öñdin olmuş aña yol²

[YİBB,97a]

3235 Bir nidā geldi didi³ olma melül
Bir⁴ melekdür ol Ebū Bekrī degül

Çorqmasun diyü saña münis olur
Bunda senden gayrı kimse mi gelür⁵

Pes nidā geldi yine⁶ kim gel berü
Yā ḥabībüm perdeden gir içerü

Pes iletdiler beni iñen⁷ yaqın
Haqq Te^c ālā kibriyāsı perdesin

Çün getürdi ben deñedüm bī-gümān⁸
Kendü kendümi yitürmişem⁹ hemān

3240 Gitdi ‘aqlum bilmezem kim n’eyleyem
Vālih oldum bilmezem ne söyleyem

Luṭfı deryāsından ağızuma yaqın
Tamdı bir kaçre dil açıldı hemīn

Pes selām virdüm hemān¹⁰ geldi cevāb
Kıldı luṭfiyla yine baña ḥiṭāb¹¹

Söylenildi anda toqsan biñ kelām
Pes didi kim sırrı şaqla¹² yā imām

¹ Eyle şandum : Öyle şandum TS, TB, Yİ, Şandum anı YA

² Benden evvel aña virilmiş bu yol YA

³ didi : Resül YA, yine YİBB

⁴ Bir : Ol YA

⁵ gelür : olur YA, YM

⁶ Pes nidā geldi yine : Bir nidā geldi didi YA

⁷ iñen : gāyet TS, TB

⁸ Pes getürdi ben deñedüm bī-gümān TS, TB, Pes getürdiler deñedüm bī-gümān Yİ, Pes getürdiler dimedin bī-gümān YA, Çün getürdi ben deñerüm bī-gümān YM

⁹ yitürmişem : yitürdüm ben YA

¹⁰ virdüm hemān : virdüm yine YM, virdi hemān YİBB

¹¹ Kıldı hem luṭfı ile baña ḥiṭāb TS, TB, Kıldı luṭfiyla baña yine ḥiṭāb YA

¹² sırrı şaqla : sırr-ı Haqq’la TS, TB

Ümmetüme vâcib itdi bî-niyâz¹
Gice gündüz kıllalar elli namâz²

3245 Emr olıcağ böyle pes döndüm³ hemîn
Çünkü Mūsâ kıtına⁴ geldüm yaqîn

[YM,95b]

‘Arza kıldum bu namâzı çün⁵ aña
Yâ Muḥammed dön girü didi baña

Ümmetüñ tākāt getürmezler aña
Taḥfif iste⁶ var bağışlar Ḥaqq saña

Vāsıtasuz ben⁷ yine döndüm hemîn
Yalvaruban⁸ taḥfif istedüm yaqîn⁹

Biş namâzı Ḥaqq bağışladı baña
Döndüm andan Mūsâ’ya geldüm aña¹⁰

3250 ‘Arza kıldum ol didi döngil¹¹ girü
Taḥfif iste var Çalab’dan yalvaru

Senden öñdin ḥalkı ben çok¹² şınadum
Kılmaz anlar anı saña ben¹³ didüm

[YA,64a]

[YİBB,97b]

Döndüm andan Ḥazret’e vardum yine
‘Arz’a kıldum ḥâli yalvardum yine

Pes bişin daḥı bağışladı baña
Geldüm andan Mūsâ’ya didüm aña¹⁴

¹ itdi bî-niyâz : itdi namâz Yİ, oldı çün namâz YA, itdi ol bî-niyâz YM, YİBB

² Gicede gündüzde elli vaqt namâz TS, TB, Gice gündüz ola elli vaqt namâz YA

³ böyle pes döndüm : böyle döndüm ben TS, TB, yine pes döndüm YA

⁴ kıtına : yanına Yİ

⁵ namâzı çün : namâz için YA, namâzı ben YM

⁶ iste : eyle TS, TB

⁷ ben : pes TS, TB, YM

⁸ Yalvaruban : Yügürüben TS, TB

⁹ yaqîn : hemîn YM

¹⁰ Mūsâ’ya geldüm aña : geldüm Mūsâ’dan yaña YA

¹¹ döngil : döndüm YA

¹² ḥalkı ben çok : ḥalkı ben çok TS, TB, ben bu ḥalkı YA

¹³ saña ben : ben saña TS, TB, saña uş Yİ, YA

¹⁴ Geldüm ol dem Mūsâ’ya andan aña TS, TB, Geldüm Mūsâ’ya andan yaqîn Yİ, Girü geldüm Mūsâ’ya irdüm yaqîn YA

Dön didi döndüm yine vardum yakīn
Pes bişin dağı bağışladı hemīn

3255 Geldüğümce karşı Mūsā dön didi
Vardüğümca Hakk onun¹ bağışladı

Tā ki² kaldı elliden bu biş namāz
Didi Mūsā dön yine var iste az³

[Yİ,64b]

[TS,146]

Senden öñdin ben bu halkı görmişem
Ben risālet bunlara irgürmişem⁴

Odlu olursın kılamazlar sakın⁵
Ben didüm utanuram ancak hemīn⁶

Rāzı oldum işbu bişe ben yakīn⁷
Çün⁸ kabūl kıldum nidā geldi hemīn

3260 Yā Muḥammed ümmetüne biş namāz
Farz oldı⁹ gice gündüz kış u yaz

İşbu biş tırdı ol¹⁰ elli yirine
On namāz ecri virilür birine

Hakk Te‘ālā kudretinden ol kadar
Kim ‘acāyib gördüm anda ben eger¹¹

[YM,96a]

Her dü ‘ālem halkı ger vaşf eyleye¹²
Mümkin olmaz biñde birin söyleye¹³

¹ onun : bişin TS, TB, Yİ, YA

² Tā ki : Bāki TS, TB

³ Didi Mūsā dön yine iste az Yİ, Didi Mūsā dön yine sen iste az YA, Dön yine var didi Mūsā iste az YM

⁴ Hem risālet bunlara irgürmişem TS, TB, Ben risālet bunları irgürmişem Yİ

⁵ kılamazlar sakın : kılamazlar hakkın TS, TB, kılamazsın hakkın Yİ, YA

⁶ Ben didüm aña utanuram yakīn YA

⁷ Rāzı oldum ben bu bişe uş yakīn TS, TB, Rāzı oldum ben bu işe uş yakīn Yİ, Rāzı oldum ben bu biş vaḳte yakīn YA

⁸ Çün : Kim YA

⁹ oldı : olupdur TS, TB, YA

¹⁰ ol : çün TS, TB

¹¹ Kim ‘acāyib anda gördüm ben eger TS, TB, Yİ, Çün ‘acāyib anda gördüm ben eger YA, Kim ‘acāyib gördüm anda kim eger YM

¹² Her dü ‘ālem halkı vaşf eyleye YA

¹³ Biñde birin mümkin olmaz söyleye YA

Hakk Te'ālā pes baña¹ ışmarladı
Yā Muḥammed yā ḥabībüm bil didi

3265 Her kişi kim ol şerik var dir baña²
Tā ebed uçmağ ḥarām oldu aña

Cāvidānı tāmuda qalısar ol³
Yoğdur andan çığmağā hiç aña yol⁴

Yā Muḥammed ḥalklara⁵ raḥm eylegil
Öksüze babası gibi⁶ söylegil

Tul ḥātun kişilere er gibi ol
Hem ğarībilere birāder⁷ gibi ol

[YİBB,98a]

Qanda olsañ ben gözedürem⁸ seni
Senden ayru bilmegil hiç sen beni

3270 Yā Muḥammed senden öñdin enbiyā
Girmeyiser cennete⁹ hiç evliyā

Girmeyince ümmetüñ hem yā imām
Dağı ümmetlere uçmağdur ḥarām

Ben Mağām-ı Maḥmūd'ı virdüm saña
Sevgülüsün qamu¹⁰ ḥalkdan sen baña

İlm-i Esmā virdüm ise Ādem'e
İsm-i A'zam virmişem sen ḥāteme

Ādem'e ger secde kıldısa melek
Ayaguñ altında qaldı nüh-felek

¹ baña : hemān TS, TB

² Her kişi kim var ol şeriki dir baña TS, TB, Her kişi kim şeriki var dir baña Yİ

³ qalısar ol : ol qalısar YA

⁴ Yoğdurur andan aña çığmağā yol TS, TB, Yoğdurur andan çığmağā yol bulısar YA

⁵ ḥalklara : ḥalka sen YA

⁶ babası gibi : baba gibi sen YA

⁷ birāder : bilāder Yİ, birazer YM, YİBB

⁸ ben gözedürem : gözedürem ben TS, TB, Yİ, YA

⁹ cennete : uçmağā TS, TB, Yİ, YA

¹⁰ qamu : cümle YA

3275 Ay u gün eflāk u encüm¹ her biri
Hükümüñ altında muṭī^c oldu varı

Ger ben İbrāhīm'e didümse Ḥalīl
Sen ḥabībümsin ḥaḳīḳat şöyle bil

[YA,64b]

Mūsa ile Ṭūr-ı Sīnā'da kelām
Söyledümse n'ola ger ben² yā imām

Uş bisāt-ı nūr-ı bālāda saña³
^cArşum üzre söyledüm söz gör saña⁴

İdrīs'e virdüm ise ^cālī-mekān
Ben senüñ emründe kıldum “*Kün fe-kān*”⁵

[TS,147]

[YM,96b]

3280 “*Ḳābe ḳavseyni ev ednā*”⁶-yı maḳām⁷
Virmişem ben saña uş gör yā imām⁸

Daḫılara Tevrāt ü İncil Zebūr⁹
Virdüm ise ma^cnası hep sendedür¹⁰

[Yİ,65a]

Cümlenüñ cāmi^c i Ḳur'an virmişem
Saña anı ulu burhān virmişem

Fātiḫa virdüm saña ben yā Resül
“Äyete'l-Kürsī” vü¹¹ “Ämene'r-Resül”

¹ encüm : encām YA

² ger ben : ben ger TS, TB

³ Uş bisāt-ı nūr belāda vay saña TS, TB, Uş bisāt-ı nūr-ı belāda kelām YA, Uş bisāt u nūr-ı selāmda saña YM

⁴ söz gör saña : söz ben saña TS, TB, sözi saña Yİ, saña tamām YA

⁵ “Ol ve hemen oldu.” (Ali el-Muttakī, Kenzü'l Ummāl, VI, 130)

“Allah u Teāla ancak üç şeyi eliyle yarattı. Diğer mahlūkāta ise “ol” dedi ve hemen oldu. Kalemī, Ādemi ve Firdevs cennetini eliyle yarattı. Ve Firdevs cennetine şöyle dedi: “İzzet ve celalime yemin ederim ki cimri kimse bana cennette komşu olamayacak; deyyūs da cennetin kokusunu duyamayacaktır.”

⁶ “Öyle ki araları yayın iki ucu arası kadar veya daha az kaldı.” Kur'an, Necm Sūresi, 53/9.

⁷ “*Fe kāne Ḳābe ḳavseyni ev ednā*” maḳām YA

⁸ Virmişem ben saña gör hem yā imām TS, TB, Virmişemdür ben saña uş gör yā imām Yİ, Virmişem imdi saña ben yā imām YA

⁹ Daḫıllere Tevrāt İncil virmişem Yİ, Ġayriye Tevrīt ü İncil virmişem YA, Daḫıllere Tevrīt ü İncil ü Zebūr YM, YİBB

¹⁰ Anlaruñ ma^cnasın saña virmişem Yİ, Saña anlar ma^cnasını virmişem YA

¹¹ vü : hem TS, TB

Gözsüzi gözlü cüdā mı kıldı hoş*
 ʿİsa ger ölü diri kıldısa uş¹

3285 Sen cehil gözsüzünün açduñ gözin²
 Gördi bildi kim durur tā kendüzün³

[YİBB,98b]

Küfr ulusun zinde kılduñ⁴ tā ebed
 Şirk cüzāmına⁵ irişdüñ sen meded

Aduñı adumla maḳrun eyledüm⁶
 Bunca biñ sır sözlerini söyledüm

Pes buyurdı bir ferişte ol Kerīm⁷
 İştāfā'ıl adlu nūri⁸ key ʿazīm

Ol⁹ ḥabībūmi ilet uçmaḳları
 Ümmetinün nicedür görsün yiri

3290 İştāfā'ıl geldi uçmaḳ ḳapusın¹⁰
 Ḳaḳdı Rıdvān tıydu didi kimsin¹¹

İştāfā'ıl'em didi benüm ile¹²
 Hem Muḥammed Muştāfā durur bile

Bu ḥabību'llāh'dur emr oldı saña
 Uçmaḳuñ ḳapuların açḡıl buña

Tā teferrüc eyleye uçmaḳları
 Hūr u Ğilmān u Na'ım Irmaḳları¹³

* Bu beyitin 1. mısrası ile 2. mısrası Yİ ve YA'da yer değiştirmiştir.

¹ Ger ʿİsa kıldı ölüyi diri uş YA

² Sen Cuhūd gözsüzünün açduñ gözin TS, TB, Sen ol gözsüz Cuhūd'unñ gözin Yİ, Ben Cuhūd gözsüzünün açdum gözin YA

³ Gördi bildi kim durur kendi özin TS, TB, Açduñ gördi bildi kendüzün Yİ

⁴ kılduñ : kıldum YA

⁵ cüzāmına : cüdāmına TS, YM, ehline YA

⁶ Aduñı adumla ma' ruf eyledüm TS, TB, Yİ, İsmiñi ismimden ma' ruf eyledüm YA, Aduñı aduñla maḳrun eyledüm YİBB

⁷ ol Kerīm : key ʿAzīm Yİ, YA

⁸ nūri : ulu TS, TB

⁹ Ol : Al Yİ, YA

¹⁰ ḳapusın : bābına YA

¹¹ Ḳaḳdı Rıdvān tıydu didi kimsin TS, Ḳaḳdı Rıdvān didi kimdür ki gine YA

¹² İştāfā'ıl'em benüm ile bile TS, TB, İştāfā'ıl didi benümle bile YA

¹³ Hūr u Ğilmān u Na'ım Irmaḳları YA, Hūr u Ğilmān Na'ım Irmaḳları YM

Didi Rıdvān merḥabā hoş geldüñüz
Baña daḡı emr olupdur iy ʿazīz

3295 Bu ḡabību'llāh'dan öñdin bir ḡapu
Açmayam ben kimseye gelse ḡamu

Açdı Rıdvān cennetüñ ḡapuların
Ben temāşā kıldum anuñ¹ her birin

[YM,97a]

Evvelinüñ adıdur Dārü'l-Celāl
Düzmiş anı incüden ol Zü'l-Celāl

Hem ikincisi durur² Dārü's-Selām
Ol kıızıl yāḡut idi gördüm³ tamām

Hem üçünci Cennetü'l-Me'vā durur⁴
Ol zeberced kim yeşilden berḡ urur⁵

3300 Cennetü'l-Ḥuld adı dördüncisinüñ⁶
Şaru mercān ḡapusu gördüm anuñ⁷

Hem bişincinüñ adı Dārü'n-Na'ım*
Aḡ gümüşden eylemiş anı Ḥakīm

[YA,65a]

Cennetü'l-Firdevs'dür altıncı adı
Gördüm anı ol kıızıl altun idi

[TS,148]

[YİBB,99a]

Yidincisi adıdur Dārü'l-Envār⁸
Müşḡ ü ezferden ḡamu dār u dīvār⁹

¹ anuñ : anda TS, TB

² Hem ikincisi durur : Hem ikinci adıdur TS, TB, Yİ, Hem ikincinüñ adı YA

³ gördüm : küllī YA

⁴ Hem üçünci Cennetü'n-Me'vā durur YA

⁵ Ol zebercedden yeşil kim berḡ urur TS,TB, Ol zebercedden yeşil berḡ urur Yİ, Ol zebercedden yeşil hem berḡ urur YA, Ol zeberced yeşilden berḡ urur YM, Ol zeberced kim yeşilden berḡ urur YİBB

⁶ Cennetü'l-Ḥuld adıdur dördüncinüñ TS, TB, Cennetü'l-Ḥuld'dur dördüncinüñ YA, Cennetü'l-Ḥuld durur dördüncisinüñ YM

⁷ ḡapusu gördüm anuñ : ḡapusun anı ḡikem YA

* 3301. beyit : -YA

⁸ Yedinci adı durur Dārü'l-Envār Yİ, Yedincinüñ adıdur Dārü'l-Ḥarār YA

⁹ Müşḡ ü ezferden durur ḡamu dīvār TS, TB, Misk ü ezferden durur ḡamu dīvār Yİ, Misk ü ezferden ḡamu dār u dīvār YM, Misk ü ezferden ḡamu devr-i dīvār YA

Cennet ‘Adn oldu sekizinci adı¹
Hak̄k Te‘ālā anı nūrdan eyledi

3305 Bu sekiz kapuyı kim didüm bular
İki kanatlu durur her kapular²

Bir kanatdan³ bir kanadına degin
Şol kadar durur ki tā gökden zemīn⁴

[Yİ,65b]

Bir altun bir gümüş kerpüç divarı^{5*}
Yoğurulmuş durur müşg ile varı⁶

Toprağı ‘anberdür adı zağferān⁷
Āb-ı rahmet⁸ aķar ırmaķlar revān

İncü yāķut evleri yapuları⁹
Hem¹⁰ cevāhirden durur kapuları

3310 Cān bağışlar otları koķuları¹¹
Tatlu baldan südden aķdur şuları

Irmağınuñ biri Kevşer’dür adı
Kim¹² şekerden daķı tatludur dadı¹³

Muştafā’nuñ hāşşası durur o şu
Havz u Kevşer içine dökülür o

Çevre yanında ağaçlar var durur¹⁴
Kimi yāķut kimi incüler durur¹

¹ Cennetü’l-‘Adn oldu sekizinci adı TS, TB, Sekizinci Cennetü’l-‘Adn eyledi YA

² kapular : kapu var TS, TB

³ Bir kanatdan : Bir kanadından YA

⁴ Şol kadar durur ki gökden tā zemīn TS, TB, Şol kadardür ki gökden tā yir degīn Yİ, Şol kadar kim gökden tā yire degīn YA, Şol kadar durur ki tā gökden yaķīn YM

⁵ Hem bir altun bir gümüş kerpīçleri TS, TB, Biri altun biri gümüş kerpüci Yİ, Biri altun kerpiciüñ biri gümüş YA, Biri altun biri gümüş divarı YM

* Vezin “*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün*” olarak değişmektedir.

⁶ Yoğurulmuşdur müşg ile hep içleri TS, TB, Yoğurulmuşdur misk ile varı Yİ, Yoğurulmuşdur cümle misk ile uş YA, Ki yoğurulmuşdur müşg ile varı YM

⁷ Toprağı ‘anber durur zağferān YM

⁸ Āb-ı rahmet : Āb u rahmet YM, YİBB

⁹ yapuları : kapuları TS, TB

¹⁰ Hem : Hep TB

¹¹ otları koķuları : evlerüñ koķuları YA

¹² Kim : Hem YA

¹³ dadı : tadı TS, TB, YA

¹⁴ Hem anda çevre ağaçlar var durur Yİ, Çevresinde çok ağaçlar var durur YA

[YM,97b]

Bir Şu dağı vardur adı SelsebİL
Hem bir ırmağuğdur adı² ZencebİL

3315 Hem Rağığdur adı var bir Şu dağı
Key ulu ırmağ durur hem o dađı³

Var durur sÜd ırmağı bal ırmağı
Dā'ım açar yoğ durur hİç durmađı⁴

Var durur hem bir dađı⁵ Ğamr İrmağı*
Kim ferađdur⁶ yoğ durur 'ağl ırmağı

Dağı çoğdur ulu ırmağlar Şular
Şağışın Allāh bile anuğ meğer

Ğem kuŐurrlar hem serāylar zer-nigār⁷
Gökleruğ yıldız gibi bİ-Őumār

[YİBB,99b]

3320 Bāb-ı Evvel'dür namāz kılanlaruğ
Hem yiri durur ol uğmağ anlaruđ⁸

Hem ikincisi zekāt virenleruđ⁹
Ğađđ yolında¹⁰ hem Ğayr kılanlaruğ

Bāb-ı sālisdür oruc tutanlaruđ¹¹
Meskinedür ol mađām bil anlaruđ¹²

Emr-i ma' ruf idenüğ dördüncisi¹³
Nefs sözün dutmayanüğ bİŐincisi¹⁴

¹ Kimi incü kimisi yāđut durur TS, TB, Kimi yāđut kimi incüden durur Yİ, YA

² ırmağuğdur adı : ırmağuğ adıdur YA, YM

³ hem o dağı : hem ol dağı TS, TB, ol Şu dağı YA

⁴ durmağı : Őurmađı Yİ, YA

⁵ hem bir dağı : bir dağı hem YA

* 3317. beyit : -YM

⁶ Kim ferağdur : Kim ferağdan TS, TB, Yİ, Hem ferağdan YA

⁷ Ğem kuŐurrlar hem serāylardur nigār TS, TB, Ğem kuŐurrlar hem serāylar ser-nigār Yİ, YA

⁸ Kim yiridür hem ol uğmağ anlaruğ TS, TB, Kim yiridür ol uğmağ anlaruğ Yİ, Hem yiridür ol uğmağ anlaruğ YA YM

⁹ Hem ikincisi zekāt virenleruğ TS, TB, Hem ikinci zekātı virenleruğ Yİ, Bāb-ı sānidür zekāt virenleruğ YA

¹⁰ yolında : yolına TS, TB, YA

¹¹ Hem Őavm oruc dutanlaruğ durur TS, TB, Yİ, Hem sivüm oruc dutanlaruğ durur YM, YİBB

¹² Ol üçünci ırmağ anlaruğ durur TS, TB, Yİ, Ol üçünci uğmağ anlaruğ durur YM, YİBB

¹³ Bāb-ı rābi' emr-i ma' ruf idenüğ YA

¹⁴ Bāb-ı Ğāmis nefsine uymayanüğ YA

Yiridür altıncısı hâcılaruñ¹
Hem şehidler birisi gâzileruñ²

3325 Hem sekizi yiridür zâhidleruñ³
Dağı perhîz ehlinüñ⁴ ‘âbidleruñ

[TS,149]

Kim ki bu a‘ mâlleri kılmış durur
Cümlesi aña naşîb olmış durur

[YA,65b]

Uçmağuş cümle kapusunda⁵ bile
Yazulu durur bu yazu nûr ile⁶

"LÂ İLÂHE İLLALLÂH MUHAMMEDÜ'R-RESÛLULLÂHİ HAĞĞA"^{7*}

Şol kadar kim var durur Ğilmân u Hür
Ni‘ met ü zevk u temâşâ hem kuşûr⁸

Şerh idemez vaşfını hergiz zübân⁹
Yâ hayâliyle gönül irmek gümân¹⁰

[YM,98a]

3330 Görmemişdür göz işitmemiş kulağ
Fehm ü ‘ağluñ şandüğünden ol¹¹ iraq

Rûzi kılgıl cenneti yâ Rabb bize
Hep¹² Muğammed ümmeti kamumuza

[Yİ,66a]

Muştafa’nuñ yüzi şuyı hağğı’çün
Luţfi hüşni hulqı hüyı hağğı’çün

¹ Bâb-1 sâdis yiridür hâcılaruñ YA

² Hem yedincisi şehid gâzileruñ TS, TB, Hem şehidler yedinci gâzileruñ Yİ, Bâb-1 sâbi‘ şehidle gâzileruñ YA

³ Sekizinci yiridür zâhidleruñ TS, TB, Yİ, Bâb-1 sâmin yiridür zâhidleruñ YA, Hem sekizinci yiri zâhidleruñ YM

⁴ ehlinüñ : ehli ol YA

⁵ kapusunda : kapusından TS, TB

⁶ Yazılıdur böyle yazu nûr ile Yİ

⁷ "LÂ İLÂHE İLLALLÂH MUHAMMEDÜR RESÛLULLÂH" YM

* Bu başlık : -TS, -TB, -Yİ, -YA

⁸ hem kuşûr : vü sürür TS, TB, Yİ, YA, vü kuşûr YİBB

⁹ zübân : zebân TS, TB, Yİ, YA, zamân Yİ,

¹⁰ Yâ hayâline gönül irmek gümân TS, TB, Yâ hayâliyle gönül irmek zebân Yİ, Ger müyesser eyleye Allâh hemân YA, Yâ hayâline gönül irmek muğâl YM

¹¹ ol : hem YA

¹² Hep : Hem YA

Didi Rıdvān yā Muḥammed bir deñe¹
 Hāḫḫ Te‘ālā ümmetüñe hem saña

Gör ne ni‘metler yaraqlamış durur
 Cennet içre nice şaqlamış durur

[YİBB,100a]

3335 Gördüm anda dürlü dürlü çok kuşūr
 Kimi yāḫut kimi incü tolu Hūr²

Her serāy içinde yitmiş biñ tamām
 Var durur iv tolu nūr yoḫdur zūlām³

Her evüñ içinde dört taht ḫurulu*
 Biri altun birisi gümüş olur⁴

İncüden biri zümürüdden biri⁵
 Her birinde yitmişer döşekleri⁶

Döşemişler renk u renk⁷ dībāları
 Kim birisinden daḫı zībāları⁸

3340 Her döşek üstünde bir Hūr oturur⁹
 Nice Hūrī şanki bir nūr oturur¹⁰

Yitmişer ḫulle giyürler her Hūrī¹¹
 Renk u renk dībā¹² muraşsa‘ her biri

ḫulle içre nūr gibi görünür¹³
 Hem süñügi hem iligi görünür

¹ deñe : deña Yİ, YA, YM

² Kimi incü kimi yāḫut tolu Hūr TS, TB, Kimi yāḫut kimi incü kimi nūr Yİ, YA

³ Var durur ev tolusı nūr-ı zūlām YA

* 3328. beyit : -TS, -TB

⁴ Biri altun biri gümüş iy ulu Yİ, Biri altun biri gümüş ḫurulu YA

⁵ İncüden biri zümürüdden ol biri TS, TB, İncüdenür biri zümürüdden biri YA

⁶ Her birinde yetmiş biñ döşekleri TS, TB, Her birinde yetmiş döşek sarılı YA

⁷ renk u renk : rengarenk YA

⁸ Birbirinden daḫı yig zībāları TS, TB, Kim birisinden ziyādur her biri Yİ, Her birisinde oturmuş bir Hūrī YA

⁹ Nice Hūrīdür şanasın nūr durur YA

¹⁰ Nice Hürdür şanki bir nūr oturur TS, TB, Nice şuredür şanasın nūr oturur Yİ, Her döşek üstüne çıkmış oturur YA

¹¹ Hūrī : biri YA

¹² Renk u renk dībā : Rengarenk dībāları YA

¹³ ḫulle içinden vücudu görünür Yİ, ḫulle içinde şu‘āı görünür YA, ḫulle içinde görünür nūr gibi YM, ḫulle içinde nūr gibi görünür YİBB

Her biri başında bir t̄ac urunur
Dürlü cevherden¹ muraşsa^ç şanki nūr

Ayağı tahtuñ müretteblü kamu²
Kürsi cevherden mürekkeb sevgülü³

3345 Nağmeler āvāzeler kim anda var⁴
Mişli yok durur⁵ cihānda şanda var

Ehl-i dünyā ger ol üni işide⁶
Bī-huş olup⁷ nice yıl ^ç aklı gide

[YM,98b]

Sürur⁸ ider Hūriler nāz ile hoş
Ki söylerler bunu āvāz ile hoş⁹

DER-BEYĀN-I EVŞĀF-I HŪRĪ

[TS,150]

Biz ol nāzüklerüz kim olmazuz pīr^{*10}
Laṭīfüz bizden olmaz kimsene sīr¹¹

Bezenmişüz hīç eskimez¹² tonumuz
Kir olmaz yumazuz¹³ yok şābunumuz

3350 Biz ol rāzılaruz kim kaçımazuz¹⁴
Melālet gönlümüzde¹⁵ hīç komazuz

¹ cevherden : gevherden TS, TB

² Ayağında kamu tahtuñ müretteb Yİ, YA, YM, YİBB

³ Kurulmuş kürsi cevherden mürekkeb Yİ, YA, YİBB, Kurulmuş kürsi cevherden müretteb YM

⁴ Nağmelü āvāzeler ki anda var YM, Nağmeler āvāzeler ki anda var YİBB

⁵ Mişli yok durur : Mişli yokdur hiç YA

⁶ Ehl-i dünyā ger o üni işide TB, Ehl-i dünyālar ünimi işide YA, Ehl-i dünyā ger üni işide YM

⁷ olup : ola Yİ, YA, YİBB

⁸ Sürur : Sürüp TS, Sür TB

⁹ Ki söylerler āvāz ile hoş TS, TB, Ki söylerler bunu āvāz ile uş YA

* Vezin “*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün*” olarak değışmiştir.

¹⁰ pīr : biz YA, YM

¹¹ kimsene sīr : kimseler sīr TS, TB, kimse sīr Yİ, hiç kimse biz YA, kimse siz YM

¹² eskimez : eksimez Yİ

¹³ yumazuz : yumazuğ Yİ, yüzümüz YM

¹⁴ Rāzıyuz kim aşla hiç kaçımazuz YA

¹⁵ Melālet gönlümüzde : Melāmet gönlümüze TS, TB, Yİ, YA, Melāmet gönlümüzde YM

Biz ölmezüz diriyüz cāvīdānī*
Bizümdür tā ebed dā'im cüvānī

[YA,66a]

[YİBB,100b]

Çoğumuzdan¹ dimāğ olur mu'atтар
Yüzümüzden otağ olur münevver

Hoşā ol kişiler kim çoça bizi²
Ki çoynuna çoça her gice bizi³

Ağaçlar gördüm anda key ulular
Dibi gülşen açar şu gölgelüler

3355 Eger bir atlu yitmiş yıl⁴ gide yol
Birinüñ gölgesinden çıkmaya ol

Ağaçlar tal budak tolu yemişler*
Ki tatlu renklü hem⁵ şulu yemişler

[Yİ,60b]

Yemişler dürlü dürlü⁶ gördüm anda
Ne rengi var ne tadı⁷ var cihānda

Ki mü'minler dirüp yine birinden⁸
Hemal fi'l-hāl biter yine yirinden⁹

Ne ni' metler ki yirse mü'min anda
Çalır lezzetleri gitmez dehānda

3360 Ne vaçte kim dilerse mü'min anı^{10*}
O lezzet hoş dutar gitmez dehānı

* 3351. beyit : -YA

¹ Çoğumuzdan : Çoğumuzdan YA

² Hoşā şol kişiler kim çoça bizi TS, TB, Yİ, Hoşuşa kim kişiler çoça bizi YA

³ çoça her gice bizi : çoçar her gice bizi TS, TB, çoça her günde bizi YA

⁴ yıl : biñ TS, TB

* 3356. beyit : -YM

⁵ renklü hem : renk vü hem TS, TB, renk renk Yİ, reng renk YA

⁶ Yemişler dürlü dürlü : Dürlü dürlü yemişler TB

⁷ tadı : tağı TS, TB, dadı YM

⁸ Ki mü'minler dirüp yine yir andan TS, TB, Ki mü'minler dirüp yiye birinden Yİ, YA, Ki mü'minler diriserdür birinden YM

⁹ Yine fi'l-hāl biter yine yirinden TS, TB, Yİ, YA, Heman fi'l-hāl biter tiz yine yirinden YM

¹⁰ Ne vaçte dek dilerse mü'min anı TS, TB, Ne vaçitde kim diler mü'min anı YM

* 3360. beyit : -Yİ, -YA

Develer gördüm anda dürr'den atlar¹
Kimi yâķut yürür² cennetde otlar

Daķı ķuşlar deve deñlü gezerler
Kimi yirde kimi şuda yüzerler

Bir ağaç gördüm anda ğāyet ulu
Ṭalı budaķları mercān u lü'lü³

[YM,99a]

Ķızıl altun durur yapraķları hep⁴
Ki misk gibi ķoķardı topraĝı hep⁵

3365 Dibinde bir serāy gördüm key ulu^{6*}
Şanursuñ nürdur nürdan yapılı⁷

Didüm Rıd̄vān'a kim bu ne ağaçdur^{8*}
Kimüñdür bu ķaşırklar issi kaçdur

Didi Rıd̄vān bu Ṭübā ağacıdur
Behiştüñ serv-i hūbı ağacıdur⁹

CENNETİ TEMĀŞĀ EYLEDİKDEN ŞONRA OLAN HĀLĀT

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

[TS,151]

İşbu ķaşruñ kim şorarsız bu kimüñ^{10*}
Sāre'nüñdür biri biri Meryem'üñ

¹ atlar : otlar YA

² yâķut yürür : yâķut durur YA

³ lü'lü : tolu Yİ

⁴ Ķızıl altundan idi yapraĝı hep YM, YİBB

⁵ Ki müşg gibi ķoķar topraķları hep TS, TB, Ki misk gibi ķoķar topraķları hep Yİ, YA

⁶ Dibinde beş serāy var key ulu Yİ, Dibinde biş serāy vardur key ulu YA, Dibinde biş serāy gördüm key ulu YM

* Bu beyitin 1. mısrası ile 2. mısrası TS, TB, Yİ, YA'da yer deĝiştirmiştir.

⁷ Şöyle rüşen şanki nürdan yapılı Yİ, YA, YM, YİBB

⁸ kim bu ne ağaçdur : kim ne ağacıdur TS, TB, Yİ

* Bu beyitin birinci mısrası ile 3367. beyitin birinci mısrası TS, TB, Yİ ve YA'da yer deĝiştirmiş.

⁹ Behiştüñ serveri vü hūbı kaçdur Yİ, YA

¹⁰ İşbu biş ķaşrı şorar iseñ kimüñ TS, TB, Yİ, YA

* Vezin “Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün” olarak deĝişmiştir.

[YİBB,101a]

Biri Fir^ç avn hātunınuñdur bunuñ
Fātıma'nuñdur biri kızuñ senüñ¹

3370 Hem Hādıce Hātun' uñ durur biri
Bu serāylar anlaruñ durur yiri²

Döndüm andan Sidre'ye vardum yine
Haqq Te^ç ālā Hāzretin gördüm yine

“Ve leḳad raāhu nezleten uḫrā, ‘inde sidreti’l-müntehā”³

Anda Hāzret'den yine geldi selām⁴
Haqq Te^ç ālā ben ḳula ḳıldı selām

Ben didüm yā Rabbenā sensin selām
Hem yine senden saña yā Rabb selām

Hem selām saña döner yā Ze'l-Celāl
Evvel Āḫir Pādişāh-ı bī-zevāl⁵

3375 Pes didi kim nice gördüñ nicedür
Mertebeñ ḳadrüñ ḳatumda nitedür⁶

[YA,66b]

Kim⁷ maḳāmuñ ḳamulardan yücedür
Hem maḳāmı ümmetüñüñ nicedür

Ben⁸ didüm ḳamu maḳāmuñ yigregi
Mertebem hem hāşş u^ç āmmuñ yigregi⁹

Ni^ç metüñüñ şükrini sensin ḳılan¹⁰
Şükr-i ni^ç met ḳıla mı^ç āciz olan

¹ Fātıma'nuñ biri kızuñuñ senüñ YM

² Bu serāylar durur anlaruñ yiri Yİ, YA, Bu serāylar anlaruñdur her biri TS, TB,

³ “Onun bir başka inişini Sidretü'l-Müntehā'nın yanında görmüştü.” Kur'an, Necm Süresi, 53/13-14.

⁴ Anda Hāzret'den baña geldi selām TS, TB, Anda Hāzret'den geldi selām Yİ, Geldi bize Hāzret'den anda selām YA

⁵ bī-zevāl : lā-yezāl TS, TB, Yİ, YA

⁶ nitedür : nicedür TS, TB, Yİ, YA

⁷ Kim : Hem YA

⁸ Ben : Hem Yİ

⁹ Mertebe hem hāşş u^ç āmmuñ yigregi Yİ, Mertebe hem hāşş u^ç āmmuñ yirleri YA

¹⁰ Ni^ç metüñ şükrini hem sensin ḳılan YA

Şükr-i ni' met kim kılruram ben saña*
Hem yine ni' met durur senden baña

[YM,99b]

3380 Pes didi kim yā Muḥammed biş namāz
Ḳā'im ol kııl kıldırırğör kış u yaz¹

Emr-i ma' ruf nehy-i münker eylegil
Ḳavmüñüñ cevrine şabr it şöyle bil²

[Yİ,67a]

Kim³ senüñle bileyem nuşret saña
Virmişem temkîn daḡı öñden soña⁴

Pes didüm yā Rabbî bunda geldüğüm
Bu kerāmet bunca devlet bulduğum

İdeyüm mi yiryüzine varıcaḡ
Kimsene benden ḡaberler şorıcaḡ⁵

[YİBB,101b]

3385 Didi Allāh⁶ yā Muḥammed söylegil
Saña virdüklerümi şerḡ eylegil

Ben didüm kim inana yā Rabb baña
Didi Bū Bekr inanur evvel saña⁷

Bāḡi Mü'minler ḡamu⁸ inanısar
Kim inanmazsa ḡamuda yanısar

Her ne kim kılduñ kılrur iseñ⁹ günāh
Evvel āḡir 'afv kıldum ben İläh¹⁰

* 3379. beyit : -YA

¹ Ḳā'im olğıl kıldurugör kış u yaz TS, TB, Ḳā'im oluñ kıldurın ger kış u yaz Yİ, Ḳā'im ol kııl kıldurıñuz kış u yaz YM

² şabr it şöyle bil : hem şabr eylegil YA

³ Kim : Hem YA

⁴ Var mıdur temkîn daḡı öñden soña TS, TB, Var mı kim temkîn daḡı öñden soña Yİ, Virürem ḡayır meñim öñden soña YA

⁵ Kimse benden bu ḡaberi şorıcaḡ TS, TB, YA, Kimsene benden ḡaber şorıcaḡ Yİ

⁶ Didi Allāh : Allāh didi Yİ

⁷ Didi kim Bū Bekr inanur ol saña TS, TB, Ebū Bekir inanur evvel saña Yİ, YA, Didi Ebū Bekr inanur ol saña YM

⁸ ḡamu : daḡı YM

⁹ iseñ : ise TS

¹⁰ ben İläh : Pādişāh YM

Dön girü mağfūr u manşūr halka var
Kimseden qorqma dīnūñ qıl¹ āşikār

3390 Emr olıcaq oradan² döndüm hemān
Çünki Beytü'l-Ma' mūr'a geldüm revān

[TS,152]

Ol Buraq üzre süvār oldum yine*
Ol mübārek Qudse ben geldüm³ yine

Oradan daħı ive geldüm yaqīn
Döşegümi ısıcaq buldum hemīn

Haqq Te'ālā hīkmetinden döşegüm
Şovumamış ısıcaq daħı benüm⁴

Çün şabāh oldı Resūlu'llāh hemān⁵
Didi 'Abbās'a bu sözi bī-gümān⁶

3395 Kim⁷ Resūl'e ol gün evvel uğrar ol
Lā-büdd aña didi evvel ol Resūl

Lā-cerem Haqq ulu kıldı⁸ anları*
İbni 'Abbās oldılar⁹ oğlanları

[YM,100a]

Pes didi yā 'ammu dime kimseye
Tā ki inanmaya tekzīb eyleye¹⁰

Didi 'Abbās va'llahī¹¹ ben söylerem
Gizlemezem āşikāre eylerem

¹ qıl : it YİBB

² oradan : ben yine YM

* 3391. beyit : -TS, -TB

³ ben geldüm : geldüm ben YM

⁴ Şoğumamış ısıcaq daħı benüm TS, TB, Şovumamış ısıcaq buldum hemīn YM, Şovumamış ısıcaq daħı hemīn YA

⁵ hemān : hemīn YA

⁶ bī-gümān : bil yaqīn YA

⁷ Kim : Hem YA

⁸ ulu kıldı : olakıldı TS, TB, olıkıldı Yİ

* 3396. beyit : -YA

⁹ oldılar : oldı pes TS, TB

¹⁰ Tā ki halk inanmaya tekzīb diye YA

¹¹ v'allahī : v'allah TS, TB, Yİ, YM

Hîç ola mı kim menâkıbuñ¹ senüñ
Gizleyem ben qorqısından kimsenüñ

3400 Pes Harem’de vardı ‘ Abbās söyledi
Tā ki peygamberden işitdi didi²

Çün işitdi ol Ebū Cehl-i la‘in
Pes Resül’i gördi didi ol hemîn

[YA,67a]

[YİBB,102a]

Sen mi didüñ Quds’e vardum bu gice
İmdi söyle vaşfını Quds’üñ nice³

Qapusın üstünlerin⁴ mihrābını
Vir nişānın söyle her bir bābını⁵

Quds’i getürdi hemān dem Cebra’ıl⁶
Qarşusunda dutdı tırdı ol Halil⁷

3405 Her nesinden şor diler ise nişān
Cümlesin virdi haber bir bir ‘ayān⁸

Pes didiler Şām yolında⁹ kār-bān
Var durur andan dağı virgil nişān

[Yİ,67b]

Didi uşda¹⁰ kār-bānuñuz yaķın
Tağ başından gün çıkıncağaz¹¹ hemîn

Şol fülān üştür başa henk önce hoş¹²
Gözedüñ kim ol dağı iriser uş¹³

¹ kim menâkıbuñ : menâkıbuñ TS, TB, münâfıkuñ Yİ, bu menâkıbuñ YA

² Her ne ki peygamberden işitmişdi TS, TB, Ne ki peygamberden işitmiş didi Yİ, Tā ki peygamberden işitdüm didi YA

³ Söyle vaşfını Quds’üñ di nice YM

⁴ üstünlerin : üstlerin TS, TB, işiklerin Yİ, YA

⁵ bābını : yerini YA

⁶ Hemān dem Cebra’ıl Quds’i getürdi Yİ, YA, YM, YİBB

⁷ Rasülün karşısına yaturdı Yİ, Rasülün karşısına hem yaturdı YA, Rasülün karşısına dutdı durdı YM, YİBB

⁸ Cümlesin bir bir haber virdi ‘ayān TS, TB, Cümlesini virdi bir bir ‘ayān YM

⁹ yolında : ilinde YM

¹⁰ uşda : işde YA

¹¹ gün çıkıncağaz : gün çıkıcağaz TS, TB, YM, çıkıdı bir demde Yİ, çıkıdı ol demde YA

¹² Şol fülān üştür başa henk önce hüş TS, TB, Şol fülān üştür şahuñ önünce hüş Yİ, Şol eşter deve gelür hem önde hüş YA

¹³ Gözedüñ kim ol dağı iniser uş TS, TB, Gözedüñ kim irişiser önce uş YA

Söyleşürken birisi didi¹ hemān
Tağ başından uşda gün oldı ‘ayān²

3410 Biri didi³ uş deve dağı hemīn
Geldi irdi zī⁴ Muḥammed āferīn

Çünkü gördi ol Ebū Cehl-i la‘īn
Ellerin birbirine kağdı hemīn

Pes çığırdı didi vay kim cādūdur⁵
Ḳamu cādūlaruñ ol üstāzıdur⁶

Didi Mü’minler ki iy aḥmağ kişi
Mu‘cizātıdur bu nicesi siḥr işi

[YM,100b]

Böyle siḥr ola mı iy cāhil eşek^{7*}
Ḳanğı cādū kıldı bunu iy köpek⁸

[TS,153]

3415 İy ebleh siḥr işinden mu‘cizātı*
Bilemezsin nedür iy yüzi ḳatı

Şol fülān kişi didi pes ol Resūl⁹
Şol fülān yirde yaturdı ḳonmuş ol¹⁰

Şuşamışdum şuyını içdüm anuñ¹¹
Bağlamadum¹² ağızını şu ḳabınuñ

Varuñuz benden eyidüñ¹³ siz aña
Ol şucuğazı ḥelāl itsün baña

¹ birisi didi : birisi ider : bir kişi ider Yİ, YA

² uşda gün oldı ‘ayān : uşda gözükdi ‘ayān TS, TB, uşda gün oldı revān Yİ, uş belürdi kār-bān YA

³ didi : ider Yİ, eydür YA

⁴ zī : yā Yİ, YA

⁵ Pes çağırdı didi vay kim cādūdur Yİ, Pes didi kim bu Muḥammed cādūdur YA

⁶ ol üstāzıdur : üstāzı budur TS, TB, üstādı budur Yİ, hem üstādıdur YA, o üstāzıdur YM

⁷ Bu resme siḥr ola mı hiç iy cāhil Yİ, YM, YİBB

* 3396. beyit : -YA

⁸ Ḳanğı cādū kıldı anı iy köpek TB, Di ḳanğı cādū kıldı böyle ḥāşıl Yİ, Di ḳanğı cādū kıldı bunu ḥāşıl YM, YİBB

* Vezin “*Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün*” olarak değışmektedir.

⁹ Şol fülān kişi didi kim ol Resūl TS, TB, Şol fülān kişiye diñiz dir Resūl YA

¹⁰ yaturdı ḳonmuş ol : yadır ḳonmuşdur ol TS, TB, yadır ḳonmuşdı ol YA

¹¹ Şuşamış idüm şuyın içdüm anuñ TS, TB, Yİ, Şuşadım şuyını içdüm ben anuñ YA

¹² Bağlamadum : Bağladumdı YA

¹³ eyidüñ : idiñüz TB, YA, idüñ kim YM

[YİBB,102b]

Vardılar şordılar ol kişi didi
Ol Muḥammed bu sözi ḥaḳ söyledi

3420 Baġladumdı Şu ḳabın buldum aḳuḳ¹
Azacuḳ ḳalmıŐ Şuyı ḳodumdı ḳoḳ²

ḤōŐ ḥelāl olsun ne Őu kim ḳıldı nūŐ³
Hem tamām olsun bu ḳıŐŐa⁴ bunda uş

Oḳuyanı dińleyeni yazanı^{5*}
Raḥmetińle yarlıġaġıl yā Ğanī

¹ Baġladum Şu ḳabını buldum aḳuḳ TS, TB, Yİ, YA, Baġladum dir Şu ḳabın buldum aḳuḳ YM

² Azacuḳ ḳalmıŐdı Şu ḳoydumdı ḳoḳ TS, TB, YA, Azacuḳ ḳalmıŐ idi ḳodumdı ḳoḳ Yİ

³ ne Őu kim ḳıldı nūŐ : ne kim Őu ḳıldı nūŐ TS, ne kim ḳılmıŐdı nūŐ TB, ne kim ḳıldıysa nūŐ Yİ, YA

⁴ olsun bu ḳıŐŐa : olsun ḥikāyet TS, TB, oldu bu ḳıŐŐa YA

⁵ Oḳuyanı dińleyeni yazanı yazduranı YA

* 3422. beyit : -TS, -TB, -YM, -YİBB

SONUÇ

Türk Edebiyatında Hz. Peygamber'in hayatını konu alan birçok eser yazılmıştır. Bu eserlerden doğumunu anlatanlara Mevlid, mi'râcını anlatanlara Mi'râc-nâme, hicretini anlatanlara Hicret-nâme, mucizelerini anlatanlara Mu'cizât-nâme, şefaatinin nasıl olduğunu anlatanlara Şefâ'at-nâme, cismi sıfatlarını anlatanlara Hilye-i Şerîfe, isimlerini anlatanlara Esmâ-i Şerife, nesep silsilesini anlatanlara Neseb-i Şerife, askerlik faaliyetlerini, katıldığı savaşları anlatanlara Gazavât-ı Nebî, peygamberlik alâmetlerini anlatanlara Delâil-i Nübüvve, davranış ve hareketlerini anlatanlara Şemâil-i Şerîf, Hz. Peygamber'in hayatının tamamını bir bütünlük içinde anlatanlara da Siyer, Sîret denmiştir.

Siyer türü, özellikle XIV. yüzyıldan itibaren Türk müelliflerin dikkatini çekmeye başlamış ve bu alanla ilgili eserler ortaya konmaya başlanmıştır. Türk Edebiyatında siyer yazma geleneği XIV. yüzyılda *Erzurumlu Kadı Darîr*'in *Sîretü'n-Nebî* adlı eseriyle başlamıştır.

Çalışmamız neticesinde ortaya çıkan sonuçları şöyle özetleyebiliriz:

1. *Kadı Darîr*'in; telif-tercüme şeklinde, mesnevi nazım şekliyle yazdığı *Sîretü'n-Nebî* adlı eseri tamamıyla manzum bir eser değildir. Bundan dolayı *Muhammed*'in *Sîret'ün-Nebî*'si Türk Edebiyatında yazılan *ilk manzum siyer* olarak nitelendirilebilir.
2. *Sîretü'n-Nebî* adlı eser; *Muhammed* isimli bir müellif tarafından, mesnevi nazım şekliyle, Hicri 872 (Miladi 1468) yılında, rebiyülevvel¹ ayında, bir cuma günü tamamlanmıştır. Kütüphane kayıtlarında geçen *Abdurrahman*' in müellif değil müstensih olduğu tespit edilmiştir.

¹ Ay takviminin üçüncü ayı, İlkbahar. Çiçeklerin açıp otların bittiği mevsim.

3. Mesnevî nazım şekliyle yazılmış bir eserdir. Aruzun “*fâilâtün fâilâtün fâilün*” kalıbı ile yazılmıştır. Ama bazı bölümlerde aruzun “*fâilâtün fâilâtün fâilün*” kalıbı ile “*mefâilün mefâilün feûlun*” kalıbı karışık olarak kullanılmıştır. Taş baskılarda ise muhteva korunarak bu karışık kalıp kullanımını düzeltilmeye çalışılmıştır.
4. Müellifi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur. Eserden yazara gitme yöntemi kullanılarak şair hakkında bilgilere ulaşılmıştır. Müellifin usûl ve fûru’ bildiği, dini konularda eğitim aldığı, İslam tarihine hakim olduğu bilgilerine ulaşılmıştır. Ayrıca eserin iki farklı beytinde *Muhammed* ismini geçtiği için müellifinin *Muhammed* olduğunu öğrenmekteyiz. Fakat bazı kaynaklarda, sadece taş baskıda geçen bir beyitten yola çıkarak müellifinin *Abdurrahmân* olduğu bilgisi mevcuttur. Bu ismin ise yazma nüshaları bir araya getirerek taş baskıları düzenleyen ismi olduğu anlaşılmaktadır.
5. *Sîretü'n-Nebî* adlı eser *Erzurumlu Kadı Mustafa Darî*'in *Sîretü'n-Nebî* adlı eserinin etkisinde kalınarak yazılmıştır. Esere *Ebû'l-Hasan el-Bekrî* (*Ebû'l-Hasen Ahmed Bin Abdillâh Bin Muhammed el-Bekrî*) kaynaklık etmiştir. Çünkü eserin içinde *Ebû'l-Hasan Bekrî rivayet eyledi* şeklinde ifade geçmektedir.
6. Taş baskıların ve yazmaların karşılaştırılması sonucu eserlerdeki toplam beyit sayısının farklılaştığı görülmüştür. İncelenen kısma kadar taş baskıdaki beyit sayısı 3329 iken yazmalardan eklenen beyitlerle birlikte bu sayı 3422'ye ulaşmıştır.
7. Eser kendi döneminde ve sonrasında okuma toplantılarında halk tarafından makamla okunmuş, ezberlenmiş ve elden ele dolaşmıştır. Bundaki en büyük etkende müellifin kullanmış olduğu sağlam bir teknik ve tertiptir. Müellif hiçbir bölümü gereğinden fazla uzatmamıştır. Eserin gerek yazma gerek taş baskı nüshalarının kütüphanelerde, kitaplıklarda ve hususi ellerde çok yaygın olması

ve nüshaların hacim yönüyle (beyit sayısı yönüyle) farklılık arz etmesi de bu bilgiyi doğrular niteliktedir.

8. Hz. Peygamber'in hayatının manzum olarak alındığı eserde, bazen beyit öncesinde müstakil olarak bazen de beyit içine iktibas yoluyla yerleştirilmiş olan ayet, hadis ve Arapça ibareler şiirin muhtevasıyla bütünleştirilerek verilmiştir.
9. Eserdeki muhteva çeşitliliği ve zenginlik; müellifin kullandığı dildeki samimiyet, tabiiyet, akıcılık ve sadelikle bütünleşmiş, eseri herkesin anlayabileceği bir üsluba büründürmüştür. Dinî, destanî ve hayatî unsurların; tasvir, tahlil, şiir ve hikâye gibi teknik unsurlarla bütünleştirilmiş olması, eserin kolay bir şekilde okunur, dinlenir ve ezberlenir hale gelmesini sağlamıştır.
10. Eser, Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılan arkaik kelimeler ve ekler yönüyle zenginlik arz etmektedir. Bu zengin kaynak, Türk dili üzerine çalışma yapan araştırmacılar için önemli bir malzemedir.

Türk Edebiyatının Anadolu sahasındaki manzum siyer yazıcılığının ilk ve en önemli örneklerinden biri olma özelliği taşıyan bu eserin başta siyer araştırmaları olmak üzere tüm dil ve edebiyat araştırmalarına kaynaklık edebilecek zengin malzemeye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Eser ve müellifi hakkında tezkirelerde, çeşitli biyografik ve bibliyografik kitaplarda, ansiklopedilerde ve bilimsel çalışmalarda herhangi bir bilgi olmadığı için günümüz edebiyat dünyasında eser kendi döneminde olduğu gibi yerini bulamamıştır. Muhakkak ki *Sîretü'n Nebî'* nin tamamının çalışılması sonrasında eser ve müellifi Klasik Türk Edebiyatı içinde hak ettiği yeri alabilecektir.

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

-A-

‘Abbās (İbni ‘Abbās) : 1122, 1180, 1203, 1210, 1211, 1213, 1267, 1275, 1294, 1353, 1355, 1433, 1434, 1444, 1536, 1546, 1757, 1928, 1929, 1964, 2498, 2859, 2861, 3394, 3396, 3398, 3400.

‘Abdu’llāh : 262, 267, 271, 2044, 2282, 2400, 2566.

‘Abduraḥmān : 2364.

‘Abdü’l-Muṭṭalib : 261, 432, 458, 464, 520, 547, 553, 556, 558, 575, 608, 641, 700, 714, 720, 728, 735, 750, 767, 778, 1139, 1182, 1854, 2043, 2282.

‘Abdü’ş-şalīb : 1552.

‘Acem : 2067.

Ādem : 235, 236, 237, 238, 246, 249, 376, 1607, 2042, 2668, 2883, 2892, 2893, 2955, 3273, 3274.

Aḥmed : 3177.

‘Āiše : 2064, 2065.

‘Aḳl-ı kâmil : 1282.

‘Alī (Murtażā, Ḥayder, ‘Aliyyü’l-Murtażā, Şāh-ı Merdān, Tañrı aşlanı) : 769, 781, 1975, 2049, 2051, 2056, 2058, 2059, 2060, 2062, 2065, 2069, 2071, 2075, 2096, 2098, 2103, 2106, 2107,

2133, 2207, 2317, 2357, 2412, 2414, 2421, 2423, 2621, 2752.

‘Alīm : 2621.

Allāh : 3, 86, 125, 142, 228, 262, 283, 430, 609, 840, 1358, 1413, 1612, 1846, 2056, 2210, 2491, 2620, 2627, 2629, 2646, 2665, 2741, 2780, 2888, 2923, 2933, 2951, 2958, 3189, 3194, 3318, 3385.

Āmīne (Āmīne Ḥātun) : 264, 277, 422, 436, 440, 456, 470, 473, 508, 511, 537.

‘Ammār : 809.

‘Arab : 351, 352, 579, 597, 616, 685, 784, 807, 906, 1522, 1806, 2065, 2066, 2067, 2068, 2552.

‘Arāb’il (‘Arā’il, ‘Arābil) : 2973.

‘Arāfil : 2973.

‘Āş (‘Āmr, Şāğ) : 1270.

-B-

Bābü’ş-Şafā : 2513.

Baṭḥā : 2146.

Beşir : 1460.

Beyt-i Ma‘mūr (Beytü’l-Ma‘mūr) : 3197, 3200, 3209, 3390.

Bilāl : 2775, 2781, 2784, 2785, 2791.

Bī-zevāl : 515, 3374.

Bu’l-Ḥasen Bekrī : 276.

Buḥayra (Feylūk, Felyūk) : 1452, 1453, 1468, 1490, 1497, 1501, 1504, 1511, 1527, 1533, 1536, 1546, 1552, 1560, 1576, 1577.

-C-

Ca' fer : 2108, 2110, 2111, 2112, 2133.

Cebra'ıl (Cebrā'ıl emîn, Emin, Hılil, Nāmus-ı a'zam, Nāmus-ı ekber, Peyk-i ḥazret,) : 3404,

Celil : 199, 2638.

Celle Celāl : 515.

Cuḥfe : 572, 1601.

Çalab : 625.

-D-

Dāvūd : 279, 3025.

Derdā'ıl : 1614.

Deryā-yı rāz : 2321, 3232.

-E-

Ebā Ba'la : 1891.

Ebū Bekr (Bū Bekir, Bū Bekr-i Şiddiḳ, Şiddiḳ, Ebā Bekr, Emîn, Emîrû'l-mü'minîn, Emîrû'l-mü'minîn şiddiḳ) : 179, 805, 830, 833, 838, 859, 1069, 1073, 1076, 2228, 2249, 2253, 2265, 2266, 2299, 2301, 2351, 2357, 2360, 2379, 2400, 2401, 2403, 2419, 2595, 2756, 2606, 2618, 3232, 3233, 3235, 3386.

Ebū Leheb (Bū Leheb) : 1124, 1425, 1753, 1792.

Ebū Süfyān : 1277.

Ebū Ṭālib (Ebī Ṭālib) : 754, 763, 768, 772, 780, 821, 945, 954, 963, 1032, 1115, 1126, 1153, 1176, 1193, 1670, 1672, 1745, 1748, 1789, 1798, 1874, 1883, 1828, 1946, 1973, 1980, 1997, 2038, 2045, 2047, 2097, 2101, 2107, 2115, 2356, 2441, 2454, 2457, 2471, 2596, 2597, 2603, 2605, 2693.

Ekremü'l-ḥalḳ : 3076.

Emîn : 1178, 1195, 1602, 2317.

Eyyüb : 378.

-F-

Faḥr-i 'ālem : 3184.

Faḥrû'l-mürselîn : 2756.

Fāṭıma (Fāṭıma Ḥātun) : 775, 2075, 3369.

Ferişte (Ferişteh) : 322, 324, 387, 1610, 1613, 1617, 1643, 2187, 2639, 2924, 2960, 2972, 2987, 3070, 3187, 3201, 3204, 3210, 3288.

Fir'avn ḥātunı : 3369.

-G-

Ġālīb : 1060.

Ġanī : 150, 740, 1607, 1947, 2015, 2135, 2322, 2662, 2674, 2850, 3084, 3422.

Gül'izār : 550.

-H-

Ḥabīb : 184, 199, 220, 243, 257, 294, 315, 360, 542, 556, 575, 700, 743, 744, 750, 1731, 1758, 2063, 2151, 2318, 2623, 2627, 3020, 3237, 3264, 3276, 3289.

Ḥabīb-i Ḥaḳḳ : 1088, 2950.

- Ḥabību'llāh : 1405, 2377, 2968, 2986, 3043, 3076, 3292, 3295.
- Ḥacer Esved : 2202, 2821.
- Hādī : 1460.
- Ḥadīce (Ḥadīce Ḥātun) : 1169, 1176, 1183, 1188, 1221, 1225, 1227, 1243, 1247, 1261, 1603, 1621, 1649, 1651, 1660, 1674, 1683, 1684, 1693, 1705, 1741, 1743, 1747, 1750, 1755, 1763, 1769, 1771, 1800, 1811, 1873, 1895, 1899, 1902, 1904, 1906, 1910, 1912, 1917.
- Ḥaḳīm : 3.
- Ḥaḳḳ : 1, 2, 4, 65, 91, 145, 168, 180, 183, 184, 259, 309, 319, 358, 361, 395, 399, 419, 420, 493, 521, 546, 684, 686, 718, 735, 933, 934, 938, 1010, 1015, 1031, 1088, 1101, 1313, 1323, 1360, 1409, 1449, 1535, 1557, 1584, 1607, 1627, 1642, 1691, 1636, 1845, 2013, 2045, 2102, 2110, 2113, 2123, 2139, 2216, 2218, 2222, 2296, 2325, 2355, 2398, 2414, 2415, 2469, 2571, 2580, 2582, 2611, 2614, 2653, 2656, 2761, 2764, 2814, 2883, 2890, 2892, 2939, 2940, 2950, 2960, 2980, 3019, 3068, 3075, 3078, 3099, 3107, 3179, 3217, 3247, 3249, 3255, 3321, 3396.
- Ḥaḳḳ Çalab : 1005, 2467, 3073.
- Ḥaḳḳ Te'ālā : 226, 315, 395, 399, 961, 1606, 2057, 2088, 2322, 2324, 2333, 2338, 2425, 2511, 2524, 2544, 2546, 2623, 2633, 2652, 2670, 2739, 2755, 2813, 2931, 3238, 3262, 3264, 3304, 3333, 3371, 3372, 3393.
- Ḥalīm : 2652.
- Ḥalīm : 2995.
- Ḥamza (Pehlevān) : 919, 928, 966, 977, 1044, 1053, 1055, 1121, 1180, 1267, 1287, 1289, 1293, 1295, 1521, 1528, 1807, 1855, 1856, 1858, 1870, 1877, 1884, 1889, 1890, 1929, 1944, 1990, 2484.
- Ḥarem : 794, 853, 876, 877, 949, 2079, 2690, 2875, 2900, 3400.
- Ḥassān : 1277.
- Ḥātem : 295, 397, 420, 3273.
- Ḥavvā : 247, 248.
- Ḥayru'l-enām : 2377.
- Ḥayrū'l-mürselin : 156.
- Ḥayy : 1315.
- Hind : 1244, 2067.
- Ḥirā Tāğı : 1205.
- Hişām (İbni Hişām, Ulu Hişām) : 782, 788, 906, 924, 926, 941, 952, 1040, 1046.
- Ḥudā : 45, 66, 469, 537, 732.
- Ḥudāvend : 2219.
- Ḥuveyl (Ḥuveyle, Ḥuveyled, Ḥuveylid) : 1169, 1794, 1857, 1874, 1880, 1882, 1887, 1890, 1894, 1898, 1937, 1954, 1955, 1981, 1999, 2000.

-I-

Iştafâ'îl : 3288, 3290, 3291.

-İ-

İbni Mes'ūd : 2538, 2824.

İbrāhīm (İbrāhīm Ḥalīl, Ḥalīl, Ḥalīlu'llāh)
: 251, 376, 1206, 1365, 3196, 3276.

İdrīs : 3023, 3279.

İlāh : 111, 196, 220, 232, 258, 1113,
1583, 2416, 2659, 3388.

İmām-ı enbiyā : 2950.

İncil : 1455, 1554, 3281.

İsā : 377, 1370, 1461, 1476, 1478, 1565,
2168, 2169.

İsmā'îl : 2946, 2948, 2953.

İsmā'îl : 377, 649.

İsrāfīl : 3215, 3222.

-K-

Ḳadīm : 2621.

Ḳādir : 63, 1315.

Ḳāhīr : 1060.

Ka'be : 303, 322, 336, 394, 407, 432,
433, 822, 1033, 1103, 1897, 2024, 2099,
2117, 2201, 2236, 2268, 2512, 2518,
2797, 2799, 2823, 2827, 2838.

Ḳāsımu'l-erzāk : 2992.

Ḳavīyy : 1060.

Ḳayşar-ı Rūm : 1970.

Kenān (Kenāne) : 1143, 1148, 1155,
1203.

Kerīm : 1088, 1758, 2970, 2979.

Kerīm : 150, 1315, 1318, 2009, 2219,
2221, 2226, 2526, 3288.

Kirdikār : 58, 233, 294, 826, 1217, 1785,
2048.

Kisrā : 346, 347.

Ḳuds : 2899, 3391, 3402, 3404.

Ḳureyş : 880, 952, 1268, 1290, 1901,
2254, 2318, 2434, 2458, 2501, 2514,
2535, 2548, 2568, 2569, 2590, 2691,
2800, 2828, 2839.

Ḳur'ān (Muşhaf, Kelāmu'llāh, Ümmü'l-
Kitāb) : 32, 165, 174, 2174, 2423, 2424,
2722, 2772, 3282.

Kürd : 2067.

-M-

Mālik (Mālik-i āteş) : 3067, 3075, 3079,
3082, 3085, 3108, 3137, 3175.

Mālikü'l-mülk : 2621, 2904.

Maş'ab İbni Caḥmī (Muş'ab İbni Ceshā,
Muş'ab İbni Ḥacme, Maş'ab İbni Ḥacme,
Maş'ab İbni Caḥme) : 1385, 1391.

Maṭla' (Mühli', Hela') : 901.

Medīne : 267.

Medyā'îl : 1615.

Mekke : 282, 325, 486, 522, 553, 596,
782, 844, 855, 863, 871, 904, 948, 951,
1014, 1075, 1157, 1600, 1605, 1663,
1820, 1924, 2024, 2140, 2236, 2244,
2254, 2258, 2300, 2600, 2601, 2788.

Mek'yā'îl (Mik'yā'îl, Mi'zā'îl, Mi'rā'îl)
: 2973.

Merd-i Rāhib (Mesd-i Rāhib) : 566.

Merīd (Mūrīd) : 689.

Meryem (‘Īsi’bni Meryem) : 1554, 2977, 3368.

Meysere : 1174, 1194, 1238, 1278, 1294, 1398, 1403, 1404, 1602, 1664, 1923, 1996, 1999, 2004.

Mıṣrī : 1244.

Miḥyā’īl : 2970, 2972.

Mikā’īl : 1619, 1987.

Mi‘yā’īl : 2973.

Muḥammed : 366, 371, 394, 398, 405, 406, 418, 425, 457, 521, 698, 796, 817, 820, 835, 837, 842, 845, 849, 856, 858, 865, 881, 915, 916, 931, 950, 964, 980, 997, 1011, 1023, 1041, 1106, 1178, 1195, 1204, 1253, 1282, 1289, 1344, 1355, 1458, 1478, 1758, 1878, 1966, 2091, 2099, 2141, 2165, 2198, 2282, 2305, 2332, 2374, 2376, 2420, 2442, 2516, 2520, 2532, 2580, 2585, 2588, 2599, 2709, 2744, 2806, 2807, 2816, 2905, 2906, 2908, 2914, 3018, 3047, 3179, 3184, 3246, 3260, 3264, 3267, 3270, 3331, 3333, 3380, 3385, 3410, 3419.

Muḥammed Ḥażreti : 364, 375, 1184, 1255, 1859, 1886, 1926, 1934, 2169, 2812, 3183, 3193.

Muḥammed İbni ‘Abdu’llāh : 2282.

Muḥammed Muṣṭafā : 157, 239, 2007, 2761, 2858, 2950, 2986, 3291.

Muḥib : 542.

Mūsā : 3188, 3245, 3249, 3253, 3255, 3256.

Muṣṭafā : 181, 195, 218, 233, 354, 455, 537, 565, 646, 653, 680, 700, 702, 704, 706, 708, 712, 733, 735, 754, 756, 781, 796, 798, 877, 878, 956, 959, 969, 1000, 1034, 1043, 1050, 1059, 1077, 1105, 1113, 1127, 1140, 1143, 1151, 1186, 1215, 1224, 1226, 1240, 1242, 1246, 1266, 1279, 1299, 1300, 1307, 1310, 1313, 1319, 1347, 1349, 1359, 1364, 1366, 1371, 1375, 1383, 1393, 1398, 1403, 1410, 1413, 1414, 1421, 1423, 1433, 1457, 1468, 1481, 1484, 1507, 1509, 1513, 1557, 1564, 1568, 1570, 1572, 1574, 1575, 1576, 1579, 1584, 1586, 1592, 1596, 1602, 1604, 1610, 1618, 1620, 1624, 1638, 1639, 1648, 1650, 1653, 1667, 1670, 1677, 1694, 1695, 1699, 1703, 1717, 1718, 1724, 1740, 1743, 1766, 1768, 1769, 1776, 1793, 1800, 1807, 1822, 1927, 1930, 1974, 1975, 1989, 1990, 2005, 2006, 2007, 2030, 2031, 2033, 2039, 2042, 2051, 2059, 2064, 2071, 2073, 2079, 2083, 2094, 2095, 2096, 2101, 2104, 2105, 2107, 2108, 2111, 2121, 2138, 2142, 2177, 2195, 2222, 2277, 2316, 2359, 2366, 2372, 2383, 2384, 2421,

2456, 2513, 2577, 2592, 2617, 2652,
2758, 2823, 2968, 3311, 3332.

Mülk-i lâ-yezâl : 37.

Müşir İbni ‘Abher (Mührâb İbni ‘Abher,
Mihr İbni ‘Abher, Mihran İbni ‘Abher,
‘Abdu’llâh) : 2566.

-N-

Nebî : 36, 295, 358, 1206, 1222, 1473,
1793, 2258, 2288, 2290, 2351, 2558,
2577, 2939, 2954, 2979, 3024.

Nebiyya’llâh : 2158.

Nezîr : 1460.

Nigâr : 265, 1167, 1250.

Nîk-hû : 1322.

Nil : 1389.

Nûh : 251, 2557, 3011.

-O-

‘Osmân İbni ‘Affân (‘Osmân) : 2369,
2384, 2387, 2395.

-Ö-

‘Ömer (Ebü’l-Hakem, Bū Cehil, Bū Cehl,
Bū Cehl-i la‘în, Ebū Cehil, Ebū Cehl,
Ebū Cehl-i la‘în) : 783, 784, 785, 805,
834, 836, 841, 849, 853, 855, 861, 866,
868, 882, 888, 897, 900, 912, 914, 941,
953, 964, 985, 986, 1000, 1007, 1014,
1035, 1036, 1042, 1057, 1058, 1072,
1078, 1079, 1105, 1118, 1268, 1276,
1283, 1292, 1298, 1303, 1334, 1344,
1378, 1394, 1425, 1446, 1498, 1504,
1517, 1592, 1920, 1925, 1929, 1962,

2147, 2152, 2514, 2517, 2573, 2583,
2690, 2805, 2816, 2842, 3401, 3411.

‘Ömer : 2689, 2705, 2707, 2708, 2714,
2723, 2728, 2731, 2737, 2746, 2751,
2758, 2776, 2779, 2785, 2792, 2793,
2797, 2800, 2801, 2803, 2810, 2819,
2824, 2826, 2829.

-P-

Pādişāh : 111, 114, 154, 258, 1113, 1583,
2208, 2416,

Pādişāh-ı bî-zevāl : 3374.

Pādişāh-ı lâ-yezâl : 108.

Perverdīgār : 514, 1006, 2466, 2998.

Peygamber : 197, 227, 419, 576, 785,
794, 806, 968, 985, 988, 1045, 1088,
1412, 1430, 1584, 2049, 2149, 2172,
2244, 2302, 2315, 2339, 2424, 2464,
2490, 2515, 2536, 2547, 2554, 2555,
2566, 2568, 2569, 2606, 2667, 2683,
2752, 2759, 2784, 2996, 3172, 3400.

Peygamber-i āhîr-zamân : 1571, 1833,
2261, 2367.

-R-

Rabb : 33, 237, 327, 609, 825, 1391,
1688, 3331, 3373, 3383, 3386.

Rabbānî : 9, 182, 2724, 2786.

Rabbü’l-enām : 40, 2114.

Rabbü’l-‘âlemîn : 1847, 2114.

Rabbü’l-‘âlemîn : 1847, 2114.

Raḥîm : 3, 150, 1060, 2221.

Raḥmānū’r-Raḥîm : 3, 1060.

Raḥmeten li'l-‘ālemīn : 156, 2637, 2663.

Rāy-ṣāḥib : 1282.

Rehber : 169, 1760, 2302.

Resūl : 277, 294, 458, 461, 709, 780, 800, 806, 810, 811, 821, 827, 917, 1003, 1009, 1022, 1053, 1068, 1069, 1074, 1075, 1115, 1208, 1228, 2012, 2060, 2073, 2171, 2191, 2200, 2202, 2205, 2211, 2213, 2221, 2270, 2275, 2331, 2332, 2356, 2389, 2423, 2478, 2495, 2512, 2516, 2543, 2545, 2571, 2609, 2612, 2643, 2673, 2691, 2764, 2771, 2776, 2800, 2835, 2918, 3070, 3075, 3082, 3283, 3395, 3401, 3415.

Resūlu'llāh : 353, 768, 803, 1009, 1014, 1027, 1031, 1035, 1057, 1212, 1563, 2055, 2068, 2077, 2158, 2190, 2193, 2201, 2248, 2321, 2334, 2347, 2349, 2355, 2395, 2397, 2422, 2428, 2431, 2495, 2500, 2505, 2524, 2538, 2550, 2565, 2567, 2605, 2608, 2611, 2626, 2629, 2646, 2659, 2662, 2750, 2755, 2757, 2765, 2769, 2797, 2799, 2820, 2860, 2861, 2986, 2996, 3076, 3394.

Rıdḫvān : 415, 479, 3333, 3366, 3367.

-S-

Ṣādıku'l-ḳavl : 1095.

Ṣafā Merve (Ṣafā vü Merve) : 434, 2563, 2568.

Ṣafıyye : 1768, 1777, 1780.

Ṣāḥib-cemāl : 1233, 2144, 2145, 2157, 2915,

Ṣāḥib-kemāl : 1233, 2144.

Ṣāḥib-ḳırān : 351, 1187, 2084.

Ṣāḥibü'ş-Şer' : 157.

Ṣāḥib-zamāne : 333.

Ṣalṣā'il : 1614, 3017.

Ṣamed : 81.

Ṣāre : 3368.

Ṣāve Baḥri : 344.

Server : 157, 242, 419, 1088, 1151, 1279, 1473, 1524, 1535, 1760, 1778, 2259, 2954, 3043.

Seyyid : 1142, 1151, 1233, 1279, 1523, 1553, 1560, 1577, 1947, 2066, 2067, 2068, 2970.

Seyyid-i ṣāh-ı güzīn : 1398.

Sidre : 3218, 3219, 3371.

Sulṭān : 112, 1314.

Sulṭān : 178, 464, 465, 489, 494, 627, 795, 928, 1087, 1102, 1493, 1534, 1562, 1691, 2110, 2504.

Sübḫān : 112.

Sükān : 606, 614, 634, 652, 666, 676, 678, 680, 692.

Süleymān : 3025.

-Ş-

Şāh-ı āḥir-zamān : 2137.

Şāh-ı cihan : 1136.

Şāh-ı dīn : 266, 541, 1485.

Şāh-ı enbiyā : 2968, 2986.

Şāh-ı mü'eyyed : 3184.

Şāh-ı 'ālem : 156.

Şām : 1450, 1595, 2229, 2336, 3406.

Şefī' ü'l-müznibin : 207, 1847.

Şehā : 1349, 2162.

Şehbā'il : 1615.

Şehriyār : 175, 179.

Şıkkū'l-Yemānī : 329.

Şit : 247, 248, 249.

-T-

Tañrı : 75, 577, 710, 822, 1033, 1080, 1260, 2014, 2059, 2214, 2268, 2270, 2303, 2326, 2328, 2329, 2392, 2446, 2570, 2579, 2718, 2764, 3172.

Tāt : 2067.

Tersā (Naşārā) : 2576, 2911, 2913, 3104.

Tevrāt : 3281.

Türk : 2067.

Ṭabīb : 315, 1731.

Ṭabībū'l-ḳalb : 3076.

Ṭalḥa İbni 'Abdu'llāh (Talha) : 2400, 2408, 2410, 2411, 2413, 2418, 2423, 2426, 2432.

Ṭā'if : 587, 590, 618, 1817.

Ṭūr-ı Sīnā : 3277.

-U-

'Ukkān İbni Ḥamdī ('Ukkānī'bni Ḥamrā, 'Ukkāf İbni Ḥamrī) : 2252.

'Utbe : 870, 2300, 2304, 2592.

-Ü-

Ümmühānī : 2864, 2875.

-V-

Varḳa : 1186, 1815, 1816, 1822, 1824, 1832, 1841, 1849, 1852, 1874, 1882, 1891, 1897, 1901, 1977, 2164, 2166, 2177, 2181.

-Y-

Yahūdī (Yehūd, Cühüd) : 557, 2576, 2911, 2913, 3105.

Yaḥyā : 378, 2977.

Yemen : 1817, 2249, 2340, 2342, 2365.

Yūsuf (Yūsuf-ı Ken'ān) : 377, 476, 973, 2995.

-Z-

Zē'l-Celāl : 3374.

Zebūr : 3281.

Zekerya : 2977.

Zerḳā-yı Yemāme : 330.

Zü'l-Celāl : 3297.

Zübeyr İbni 'Avām (Zübeyr) : 613, 620, 625, 626, 630, 809, 1122, 1180, 1267, 144

BİBLİYOGRAFYA

Akar, Ali. *Eski Anadolu Türkçesi Ders Notları-1*, Muğla, 2014.

Akdoğan, Yaşar. “Mi’râc, Mi’râc-nâme ve Ahmedî’nin Bilinmeyen Mi’râc-nâmesi”, *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S. IX, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1989.

Aksoy, Hasan. “Eski Türk Edebiyatında Mevlidler”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 9, İstanbul, 2007.

Alyılmaz, Semra. “Mevlit ve Türk Edebiyatında Mevlit Türü”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 13, Erzurum, 1999.

Ay, Ümran. *Münîrî’nin Manzum Siyer-i Nebî’si, (I. c.), (İnceleme-Metin)*, Yayınlanmamış Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2007.

Aynur, Hatice. *Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları, Tezler, Yayınlar*, HAB Yayınları, İstanbul, 2005.

Çelebioğlu, Amil. *Muhammediye*, III c., MEB Yayınları, İstanbul, 1996.

Banarlı, Nihat Sami. *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, II c., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971.

Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukûk-ı İslâmiyye ve Istılahât-ı Fıkhiyye Kâmusu*, VIII c., Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1968.

Çoğ, Mehmet. *II. Meşrutiyet Dönemi İslâm Tarihçiliği (1908-1918)*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004.

- Çorak, Reyhan. *Münîrî'nin Manzum Siyer-i Nebî'si, (II-III c.), (İnceleme-Metin)*, Yayınlanmamış Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyât Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2010.
- Darîr, *Sîretü'n-Nebî*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi 2384 nolu nüsha.
- Derleme Sözlüğü, VII c., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara, 1993.
- el-Shaman, Massad Süveylim Ali. *Türk Edebiyatında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyeri'nin Türkçe Tercümesi*, II c., Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, 1982.
- Esir, Hasan Ali. "Anadolu Sahası Mesnevilerinde Miraç Mevzuu", *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 39, Erzurum, 2009.
- Dilçin, Cem. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.
- Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.
- Ercilasun, Ahmet Bican. *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008.
- Erşahin, Seyfettin. *Tarih Bilimi ve İslâm Tarihi Metodolojisi Hakkında Notlar*, Basılmamış Ders Notları.
- Fayda, Mustafa. "İbn İshak", *İslâm Ansiklopedisi*, c.20, İstanbul, 1999, s.93-94.
- Gabain, A. Von. *Eski Türkçenin Grameri*, (Çeviren: Mehmet Akalın), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
- Gülsevin, Gürer. *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1997.

- Günaltay, Şemsettin. *İslâm Tarihinin Kaynakları-Tarih ve Müverrihler*, (Hazırlayan: Yüksel Kanar), Endülüs Yayınları, İstanbul 1991.
- Hızlı, Mefail. “Siyer”, *Şâmil İslâm Ansiklopedisi*, VI c., Şâmil Yayınevi, İstanbul, 1992.
- Hizmetli, Sabri. “Siyer ve İslâm Tarihçiliği Üzerine”, *Diyanet Dergisi, Peygamberimiz (SAV) Özel Sayısı*, Ankara, 1989.
- Hizmetli, Sabri. *İslâm Tarihi-İlk Dönem*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2006.
- İbn Manzur, Ebu'l-Fadl Cemâlüddin Muhammed b. Mükrim b. Manzur el-İfrikî el- Mısırî. *Lisânü'l-Arab*, XV c., Dâru Sâdır, Beyrut, 1956.
- İbrahim Cûdî Efendi. *Lügat-ı Cûdî*, (Hazırlayan: İsmail Parlatur, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar), Ankara, 2006.
- İpekten, Haluk. “Eski Türk Edebiyatı Edebî Bilgiler, Nazım Şekilleri-Aruz Ölçüsü”, *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Ders Notları*, Erzurum, 1986.
- İsen, Mustafa, Muhsin Macit. *Türk Edebiyatında Tevhidler*, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1992.
- İstanbul Kitaplıkları Tarih-Coğrafya Yazmaları Katalogları, Türkçe Tarih Yazmaları, 5. Fasikül, Siyerler*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1945.
- Kadıoğlu, İdris. *Es'ad-ı Bağdâdî Dîvânı, (İnceleme, Metin, dizin)*, Özserhat Yayıncılık, Malatya, 2008.
- Kaplan, Yıldırım. *Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'in Kitâb-ı Siyer-i Nebî'si*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006.
- Karatay, Fehmi Edhem. *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, 13-17. Asır*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1947.
- Kocatürk, Vasfi Mahir. *Türk Edebiyatı Tarihi*, Edebiyat Yayınevi, Ankara, 1970.

- Korkmaz, Zeynep. *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2010.
- Köksal, M. Fatih. *Mevlid-Nâme*, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2011.
- Kur'ân-ı Kerim Meâli*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2012.
- Kurnaz, Cemal. “Divan Şiiri Geleneğinden Yararlanma”, *Divan Edebiyatı Yazıları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.
- Kurnaz, Cemal. Halil Çeltik, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, Ankara, 2013.
- Mevlâna Müzesi Yazmalar Kataloğu, IV c.*, (Hazırlayan: Abdülbaki Gölpınarlı), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1994.
- Macit, Muhsin. *Divân Şiirinde Âhenk Unsurları*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2005.
- Mazıoğlu, Hasibe. “Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler”, *Türkoloji Dergisi*, S. 1, Ankara, 1974.
- Mütercim Âsım Efendi. *Burhân-ı Katı*, (Hazırlayan: Mürsel Öztürk, Derya Örs), Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul, 2009.
- Nâcî, Muallim. *Lûgat-i Nâcî*, (Hazırlayan: Ahmet Kartal), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.
- Onay, Ahmet Talat. *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, (Hazırlayan: Cemal Kurnaz), Berikan Yayıncılık, Ankara, 2013.
- Öz, Şaban. İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri, İslâm Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı, 2008.
- Özçelik, Sadettin. *Dede Korkut Sözlüğü*, Diyarbakır, 2006.

- Özdemir, Mehmet. “Siyer Yazıcılığındaki Değişim Üzerine”, *Kutlu Doğum Sempozyumu*, Ankara, 2003.
- Özkat, Mustafa. *Münîrî'nin Manzum Siyer-i Nebî'si, (IV-V c.), (İnceleme-Metin)*, Yayınlanmamış Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2011.
- Öztürk, Nuran. *Siyer Türü ve Siyer-i Veysî*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Kayseri, 1997.
- Öztürk, Zehra. “Eğitim Tarihimizde Okuma Toplantılarının Yeri ve Okunan Kitaplar”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2003.
- Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, III c., MEB Yayınları, İstanbul, 1993.
- Pala, İskender. *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, Ankara, 2004.
- Parlatır, İsmail. *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara, 2011.
- Sami, Şemseddin. *Kamus-ı Türkî*, (Hazırlayan: Paşa Yavuzarslan), Ankara, 2010.
- “Siyer”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, XXXIV c., Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1988.
- “Siyer”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, VIII c., Dergah Yayınları, İstanbul, 1998.
- “Siyer”, *Yeni Türk Ansiklopedisi*, XII c., Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1985.
- Süleyman Çelebi. *Mevlid*, (Hazırlayan: Necla Pekolcay), Dergah Yayınları, İstanbul, 2013.
- Tergip, Ayhan. “Siyer Yazıcılığı ve Türkler’in Siyer İlmine Katkıları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (Klasik Türk Edebiyatının Kaynakları Özel Sayısı, Prof. Dr. Turgut Karabey Armağanı)*, 3(15), 2010.

Timurtaş, Faruk Kadri. *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl (Gramer-Metin-Sözlük)*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1981.

Top, Yılmaz. *Münîrî'nin Manzum Siyer-i Nebî'si, (VI-VII c.), (İnceleme-Metin)*, Yayınlanmamış Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyât Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2011.

Tulum, Mertol. *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Tulum, Mertol. *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü*, Kapı Yayınları, 2013.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

Ünver, İsmail. "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies*, 3(6), 2008.

Vardar, Berke. *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Sevinç Basımevi, Ankara, 1980.

Tarama Sözlüğü, VIII c., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

Yardım, Ali. "Hz. Peygamber'i Anlatan İlim Dalları ve Şemâil Nev'i", *Diyanet Dergisi*, *Peygamberimiz (SA V) Özel Sayısı*, Ankara, 1989.

Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2012.

Yıldırım, Suat. *Kur'ân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meali*, Işık Yayınları, İstanbul, 2004.

YİBB ADLI YAZMA NÜSHA¹

[YİBB,2a]

¹ Sayfa başında bir varak eksiktir.

[YIBB,2b]

مَشُوقَكَ دَنْ كَرِشُوكَدَه وَرِخِيَاكَ
 هَرِ نَبِي كِيم فَهَم اَي دَرِ سِنِ سِنِ سِنِ اَوْلُ
 ذِلْدَه حَرْفِ اَوْلُزْ كَوَكَلْدَه دَرِ خِيَاكَ
 عَقْلُ نَوْشِنِ اَوْدَه يَا قَرِ هَيْبَتِي
 وَحَدَه نَك سَه يَنَه اَزِ نَزْ فَهَم كَسَرُ
 كَفَرِ اِيْمَانِ دِيْدِي حَيْرْتَدَه مَدَامُ
 اَشْبُو وِرْ لِقِ اَشْتَالِقِ كَسَرُ رُ
 لَيْسْ كَمَا نِ اِنْمَا كِه بِيَشْ كَمِ دَرُ
 دُرُ دِيَشِ اَلْتِي دِ كَلِ ذَاتِ اَنُوْكَ
 چُونِ بُولَمَنْزِ كِيم اَكَا سِرْ قِيْدَمُ
 مَبْدَعِ بِيچُونِ دُوْرُزْ بِلَا كَلِ خُنَا
 فِعْلِ كَيْسَه فِعْلِنَه هِيچِ بَكْرُ مَرْ
 پَرِ تَوِيْدُرُ بُوِيْلَه اَي دَنْ اَدْمِي
 صُنْعِ اِچُونِ لَطْفِنِي اِظْهَارِ اَيْلَدِي
 كَنْتْ كَنْزَادِيْدِي بُوْحَكْتِ نَدُرُ
 اِيْمَا كَلِ بَا زَارِي بُوْرُغْزَا كِلَه
 كَفَرِ اِيْمَانِ دَعْرُضْدُرُه مَبْدُوكَا

اَوْلُ دَكَلْدُرُ اَوْلُ خِيَا لِ اَكَا حَا كَالُ
 اِيكَلِكَه بَرَلَه بُولَمَنْزِ اَنْدَه بُولُ
 اَوْلُ اَكِيْدَنْ بُوْجَه مُلْكِ لَا يَنْزَالُ
 فِكْرُ طُوْطِيْسِي بُولَمَنْزِ قُرْبِي
 حَيْرْتِ اَوْلَدِي حَا صِلِي دَا نَا وُ لَيْسْ
 جَلِ عَن تَشْبِيْهَارْتِ اَلْاِنَامُ
 بَرِ لَيْكَه جُمْلَه طَانَقْلُقُ وِيْرُ
 كِيمِ بُو اَنْوَا عِ جِنْسِ بُو عَا لِدُرُ
 وَرِ لِفُوْكَ نَفِي دُرُ اَثْبَاتِ اَنُوْكَ
 عِلْتَه مَعْلُوْلَه لَيْسْ سِنْ جِكِ قِيْدَمِ
 عَقْلَه فِكْرِ اَيْمَه قِيْلُوْرِسِنْ خَطَا
 خَا مَوْشِ اَوْ تُوْرِ كَيْسَه اَنْدَه سِيْلَرْ
 خُوْرِنْدَنْ دُرُ دِي بِلُوْرِسِنْ عَا لِي
 اَبِ كَلْدَه كُوْرُنْدَه دِي زَارِ اَيْلَدِي
 فِيْه مِيْرُ وِجِي تِي بُو عَمْرَتِ نَدُرُ
 حَيْرْتِ اَوْلَدِي حَا صِلِمْ سُوْرَا كِلَه
 دُو شْدِي كُو كَلْرُ طُوْطِي جُو كَا نُوْكَ

[YIBB,3a]

شوقك اودري عالمي مقصود روز
وصف ذاتك بلممكن هركشي
خطبه هر يزن اودوك ادر يقين
مير اين خيالات كماندن
مقدرش عقولك بلود كنون
قدرتك بر نفعه اودري حركته
شيب و بنا نهان اشكار
حضرتك اولا اودن بوجود
چونك عارفينه سنين ذاتو كه
بلمكه چون بلمكه اودري كمال
الا لطفك كرمك تلمقين اين

ماجات

قادري او لطفه تو فاعول بك
بر عروسي كيم بما اولوم جلمون كتر
بري يادوكوزون اير حق دورقل
كاشف اسرار و دالين ضمير
كدر لطفكله بين شاد ايلكون
بزهو اي نفس طبعك دايسي

2

جمله ايشان سني چمنس روز
مغترف اولوي دي نادانلق ايشي
بينه اودون بيلمان سندن همين
سنهسن ايشارات بيان
معيتر برك ادر لطف جمله سون
جوهر جسم اولوي كدر صورت
صغوك اثار در اير كرد كار
عقل ارشمر و صغوك كيم بجد
اد مهيچ ايرمي ايشانوكا
حسرت اولوي حاصلوم او شرمه سال
جسرا اوكوزون بك تخشين اين

اول

يولوش ايتوكيم از سيم او كون صوكا
تاشن قلكيم كوس هر صاحب نظر
اهل ديل كوزن بنوكله نوز قيل
چونكه سنين اير خدا ياد سنين كتر
كوكلموك ويران اباد ايلكدر
روزكاروم بيله وز ديلر سبي

[YIBB,3b]

عند وردك غنلتيكه كاجرم
چوق يوز لقا لوم ايلوك صنوب
اير شب انزون سحر خيز ايا راه
رحم قل يوغنت ناد انلغاه
نا اميد لارك اميدي سين يقين
من ايعدن دشمنون دتغل بين

مقاله دوم

تا بوك اجوق بيكانه قاجرم
قا يوكا بيز بول قومادم او شوب
كيجه كيمي نامه بولك قلبه سياه
قومه بي بويك سركردان لغه
هزدو عالم بوز سكا اده ترهين
حضرتو كادو غمرا ايلاكل بولون

در توحيد

ايشوع عالم تكرونك بزقوليدوز
كوكي بيريا اول عدمون يز كاه

قوللغند بند سبي يقسوليدوز
كلرك كلوز كم كوز مشدر بعيا

قوله تعالى انشا طوعا او كرها

چون دلا در ايشوع قولي كا توره
بوقلغول بس كا فرست اندون اول
علمين وز بيدر دزير كم عدم
چون رحيم ديلور علم اهل كرم
علمه يز ديم اقبك چون اول صمد
چونك قدرت يوز بي كورد رعتم
بس عدم بويسونه صلوي اول كند
كوك قودر قولك اونيا اول زمان

ملك دزان بوخه اشكر بيوسر
ديلور كم بزقول اله اچه بول
ناكله وز لغه باصه اول قدم
كلمدوي انوك سوزيله بس عدم
قدرتيني وز بيدر قلبوب سوز
زهر سچاك اولبان دزدور عدم
بزقول اولوب بزقول دش اتور سوز
هم قرا و اش ادي بير اولوب هسان

[YiBB,4a]

<p>داخی ایرت در زدن قلبی در کوع دو شین الله تسبیح ایلک سجددن بویا سنی قلدر زدن کنیم بولردن قول قراوش بولردن قول قراوش اوغلیز اولوق بی کمان اول کینزک اوغلیز بزاوش همین</p>	<p>بیز قولیند انن بویزدی کوع همم بیعددی بو قراوش سجدیه اول کوع ایلا دی داخی در مدیه بس قراوا سینی وزدی قولینه اول کیدن طمشوز بز چون هماغ کوک اتاموز بیرا ناموز دن یقین</p>
---	---

یا بیتی السماء لا تسبوا الارض فلاحها انما ایتکم

<p>بو نالری حق امیر دیر ایلدی دین آیاتیر ان تقوم السماء والارض بامرهم</p>	<p>بو انا اناسک بیز کون دن ادی دین آیاتیر ان تقوم السماء والارض بامرهم</p>
--	---

<p>اول امردن دیرد دوشوز اولوک قل الروح من امر ربت</p>	<p>ادمی کیم اوغلیز بیز کون قل الروح من امر ربت</p>
--	---

<p>عرشدن اغش فرشد دوششدن نطفه فرشه اول قرار المشدورن</p>	<p>اول امیر کیم عالمی قلبی دردی دایره عرشدن اول کلمشورن</p>
---	--

ید بتر الامر من السماء الي الارض

<p>فرشدن اول عرشدن کجا کمش سدی دایره عرشه صور ککندوزین</p>	<p>بو امیر کیم ادبی قلبی دردی نطفه فرشدن دوتر عرشه بوزن</p>
---	--

شربیح الینه

[Y1BB,4b]

شَدِيدًا كَمَنْ نَظَرَ كَوْنًا كَرِيمًا مَنْ جَلَّمَ بَارِدِينَ قَلَقَرِ هَمَانَ أَوَّلَ مَرْدَدٍ بَوْنًا بِأَسْلَرِ دُورًا أَوَّلَ مَرْدَدٍ حَقِيقَتِ السُّبْحَانَ أَوَّلَ بِلُورٍ كَوْنًا قَضَاتِ تَقَرِيرِ	جَاءَ خَابِرَاتٍ بَوِيَانِ وَنُورٍ قَوْنَرٍ كُورٍ كَوْنًا يَا قَاسِمِي دُورِ عِيَاةٍ بَرَنَ كَوْنًا بِرُوحِهِ جَنَابِشِ لَرَاوَنَ أَوَّلَ مَرْدَدٍ زَيْنِ أَوَّلِيَانِشِ جَادًا أَوَّلَ قَلُورٍ يَرِينِ قَدَرِ تَدِيرِ يَرِينِ
فَالْمَدِيرَاتِ أَمْرًا	
كُورِ كَرِيمٍ بَوْنِي دُورًا أَوَّلُورٍ وَإِلَى أَوْحِي فِي كَلِّ سَمَاءٍ أَمْرًا	هَرَبِيرِينِهِ أَسَالُورِ أَيْشِنِ بِلُورِورٍ
بَوَامْرِكُمْ بَوْنِي بُوَادَمَدِ دُورٍ أَبْرِيحَانِ قِيَامَتِ قُوْبُورِورٍ	كَمِ أَوَّلِ مَرِيَلِهِ بُوَقَالِبِ زِيدُورٍ كُورِ مَهْمَسِينِي نَهْ عِلَامَتِ قُوْبُورِورٍ
مِنَ نَاتِ قَدَمَاتِ قِيَامَتِهِ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ بُوَامْرِكُمْ جَلَسِي لَابَدٍ يِنَهُ أَنْدَرِ أَوَّلِ لُورِ قِيَامَتِ قُوْبُورِورٍ	أَيْشِ بَتُورِ دُونَسِرْدَرِ أَمَلِنَهُ أَوَّلِ آخِرِ خَلْقِ تَمَامَتِ قُوْبُورِورِ
إِلَى يَرْجِعُ الْأَنْرُ كَلَهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ نَصِيرًا لَمُورِ	
أَشْبُورِ تَرْجِيهِ بَرَادِنِ عَالَمِي أَوَّلِ دُرُورِ كَمِ بَقَدَرِ زَاكَانِ أَوَّلِ أَكَلُورِ كَمِي دِيوُورِ كَوْمِ سُوْرِدِنِ سَكَا	هَمِ مَكْرَمِ أَيْلِينِ بُوَادَمِي أَوَّلُورِورِ أَوَّلِ بَارِشَاهِ كَابَرِزَالِ كَمِ بُوَعَالَمِ بِجَسِيرِ قَوْلِدَرِ كَا

[YIBB,5a]

5

پنجه بک بوند کبی قوللار پروار
 جمله سندن در مشرّه اول الّه
 اولسه بونلرینه سلطاننوز اول
 بدوز اول یالکوز بزدا خیر بود
 پادشاه در کیم وزیر بیلدین
 یاردنوز کوز کلمری ای کوی
 صنعیه عالمه اولدر عیان
 ایمن اولور ادنی اکتم زبان
 ای محمد خا سرت حد دیکه کل
 اولک وصفی بلنمز کیم بخا دز
 عجز کبی نیکل بیان اکل اکا
 دین سکا کرسنی ساکا قوریه
 عدل ابرسه یرک اولسر حیم

یلور عیسا ک ابو قوللار پروار
 بوغکنا بونلر اولیدین پادشاه
 کیمه بلنمز کیم یخه سبختنوز
 اولی اخیر بوق اوزناعی بوق
 کیم سدن دغا دیر صیر کز نسلین
 بوردن یارب قیسی کوی دوی
 قدر سندن کبی سجان اولور
 سهر ییله دیر دوزر تن جان
 سن یوسوزر سیتما کمال اسیم اول
 که وضو ایشه سندن اول بو جا
 تا که لطفندنا قله رحمت سکا
 طاعتو کجه رحمت او مغل دیرسه
 فضل ابرسه جنت نور نغم

اول

در

سقاله سیدم در توحید

وحدت برداجی حجت ابر عزیز
 هر نکه و اردر جهانن ابر اولو
 یالکوز الله دوزر انجن همان

برضعین عاجز دلنون بیکه
 جمله جنت در جانلوجا سوز یا شوق
 کیم اول برلیکده بقور کما

[Y1BB,5b]

جِفتِ دُرِّ اَشْوِ زَمِينِ اَسْمَانِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ اَيْدِه اَدَشِ كُونِ دِخِي
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ اَحْرَتِ دُنْيَا اَيْدِه
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ اَوْلُو مِلَه دِر لَكِ دِخِي
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ تَن دِخِي بُو جَانِلَه
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ صُغَاغِيَه صِيْرُو لَقِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ عَقَلِ نَفْسِيَه بِلَه
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ لَيْلَه يَلَكِ كَلِ نَهَادِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ طَلْمَتِيَه نُوْرِ عِيَانِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ طَبِيْعَتِ بِلَكِ يَقِيْنِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ تَمُوْبِرِ بِيْرِلَه
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ مَكَا اَيْدِه سَكَا
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ جُوْهَرِيَه بِلِ عَرَضِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ بُو هَسْتِه نِيْسِيْرِ دِخِي
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ اَصْلَه فَرِيْعِ بِلِ يَقِيْنِ
 هَسْتِ نَكَمِ اَوْلَدِ عَدَمِ نِ اَشْكَا
 يَا لَكُوْرِ اَللّهِ دُرِّ رُهمِ اَحْقِ هَسِيْنِ

طَامِرَاوْ جَمَاعِيَه جِفتِ دُرِّ رُهمِ اَنْ
 كُوْنِدُوْرِ يَلَه جِفتِ دُرِّ رُهمِ دُوْرِ دِخِي
 سُوْيَا لَكِمِ جِفتِ دُرِّ رُهمِ اَيْدِه
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ اَيْكِي لَكِ بِر لَكِ دِخِي
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ كَفَرِي بِلِ اِيْمَانِه
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ اَوْلَشْمَعِيَه اَيْرُو لَقِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ عِلْمِ اَكَلَه جَهْلِه
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ قِيْسَالَه اوشْدَه بَعْدِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ بَلَدِ بِلَكِ اِنْجَارِ
 اَوْدِيَلِ طَبْرَاقِ صُوْرِ جِفتِ دُرِّ رُهمِ هَسِيْنِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ اِنْسَانِ تَمُوْبِرِ بِيْرِلَه
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ نِشَانِيَه كَانِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ طَبِيْعِ صُوْرَتِ بِيْرِ عَرَضِ
 جِفتِ دُرِّ رُهمِ بَا اَيْدِه پَسْتِيْرِ دِخِي
 هَمِ مِثَالِ شُبُهَه جِفتِ دُرِّ رُهمِ هَسِيْنِ
 جَمْعَه جِفتِ دُرِّ رُهمِ كُوْنِ هَرْتِه وَارِ
 اَدَبِ اَوْزِ كِه هَرْتِه وَارِ جِفتِ دُرِّ رُهمِ يَقِيْنِ

<p> 5 بِلْدِيكُمْ جَمَلِيَّةٍ قَلْدِيَّةٍ مَعْبُودَةٍ أَصْلِيَّ طَبِيعِيَّ حِصَالِيَّ بِلْدِيَّةٍ كَمِيَّةٍ أَيْ بِلْمَاكَ يُولُ بُولْمَدِيَّةٍ وَرَلْعِيَّةٍ بُولْمَدِيَّةٍ بُولْمَدِيَّةٍ بُولْمَدِيَّةٍ وَرَلْعِيَّةٍ أَيْ بُولْمَدِيَّةٍ مَعْقَلَهُ عِلْمَهُ أَيْ بُولْمَدِيَّةٍ مَحَالٍ أَكْأَلَبُوكُم مَعْمَهُ طَاعَتِ قَلْمَدِيَّةٍ </p>	<p> هَرَنَكُم وَارْبِرْدُوكُم اِرْبِعِيَّةٍ هَرَبِسِيَّةٍ كَالْبِلْدِيَّةِ نَيْسَه لَيْكِيَّةً كَسَه حَقُولُ بِلْمَدِيَّةٍ بُولْمَدِيَّةٍ بُولْمَدِيَّةٍ بُولْمَدِيَّةٍ اِنْبِيَاءُ اَوْلِيَا اَهْلِ بِيَانِ وَصِفِ ذَاتِ سَيْلَمَكُم بُولْمَدِيَّةٍ كَمِيَّةٍ بِلْمَن نَيْتَالِيَّةٍ بِلْمَدِيَّةٍ </p>
--	--

مباحث

<p> بِنِ فَقِيرِيَّةٍ عَاصِيَّةٍ مَقَالِيَّةٍ لَيْمِيَّةٍ كَوْرِيَّةٍ نَيْجَه اَيْلَمِيَّةٍ بِنِ بَاكِه كَوْرِيَّةٍ كَوْرِيَّةٍ مَعْبُودَةٍ اَيْلَمِيَّةٍ اَوْلُ شَوْمِيَّةٍ چوق زِيَانَلَر اَيْرِسَر بِنْدَت بِنْدَت عَاصِيَّةٍ بِنِ مَجْرِيَّةٍ مَقْبُولُ سَنُوكِ بَايِي يَادَلَار اَيْلَه مَقْرُونُ اَعْمَكَلَر </p>	<p> اِرْبِكْرِيَّةٍ كَرْمِيَّةٍ سِنْعِيَّةٍ سِنْعِيَّةٍ رَحِيمِيَّةٍ يُوْرُقْرَا اَعْمَرِيَّةٍ صَاحِچ چوغَلدَرِيَّةٍ صَوْرِيَّةٍ چوق فِسان يَالْتَدَرِيَّةٍ نَقْشَمِيَّةٍ بِنِي كَرْمَدَر اِرْمَار سَه سَنُوكِ بِنْدَت يَادِشَاه سِنِ حَكْمِ اَلْوَكْنِ قَوْلِ سَنُوكِ قَايُوكَا وَرْدَقْن مَعْبُودَةٍ اَعْمَكَلَر </p>
--	--

<p> نَعْتِ سَيْرِ الْمُرْسَلِيَّةِ وَخَاتَمِ التَّبْيِيْنِ مُحَمَّدِ مَضْطَفِي صَلَاتِ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَاهِ عَالَمِ رَحْمَةً لِلْعَالَمِيْنَ صَاحِبِ الشَّرْحِ اَوْلِ مُحَمَّدِ مَضْطَفِي </p>	<p> هُوَجِيَّةٍ كَوْنِيَّةٍ خَيْرِ الْمُرْسَلِيَّةِ دِيْنِ دُنْيَا سَرُوْرِيَّةٍ مَحْرَبِيَّةٍ وَفَا </p>
--	--

[Y1BB,6b]

افرینشون را مراد اولی یقین
 بزم شغنی شعلی بی خبر آید
 سیرا سزار بی طریقت بولدوی اول
 قریب او آید هم اولوی زینتی
 وزد مشکین مچگلی وقت نظر
 خصم نیک اجدر جویانده یقین
 سحر کا هد در شهر خاک عالمه
 دفترین صفحه در نام الکتاب
 جاهد الکفار کلدی چون نیا
 سورت پوت دین اجوری دیر یزدان
 انبیانک مهتر میدد بهتری
 هم نبوت اقلیم نیک سناه اول
 نبوت تکرتا انوکرد
 انبیا لدر شرع نیک با کردید
 حکمته اولدی مطیع میرد وزیر
 مخبر آیدر اولو قران انوک
 هنر دوزگانه اولمشیکن شهریار

اولدر ایرت قابه قوسینی هسین
 کورسه یاسدی قنادی شیشه بیله
 سر یاق حایر حقیقت بولدوی اول
 لیسح الله د مقامی خلوت
 خشد معز اولنکن جان جگر
 هم قلیج د یلین هم دیل قیلمین
 یوز صوبیند نور پاکی آدسه
 صاحب دولتدر اول عالی جناب
 کفر طاشی قلدری ندانن جدا
 کفر اقلیمین الدی تیخ ایمان
 اولیا نوزک اصغیانوک رهبر
 هم ولایت آسمان ماهی اول
 ولایت باغ بستان انوکرد
 مدح جمله اولیا نیک و بودید
 یزددر شرعین شاهیه فقیر
 تاقیامت قلیب برکان انوک
 کندوزینه فقیر قلدری اختیار

[YIBB,7a]

سئل كل اير غيرك بلبان
 كوكلكي ردقه جهان قعلو
 سن نسيسين بوجهانوك كم عيني
 داجي يردن سن بوكا الدمغل
 يا بيري دم ديوكا كدر خطاب
 دانه خاكه خريدار اولمغل
 فته در دنيايه مفتون اولمغل
 هر كمي كم ايكي كور مهران اير
 كم بيري دنيتوك دونايي
 بيمدين داجي سني بورورنكاد
 مصطفي نوك سرتيني سويلك
 بولا كونين تاسكا بريم قله
 اول جيبترك حرمچون يا اله
 سروي حضرتين قل وسيله
 بوايين بغتميشتم بنت سني
 نه قلم نه سويلم چون بن سيه كار
 شول اشكردنك اشكردنيس نادان

غيب لندومي كتوروك بوكولي
 بوجهان خود قيقوييله طيطلوا
 هاچك سني برفتن غيسيني همين
 تيزكدر سن اكلورم صنمغل
 اولمه حيوانا توك اسير خردو خاب
 تن دز اغين كير قارا اولمغل
 الدوب رنكيته مغبور اولمغل
 حائني البتي انوك قربان اير
 اولدورن طبراغه قار قاسني
 سويله بروسوز قاله بار يارو كار
 حانوكا عشقيني يولد اشك ايلك
 اول شفاعت قلمريسه كم قله
 ضايغ ائمه رجيمي قلمه تشاه
 شفاعت ايلسون بوين فليكه
 محروم ائمه لطيفيكيله ياغني
 كناه كارم كناه كارم كناه
 بشيما تم بشيما تم بشيما تم

كار

[YIBB,7b]

قِصَّةُ وَكَلَامِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَخَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَحَبِيبِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

عَرِّشِكُمْ كَوْنًا لِرَبِّهِ بِيْرِهِمْ كَدُو لَطْفُ دُنَا يِرْتَوِيْنَ بِنَاكْ كَدُو سِيْ خَبَرِ بُوَيْكِهِ وَيِرْتَوِيْ	دَاخِي يَارَادِ الْمَدِيْنِ نُوْخِ قَلَمٍ حَقِّ تَعَالَى بَرْمَعُظْمِ نُوْرِيْ بِنَاكْ اَوَّلِ بَرُوْمِ يِنْعَا بَرُوْمُوْرِ نُوْرِيْ دُوْرِ
--	--

اَوَّلُ مَا خَلَقَ اللهُ نُوْرِيْ

سَجَدَ قَلْبِي لِقُدْرَةِ اللهِ جُودِيْ رِيْ كَرَمِيْ بِنِيْجَةِ بِيْكَ يَلْدَرْدِيْ قَلْبِي قِيَامِيْ هَرَنْتَكُمِ بِلُوْبِيْهِ اَنْتَ بُوْلُوْرِيْ اَوَّلِيْ قَلْبِي فَرَضِ اَوَّلِيْ مِنْ لَا يَلِيْ غَمَازِيْ دُوْرِيْ دِيْ اَوَّلِ نُوْرِيْ جُوْدًا مَقْرَمًا عَالَمِ اِيْجِيْشِ بَرْتَوِيْ اَدِيْ سَيِّدِيْ دُوْرِيْ دُوْرِيْ لَوْ تَسْبِيْحِيْ عِيَاثِيْ بَاكِهِ يَلْدَرِ بُوْحَقِيْقَتِيْ بِنِيْجَتِيْ بُوْا مَانَتِيْ دُوْرِيْ كَا سِيْ صَقْلَهْ وَارِيْ سَيِّدِيْ دُوْرِيْ سِيْزِدِيْ كُوْرِيْ كَا وَرِيْ اِيْنِيْهِ دَاكِيْزِيْ كُوْرِيْ سِيْزِدِيْ هَمَّ اَلَا جَاعِيْ دُوْرِيْ كِيْ بَاكِيْ اَوَّلِيْ	چونْتَكُمِ اَوَّلِيْ اَوَّلِ اَدُوْرِيْ نُوْرِيْ اَشْكَارِيْ جُوْدِيْ قُرْبَانِيْ رَمِيْ رِيْ كُوْرِيْ اِيْزِيْ جُوْدِيْ عَمَلِيْ هَمَّ تَشْهُدِيْ قَلْبِي اَوَّلِيْ بُوْرِيْ غَايِرِيْ چُونْتَكُمِ اَوَّلِيْ دُوْرِيْ اِيْزِيْ بِيْ جِهَتِيْ كَدُوْرِيْ قُرْبَانِيْ اَوَّلِيْ اِلَهِيْ چُونْتَكُمِ بَرْتَوِيْ صَكْرِيْ اَشِيْرِيْ عَالَمِيْ اَدَمُوْكَ اَلِيْنِيْهِ قُوْرِيْ نُوْرِيْ هَسَاثِيْ دِيْ دُوْرِيْ اَدَمِ يَارَبِّ اَشِيْرِيْ نُوْرِيْ سَدُوْرِيْ دِيْ دُوْرِيْ يَا اَدَمِ بُوْ نُوْرِيْ اِيْزِيْ وَارِيْ بُوْحَقِيْقَتِيْ مَصْطَفِيْ نُوْرِيْ دُوْرِيْ صَلْبِيْ صَلْبِيْ دُوْرِيْ نَقْلِيْ اِيْزِيْ اَشِيْرِيْ نُوْرِيْ عَقْلِيْ نَقْلِيْ دُوْرِيْ سِيْ بَاكِيْ اَوَّلِيْ
---	---

[Y1BB,8a]

كَمْ بُونُورْكَ اِسِي دُورْكَ كِي اَرِي
 بِن سِي هَم يَسِرِي كِي يَكَمَان
 اَوْل زَمَان اَخِي اَوْل يَحْتِ كَالِسَر
 اَمْتِيَلَه دُو تِسَر بُو عَالَمِي
 چُون كَلِم اَوْل دِر اَوْل اَوْل نُو زَانِي كَار
 بَرِي كُون اَوْل حَوَانُوك اَلِي نِه دُو سَر
 مَشِي ت دُو غَنَجَه نُو ز حَوَان قَلُور
 سِي تِلَه عَهْد اَيَلُور اَم يَقِي
 يَاك اَوْل غِل يَاك اَوْل غِل اَلِي بُونُور
 اَلِي بُو تَر تَجَه اِرِي دِر نُو حَه اَوْل
 هَر كِي مَه وَا رَسَه اَوْل دِر اَوْل
 بَر بَر يَسِي نِه اَمَان ت دِير دِي
 عَهْد اِرِي دِر تَسِي اَوْل غُلُور يَلَه
 هَب شِيَا طِين كَا فِرْكَ كَا هِنْدَر
 كِي مَه وَا رَسَه دَشْمَا اَوْلُور كَار
 قَصْد اَيَلُور دِر اَلِي اَوْلُور لَر
 لِي كِي اَلِي صَقَل اِرِي اَوْل اَلِي

جَمَلَه مَخْلُوقَا تُو ك اَوْل دِر سَر دَرِي
 اَوْل حَسِي بُو غَشِي قَنَه دُر دَم هَمَان
 كَفَر اَلِي نُون بِي ز مَلَكِي اَلِي سَر
 كَلِم دِر اَجْمَلِي ن بَر اَد بِي
 اَد مَوْل اَلِي نِي ن بِن جَه رُو ز كَار
 اَوْل كِي جَا كِي م شِي ت قَر نِي نِه دُو سَر
 دُو غَمَا كَر شِي تُو ك اَلِي نِه كَلُور
 كَمْ بُونُورْ سَا اَمْتِيَلَه صَقِي
 يَاك اَمْتِيَلَه نُو لَام قِي لِي سَر عِبُور
 اِر دِر اَنْدَن هَم حَلِي ل اَلِي نِه اَوْل
 خَلُق اِحْتِن اَوْلُور يور نَحْتُلُوا
 قَلِم غِل بُو كَا حِيَا ن ت دِير دِي
 كَمْ كِي دِر جَه اِر لِي نُو ر عَمْرَت قَل
 جَمَلِي رِي يَلُورُور لُو يور اَوْل نُو رِي
 دُو ر لُو مَكْر جَمَلَه قِي لُو ز كَار دِي
 اَوْل حَسِي بُو ك نُو رِي ن مَوْلُور لَر
 دَشْمَان دَر بِي كَلِم دِر يَلُور اَوْل

[Y1BB,8b]

اول چرخ غم بيم يقا حق كيم اكا
 بو نكره جو قدور زايكن قصبي
 فرق پدرا نه او ليحق اي عزيز
 اري اندن او غلي عبد الله اول
 يز قيز الي وزدي كا اول اولو
 اميد يرد ي كندوسي امين
 ليك تابان اولر غايت اسكار
 يلدلر اولر صدق در يقين
 ديدر عبد الله اتاسي قل يراق
 القونقلق بارغن اند تمام
 دو غچق او غلو كامه مان ايلك
 كيم بچا او غوللر وزدي و نور
 كدر عبد الله يرا غن ا معنا
 وار جا غر اند ^{اول} مهنه صبر و اولوي
 اول صدوردي كيم كله مهنه اي
 اولر اول او غلي جهانه كمدين
 بويله دور زير و فاجر حوله اسبي

قصدا ايون سا كنرو كو نيسر كورسكا
 هر بر ينك شاذ سي و غصبي
 اري عبد المطلبه د كله كيز
 چوسك كرا ايلدر الله اول
 كي خيالو خوب هم يوزي صولو
 اول نور انوك الله و ردي هين
 خلق اچند كونه دوندر اول كار
 كيم كلوز اندر جهانه شاه
 و زمدينه شهرته ديمه ايراق
 كيم بولمز جمله سي بوند تمام
 چوقق بو غز له قربان ايلك
 اوسن سندن اير سر اسبي ظهور
 دو غچق او غلينه مهنه قلمنا
 بس اچل بيتشدر الله اولوي اول
 بلمز يرد جانني قربان اي
 يركرت يوزينه باقب كور مدين
 و كيه بولمز وفا اندر كشي

[Y1BB,9a]

۹

یوزید ز کولی رضوانا کله نینوک
 که جانان اموارینول عشق حیات
 مقصد اول سلطانین احقر همان
 پدید اقلما امیر المود مینیا
 محرمیت منزلند سر بلند
 بلبلان باغ شرع مصطفی
 مخزن اسرارین ربان قمر
 کندویه انجمن هرگز نمانم
 اول جیبیم دور بنوم مطلق دیر
 مدین اولک یجدا بد بوکدا
 آدموک عقلمی اریستوری اکا
 عقل ایشمن سترنه نه سرتلیبه
 چونکه زین انجرات سن حد
 مقصودم اولد ایدخ ایلام
 صنمیا سن کیم بی بر شاعریم
 شاعرانه شعره طبرق صاچرم
 یقینور ز هیچ شعر محتاجوم بنوم

دیندر بلبلان کلمشینوک
 کولک لدر خضرینوک سوزین بیای
 یار دلمقدون مکانیه زیمان
 نلک دینن چار یاریدر همین
 هر بر سیمی نور حقدون جعفر مسد
 جنالین غمرا صرد ز یار صفا
 یار شاه نلک روحای قمر
 حقدون اولسون کتن یوز بد کز سلام
 بر کیم کیم مدین اولک خودیه
 گاهی طه قیله که یسن یز
 خاص ملک کفر قالد لرا نون طکا
 کیم اکالیت ای مدخ ایلیه
 بوکتاب خود جمله اولک مدجد
 عقلرم اید کجه در شیدم سونلدم
 کندویقدار و فجه اولک مدخ درک
 بن بو شاعرلق ادنون قاچرم
 شرع شعار ندندورز تاجوم بنوم

[Y1BB,9b]

لِعَنَ هِرْكَزِ قَلْمِ نَدِيمِ بِنِ سُرُوعِ
 نَاكِهَانَا بَرِ پَسِ تَوْرِي عِلِّيُّو اَرْدِي اَوْتِي
 بِقَمْدِي اَكْتَدِ لِي كِنِه اَوْرِي نَه
 يَا اَلِهِي بِنِ صِغْنِدُوْمِ اَوْشِ سَكَا
 سِيْرِي نِي اَوْلِ اَوْلُو بِي غَا مَبْرَكِ
 يُوْقَه بِنِ قَنْرَا بُو سُوْرَقْتِي نَدُوْر
 اَوْلِ جِي سُوْك حُرْمَتِي چُوْرَا يَا جَلِيْل

كِرْجِه بِي لُوْرْتُوْمِ اَوْ صُوْلِيْلَه فَرْوَعِ
 حَسْتَه كُو كَلُوْمِ قُوْپَه كَلَدِي قَلْدِي چُوْرِي
 قَصْدِ قَلْدِي مِصْطَفَا نُوْك سُوْرِنَه
 كِيْمِ مَدَدِ قَلْعِيْل كِرْمَدِنِ سِي بِنَا
 دِيْمَكِ اِسْتِر سُوْرِنَه قَوْلَاغِ اَوْرِكِ
 بُوْعِنَا يَتِ دَاخِي هَمِ سَنْدَرِنَه دُوْر
 خَا طِرُوْمَه اَيْلَه اِلِهَامُوْك دَلِيْل

مناجات

اِي طِيْبِي دَرِ جَانَا دَرِ تَلُو دُوْر
 نَفْسِ النُّوْرَا چُوْقِ زِخْمَلِي دِيُوْر جَانَا
 صِيْدِي عَقْلُوْمِ لِقْكَرِي طَاغَلُوْر
 چُوْر كُو كَلِ اَيْلِنَه نَفْسِ سَلْطَانَا اَوْلَا
 جَارِ سُوْر قَلْدُوْمِ قَتِي بِي چَارِ سِيْمِ
 بُوْقِ قَبُوْصِ كَدِنَا اَوْر كِه بِي رُوْمِ وَاْرِي
 اِي مَدَدِ لَرِ اِيْرِي جِي اِيْرِي مَدَدِ
 بِنِ اَمِيْدِي رِي سُوْك دَقْمِي شَمِ هَمِي

نَفْسِ لِيْدَتِ دَلِ پَرِي سِي كَانَا دَرِ تَلُو دُوْر
 نَفْسِ قُوْرِي اَوْلُوْرِي بِنِ اَوْلُوْرُوْمِ نَا تُوَانِ
 عَقْلِ اَلِي نِي نَفْسِ چِي سِي سِي لَوْرِي لِي
 بَا كِه بِنْدَتِ دَاخِي نَه دَرِ مَانَا اَوْلَا
 اَشْبُوْمَلِكِ بَرِ غَرِي بِيْلَا وَاْرِي سِيْمِ
 بَرِ كِي سْتَمِ بِي قِ دَخِي بِلُو اَر سِي
 بِي رُوْمِ اَيْلَه صُوْجُوْمِ اَوْلُو قَتِي عَدُوْر
 كِيْمِ طَبِيُوْكِ دُوْر زِ شَفِيْعِ الْمُوْتِيْبِي

اغاز كتاب رتي ترجمه بنظم

[YiBB,10a]

بو الحسن نكسرى ديات ايلدي
 رسولوك انسي مينه خاتون
 ربيع الاول اير قتلر اين
 بو ايوك ديدور اون ايكنجينده
 ختون كيشيلر اولن غلامت
 قرا كولق يلو كوز يولو شم يوق
 اكلرادم ديدم حالوم بو كجه
 كه قورقارم شياطين ديس شوز
 كوز لرم ياشياله طولور اغلام
 كندرم دور لودور لوكلار قشدر
 بنوم اوستمدر خوش پرواز ايلور لر
 سالتكلر كم ككلر لر كم كور لر
 بكا هر بيسي ويرب بشارت
 كرورم بونلرير مدهوش اولورم
 قبودن كردي كرورم نيجه حوري
 بوكلر ك يوزر كيي كرورم يوز
 بريسي كدير او كنده اوتور دي

مولدي بويلاه حكايه ايلدي
 طقوز ايرك لرد بير خملو چونا
 اولودوز لتلو اول عز تلو اين
 مبارك هم دونشنيه كيجينده
 بلور دي بشلدي ياك ماتت
 بنوم حالوم بلور بير حالدم يوق
 يلو كوز نوله اخوالوم بو كجه
 دخي بو مكنوك كافر لر نون
 سن مود قل بكا يا الله ددم
 قمونك بوكلرير نوز كي بيلدر
 كه درلو تشبيجه ساز ايلور لر
 كه درلو تشبيجه ساز ايلور لر
 دوغخ اولوروك ديوقيلور اشارت
 كه حيران قالورم بيهوش اولورم
 كه طر لوردي اولك اچيني نوري
 يوزير نوز نون اولور كي كندوز
 بريك دند انا كومي كتوز دي

[YİBB,10b]

برسی دئوریا کادیر اند
 کهنن طوغس دورز اولوسی
 جهان خنری چراغی دور کادک
 قومز سللرک شاهیا اولوسی
 قنادیله بر اوقوش قوتیله
 نه صرکوزدوم نه اغریق نخوز قان
 نه اوغلن کیم جهان طوتدر نور
 ینه بقدم نه حورر وار نه اوغلوم
 یقین قلریورم حسرتله جایی
 یر خوش کعبیه قرش یوز ادرش
 دلی سئلر بلیما دم سوزی پی
 بقا قلدری کوزم نورلو یوزینه
 اشبود کلو اکلوم کور همی
 ایشتم ینه حوریلر سوزوی
 برین سیرینه دیر بوندن یک آدم
 جهان حق بوزک کسبی شریعی
 کوروم دز لر قفتانلارین با

سکا بگوز دخی کیم وار جهان
 یرد کونک اهلنرک اوشن ختلوسی
 حبیبی هم ز سولیکر د کارک
 نیلر خانی هب سوز کلوسی
 صیغاد پارت قمی کبی خرتیله
 همان بر آری کبی طوغدر بر اغلا
 اوی کندی زدن ایون اتر نور
 اولکوم یا یلور شولدم کتور عتلم
 ینه بقدم بو حقد کوردم این
 بشی سجدون بر ماغنا کتور مش
 سوزدم کورچک ینه یوزوی
 دلی سوزلر قلاغ اوزدم سوزینه
 اتمی در اتمی در اتمی
 ادمن الا کوزم یوزوی
 که دغنادیر ایدلای عالم
 برغنادیر بور ستمه بر لطیفی
 قوسی بر بوندن خوب دیا

[YİBB,11a]

10

11

یریله کونک آراسینی اچلدی
 بی اونا کلدی دیر بو طونلری تیز
 طکه ناسقلنسون قورناظر کونک
 عفارنلر شیاطینی حیله سیندا
 که بودر حق تعالی بولک حبیبی
 بو حال اچیندی حیرانه اولمشیدم
 کوردم یینه حق قونلر هودا
 قزل یاتوت کی بی ایقلر یه
 قتلار ب قمر اچوق کیراق
 قموهی تسبیح تهلیل ایدر لر
 کوردم اوج علم داه اچلدی
 بریبی کعبوزک اوستن طرفی
 یریله کونک آراسی نور طلدی
 فرشته لار اذاری طولور عالم
 کوردم مککوزک کافر لیبی
 قچار دیولرد کزکان کورک
 دیولرک فریاد بی کاهنلرک

که نور نوت قرادن کونک چکلدی
 بو اوغلان کچورک بونلری تیز
 اراغ اولسون یوز کوزلر یوز نوت
 امین اولسون عدونک جملستون
 بودر بودر تلوجانلارک طبیبی
 صناسین شیله بیجان اولمشیدم
 اوزمه کلدی طولدی لر اودن
 زمره کی بی بزد زنگلری هب
 عجب صورتد دز شرانلری حق
 بولوک بولک کورلر هم کورک
 بریب شرفدن بز غریبن سچلدی
 اوجن داحی فرشته لار کورک
 که کورک دن دخی یک ایوز اولدی
 قمر نیک بییر تهلیل اولدی عالم
 قمر اوتخون اویتمز بریبی
 شیاطنلر قمر قریاز ایدر لر
 حق قولاخینه بیور ز انلرک

[YİBB,11b]

کیمی خسته اولور کیمی اولور
 سطح رنجور اولور شوق المیمانی
 اول ایله شبله زرقاریمایمه
 دریلوب قاتنه درلردی اسکا
 دریلوب برنجور اغلامیام
 بو کیمجه دوغدی اول صاحب
 ملک لاری اولولاری قریسر
 بو کیمجه کولک قولا لاری چلدی
 سوز کولکعبیه انور ملک کدر
 تمامت سربی غزی نوزی درلدی
 حذر قیلوک کدریسر باش جانلر
 اوغول قن لر اسیر اولوب خسارت
 ابا اجزاز کدریسر کدرلدی
 دریغا وایرین اری مصیبت
 بو نیدیر همان دوشکدرین بشینی
 او خلق اغلریم کیم اولور لر
 قمو پتالردو کلدی بتدی سین

کیموزک عقلی کیدر شبله قالور
 اولور اصم لر اول طامویه جانی
 که نور قرجه اول اهل یمامه
 نه اغلرین بور ستمه نولدر سکا
 یه جاتم حسرتیده طغلمایم
 سریسر بوتلری مال کدریمایم
 بو دینلرد قشینی اولدریسر
 تلاک کلدیر انور صچلدی
 که نوزدن کولک اولور دینلر
 که تکیر هلیل اری کولک بیدری
 قمو شریخ اولیسر خانیانلر
 اولیسر مال ملک کدرجه غارت
 شیا طین دیو بولکدن هبیسر لری
 هزاران مختیده چوق فضیحت
 یوزن یرتدیرین دوشکدرین بشینی
 کولکدر کوز لری ماکلی اولور لر
 که صاق کخر پدایین بتدی سین

[YiBB, 12a]

11

16

هم اول انشور كره اوردی سویندی
 کسیر بول کونشیک یر لدر جتلدی
 بونیکه کوردی کسیر چونه ایوانی
 اوتدی دانا لرینی سویندی
 بر دزیری دیو بر لک ای شهر یاز
 کیم قیران کدر عقربن بولونه
 بونیکه بکدر عمر بن کیم همانه
 کیم عرب اهلینه در عقربن
 بز رسول الله سورینه کالوم
 اسمی دیر چیو کوردن مصطفی
 ملک لردن لر لوجوق کوردن
 بونم او غلومی قیلور لر زیارت
 اسپد فرم پینه بر خوشی آوازی
 بونبی در دیر هوابت ایلیس
 بود اول نور کیم سیوتنر ایلی
 موجود اولما دین دخی هیچ بر انام
 چون ایشتددم ایجا ندم سویندی

که بیک سلییدی اول اوز که بنددی
 برینی بیقلور غایت کتلدی
 لرزه دوتن قردن انرا مینی
 بونه حالور پنجه حکمت زردی
 برایش اولوی کون بونیکه اشکار
 واقع اولدی بنمنم بز کیم چونه
 ظاهر اولدی بر اولو صاحب قران
 هم تعلوقی اکا چقدر هسینی
 راولردن خوشی روایت قیلورم
 سخن داد کور کولوم اولو خوشنم
 اول مول ایچ طوطولور اولور لر
 ورز لر هن بر ریاسا کتبارت
 خری جانان فراد و ریشوازی
 بودور زیارت شفاعت ایلیس
 بونکه اوینا کور کوی نمر تا ابد
 حق بوین قلیبدر بخلقه ایام
 ملوک کولوم فرخنده بر اوتدی

[YİBB,12b]

چاغیز زکیم باشتم اوستنده عیاد
 کون دوغندن کون پتتا بیر دکی
 ایشون هر زهینوک ادمینه
 اودمک ایچی نوز سوز شیکه قاتمیش
 همان لحظه کتور دیکرینه ای
 کور بچک ای بولدم بیکی جان
 قوشلر کوزدم اول ماومنیب
 اکر چه انجودراق اله کیم تر
 که نصرت کیدرین دوتور
 براق بولت ایریشور ناگهان
 دیکلور یزدنا اریع اسمانه
 عجایب قوشلرک پندازری ساز
 محمد حضرتینه بلدور و کوز
 دخی دخی جمدیر خلیلون خلیب
 دخی عیسی کراماتن کمالین
 ورتک اولسون قوسندن اولک سون
 اولک اولک غم سینو دلینو اریت

پتا بشیدورم یینه بر اون همان
 دیکه کن دورک حضرتین
 مبارک لیکی تا کیم هر زینه
 کوردم بس محمد غایب اولمش
 یقین قلدرم ورم حسرتله جان
 براق صوف طونه طولا مشلر ای
 بیسی التین هم براق حسری
 التی اوج کلدراق انجودور
 ایشیدرم بر اون ایدر محمد
 دلا دورم که الام صونم بن ای
 که نوری طپطلو اولور جهان
 اچندن کلور اتکولر اوزین
 بر بئیلر برینه کیم ورو کوز
 ورتک آدم اتا ناک صفوتی
 دلی ایتماعلورک یوسف جمالین
 هم ایوب صبری و عخی زهدین
 ورتک هم دافه ک دخی اوزین

[YiBB,13a]

12

۱۴

بویم بونیه سبلس یکن ناکهات
 قوبور کور کورم قیندر جان اغلری
 بر دخی بقدمینه کوردم اینی
 بر پس دقتش لند اق حریر
 دتردی جانم الوم صورتم هسان
 بر پس اق بولت ایریندی برینه
 اول ک کنگردن بولک ارتق نور
 کوردم ایچین فرشته کور اولو
 الکر او غلومی کندیلر برینه
 قورقد بر جانم طولور کورم اغلوم
 کجندی اوستینه دخی بر ن سات
 بقلم شکر سز ملا منکر کورین
 کلمش کر بکی سنت اولنم
 برنخوسه واز که منکره بکرتز
 بر ادن ایشتردم برینه اولوم همین
 قباله اترحق تعالی کندوی
 اکی طالوسه ارا سن کورک

غایب اولور برینه او غلوم بر زمان
 حترتیه کور کورم قان اغلوی
 کیم دور زار کورن اول جانم جینی
 او جی ایچین اول بوز بر منیر
 کیم الم بغر دمه باصم ناکمان
 نیاله اولو بکرتز اولک
 صنگه کورن دخی بونک جوق نور
 کورکر ایو ایچر اولور طپنطلو
 بایتوردم عقلمی اند برینه
 ایر عجب بر دخی کورم می دیوم
 کلمش او غلومی برینه کوردم هانا
 هم قماطه طولمشکر کورون
 نه ارضکان و ارسه جماله قلمش
 دنین اولمز او قورخو دکه کز
 کعبه دور بر محمود بر یقین
 امتینه دخی کیم برکه اوی
 اول نبوت مهربانن کورک

[YIBB,13b]

نبیلر خاقیدر سوکلو سیر
 بر ندیر کلدیرینه اولدم همان
 جنله علمی او لین اخیرت
 بن بو اینده شویده حیران اولمیشتم
 اوخ کینی کردی اچاره پسرینه
 هن بری بختن ایباغده شویده نوز
 بر ابرق اوق کیش پیری کنی
 بوکن ادر بر سینه بر سیر
 بر او کینه طندیر طاسی صون دیر
 بر محمد اوزدوبن صاغ الین
 دیر لر بو کعبه قلدر قبول
 اول اوچوچوسنی الین بر پیر
 اجدیر لای بر یوزک چقدیر همان
 کوز لرم قامندیر کوز حجاب ائی
 طاس اچندن هم بر سیر صوقوردی
 اول صویله یودیر پیر کز ائی
 ایکه طالو اوز تسینی کوردی اول

قومون سدلرک بودت اولوسی
 یا محمد مشتاق دیر یو کمان
 حق تعالی ساکا اوردی مجلس
 او غلاموک یوزینه باقوبت قامیشتم
 بکن مز لر هیچ بودنی خلقنه
 یوز لر ی صقلم کنشده بلق اورد
 زرتقدت بشیل طاس وار الین
 بودوز مغرب مشرق اولوسی
 یا محمد اشبو طاسه سن ددی
 صوندری طاسوک ادر تسینه اول همین
 ادر تسیدور عالموک زیر اکیم اول
 وز حریر قیر مزی بکنزد نوز
 شویدلکم نور بیله طولور بو جهان
 پسر بر سیر صوندری لدر او غلبنی
 ابر قیله اول بری ائی یودیر
 پسر یوزیر اوزن جور دی او غلبنی
 اول یز و کله همان مهر اوزدی اول

[YIBB,14a]

پسینه د نوردی قودری او غلغلوک
 رادری ایتر اول ملک رضو ایتری
 پس بشتین قلردری بردن او غلغلوک
 فتم انا ما دم سوزین نه دیدوکن
 کیم سوزینوک اخیته سویلدری
 اول اخی جماله خلقک سوزری
 انبیالر خایمی سوزری اولوا
 قامودینلری کیم کیدرهم د نلک
 امینه ایتر جوب سوزین دیدری
 یوروسینه دانه ویرز قوش
 نلمدم نیدری کیم اخی سینه قودری
 باحتمد علمیم قاموزین سکا
 بو نیله دیدری قودری سینه او غلغلی
 سخنی قلدری او غلغلوک هن نه که وار
 نینجمن قلدری هن بری دودری سینه
 قیو تینجیم خالیله اینلدری لر
 دریلر هن بری الحسند لله

اول یوروسکی عایشی القنی انوک
 اول بصیشوک خازنی سلطانین
 قولغیننه خانی سوز دیور انوک
 بو قدر اصکلام اخیته هسین
 یا حکمتد مشتلق اولسون دودری
 شمسین اول حقوک اولو پجانبی
 حق قتیله کی عجزین سوز کلوا
 عقل ارمز من تبا که کیمسوک
 او غلغلوک اخی سینه اخی سینه قودری
 قودری اخی نون انوک اخی سینه خوش
 پس بشتینی قلدری صکره دیدری
 اول اخی وزدک او شاد کون صکا
 چو نلک قودری سینه سوز کوردم این
 طاش کربوج درت ییندردت دیوار
 هن بری سینه دودلی برلو سیر سینه
 فصیح دیلیله اشدیم سویلدری لر
 که وزیدری سینی سینه اول الله

[YİBB,14b]

که پاک اولدی ظهوریله بونک اولدی
 روایت قلدی عندا لطلب هم
 دیوار کعبه کی قات کونکر
 صفا سرف دخی جنبیشه کلدی
 تعجب ایلمه سوزدم یوزومی
 بین آتون آینه اوینه وردوم
 براق بولک اویلاستینه اغش
 اوزن درلودر لوخرب خولر
 بوخالون بن بغایت مدهوش اولدی
 درت چون آینه اوینه کردیم
 فرخلیغولک نوز دیرم سرورک
 دید غدی بر او غلوم وردی نوز
 دیم او غلن طهر مقدرن اش هنج
 دیر والله دوغردم اوش بر او غول
 دیم کستر کمال امدی این قانی
 دیم بچون دیر بر کفی کردی
 بریب بو جا صنایع بر منان

کفردت پاک نوبله بونک اولدی
 که بنا کعبه اچند بدم زرا اولوم
 یوزی راستینه دشمنی جمله بو تکر
 صنایع شیده صنکیم جوته کلدی
 اویون مییم ددم اوزم کنومی
 بلا یوم حالنی دیونه کوزدم
 تمامت قبلش ایون توغش
 مشامومه ککوب مجرب خولر
 صنایع کندر عقلوم بجهوش اولدی
 اوتورمش شیکه سازان این کوزدم
 قینی نه اولدی التو کوا بی نوزک
 انوک الینه بودورز سرورم
 یوزونکد بو قوروزون قدر
 نه او غلان کیم آنا انا کاقول
 دیر کیم کوزمک اولمن شمدی این
 قیودن اچمرو قرنومه طور دی
 یوزینوک نوزی که نون اشکان

[YiBB,15a]

۱۵

بکا دیور که بو او غلو کی بکله
 هج بن آدم یوز دین کرسون
 کیم ملک لر اوخ کونا دا کون کون
 بن ددم پیر صفا کمنه کرسون
 دنوم انون دیز او کالوم بینه
 کجه کنوز چونکم اوخ کوند تمام
 هج بنی آدم قینه کز مدب
 چونک اوخ کون کجور خلقه سیکوم
 آمینه نونک اوینه وز دیم ههینا
 وز دیم اچدم بت ختمد یوزین
 اول دمدن رسولک یوزین
 قنظفندنا طسن چیعردیلین
 یوزیم یوز ندن اولک دیوار لوی
 پسر آلی بیزله ایشارت ایدر اول
 شیکیم دیر کیمی کاسلام
 بقدر کولور لطفله شیکه سون
 چونک عبدالمطلب ای کوروز

بوین اوخ کون او لیجه کز لوصفا
 کمنه هر کز قینه کرسون
 کیم زیارت کیمسیر خدمت نلو
 قاپوکی بغلا که کمنه کرسون
 منتظر اولوم ادر نور دم اوخ کونه
 اول ملک کز خدمت ایدر مدام
 کمنه یوزنا اچیبین کور ندی
 مضطفا برایشکاره ایلدم
 قاپو اجزیا بچر دکر دم ههین
 واله اولوم کور بچاک کوزین
 جدی عبدالمطلب کور دیر این
 کور که قرشو اجزیر بیز ندیر این
 کونا طوقتمش کیم اولور هر بیز
 جد نونک چونکم یوزن کور دیر رسول
 جد نونک یوزینه قرشو اول ایام
 جاندی اولمز دینده اونیه شیرین
 بویله لطفیله ادسلطای کوروز

[YİBB,15b]

كَرَّ حُورَتِي طِعْلِ اوغلا نَدِي
 يُونِي بَكْرِي آيَه قَشَلارِ هِلَالِ
 نُونِك ايدن لِي طُولْمِش تَمَامِ
 شاد لَقْدَرِي قَرار اولدِي هَمَانِ
 چوق شَكْرِي ايلدِي قَلدَرِ عَا
 بَرْدِي يا امِنَه دوز غِل اورو
 كيم بولون افاق اچن بَر اوعْد
 كيم سوك بوسمه اوغلا دَلِي
 آينه خاتون پرنون طودر سِي
 كه تابان بوزير نوزير ماهه بَكْرِي
 اَكْرَجِه صوركيت انبانه بَكْرِي
 كما اينه ارشمنز عقل ادرَاك
 يوزينوك رنك كولون داچي نازك
 كوزينوك باتشيدن جان ازلو
 وجود نون او اچر جنت اولدِي
 انا سوك يوزينه بقدر كَلدِي
 اولشدر نوزير چقدر اسمانه

مَعْنَى عَالَمِي سُلْطَانِ دَوْرِي
 قَدْرُ سِيَه بَكْرِي مَشْكِه مَحَالِ
 اِيَقْ يَزْدَن كَو كَدَكِ تَمِشْ تَمَامِ
 يَغْمَلَنْدِي تَا مَرْمَارِ اولدِي هَمَانِ
 صَقْلَه دُشْمَنْدَن بُوِي دِي اِيْرَا خُزَا
 ارغلو كولوك يوزينه بوق كل كَلدِي
 بوكه بَكْرِي اَنْدَن طوعْمِش دَكَلِ
 يا بَشْرَدَن بُوِيْلَه اِنْشَاك اَلِي
 واردي اوغلا نوك يُونِي كوزدِي تِي
 مَلَكْ كَر قَرَا كَبْرِي اِل شَاهِ بَكْرِي
 وِلِي بَشْدَن اِيَاغْدِه جَانَه بَكْرِي
 جَمَالِي بوسوك كِنَعَانَه بَكْرِي
 قَدْرُ سِي مَشْكِه نَه رَمْحَانَه بَكْرِي
 دَرَاغِي لَعْلِي كِه مَرَجَانَه بَكْرِي
 بَر اِحْمَاقِ شَاهِي اولدِي رَضْوَانَه بَكْرِي
 او كَو لَمَكْدَن او اچر نوز طولدِي
 تَمَامَتْ نُوْر لَه طُولدِي زَمَانَه

[YIBB,16a]

یدر کور کور قمو نور یله طولدی
 انا سب قدر کوزدی چونکم این
 سوندر کور کور شازان اولدی خشم
 فرخدن عقل کتور قلدر طاکا
 مکه اچره مولدی اولدی عیان
 قامویر لردن اشیدن کالور
 کوزدی لور کیم بر حجب اولد انور
 بوزنه باقن جمالین کورن
 ددی لور بو حجب انسانا مدر کبی
 کلا بک داخی بو لطفیله اولمز
 بو دنیا خلقنه هیچ بکزمز بو
 بوزینه بقمغه کوز لرد و یلمز
 خنوسی جاناندا ماغین تان قلدر
 این الینی بوزدی روشن کور نشونا
 کوزینه باقن جانلر اوزیلور
 سچن طلمت بکای نوره بکوز
 انادن بوزیله اولور دغدغی یق

تبسم اتر چون لطفیله کولدی
 صناسن اولمشیکن بولدی جانی
 فرخ طولدی برینه کتور هم غم
 دعالم اولدی اولدی اولدی کاکا
 کالور کوزدی مردمان هم زنان
 کوزدی لور جمله زیارت قلدر
 پنجه اولغلان بر اولو سلطانور
 جمله حیران اولور انور وران
 یه آدم صور تنده جان مدر کبی
 عجب بو جان یا جانان مدر کبی
 بین حدرن عجب مضمنا مدر کبی
 عجب بو بر اولو سلطانا مدر کبی
 سچن مشک میله بارحانا مدر کبی
 عجب بوزیمه تابان بوزن کبی
 عجب جازودورز فتان مدر کبی
 دواعی چشمه حیوان مدر کبی
 عجب بو بر اولو برهان مدر کبی

[YİBB,16b]

وَجُودِ بَدَنِكَ جِهَانِ اَوْلَادِ مَسْرُورِ
 دُنْيَا دُنْيَا كَوْنُ يَكَا دُوْتَرِ كُوْنِ بِيْنِ
 كُوْرْدَلَرِ حُسَيْنِي حَيْرَانِ اَوْلُوْر لَرِ
 حَسْرَتِ اِيْدُبِ قَمُوْ اِيْدُبِ نُوْلِيْدِي
 زِيْبِ نَمَائِيْحِ حُمَارِ فَا سِدْرِ حَيَالِ
 نَادِي اِيْدُرِ كَمِيْمَكِهْ اَنْنِ دَرُوْسِهْ
 چُوْنِكِهْ چِيْدِرِ كَلْدِرِ اَنْدَرِ بَرِخُوْ
 دِيْلِدِيْلَرِ كِيْمِ كَسَا كَرِ كُوْ بَكِيْنِ
 دِيْدِرِ لَرِ اِيْمِنِهْ خَا تُوْنِ سَكَا
 اَوْ قِمَادِكِ كِيْمَسِهْ دُوْغُدِرِ اَوْ غُلُوْكِ
 كُوْ بَكِيْنِ هَمْ كَسِرِ سِرِيْنِهْ عَجَبِ
 دِيْدِرِ وَا لَلِهْ بِنَبِيْكَ اَلْ اَوْ رَمِيْمِ
 اِلَا بُوْنُوْكَ تَرْتِيْبِيْ هَزِيْنَا كِهْ وَا رِ
 قُدْرَتِ بِيْچُوْنِ نِيْلَهْ اَوْلَادِيْ زُوْ اَلِ
 كَنْدُوْدُوْدِيْرِيْ هَزِيْنَكِيْمِ دَرُوْدِيْسِهْ اَوْلِ
 كِيْتِرِ لَرِ نِيْسِ طَكَا لَهْ كَلْدِرِ يَلَرِيْنِيْ
 كُوْرْدَلَرِ بُوْغُمِيْشِ اَرْمِيْشِ يَلُوْ بُوْنِ

قُوْسِيْدَتِ مَنَامِ اَوْلَادِيْ مِعْطَرِ
 سُوْنِيْدِرِ اَتَا فَهْمِ اِدَامَتِ لَرِهْ سُوْبِيْتِ
 بَقَرِ لَرِ يُوْزِيْنِهْ حِيْطِيْلَهْ شُوْبِيْلَهْ قَلُوْر لَرِ
 بَرُوْمَنَهْ بُوْزِيْلَهْ اَوْ غُلُوْ سُوْزِ اَوْلِيْدِي
 اَوْلِيْلَهْ اَوْ غُلَانِ بَرُوْدِيْ دُوْغُمُوْ حَالِ
 اِيْمِنِهْ خَا تُوْنِ اَوْ يِيْنِهْ كَرُوْدِيْسِهْ
 شِيْلَهْ كِيْمِ دُنْيَا نِ اَوْلَمَزِ اِيْلَهْ بُوْ
 كُوْرْدَلَرِ اَوْلُوْدِيْ كَا سَلْمِيْشِ يَقِيْنِ
 قَلُوْ اَشِيُوْ اِيْشُوْ كَا سَا نُوْكَ مَلَكَا
 تَرْتِيْبِيْ جَمْلَهْ اِسْرِ اَتْرُوْكَ اَنْوُكِ
 نَهْ دُوْرُزِ بُوْ اِيْشُوْ كَا دِيْجِيْلِ سِيْبِ
 هَمْ تُوْمَا دِيْنِهْ بُوْ بِيْنِ صِرْمَدُوْمِ
 كَنْدُوْ قَلْدِرِ لُطْفَالَهْ بَرُوْرُوْكَ اَرِ
 كَنْ فَا كَا اَسْرِيْ يِيْلَهْ جَلْ جَلَالِ
 بُوْ كِهْ كِيْمِيْسِهْ هِيْجِ اِلِيْنِ اَوْ رَمِيْشِ دَعْدِ
 كِيْمِ بُوْ يَا لَرِ سُرْمَهْ چَا كِهْ كُوْرِيْنِهْ
 سُرْمَهْمِيْشِ قِيْمَهْ قِيْرُوْ قَلُوْ كُوْرِيْ

[YiBB,17a]

<p>قلوبی لرد اول مولود جماله طبعاً جدری غیر المطالب دیر کلدی یاد کیم بوقله آدی کیم در ددی تکسول خلیق قنور عورت قلیت حق دی قوج قوزی قربان ایلدی حق طعامدر دلدور لوزه اخیطون حاشول قوز و زدی که اولدر قاموسین منویلدی ای جماله شهر ایسل دیکلیا رحمت اولسون والسلام</p>	<p>هینج نین اولوز ماسش اسکا دیوز لردوز ملک کور بوقله یاد کور کلنه حق اندی المقام ایلدی جردیدر کون کجری غیر المطالب خوش طوبی ایدر اولر منجبات ایدر وزدی سیکس یکن طرفلای ایدر هرکه وارینه دردی اولسون بایدر نیکه سفلیت ایلدی کیم پنجه یل اشوقمه بور اولسون شام</p>
--	--

قصه دیر شیم مصطفی علیه السلام و رفتن او بر رهبان

<p>سوزیلکد سناخی اولر قجه نصیب بوئن بس بو مشرله قلمه هوش کونن یک جویر عناسی اولسا قنار ستنن در جمله بقا سیر ور طلبت قیل اولر بقا کلزارین نه بقر سن بو تشنلو کلخند قویوی ترک ایت و ایت کلخند</p>	<p>خاتوش اولمانا له قیل ایر غنول جونا حسنا بیله دورن سوز نفس خوش مقامیدر فنا سیر اولسا بویرن کمنزک بقوز بقا سیر عاقلیست قوفنا بازارین سنی قیل کیم ایر شاس کلخند حاصلین یوز قار سیدوز کلخنوک</p>
---	---

[YiBB,17b]

قو بوي گلگون قيوين کشمدين
 سینه بر سوز قاله بستون يادگار
 امينه اردر زمان خدا
 قلور اول گلوز اول جهانایکمانی
 دشمن اجره دستي قلور بستیم
 بو صدقند بکشیم یوق بر دوز
 اته انه بیامادی بر یقین
 مصلحت اولمز کین اته انه
 کیم جهان کالجاکز اول اولو
 بالکوز اورتان اول بر تن اردن
 نینه خلقین بصدور جمله نیلیم
 کندو نوله بو حق دنیا دزدی تمام
 اوغلر بیرینکه ادغول قلور ات
 لذت ازوقین و فاین کندی
 روز کاره بیمورن چوق نعمتین
 کیم کندوز اغلر پهر زار زار
 کوز لرینوله بشکر آقاریدی

سن بوي ترك ایت بو سنی ایدین
 سوز صوبه سنی بو روز کار
 چونک اردن بشر سینه مططقی
 و غویس ایرشور اولور انسی
 اولور اته اته اول اولور
 چون صدقند بو جهان اول دوز
 لاجرم اولور بشیم اول شاه دین
 کیم حبیبله محب اوز کلینه
 هم دیمی سخرات اوله اولوا
 دنیا خلقی هب اکاد شمایردن
 سخرات اولما هم کیم بر بشیم
 بونلرک باطل دینت بو زدی تمام
 جدیم عبود المصلحت الدین ای
 دنیله داعی صفای کورنیه
 کوزجه خکدر حفا سن سخرتین
 انسی دزدی سخرت اول کلغزار
 حشر سینه دینت بیک بقاریدی

[YiBB,18a]

اول مبارک کوز لری هم اغردی
 عرضه قلدر جمله عبد المطلب
 هیچ بریر جهان بولیمادری کا
 بدتر اولدی کیمه قلدیجه علاج
 باشنی دیزند قوشدر حبیب
 اول بی هاشیماله دوستلاردی
 دیور یا سید نون کو کوز او ملول
 کوز جو کوز لاری قتی اغرز بوند
 بولول لیکی کوزدری کور کا
 اغزیلدون هیچ دخی کمدی
 کز بودر دک چارن قیلور ساد
 مظلومو کاهم سینی اری کور یوم
 باقی کوزینه درین صور یوم
 تابشیدن نورنده خلق تجدی لر
 کوز لوی قامشدری صاردری نور
 اتسون اتسون اولوز بو او غل
 بو طیب لاری کینه وز مکمل

اول قدر کیم دو کوز باشن اغلوی
 مکمل هر کیم که وارینه طیب
 کیمسه در مانا بولیمادری کا
 ار تدیر بیدر دیز اولر نجه علاج
 بر کون اولوزدری عبد المطلب
 بر یهودی اولور هبنان واردی
 کلدی عبد المطلب قاتینه اول
 دیور یا هبنان اشبو او غلنول
 بو یوم او غلوم دور زدری ککا
 حق علاج ایلا لک اوسکادی بو
 اشبو فندن سنه سن بیلور ساد
 اوش ندک کلدی بیک مال دیر یوم
 دیر رهبنان اچ یوزدین کور یوم
 چونکه یوزین مضطاب اولر اچولر
 مردی راهب چونک کوزدری اول نور
 دوندری دیور بوسک او غلنول ککل
 بو ی کیمه دخی کوشتر ککل

[YIBB,18b]

كَمِ اَوْلَادِ شَمْعُو دُو بُو كَا قَمُو
 قُو دُو عِي اَو تَلَر قَمُو اَعُو دُو رُو
 دِي دِي بِي اَبَن نِي دِي بُو مِ دِي كَل بِي كَا
 دُو دُو رُو حَفَه دِي بَر زَاهِب اَوْلُو
 اَوْلُ مَبَارَك پِير دُو رُو عَمِي دِي رَا زُو
 بُو كَا دَر مَان اَوْلُو سِي سَه اَوْلُو
 سِي بَر اَغ اَيِلَادِي عِنْدَا مَطْلَبِ
 هُو نِج اَجْم قُو دُو لَر پِي غَا سَبِي
 بِنْدَا سِي اَو نِج عَمُو سِي كَه سِي لَه
 چُو نَك سِي طَان اَشُو حَالِي دِي كَل دِي
 بَر عَرَب وَا رِي دِي بُو لُو وَر دِي اَوْلُ
 بَر اَوْلُو رَهْبَانَه دِي عَمَش اَوْلُ لَعِينِ
 دِي بِي كَمِ نَه اَو تُو رُو زِي سِن طُو رُو كُو زُو
 اَوْلُ جِهَان مَلِكِي بِي قِي اَو غَلِي اَوْلُ
 بِي لَسِي نَجَه دَر نَك كِي سِي بَر نِجَه قَوْلُ
 قَانَلُو كُو دُو زُو قَانُو كُو زُو رِي كُو زُو
 اَوْلُ دُو رُو كُو قَوْمَك دَر رِي بَر سِي سِي

هَمْد اِي دُو لَر كُو زُو اَوْلَا بُو اِي عَمُو
 دَر دِي نِي بُو نُو كُ اَنُو كُو نِ اَز دُو رُو
 دِي دِي بُو بُو نُو كُ حِيَار كِي اِي دُو مِ سَكَا
 اَل بُو نِي اِي لَت سِن اَكَا اِي رَا اَوْلُو
 اَوْلُ بُو لَبُو رُو وَا رُو دَر اَنُو دَر لُو رَا زُو
 كَر بَلُو رُو سَه تَقْصِير اِي مَز اَوْلُ قَلُو رُو
 اَل دِي رُو نِج اَو غَلِي سِي لَه بِي لَه حَبِي بِي
 بِي لَسِي نَجَه هَم اَبَا جُو كِي قَرِي
 كُو دُو لَر تَكُرِي سَه صِي غِي نُو بُو يُو لَه
 تِي زُو سُو تِي رَا اَوْلُ لَعِينِ بَالِي كَل دِي
 اَوْلُ قَبِي لَانَد اِجِي نَه كَر دِي اَوْلُ
 وَر دِي تَلْبِي سِي اَتِي رَا اَوْلُ خَالَقَه هَمِي
 اَو شَر عَمِي نِي م اِي رِي شِي دِي بَار قُو كُو زُو
 كَل دِي رِي كِي بُو رُو زُو اَد شِي سِي سِي طُو
 جَمَل سِي اَو نِ كِي شِي دَن اَو تَق دَك دِ
 اَر سِي فَرَضَت اَز كِي رِي تِي سِي اَوْلُو كُو زُو
 نَه اَوْلُ اَو غَلَا نِي نَه حُو زُو اِي دِي سِي سِي

[YİBB,19a]

18

۱۸

دُنَيْدِ خَوْشِ اَدْ كُوْزِ سُوْیَلَا سِرِّ
 اَوْشَدِ بِنِّ طَائِفِ الْبِنَةِ وَارُوْیَمِ
 سُوْلُ فُلَانًا وَا دِیْنِ سِرِّ حَاضِرِ اَدْ كُوْزِ
 اَوَّلِ قَبِيْلَانِ نَكِيْمِ اَشْرَارِ قَارِ
 اَوَّلِ بِيْكَ اَدْنِ بِنَةِ اِبْلِیْسِ لَعِيْنِ
 كِيْزُوْ كِيْ قَارِهِ اَشِيْ تَحْتِ سِيْاهِ
 دِيْدِلِرِ اِيْ سِيْحِ نُوْلُوْ كِ حَالُوْ كِ نَدُوْ
 بِنِكَ قَتِيْنَه وَرِزِيْ جُوْنِ كِرْدِيْ اَكَا
 دِرْدِيْ نِرْدِيْ كَالِيْشُوْ كِ نَادِرِ اِيْشُوْ كِ
 دِيْدِيْ كَالِدِيْمِ بَرِ اَشِيْ كِه اَلُوْ كِ سِرِّ
 سُوْلُ بَرِ اَغْلَنْ كِيْمِ اَشِيْدِرِ سِيْ اَدِ
 كِيْمِ عَرَبِ طُوْمَارِيْ اَوَّلِ دُوْرِ
 اَسْكِرِ دِيْنِلَارِيْ قَسُوْ اَوَّلِ بُوْرِ
 هُوْدِ جِيْلَه كَلِيْ كِيْزُوْ اَوْشِ بُوْلَه
 جُوْفِرِ قَتِ دِرْ غِيْمَتِ كُوْرِ سِيْ اَلُوْ
 جِهَانِ دُوْرِ رُجِيْه اَدْ كِ دَا اِيْمِ اَدْ كُوْ
 اَوْمَلْعُوْنِ سُوْرِلَه كُوْزِ اَوَّلِ اَلِيْبِيْ

تَا قِيَامَتِ اَدُوْ كُوْزِ سُوْیَلَا سِرِّ
 اَوَّلِ اَلُوْ كِ دَا اِيْمِ جِيْمِ سِيْ اَلُوْ كِ
 بِنِ اَوْ كِنْدِيْ سِرِّ اَرْدُوْنِ كَلُوْ كِ
 دِرْتِ بُوْزِ جِيْمِ اَتَا اَوَّلِ دِرِ سُوْرِ
 وِرْدِيْ طَائِفَه كَشِيْشِ اَوْ لَمِشِ هَسِيْه
 بَرِ عَصَا دُوْتِرِ اَلُوْ كِ قِيْلُوْزِ اَه
 دِيْدِيْ كَسْتَارِ كِ اَوَّلُوْ كُوْزِ قَنْدُوْزِ
 حُرْمَتِ اَتِرِ جُوْنِ اَكِ كُوْزِ دِرِ اَكَا
 نَه كَشِيْ سِيْ بُوْزُوْ دِرِيْ بِيْلِيْشُوْ كِ
 اَصْسِيْ جُوْ قَدْرُوْ لِيْ يَفْتُوْرِ بِنِ
 مَكِ يَاقْتَدِ قُوْبِ اَوْ غَلِيْ
 بُوْشَلِرِ مَلِكِ كِنِ بِيْ اَنه سُوْرِ
 كِنُوْدِنِ اَوَّلِ بِيْ كِرْدِيْ دُوْرِ
 دِرْتِ بِيْرِ اَدْمِ دَا رِهْمَانِ اَخُوْ بِيْلَه
 كَرْمِ قَلِ قُوْتِرِ اَنْدُوْنِ بَرِ جِهَانِ
 اَوَّلُوْ غُوْ كِ هَسِيْشَه قَا اِيْمِ اَدْ كُوْزِ
 قَغْرِ دِرِ جَمْعِ قَلِرِ لَشْ كَرِيْ

[YIBB,19b]

سَرَّارِ اَوْلِيَا اَعْلَانِي اَوْ مَلْعُونِ
 هَمَّ اَوْلِيَا كِي چَاكِرَانِ كُو زَبُونِ
 يَنِي بِي كِه اَخِرِ اَدَمِ بِنْدِي سِي لَه
 سَكَا بِنْدِي هَمَّ اَدِي اَوْلِيَا لَعِينِي
 اَوْ كِنِي بِي لَه شَيْطَانِ رَهْمُونِ
 جَو عَدَا الْمُطْلَقِ كُو رُو اَوْ تُو زِي
 دِي رِي حَكْمِ اَللَّهِ كُو رُو اَوْلِيَا كُو زِي
 دِي رِي اَوْ غَالِي لِي بِي هَمَّ اَوْلِيَا كُو زِي
 اَوْلِيَا كُو حَاضِرِ حَرَامِي اَوْلِيَا بُو
 هَمَّ اَوْلِيَا پَدِي رِي سِرِّ اَتِي اَوْلِيَا
 اَوْلِيَا جَو تَبِي اَوْلِيَا اَوْلِيَا دِي رِي
 بَشِي رِي اَجْمَشِي سَكَا اَوْلِيَا بُو دِي رِي
 اَللَّهِ بِي بُو غُونِ اَوْلِيَا جَو اَوْلِيَا
 دِي رِي كِي يَا عَرَبِي كِي مَسِي رِي دِي رِي
 دِي رِي سَكَا مَسِي قَصْدِي كُو زِي
 دِي رِي طَائِفِ اَلْبَنِي لَشَكْرِي سُو زِي
 شُو هُو رُو جَو اَوْلِيَا اَوْلِيَا دِي رِي

يُو زِي دِي رِي جَو كِه قَصْدِ اَتِي رِي كِي اَوْلِيَا
 اَتِي بِي كِي سِي بِي صَا يَزِي لِي دِي رِي
 بِي رَقْلِي لَشَكْرِي لَه تَرْتِي سِي لَه
 اَوْلِيَا دِي رِي هَمَّ اَوْلِيَا لَشَكْرِي سُو زِي
 اَلْتَدِي هُو دِي جَو كِه بِي سِي لَه اَوْلِيَا
 كُو رُو دِي رِي دُو تَلْمِشِي يَزِي بُو زِي
 بُو هُو دِي جَو كِه خُو دِي يَارِي سُو كُو رُو
 بِي اَغِي بِي كُو رُو اَوْلِيَا كُو زِي
 كِه بُو نِي بُو يَلَه بُو يُو لَه كِلَا بُو
 سَكَا شِي رِي اَوْلِيَا كُو رُو اَوْلِيَا
 جَو اَوْلِيَا قَالِدِي رُو دِي دِي رِي قَعْرِي بِي
 صَنَا سِي دِي دُو رُو بِي رِي طَاغِي بَغِي شِي
 كُو رُو حَقِي قُو رُو جِي قُرِي صَدَا هِي
 نَه صُو رُو سِي نِي اَوْلِيَا نِي اَوْلِيَا
 نَه اَوْلِيَا كُو رُو سِي بُو اَوْلِيَا
 جَو اَوْلِيَا كُو رُو بُو زِي اَوْلِيَا
 اَوْلِيَا هَمَّ خَلْقِي هَبَّ اَوْلِيَا دُو رُو

عونا

شوا

[YiBB,20a]

كه تا قورتارم اندر بوجھاني
 زبیر ایدر كه هاین ملعون ندرین
 بچه بشنار کسیده قان دد کیده
 نترک کیمی بچه کافر قریله
 ن بیان از مایه آنوک بر قلیته
 كه حافظ در چلب بکلر اوزین
 اول ائلارک هساندم بر لعین
 قرشک ادرین بر جدا اوزدین هیلر ان
 دشدرین و ردر جانن بیرینه
 اکاد اخی هم اوزدین بر جدا دل
 بشر بهادرلارین ائلارک هسان
 داخی کیمه کرمدر دندیر کرم
 دیر او غلام قیقیشین نه کوزدک
 ددرین بابا ککن یا غی دوزنیل
 شول سگان ملعون دوزد زمشین
 قصر لرین بدهوز جی کدور لر
 قافزم سوکرم قتی اون ایلدوم

جهانند اددوم اولده جاردان
 بوناد کیمیکه بوزیله هرزه بیرین
 بچه تشار بوزیله جان سوکیده
 ارنلر قان قانلارن قریله
 بر اینوک کرمیا هر دج اینه
 زبیرک چون اشدیلر سوزین
 زبیرن دپدر صدرب نیزه سین
 یردیر کوس کوس ارقسیندن چقدر قان
 بر دخی دپدر پس آنوک بیرنه
 یقلدر اولدیر جاشدرن جدا اول
 صلدرین سیر اولدیر سیر سبیلوان
 کلدرین بابا سی قشینه تندور
 ینه بکزر که بر فتنه قوپردک
 اولو جنک اولس بو کون بوقول
 کند کیمی قاره بوز لوهز بر
 او غلبنی هم قومینی اولدور لر
 بیسنوک بغیرین بوز خون ایلدوم

[Y1BB,20b]

دشمن ار مشر قوشنوك جنك ايدلوم
 ديد لر تا جاموز تشد اولالا
 بوز بوزيله سويلشوركن ناكهان
 بقدر لر كوز ديلر ايجندن چير
 چونك عبنه المطلب كوز در اتي
 پهلوانلر سن قمر كوز نامدار
 جشميا لوم جنك ايدالوم دور لوم
 شونيله قبال لوم بوكون بر كارزار
 چونك هم ايكن باكون اريديغي
 مصطفى ايشدر چيرى سوزي
 بقدر كوز ديري دشمن ايشيش يقين
 ديد دان بكا وزك كمان
 بو ياي اسما جلوكوز كيمسه اين
 ديد البته وريكل ياي باكا
 البته وري بايب الكري اوتي
 اول سكا نالغون يقين اريشدر
 مصطفى ديري ايشون كل بكون

كيك جهان دشمناتك ايدلوم
 دشمن اريتك هوزجه قندن اولالا
 اريدر نيدت راحي تون اريدر هسان
 شير لر پير لر ايشر كيملر
 ديري او غلندر بوكون اريك كوزي
 خيبرت ايدك وري دور ز ناموس عار
 وز ميا لوم هوزجي جان وپر لوم
 تاقيمات بزدن اولسون يادكار
 هوزجي بكاك اراق كيمك دغي
 اورتس قلوز ديري ايجري كوزي
 هوز جندن طاشر اچقدن هيين
 ديري وغلوم چكا مز سين من اتي
 چكا مز بندت اوز كه بو كمان
 عجايب كوشرا يوزم بونده سكا
 چك ديري سان طويطلو قلدور اتي
 هوزجه قصه ايليوب سوز ميشدر
 ايشو بزا وقي المذن ال بوكون

[YİBB,21a]

20

۶۱

اولد لعینوک یوزکینه طوقدیر
 هموسینوک اوغلی کلدیر اولد
 قصد قلدیر اول جلا بونک دوستنه
 اولد یقیدیر طامویه کلدیر جینی
 بر اول قیله هم ائی یقیدیر یسنه
 یقیدیر بیرز اول قیله هر بیرینی
 قولک یولینه اشوخلیق ترک قلدک
 اولد اولار خود قغلا ایلانور
 بوخه خلق اولدیر برین یقما روز
 دوندر لر معبون محرقم کلدیر
 دوندر بونلاری کورب انلردی
 کرد راهبون یگایه دوندر
 ایت کبرچا بالروهم سیکلد
 عارموزدن دنیه طار اولدیر بن
 نه دیالوم بز خیر صور سنکر
 کیم دیابیلور اول خلقه بوسوز
 سمدس فکرک یاخو قصودک بحدد

اتدیر اوقی انیم اعظم اولدیر
 دوشدر لک بوینونه اول دوندر لر
 دیدیر اتن سردر هودج اولسته
 بر اول قیله هم بوغازنر ائی
 اولدوشیجک بر دخی کلدیر
 انلرک طوقوز بحدد اولدیر
 بر اول لوسی دیدیر انلاره کلدک
 کیم قران بو خلق بر اولغلانور
 بونلر کله بز بشا چیقما روز
 اول کشینوک اول کدرینی دوندر
 ارد ییندیر هم کلدن لشکر دخی
 چونک کیمس یاغی یوله اندر
 اول سککانا ملهون بر اولو ایگلر
 ایزر ایرواه قاب عار اولدیر بن
 قورم اچینه وار جا غز انلر
 بشر ییشنه بصدیر بر اولغلان بز
 دیولر نپس نپد لوم تدیر ندوز

[YiBB,21b]

دیدند در آن روز و بار لوم
 اند بوضوح که درین دور
 دیدند که تخمین بودند تیر همان
 سوزدند و تجلیل چو دیر از در
 راهب ایتر حال ندر نولدی سینه
 بوسگانه اوق دو قدر کوز این
 کندو یار سینی اشدر اول العین
 راهب ایتر یاسگانه زخم سنان
 اش بود کلویاردن اولک زبون
 بنسنگانه اول سر کوز شمشیر کوی
 مضطفا آدین چون اکویر اول العین
 در راه بود کیکل او صدن الم
 سیز یک کایلتین شیطا غمش
 اکثر بر اهل کوه اهل عامت
 زیان ارمایه آنک بر قلبه
 کتاب کرده بنیطشدر عریزن
 اینکم دفع ایدر یسکم حق این

اول کیکانند اچینه کیر لوم
 چون کیکالر اند بر بر کیر لوم
 اولک نیردن سیک اول کوی رواد
 قاپو اجدی لرا چار و کیر لور
 بونکر ایتر یا غی ادغر شدین سن
 اچینی کیر صکم اقمز قینی
 کوردر اکنه یزدوسر کلو همی
 ارسه ساکا اکلمز دک سهندوان
 بو اوقی کمدن یرک دیکل بولون
 مضطقی اوردو غنی اوقی دیدی
 اول ککیشوک یوزی قیرزدین
 اتمیا بونوک کبی ایشی دلو
 کوردر سیزین بولوک حیوان غمش
 اکادشمن اولون سا اول سلامت
 که حق بر دمجدر اول خامت
 ظهور ایدر یسرا اول لوستیدن
 دلر شرعیله طولدور جهلین

[YIBB,22a]

دنا

دُرُك طَشْرَه چِقُول سِر دِير دَمُوز
 كِه سِرَك او جُوكُوز دِن بَز بَلَايَه
 لَمَر نِي اَدَلُو بَر اِيث وار دِير اَن غُون
 دِير شَمِدِر كَلِمَك اَنلَر بِن
 اَنُوك اَر دَنجَه كَا سَم بَا سُو كِي هَم
 سَكَا دِير كِه اِي رَاهِب نَدِر سِن
 دُون لُوم اِي اَدَلُو رِي مِا لِر
 دِير رَاهِب كِه اَو نَش دِير كِي سِن
 نَه قِيلِم جُونِكِه بِلَمَن سِن نُو ز سِن
 كَالِد سِن دِر دِر كِن دِر كِن دِر وَ طَا مَه
 بَس اَو ل مَلَعُون لَر اَن بُو صُو اَو ز دِير
 بَر ز دِن اَر دِر جَدِي لَه حَسَد
 كَلِي سَا قَا پُون دِن اَن لَر خُوش
 بَر اَل اَر وَ كِه اَدِر عِبْد المَطْلِب
 قَا بُو ر اَجْدِر اَو كُنْجَه بَر قَا بِي
 چُون كِي م اِي ر بُو ر قِي بُو ر مَضْطَفَا
 قَا بُو سِي دِي اَر اَر اَف دِير كِه هَمَا ن

تَبْرَا قَلْبَسُون بِن عَيْس و موز دِن
 نَكَا هَا ن اَو غَر شُور ز بَر قَصَا يَه
 جَعَز دِير رَاهِبَه سُو كِر اَو مَلَعُون
 كُورَا سِن نَش دِر كُوم كُوز وَ كَلَه سِن
 مَمَام اِي دِم جِهَان دِه يَا شُكِي هَم
 بُو دِير كِه دِن بَر بِن سُو رُب نَدِر سِن
 جِهَان دِه سِن دِير عِي قُو يَا لِر
 دَخِي سُو ز دِي مِا اَو ز غَيْر بِي سِن
 دَلُو كِي بِي نِي كَا ر كَسَه بَر بَر
 اَل وَ ب يُولُوش لَر بِن جَعَز بَا مَه
 قَبُو نُو ك اِي كِه يَا نِن اَل دِر دِر
 عَمُو لَارِي بِلَه شَا ذُو مِجُو بَر
 چِر وَ ب يُولُوش لَارِي تَبْر قُو نُو لَر خُوش
 مَضْطَفَا يَه دِير كِي م دُو ز بَا حِي ب
 بُو ر دِير اَر دَنجَه اَو اَجَان بَلِي بِي
 اَجْدِر يُو ز دِن نِقَا بِن خُوش مَضْطَفَا
 قُو بَر بَر بَر نُو ت قَمُو دِر دِر سَلَام

[YiBB,22b]

جو شنه كادېر جماله كړيو چاله طاشي
 اول كشتار كوزدې فرناز ايوېر
 مصطفيا پيدېر كه ياد يرا اول ايمن
 يوردير دينا چنه كړدير هسان
 اول لعنلر مصطفياي كوزدېر
 كه چالا لردېر دسولي اول زمان
 تكيرونك حشمي اودينه نيز لر
 اول اولور هبانا بو حالي چون كوزر
 چونكه كوزدېر مصطفيا نوك يوزدير
 او بدلي ايا عي تو زين كوزنه
 ديدېر عند المظليه يا عين يز
 مشعل اولسون سكا كيم بنا وغل
 بر كتابد او قسيسم بولمشم
 يز يوز يني ككي بودنسا كرك
 دشمني كوزدېر اول حق نيلدير
 بتدير لركوزدېر اول كافر لرك
 ديدېر عند المظليه كوزدېر بولاز

مصطفيا او كند يير قودر باش
 واليه اولور كوزدېر لردن كوزدېر
 يس قرار الكون اول دزدېر صين
 قابودن كير بجا كوزدېر هسان
 چكولر قبالجالت قالدوزدېر
 اللذي قودر قالدېر لره هسان
 قير لوبن ق قرا كو ويند لره
 طاندن اينر دبرك اچينه كوزدېر
 دوشدېر يير سوزدېر يوزين كوزدېر
 د رتدېر سوزدېر لره يوزين هم اينر
 مرخبا اير اول لره خوش كالدېر كوزدېر
 سول قلر خلق او غلني كيسي كند
 فضلين بو او غلنوك بر بلهشم
 يو قودور دېر كيمسه بوندن بيكر كرك
 اشبو كافر لري دوز بق نيلدير
 قودوش قيقار يمش هزيدير
 كه بورسته قهر اودينه يندېر لره

[YiBB,23a]

چونکه بیدار بودی کمدرز
 دوزخ راهب دیدن به یا عزیز
 به سعادتت بودی که از دست بودی
 دینه اوغلان بودی صاحب قرا
 دختی بن قبول قلدیم بونوک
 بوکه کیم اوینه سعادت اهلان
 در ندر حاجت بیورک بیلوم
 دیر عیب المطلب کیم ابر اولوا
 کوز لر یا عزیز بود اوغلر مکتوب
 بو اولن کافر لردن راجی سکا
 دیر رهنان کندوده اصل دوا
 مبارک اغیز نولک یارینی السنون
 دیر بسم الله فی الحال مضطفا
 اجدر کوز کلا ریح خوش اولور هسان
 دیر عیب المطلب شکر اولحقا
 اولمش کیم بونله رهنان دولتی
 مجزای ظاهر اوله هم انوک

بیر قوی قزدردر جمله طولدور
 خوش مشرف ایلدو کوز بیز
 دیر و موز دن اچر و کردی بوکوت
 کیم بونک حکمنند اولیسن جهان
 چونک حقدور دن بدیم بونک
 کیمکه اوینر سد شقاوت اهلان
 طاقت ایرارینه قوللق قیلانوم
 مختلر اولوک که سنن تختلر
 سن علاج ایت مال و رایونم بیک
 رختین دیوشون قمو اولور صو سکا
 قامودرن آیمی توزیر شفا
 مبارک کوز لرینه کندو صلوات
 سوزدر بارین کوزنه بولدر شفا
 قلمدر یا غریب کتیر اول زمان
 مضطعا نولک کوزر ددر مطدق
 هم هلاک ایلایه برینجه ایت
 در دینه کندو اوله مرهم انوک

[YIBB,23b]

ساز ختم ریز کن انقدر بینه
هم بر قصه بورن اولدی تمام

ساع سلامت کلدیا یولو ایوبه
اوقیانه دیکلیانه چوق سلام

قصه کشتی گرفتار مضطرب با ابو حمزه عین باد

نالاه قیل ابر عند لب اتیکل نوا
دا ابر بردنا درن در زمان استمه

در دکان سندا دورز جونکم دوا
اوز که یزدن مرهم اوتان استمه

که سندن استمه استر ساد حیبی
بر روز لغتیم سینی شاد ایلمشدرور

حیبو کدر همان در دک طیبی
حیبو کدن سینی یادایلمشدرور

کندر کال و در لغوک کیدر ارادنا
تعلقدر کسلی کیم فنادر

خلاص ایث جانوکی بو ما جرادنا
فنا نوک خاصیل م زدو عنادور

بتر جک کل جفا سینی فنا نوک
یقین در بوردن چو کیم کور سن

وقا سینی بولم صنمه سن آنوک
کوکل بغلا یوبن بوک اندر سنا

وقا سوز در بیلور سن روز کاد
چون سکز یا شینه ادر اقل حیبی

کیدر سن سونیه قو بو یار کار
خسته اولدی نلدر عبد المطلب

کیم کدر منزل تمام اولمشدرور
بویله کلدن بویله کیدر روز کار

خود کلدن بوند کیم قلمشدرور
کیم در یلورنسا اولوز آخیر کار

رو شربت او غلندر سینی سونیلدی
پسر اولو او غلیته اولاضمن لدی

هر برینه بر وصیت ایلدی
مضطرب یا ابو طالب ردی

[YiBB,24a]

صَقَلَمَا غَاسَنَ كَفَيْدَ اَوْلَعَلِ اَكَا
 طَوْتَمِيَجِيَه مَضَطْفَاسَن طَوْتَمَعَلِ
 يَتَمِيَجِيَه دَوَشَكِيَه سِيَتَمَعَلِ
 اَنْدَن اَو كَدِيَن كَنَدَو اَو غَلَانَلَا
 صَقَلَعَلِ صَو و قَدَن اَسِيَدَن دَخِي
 صَقَلَعَلِ دَشَمَلَر نَدَن حَاضِر اَوْل
 خَاك پَايِن بَاشُو كَا تَاخ اِيَا كَه
 كَنَدَو زَكَدَن اِيَن هِيَج اِيَر مَعَلِ
 بَس اَبُو طَايِب دِيَدِر قِلْدُو م قَبُول
 بَاشُو م اَو سَتِيَنه اِيَن تَاخ اِيَدَه يَوْم
 يَز دَوَن اِيَوْم كَوْنَم اِيَجِيَن اَكَا
 هَم دَخِي اَو غَلَانَلَر دَوْم اَو لَسُون شَا م
 بَس اَبُو طَايِب رَسُو لَ اَلله اَلِيَن
 قَر شُو كَلَرِيَن بَس عَلِيَن لَو اَنَسِي
 اَو بَدِر بَايِن كَو زَلَرِيَن هَم اَللَرِيَن
 كِي سَوِيَر خُصَم اَو لَوِيَن شَا مَان
 بَس اَبُو طَايِب دِيَدِر بَايَم بَكَا

اَلله دِيَا كَه كَو زَلَرِيَن مَن سَكَا
 اِيَن قَوِيَب اَو زَكَه اِيَكَه اَو مَعَلِ
 لَقَمِي اَوْل اِيَجِيَدِن سَن يَو مَعَلِ
 قَفَن اَتَمَه اَوْل اِيَلَا كَد اَكَا
 اِيَن يَك قَاسُو اَصِيَدَن دَخِي
 كِيَجَه كَنَدَو زَايَج اَكَا نَا طَر اَوْل
 كَر سَكَا دَو لَك كَر كَت شِيَه
 كَو زَكِي بَر سَاعَف اَنْدَن اَر مَعَلِ
 اَوْل دِدُو كَو كَدَن دَخِي يَدَه بَا كَدَان
 قَا مُو خَلَقِي اَكَا مَحْتَا ج اِيَدِيَم
 كِيَم كَو زَلَرِيَن سَو كَلُو دَز اَوْل بَكَا
 كَر قَبُول قِيَلُو رِيَا بُو كَه غَلَام
 دَو تَدَرِي كَلَرِيَن وَتَه اَلوِيَن هِيَن
 مَر حَبَا دِيَر اِيَر جَهَا يَك دَا شِي
 سَو زِي يَ يُو زِيَنه اِيَا عِي تُو زَلَرِيَن
 صَا نَسِيَر كِيَم تَاكَن جَاَه بُو لَوِيَن هِيَا
 بُو يَلَه اَجِيَم لَو اِيَر دِيَر مَن سَكَا

[YIBB,24b]

كندو اوغلو مدن بوني بيك كورم
 قوللق ايت سنداخي بوزكا جانيله
 فاطمه خاتون ديدري قلدوم قبول
 عزت ايدم خدمت ايدم جان كبري
 زاور ايدد بس بندا ايس هسان
 الذي عبد المظلي كزدي سين
 دنيك خوز دايم ايشي اولدوز
 الذي داد اسي يحيي اول رسول
 انن بويدي اول الذي مصطففا
 زاور ايدد انن بز بك واردي
 هم بز اوغلي واردي اول مكر
 هم ابو الحكم قومش اكا لقب
 صكر بيتغامبر ابو جاهل ديد
 كه كچيد نار سوليله عداوت
 مالي ملكي قوللري كچي چوغدي
 اوغلوته ديز نصيحت اول هشام
 انلر نعمت يوز شاد ايلك

انلري بونوك قولي بو بك بيلم
 قل قبول بو عهد ري بيتمايله
 كندو اوغلو مدن بني بك اولسو
 جانا اجندن يردوزم اعانت كبري
 اريدي اولوم وزمدي اراخي آمان
 دنيه رحم ايلامدي هنيج اول سين
 بولدو غيبي ديري قومش الدوز
 اول ابوطالب قتنده قلدري اول
 مصطفى اول كنده روغدي مرتضا
 صكر اولو هسا ميدري ادي
 اديني قومش ديري انوك عمن
 عزت ايدد ديري كاجمله عمر
 ايشو ادي كاييتغامبر قودري
 قلدوزدي بيجه بجهل حماقت
 دنيه لكه انلكي هنيج بوغدي
 دز كه اوغلنلار يردوشوز خلد مدام
 هر بونوك كوكلن اباد ايلك

اول

[YiBB,25a]

هَبْ سَبِي كَنْدُ لَنْ بَكْ بِيَلَكْر
 عَادَتِ اَيْلَشِدِرِ اَيْشِبُو اَيْسِي اَوْل
 بِيَلَسْنَجِه قَنْدَكْتَه دَنْت يَكَا
 هَبْ مُطْبِيعِ اَوْلَشِدِرِ اَكَا خَاَصْرِ عَام
 اَوْلُورُز دِرِ كَلْدِرِ بِيغَا بَرِ هَسِينِ
 يَا لِكُوز سِيَرَاتِ اَيْدِرِ سَلْطَا اَيْدِرِ
 يَا مُحَمَّدْ كَل بَرُودِ دِرِ هَسِينِ
 نُو كَرِ اَوْلَقُلْ بَا كَه بُونَلَا رَه قَرِش
 اَيْشِبُو اَوْلغَلْدَلَا ن بَكْسِينِ دِرِ بِيخُونِ
 كَرْتَلَه مَالِيْلَه دَا اِحْنِ حَسْبَه
 بِلُورُز لَر قَامُو سَنْدَرِن بِنَا حَسْبِينِ
 قَزَانُورُز لَر بُوخَلَقُولَه هَم قَلَا اِي
 يُو رِي سَلَكَا حَا جَتُم بُو قُو رِدِرِ
 اَوْلُورُورُم يَا لِكُوز دُورَانْدُ سَن
 اَوْلُتُورُ يَا مُنَدُ اَوْل بِنْدَرِن اَوْلَا
 دِر دِرِ اَوْل بُو بَكْرِ صِدِيْقِ اَوْل زَمَانِ
 شَاذِ اَوْلُورُ جُو نَكْمِ رَسُوْلِ اِي كُوْرُز

تَابِيْدُ يُوْبْتِ چُونَكِه بِيِيَكْتِ اَوْل لَكْر
 اَتْسِي سُوْرِ بِيِي قِيْلُوْبِنِ قَبُوْل
 اَوْجِ يُوْرُزِ التَّمَشِ اَوْلغَلْسِ اَوْلغَلْسِدِرِ اَكَا
 اَمْرُ نَهِي اَيْدِرِ دِي اَنْلَا ن مَدَا م
 بِي سَحْرَمِ اِيچْنَه بَرُوكُونِ اَوْل لَعِيْنِ
 اَوْل زَمَانِه هَم دِرِ اَوْلغَلَا اَيْدِرِ
 مَضْطَفَا مِ جُو نَكِه كُوْرُزِ اَوْل لَعِيْنِ
 بُو بِنُوْمِ اَوْلغَلْدَلَا رُو مِيْلَه بَرِش
 مَضْطَفَا اَيْدِرِ نِي يَالَه سَن بُو كُونِ
 دِرِ اَوْل كِيْمِ اَوْل لُوْتَمِ بِنِ بِي سَبْدَه
 رَسُوْلِ دِرِ دِرِ بِنِ اَوْل لُو يَمِ نَسْبَه
 بُو مَالِ خُوْرُ عَارِ يَتُوْرُزِ كَسْبِيْلَه اِي
 اَوْل لَعِيْنِ اَوْل دَمِ قَقِيْدِرِ سُو يَلِدِي
 بِنِ رَسُوْلِ اللّٰه دِرِ اَيْشِبُو بُو نَدِ بِنَا
 كِيْمِ بِنِي سُوْنَسَه دُوْرَا بُو نَدِ كَلَه
 اَوْل اَبُو جَهْدُوْلِكِ يَشِيْدَرِنِ بِنِ هَسَانِ
 كَلْدِرِ بِيغَا بَرِ يَشِيْدَرِه اَوْل تَرُوْرُز

[Y1BB,25b]

كَيْمِ اَوْلُو يَدِي قَتِي مَالِكُو يَدِي
 دِيرِي كَلِكَل كَيْمِ بَكَا سَن سَنُو ز
 كَلِدِرِ عَمَارَهَمِ ز بِيْرِي عَوَامِ
 چُونِ يَانِنِ رَسُوْلُو كِ طُوْرُو دَلُو
 كِي يِي دُرُو كِي مِسِي اُو تُوْرُو دَلُو
 اَوْلِ لَعِي قَا يَدِي كُوْرُو دِي اَنْدُرِي
 كِي قُوْرِي لِي سُوْمِ كِي يِي مِيْرِي
 دُوْرُو كِ سِي بُوْرُو اِيُو وَ لَو اِيُوْمِ
 هَمَانِ وُرُو دِي بَرُوْرُو مَامِ كُوْرُو دِي
 صِيْجِي وُرُو دِي يِي قَا يَشِدِرُو دِيرِي
 دِيرِي سَنِي بَا حَمْدِ كُوْرُو كِي اَدِي سَنِي
 بَكِي سَنِي سَنُو دِي بُوْرُو لَانِ وُرُو كَلِ
 اَوْلِ لَعِي سَنُو دِي اَبِي عَا جِرِ قَلِه
 بِيْرِي حَمْدِ دُنُو دِي اَوْلِ اُو غَلَنَكُرُو
 بِيْرِي اَبِي طَالِبِ قَتِي نِه وُرُو دِي اَوْلِ
 دِيرِي كَعْبِه تَكْرِي سِي حَقِي چُوْرُو اَوْلِ
 وُرُو دِي اَنْدُرِي عَمْتِه سِي نِه اِسْتَدِي

هَمِ عَرَبِ اِي چِنْدِ كِي بَلَكُو يَدِي
 سَنِي بَكَا اُو يِنْدُرِ اَوْلِ غَدِ اَمِيْرِ
 يِي يِي اِرُو نَجِه قِرُو قِ اَعْلَانِ عَمَامِ
 چُونَا قِلَانِ اُو غَلَانِ بُوْلَا رِي كِي دُرُو دَلُو
 اَوْلِ رَسُوْلُو كِ قَاتِي نِه دِيرِي لِي سَنِي
 دِيرِي كُوْرُو كِ سُوْلِ دَلُو اُو غَلَنَكُرُو
 قَبُوْلِ اِيْلَا دَلُو سُوْلِ يِي فُقَيْرِي
 سِي نِه خُوْرُو مَامِ كُوْرُو اِيُوْمِ وِي اِيُوْمِ
 كِي يِي قُوْرِي بِلِه وُرُو دِي كُوْرُو دِي
 كِي يِي لِي كِي يِي بَا قَشِدِرُو دِيرِي
 حَا خِرْمَا يِدُوْرُو دِي بُوْرُو سَنِي
 سَكَا اُو يِنْدُرِ خِرْمَا يِدُوْرُو كَلِ
 سَرْمَا رُو اَوْلَا كِي اَوْلِ خِرْمِ اَوْلِه
 بِيْرِي كَلِنَجِه اُو تُوْرُو دِي دِيرِي اَنْدُرِي
 وُرُو دِي خِرْمَا دِيرِي سُوْرُو دِي رَسُوْلِ
 يِنْدُرِ خِرْمَا يِقْدُوْرُو رُوْرُو هِيْجِ اِيْلِ اُو غُوْلِ
 اَوْلِ دِي هِيْجِ يِقْدُوْرُو خِرْمَا دِيرِي

[YiBB,26a]

25

۴۶

قور مشدر اول بخايل الاردي
 باكه بو نون خرزبه وز يارب ديد
 ايلمه لطف ايلك كل اير كند كار
 اير شدر اولدم اولدي بدير خرما
 همان بر نني طولدرد ديد نون
 سونير قامو سي شان اولدي جان
 سن و نيروم سين بنوم كلكل ديد
 وز بو اولغنجق كل هيت خاص عام
 كيمي الدين كيمس دشرين
 جمله قسمت اير اول اولغلكل
 ديدركند و خلقته دورك هيت
 طاشا غاجيله دوكون انلري
 بو نلركله جنكه بشلادير هيت
 كيم صواشا اير زلر اول از غلر
 ايشو اولغنجق كل يله سندي
 كيم اعاج السن اليه كيمي طاش
 نصرت الله ويرز قابوقوله

انن بر خرما اعاجي واريد
 وردر پس اول اعجرب قوجق لور
 اول لعين قاتند بين شرمسار
 يشردر اول اعج تير بدير خرما
 دوكلدر سين اولدم بزردي نون
 كتوردي كوزدي اولغنجق كل اير
 پس ابو بكر ديد درعل اور
 بزي قسمت ايله اولشدر شام
 اول جهالت ايلدر مجدير
 پس ابو بكر اولشدر اول انلر
 ر كوزدر قاتير ابو جهل لعين
 شول حمتن اويان اولغلكل
 يوردي اولغنجه ابو جهل لعين
 چون محمت كوزدي بوتيله بو نلري
 پس ابو بكر ديد روز اير
 يوردي بو نلر داخي قلسونلر صواش
 بو نلركله يوردي سن داخي يله

[YiBB,26b]

اوج بوز التمش اوغلان اول بوجمله
 پس بود قرق اوغلان محمد بولدني
 قرتشولا يوب شويلاه جنكه دزدلر
 مکه اهلينه خير اولدر قوما
 چون محمد کوردلر اوغلان قدا
 کم زير ابونلر اناک چو غدير
 همان صوقدر اتا کيني يينه
 نقر او زير بورودلر اوغلان
 هيئتيله چون محمد يوردي
 چونکه اول اوغلان اناک هيئت
 عقل ششدر قورقدلر کولدر
 آلدر اناکي براغي صجر لدر
 اول حرمندن طشه سزدر اناکي
 هنر يرسير بر صوقاغه جدر لدر
 جدر بوجمه لعين هم سزنگونا
 جمله اول خلق افرين ايلدر لدر
 اول کجه اول شهر اچندن خاص

جنکه کلديلر اتوکيله ياد
 کم اغاخ الدير اليه کيم طيش
 يربرينه طاش اغاخ او زدر لدر
 هب تفريح فلما کالدير قوما
 کم بو کالدير يار لندر هنر يرب
 هنر يرينه بش کسي ارتو عذير
 براغاخ صوندر لدر تير اليه
 حيقره بن ضرب لدر او زير اناک
 اول بوجمه اناک اليکي قوردي
 کوردلر اناک نبوت صوتين
 کدير زور دوزمن اولدر لدر
 يوز چوردر جمله دونوب جدر لدر
 اول بوجمله اويان اوغلان لدر
 قوردي بونلر اناک لرينه دوشدر لدر
 مکه اهلي ايلدر جباله اون
 يا محمد کالدير کالدير ياد
 جملسيري اول جيس سيزدر تمام

[YiBB,27a]

در لریدین محمد هپلوان
 ابوبکر انوک اول کوندن جمالین
 که کوندنا کونه عشقی مصطفی
 ابوجهل لعین کونکینه اول کونا
 او کوندن قلدر کونکینه عداوت
 اول زمانه مکنوک او غلنگر
 هن بریس کندوکو جی قورتن
 اله هنیرن محمد سونلنور
 کم ابوجهلر بنجه بصدیر بعین
 جمله او غلنگر این سونلار دیک
 یسه بیزین این سونلار دیک
 اول ابوجهل لعین دینها بنجه
 کزار یسه کورنشا لوم کلسونا اول
 عتبه دیدر ایندی دی بواش نه کون
 طسکله جمع اولسونا قمو عمور لری
 کورنشا یوم بن انوکله کیریم
 بن انوک سونکشتل کینی صیه یو

اولسین در بزا اولوصاحب قرآن
 کریم بی عاشق اولدر اول کمالین
 دخی لریدین اول تاردریک کلند انوک
 عداوت ددشدر کینا دو شیران لعلونا
 دخی اسکندر بر این تدریض لالت
 کم کوشر دوشر لریدر هن بریس
 بر برینه کستر دیر قوتین
 قند اولسه ار لیک ذکر ایلسور
 قودر یوخ یوزا التمش او غلنگرین همینی
 ار لیکینه آفرین ایلار دیک
 اول محمد هپلوان در دیک
 این هن یرن اول کورنشا بنجه
 ار بنجه قوت بنجه تا کورنسون
 دیدر طسکله احسنم اولدر این کورنسون
 هم در لسون مکنوک اولور لری
 کورنشا یوم این یس اور یوم
 ار بنجه اولور کورنکل ایدر دیکه یو

اول

[YIBB,27b]

پز بو ايشه اتفاق اينلاد لر
 چون صباح اولدي قوم خلق كلدر لر
 مصطفى نيك عتمولاري احي هم
 مجلسك صدر بنی هانیم یری
 صاغ تو لیدر هم بنی محزون یری
 مول حقو لیدر هم قریش قومی یری
 هم محمدا اخی کلدر اول زمان
 چونکم اول مجلس قرار دتور هی
 تیز چقر دی کولک کیز قفتان بی
 بغلدر هم بیله زرتیا کمر
 قریش واریدر کندودن اولو
 دعوت اتریا این اولد اخی هسان
 کردی میدان ایچنه دوشد لر
 بصدرا بی اول ابو جهل لعین
 بیز دلا دی بزی بکیت داخی بنه
 بصدرا بی داخی ورما دیر امان
 اولو ادیله دلا دیر ن کسسی

شمر ایچنه یور یوب سونلاد لر
 اول حرم ایچنه هب جمع اولدر لر
 کلدر لرکم طوبی طلو اولدر
 اوتور ز اول مصطفی عمو لر
 کلدر لر اوتور د لر اولو لر
 کلدر اوتور دیر برینه هنر یری
 عمو سی یانین اوتور دیر هسان
 قاندر ییر ندرن ابو جهل لعین
 بتر اوتور دیر کیدر هم قمان بی
 کردی میز ان ایچنه برارد لر
 چهلوان یکیت ادر کور شچی لعین
 وردی قمان کیدر صویندر روان
 بیز برینی طر تدر اتشدر لر
 چون بطلدی چقدیر صدانن هسین
 اولد اخی کیر بر اولو مینا بنه
 بزی بکیت داخی دلا دیر هسان
 قاموس بی بصدرا اول ملعون کشی

[YIBB,28a]

مغزوز اولدي قات لاق اولدي حسين
 پهلوانيدور كور شجی اول جوان
 چونك بصدرين قویز بر غیر بو
 یوردی میزاندن جولان ایلدی
 کرمی کیمه دخی میزانیته
 بزکی شی واریدر عبد الله آدی
 قافیر خشم اتر اول بوجهل اکا
 بن بک اوغلونم اولو سن قان قول
 اولدی قلمه بهانه کله بره
 بس دوشنیلر ابو جهل لعین
 کله اولوانن برار واریدی
 کونن اوخ کز اولان کی ارجه طعام
 بزده وایه قاقیقون تویروغن
 قوتینه کی قتی مغزوزیدر
 بس چغزدر کادیور دور اولو
 اولدی کاکه یا ابن هشام
 کم سول کی بی اغلا نیله

بزیکیت داخی اولوزد زدر حسین
 بصدرین داخی دزدی امان
 مغزوز اولدی کندویه اول عاصی
 ارد اولدی کزدی دوران ایلدی
 لاق اولدی سالدی رت یانته
 نه اولو نور سن غیر موکم ددی
 سن غمتم بنجه اولور سن دین کاکا
 قول اولن کربک کله همسر کله
 کرا رساک قور قور کیه دون
 بصدرین داخی اول دنده حسین
 اول کی کیشی عاکین بیر
 پیردی هر کونا غوا سیدر مدام
 دو تری دور دور غر ددی حسین
 مکه اچین اولو مشهور
 بز اکی هموز کور شالوم کله بره
 عیب ایدر بکاکه عمر بکر خاص عام
 کرا کور شام خود بلور سار باد

[Y1BB,28b]

كَمِ كُورِشَد كَمَسَه بَا صَا مَزِ بِنِي
 اَوَّلِ لَعِينِ دِيدِرِ دِلَا رَمِ بِنِ سِنِي
 اوشد قفان زنده د لبندوم سكا
 قلندر پير مزن صويندي د زدي اول
 اول ابو جهل لعين دوتدر همتان
 خلق اچندين قوپر غوغا چندين اونا
 خرم اولدي اول ابو جهل لعين
 كند وزينه مغرور اولدي اول لعين
 اول اديسوز بي حيا لقي ايلدي
 ائلفات ايلاندير هيج اكه اول
 اول لعين دوتدر مكر سونلدي
 صوندي يا بشدر داسينه لعين
 غيبي دبر ندي بر اون ايلدي
 بچوت انداز دن طشرا چقر سين
 بو بانوم قره شونك اوغلي ساندو
 كوزدوكوك وزه كور زده وتلور
 دندي دبر تسينه يا هنام

بَا كَه بَكْتَر يَا خُو قُو تَلُو قِنِي
 دوزغل اوروك كر بيار سين
 جوت ايشدر اول طمع قلدي اكا
 بوردي ميدان اچينه كردي اول
 بصدي ياي دايي ز مادي امان
 دوتدر اول كيشي اولوبن بستركون
 عجب ارتدي بورني يالاندي هسيما
 بس محمد قاتنه دزدي يقين
 يا محمد طور كور اشالوم ددي
 كيم اوشدري بورني قيز ددي اول
 قور قمن سينك دوز اوروك كل كال ددي
 حمن چونك كيم بو ايشي كوزدي
 اير اديسوز اوغلان ايشم دوز ددي
 ندرن حدك دوار بني يقين
 هم سرو كيدر يه دايي كمنك
 كمنسيلاه يا بر لعن اشدو كيني
 سيني دزين اوغلو كا بورني نام

[YIBB,29a]

کیم کلور بونیکه آد بسوز لک قیلور
 لات عنتر حقیچون دیر هیثم
 الہ بریدم کور بشر لر منه نوله
 دنور حمتن دیر کیم ایرجانم
 بو آد بسوز سنی میدانه دلسر
 این بلمن لر کیه اود کوندور
 یس محممد دیر کیم ناعمو اول
 بن انوک چون وزیدم اکا جواب
 الہ حق نغ فیقییله بن انوک
 شمدر بنا آکا درور یسیم صفا
 کیم بو کون بن چوق کور شد دغیم
 وارین دیکلنسون اول میدیر بکون
 کلسون میدان چینه کیر لوم
 پسر ایشیدیر دیر لر افرین
 هر کیز اوغلندر کمنته بونیکه سوز
 پسر اینجه لک اتاسی اول هیثم
 کز بنوم اوغلو م بصاد یسه این

هیچ اوتمن شیله یوز سوز لک قیلور
 بنه مادیم اوغلو م بونیکه کلا
 چونک اوغلندر در ای کیم یسه
 کور مه میسین برین ایر سلطانم
 سونیمین سین قور قدر صانور کز بولور
 کیم حیالوا اولوسن انون دور
 کیم اوتمن در حیا اهلر کول
 سونیماس کور حیا سوز جواب
 کیم غنیم ییم بک انوک کیم نول
 باسن یسیم ایندر اول یس کما
 طاقتوم یوقدر قبی زور ایسیم
 چون صباح اولیجا غز یازنکی کون
 یزدیم حق کیمه قیلور کور لوم
 کیم بو سوز عاقل لک دور
 هیچ ایشتمایریم کیم دیر شونیکه سوز
 قلفدر دیر طرائق اولک خاص عام
 شونیکه طویر ایلیایه بوم اولوک غنی

[YIBB,29b]

بشردق بوغنی لیا بوم اونی قیون
 بیز تولوم بال بیز تولوم هم داخی باغ
 بس ابو طالب دخی دیر اکر
 داخی ارتق بند مسمان اید بوم
 بو اش اوزن اتفاق ایلا دلر
 مکه شهرینه یایلدر بو خبر
 دیر لر طکه بر اولر کون دور
 کم محمد قول ایوب قلدر قیل
 چون صباح اولدر دیر لر قو
 اول بنی هاشم اولو کدری شام
 طولدر مجلس چون قرار الدین
 کردر میزان اچینه جو کانا
 ارتقی یصیر بوغون باز اولری
 بیلا نجه دز لر محکم قتی
 مصطفی دوندر دیر ابر اوغول
 کور شی بیلور مین جفلا سنی
 مصطفی دیر یا عتر ابعین اول

بشر طولوم سوچی دخی بو تدرم بیون
 داخی اون بقمین برنج کیم اوله لآغ
 قرد سونم ادغلی بصر نه اول قدر
 جو قون قوج داخی قنبان اید بوم
 ایکیس داخی سراق ایلا دلر
 جمله ایشید لر عوز شاله ان
 کم حر مده طویز دور ز دو کون
 کور شینر اول ابو الحکمه
 مکه شهر نده وار کچی اولو
 هم قریش اهلی دخی کدر هشام
 پس صو بندر اول ابو جهل لعین
 چون ابو طالب بقرائی کور
 بوینی بوغون کی دوز نلو هن نری
 صندک بر اصلانه بکر هینتی
 بهالو اندوزر بو از کچی دکال
 کم صقین کیم شرمسار ائمه بنی
 کور کور کی قلغل قور ان لمان اول

[YIBB,30a]

بَتِ اَنْزَكَه كَنَدُو زُو رُو سِيَلَه بِيَد
 حَقِّ تَعَالِي دَر مَدَد قِيَلَن يَكَا
 هَر كَمَا كَنِم اَوَّل مَدَد قِيَلُو رِسَه
 چُونَا اَبُو طَالِبِ اِسْتَدِرِسُو رُو يَن
 اَوَّل اَبُو جَهْدِ لَعِيَن يَسَسِيَلَدِي
 قَد لُو كِي يَتُو زِي رِي نَه سَن كَر
 دُو نَدِرِ حَمَن دِي دِر اِي جَانُو مَجِي
 كَمِي دُو رُو زَخْصِي كُو رُو نَا اَوَّل
 رَا دِي اِي دَر قَلَدِرِ يَن غَا بَر هَمَا
 كِي طُو نَمِي شِي دِر اَوَّل كُو نَا مَضْطَفَا
 هَم عِمَامَه صَر مِي شِي دِر يِي نَظِير
 يُو زِي نَه بَا قَرَن كِي لِي حِي رَانَا اَوَّلُو
 اِي مِي دَر بُو كُو نَا مِي دَر بَا نُو رِي دَر
 اَشُو حُسْنِيَلَه عَجَب بُو جَان مِي دَر
 چِه كَر شَهْرَا دَلَر دُنْيَا جِقْدَر
 اَلْمَعْدِي بَر مَدْرِيَل قُو دِر دُو لَبَنَدِي
 قُو شَا غِي نِي دَخِي قُو شَن دِرِ حَمَن

كَمِي كُو رُو شَمَا زَم بِي نِي كِي اَكْلَعَد
 كَمِي بِنُو نَلَه بِي اَلُو رَا اَد كُو نَا صَا
 كَمِي مَه بَجَمَن اِي نِي ك اَد لُو رِسَه
 حُرْم اَوَّلُو ي اِي دَر يَش بُو زُو يَن
 يَا مُحَمَّد قُو ز قَمَرِ سَد كَدِيد
 قُو ز قَرِي نِي ك كَلَسُو ن اَش مِي دَان اِي
 دُو رَا دِرِ كُو تُو زِي يَن اَو رِغْلَا اِي
 كَمِي قَتِي مَغْرُو رَا اَوَّلُو دَر دَرِ يَقِيَن
 خَلْق اِجْنَدَن قُو پُو رِ عُو غَا دُو فِغَا
 كَمِي مِي شِي دِر اِي كَمِي نَه اَطْلَس قَبَا
 يُو زِي اِي دَر كُو نُو رَا اَوَّلُو شِي
 دَر لَرِي دِرِ بَع بِي جَه اَو غَلَان اَوَّلُو
 يَا خُو جَنَدَر نَمِي كَلُو رِ حَم رِي دَر
 يَا بَشَر دَر يُو سُو رِ كَفَان مِي دَر
 وَاي بُو نُو ك كَمِي عَا كَمَد بُو قُو ر
 بَا شِي نَه حَمَن طُو كَا دِرِ سَر اِي
 اَن كَا دِرِ يَن بَا شِي نَه صُو قُو دِرِ اَلْوَم

هَيْتِي

[YIBB,30b]

خنز دیر ای چکر کونم طوبی
 خصم کی کور بیجه صوتی مش در
 اولسون صوتی یقاصی طوته اول
 پس محمد دیر یا عمر طوبی
 بن هیچ اندن قور قسرم لا بد تنوم
 بتر دلا مازم تنوم کمنه کون
 هم انوک چگون چقر مازم طوبی
 دکسون با کادرم مردار تپی
 پس چخز دیر اول ابو جهل لعین
 بتر ابو جهل لعین دیر مکره
 صوتی زردک چقر زردک قفتوک
 دیر بن یغابیر اوی کیش صوتیه
 بو کور شمشکدن مراد اول قوی
 بن سونکله حیده بیلکه مکرله
 بن سونکله زورله اریکله
 کال قوشاغدن پشردن سن کا
 اکری بی یا غومی ایر زسدک

کور شمشک چقار ز کور ای
 بیجه تمانینی کیم شمش در
 یه طنوک کور بر بیینی یزته اول
 قور قسندن چقر زردک کال ای
 اجنم چقر مزم بو قفتونم
 قور میتم بن کیم یقاصه ال اول
 کیم قتی مزدار دورن انوک تپی
 بن انوک چونا چقر نام قفتی
 کال دیر یور دیر بن یغابیر
 سن کور شمش ز کور شمشیدک اگر
 یوغیش کور کور کور شمش کور
 کله محتاج اوله حیدلیکه اوی
 ظاهر اوله هر کیشینوک قدر
 صنمغار کیم کور شمش اول فکرله
 کور شمش زردک تا که اریک خلق بیل
 هر نه زورک وارسه ایش کور
 پرنیدن بر قش اضر سور سدا

[YiBB,31a]

هَمَانُ بَصْمِشْ اَوْلَايِنِ بُو بِنِي سِنِ
 كَشُو دَر سَمِ سِنِي يِيَا اَوْ رَز سَمِ
 سِنِي بَصْمِشْ اَوْلَا مِ بُو خَلَقِ بِلَهْ بِنِ
 اِي شِي دِنَا قَامُو خَشِي نِ اِي لَدِي لَر
 كِه كَخِي لَهْ كُو رَشِ بُو يِلَهْ كَر كُو
 حِي لَهْ يِلَهْ مَكْر لَهْ كُو رَشِ يَقِي نِ
 رَا ضِي اَوْلَدِي اَوْلِ اَبُو جَهْلِ لَعِي نِ
 تُو شَغِي نَهْ اَللّٰرِي صُو قَدِي رِ هَمَانِ
 كِي مِ طَمَر لَارِي سِي كَر لَارِي اَنُو كِ
 دِي نِ دِي عَادِي رِ سُو يِ سُو ز مَدِي
 هِي جِ بُو زِي بِي رِ زِي مَدِي فَي نِ مَدِي
 حَقِ جَلَا بُو كِ كُو وَ كَانِ اَمْرِي
 كِه نَصْرَتِ لَرُو رَتِ اَكَا عِنَا يَتِ
 عَا جِنِ اَوْلَدِي يِيَا اَبُو جَهْلِ لَعِي نِ
 كِي خَجِي لِ اَوْلَدِي بَغَا يَتِ شَرَسَا رِ
 يِيَا رِي مَوْلَا لَلّٰهْ دِي لِي لِي لَفِ اَوْ رِنِ
 بُو لَرِنِ زُو رَكِ قُو تُو كِ لَفِ اَوْ رِنِ قِي

30
 اِرَا مَز سَكِ دُو تَا يَوْمِ يِيَا سِنِي
 چُو رُو رَتِ اَرَقَكِ اَوْ سَتِي نَهْ سُو رِ سَمِ
 دَخِي لَفِ اَوْ رِي مِيَا سِنِ بُو رُو يُو رِنِ
 حَمْدِ دِي پِي كِي دَر سُو زِ دِي دِي لَر
 كِه زُو رِ صِي دِنَا مَغَا بُو يِي كَر كُو
 بَرِ اَوْ بُو نِ دَر كِي مِ تَمَا شَا دَر هِي نِ
 صُو نَدِي رِ دُو تَدِي رِ مَصْطَفِي يِيَا اَوْلَدِي نِ
 قَا يَتِ زُو رَا تَدِي رِ اَوْ مَلْعُو نِ بَرِ زَمَانِ
 قِي رِي يِيَا دِي هَمَانِ اَوْلِ مَلْعُو نُو كِ
 بَرِ اِيَا غِي نِي يِيَا نَدِي نِ اِر مَدِي
 صَنِي كِه هِي جِ كِي مَسَهْ اَكَا اَل اَوْ رِنِ
 يِيَا دِي وَا رِي دِي لَنُو كِه يِلَهْ
 قَلُو ز دِي دَا يِمَا اَوْلِ يِيَا نَهَا يَتِ
 بِي رِ قُو نِيَا غِنِدِنِ جِكُو بِلَا دِي رِ اَلِي نِ
 بَقَدِي رِ لِي غِي رَتِ نَا مَوْ سِي عَا رِ
 يُو رُو يِيَا هِي بَرُو دَهْ اَر لَكِ كُو سَرِنِ
 كُو رِنِ جِهْ قَالِدِي نِ لِي لِ اَوْلِ اَوْ رِنِ

[YIBB,31b]

عَسَيْتَ اِنَّكَ يَا مُحَمَّدُ رَيدِ اَوَّلِ
 صَمْعًا كَيْفَ دَوَّ كَرِيذُورَم قُوْتَم
 قَل تَفْرَج بُو كَرَّت جَنَّا لِي
 بِرَسُوْلِ اللّٰه دَرِي كَل بَا عَم
 بِيْلَه الْفَلِ قَامُو سِيْنِكَ قُوْتَم
 بِرَسُوْلِ رِيْدِي هَيْتَ اِنَّكَ الْعَيْنِ
 الْاَلُو قُوْدِي اَوَّلِ سِيْرِي اِيَا غَيْنِ
 نَدْرِكَ لُو دَرَنَه زُو دَرِي قُوْتَم
 قِي زُو اَتُوْرِي سَلِكُوْرِي اَلُو اَوَّلِ
 بُوْرِي قِي زُوْرِي بُوْرِي صَرَزُوْرِي
 سُوْدُو كَلُو دُوْتُوْرِي كَم زُوْرِي تُو كَلُو
 رَسُوْلِي زُوْرِي دِيْرِي هِيْج
 دَرِي سِيْرِي يَا مُحَمَّدُ جَاوُوْرِي سِيْرِي
 اَكْرِي طَاغَه اَبَلَا سَم اِيْرُوْم
 وَا لِي قَلُوْرِي لَاجِيْجِي تُوْتُوْم هَم
 بِرَسُوْلِي اَوْتُوْرِي شِيْكَه بِرَزْمَا
 قَل قَدْرِي كَم دُوْتُوْرِي رَسُوْلِ اللّٰه هَمَا

اَوَّلِيْدُوْرِي بُو اِسْوَك حَسُوْب دَكَل
 حَاضِرِ اَوَّلِي كَم اُوْح كَرْتُوْرِي تُوْتُوْم
 كُوْرَارِي نَلَر زُوْرِي مِيْقَالِي
 مَكَه شَهْرِيْه نَكِيْم وَا رِسِيْه اَر
 كَل تَمَّا نَا اِيْلَه حَقُوْل قُوْرِي
 نَعْرَه اُوْرُوْرِي حِيْقَرِي صُوْدُوْرِي هِيْجِي
 كَرُو قُوْرِي بِرِيْرِي دُوْتُوْرِي قِنَاغُو
 بَغَايَاتِ غَيْرِي تِيْلَه هَمِيْلَه
 كِه يَتْرُقِي كِيْجِي دِيْرِي اَدِيْرِي مَلْعُو
 كُوْرِي كُو كَرِيْرِي دُوْدَاغِي قَرُوْرِي
 اَلِيْهَم دُوْتُوْرِي اَوْتُوْرِي قُوْدِي دُوْتُوْرِي
 صَنَا سِيْرِي كَمِيْه اَكَا دِغْدِيْجِي
 وَا كَرَنَه اَشِيْرُوْرِي دَرِي كَم اِيْلُوْم بِن
 بِرِنُوْرِي طَاغِي بِنَا ضَرَن سُوْرُوْرِي
 هَكَه صَبِيْرَا يِلَه دَرِغْدِيْ شِيْكَه بِرُوْم
 جُوْنُوْرِي صُوْدُوْرِي دِيْرِي كَلَنُوْرِي هَمَا
 دِيْرِي تَعْجِيْلِ اِنْعَه اَوْتُوْرِي بِرَزْمَا

[YiBB,32a]

قلمه سیدر کیم سیدر قونون
 بن صغندر کندر دوت تکون
 کیم رحی خدمت ایوم بن سکا
 یزدیم ایله لطف کله بن سکا
 خوش ساجات اندر قلوردر بوزین
 کعبی زترم مقامک تکر سی
 نجالت وزمکال بوطولوا آیه
 هرنه زورک وارسه قیل یا عمر
 بوکرا زدن پسنور اولهین
 سونله زور اندر قور تدیر قانی
 طمر لاری قریل یزدیم انوک
 شرمسار اولدیم بوزی قاره ذلیل
 کی مکل اولدیم انوک قوم تمام
 از لیکه یا محمد بن حسین
 آل قلیحه اوزدر قوی هر بری
 ای پان پان اتمک تصدیکه
 جگدر قیلج اوز دوزر چکوان

ناکه صکر دیباس قدر توتم
 چونکه دکندر دوت کلورینه
 یزدیم ایلا لاک عزت دیر بکا
 هست رسول الله در دیر حق بکا
 هم ابو طالب کوکا دوتدر کوزین
 دیر لایت الحراموک تکر سی
 نظر قل یزدیم ایله مضطفایه
 بن رسول الله دیر کیم ای عمر
 بن نه کلور ابو جفل لعین
 غیرت اوزر یقشیدر جانی
 سکو کنون الیک سزدیم انوک
 عاجز اولدیم عاقبت قور خجیل
 بائین اسکاغه اصدر هم هینام
 دوت بکادت دیر کیم آفرین
 هست ابو جفلوک بیاسی قولدری
 نور دیکر لطفانک ادستنه
 حتم جوت بو معنی کوزدری

[YiBB,32b]

نَعْنِ اورد ب حَقِيقَتِ سوز دِيرِ هَمِي
 پَسِ هَسَا مَه دُونِ دِيرِ اِي هَسَام
 دَكْرَتِه دَوَكِ لَوْر اوش قنلر و كوز
 طُول قَلور لَر اَحْجِه عَوْر تالر هَسَا
 بو كور ش هَو اِي لَبِ بُو دَر غَالِبِ كَلور
 صَبْرِ بَدُو كِ كِم مَضْطَفَا دَاخِي وَن
 غَالِبِ لَوْر سَه اِي مَعْلُو مَدُو رُو
 پَسِ دِيرِ لَو كِم اِي بُو بُو يُو رُو دُو كُو
 پَسِ دُونِ حَمِي رَسُو لَه سِي لَدِي
 مَضْطَرِ دَر خَلِ قَمُو سَا كَا دَكْر
 بُو لُو كَا اِدُنُو ن فِدِي حَمِي جَنِي
 تَا كِه دَاخِي اَوْلِ فِضُولِ لَقِ اِي مِيَه
 پَسِ رَسُو لَ اللهُ دِيرِ كَلِ يَاعْمَر
 پَسِ عَمْرُ كَلِ دِي قُو رَقِ قَتِي
 كَلِ دِيرِ دِيرِ مَضْطَفَا صُو نَدِيرِ هَسَا
 دِيرِ بِنِ اللهُ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
 پَسِ بَرِنْدَنِ حَكْمِ كُو تُو دِيرِ اِي

وَرَدِي بِبَغَا مَبْر قَتِيَه اَوْلِ لِي قَتِيَه
 دِي كِه بُو قُو موك اوتور سُونلر تَمَام
 بِتِيْمِ اَوْلور قَمُو اَوْغَلِنلر و كُو
 قَتِيَه اَوْلور سِي لَه قَالور بِنِ زَمَات
 بِرِ سِي هَم بِرِ سِي مَعْلُو نِ كَلور
 اَوْلِ دَاخِي خِصَصِي دُو تَه اَلِ اَوْلِ
 سَرِ بَسْرِ اَوْلور سَه اِي قَتِيَه سُو م
 قَتِيَه بَا صُو ر دُو كُو سَرِ دُو ر دُو كُو
 سَنَدِ حِي اِي رِ جَانِ عَم دُو تَعِلِ دِيرِ
 وَتِ كَرِمِ اِدَلِ مَسِدِ و ر ر كُو سَتَرِ هَنَرِ
 دُو تِ كُو تُو ر قَلَدِرِ سِي اَوْر غَلِ اِي
 كَنَدُو دَنِ اَوْلور لَر اِي اِنْجِ مِيَه
 اِلَه بَغْلَه بِي لُو كَا حَكْمِ كَر
 دَرِ دُو ر اِي نِ نُبُو تِ هِي بِي
 قُو شَغَرِ دَتِ دُو تُو بَرِ فِدِ مَادِي اَمَانِ
 قَادِرِ غَالِبِ قُو بِي قَاهِرِ كِي م
 شُو يَلَه قَلَدِرِ دِيرِ سِي اَوْر دِيرِ اِي

[YIBB,33a]

يَر لَوِر بَاشِي يِي اَتَدِر قَا يِ
 رَسُوْل اَر صِلَان كَبِيْر اَوْتَشِيْن دَر
 دِر دِر دَر عِل اِي مَلْعُوِي اَد بَسُوْر
 رِعَايَت اِتْمَسَم شُوَيْلَه اُوْر دَر دَر
 كِه كُوْر مَز دِر كُوْر ك دَا حِي جِهَانِه
 غَرِيُو قُوِيْدِر قَمُو اَدْن اِنْدُوِي لَر
 رَسُوْل عَمُو لَر يَشَاذ اُوْلُوِي اِنْدُر
 اُوْل اَبُو بَكْر هَمَا نَبَاوُح التُوْن
 اَبُو جَهْلُوْك قَوْمَلَا رِب عَمُو سِي
 يَا يِلْدِر دَا دِر كَرَن بُو حَبْر لَر
 اَبُو جَهْلُوْك هَسَا ن كُوْر كَلْنَه اَنْدُر
 اَبُو بَكْر ك و لِي كِنَا عَشِيْقِي اَر تُوِي
 دِي وَر دَر نَجْه اَر تُوِي عَشِيْقِي شُوِي
 رَسُوْل عَمُو لَر طُوِي اِنْدُوِي لَر
 هَم اَبُو بَكْر اِيْلُوِي بَر طُوِي هَسَا نَا
 سَوْنَلَر مُصْطَفِي يِي سَا نَا اُوْلُوِي لَر
 اَبُو جَهْلِي سَوْنَلَر اَد لُوِي حَزْرُوْن

د لِنْدِر اَر قَسِيْر صَا ن جِهْدِر جَا يِي
 بَر اِي كِي پَهْلُو سِنَه د بَسُو اُوْر دَر
 د حِي حِدُو كُوْر اَر تُو سِنِمَه سُوْر
 كِه دُوْنِي اَدْن نَصِيْبُوْك كُوْر تُوْم
 اَسِر كَا دَر و لِي وَر دَر اَمَا يِي
 اَر و عُوْرَت قَمُو حَسِيْن دِر يِلْدِر
 قَتِي حَرَم اُوْلِي يِن كَلْدِر اِنْدُر
 حَقُو صَحْبُو رَسُوْل اَوْتَشِيْنَه اُوْلُوِي
 اُوْلُوِي يِن شَر سَا ر دُوْنِر قَمُو سِي
 اَشِيْر تَلَر قَمُو حَسِيْن اِيْر لَر
 عَدَاوَت قَلْدِر بِيْغَلْدِر اُوْلُوِي كُوْر
 حَبِيْت كُوْر كَلِي مَلَكِيْن جَمَاه دَر
 رَسُوْل عَشِيْقِيْلَه اُوْلُوِي عِيْشِيْن دُوِي
 كِه جَمَاه مَكِه اَهْلِي طُوِي لَر
 سُوْيَا لَكِم سُوْيَا لَر اُوْلُوِي طُوِي
 سُوْيُوْن لَر بَسَا ر تَلَر قَلُوْر لَر
 كِه كَا فِر لَر قَمُو سِي اَد لُوِي مَعْيُوْنَا

[YiBB,33b]

<p>تکام اولدوب بوقصته بوردن هتم</p>	<p>ابوجنارک کوز بکولون طولو غم</p>
<p>قصه تجاره مضطغ عليه السلام بر اي خديجه الكبرى</p>	
<p>کند و حالوک کند لار و که قلد بیانا</p>	<p>آخ دلوکي بئله ابرینتل عیان</p>
<p>بوئنه یخون کلد و کون فکرا ایلكل</p>	<p>اول ازل کلز این ذکر ایلكل</p>
<p>بر قما شاجی هاسین سن هسان</p>	<p>کنم سوزک بوردک دکلدوز بومکان</p>
<p>کری صقین الدنغلد اب کله</p>	<p>کوکلوکي بغلا بغل بومنزله</p>
<p>ترک ایدر سیتی وقاس بوقدوروز</p>	<p>کنم بوکلز ارك بقاس بقدوز</p>
<p>تا قیامت سندن ادرسون یار کدار</p>	<p>سوزله هکت وز می کتا روز کار</p>
<p>جان الی سلطاین مذحی در سوزک</p>	<p>کنم کوک لار شاهي شرحیدر سوزک</p>
<p>هم بی کرم درت یشی طولدیر قلام</p>	<p>بویدر چونم کنم یکیش اولدیر امام</p>
<p>سوزیکل اولحق حبیبی سوزوک</p>	<p>سین سینی اول کرم پیغام برونک</p>
<p>جانلر جانلر بغشالردر سوزی</p>	<p>اله کوندن ایدن آریدر بوزی</p>
<p>حد اولور قاتندن بیچه مشکلا</p>	<p>کنتسوز ویر کونش در لر معجزات</p>
<p>کافر یله ادر تورب طوز مازدی</p>	<p>کنم سوزک اول ایون و مازدی</p>
<p>عاشقیدر عشوقه هنرا زیدر</p>	<p>کیجه کند طاقته دمنان</p>
<p>نانه ندرن کلمن اول شهاب زدی</p>	<p>که نیانیدر یوشکاه نازدی</p>
<p>صادق القولیدر خلق اجنه ادی</p>	<p>بر کت هج اول یلان سوزیلامدی</p>

[YiBB,34a]

۳۳

<p>دورنسه دوروز یورسه اولور یقادی لاجرم کولکاسی سین اتمدوب حاجت اولماز پیر هنجی مویله ییغ دشمن اولمشیر قیلوز دیر مکر ایلا انوک قیغوسی هنجی یوغدوب کجه کند زتا ابر اولون صکا منور تاد زویش اولو سلطانی قیلور پیر ایچیطانی طایب صاف سوتیلور پیر کوزورازن دوست چونک کوزور مصطفی اولدوب بلک دوغره در بلان داکل سون ساکه بکوز بیکت دیر قنده بهلوا اولیغون جکالون وز دوروز احشام اولیجق ییاسک بو دوروز لایقیدوک کیم کییون اکنو کا کیم ایو طونلر درایونم بن سکا قوز ترا یونم اشیو بو قلغور سکی</p>	<p>یزین اوق بولت اوشتن عیات اوشتنه هرگز کیش طوقمده کجه اولسه درذعی یزده چرخ جمله کافر لر شیاطین داعی دیو مکر چه دشمنلر بغایت چوعدی حافظ ایوب ناصیر حق اکا جویله مشکلاک انا ایوب کز شیر کعبیه بزکون طواف انک قفتان کیمشیر یاد اول ابو جفلی لعین انرا ایوب یا حمد بن سکا گوین اوزوم اشیو صورت بو جمال که سنه وار هر هنر لرن کمالون وز دوروز اله درویش سز کیاسک یقودوز محتشمانه ایو طونلر سکا کلکلا ایدر نوکو اولغلا سن بکا مال ورا یونم اولقدر کیم اولغنی</p>
---	---

[Y1BB,34b]

مصطفی دیدار کاکیم اول اله
 مال انوکدر بیک انوکدر اول وور
 غیرت ایش قالدیر کتدر اول
 عمده سینی کورجک دیدار کاکا
 وارسه وریکل کاکیم بیکلونا
 سر ز نیش ایش ابو جھلی لعین
 دیدر والله کاکیم لافلید
 لیکن اوش سونو دیر کوشتر سکا
 حمن دیدر ویریوم اوش بند حنی
 دیدر عباس بیک دیر بند دیر
 بولهب دیدر کیم بن اون بیک دیر
 بوت او کندی بر کرت سجن ایلون
 پسر ابو طالب دیدر دغول عمول
 مصطفی دیدر عمول مالو کوز
 المزم والله سزدن بر دیر
 سیمیزم داخی یا سیکر سزوک
 بن الرنله قوت حاصل اقلورم

قونک ویرز دیرسه پارشا
 هرکمه لایق نیه اول بلور
 پسر ابو طالب اوینه کلدیر اول
 نسته قلدیمی بیا سوت هنج بکا
 ایتلیایوم بن بیکاکیم اوش بولور
 باشما درویشل کوم قاتر همین
 قلدیر نسته بیا کدرن شویله بیل
 ویریوم وارنه دیر سکا انسکا
 بیک دیرم کوشتر سکا یا بن اخی
 هم زبیر داخی وری بیک دیرم
 ویریوم تک بر کرت قلدون کوم
 لات او کندی باشینی سیر قوسوت
 کوزنه دیدر دغول کال کیدر عمول
 سینر بینه ساغ سلات اولو کوز
 سز ندک کوم قلدوز سا کوز کوم
 کیمزم داخی یا سیکر سزوک
 رزق ویر ایش کمدور ز بن بلورم

[YiBB,35a]

بن سزوك قازندوخو كوزون الم
 بر اوراغ الور كندر اوت يوليه
 كيم اي صانه بازاره كوزون
 كيم اوت دوشور اول شاه مهك
 اوتوز غل سن در اولوم بن دديكر
 كيم بنوم حفقو كونه اولور بيكر ك
 كيه ريدور ناكه اوغراد يولي
 دوشور اذن يوز ايا غينه سورر
 قلمه در هنج اولو كار ك غيزي
 قوللور صخران اشيله يوزر
 يز قران دايمادوز مر زمانا
 دندم بزدوز لو اولوز اسكار
 بر كيمي بول خدمت ايدايوم اكا
 دو يمازم طاغول طاشن دزكا
 هر كجه هم صبخه داكل قائم
 كالدور ترمو لور بنوك قاتنه
 سويندرو بن سيقسن معهور كي

نه روا اولاكه بن بطال اولم
 همت دوزدي بر ايپ الدبر اليه
 د لراوت دين دوشوره كوزون
 چوت او تجيلر سوز كوز ديلر اي
 قمو جعفر بيدر قوزا ذ ايلور لور
 اول ددر كيم دست رنجمن كرك
 اذن عبد المطلبوك بر قولي
 بقدير كوز بر مصطفى بي اوت
 ديدره كيم بو مصيب تدر قتي
 سيدر موز بور مش اوت دوشور
 مصطفى كاردور كيم ياك
 هر زمان بز بوغه دوز روز كار
 كر شفقت ائدوكسه سن بكا
 كيم بو اسيلرن اوت دوشور
 كيم كنوزون دايمابن صابتم
 بن كنه دوز بيدر لته
 ديدور اي سيد رواي نور كي

[YIBB,35b]

بَلَمَّا سِنَ فَضْلِكَ لَهْ قَدْرُ كِي
 سَيِّدٍ وَمَوْزُ سُرُورٍ وَمَوْزُ مَصْطَفِي
 عَيْشٍ تَوْكُورٍ بِنِشْهَ بِي صَلَاحِ كُودِ
 دِيرِ أَبُو طَالِبٍ كِهْ صَوِّجِ بَرْدَمِ
 نَالِ وَرُورِ اِنِ بَرْدَمِ الْمَرْأُولِ
 بَسْ كِنَانَهْ دِيرِ كِمِ دِيرِ بِي كَا
 شَيْلَهْ كِمِ اَنُوكِ دَوَاسِيَرِ يَوْمِ
 مَكْدِ وَارِيَدِ بَرِ خَانُونِ اَوْلِ
 كَنْدِ وَعَضْرَهْ اَنُوكِ كِبِي كُودِ
 خَلْقِ كُودِ كَلِ حَسَنِي عَايَتِ خُودِ
 كُوزِ لَرِي نَبِي كِسِ صَحِي رِنْحَانِي
 دِي شَلَرِ اَبَا كَعْبِي خَمْرِ اَبِي
 يُوَزِ نُوكِ نُوَرِ كُوشْتُونِ نَخْتَلِ
 كُودِ سِي سَمِينِ لِي يَا قُدُورِ
 يُوَزِ نَهْ بَاقِنِ صَنُوزِ دِي مَاهِدِي
 هَرِ تَلِنَهْ زَلْفِيكِ بِيكِ جَانِ اَنُوكِ
 عَقَلِ كَامَلِ نَفْسِي يَاكِ كُوكَايِ اَرِ

كُورِ هِيَ سِنِ صَدْرِ كِي هَمِ بَدْرِ كِي
 يُوَزِ مَثَلِ اَوْتِ دَوَشُرُورِ جَاكِرِ حَفَا
 قَدْرِ كُوزِ دَنِ بُوَيَلَهْ عَا فِ اَوْلُوكُوزِ
 اَوْلِ اِسْمِ كَنْدُ وِيَهْ اَوْلِ قَلْدَرِ قَبُولِ
 هَجِ بَرِ اِبْتِشُومُوزِ اِنِ بَرْدَمِ اَوْلِ
 بَرِ كِسِي بُولِ اَوْلِ يَوْمِ نَا كُودِ اَكَا
 اَبْتِنِ اَرِ تَقَا ايشَهْ دِي عَا زَمِ اِيَوْمِ
 خُودِ بِي هَمِ عَا قَلَهْ يُوَزِ صَوْلِ
 بُوَعْدِرِ بَرِ خُودِ اَحْمَاكِ اَبُولِ
 اَوْلِ زَمَانِدِ مَشْهُورِ اَوْلِ مَحْبُوبِ
 جَانِ دَلِي عَشِيْقَهْ حَيْرَانِ اَبِي
 قَا سِرِ قَانِ كُوزِ لَرِي اَلَا اَبِي
 بُوَعْدِرِ بَرِ اَكَا بَكْرِ نَخْتَلِ
 سُوَيْلَسَهْ جَانَلَارِ سُوَزِ قُودِ
 بُوَيَلَهْ زُونِ بِي لِي نَجَهْ شَاهِدِ
 اَصْلِي دِي بُولَهْ قُرْبَانِ اَنُوكِ
 لَبَلَرِ عَمَلِ اَحْمُوكِ كِبِي دِي شَلَرِ

[YIBB,36a]

اول زمان اچئند اشبور روزگار
 ياك د امان د غري سوزلو ياك باز
 كند د نوك ادي حد چيدين هسان
 مال نوك صنكم حسابي بوغدي
 بوز توي واريدي قولقده نوك
 كره جان نون صور ايسنك ^{بشانا}
 بايني مالييني بوكا اينك حال قياس
 بز اولر عقل اسي قولي واردي
 قلمشيدر يوله كتما كه يراق
 بن ابو طالب ديري كيم دورلوق
 اول قلوبني يوله كندارورمش
 اوش مختار د غم سوزلو هم امينا
 بت بلوتم اول قبول فيلوز بوني
 دزدلر حمزه زيبين عتاسده
 بز قراوش صرد بكم سين ايدوكوز
 كوزدير عبتا المطالب او غلنلري
 چونكيم ايشتدر خويجه بوسوز

كوزمه ميدرلكه بگز نيز
 لطفي غايت جوغدير هم حشمي از
 اتسي ادي خويلد ادي كمان
 جمله ماللو لرذن اولار توغدي
 هم دي التمش قرا و ايني شام
 واردي بوز داخي قوقالتون هوا
 قوبون يادا ويه خود نا قياس
 تاجردير مينس نوب هم ادي
 كيم تجارت ايكه وان ايرك
 اول خديجه خاتون بز وار لوق
 بر اميني كيس دني اولسه ديري مش
 هم ديات بوكه كلمشدر همي
 بجه جده رذ چون اول سيلوز ابي
 وز دلر دزد د خي اتن بيله
 نه كيس سز بونل و زني قيدو كوز
 دزد ديري خاتونينه اونلر
 ساز لغدن ياشله طولور كوز

[YIBB,36b]

دیرینا الله اول محمد حضرت
 عاشق اولمشدر جمالین کوز
 بر محمدی واریدی و زقه ادی
 دعیشیری اولدورز صاحب قرآن
 هم جمالین حسنی اولکیشیری
 جان اچند عشق دوتمشدر مقام
 تزیوزدی اولد شکر صالور
 بونلک لطفیله تعظیم اینلور
 درنیز حاجت بیورک بیلکوم
 بس ابوطالب دیرکم اریخیز
 بر ایمنی استارمش سن کیم یوله
 قردسرم اوغلی محمدکم یقین
 هم دیانت هم سجماعت اند وار
 کز قبول قیلور ساکوز سزانی
 کولای تو بر خاتونک خوش ایله
 سونمکن طولریشلر کوزینه
 دیر خوش اوله بشارتدوزین

بیاله اولم برکوزم اول صورت
 صادق اولمشدر و صاله ایدین
 مصطفی ادرین اکا دعیشیری
 اولدورز پیغمبری اخر زمان
 اول خدیجه کولک لوبی املیشیری
 وز لغین پیغمالیشیری تمام
 اول اولولار اولد قدر کلدور
 خوش مشرف قالدور کوزینر
 طاق ایزارینه قوللق قیدلرم
 برایشچوز کلدک او شدر سین
 کند راست میسر نه این بیله
 دغر د سوز لورز بغایت هم ایمن
 اکه بکوز بریکت یا قدر وار
 سین طونلقر قیلا لوم بر این
 عقلین عشق اولدور بهوش اینلور
 ینه عقلین دیردر کتوزینه
 بوسعاددن لشارتدوزین

[YIBB,37a]

دېږلر كاتور لوم يابندوز
 بوند اول كالجند كتمك ادوزك
 كندلر اول كندوك يوله
 بئر محمد قند ديو صوزد لير
 داسما دزدوغي سيري يينه اول
 وارديرانت ورو ريدير شي
 كه نياز ايلردير دوسته كاه ناز
 راحت اولمش يشمش ادبو ريدير اول
 هم ييله ايلار هم سبك كينر تور
 يعنې اورز بئر طغاد وندير بيلان
 قدير عباس كينر لور شير كندير
 كينر غايب اولدر اولدم اوله يلاز
 قور قوسنيدن قلممش بئر كينر قان
 بو ياكيني قيلمج الوكك بيشدن
 سن يتور سين اولدورز يامصطفى
 اورمق اتدوم حمكه قلدس اول كاك
 اول مالك دريكه قوشدر كينر كار

بيله بچون كندور اول قندوز
 دېږلر آدم كندرك تير كا تورك
 بئر كنانه قلقدر لير عتاسله
 وزدلر چون او بچيلار صكوزد لير
 دېږلر كينر حواطا غينه اول
 اتن ابرا هيم خليلوك مرقبي
 واروبن اتن قلو ريدير سمان
 وزدلر كوزديلر اتن اول رسول
 بئر يلات اغزند بئر برف دوزر
 قور قدير عتاس الدن تير له كاك
 حمكه قلدس وندير عتاسد يوزين
 بئر اويندري اول رسول الله همان
 كوزدير عتاسي دوتير تير كاك
 دېږلر يا عتمونون قور قلك نوز
 دېږلر كوزدوم بئر اولوتن ازلدها
 قور قدم اندن كيم زيان اين سكا
 دېږلر يا عتمونن اتن صتمه مار

[YiBB,37b]

قنده اولسم اولكلوز بگلرني
 هم ديات هم ولايت كائين
 شنه المزين جو بزدن نيولوم
 برايتر كيشي دلر بيلاه ورت
 اول قبول قالدپ نييكم بزدك
 داي زحمت بو قدر ورتا دكون صكا
 ايش قولاي اولوز چوكيشي اهل اولاي
 اول خويجه نوك اوينه كالدلر
 طولدرپ يوك ايچي نور بيلاه صفا
 يا خوكوش نور طولوردرپ ايون
 عقل كيدر ييتوروز كندوز
 هم لطافت هم ظرافت هم جمال
 قودرپ يوله باش خا نمايناه
 كشرر كوشكي بيقرار اولور
 غيرت اثر كندوز يوزر يينه
 مرحبا اير سدير صاحب جمال
 بصدرب پوز نور اولدر ايشوا ايشيان

كچه كندوز دايما صقلر بيبي
 دپيركم والله كرامت كائين
 دوزارو ايرجان عم كذ كيدلوز
 ادر خويجه مال كنداروز يوكه
 وزدق اكا بزنو كون سيالوك
 بزنسرر بچيدوروز انجورسكا
 مصطفى دپير اوك كورسفل اولاي
 دوزلر اندن روانه اولدر لر
 چون فبودن كيدر ايون مصطفا
 اول خويجه صدي ايرن كالدريون
 بتدري كوردر چون رسولك يوزي
 كوردر كنج حشر ملاحظت پر كمال
 عاينق اولدرپ كوكلك بنگ جانله
 عقل فكم تار مار اولدر صدين
 كچه رنده عشيقى اودنه كوكله
 دپيركم خوش كلوك اير صاحب جمال
 چون مبارك ايعر كوز ناهات

[YIBB,38a]

او شتون صال مشرق قبل سیر
 یو کله یو جمله تمام اولمشدور
 مال سون کور از بنوم اولسون هیمن
 ایش سونک امر و کله قلسون بوم
 انبورد کله مال و رای بوم ساکه بن
 چون ضرورت وقتوز اولوب قبول
 قوزیر بر یا نیسه سکران کور
 مضطقی قلدیر قلا این کتور
 انکی طونلر کلا یق اولمز اکتو کا
 نیز چقر دیر مضری هدر نیجه طون
 و در طون تدر بر بقر قلدیر طکا
 داعی ارتق اولوب نوریله صفا
 جان فدا قلدیر خدیجه خود مال
 عقلنی خود عشق قلدور تار مار
 و آله اولوب کندوز بی دیر من
 کم بغایت اولوبیدر اول کاز
 جان اچند اولوب عشق بنیادین

مضطقت کورز سکر کولکا کیزری
 بد تجارت کیم بر قلدیمش دور
 سن بو مالوک او شتیه اولغلا سین
 میسره داعی سکا اولسون غلام
 صاع سلات چون کلا سین نیسه سن
 مضطقی داعی این قلدیر قبول
 بن بیوز دیر دلو نعمت دو کور لور
 چون بیک پندر داعی این ایلور
 پسر خدیجه خاتون ایتر کیم سکا
 ردر صدر غینی جذری اول ختوت
 سمنی دلبند هم حریر کولکاکا
 چونک کوردر اول لباسه مضطقا
 جلو لدر صورت حسن جمار
 کور کله قویور او بندیر قلمز قرار
 کوز لری قلدیر بوز نیه ایر من
 عشقنی قلمادیر لاله اشکار
 غیرت ایلر یعنی صفقر ادین

[YIBB,38b]

هر برینه یوکلر یوکس اوردر
 اول کلور اوپر حمتد آیین
 بر دور یوکه چوگر در دین اول
 این دور در حمتد حضرت
 کندوسی بکلر دو اوزن اورز
 قوتیسه اجحق اولوز بو هسین
 دولت دز بو ایلار ت دیدر لر
 کندوسی کلر نوز یاخوز بومال
 بو سعادت نکلر دن اولدر سکا
 اول خدیجه کوز یسین قلدر روان
 کوز نون یاشر یوزینه آقه قلدر
 قول کبی کیم کینه خانیکه بیه
 فغان ایردر بلبل کبی کلسوز
 دیزدر کیمسیه جان پندر
 مصطفی پسر دلش سوز لر
 کتدر انلر درخی یوله بیلد
 بز خجه اخیلین داخی برین

بن در ایلرد واکا توزد لر
 هر دو اول کیم شش لر دین
 نور دیر پیر یوزین کوزن اول
 تقی یوکیم اول اغیر یسه قتی
 سنکه بز بتمز کیدر قلدر
 حاضر اولما جمله دیر افرین
 خاتونه قلغل بکارت دیدر لر
 آغیده قابوکا اول ککال
 لایقیدرک لاجرم کلدر سکا
 بر کونولدر یوزینه اول کار یانا
 سز ایر اوشتن چقدر یا قه قلدر
 کونکلی کتدر کار بانیکه بیه
 اکول اول کیلدر کول کلسوز
 بو عشق اورینه پنهان پندر
 بولدر یوز کوز لر کوز لر
 اولیکه ختم زبیر عتاسیده
 هم قریقون اول بو جمال لعین

[YIBB,39a]

جنالیس پر کونہ چنڈیلر یوک
 کینولر بر سنزله چوت ایدر لر
 بر کینلی واریدر عاصیدر ایدر
 او ش سفر دز کیر روز راه در
 بیچه زختلو مناز لدر کور
 کار بانوک بائلی اولسون بیر کوز
 دیر لر کیم مصالحت دز خوش اوله
 بر بلوکی دیر ابو جفالی کک
 بر بلوکی دیر ابو سفیان اوله
 قلمزد دیر میسر هنج بیری
 سیدر موز سر ور موز مضطقی
 هب بلوروز رای دیندن بونوک
 جمله مشکیلر بوکا اسان در
 بر دیر کیم محشدوز اولو
 راضیوز اکا دوس لر جنالیسی
 دیر بر بن بو ایسه راضی اولمزم
 قانله سلا رایدر سا کوزانی

کم یو یوله جمله کیدر لر
 قوتدر لر بیز کونا او بیزن دند لر
 ایر اولور دیکلکین ایندر در
 و ر دوزر چوق کوه صحرادنت سناز
 بیچه بزلره چوق ایشر دشوار اولور
 تاهر ایشر بیز اوله تدبیر کوز
 کار بان سلا روموز عتاس اوله
 بعضیر دیر طلحه دوزر بیکرک
 بر بلوکی دیر لر حسان اوله
 قاموسینوک بیلوروز تدبیر رب
 کار بان بیاش بو اولمقدوز صفا
 یوغسه نده کلسون قلا تون بونوک
 عقلم کتده چومغوزن کایدر
 رای صاب عقال کاند بلو
 اول ابو جفالی لعین آدم خسی
 بن ای هر کیز مقدم قلمزم
 او ش بجا غیله اورورم بن بی

[YIBB,39b]

پښتې مخوتم وديگر پښ سږي
 چږدي ځمن پښون حيقوږ
 ديدرايا حق كا يوم باشي
 تر ځمځد چږدي دوتږ قوليښ
 ديدرا يا ځمځد قليجوك قت قنه
 چږكاه اچما سفر قاپو سږي
 كار بان باشي ابو جفيل لعين
 ځمن ايدږ بناي باشي ځمځم
 ميسر اند اجدلر عبنا سله
 ځمن بونلر دږ يا پهلوان
 انلر اږ دږجه بږكوه منگن پښ
 بوقسه جنك اولور آرايه سږ دوشږ
 كو چږدي كږيږ پښ ابو جفيل لعين
 مضطف بيله اوينلر قلدږ لږ
 بږكجا چونا كچږر كو چږدي مضطفا
 بږنچا سږك سږا حله كږلر
 الكږر صو قبلږن طولور دږ لږ

باش اږنوك اښمږ وږ ايرق اږ
 چږدي قليجن پښن ايلر دوزږ
 اښن پيرو ر يوم هم لا شو كي
 ځمن نوك هم صو نوبږ اوږد الوږ
 سن ققيما غل قور نيشوك خلقنه
 قوكم اول خلق باش او پښا لږ اږ
 اولږ او خلق او پږ لږ اگا هږيږ
 كږ اولور سه بن انوكلاه كږمږ
 كږم انوكلاه كږمږ وږ يوله
 بږ دوز الوږ كږسون اولك اولك
 كو چلوم بوقه دږكوز بوسون پښ
 دوكلوز قنلر پښ بشلر دوشږ
 اږكه اوينلر بيله كږمږ هږيږ
 كږمږ يلر اولك كونا آرام الكږر
 عمولاږ پښ سږجه خوښ صفا
 اولك كږنلر بږ قيويه پږ لږ
 هم دږخي خيوانلر صو وږد لږ

[YiBB,40a]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِرَأْسِكَ طَبْرًا قَدْ لَدِي أَوْلَ لَعِينِ
 هَبْ أَتَكَ لَارِيَةَ طَبْرًا قَدْ لَدِي لَرِ
 طَانِيلاً طَبْرًا قَدْ طُولِي قَوِي
 قَصِيرِ بُوَكِّمْ مَضْطَفِي قَوِي كَه
 بِرِ قَوْلِي قَوْلِي قَوْلِي قَوْلِي قَوْلِي
 جَوْنِكُمْ أَوْلَ خَلْقِ قِيرِ لَهْ كَلَسِي كَا
 كَوْنِي كَوْنِي كَوْنِي كَوْنِي كَوْنِي
 كَوْنِي كَوْنِي كَوْنِي كَوْنِي كَوْنِي
 دِيرِ لَرِ أَهْ كُمْ قِرِيلُورُوزِ قَسْمَا
 مَضْطَفِي دِيرِ كَهْ أَوْشَرِ أَوْلَمَاكِ مَالُولِ
 كَلَرِ جَاهِ أَوْزَرِ كَو كَا دَوْنِيورِ يُوْرِي
 دِيرِ كُمْ اِرْقَا دِرْجِي كَرِيْمِ
 سَنَكِ خَارَادَنِ قِلُوْرِيْنِ صُوْرُوَانِ
 سَنِ عَدْمَدَنِ يَارِ دَنِيْنِ غَا لِمِ
 سَنِ صُوْرِي كَهْ بُو قُوْدُنَا يَا كَرِيْمِ
 مَضْطَفِي دِيرِ سِيْجَهْ بُو سُوْرِي هَمَانِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 كَالْوَيْلِ لِي إِي قَوِي يُوِي صَالِحِي
 جَمَالِيْنِي أَوْلَ قِيُوِي صَالِحِي لَرِ
 صَنْكُمِ أَنْ بُو غَدِيْرِيْرِ قَطْرِي صُوِي
 أَنْ صُو سُوْرُ قَالَهْ قَامُو قِيرِي لَه
 أَوْلَ كَلَنَدِرِ بُوْنِ نُو لُوْرِ كُوْرِدِي
 مَسْتَلُوْ حَقِ مَالِ وِرَا يَوْمِ بِنَسْ كَا
 جَوْنِكُمْ اِرْدِي صَضْطَفِي أَوْلَ مَنْرِي لَه
 قَامِ مَشْرِ اِبْجِيْتِي بَرِ قَطْرِي صُوِي
 اِدِيْشِ صُو سُوْرُ لَقُوْدِنِ أَوْلُوْرُزِيْرِ قَسْمُو
 حَقِ بِنِ صُو وِرْمَكِهْ عَا جِيْنِ دَكَا
 صُو دِلَرِ سَلْطَانِيْنَهْ سُوْنِي لَرِ سِيْرِي
 سَنِ تُوَا نَا سِنِ كَا لِيْلَهْ قُوْتِمِ
 نَطْفَهْ دَنِ آدَمِ دُوْرُزِيْرِ اَوْشَرِ عِيَانِ
 بِرِ اَوْجِ طَبْرًا قَدْ لَدِي لَرِ آدَمِ
 جَوْنِ تَخْلِيْقِ اِبْرِيْمِيْسَ اَوْلَ لَسِيْمِ
 جَوْدِيْرِ اَقْدَرِ اَوْلَ قِيُوْدِنِ صُوْرُوَانِ

[YİBB,40b]

ائمه و غیرین چون تکم اول خلق کوردلر
 هر برینین قلدلر بینه آفرین
 دیرلر یوقدردخی قوزقو بین
 حق نیک بوخیلین نیک اختی
 اول عینوک اند قدوغی کیری
 دیر اول خوجم سوغ احمق دورز
 کیم بوکا دشمن اولور کماه اولور
 دد نوز کتیر چونک و زدی لعی
 دیر بر سید سونک ایسوک دکلا
 دیر بر بیت بوخه هرین دورور
 اول لعین ایوز اولو جادو دوراوه
 س بلورم نیملک کارک اکا
 دندیر بزقاج باشنه اوزدی قوی
 کج دوزج کوه صخره بادیه
 اوزکجه بیدر اول بو جهلی لعین
 کوز کیم بانوز بز اولو اوزها
 طیرغی قب قان اون بینه درز

جملسی تکبیرا یووبن دوردرلر
 قوزقوردن اولور قامو امین
 چونک همراه اولور اول نیک خوین
 بین یولوش اتر حق بو صفتی
 چونک کورد بلور اول شپورین
 تحسن دورز دیند کالر سوز حقدردز
 تختلو اولکم بوکا همراه اولور
 حال بجه اولور د یو صورد سینی
 اول کسیری دشمن اولوق ایست اولم
 دیر اول قول هر نیکم اند کوزور
 بوخه زحمت ازی اذن بین اول
 ایر لعینی اوز کسیرم انی سکا
 قنجیله دندیر سیر دوشیر یولی
 بولگر یاردی هکان بز واریه
 چون د رانوک اغزنه ازی هر سینی
 هر نفس کیم اولوز اغزن نین رها
 طاشه ارسه کوز کسیرا و شنورن

[YiBB,41a]

حمله قلدرد اول لعينه اول هيني
 ديري لرکم نولور يا ستر سکا
 کلمش اشبو بولومون بر بلا
 بزدا دن کوردسي يوجا دور
 مشغله لرکيبي کوز لارپ ينار
 جمالس قور قدير بوز لدر چهرسي
 وز مدي کتمه اکارودوندر
 بس اوجاهل لعيني دير دور لوم
 ساکه کويونک دييلوم او شير
 اوزکجه اتي يور دالوم اردها
 چونک کچورين برکونا اردن مصطفيا
 جمالس قرشوک کلوب وزد سلام
 درديلر بز دن اولوش نسيب
 چون سزدن اکارو برکوجالوم
 سنوک خطوکه قودوق جمله باشي
 يک اولدورکم قوموز بيرا اولايوز
 مصلحتدر ديري عتاس خوش اولکا

قور قدير و ندر چمن لادن اول لعيني
 ديري کم بر داهيه اريدن سکا
 بودن اچندن وار بر اردها
 يره اغز توت اغولر يغدور
 اغز بوزني دالوکندن اودانتر
 قلمدر هنج بير سينوک زهرسي
 قلدرد لر اول بيزن اول کون قلدرد
 چوناکله قونه کتمه وار لوم
 کار بانوک باشي سن اولغل هيني
 يسون اول لوم بلا سندن رها
 آيه دوغمش بوزر خوش روشن صفا
 دست بوشر ايلاد لر اول خلق تمام
 که فاضل داغي هم نيش سيز حسنه
 به سيز بچون ايردني بجا لوم
 سن اولغل کار بانوک جمله باشي
 که هن يزلر هم تدبير اولايوز
 قوندر انلردخي اشو بيله

يعني

مصلحت

[YİBB,41b]

قَدْ لَمْ يَكُنْ دُونَ بَرُوسِ أَوْلَادِ كَوْجَرِ قَائِلَهُ
 دِیور عَنَّا سِیَاحُ مُحَمَّدٍ أَوْلَکَ بُوْرِی
 دِیورِ بِأَعْمُوْرٍ بُوْخَلَقَ سُوْنِیْکَ سِلَانَا
 بُوْرُ دُوْرُ لَرِ أَوْجَهَ بَنِي کِمِ بَکَا
 کِمِ بُوْرُ دَنَا کَلْمِیْدِیْنِ بَرِ طُوْمُوْرِ
 لِيْکِنَا اللهُ صَفِيْدَمِ بُوْرِ يُوْلَهُ
 جُوْنَا دَنَ اِیْجِنَهَ کِرْدِیْرِ مِصْطَفَا
 بُوْرِ دِیْلِغَنِ نُوْنِ اُوْدَکِرِ صَا چَلُوْرُ
 اُوْرُ کُوْرِ بِنْدُوْرُ کِ دُوْا سِیْرِ مِصْطَفَا
 دِیورِ اِیْرِ حُوْا سِیْرِ بَاوْرُ کِمِ فُرُوْنَا
 سَاکَهَ اَسَانِ هَرِ نِکِمِ رُوْشُوْرَا اُوْلُوْرُ
 طَاغِ طَاغِ قَهْرُوْکَهَ دِیْمِ کُوْرُ حَاکَلِ
 عَمْرُوْکَ حَقِيْ بُوْرُ سَعْبَانِیْرِ بَکَا
 بُوْرُ نَا جَا قِ قَلْبِجَهَ مِصْطَفَا
 سِیْرِ سَلَامِ دِرِ دِرِیْرِ دِرِیْرِ یَا مِصْطَفَا
 بِنِ خَلِيْلِ اللهُ يُوْرُ دُوْنِیْ کُوْرِ نِشْتَمِ
 بِنِ سَفَاعَتِ اِسْتَدَمِ دِیورِ بَکَا

هَجِّ بِرِیْسِی بُوْرُ مَنِ کِچْمَزِ يُوْلَهُ
 کَا رُبَا نُوْکَ جُوْنِکَ سَسْتِنِ رَهْبَرِ
 سِنَهَ بِرِ مِکَرِ اِيْمَانِ لَرْدُوْرُ هَسَانِ
 بِرِ بِلَا اُوْلَا کُوْلَا بُوْرُ نَدِیْبَکَا
 اُوْرُ مَدِیْرِ کُوْرُ کُلِ لَرِ يِهَجِّ بَاکَهَ دُوْرُ
 اُوْرُ مَرِیَا يُوْمِ هَرِ نَهَ کَلْمَهَ حُوْنِ اُوْلَهُ
 نَا کِهَانَا قَلْدَرِ دِرِیْرِ بَا سِشِنِ اَزْدَهَا
 بِرِ بِرِ يِلُوْرُ قُوْرِ يُوْرُ غِنِیْرِ سِیْرِ اُوْرُوْرُ
 اِنْدِرِ سِیْرِ یَا بَقِ اُوْلُوْرِ اَوَّلِ صَفَا
 قُدْرُوْکَ التَّيْدِ دَرِ جَمَلَهَ زَبُوْنِ
 جَمَلَهَ عَجَبِ اَهْلِ قِيُوْرُ کَدِ خُوْرَا اُوْلُوْرُ
 قَلْدِرِ کِرِ اَهْلِی جَلَا لُوْکَ بَا يِمَالِ
 قَلْدِ مِخْرُ کِمِ مَطِيْعِ بِنِ سَکَا
 طُوْبِرِ غَا سُوْرِ دِرِیْرِ يُوْرِ سِنِیَارِ دَهَا
 بِنِ قَدِيْمِ دِیُوْمِ دَکُوْرُ اَزْدَهَا
 خَدِ سَتِنْدِ بِنِجَهَ يِلْدِرِ دُوْرِ مِشْتَمِ
 کِمِ شَفَاعَتِ مِصْطَفَا قَلْدِرِ سَکَا

[YIBB,42a]

اول زمان کیم دنیه اخرا اولسین
 کار بایله کاله اول بو یوله
 سن سالاموی بنوم و نکلاک
 هم دخی عیسین بنی دیور بکا
 اول دخی قلدر دصیت یا امام
 اول دین اکا اوینا نیک تخت اولور
 پنجه پاک یالور بو یولی کوز لورم
 اول اکی اولور سالامین بن سکا
 مضطقی دیور بو ریصکت بولوکا
 غایب اولدیرا و دهاکینر هانا
 بئ دیلر بوخیلاین مخبرات
 چونه ابوجهل لعین کوزدیرا بیی
 جازو لقه هرنه دیلر سه قیلور
 بئ دیلر بونن بئ کوز قونلور
 چونه اکندر اولدیر بو ابنه سیاه
 کون قتی کوزلادی برف اولدیر عاک
 مضطقی دیور که یا قوم دور لوم

اول بنوم اوغلندر مدن کالسن
 انجته دشمن لور اوله بولواش بده
 تاشفاعت ایلدا اولر شاه سکا
 کیم بو یولور اوغر شورم بن سکا
 دیور بندن مضطقایه ورسلام
 کیم که اکا اوغند بخت اولور
 اولدیر شمدیر سوش اولدیر کوز لورم
 اولر کتی زدم قل شفاعت سن سکا
 کیم شفاعت ایلیم یارین سکا
 دنک حیران اولدیر لور اول کار باه
 کیم کور بندر بونیکه بوشن
 ددیر و این کیم جازو دور بو کیشی
 کاجی نه انکار قله اول کیم بلور
 اولتوصو لوریز دورز دیکالانلورم
 قوندری کیم کورنیز اولور مهرانه
 کیم قراکو اولدیرا نئ بو جهان
 بوردن بزیوجه بیره وار لوم

[YİBB,42b]

بَدْرُ لَتَدْرُونَ قَتِي يَحْمُوزُ كَلُوزُ
 اَوَلْمَسُونِ اَنْدَن سِنَا اِيءَ زِيَانِ
 اِلْ مَصْعَبِ اِيءَا حَسْبِي كُو حَمْدِي
 رَاوِي اَيْدَرُ چُونِكِه كَجْدِي اَوْلَزْمَانِ
 صَنْكِه تُو لُو مَلَارَكِ اَمْرِي تَا كَجْدِي
 طَاغُ طَا شَدَن قُو پَرِ سَلَلَرِ نِيَلِ كَبِي
 قَارَكُو اَوْلُرِ قَتِي كُو كُ كُو رَلَدِي
 دَرِ سَلِيمِ دِيرِ بِيءَا دَلْ خَلُقُ قَمُوَا
 كَتِيرِ قَوْلَا اَرِيءَ وَالرَّيُّو كَلَرِي
 مَضْطَفِي يِيكِه كُو جَكِ قُو تُو لُو لَرِ
 اَدْلَا بُو جَهْدِ لَعِي دِيرِ جَا ذُو دُو رِ
 عَا جِنِ اَوْلُوقِ بِلْمَزُو زَكَمِ نِيءَلُو مِ
 سُو لَقَدْرُ كَمِ كَلَدِي سَلَلَرِ اَغْرِي
 يُو لَبُو لَمَزُ كَمِكِه خَلُقُ قَلَدِرِ لَرِ
 مَضْطَفَا يِه مَيْسَرِ دُو قَدِيرِ يُو زِي نِ
 يَزِ نَظَرُ قَلِ كُو زِ بَرُو مِ حَالْمُو زِي
 تَا يِي كَمِي كُونِ اَوِ لُجْنِه اَشْبُو سِيَلِ

بَدْرُ رَا صَحْرَا طَلُو سَلَلَرِ اَوْلُو تِ
 اَوْلِ قَوْمِ تَبْرُ كُو خَدِرِ اَنْدَن هَمَا
 قَا يَا بَهْمُوزُ قَدْرُ زِي اَسْنِيَه دِيرِ
 كَلَدِي بَرِ طُولُو لُو يَحْمُوزُ نَا كَهَا
 كُو كُ بُو زِ نِيءَتِ مِيرِ صَوِي نِ دُو كُو لَرِ
 صَنْكِه دَرِ يَا اَوْلَدِي صَحْرِي بَرِ دِيرِ
 يَلُو رِمِ اَوِي شَادِي شَمَشَكِ پَرِ لَدِي
 قَا يِي مَصْعَبِ كَتِيرِ صَوِيه اِيءَا عَمُوَا
 تَا بِيءَا اَوْلَدِي بُو لَمَادِي بَرِ
 چُو قُ سُو نَدِي لَرِ دَعَا لَرِ قَلَدِرِ لَرِ
 اَشْبُو اَشْلَارِ پَرِ اِيءَتِ بِيءَا بُو دَرِ
 يَزِ بُو جَا ذُو يِه نَجَا نَ قِيكِه لَوْمِ
 اَوِجِ كُونِ اَوْلُو رِي اَزِ لَرِ دَا خِي دَكِرِ
 اَوْلِ دِيَا اَوُسْتَنَدِ نَا چَارِ اَوْلَدِ لَرِ
 دِيرِ كَمِ اِيءَا سِيءَرِ شَا حِي كَزِي نِ
 اَشْبُو سَلَلَرِ بَعْدَرِ يُو لُو سُو زِي
 كَتِيمِسَرِ اَشْبُو يَزِ دَا شَبَكِه بِيءَلِ

[YIBB,43a]

42

۴۴

شك دكلکم اجلغيله اوليوز
 عاجز اولوق بينه اولغدر هتمون
 مضطفا نك اوخو ادر كوز
 ديدركم يامينر سن ختم اول
 يا حبيب الله اريشچال طكا
 كم غيبدن بريوك اقولر كله
 ارقون ارقون صويك اوستجه كد
 فضل بس حراته بالله ذي بكن
 قوز تو لاساكا اوينلر عام خاص
 اوكلرجه مضطفي اولور روان
 كالدريجفدي بر اولوقوش كوزدر
 يوردري پيغابن ارنجه هسان
 اوغردري اول سيلا كوكلر حوش صفا
 مضطفي ارنجه تتر يوردري لر
 كم برب برب سنوك ادر يولوميني
 كلدرا نكرد احي صوي اوغردري
 اوغردري كجدر صوي ليكنا برب

كبري كبري كرون يوتيرن قاليوز
 جمله فيكرة كد دغردر سوزك بتونا
 سويلر ييكنا مينر بوسوزي
 بن هسان اويندري سينه اولوم اول
 بركيش كلدري ددرينمدي بكا
 بوردرن كوجك روان اولوك يوله
 بن اجه اولوكجه اول پوزاز اين
 سن انوك ارنجه يورير اي غنيز
 حقين بول دبر بولكيز خلاص
 ازنه اولور كوچور لر اول كاريان
 چونكه سيلوك يا قينه ارن لر
 اوچدر سيلوك اوستنه اولور روان
 ديدري بسيم الله يا الله مضطفا
 حمله بسيم الله يا الله ديدري لر
 كجدر لر صوي دلجا يوك كيه
 هنر بربنوك برب و اسي د ادر
 ديدري بسيم الله يا الله اول برب

[YIBB,43b]

تَكْرِيبِ سَبِيحِ الْكَلِمِ بِسْمِ اللّٰهِ
 بِعَزِّزِ صَوْبِهِ نَابِيْدِرِ اَوْلَدِ
 اَوْلِكَ جَانَهُ دِيْدِرِ لَرِكِيْمِ
 دِيْدِرِ اِبْتِمَادِي اَوْلِ مَضْطَفَايَه
 اَكْرِيْمِ لَرِكِيْمِ اَوْلِ اَوْلِ نَاكْهَادِ
 اَوْلِ كِيْمَانِدِرِ اَوْلِ لَرِ قَامُوسِي شَادِ
 هَمِ دَعَا لَرِ هَمِ تَكْرِيبِ اَيْلَادِ لَرِ
 اَوْلِ اَبُو جَهْلِيْلَه اَوْلِ اَبُو لَهَبِ
 بِيْزِ بِنُو كَالِه چِيْمِيْزِ يَارِ بِنَا
 بِيْزِ خِيَا كُوْنِ دَاخِي چُوْنِ كِيْمِ كِيْمِ لَرِ
 اِسْتِدْرِكِ قَبْتَارِ يَتْمِيْشِ طَبْرِ عِي
 كَزِدِرِ لَرِ بُو لِمَادِ لَرِ صُوْدِنِ نِيْشَاهِ
 كَالِدِرِ لَرِ يَلُو زِدِرِ لَرِ پِيْغَاتِيْسِ
 ضَرِ نَعْمِيْدِنِ چِيْمِيْرِ صُو اَفْدِرِ رُو اَنْ
 جُوْقِ سُوْنُو دِيْ كَرِ دَعَا اَيْلَادِ لَرِ
 بِيْزِ طَبَاقِ خُرْمَاتِي عِبْتَانِ كُوْتُوْنِدِ
 يِيْدِرِ خُرْمَاتِي چِيْمِيْدِرِ دُو شُرُوْزِ

چُوْنُوْنِكِ بَصُوْرِي صُو اِچِيْمِه اَوْغُرْدِرِ
 يِيْشِرِ دُو اَسِيْدِرِ بَلُوْرِمَادِي نِيْشَانِ
 بِيْجِه غُرْفِ اَوْلَدِي سُوْنُو كِ نُوْلَدِي اِسْتُوْكَ
 مُخَالِفِ اَوْلَدِي بُو نُوْرِي صَفَايَه
 بِيْتَرِي غُرْفِ اَوْلَدِي صَوْبِه كِيْمِيْرِ هَمَانِ
 مَضْطَفَايَه قَالِدِ لَرِ حَقِ اِعْتِقَادِ
 كِيْمِ بِيْزُوْمِ هَمِيْلَاهِيْمِيْسِيْنِ دِيْدِرِ لَرِ
 دِيْدِرِ لَرِ كِيْمِ اَوْلُو جَا زُوْدِرِ عَجَبِ
 اَنْجِه فِتْنَه قُوْپِيْنِ بِيْشَلَرِ دُوْشَه
 بِيْزِ اِسِيْلِقِ اِسِيْرِيْسِيْ يِيْتَرِي لَرِ
 يَتْمِيْمِيْشِ هِيْجِ بِيْزِ نِيْبَاتُوْكَ يِيْرِيْعِي
 بِيْزِ كَالُوْ اَوْلَدِي قِيْمِيْ اَوْلِ كَارِيْبَاهِ
 بِيْزِ بَارَكِ اَلْتَرِيْبِ اَوْزِدِيْسِيْ
 اِجِيْدِرِ لَرِ كُوْتُوْنِدِ لَرِ اَوْلِ كَارِيْبَانِ
 سَاكِه اَوْيَانَه نَه قِيْخُرِ صِيْدِرِ لَرِ
 مَضْطَفِ نُوْكَ اَوْلِ اَوْلُوْنَه كَاتُوْتُوْنِدِ
 دِيْدِرِ عِبْتَانِ دِرِ دَكُوْكَ بِيْچُوْنِ دُوْرُوْزِ

[YiBB,44a]

43

44

كَيْفَ رَنْجِدُكُ بِيَّهْ وَزَحْرُ مَا بِي
 بِشْرِيْدِ اَوْ مَا دَنْ عَشْرِ زَمَنْ بِي
 كَلَّ غَمًّا شَا اَيْلَهْ سَنْ بُو حَكْمَتِي
 مَبَارَكُ اَخْرَجْتُكَ يَا رِيْنَهْ چَلْدِي
 مَبَارَكُ اَخْرَجْتُكَ يَا رِيْلَهْ اِيْدُرْ شَم
 بَرِيْتِ دِي كَجَهْ بِي رِيْتِ بِي
 اَرِيْنَهْ سِيْلَهْ تَانْ بِيْدِرْ خُرْمَا
 بَقْرَ لَرَهْ بِيْرِي صَاغَهْ صَوْلِيْنَهْ
 اَرِيْمَشْرِ خُرْمَا صَلَقُوْمَلَارِ طَوْلِيْنَهْ
 اَوْ خُرْمَا دَنْ بَرِيْتِ دِرْدِرْ قِيْنَهْ
 هَزَارَانْ اَفْرِيْنِ حَسِيْنَهْ دِيْدِيْدُرْ
 بِيْنِ صَجْدِي كُوْرَا اَوْلِ حَسِيْنَهْ بِيْلِي
 بُو كَا حَقْدِ بِيْدُوْمِ هِيْجِ دِيْمَنْ بِي
 بِيْدِيْهَادْ نَا كَسْرَهْمِ سَرْدِي كِي
 دَكْمَهْ كُوْنِ حَقْ نَظَرِ دِرْ مَارِي
 شَامِ اِلِيْنُو كِ شِيْلِي كِيْنَهْ يَتُو كِرْ
 خُوْشْ كَلِيْسَا بِيْدِرْ غَايْتِ خُوْبِي كَانْ

دِيْدِي بُو بِيْرِي دِي دَكَا رَمِ بِي بُو بِي
 دِيْدِيْرْ خُرْمَا تِيْرْ اَرِيْشُوْرْ سَاهِيْبِي
 دِيْدِيْرْ يَا عَمُوْ عَجَابِيْتِ قُوْرِيْتِي
 هَمِيْنِي دَمِ سُوْنُوْدِيْنِ بِيْچِي كُوْرِي اَلْدِي
 اَبِي دِي كُوْرِي بِيْرَهْ بِيْرِيْتِ دَخِيْرَهْمِ
 بِيْنَا دِي كُوْرِي شَكْمِ چِي كُوْرِي دِرْدِيْرْ
 تَمَامْ اَوْلَاهِي اَعْجَلْ بِيْدِيْرْ خُرْمَا
 يُوْرُوْدِيْرْ كَارْ بَانَا كُوْرِي بُوْلِيْنَهْ
 كِهْ بِيْمَشْرِ هِيْ چِي كُوْرِي بِيْرَاغِ اَوْلَاهِي
 هَمَانْدُوْمِ دُوْنُوْرِي عِبْتَاْسْ وَزْدِرْ سِيْنَهْ
 كُوْرُوْدِيْرْ كَارْ بَانَا اَنْزُوْرِي بُوْلِيْرْ
 اَبُو جَهْلِ لَعِيْبِي كُوْرُوْ اَوْلَاهِي
 دِيْدِيْرْ بُو جَا ذُوْلُقُوْرِي بِيْمَنْ بِي
 بِيْتِ زِيْرَا يُوْرُوْرْ كِهْ اِيْرِنَا مَرْدِ كِيْسِي
 خَامُوْشِ اَوْلَا كِيْمِ كُوْرُوْرْ كُوْرُوْرْ مَارِي
 بِيْنِ بِيْچَا كُوْرَا كِيْجَا كُوْرُوْرْ كِيْتُوْرْ
 وَ اَرِيْدِيْرْ بِيْرِي بُوْجَهْ دِيْرَا نَدِ عِيَا نِ

[YİBB,44b]

اولو کایینان کلبیلر چو غدر
 هم بجزا راحی دز لدر لقب
 سال خوردن پیردی غمزب در آز
 انجلیلی او قریب کتا زار زار
 دز لر پیر بچون اغلر سن اولو
 اول در پیر مضطقی شو قی بی
 بن محمد حسرت نون اغلرم
 اول مبارک طلعتی کورتم دتم
 اولدور زهادر بیتر هم سن
 اولدور اولکم وز در اول عیسی ^{نشان}
 بو یقین ن اول ظهور ایلا یسر
 جماله اکا ویر لور ملک جهان
 کار بانیه بودین کالسر
 اولی اول کور کاله بز کاروبان
 کم این مشتیلر اولور سه بکا
 هر کونا اول نیلار پیر لشر سوز
 بز کونا اولور پیر قیلوق بیه

اولو کایینان ادیب قیلو قدیر
 کی مبارک پیردی صاحب طلب
 یولنی پیر هم اولدیر اهل زار
 اغلر پیر کوز لور یوز اشک یار
 کیم کوزک قات یا سله اولور طلو
 اغلر دور عشقی یقر جات سیر
 کجه کندر کور کورم اکا بعلد
 خاک پاین یوزمه سوز سم دتم
 هم امین دز دوغور دز هر سوز که دیر
 مشلا مشدز کالاجا کن عیان
 عالم اولور طریطو لی نوز ایلا یسر
 سیمدر اول و زدر ولی تازه جوان
 مغز ایت بونن ظاهر قیلسر
 بن پر اق بولت او سندن نشان
 دز لغوی ویر سارم بزل کا
 بول دکا پیر کشیش لارک کوزی
 مشغولیدر مضطقی تک وصفیه

[YiBB,45a]

ديد لرکم کلدريک غر بزرگ آريانه
 تيز سکر تهر طمانه چقدر اوله هسانه
 عر پير اقي بولت اوستند يورور
 دپوروشن بزر نشان اولدور عيات
 شول قردو کنگار اغاجي ديبينه
 اول اغچ ديسيله ينه ياشس
 چوق نيلر اول اغاجوک ديبينه
 چونک عيسی کتور کولار يقين
 هم انوک ياشن بزر جاه وارد
 ديدور عيسی کم محمد کاليسر
 بوي بويله سونلشورکن گاربان
 ياشرا عجلارک ديبينه اندلر
 دوغري کلدري مصطفى تيز اندر اول
 اول اغچ اوي تير في الحال طالدر
 بتر ييرق کلدري اولدور اولو
 مصطفى بتر کوردور قويوي هسان
 بين مبارك اغر نوك يارن همين

بيزين اقي بولت اوستند عيات
 کوردور کم کلدري بزر اولو گاربان
 بوروسه يوز طره ريسه طوز
 باله وردز بزر دخي اولو نشان
 اول نيلر سوزور پرتو ايسه
 طال بودق ييرق اوله ييمش ديه
 قونمشيدور اول اغچ کنگار
 بو اغچ اول وقت قورودور همين
 اولر مانن اولدور خي هم قوردور
 بونلر اول ديبينه ديسر قيليسر
 کلدري اوزور اول بزر قونور هسان
 هر بير ييري کولک کلازه قونور
 اول قردو اغچ ديبينه قونور اول
 بتر درت ياکا ييلدر فولدر
 بتر اغچ يوقا کاکلر کنگار
 کم قردو مشر قلنه مشر صودن نشان
 ادر صالدر اول قويوي شاه ديت

[YİBB,45b]

قَنَدِرِ صُوبِ دَخِي جَعْدِرِ هَمَاتِ
 سَدْرَتِ اِقْفَادِنِ صَوْقِ مَنَكِمِ زَلَالِ
 كَلِمَةُ بَانُوكَ جَمَلًا قَوْمِي كَالِدِ
 دِيْدِ لِرِكِمِ بُو كَابَكْزِزِ بَرِشَرِ
 چُونِ نَحِيْرًا بَعْدِرِ كُوْرَدِيْ بَرِشَرِ
 عَقْلِيْ كَالِدِ اِيْدَا شَبُوْرِ شَمِيْدُوْرِ
 تَشْرِطْرُوْكَ سِيْرِ صَفْرَا لِرِ تَشْرِ تَيْبِ اِيْدُوْكَ
 اَوْ قِيَا لَوْمِ اَشِيْوْكَ اَرَبَانِ بِيْزِ
 زِيْ سَعَادَتِ كِمِ بِنِ اَرْدِيْ بُوْكَوْنِ
 اَوْلِ كَشِيْشَلِرِ جَمَلَهْ اَوْرُوْ دُوْزْدَلِرِ
 خُوْبِ شِيْرِيْ بِنِ دُوْزْدَلِرِ نِعْمَتَلِرِ
 پِيْزِ نَحِيْرًا يَزِ كَلِيْ سِيْ كُنْدِرِدْ
 كَارَبَانُوْكَ چُونِ اِچِيْنَهْ كُوْرَدِيْ اَوْلِ
 قَوْلَلِرِ تَرِ تَيْبِيْ رَحْمَتِيْ زِيْنَتِيْ
 قَوْمُوْكَ اَوْلُوْ دُوْزْدَلِرِ لَوْ سِيْ جَبْنِدَلِرِ
 بِيْ سَلَامِ دِيْرْتَبِ بِيْرِنِ يُوْزْ اَوْرُوْ دَلِرِ
 كِمِ اَوْلُوْمُوْزْ دُوْزْدَلِرِ اَوْلِ صَلَدِيْ بِيْزِيْ

يَزِ يُوْزِيْنَهْ يُوْ دُوْزْدَلِرِ قَدْرِيْ دُوْكَانِ
 لَدِّيْنَهْ بَكْزِيْ دَهْ بَالَهْ حَاارِ
 صَوْلِرِيْزِيْ دُوْزْدَلِرِ اَنْدُوْنِ اَوْلُوْرِ
 كَلِمَهْ سِيْدِيْزِيْ بُوْ مَلِكِ دُوْزْدَلِرِ
 عَقْلِيْ كُنْدِرِ وَاِلِهْ اَوْلُوْ بَرِ اَلِ كَشِيْ
 يَا خُوْ وَ قَتِيْ دَعْدُوْكَ اَرِشِيْدُوْزْدَلِرِ
 دُوْ لَتُوْ كُوْزْ اَرِدِيْ اَشِ تَرْغِيْبِ اِيْدُوْكَ
 كِمِ بُوْلُوْرَهْ بُوْلُوْ قَوْلِ سُلْطَانِ بِيْزِ
 بَكْزِيْزِيْ بُوْ كَانَهْ بِيْرَامِ نَهْ دُوْكَوْتِ
 دُوْزْدَلِرِ نِعْمَتَلَانِ بِنِيَاذِ اَوْرُوْ دَلِرِ
 جَانِ اِچِيْنَتِ اَوْلُوْ چُونِ هِيْمَتَلِرِ
 كَارَبَانِيْ دَعْوَتِ اِقْبَاكَهْ دُوْزْدَلِرِ
 اَوْلَا بُوْ جَهْلِيْ لَعِيْنِيْ كُوْرَدِيْ اَوْلِ
 قَامُوْ سِيْدَانِ اَرِ تُوْغِيْدِيْ جِيْشِمَتِيْ
 مَالِنَهْ قَوْلَا اَرِيْنَهْ اَلُوْ نَدِيْرِيْ لِرِ
 هَمِ دَعْوَاتِلِرِ نَحِيْرًا دِيْوَرِ لِرِ
 دِيْزِيْ دَعْوَتِ اَتْمِكْ كَالِدِكْ سِيْرِيْ

[YIBB,46a]

45

۴۵

اولو که چرخ خاص عام جمله سیده
 پیر الی جفلی لعین دپیوب بزیب
 مصلحت بد دورک اند وار لوم
 دپیور که یوک قشش کیم دوز
 مضطقی دپیور سیز کتله بن دورک
 خلق قبول قلماد لر اول دپیور یوق
 کتور لندر قلدیر اند مضطقی
 وزر لر دین کروز با و تور د لر
 پیر عا که مشغول اولدی لر بولر
 بیز ورق اند اولد اکر دور
 مضطقی ندک وصف بجمش اولد ورق
 ایستی اسم استاد بونن بولماز
 دپیور کیم واحسرتا سعینوم قینی
 اشک و کوم بونن بوقدر سیدیم
 پیر الی جفله دنوبن سیدیر
 دپیور سزدن اند کیمسه قلمدیر
 اولسون اوغلاندر قودوق اند ای

تولد غی قولل محمد سیده اوله
 دعوت اقرش اولد بحیر احم سیز
 مقصود ریز دن نور زکون
 بو دوا لاری کینجه کیم کون
 جمله کوزوک رختی بر کون
 کیمتم سیز و کله انجان سوز
 یوزر تابان خاطر ختم صفا
 اولکدینه صفر لر کاتوز
 سن بحیرا کولکلی کوزنه دل
 کاهی چرکه بو خلقه کوز
 اولای قلم سدر دایم سبق
 دنک حیران اولدر کالین نیلماز
 چرخ مران ایز کور سیرمی بینی
 ای استایوبن قند کدایوم
 یوزن سزدن کیمه قلدیم
 بزدواجی وزک سیه کیمه
 تاکه بکلایه بو خلقه بویک

چوق

[YiBB,46b]

بونی سوزیکه سوزیکجه ناکهاند
 سوزیککم دوشدر یوزینوک اوشنه
 دیرکم ایرخس عرب سوزیکه
 اوسکوز اوغلا ندر دیکجه سوزیکه
 خرو موز دوز سرور موز تا جموز
 معجزاتن ییجه کز کوز دک عیان
 کز قوملق بو تمسه اوز تا دیکجه
 بس یجیرا دیر ای سید امان
 همن دیر بزیکیک و زدر بلیه
 کتد سید اخیس بی دوزر عنیز
 یوقدورز بزی قوی فعلی بد انوک
 اشویولن ییجه دوز لو معجزات
 کلمه دیر یوکلمر قشند قلدر
 یا یحیی ا بوالو کما کی ورق
 دیر بو اخر زمان سلطانیوک
 حق دوز کون کوز کله بزی
 دیر عتاس یا یحیی اسلکله

اردین بزی یومرق بو غازینه هسک
 خمن کلدور بزی دینوک اوشنه
 یعنی ییچون کلمن سن کتدوزک
 سید و موز او لوموز دوز دیریکه
 قاموموزک وار اکا محتا جموز
 بیله احمق بی قلور سن سن هسان
 باشو کی کسه و دیر شمدر همن
 قند دوز اول او کولیم وز دک نیشار
 کم بو خلقدن اولودوز راضالده
 پاک دامن دوغرو سوز لودوز تمیز
 و صغه صغیر معجزای خود انوک
 ظاهر اثر حال ایوت جوق مشکلات
 بزی نرک لوسیلکوک قلمن قبول
 نادروزکم ها ا دینوزر شیت
 وصق دوز اول جهانوک جانیوک
 دوز مدرین ا بخلاین سرور
 ییجه دوز صورت شرح اینکله

[YiBB,47a]

دپړ اول دوز اندن نشان
 يوز بمانكي اغ و قيريل كول كې
 د شکر پر لخي كېر ساچي سياه
 يوزي انچه ليلري كې معتدل
 پيلي انچه بشت كيك النبي اچو
 ايبي كوچوك حرير دن نرم اوله
 تشلري بر بيرنه اوله يقين
 هم تيز داخي كو شيدن اغ اوله
 كېمه بققدن يوزينه طيفيا
 د پير عباس با حيرا د پير كوك
 كر دل رسك كې كاله دينا ايبي
 يلور اكا انتعات ايل كېل
 هستينو ك تاكه شهادت همات
 راهب ايدز يوزم او نرك وار يوم
 چنور د پير نون سكر پور حضرت
 د پير خوش كلك ايا فيلوق طبيب
 د پير ياسين ندرت بلوك بكي

نور اوله الندي كې روش عيانا
 سر مالمش كوز رقد يرقالو ديني
 قدر ادرته بويلو اوله يوزر ساه
 اخري خوز وصفا دامنر ائبو ديل
 بازوس بوغون الي كې نوم شجوت
 د پيل طلو صخبتي كې كرم اوله
 كې اراجق پير اوله انچه هستي
 اق حرير دن داخي اوله بوشاق اوله
 پاك اوله مسد لئ هينج اونما
 تر د شوم اونماي دوز سوز بلا دوكوك
 تو بو كېر وار فقير ايت ستر سني
 منكنت بر له ستر وكي سيل كېل
 كرتونه پوز نور اوله بو ايسا
 هر قدمد پير يوزوم سور يوم
 ازدي چون يوز پير او زدي حضرت
 كې اقال بونا دوك عبدالصدي
 يانوت بلوك اتا موك اديب

[YIBB,47b]

د پير اول كې مريم او غلبنه نشا
 اول د پير اول سنوك داخ بكا
 سجد قلدري طبرغا اوزدري پورين
 مصطفى منع ابرو د پير قلمغدا
 سجد قلدري كندوكي خلكو
 قات حرم متسوز لك اولور قلمغدا
 پير خيرا د پير ياسين مكر
 عالي كولكا كيزر انده صالحين
 كم از لادن سن سعادت كاشين
 بن رسول الله د پير كم مستجاب
 مصطفى رهبانكه بسرد د پير
 قاپوسر الجا غدير د پير قتي
 باز ل د پير هركه قاپودن كاه
 چونكم اير شهب قيوه مصطفىنا
 مصطفى خوش دوغري كدر ايجر
 اول كيشالر جماله قرياز ابرو
 مصطفى نوك آيينه دوشدر ل

وزدري بتدات انجلين خوش عيان
 بو پير رهبان د كدر قلدري طكا
 اقلدر يا شيله طولدر د كوزين
 حقدن ارتقوشنه مسجود بلكد
 خالق قلدري سادري خلكو
 هم ظلم دهم كندري شيله نيله
 كم قدم رجه قلاسن اول قدر
 د پير هم پير مشرف قيلسن
 هم ابد اقليمنوك سلطانبين
 دعوتوك اولدر سكا هم حق ثواب
 چون كلسا قاپوسينه وزدري
 كم اچين قريش عيسا صورتي
 يعنې كم اول صورتا سجد قله
 قاپو قلدري بوجه د پير سرحبا
 كوزدري قاصد خلق دزدرو
 داله اولدر كندولردن كتولر
 حاكي پايين كوزلس سور شدلر

[YIBB,48a]

دیر لر بودز حقیقت اول حوائ
 کجدر بصدن مضطقی اونوز دلر
 بنالینده الدر اهریز قرح
 مضطفا سغ اتر کتدوا چقدر
 سوز کتوز دی بزل کا اقتدر کت
 الدر ای مضطقی نوش اینلدر
 پت کجیرا دیر یاسیز مسکا
 سول سارک ارت کجراج کور یوم
 ارت قسینی اجدر یولدم مضطفا
 ایکی طالو اور تسینس مهنری
 عقول کدر ادر پوز سوزدر کوزنه
 چون نبوت مهنری کور کیش
 دیر طانقلق ودر دم اول لته
 هم طنقلق ویرورم یا مضطفا
 اول کیش لرت مستمانا اولدر
 مضطفا دیر کده یار هبانا مسکا
 هم سکا اویتلک اولدر حرام

کیم اولوز پینغامبر بر خیزمان
 پت بیوز در جت طعام کاتوز
 خم اچدر در قلدر بونلدر فرخ
 بو حرامدر دیر بلکه اچمانم در
 مضطفا یه سوندر دینینی چوکتر
 اول کجیرا کور کالون خوش اینلدر
 وز دورر بر حاجتوم لطفا یت بگا
 وقت ارشدر مقصودومه ایر یوم
 طولدر دیر اول اچینه نوری صفا
 عقالی کتدر کور جلد رهبار اتر
 اعلدر یشلر دو کدر یوزنه
 بر معینی تیز قلدر در کیش
 اول اچر بر دور اول یاد شاه
 سن جتولک پینغامبر بر مطلقا
 بولدر دینا هیل ایمان اولدر لر
 بل حرام اولدر طسوا اولدر صو کا
 داخ هر کیم او نسه انلار تمام

[YIBB,48b]

۴

قلند ائرن اولرینه کلدرد
 صحت ائرن اولر کلدرد کیش
 ارنه اولر کوجدر ائرن کتولر
 بو کلو یوک اجدر ائرن صندلر
 مصطفی اجمادیل اول کون بو کون
 طعه قلدر دهر کوز کل رانی
 کدر بار ارب قماش صمد
 کدر بار نداسی کونا بز قافل
 مصطفی اجدر قماشین صندلر
 هم الا جاعتی دخی الدر او جوز
 شریکیم جمله حسد ایلا دلر
 اشلر جوز حاصل اولر دوزلر
 سوز بو کس منزل نمنز کدر
 حفته قونیلر آرام الدر
 مصطفایا مینس دهر صین
 کیم خدیجه مشلر غی چوق ورت
 مصطفی دهر در ارم خوش اوله

اول کجا اول نیرک آرام اولر
 هر نیک مقصود دوز بولر کیش
 تاکه بضر شهرینه ائدر بیدر
 کندولرد اخیینه یوک دوتولر
 چون ابو جفیل لعین کوز دیر
 اکلمز ایم ویرم قولایینی
 دقتیله یوک کدر سینی طوقدیر
 شام ائرن اولو تاجر لاره
 اولک صندلر بونلر اصی ائولر
 کیم قوماش جت کدر اولر کاد
 حیف نچون صمسون بز دیر
 کجه کوز که کور کاه قونلر
 مکه شهرینه یقنجت بیدر
 هر بز یسه مستجیلر صلدیر
 مشلولو عه یور کت و آریا امین
 سنی کوز بجله دخی ارتق ورت
 بزدواج بیدر اوغرادس یولک

[YIBB,49a]

اخشميدن انجو الذي كوز لورين
 حق تعالي جبرائيله بو يوروز
 بك يال امدن الارو حق ايب
 زاوي يي سخ يا قوت تيدي قيتي
 درت يندن درت قوسي واردي
 درت فرشته لركوز ديلو اي
 هم دحي جنت اجندن جوق حوري
 قنوك چوس ييني الذي لر
 درت قيون درت فرشته دوز دلر
 بريستوك ادي دزد ايل اوي
 هم بريستوك ادي سخايل ادي
 هر بريله دارم ايت بك كلك
 اول فرشته لركفت اچميشدي
 حور لر هم نعلو اوازله
 طاغ طاش انجلر اثور غلغله
 جبرائيل اوسكه دوا سيي يور
 سرخ او قور جمله رحو نيلاه طبرز

يز دور لور مكيه وزد يهيني
 كيم يز اولوقبه كوكون انوز
 يار دن صفلا ميده اول غيني
 هم ييز اقا انجو ديري يردسي
 يا قوت انجو قته درت ديواردي
 مصطفي اوزن كوز ديلو اي
 كلدر كم دنيا رطلور ديز يور
 الله چوق حمدي تكبير قلدي لر
 هر بريسي بر علم قلدر دي لر
 هر بر يوزك صلصايل ادي
 اول بريستوك ادي نه يال ادي
 هم بوزدن غير يا نجه يله ملك
 شرقه غربه طولو نور صجيشدي
 سرخ او قور لر مصطفايه نازك
 سرخ او قور لر جلدسي كلدر دله
 هم بكاييل داخي ارنجه كوي
 مصطفا خوش فاريخ اولموز او يوز

[YIBB,49b]

اول خوب جا خوتن اندر اول كجا
 ابر شوم دوشكدر او شسته اوزي
 چون يانيد تو او شلد دوز و
 مضطفي نوك عشي تو شدر اكا
 يقين كمي شدر بيز در جان
 كو كاي كمشري فرا او شدر
 كوز لوزن بزد در حونا كاه
 كم مغلا قابو سندن كادر نوز
 نيله كم كوز دو بيدر كوز در عيان
 قول فراوش او شسته تزا او شدر
 عقل كادر ديد لر خاتون سكا
 ديد بخت او بوز ميم يا او يوق
 ديد بكا نولور بكا بيلور سين
 ديد بكا باب مغلا دن بكا
 بيل له كوك اوز تين طوشيد و
 ديد اول نوك اجنه داخه سين
 ديد بكا داخه نشه كوز نوك سين

راور ايدور طامي او شتند يوز جا
 نكيه تمش اخو الميشور كوز
 كوز لوز او غرجه بيشدر اندر
 صورتي نقبشيه تمشدر طكا
 هم اوز بزد بشارت كر بشارين
 عقل جان تار مار اولميشدر
 كوزورز باقر كوزر بوز همان
 ايجر طبطلو ملايك جمله حوز
 دشدر اولوم عقلي كيدر نا كهان
 كول بوزينه كول صولا ريد صيد لر
 نولور حالوك كندوز و كي ديد كا
 او يوق سين ديد لر كوزك اجنه
 ايشور بكا كوز دو كومي كوزر سين
 بزا شق و ارقلمشوز اكا طكا
 بيز بوزوي جمله نوز ايشور دوز
 بجه نشه وز دوزر كوزر سين
 بوسوزك بستره هيج از مدك سين

[YIBB,50a]

ددر برتبه دز اول مطلقا او ش
 مضطفا نوری دوز اول نور عیان
 شول دواکم ادر صفا دز ا کا
 ددر نورک اجنس کوز د کوی
 بلور اول خاتون که حق دوز رایتی
 هر کیش لایق د کلام کم کون نور
 کو کلبی تو بر ل و جدر جایی او بند
 دزد نون اول دین رسی صد هنران
 کوز کور بشلا دیر د کور بشلا
 کر چه عشق کو کلینی دیر ان ایله
 بر او بندر شهر کدر مضطفا
 کم خوبجه قایو سینه کلمش اول
 هم ناک کله نوری کور مضطفا
 بر قیو قاقب چخیر نجبه هسان
 قول قرا و شلا بله یو کروشولر
 مضطفا کوز در همان وز در سلام
 مشتاق اولسون که کلدرا ایمنیز

کلدرا ایمن دوز مضطفا
 یز یوز ندرت کوه قلدوز مشر عنان
 بنمش او ستونه کلدوز قلدوم طکا
 بیان اینلا در حقه از دو کوی
 کم قلائی کوز من اول کوز دوی
 یافرنشته کوز بودنیان یه حور
 بندر عشق او دینه قانی قیندلی
 وز لغینی اینکدر عشقه نشار
 بغر نون خوز دز لو دز لو بشلا
 غیرت اتر عشقی پنهان اینکدر
 اجدر کوزن بتدر کوزدر مضطفا
 کی تو لاین کلمش ا کا کز و کی بول
 اول قبود کلدرا نور اول صفا
 اول خدیجه خاتون اولور تیر روان
 تیر ایشوبن قیور ل جدر لر
 دیر مالوک ساغ سلامت او ش غام
 مالوک اصیلو دوا لارک سمنیز

[Y1BB,50b]

بَرَكِيَّان دِيرِ اَلْخَاتُونِ اَكَا
 كِيْم فِوَا اَو لَسُون بُولُو كَا بَاشْ جَان
 كَر قَبُول قِيلور سَلَك قَاموسْ كَا
 كَلدَر يَا رِنْداسِي كُون اول كار بَان
 شَهَر تُونِي جَمَلَه قَر شَر جِشْدَر لَر
 كِيْم دَوَا لَر جَوْمِي اِنْسَان جَوْمِي اَرَق
 چُون خَدِجَا نَزَك دَوَا سِن كُو زَلَر
 تُوللَار بِنَا زَه دَوَا لَر سَاغ سَمِينر
 مَكَّة اَهْلِي كِي تَجِبْ اِثَر لَر
 مَيَسْرَه بِنِ خَاتُونِيْنَه سُون بَلَدَر
 اَز دَهَائِي سِيْلِي سُون لَادَر عِيَاَت
 هَم كَلِيشُونُك وَضُو خَالِن سُون لَدَر
 مَضْطَحِي كَلدَر دَر خَاتُون بَكَا
 پَر دَر خَاتُون كِه اير كُون دَوْم تَوْر
 شَتْلُو عِي قُولوي هَم وِيَر يُونُم
 دُون تَوْر اَنَدَر وَز دَر اِيْن مَضْطَحَا
 اَنَدَر عِي عَمُو لَر تَر هَب كَلدَر

شَتْلُق ذَات شَرِيْفَكْدَر بَكَا
 مَال مَلِك قَوْل قَر اوش خَاغَا ت
 مَال مَلِك كَوْم سَن بَشَر سِن بَشَر بَكَا
 خُوش طُون مَشَلَر دَوَا لَر سَار بَان
 كَار بَانُوك جَمَلَسِيْنَه بَقْدَر لَر
 بَر قَطَارَن بَر سَمِينر جِه سَاغْجِه يُوَق
 خُوش تَقْرُوْج اِيْلَدَر لَر طُوْر لَر
 رَخِيْتِي كِي اَرِي قَمَاشِي هَم تَمِيْر
 كِيْم حَسَد تِيْلُوْر تَعَصْب اِثَر لَر
 هَر تَه كِيْم كُوْر مَيَسْرِي بُولُو دَدَر
 هَم قِيُوْدَت اَو لُوْ دُوْ خُونِ صُو دَوَان
 خَا تُو تُوْك بَر دَر دِي بِيك اِيْلَدَر
 وَز اِحَا زَت كِيْم وَرَع اُوْدَن بِيكَا
 وَرَعْل اَمَا تَر بِنَه كَلَكَل بَر
 اول دَدُو كُون دَن دَخِي اَر تُوْر يُونُم
 اول اَبُو طَانِب اُوِيْنَه اول صَفَا
 كُوْر دَر لَر يَسْر شَا زُ خَم اُولدَر

[YIBB,51a]

بر ابوطالب در در با جان عم
 کوز کوزد رکنا کد کد سنی
 سن صباح اولیچهر در غل او غول
 قو لبی وز سون سکا ال کال بکا
 مضکت در سنی اولندور لیوم
 طک کجی دزدین بر نین مضطفا
 کیدر فاحش طوندری خوب کینه
 صاچینی طارادر بجدر مشا نایب
 کسنوک و صفی دله ککمز عزیز
 کوز قنا شور باحق کون یوزنه
 دیر طنلو خلقی کو کجک خوش خوی
 پسر خویجا نوزک اوینه و زدر اول
 بقدریک کوزدر اول خدیجه بز جمال
 عقلی کیدر بی قرار اولورینه
 کندو کندویه در کج بو جمال
 کر نصیب اولورسه و صلیبکا
 دیر سار ب بو ملکسی یا خوز انسا عد

بن سنگیون چکیم چوقدلو عم
 کد خدا ایلا بیوم شاذ ایشینی
 اول خدیجه خاتونه در غل او غول
 قوز دلا بیوم بر قومدن بن سکا
 کوز لرومون روشن اولسون کوز
 کویکی روشن خاطر ختم صفا
 صورتی بکوز در ایولک بد زنه
 کون یوزن کوزدر اولندو افتا
 کندو پاک فعلی اری طونی مینر
 عقل جانکر داله اولوز سوزنه
 بی غایت انچه اورتان بو یی
 چونک قاپودن اچارو کور اول
 کم ملاحظت حسن ایچند بر کمال
 جان کوز کلر تار مار اولورینه
 عاقبت قیلورینی بو با جمال
 بخشیر اولسون در لغوم جمله بوکا
 یا خواتنه صورتند بو عجب بر جمال دور

لوم

[YIBB,51b]

كوز لري بجا قلو كوكلاز ايلين ستر
 كينه بئمن بلر بوزك دنگين كيم بجزد
 حق بر نما ديري جي بوزك كبي ادم بلي
 كوز لري بوزك دزد بربل بيبور دزلو جانفي
 اول خديجه خاتون اند اول زمان
 مصطفى دزدن سلام خوش آمد اول
 بن لطيف دل فریب اواز له
 تند سين دندن برد اير جان سكا
 حاجتوك ورمي بيوز غل بيلاه لوم
 سكر پكر دو كوز ديري بشكرد
 مصطفى چون كوز دوز كوز يا شني
 هم قزردن كلدرد با كاغنه
 پند ديري خاتون كيم اير شاه جهنا
 اشبو التون كيم وروم بر سكا
 مصطفى ديس عموم ديري بكا
 كيم سونك از نسكي قيله قبول
 ديري خديجه خاتون اير جانوم بني
 كز پكر جانم بستر او قلا اوردن پيكا نمودر
 نهم اولمن قا نمودر يا قانه بگز جان نمودر
 جمله دنيا خلقينه بو بوز عجب سلطان نمودر
 كز بگو نمودن دد كلن بشكرد مودر يا قا نمودر
 رادير ليدوز بالي كوز جيدير صانت
 قلقد ريل ياغ از به عزت قلدير اول
 مصطفى اي سوزيلدي اول نان له
 گل كه مشتاق اولمتم جاندن سكا
 جانا دل رسك اوشده قربان قيليم
 بغير نوك جو عيدير چونكم بشكرد
 اوتوب اكدم مبارك باشي
 صنگه زاله دشر ككل پراغنه
 راز كي ايلام ككل بدت نهران
 مقصودك نه نه الور سين سن اكا
 قز دلا يوم بر قومدن بر سكا
 تكليف انمايه سكا هزار ايشده اول
 قيل دك سيل اول كندور يا يوم بر سكا

كوز لري بجا قلو كوكلاز ايلين ستر
 كينه بئمن بلر بوزك دنگين كيم بجزد
 حق بر نما ديري جي بوزك كبي ادم بلي
 كوز لري بوزك دزد بربل بيبور دزلو جانفي
 اول خديجه خاتون اند اول زمان
 مصطفى دزدن سلام خوش آمد اول
 بن لطيف دل فریب اواز له
 تند سين دندن برد اير جان سكا
 حاجتوك ورمي بيوز غل بيلاه لوم
 سكر پكر دو كوز ديري بشكرد
 مصطفى چون كوز دوز كوز يا شني
 هم قزردن كلدرد با كاغنه
 پند ديري خاتون كيم اير شاه جهنا
 اشبو التون كيم وروم بر سكا
 مصطفى ديس عموم ديري بكا
 كيم سونك از نسكي قيله قبول
 ديري خديجه خاتون اير جانوم بني

[YİBB,52a]

جاز و رب عشقو کي امله در صورت
 شهر چندی بو قدر و بر اکا بدل
 هم نستین مستورن محبوب در اول
 سندن اوز که کهنسنایه و ز اول
 نال ملکینی قوشدر بر لوکا
 جاز عشق کیه طغلمشدر
 هم ینه در دنگور اکا غمگسار
 هم چهار بی چو قدر و بر یوزی صولوا
 الاکم بر عیب و لا احق همین
 داخی عیب بو قدر احق اولدور
 هم کوز لور هم نستین هم سخی
 دیور اولدور که اولش سوزلر سکا
 کي او تندی و ندر خاوند سوزلر
 جانم اولسون بولوکا قربان بکت
 کوز لر مروت قانلر یاش اقمشدر
 کولر موزک ملکه خراب اقمشدر
 کوللوی سوزا که قول اقمشدر

بن سنو کچوت بولمشم بر خوش ختون
 مال ملک چو قدر و ز کندر کوزل
 عاتله در صالحه در خوبدر اول
 سندن اول از نشینی قیلور قبول
 جان دلین عاشق اولمشدر سکا
 کوزکلی سوزا کیه بغلمشدر
 عقلی اولمشدر هوا کا تار مار
 قوشوک اچتم در اول کي اولو
 هم نستینه داخی سین در یقین
 سندن اول یشلر جدر هم طولدور
 کزجه طولدور و لی کچور دخی
 مضطقی دیور که کمدور دیر کا
 مضطنا باشن اشا غا ایلور
 دیور ساکاسلرم ایر جان بکت
 عشق ک ادس کوللوی یقمشدر
 بغرم عشق ک کباب اقمشدر
 در ذوقی جانم قبول اقمشدر

[YiBB,52b]

سوز سوزكرد سلكل او تمغدا
مصطفی دغمدیل لجاج ایلدی
دیور سن خانون خلقول چقدوز
سن غنیشین بن فقیرم آل بلور
باکه برنجیلین درزش کرک
چونکم اول خانونا اشدریت ^{بوسوز}
یورکینوک تو تنی چقدی سنا
طوله کالدر کوزلری باشاغلدی
اغلیورق دوندیر ایزر یا حییب
مال نلاک باشجانا اولسون فدس
بال که بوسوزوم حقیقتدر بنوم
بنجهای جان قودوم یولوکا
وزرکال عمولرؤکا سن یونیا
هر نکم مال دیارینه ویر یوم
مال مالکوم قول قرا واشوم سکا
غم نمه اندیشه صلحه کولرکا
بن قرا واشر کورم اشکال

دیوغریدز سوزوم لطیفه صمغدا
بن بیینی قالدو روبرت سئلدر
بن وکسوز اتم اتم یوقدور
وصالوکا ازیلک یکا قودان اولور
دز ویشه جوت ددوش اولور بیگرک
اه قلدیر قانله طولدر کوزی
قور تدیر ناکاه لاریه فرقت ^{نشه}
حسرتندرت طبرغو طاش اغلدی
در مندوکم اسیرکه یا طیب
دک بنی وصلو کدن اغما کال جدی
عشقوگا چوقدن بیس جانوم تنوم
عاشتوکم ظلم اتمه قولوکا
کالسون اتمدن دلاسونلر بنی
داغی نه خرچوک ورپسه کوروم
مخمش اولسون سن یتر سن بیسکا
دز لغومی بن قومیشتم یولوکا
هجر ادرینه جانومی موم اشکال

[YIBB,53a]

جان نیک ایلا دی کوسک قلد خوش
 عصا چندی یوغدر اسکا بول
 جانلور حیران ایردی کوز لور
 مصطفاناوک کوسک لند داغرتور
 خرم اولور خوش صفام ذوقله
 بس ابو طالب اوینه وزدی سیز
 هم قلن عمور لروی ال بیله
 قیزن ایستک باکه ندرسه و رک
 پنهر اشد طانشو ریوق سکا
 شمدر نولور عقلو کابوسوز نوز
 خوبلد غینی اولور لوغینی مالینی
 کجسی هنج کوزنه کوشتر ندی
 بز لطیفه اتریک کز اول سکا
 مستخرامی ایلدک بیسری ددی
 سن پری بو خلقه رسوای ایلدک
 خام طمع در بوق هوس اولور صوکا
 بونه خود بنلق دروزکم سئوز

مصطفای ایشتور شادانا اولور خوش
 کیم خوچه کیمی بزداخی کوزل
 هم شکر دن شیر نیلر سوز لری
 عشق خوچه کوسکلی یاقن اولدی
 کوسکلی شادان اولور طولور شوقله
 دوز پس اولوم یرنون اول غنیز
 دیس باعتمدوز اوروک کیر بوله
 اول خوچه نولک بیاسنه و رک
 بس ابو طالب دنوب دینور سکا
 کستر و رک هر ایش اصلین پنجه دور
 سن بلور سن خود خوچه حالینی
 اولوب ککرا استویلر و زنوب
 نه دیالوم شمور و ارب بتراکا
 در دینا بو لهب یرنون سونیلدی
 بو نجاسی سوز دورن کیم سونیلوک
 سن خوچه خانونه ارمان سکا
 سن شراد اسن او خانون قندوز

[YIBB,53b]

دندرس عبا سزايدز اير ناکر کيبي
 بو محمد هم حسيب دهم نسيب
 هم کوز لور حسن اجنه بنظر
 يريون يوز نوزک فخر يريور ز سوز
 شرح انوک دور ز براق تاج انوک
 اول ندرن اخرا دلخه زمان
 کز ببارک اللير يما اول بويان
 قامد اشک بکلر اندر کما
 مال دلر سه وير يوم بز واروي
 مصطفى ادير عمو لور بيلا کوز
 سيز درک اين دلاک اخق همان
 بز صغته مصطفى نوزک عمه سي
 مصطفى امر کز يلان سيلامدي
 بز درايونم بياليوم داخي بيکين
 خدر بجه خاتونوک اوينه وزدي
 قر شوک کله کوز در عزت ايلدي
 بسرددي اهلا وسهلا باعتر بيز

يعني لايق کوز مدکسي بوان
 هم کز هم دهم سري يند هم حيب
 بوکه بکلر ور ندر دنيا بيز
 انبيا نوزک اوليا نوزک رهبر
 جماله عالم لطفينه محتاج انوک
 کلمدر کلمر اکا بکلر جوانا
 لايق اولمز اول خدر بجه صوتوي
 مالي چوقدورر انوک اخق همان
 نقدوي قويون دوق قولاروي
 سيز ددو کوز دکلر دور بوسون
 اول جقدر اولور اول دوتک گمان
 اول ددر کيم بر صنا ميشم بسري
 اول خدر بجه هم نزاع ايلامدي
 قلندر کيوز طونلر يني اول هين
 همان کيم کوز در خاتون ايني در
 صوردي خالين بلدر خرميت ايلدي
 وز ندر حاجت بيوروك ايت سيز

[YiBB,54a]

53

۵۳

اول ددیس بر سوز ایشودوم دوغری
 دیبر اول سوز دوغردر صمدک یلان
 مصطفای سوستم بن حایله
 یا صفیته کوزد کوم کوزنده بن
 کوزک بوز نواکی ملان لر جاگز
 حان دلون طایب اولیستم اکا
 بس صفیته دیبر ایر خاتون عجب
 کیم کوزک التیزه ییز او شتر هان
 انت دوز حسن شما ییل هم جمال
 هم ملاحات هم بلاغت کاینوز
 یانک دامن دوغرو سوز لو چلان
 معجزاتی خود سعین اشکار
 راضی اولدوغی انوک والله سکا
 دزد در خاتون تیزه هان طونلاری
 جمالین بخشش ایدت دیبر اکا
 باشوم او سنیته ددیس طردس هان
 ایدر ایر قرداش او تور منک تیزدک

کالدم این نیکایا اکیه
 سز کزک اچوک کزک ایدک هان
 وز لغوم دزدوم اکا جانی بده
 کوز سیدرک عیب لزدک نبی
 ییز بوز نین انسر جتوک سز ورپ
 اولدخی راعیب درن هم بیل بکا
 اولمایا سن ای قلدوغوک طلب
 یزد اول بو قاکه بگزر بز جوان
 هم بجاود هم ظرافت هم کاد
 هم فصاحت درنوک عتابدور
 هم دیانت هم سخا سینه کران
 هر عدودن صقلر ای کور کار
 خوش سعادت بخشش اولاد کوزن
 التوز اچو بفسن یوزن وارین
 بزدیم اشکال اشرا ایش سن بکا
 وردن بو طالب اوینه اولدم روان
 ایشخو بتمش هان ایشخو کزک

[YIBB,54b]

كوردون ايشردون كن سايدي
 اوله عمو سي ابو لهب ادن
 دوزدر بيس جملہ اعماي بني
 اول خونيله منز يله وز دلد
 اول اتوز مشورا چار پور شراب
 بونلدر چوز كوز در عزت ايلد
 بيزدو شكلكر صالوكر او توردلر
 چوز طعام يندر ابو طاب سون
 حاجتق موز وزدور ز قلغل قبول
 اينر اولدور كيم خديجه خانو
 اولددر كيم بالغه دورز قيزوم
 چوق اولوكر انشدر بلر وز مدي
 ديدر بونلدر بيزه راضي دورز اول
 اولددر باي كيشي لان ورمدا
 شمدوس نر دور بيشه اي وز مزم
 كيم عرب اچمن عاز اولوكر بكا
 حمن بيز قلفور ددر كيم اچسيس

جمله سيني شاذ حرم اينلدر
 يندر دوشدر حيايه او ز بلن تبا
 مصطفى اور تالرين اير كي
 دستور اولدر چوز اچارو كيدر لكر
 قرشو سندر چالوز چنك رباب
 دردر قرشو وزدر حرمت اينلدر
 هم بيدر دي كيم طعام كا توردلر
 بشلدر بيز كلكو كوز موز بيزه
 ديدر بويورك نحا جتدن كيم اول
 مصطفى ايه ايشرور سندن اي
 هم اولو دورز اكا كچمن سوزوم
 كيم ميا هر كيز رضا اولو ز مدي
 اندن اچلمش دن اول اشب يول
 بكارر كندويه لايوق كوز ددر
 بوز ايشي هنج لايوق كوز ندن
 ايشيلر سر ز نشر قيلور بكا
 عيب مي بولوك مصطفى ايه سن اي پيس

[YIBB,55a]

54

55

هم بزوم سوز و موز زياخي صيدوك
 داخي دغاك سيلماك شمدن كرو
 قور قورلكيم فتنه قويه ناكهان
 كوكلې اولدر غصدن زير فزير
 اچلدر دوشك در قاز كوزين بكار
 الشبو سوز چون اشتر ناكهان
 او تور بيمادير برون دوزدر اول
 و زدر ورقه قاشنه دپير يا عمو
 و زقه ايون اردركه كلوك مگر
 باكه آدم و زعشدر هن برب
 كم قوس مشتر دوز سكا
 الشبو او جو كز لرك انجيم
 مشتر دز سن بلور سين ب لرب
 اولو لردز اله و زدر عيب لرب
 مصطفىا بچون دلاشك سز
 وار ساديكال سنا نوك عيني
 لطف بي حد كوركلو در خلق جميل

عاشا اير سين يعز دزو نيش دزدوك
 او ش سنو ككه بنيلم شمدن كرو
 پس قلاي داخي قلفد يلكر همان
 چون خويجه خاتونه اردر خبر
 دباغه چقدس سوزا نوك بخاري
 دزدله خوز اول ينار پير همان
 جاني اولدر قخالو كوكلې ملول
 كوز لرينه اولدر بو دنيا طمو
 عزت طو لوق ي بكار يا خواد
 او ش لمن طايغا ليلوك بكلك
 قنقبي سن دلك نك دير بكا
 اول ددر بو نون دلام كنيم
 اير اير مكنوك اولو لوب
 اول ددر عمو بو لاروك هن برب
 و زقه دير كم اشتر ب سوز
 اول ددر عمو دلكر مش اول بني
 و زقه دير اصلي ياك فرعي طويد

[YIBB,55b]

خَلْقِ حُوبِ فَضْلِ عَظِيمِ جُودِي عَمِيمِ
 دِيرِ خاتونِ وارسه عیبِ دیکد
 دیر اول یودی کشت لای قس
 باحق بودر آیه بکزر ضرورتی
 دیر خاتون بالله عیبی ندوز
 دیر والله قامو عیندن اول اولی
 اله اولاد دیر پنا عیندن اتی
 دیر خاتون درو شیشه عیب هاند
 درقه دیر کیم قزوم وارزمین
 دیر ورتکم اولدوز صا حب قرانا
 یوزینه جمله حکیم کاچسز
 تا قیامت قلدر غنجه روز کار
 حق قنده منزل اولوز اولوا
 دیر استامشدر اتم وز سمش
 دیر شکانه و برین بکا
 دیر یا عمونکم کو کلورک دلر
 در لغوم یا عمو بولورک کافرا
 کر کدر غایت آریدر نفس کسرم
 کز لکه بندن این سن سیکد
 کوز لری جادو سوزر شهد سکر
 جاندر جاندر بغشدر صحیحی
 اتم اتم عار ایدر مشر بجدوز
 جمله نقصان دن درخیا اولدوز بری
 یعنی درو شردن دکول در لر غنی
 بندن چوقدر مال ملک خانمان
 خاتون ایدر مصلحت کورزمین
 اولدوز پینا تبریا خر زمان
 حق باطلدن جهان ساچسز
 قالمسز دللرن ادیک یا دیکار
 هر دو عالمدن اولوز سن بختلوا
 عقلی خود یوق کوزریا خا کورشمش
 کیم نکاح ایوم بو کون سکیا کا
 قول قرا وشر مال و ملک سیم زر
 دک بنی اولوز دن انما کد جلا

[YiBB,56a]

55

56

وَرَقَةَ اَيُّرْ مَا لِكِرْ كَمَزْ يَا قِرْدَمِ
 اَوَّلِجَاغَنْ اَوَّلِ قِيَامَتِ كَوْنَلَرِي
 اَيَزْ وُغْرُكْ دَرِ مَالِ مِلْدَرِ خَاغَمَانِ
 نَفْسِي نَفْسِي دِيدُوكِي وَتِ اِنْبِيَا
 بَاكِه اَوَّلِ كُونْدِ شَفَاعَتِ اَيَلْسُونِ
 كِمِ اَنُوكِ اَتَّه قَتْنِي سَرِ لِي
 كِمِ شَفِيحِ اَلْمَذْبِيحِ اَوَّلُورْ هَمِينِ
 دِيورِ يَاعْمُرْ ضَمَامَتِ اَوَّلُورْ اَكَا
 وَرَقَةَ پَسَرِ اَوَّلُورْ يِرْ نُونِ دَرْدَرِ دِيورِ
 اَوَّلِ شَرَابِ اِحْمَرِ دَرِي وِرْدِي اِحْمَرِ دَرِي
 دِيورِ قَرْدَشِ نَجْوَانِ اِحْمَرِ شَرَابِ
 وَرَقَةَ دِيورِ بَرَكِ سِي كِمِ قَرْدَشِي
 دِيورِ اَيِ قَرْدَشِي كِمِ اَوَّلُورْ
 دِيورِ عَجَبِ الْمُقَلَبِ اَوَّلِ غَلْتَلَرِي
 حَمْنِ اَنْدِ اِحْمَرِ كِمِ اَوَّلُورْ سَسِي
 كِمِ اَلنُونِ حَمْنِ نُونِ اَلْوَرِ سِي
 جُونِكِمِ اِبْتِدِي خُوَيْلِدِ بُو سُوْرِي

بِيذْتَا اَيُورْ دُو تَعَلِ سُوْرُوْمِ
 سُوْرِي سِرْ لَرِ طَامُوْرِي اَزْ غُوْنَلَرِي
 بِيذْ كَفَلِه كِيوَلُوْرْ بُوْنُوْنِ هَمَانِ
 بَاغْرِ قِيْدِي سَه بُو شِيحَانِ اَوَّلِيَا
 اِبْتِهْمُونِ حَقِ يَاكِه رَحْمَتِ اَيَلْسُونِ
 قَامِرْ خَلْقَدَرِ بُوْجِه دُوْرُزْ حَفِيْلِي
 اَوَّلُورْ رُزْ حَبُوْبِ سَرْتِ اَلْعَالَمِيْنِ
 كِمِ شَفَاعَتِ اَيَلْسُونِ بَارِي سَكَا
 سُوْرِي قَرْدِ اَبِي اَوْنِه ^{وَرْدِي} كِمِ دَرِي
 كِي مَلُولِ اَرْتُوْرِي كُو كَلْنِ اِحْمَرِ
 يَا نُوْتِ كُو كَلُوْرِ دُوْرُزْ بُوْدِيَه خَرَابِ
 اَوَّلُورْ لَرِ اَوَّلِ اَشِيْدَرِ مِي دَرِ شِيْنِ
 اَوَّلُورْ بِي يَانِه نَسْتِمِ اَلْوَرُورْ
 سَاكِه دَشْمَنْ اَبْتِمَشِ سِنِ اَنَلَرِي
 اَوَّلِ خَبَرِ دَرِ كِمِ مَلُولِ اَيُورْ بَرِي
 كَرِ قَقَرِ بَارِ بَارِ قِيْلُوْرْ سِي
 مَتِ لِكِي اَيَلْدَرِ اَجَلِي سَكُوْرِي

[YIBB,56b]

دیور ای قریش کناهم نه دورور
 دیور بن سوز سوزیمش سن سن قی
 کنا دور کسه اشو سوزی سنا بقی
 کیم یزاد بلالی اشوکا اینات
 سوزیم کسیرانی اولور لشم
 دیور قریش عجب لو دیمادوم لکا
 بن ددم درویش دورور ورم قنوم
 دیور درویشیه نولو ایر اولو
 مالی بو عیسه نسبه دور عزیز
 ظاهر ایبر کوند نیجه عجات
 راضی اولمشدر قنولک داخل کا
 سن بنی هاشمه دشمن اولمخل
 قوز قنوم که بو کجه خمز سنی
 سن بلور سن اول یوز اصلان دورور
 سوزوم ایشیمه رسکن دورور الووم
 هم خدیجه خاتونه اندن یلک از
 سن خویلدن قیله دورور لک

خمزیه نثروم که بیی اولدورور
 عیب لو دیمش سن محمد حضرت
 واجب اولمش ساکا اولمکن لکن همین
 قدیمه بر بر اکا بگزر پاک ذات
 دشمن اولدورور اکا کلب حیم
 قیزومی استایو کلدیلر کا
 سر ز نشر ایور لک اوتا نوز یوزوم
 اول نسبه اصلا الله سندن اولوا
 اصل ای ری فعل پاک کند تمیز
 حل اولور قاتنر جمله مشکلات
 باشکا قصه اینمه دیوم سکا
 طاقتوک یوقور بو ایشی قلمخل
 اولدورور نالان این قریش مینی
 قیلچندت سیرک قانه قاندورور
 دیر لوم این سنی قوز تار لوم
 یوقدورور دنیا کز سلک سر تشر
 اول ابو طالب اوینه ون دلر

[YIBB,57a]

56

57

درِ مَشْرِائِ تَوَرُّرِ لِرِ اَوَّلِ وَطَنِنِ
 دَرَبِ دِهْلَا رِيَدِ قَابُونِ بُونَنَدِ
 اَوَّلِ مَعْلِ بُو كُونِ دَرِيْدِزِ اَجْحِ اَوَّلِ
 سَوِيْلَهْ بَاشِ سَرِ قُو يَسَارَمِ لَا سِيْنِي
 سُو زِيْمِي بِلِدُو كِي كِيْمِ كِرْجَكِ مِيْمِشِ
 بُونَلَرِكِ قَاتِيْنَهْ بِيْنَجَهْ وَا رِ لَوْمِ
 كِيْمِ كَرَمِ اَهْلِي دُرْ اَنَلَرِ يِلْدُو رَمِ
 وِرْ قَهْ يِيْلَهْ پَسْرِ خُو يِلْدِ كِرْدِيْلَرِ
 مَحْسِرِ اِكْرَامِ اَيَلَدِي دُوْر دِرَا رِي
 سِنِ قِيُو كَرْدَنِ بِيْسِرِي سُوْرُو كِ يَا كُو
 يِعْنِي دِشْمَنِ لِي كِي بِلُوْر دَرِكِ هَمِي
 يِعْنِي بَا يِدُوْر قِيْرُوْحِ اَوَّلِ دُو يَشِرِ دَرِكِ
 اَجْتِيَارِ سُو زِي يِرِ اَوَّلِ اُو كُوْرِنِ صُو كَا
 هَمِ اِيْتِرِ بُو يِيْلَهْ تَصُوْرُ قِلْمِ رُوْمِ
 عَفْرِ قِلِ لَطُوْ اَيَلَكِ يَا پَهْلُوْ اَنْ
 پَسْرِ خُو يِلْدِ لَهْ كُوْرِ شِرِ دِيْلَرِ هَمَانِ
 سِيْرِ قَبُوْلِ قِيْلُو كِ سُو اَرُوْرِ بِيْرِ سِيْرِي

قَصَارًا قَامُو قَرْدِشَلَارِي اَنْتَرِ
 بُو سُوْرِي سُو يِلْشُوْر لَارِي دِرِ اَشَلَرِ
 حَمْنِ اِيْدُرْ يَا مَحْمَدِ سِنِ مَلُوْلِ
 كَا سَرَمِ بُو كِي كِي اَنْوَكِ بَاشِي
 دِيْرِي قَرْدِشِ بِيْنَجَهْ دُرْ كُوْرُو كِي اِيْشِ
 پَسْرِ خُو يِلْدِ دِيْرِي وِرْمَهْ دُوْر لَوْمِ
 دِيْرِي سِنِ اَنْلَارِي دَا ضِي قِيْلُوْرَمِ
 يَسْرِ قِيُو يِي قَقْدِرِ لَرِ بُوْلِ وِرْدِلَرِ
 چُوْرِنِ اَبُو طَالِبِ كُوْرِي جَدِ بُو نَلَرِ
 حَمْنِ قَلْقَمَا دِيْرِي دِرِ لَا مَرْحَبَا
 دُو شَمْسُوْر مُوْرِ بِيْسِنِ كُو لُوْرُوْر دَرِكِ هَمِي
 سِنِ مَحْمَدِ حَضْرِ يِيْنِي عِيْبِ لَو كِ
 پَسْرِ خُو يِلْدِ دِيْرِي بَا سِيْرِي بِي كَا
 كِنُوْرُو كُوْرُوْرِنِ دَكَلَهْ دُوْمِ بِلِمَدَمِ
 چُوْنِدِ بِلِدُوْمِ عَذْرِ كَا دُوْمِ بِنِ هَمَانِ
 بُو يِلْدُو يِي سَهْ دُرْدِرِ حَمْنَهْ پَهْلُوْ اَنْ
 وِرْ قَهْ دِيْرِي يَا اَبَا بَعْلَا بِيْرِي

[YiBB,57b]

صَاغِيغِيْلَه دُوْرَجَقْ يَارِيْن صِيْكَخ
 دُوْرْدَلَر بَس جِهْلَه اِكْرَام اِتْدَلَر
 بَس خُوْيَلَد دِيْبَر يَاسِيْد سِيْن
 قَرْدَشُوِي بِن وَكِيْل اِتْدَم يَقِيْن
 هَرْ كِيْمَه وِيْرَز سَه اَوْلُوِيْن اَيْت
 وَرْقَه دِيْبَر دِيْلَرَم بُوِي هَسِيْن
 وَرْدَلَر سَادَات اْوَكْتَن سُوْيَلَد
 قَرْدَشُوِي بِن وَكِيْل اِتْدَم يَلُوْكَ
 هَرْ كِيْمَه كِيْمَه وِيْرُوْرِيْسَه وِرْسُوْن
 وَرْقَه قَالْدُوْرِيْن بَشِيْبِي سُوْيَلَد
 اَوْلَا اَوْلُوْرْدَن خَرْجِه بِيْرِن اَوْل
 لِيْ كِيْن اِدِيْبِن دِيْمَازَم شِيْحُوِي بِن
 طَهْ كَه سِيْن بِيْرِيْبِيْ جَسْع اَوْلُوْكَ قَسُوْ
 تَانِيْ كَاخ اَيْلَا بُوْرز اَنْدَا كَا
 دِيْبَر بُوِي اُوْرْدَن دُوْنُوِي بِيْنَه
 مُشْتَلَا دِيْر حَالِي اَكَا سُوْيَلَد
 بَدَلَر اَصْدَر اَوْلُوْكَ صَالْدُوْر فِرَاش

حَاضِر اَوْلُوْكَ قِيْلَلُوْم عَقْدَنِيْ كَاخ
 بُوْنَكَم چَق دَزَلُو اِنْْعَام اِتْدَر لِيْ
 بِيْر سُوْرَم وَاْر كُوْش اُوْر ك بِيْر دَم بِيْن
 اَوْل خَرْجِه حَقِيْنَه حَقِيْق هَسِيْن
 كِيْمَه دَاخِر اِسْتِمَا سُوْنَلَر بَشِيْ
 كَعْبَه سَادَات اْوَكْتَن دِيْ يَهِيْر
 اَوْل خُوْيَلَد يَا قُوْم يِيْلُوْكَ دِيْب
 اَوْل خَرْجِه حَقِيْنَه طَانُوْق اَوْلُوْكَ
 كِيْمَه كَا يِيْش كُوْر رِيْسَه كُوْر سُوْن
 يَابِيْ زَهْن قُرِيْش مَحْنُوْم دِيْب
 كَنْدُوِي كَا يِيْش كُوْر ب قَالْدَن قَبُوْل
 جِهْلَه كِيْر خَا ضِيْر اَوْلُوْكَ كُوْر شِيْحُوْدَن
 اَوْل خَرْجِه اَوْنَه كَالُوْكَ قَسُوْ
 دَعْلَك اَوْلْمَن اُوْرِي بُوْنَدَر بَكَا
 كَلُوْر كِيْر دِيْ اَوْل خَرْجِه اَوْنَه
 كِيْ يِرَاغ اَيْلَا كِيْل اِيْبَر سُوْن دِيْر
 هَم بِيْشُوْر سُوْنَلَر بِيْشُوْر چُوْق دُوْن لُوْاش

[YIBB,58a]

كَمِ اُولُو لِر طَكَلَه بُونَن طُولِسَار
 هَسَن خَرَجَه خَاتُون اُولَدَم اُولَدَم شَاد
 تَنزِيوز دِي قَوْلَلَرِيَنه سِيَر طُوْرُوَك
 رَاوَلَر قَلَدِيَر دَايَت اُولَا كَجَا
 قَوْلَلَق اَنَدَر يوز دَخِيَا التَّمَش كَشِي
 جَمَلِسِي فُوْلِي قَرَا وَايِي اَنُوَك
 دُوْر لُو دُوْر لُو چُوَق دُوْش كَالَد ضَالُوَلَر
 چُون صَبَاخ اُولَدِي مَعْرَقِي يُوْر دِي
 قُوْشَلَق اُولُنَجَه خَلَا يُوَق كَالُوَلَر
 يُوْغِيَر اُولَشَرَه اَنَدَن اُولُو اِيُو
 اُولَا كُون اُولَدِي اَنَدَن بَر دَر نَدَه عَام
 چُونَنَكَه كَالُو اُول اَبُو جَهْل لَعِيَن
 اُول صَنُوْر دِي كَنَدُو چُونُوْر بُوْ اِيِي
 نَال مَلِكِي قَوْلَلَرِي كِي چُوْغِيَر
 مِيَنَسَر كَالُو اُول اُولُو طُوْرُو دِي
 صَدْرِي جَالَسَر دَر بَنِي هَا اِيْتَم بِيَر
 بَر اَبُو جَهْل اُوْر دَن دَر دَر اُوْر

شَوْل اِيِي كَم اِنْتَرِيَك اُولِسَار
 كَوَلِي غَايَت خَرَم اُولَدِي لُو لُو رِيَاد
 چُوَق بَر اُوَق اِيُوَك قِيُوْنَلَر اُولَدُوْر ك
 كَم خَرَجَه خَاتُون اِيُوْنَن بَجَه
 هَر بَرِي سِي دُوْتُوْرِيَر دُوْر لُو اِيِي
 يُوْغِيَر يَاد كِي شِي اِيُوْنَن اَنَدَن
 اُول سَر اِيَر خُوْش مَزِيَن قَلَدِيَر لُو
 كَز دَر جَمَاله خَلَقَه بَر بَر كَالُو دِي
 اُول خَر بَجَا نُوَك اِيُوْمِيَنه طُوْلُوْر لُو
 اُولَدِي اُولُو لُو كَالُو لَه طُوْطُوْلُو اِيُو
 كَم اِيَن سُوْيَلَر دِي صُكَم خَاَصَام
 كَجَدِي اُولَدَم صَدْرَه اُوْتُوْر دِي هَسِيَن
 كَم قَتِي خُوْش نَدِيَر اُولَا مَحْمُوْد كِي
 كَز دُو فَاكِر نَدَن اَنَدَن اُولُو يُوْغِيَر
 اُول دَك اُولَدُوْر بِيَر دِي كَا اُوْتُوْر دِي
 كَم اُولَر دَر مَكَكُوْل اُولُو لُو
 وَا دَر اُوْتُوْر دَر اِيَسَا غَا اُول كَم

[YIBB,58b]

کالسی پیر اولدم محمد حضرت
 کجدر اول صدن او توردین مضطفا
 بس ابو طالب کلوز صاع یانته
 همن عتاسوک ینشد او توردوز
 کیم او توردیش صدم کجیش مضطفا
 دوتدر تو لئج حسدردن او لدوز
 بیلمن نیلایین نیدا سینی
 کند ویسی کند ویه ایزردین همان
 اشیر عزتله محمد حضرت سین
 قوز قریم کیم اول قبول قیله ائی
 راور ایزرد او لدین چون مجلس تمام
 بیس جوینلد کیر قاپودن همان
 اول خدیجه خاتونه خشم ایلدی
 بو نجه تکلا استدی لر و زمدک
 بز بیجمه راضی اولدک شمدیر او ش
 ایل بلور لر کیم دو لاجو کوز سنوک
 خلقا چینه اولدو او ش نیش مسان

دوشدر اول خالقده نبوت هیبتی
 یوزر بی کوز آیه کو کلر خوش صفا
 صول یکا عتاسو او توردی لر یینه
 چون ابو جهلی لهیبی بو ی کوز
 صاغلر صول لدر عتمو لایر خوش صفا
 کند ویسی صان پان پان قالدوز
 او تدر دور سینی کید سینی
 اول خدیجه خاتون ایدر ناکه هانا
 کر کوز رسه هن متیس هیبتی
 بیس قبول قلمایه کند ویه سینی
 بز لویسرن او توردیر خاص عام
 سؤدس پرن اریونه وردیر روان
 بونه عقل رای تدریز دوز ددی
 کیمسه هیچ کوز و کد کونشترنه
 کیدر ییاشون کدن مکر کیم عقل
 نالی ک اخر بار ییوق ویه انوک
 قانی ناموس کیدر غیرت کیدر عاز

[YiBB,59a]

58

59

دِيرِب بُوِي چَنَدِرِ كَثَرِ لَهِيِنِ
 دَوْرُوكِ اِيَدِرِ كِيَدِ لَوْنِ هَمِ بَرْدِ حِي
 هَمِ بُو لَاجِي بِيَرِنِ بِنِ اِيَبِ بُو لَمِ
 دَوْرِ دِرِ دَرِ بُو سَرِ اَبُو طَالِبِ هَسَانِ
 بِيَسِنِ مَشْدَرِ عَقَلِ فَضَايِلِهْ اَوْلِ غِي
 كِيَجِهْ كَنَدُوْرِ خَمِرِ لَهْ اِيَجِي طَوْلُو
 وَرِدِ كِيَدِ كِيَمِ رَشُوْتِ اَوْتَسُوْتِ بُو
 كِيَمِ سَنُوْكَ كُو كَلُوْكَ خُوْشِ اَو لَهِيَمِ
 بِنِ وَرِ اِيُوْمِ شَمْدِرِ دِيُوْ كِنِ سَكَا
 دُوْنُوْرِ اِنْدَرِ يَسِرِنِهْ كَلِدِرِ سِنِهْ
 بِنِ كَلِيَجِهْ لَطْفِ اِيَلِكِ اَوْتُوْرِكِ
 سُوْرِي بَرْدِ اِحِي نِيَجِهْ كُو يُوْمِ
 اِيُوْبِهْ وَرِ مِيَشِيَرِ سِيَدِرِ سَكَا
 بَرِ اَوْتَسُوْدِ يُوْرِكِيَرِكِ اَرْمَكِيَدِ
 كِيَكِيَهْ صُوْقُوْرِي يَكِيَسِيَهْ نَا كِهَانِ
 هَزْنَهْ وَرِ سَكِ دِيَرِ يُوْمِ هَمِ قِيَزِدِ كَا
 طَاشِكِ اَلتُوْتِ اِيَبِ سُوْمِ اِيَلِ اِيَرِ

بِاشْمُوْرِي اَشْعَا قَلْدُوْكَ يِقْسِيِنِ
 حَمْنِ دِيُوْرِ اِيَلِ لُوْ كَرِ سِيَزِ دَرِ حِي
 نِيَلْمَانِ كَارِكِ اَنُوْكَ اَلدِرِ بَرْدِ
 پَرِنِ اَرِ دِنُوْتِ جِيغَرِ دِيَلِرِ نِهَانِ
 بَسِ خِيَجِهْ دِيُوْرِ بِاسِيَدِ سَكِي
 سَنِ بَلُوْرِ سُوْنِ كِيَمِ بُو اَقْدُوْرِ دَلُو
 اَوْتَشِ اَلْقَلِ بِيَلِكِ فِلُوْرِ رُوْرِ اَكَا
 مَالِ دَلِرِ سَكِ دِيَرِ يُوْمِ دِيَرِ اَوْتِ قَدَرِ
 هَزْنَهْ دِرِ سَهْ دِيُوْ كُوْنِ دِيَرِكِ اَكَا
 اَلدِرِ صُوْقُوْرِي اَلتُوْتِ بِي اَوْلِ يَكِيَهْ
 بَسِ دِرِ كِيَمِ اِيَرِ اَوْتِ لُوْ كَرِ سِيَزِ دُوْرِكِ
 اَوْلِ خُوْيَلِدُوْكَ قَتِيَسَا وَرِ يُوْمِ
 چَنَدِرِ بَسِ كَثَرِ خُوْيَلِتْدَرِ يَكَا
 دِيُوْرِ بَرِ طُوْرِ اِحِي اِيَكِنِ كِيَمِ كِيَدِ
 پِنِ اِيَلِهْ بَدِ بِيَشُوْدِ بِيَكِي نِهَانِ
 يَلِكِ فِلُوْرِ دِيُوْرِ اَوْتِ رَشُوْتِ سَكَا
 بَسِ خُوْيَلِدِ بَرِ تَبَسْمِ اِيَلِ اِيَرِ

[YIBB,59b]

هَزِيمِ التَّوْنِ كَوْرِدِ بَاشَرِ اَنْدَرِ
 دُونِ لَرِ جَلْبِ كَلْدِي لَرِ سِنَه
 اَوْلِ اَبُو جَهْلِي لَعِينِ بِمِشْرِ
 اِي لَرِ اَز لَرِ وِرْتِ لَرِ قَا لِينِ
 دِي بِرِ عَجَبِ اِسْتِمِ اِي رَاحِقِ كِشِي
 كَمِ دِنِ التَّوْنِ دَخِي حَقِّ يَلُوسِ
 بُو حَمَدِ سَاكِه بَكُورِ اَرِنِدِ
 دُنِيوَكِ خَا تُونِ لَرِ شَوْتِ وِ بِرِ
 حَجَرِ سِنَه هَزِيمِ كَمِ بَصَه قَدَمِ
 شَمِ دِي دِي دِي اَوْلِدِ سُو لَه هَمِينِ
 كَمِ جَا شِي كَسِرِدِنِ اَوْلِ اَلَه بَاغِ
 عَالَمِ اِي حَمَدِ اَوْلَه حَكَمِ رَوَانِ
 اَشِي سُو لَرِ اَنْلَسِ اَلِهَا مِدِي
 بِرِ اَبُو طَالِبِ اِي شَارَتِ اِي نَدِي
 بِرِ بَلِيغِ حُطْبَه اَوْ قُو دِي كَمِ شَرِي
 بِرِ دِي كَمِ مِصْطَفَا طَالِبِ دُوْرِ
 سِي زَنَه دِي سِي هَمِ يُوْرِكِ كُوْرِ لَوْمِ

كَرْتِي بَا قِرُو بَا اَهْتِ دُوْرِ
 هَزِيمِ كَجَرِي اَوْتُوْرِ دِي سِرِنَه
 بُو اَشِي سِنِ طَعْنَه اِي لَادِي دِي
 شَمِ دِي خَا تُونِ لَرِ وِرْتِ لَرِ مَالِي
 سَاكِه بَكُورِ اَز لَرِ كِه رَا فِطْرِ اَشِي
 تَا كِه بِرِ كَمِ عَوْرَتِ اَوْلِ اَبِ وِ مِه
 دُنِيوَكِ بِرِ بُو كِه بَكُورِ وِرْمِدِ
 تَا كِه بِرِ كَرْتِ بُو نُوَكِ يُوْرِنِ كُوْرِ
 نُوْرِ اَوْلِ اِي حَمَدِ طَشِي سِرْتَا قَدَمِ
 قَتْلُوَكِ اَوْ شِ كُوْرِ سِرِ كَلْدِي بَقِينِ
 قِيَصْرِ رُوْنِدِنِ كَا كِه اَكَا خِرَاحِ
 بُو يِرِ وِ عِينِ دُو تَلَرِ پِسِ وِ جُوَانِ
 هَزِيمِ سِي بُو سُوْرِي كَلَسُوْرِ دِي
 خَا مَوْشِ اَوْلِ لَرِ لَرِ قَسُوْسِي اَوْلِ سُوْنِدِي
 مَدِخِ اَتَرِ مِصْطَفَا يِي خَوْشِ لَطِيْفِ
 اَوْلِ خِرَاجِ خَا تُونِ رَاغِبِ دُوْرِ
 هَزِيمِ كَمِ اَسْتَارِ سَاكُوْرِ وِ يِرِ لَوْمِ

[YiBB,60a]

وَرَقَةٌ دَاخِي قَلْبِي خُطْبَةُ اَوْ قَدِيرِ
 دَوْتِيرِ دِيرِ بِيَزْدَقِ دِيرِ اِي عَزِي
 اَوْتِ بَرَاوَشِ وَيَا اَبُو اَوْتِ قَوْلِ دَخِي
 بَسْ اَبُو طَابِتِ دِيرِ كَمِ وَيَرْ لَوْمِ
 اَو لِحْوَيْلُو دَاخِي هَمِ قَلْبِي بَقُولِ
 اَو لِكُونِ اَو لِقَوْتِ اِحْسَنِ اَو قَاتِرِ
 كَلْبِي حَوْرِي بَلْبِي كَلْبِي دَو كِنِي
 چَوْتِ نِكَاحِ اِي شَرِي دَخِي اَو لَوِي تَقَامِ
 بِي بَر كَرْنِ كَلْبِي هُو اَوْتِ بَر اَو اَوْتِ
 طَاهِرِي طَاهِرِي دِيرِ وَيَرْ لَرِ
 طَانِقِ اَو لَوِي لَرِ نِي كَانِي جَبْر اَيْلِ
 دِيو اَرِي اَرِي لَوِي كَلْبِي اِي حَوْرِي
 مَضْطَفَايَه صَاچُو صَاچِبِنَا كَهَانِ
 بِنِ اَو بَخِ التَّوْبِي حَمْنِ مَهَلُو اَن
 بَسْ قَلَا بِنِ دَاخِي صَاچُو صَحِيحِي لَرِ
 حَوْرِي لَرِ جَنَّتِ قَو قَوْلَا رِنِ مَهَارِ
 شَوَيْلَه كَمِ جَمَالَه سَعَطَرِ اَو لَوِي لَرِ

خُطْبَه سِي سِي چَوْنِ تَقَامِ اَتِيرِ قَو دِيرِ
 شَوَيْلَه كَمِ قَبِي لَرِ لَوِ اَو لَسَوْنِ سِي
 نَقْدِ وَيَرْ دَرْتِ بِي نِي كَلْبِي دِيرِ اِي اَخِي
 اَو لَرِ دَوْرُزْدِ اَخِي چَو قِ اَرْتُو رُ لَوْمِ
 هَرْنَه مَقْضُو دِ وَا رِسَه اَو لَوِي قَبُولِ
 هَمِ مَبَارَكِ اَشْرَفِ سَاعَا تِيرِ
 بِي نِكَاحِ اَيْلَا دِرِ لَرِ اَبِي كَوْنِه
 بِي سِيوَرِ دِيرِ لَرِ كِه دَو كَلْبِي لَرِ طَعَامِ
 اَو لَوِي قَوْرُ حَوْرِي اَو خَلْتُو كِه بَلْبِي سَا
 صَادِقِي صَادِقَه لَا بِي كَوْرِ دِرِ لَرِ
 عَرَشِي كَو تَوْرِنِ مَلِكَلَرِ دَاخِي
 كِه دَو تَوْرِي اَبُو اِي چَرِنِ بُوْرَا دِرِ
 اَو لَوِي اَو لَرِ مِي نِه اَنْتَرِنِ مَهَانِ
 مَضْطَفِي بُوْلَه اَو سُنْتِنَه صَحِيحِي هَارِ
 اِلَه دَشْتَمَلَرِ حَسْرَدِنِ كَلْبِي لَرِ
 خَلْتُو لَه اَو نَسُوْنَه صَحِيحِي لَرِ دِيرِ مَهَانِ
 چَو نَرَه قَلْبِي اَو لَرِي نِه مَهَلِ كَلْبِي لَرِ

[Y1BB,60b]

در زلدی پ بوقو قندن دورز
 اول دو کونه هر که وزدر خاص
 میسر پ سر خریجه ککل درین
 پ ابو خلعت دخی ال بیله هم
 اول اتامه بوندلری بری بسون
 میسر الدیر التدر اول عزیز
 اول خویلد د اخی شرای الورد
 دیورلوشده وزعیشدر قالیسی
 پ ابو خلعت دخی او شریکه هم
 پ سر خریجه دیورلنگر در کتریم
 پ سر خریجه اول فلورین هسات
 مصطفایه خیر جلق اولسون در اکا
 مصطفایه عمود لاری الکر
 روج ریحان اولور اول نور صفا
 یزدو سا که کزدر لرحور و ملاک
 اول کینول حرمتی چون یا کریم
 اول مبارک کیجه حقیقونینه

تندن اولمز بوم کرجاندن در
 برن مان قلدر قحو اندک سدام
 صاین بوزری رت سیدک فلور برالد
 وز ابو طالبه ایلت سن بوزدم
 هم قلانین دخی ویرالوم دیسون
 پ سر خویلدوک قتیبا کندر در تتر
 در در اندن قیزر قاتینه کلوز
 یوقدرز در لردیر انوک مالینی
 وز عیشدر اینمشدر خوش گیم
 کیم اکا دشمن اولوز اولدریم
 میسر یه وزدر دیور اول روان
 دیکه وز لیغوم فدا اولسون ساکا
 پ سر خویلدجا انوک ایوپینه کلدر
 مقصود ار در محمد مصطفای
 حاصل اولور هر نه کیم وز سا دلک
 رحمت ایلکه رخم قیل قلدوم لیخ
 لطف کیده قیل نظر بومسینه

[YIBB,61a]

60

۶۱

مَوْءِ مَبِينِ قَرْدَشَلَسْ هَم مَوْءِ مَنَات
نَضِيْبِ اَكْلِ رَسُوْلِ اَسُوْدِ شَفَاعَتِ
حَقْدَرِنِ اَوَّلَسُوْنِ رُوْحِنِ يُوْزِيْدِ سَلَامِ

مُسْلِمِيْنَ يُوْلَدَشَلَسْ هَم سَلِيْمَات
دُعَايِ حَسْرَتِ مِجُوْنِ قَدِ اِجَابَتِ
كُوْنِ بُوْرَكِنِ قِصَّةِ هَم اَوَّلَسُوْنِ عَمَامِ

قِصَّةِ وَكَلَاةِ اَمِيْرِ الْمُؤْمِنِيْنَ اِمَامِ الْمُتَّقِيْنَ عَلِيِّ رَضِيَ اللهُ

عنه كرم الله وجهه

سُوَيْلِهْ اِيْمَانِ اَبَلِ اَوْ تُوْرَ مَا غِلْ مَلُوْلِ
سَنْ هَسَانِ نِزَاعِهْ يُوْلَرِ اَشْرَ اَوَّلِ غِلِ
شَاهِدِيْنَ اِيْمَانِ چُوْنِ اَشْتَرِكِ دِ طَبَلِ اَبَانِ
هَسِيْلِهْ يُوْجِهْ پَزْدَانِ اَبَلِ اَكْلِ
چَكِ اَلُوْكَ يَدِ نِيْسِيْ غَرَارِ دَرْتِ
وَاوْبِنِ بَرِيْكَوْشَرِ قَلْبِ اَخْتِيْلِ
كِرْ حَضُوْرِ رِ قَلْبِ سَكَا حَا صِيْلِ اُوْ
بِيْ كِيْجِهْ دَشْ عَلِيْسُوْلِ اَسْمِيْ
دَرْتِ يَشْتَرْتِ مَكُوْلِ هَرِ طَغْلَرِيْ
هَمِ وِرْ زَلَرِ دَرْتِ قَلْبِ اَخْتِيْلِ اَحَا كَا
بِرِ صُوِيْهْ دُوْشَرِ بِيْرِيْ هُوَا يِهْ
بِرِ دُوْشَرِيْ اَلْتَرِنِ صِنْدِرِ اَلُوْ
قِيَارِ طَغْلَارِ دُوْشَرِ هَسِيْتِنْدَرْتِ

دُنْيِيَهْ اَلْدَفْعِيْ قَلْبِهْ قَبُوْلِ
بُوَيْلِهْ هَمِ وِيْرَانْدَرِنِ قَلْمِ غِلِ
اِرْجِيْ يَا نَفْسِ يُوْ كَلْدَرِ اَوَانِ
نَفْسِ كِرْ عَقْلِيْلِهْ هَمِ اَزْ اَيْدِ اَكْلِ
كُجِ بُوْ قَا يِيْ وَ قَا مَزْدَارْتِ
كُوْشِيْ اَوْلُوْرِ اَلْ كَرِ نَخْنِيَارِ
جَا نَزَلِ اَلْ حُجُوْبِيْهْ وَ اَصِيْلِ اَوْلِ
كُوْرْدِ كِمِ بُوْرِ نُوْرِ اَوْلُوْرِ خَا شِيْ
كُجِيْهْ سِجْدِ قَلُوْرِ لُوْ هَرِ بِيْرِيْ
اَلِهْ دُوْشَرِ طَغْلُوْرِيْ دَرْتِ يَكَا
اُوْ چَرِ كِيْ دَرِ هُوَا دَرْتِ تَا سَمَا يِهْ
اَلْ كَرِ بِيْرِ سِيَا صِلَانِ اَوْلُوْرِ هَمِ
چَرِ چُوْنِ خَلَا يِقْدَرِ قَسْدَرْتِ

[YIBB,61b]

۴۰

چَرِّهَمْ دُنْيُوكْ اَدْ سَلْدِرِبْ دِرْ
 بَرِّ كَلِيَانْ مَضْطَفَا اَيْ دُوتَرِ
 مَضْطَفَا نُوَكْ اَيْغِيَسَهْ بُوَرِ اَوْرُوَرِ
 بِنِ مَعْشِرِ لَرِ بُو لِيَسِنِ سُو نِيَكْدِرِبِ
 چُونِ كِهْ دَرْتَا بَرِ اَو لَو رِ كَلْدِرِبِ مَضْطَفَا
 دِيرِ بَرِ اِنَا دِكْ بَكْرُوَكْ اَو نَدَرِ
 دِيرِ اَو غَلُومْ وَرْدُوَرِ زَحْمَلُومْ بِنُومْ
 دِيرِ اِنَا اَرِ اَو لَو رِيَسَهْ بَكَا
 دِيرِ وَ اَللهِ اَبْرَاوَعْدَلِ بُو اَو لَو رِي
 هَمْ اَبُو طَالِبِ دِي قَلْبِرِ قَبُولِ
 بِنِ دَعَا قَلْبِرِ هَمَا نَدَمْ مَضْطَفَا
 چُونِ طَقُو زَا بِنِ اَو لِحَقِ حَمَلِي سَمَامِ
 اَلنُّوَكْ نُوَرِ رِي دَرِ كِهْ بِي هَمَا نِ
 رَا وِرِ اَيْزُوكِمِ بِيُو زِدِرِ مَضْطَفَا
 صُنْبَهْ صُنْبُوَرِ نِي شَا بَشْدَنْ وَرْدُوَرِ
 بِنِ اَكِي بُو لَنْدِرِ نُوَرِ اَنْدَهْ هَمَا نِ
 بِنِ اَبُو طَالِبِهْ وَرْدُوَرِ هَمْ بَرِي

وَرْتَمَنْ قَاتَهْ هِرْ كِنِ بَرِي دِيرِ
 كِي مَطِيحِ اَيْزُ اَو لِ اَصْلَانِ دُوتَرِ
 دَنْبَكْمِ بُو زِي نِ بِيَرِ سُو رُوَرِ دُو رُوَرِ
 وَرْدُوَرِ قَرَبَاتِ اِيْتِ سُنِ دِيرِ
 بَا قِي نِ بَكْرِي نِهْ بِلْدِرِ مَضْطَفَا
 بَرِ تَغْيِرِ وَ اَرِ يُو زُوكِ نِيَسَهْ دَرِ
 هِمَّتِ اَتِكْمِ دُو غَهْ بِنَا وِ غَلُومِ بِنُومِ
 كَرِ نَغْشَلِرِ دَعَا اَيْ دَمْ سَكَا
 سَا كِهْ بِلِ نَدَرِ اَتِدُومْ اَشْبُو اَو غَلْبِي
 اَو لَو رِي دِيرِ سُو كْ اَو لَسُوَرِ بُو اَو غَلِ
 لَا جَرِمِ اَو لَو رِ اَو لِ اَو غَلَانِ نَرْتَصَا
 دُو غَدِيرِ نِيَا يَلِكِهْ سَاهِ اِمَامِ
 بِيَرِ بُو زُو نِ عَرِ شَدِ كْ چَكُو رِ عَنَانِ
 اَدْمُو كِ اَلنُّنِ اَو لِ نُوَرِ مَطْلَقَا
 چُونِ كِهْ عِنْدِ اَلْمَطْلَبِيَهْ اَزِ دِيرِ اَو لِ
 بِيَرِ عِنْدِ اَللهِ وَرْدُوَرِ خُو شِ عِيَا نِ
 اَللهِ ظَاهِرِ اَتِدِرِ حَقِ اَو لِ نُوَرِ

[YIBB,62a]

۶۱
 ۶۲
 اوشا تم التند عی کلدی کما
 ابو طالب دینی و زدی علی یه
 الا اول مخفی بنوخ اوشا ای کد
 ماورایدز چون علی و غدر هسان
 بس ببارک بر مغیله یارین
 اول اغزندن اجروهم اول ولی
 لاجرم کیم موجب اولدر حاکمه
 سعا دتله کرات کان اولدر
 زهد تقور و رخ فضل کیم
 بس قلاغینه رسول الله هسان
 هم ادین دای هسان قودر علی
 مشتق اثر کدرد افندن هانا
 هم اناسی اددی حیزر ددر
 تکرر اصلا یی هم مضطفا
 بس مبارک اللرب سله رسول
 عمامه سن الوزیر تریشیدن
 لاجرم که تاج سر اولدر علی
 بو بنوخ دون روشن اوشا اولدر کما
 کیم دیر لمشیدیر اول ولیمه
 هم نبوت با که ویدی کردی کد
 کلدی بیغامبر ارشیدیر اول زمانا
 الدی قودری اوغلتن اغزینه ای
 مصطفا اغز صوبین بو ددر علی
 هم کمال علمه عفو قد رتد
 ظفر هم نصر توك سلطان اولدر
 جمله اوصافی حمید خلقی هم
 تکبیر تهلید اثر اول زمان
 دیر کیم الله بوکا دیر علی
 حق تعالی و تقد سرب کمان
 کیم دوشیدن ای اصلا کورد
 هم بودر دیر علی سر تضا
 کند و سب بودیر علی ای اند اول
 سرر بائینه سوبلر هم یسنون
 جمله موه منکر سینه اول ولی

[YIBB,62b]

جَمَلَه اصْحَابُ بَدَنٍ بَرِيْنَه يَا حَبِيْبِ
 عَائِشَه اَيُّوْزِكِه بَرَكُوْنِ مَضْنَطْفَا
 بِيْرِدِيْ يَا عَائِشَه بِلِكَلِ عَلِي
 مَت دَرُوْمَكِم سَر دَكَل مِيْسَرِ قَبُو
 دِيْرِيْ بِنُوْر سَيِّدِيْ جَمَلَه اَمَمِ
 بُوْ عَرَبِ اَقُوْبِيْنُوْكَ اَوْلُوْر سَيِّدِيْ
 رَاوِيْ اَيُّوْر دَا اِيْمَا كُوْرُوْرِيْ
 بِشِيْرِكِيْلُوْنِ جِحَارُوْر كُوْتُوْرِيْ
 هَر بَه دَقْتِكِم مَضْنَطْفَا كَلِ عَلِي
 طَرْتَرِيْ بِيْشِيْرِكِيْلُوْر قُوْلُوْرِيْ
 مَضْنَطْفَا نُوْكَ اَوْشَقْتَه دُوْشَرُوْر اَوْلِ
 كَمِيْزِيْ بِيْرِيْ دَا اِيْمَا طُوْرُوْرِيْ
 فَاطِمَه اَيُّوْر عَلِيْنُوْكَ اَنْسِي
 قُوْ بُوْ بِيْزِ اَوْ كَرُوْ بُوْتِ كُوْتُوْرِيْ
 بِيْرِيْ سُوْلُ اَللّٰه دَرِيْ كَمِيْ بُوْ بِيْزِ
 بُوْ بُوْمُوْدُوْر سِيْرَقَرِ شَمَزِ سِيْر بُوْ كَا
 رَاوِيْ اَيُّوْر كَلِيْرِيْ بَرَكُوْر مَضْنَطْفَا

بُوْ سَعَادَتِ اَوْلَمَشِدُوْر زَنْصِيْبِ
 اَوْ تُوْرُوْرِيْ كَلِيْرِيْ جَمَلَه مَرْتَضَا
 سَيِّدِيْ جَمَلَه عَرَبِيْزِ اَوْلِ وَلِي
 بُوْ عَرَبِ قُوْبِيْنَه سَيِّدِيْ يَا اَوْلِ
 تَرْكُ تَاتِ هِنْدُوْ عَرَبِ جَمَلَه عَجْمِ
 بُوْ سُوْرِيْ اَنْنِ رَسُوْلِ اَللّٰه دَرِيْ
 اَوْلِ عَلِيْ سَيِّدِيْ كِيْ اَوْ كَرُوْرِيْ
 اَلَا دُوْر كَمِيْ دُوْرُوْرِيْ كَا تُوْرُوْرِيْ
 كَمِيْ نَرَكَلُوْ اَوْ بُوْرِيْ اَوْلِ
 بَعَا لِيْزِ قِيْرَزِ جِحَارُوْر اَللّٰهِيْ
 تَبْرَا لُوْر بَعْرِيْنَه بَا صَر دَرِيْ سُوْلِ
 كُوْتُوْرُوْرِيْ يَا بِيْشِيْرِكِيْ اَوْ كَرُوْرِيْ
 بِنِ دُوْمِ كَمِيْ اِيْرِيْ جِهَانَ يَلَدِ اَنْسِي
 كَمِيْ سِيْرُوْمِ دُوْرُوْرِيْ بُوْ اَشِيْرِيْ لُوْمِ
 دَا اِيْجِيْ دَعْمَا دِيْرِيْ يَا كَه دَرِيْ كَمِيْ
 اَوْلَا خِر تَا اَبُوْ اَوْ كَمِيْ صُوْكَ
 اَوْلِ حَرَمِيْ اَوْ سُوْرِيْزِ مَرْتَضَا

[YIBB,63a]

خَلْقِ اَوْ تَرْتِزْدِ بَهْلَوَانْدَرِ سَوِيلَنُورِ
 بِيرِ بَسِ اَيْدَرِ فِلَانِ كِي اَرْدُورِ
 بِيرِ بَسِ اَيْدَرِ فِلَانِ ^{دور} دُورِ دِلِيرِ
 پَسِ دُونُوبِ اَنَلَا دِيرِ مَصْطَفَا
 قَا مَوْسِرِدِنِ بَهْلَوَانِ بُو اُولِسَارِ
 بِيَرِ بُو زَيْنِ بُو كِه بَكْرِ بَرِ دِلِيرِ
 صَيِدُو غُو كُو ز اَر لَرِ اُولُونِ بِيَرِ
 دُنِيَه خَلْقِي كَرِ كَلُورِ سَابَرِي كَا
 جَنَكِ اُولُورِ سَه بُو اُولِيسَرِ بِي كِنِه
 بُو كَا بَكْرِ بَرِ دُخِي چَا پُوكِ سُوَارِ
 جُونِ قِيلِجِي نِ صَالِه بَرَانِ اَيْلَه بُو
 اِي مَحْمَدِ دِيرِ لَرِ اُولُوكِ دَلُو
 بُو نَه سُو ز دُز عَقْلُوكِ اَلُورِ دُكِ سِيَرِ
 بِيَرِ چَغَه اُو غِلَانِ نَه اِنِ دَرِ سِنِ سَكَا
 مَصْطَفَا دِيرِ اُو تَمَكِ سِيَرِ اَنِي
 ذُو الْفَقَارِ لَدِي بَرَانِ اُولُجُو
 سَا دِيرِ اَيْدَرِ اُو جِ بَسَرِ اُولُورِ عَكِي

هَرِ بِيرِ سَوُوكِ اَر لِكِي وَصُو اَيْلَنُورِ
 جَنَكِ كُونِدَه شُونِدَه شِيرِ نَدُورِ
 هَرِ بِيَرِ بَرِ بَهْلَوَانِ وَصَفِي نِي دِيرِ
 بُو اُو مَوْز مَدَا بِي اِغْلَانِ مَطْلَقَا
 دُنِيَه صَا حَبِ قِرَانِ بُو اُولِسَارِ
 اُولُورِ اُولُورِ بَرِ نَنَه شِيرِ
 دَقْتَرِ بِي جُو غُنُوكِ بُو دُورِ سِنِ
 بُو دِيلُوكِ كُو ز جِه قَلُورِ سَه بَرِ بِي كَا
 حَقِ تَعَالِي بُو نِي قِيلِيسَرِ بِي كِنِه
 كُو ز مَدِينِ كُو ز مَائِيسَرِ بُو رُو رِ كَا
 جَنَكِ اُولُوكِ كَمِ كُونِ بِي كِ قَا اَيْلَه
 بَرِ صَنُورِ دُقِ كَمِ اُولُورِ سِنِ اُولُو
 دَا لُوكِ اُولُوكِ خَلْقَه بَلُورِ دُكِ سِيَرِ
 كَمِ بُو رِ سَمَه كُو رُو نُو ز سِنِ سَنَا كَا
 بَرِ چَا يِلْدِنِ كُو رَا سِيَرِ اُو غِلَانِي
 جَنَكِ اِچِنَه شِيرِ غُرَانِ اُولُجُو
 مَصْطَفَا بِيْلَه نَمَازِ قَالِدِرِ عَكِي

[YIBB,63b]

چو ت اوطالب دخی کوردی این
 دغوبیله اناسی سوزلوی
 اول محمده بیله قیلور نماز
 سجد قلمز بوتلر و مون بزوم
 بس اوطالب ددر کیم بزانی
 هر نیکیم اول قیلور اولوز صواب
 بزعلیت و زمینوز چون کیم آکا
 هر نه دین اولور بیله مصطفی
 و زیندیر اند قیلور دیر نماز
 اتله ادغرد اوطالب کورور
 جعفر ار دندیر اینتر و زدری
 اندر و کیمه بیله قیلور نماز
 ایدر جعفر و زدر ددر بیانه
 مصطفی چون کیم این باقر کور
 کوللی ساد اولور ددر جعفر کا
 حوا کی قامت و راکیم اوچر
 منزل لود جنت رفیق لود حور عین

مصطفاییه نماز اوغلنی
 کور ممسین بوعلیت کور ددر
 سجد قیلور کعبه قیلور نیاز
 طهر اول معبوز لرو مون بزوم
 مصطفاییه و زمشور اول اوغلنی
 حقدن اول معصوم دوز من کل بیان
 اول انوکدر تا ابد اولور صوک
 بیله یولداش اولور انکا مر تضا
 صاخ یننه هم علی قیلور نیاز
 مصطفاییه علی بیله طورور
 مصطفی اول صول ینیه طور ددر
 صاحب دولت اول سین اهدراز
 حقه طبریر او تدر اول سلطاننه
 کدر جعفر داجن باندن روز
 قل بشارت جانو کا اولور صوکا
 بزوز نون تا جهشته کاچسین
 قونشوک اول بلسه رب العالمین

[YiBB,64a]

63

بس ابوطالب ددر يابن اخي
 بز ييكي ديمي كوز دل عالمه
 بو انوب قلمق نجاسي ايش دورن
 لات او كنده بز كرت باش قوندك
 بو قديمي ديلدر بوزا مسين
 منكد ايشرا پر او غول فكر ايلكل
 مصطفىا دير بويورد يلدركا
 او ش يقين قلدر كيم دعوت ايلم
 ناكه كيمسه داخي حقون غيزيه
 بوت پرستلك ترك ايوك باطل دورن
 سدر خي ككل قلد بوديني اختيار
 كيم بودين حقدر سوك باطل دورن
 اول ددر كيم اير او غول بن ديمي
 سن بلور سن ديسوكيله اير او غول
 اتمزم رد ساك مانع اولمزم
 دوشمنو كي جهدايدم دفع ايليم
 سالو ملك خائما نوم ترك ايدم

بو ندر در بيليم بربندر خي
 بز ييكي ترتيب دزدك آدمه
 كجنيه قرشو بوته جنبش دورن
 اول هبل اعلايه تكسر ديمدك
 سدر خي بز ييكي ديم دورا سين
 جان باش كيدر بويولد شوبله
 بوي بونكه اتمكا او كدر صوكا
 معجزو به برهان حجت ايليم
 اولميا كيم داخي سجد ايليا
 كيم بوته طينه قن جاهل دورن
 هر دو عالمه اولاسن اختيار
 باطل ايشون دونيكه بحاصل دورن
 ترك ادا مازم قديم ايسو عي
 بن دمازم ساكه ديسوك حق و كل
 سيني قويوب ياكه يرديم قلمزم
 قلدرم رايانوكي دفع ايليم
 جهدايدم قلدرم ايشوك برك ايدم

[YIBB,64b]

بوی دیدر کندی کلدو کی یوله
قادر بوران هم اشبو قصه چون

قدر جعفر له علی اند بده
هم تمام ادلر وکارت بوئن چون

قصه آمدن و خبی بیغامین را صلی الله علیه و سلم

بیله ایر بیل کستانا دوزدر
اول شهبی اخر زماندن وز خبر
کاور ایدر قرق سینه مصطفی
حرا طاعند عی غان وز زدی
بسیه غان کدر یکن نهان
بر ادن ایشدی کمننه کوردی
قند کیدر سن برودون کال
چونده بقوم دیر یوقاروبل هانه
بر کیشی اونشدن کصاحب جمال
شوبله کم صاحب جمال کوزم ای
اند بطحان دوشین قلمیم
ادل ابو جهل لعین اندا عشر
کم او چوق دوش ایدو کی اوشرتور
بر دماندن کلدو بیغامین هان

اولما خاموش بیغ بستان دوزدر
بو قرو کودی جاندن وز خبر
چونکم اردر ایدر نور بده صفا
عیادت کور انند دوزدر
مکه یان بیجا چند ناکه هانه
یا محمد یا رسول الله دیر
مصطفی بس دوندیر بقدر بو قرو
نوزدن بر کرسی کوزم دیر عیان
او تور حسن اچره کصاحب کمال
یاور قلمیمیم هماندم بر سنی
واله دوی عقل بر هوش اولیمیم
بر خدیجه خاتون وز میشر دیش
وز بر ایس کینیرا اسکوتور کتور
بوزر تابان کولکلی خرم سناذ مات

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِيْزُ بِكَ مِنْ
 حُرْمَةِ كُوْرَدِيْنِ دِيْدِيْنِ يَا حَسِيْبِي
 اَبُو جَهْلِي لَعِيْنٍ سُوَيْلِرْ خَيْر لِرْ
 دِيْدِيْنِ حَاشَا اَوْلَ بِلَانِ سُوَيْلِرْ سُوَيْلِرْ
 بَرَّ اَوْ اِيْشْتَدُوْمَ يُوْقَارُوْدِيْنِ هَمِيْنِ
 چُوْنِيْكَ بَقْدُوْمَ كُوْرُوْمَ بَرَّ نَحْتِ
 بَرَّ كِيْمِيْ اَوْ شِيْرُوْمَ وَاْر بَاشِيْرُوْمَ تَاجِ
 شُوَيْلِيْ كِيْمِ حَسِيْنِ جَمَالِيْ بَرَّ كَمَالِ
 بَقْدِيْرِ يَا كَا يَا بِيْتِيْ اَللّٰهُ دِيْدِي
 چُوْنِ اِيْشْتَدُوْمَ اَوْ نِيْ كُوْرُوْمَ يُوْرُوْمَ
 سَر اَوْ دَانِ دَنْدِ كِيْمِيْرَانِ اَوْ لِيْشْتَمِ
 قُوْر قَرَمِ اَوْ لِيْسُوْرِيْ كِيْمِيْ دِيْدِيْ اَوْ كَا
 خِيْرِيْ كِيْمِيْ دِيْدِيْرِيْ حَاشَا وَا كَلَا
 يَا كِيْمِيْ بَاز سِيْنِ يَا كِيْمِيْ دَا سِيْنِ يَا كِيْمِيْ رُوْمِ
 بِيْرِيْ خِيْرِيْ كِيْمِيْ خَا تُوْنِ اَوْ لِيْمَنْ هَمَانِ
 دِيْدِيْرِيْ يَا عَمْرُوْ حَمِيْدِيْ بَرَّ خَيْرِ
 سُوَيْلِرْ كُوْرُوْمَ كِيْمِيْ دِيْدِيْ كِيْمِيْ

چهر سینه سازد لقا آثار حق
 نه حال در بوی که سازد اتول رقیبی
 سینه یلدیوانه اولدر دوشه روز لر
 شویله یا تو ز کوردین سینی کوز کوز
 یا رسول الله بر من دین یقین
 چورسی باقوت جواهر انجو لری
 کم اولدرین سیدر قلبه خراج
 اکابر کز اولمیا صاحب جمال
 خوش سلام ورد در رسول الله درین
 اکلام هر نه ددو کینی سوزین
 شویله وایله دوشوب اند قلمشتم
 بیخی کا هنلر کبی از غون قیلا
 کم سوز تدر پاک اولاند ذیو کلا
 سا که دیو ک نشیبی یوق ایل اوله
 دور در ورقه قایتیه وردر هسان
 سوزلدر کوزمشن بو کون بر نخت
 چو نیکه ورزقه دیکلدر بر نخت

[YIBB,65b]

<p>نه موسى اعظم دورز سونيلادوكوك كندر كوكه اندير داغيمان كيم محمد حصر تينه اولانز قغولردن كلى ازاد اولسون تاكيم اولغانا كيردبرينه اول قوزقورين بئغابرايز كوزدرب ديبس قوزقه قر دشوكيم اير بو كلام الله دورز كال سن ادي</p>	<p>دوتن ديبس ابي خريجه ديدوكوك صاحبي عيسى دورز اول اوزمان هم دخي عيسى بزه و زدر خبز اولدورز اول دار دكل شاد اولسون پست بر ندياسي بينه و زدر سول كلدري خيرايل كوزدري ناگهان پست قنادري بزه ايز دوتن تتر بز صحنه و زدر ديبس آل ادي</p>
--	---

اقرابايم رتلك الذير خلق الانسان من علق

<p>بندخي دوتنم او اولدوم روات كوزدوكوم او قودغومي سونيدوم مصطفا هرتنه دديكه سونيلادين نون بئكوز صورتي هم مشك بو صناه سين اوتور زبر قوش بوان ديبس آل ادي كتور ميتيم سكا كيم و زدر سين اولدورز صاحبد نماز كيم كالوز مس سائلن اخقوهين</p>	<p>چون اديدوم ديبس كوكا قلغدين همانا پست خريجه خاتونه و زدم ديدوم پست خريجه و زقيه و زدر ديبس ديبس كوزدوم بريول قوش خور قنادرين اجش اوتور زرهوان بز صحنه چيفر بصونديريك و زقه ديبس يا خريجه بو نشان جنرايل ديبس حصر تدر امين</p>
---	---

[YiBB,66a]

85

۶۶

امیر خفی ہم طریقت کا نور
 بیلا ہم بزدین انوک ہمرا دریا
 دیو اولوب الدامسون صاقن سینی
 من صجوقی نزا چاکور کول هین
 دیوسه کجندوزر اندن صقین
 جنبرائیل کادرینہ ہم اول زمان
 اول خدیجہ صاچین اجدر هین
 بر رسول الله فقیدر اصلنه
 جنبرائیل کادرینہ چون اورتیر
 صاچین بر جنبرائیل جدین سید
 صاچوک ایچہ جنبرائیل قاجردیر
 چونک بلدر اجدر اولدر ایسین
 کیم امیر غمیشدوم دیر اول صفا
 کورورم که کادر جنبرائیل امین
 دیون بیرر جقدر صو اولدر وان
 غازه قل ابنت بو صودن کادیر
 تانہ قل ابنت سنن یا امام

اولدوزر دین شریعت کا نور
 الا بلک کیم که دغدر ادیر
 سن صاغیل کور ملک میدرائی
 چون کوراسن صاچوک کلدوکن
 کز فرشتینا چتر صجدن بقین
 بر خدیجہ اولد کادر هماب
 چونک بلدر جنبرائیل کلدوکن
 غایب اولدر جنبرائیل کدرینہ
 اورت بشوک کی دیدر اکا اول رسول
 چونک کادر جنبرائیل اجدرینہ
 بر رسول الله فقیدر سونلدر
 اورتیر صاچین جنبرائیل کادر
 بر دیر یارندسی کون مضطفا
 بر کلبین سنی اویردیر تتر هسین
 الدریسین یازیا جقدر هسین
 بر دیر کیم یا حسد دوزادو
 شیلہ کیم بن قلدو غوم کیم تمام

[YIBB,66b]

جبرائیل بس کمال ابدست الدرد اول
 بس رسول الله الین دو تدر همان
 بس حجر استور بیند در در اول
 بو غار در کمال بنو نله بیله قیل
 اوئله بی واجب اولن ترتیبه
 بس خدیجه ایونه کلدن رسول
 بو غار در اول نومیکه بیله
 قند بیسه کلدن ابرشدر علی
 اولدخی اوئیریک کالوق غاز
 بس لرشدوک چون اکنه و وقتنه
 قلدق انن داخی درت رکعت نماز
 اوج دخی اختتام درت بتسوی اول
 بس صباح اولبحر کلدن بیسه
 بس در کیم یار رسول بو پیش نماز
 بو قدر در بلکل نماز دن یک بر اش
 دین اسلام دیر کیدورز سماز
 قولنه حقندن هداستدر نماز

کوردن ای ایله قلدن هم رسول
 الدرد کدر کعبه اچینه روان
 دیر او بغل باک کلدکل یار رسول
 کیم سکا بو فرض اولیسر شیکه
 قلدن انن جبرائیلیله بیله
 دیر مع یووم در در ابدست الدرد اول
 بشالوق که اولدخی بوئله قله
 چون بز کوردن نماز اولوی
 یاد شاهه شکر ایت قلدق نیاز
 جبرائیل کلدن ابرشدر بیسه
 اوئیدوم اکا الله قلدن نیاز
 کلدن قلدن اکا اوئیدوم دیر رسول
 هم اکی رکعت داخی قلدن بیسه
 او متوک که فرض اولوز او ش قلدن
 وز نماز پریشدین سن یاز و قیش
 هب عمل لر تیکر کیدورز نماز
 تکردن بیسن عنایتدر نماز

[YiBB,67a]

66

67

اوليا انوشه سيد دوز نماز
 حقي قوله يان ايريجي دوز نماز
 يش توفيقيله روز قبل نماز
 جو قوگنا هلكه اخله سبوز بوغه
 فضل كيله قل كرتا كرتا
 مظنا نوك روحنه هر صبح شام

انبيال زيشي دوز نماز
 قولي حقه يار ايريجي دوز نماز
 اير خدا وندا كرتيم بي نياز
 بزوم از تو لخواه موزير جوغه صاي
 اول رسولوك حرم متي چون يار خيم
 حقدن اولسون بيك تحيات سلام

فيمه مسلمان شدن ابوبكر و عثمان عفاك رضي الله

دوز مغل لايقو كدل بنه سن
 كيم بو باغي ترك ايدرسن شيله بد
 باكو نلردن بيرسي كلدري
 ابرو لق دوز اقصي بارار نوك
 خاطر دم بو غصدن دزدلن كاز
 اول اسير الموده مين صديق مكر
 كوز دريت دريا اچنه ناك كها
 طالفلكر قوبر الور كيدر ايني
 بر دريك دريا اچنه ناك كها
 كيمر ظلمت روشن اولور سرحه

سندك اير بيلن دل خسته سن
 كتمدين كزار اچدن سلكول
 صبح كاندن بوند كمنه قلدر
 اغولور دوز كلكري كزار نوك
 كوز كردم بو دروله دوز جوي ياز
 داوگر و درين بن بو نيله خبير
 ساند كندو يردوشنه اول نهان
 بچرمواج كيم كوز نمزدن سيني
 بلمنم دير قندو كيرارم هسان
 ظاهر اولور بر درك نور دن هسان

[YiBB,67b]

اول در اکیب و رب قو جقلدوم
 بر زبیرین اردومه بقدم همین
 قراکو لقا چند جنه عالم
 بر کردوم مکدرن طوعین بر این
 درت بینی یلدوز طلوا کچی اولو
 روشن اولور بر برین هی کقلور
 چون بونوک اوستینه کجدران زمانا
 جمع اولدر اول نور بر ققلور
 بن ردوم طاعلمک اول نور کیمه
 کیمدر اول خلت قس او بیزیککا
 بر این بدوم بر سعبر استدم
 اول معبر دیدر مکه اریاز
 سر خلیفه سی وزیر اولسینا
 صقلغل دوشو کی دیمه کیمه
 کجدر بونوک اوستونه چون بر زمانا
 اول زمانه کیم رسالت جبر ایل
 اول ابراهیمه منین صدیق مکر

قور ترز بوین دیوق صقلدوم
 ظلمتیه قیقره طولمر زمین
 کخرقا اولمر قسوس جمله آدم
 کعبه اچندک بیکر کون بای
 بویرین بد اولور این اولور طلوا
 اینه بعض قار کون قلدر لدر
 بتدر اول این نابدر اولور صسات
 بر طغلماغه پنه قصد قلدر لدر
 اول بلوک کیم هیچ سیز ترک اتمدر
 بر بولوک اولور دیر لدر بر نیکا
 دوشیمی وردم آکا بر بر ردوم
 بر اولو پیغاب اوله انیکار
 کند و دن صکره برندن قالینا
 اولمسون کیمه سکا مکر ایلکیه
 اینه اوسر دوشیمی قلمز کمان
 کیم رسول الله اندر در او سید
 کیم یمندن یاکه قلمشدر

[YiBB,68a]

67

۶۸

اردر برکویه مگر کیم انت دیر
 اول مبارک پیر مش هم اهدراز
 ادیر عکانا ابن حمد اول کشیش
 جوز که کوز در اول ابوبکر هکان
 مکن دن میسن قریش اهل سین
 اول بلی دیر ددر رهبان هکان
 قرنو کی آج کوز یوم یا بنی
 بن کتا بگرد او تو مش بولمش
 کیم قو پوزدن مکن او شریعی
 بخت پوز موجودا توك بی کمان
 اولیا و انبیاء و اصقیا
 پریوزن اولدورر صاحب قرآن
 کیم اکا اویار سه نده سخت اولور
 هم اولی سردر اکا ایکی وزیر
 اول بی کیدوک آدر اوج حرف اول
 اول که هلد سنن کمانور وار سکا
 بن ابوبکر اول امیر المومنین

بر اولور رهبان در عیش نزد پیر
 علمیه کجش پیری عمر دداز
 مریدی دانشمند منر چوق کور مش ایش
 دیر کلد کلد قاتما سن یا جو
 هم قلمی قومی میسن دیر سین
 ایر قلمی سن کوز دم جوق نشان
 بر نشان وار ور مدورر اولدو چی
 بوق کمانوم کیم حقیقت یلمیم
 قونم دیر بر نیک تحت آنوک کی
 مخلوقا توك سرور اولدر هکان
 جنکسیا کادیرس اقسوا
 اولدورر پیغمبر اکبر اخر زمان
 کیم که اویار سه کی بز سخت اولور
 بهلوان بی کیت بر سین پیر
 قیلچندر قانکه پیر طو لیسار
 کال گرم قیل قرنو کی کور ستریکا
 اول مبارک قرنی اجدر حسین

[YİBB,68b]

كَوْبِكِي اَوْنَسْتَنَدَ بِرْخَالِي سِيَاة
 تَكْبِيرِ اَتَدِر دِي دِير كَمِ سَنِي هَان
 دَدُنْ كِرْ بَدُونْ وَصِيَتِ دَر سَكَا
 بِنِ اَنُوكِ دِي سِنِي قَلْمِيشْتَمِ قَبُول
 اَوْتَمِيْمِ اَوَّلِ بِنِي تَرَكِ اِمْمُوسُون
 بِنِ اَنُوكِ دِي سِنِي اِقْرَارِ اِمْمُوشْتَمِ
 كَرْدِ كَوْنَمِي شَهْ بُوْرَسْمَهْ تَرَضْعِيْفِ
 بُوْرِي كِتْ كَمِ شَمْدِرِ اَوَّلِ قَلْمِ اِيْمُوسُون
 بَشَلْدِرِ وَصْفِرِ رَسُوْلُوكِ سُوَيْلْدِرِ
 قَا مَتِيْنِ بُوْرِيْنِ اِيَاغِيْنِ اَللَّوِيْنِ
 مَصْطَفَا دَرْ هَرْ كَسِي كَمِ شَمْدِرِ
 يُوْرَقَهْ كَمِ بِيْلُوْرْ كَمَا لِيْنِي اَنُوكِ
 بِنِ دِدُوْمِ دِي بُوْرِدُوْ كُوْكِ اِيْرِ اَوَّلُوْ
 بُوْرِدُوْ كُوْكِ كِي شِي اَوْعَلْتَدَرْ بِنُوْمِ
 سَرْحِ اِدَا مَادَكِ كَمَا لِيْنِي اَنُوكِ
 هَمِ حَمْدِ بِنِ عَبْدِ اَللَّهِ اَدِي
 كُوْنْدِ بِنِي حَهْ دُوْرْ لُوْ اَنْدَرْ مَحْرَاكِ

كُوْر دِر اُوْكِ بِيْرَا يَلْدِرِ بِنِ دَر تَلُوْ اَهْ
 كَجَبُوْكِ تَكْرِيْسِرِ حَقِيْبِي كَمَا
 هَمِ بِنُوْمِ دَاخِي سَلَامُوْمِ وَرَا كَا
 تَكْرِي بِيْر دُرْ اَوْدُوْرْ رَزَا دُوْرْ سُوْل
 رُوْرِ حَشْرَدِ بِنِي اَوْنَمْسُوْن
 اَنْدَرْ اَرْ تُوْقِ دِي سَهْ اِنْكَارِ اِمْمُوشْتَمِ
 شَمْدِرِ اَنْدَهْ اَوْلُوْرِ يُوْرُوْمِ بِنِ ضَعِيْفِ
 تَا جِهَانِي اَيْتِهْ طُوْبُوْطُوْلُوْ نُوْر
 عَقْلِي اِرْدُوْ كَجِهْ تَقْرِيْرِ اِيْلْدِرِ
 فَهْمِ اِدَا بِلْدُ كَجِهْ دِي دِي هَرِيْرِيْتِ
 فَهْمِ اِدِسْ بِلْدُ كَمِي شَرْحِ اِيْلْدِرِ
 كُوْرِي كُوْرِي رِيَا جِهَانِي اِنُوكِ
 اَوَّلِ بِنُوْمِ يَارُوْمِ نِي شَانِيْدُرْ قَمُوْ
 اَوَّلِ عَزِيْزِ دُوْسْتَمِ دُوْرْ رَزَا دُوْرْ بِنُوْمِ
 كُوْرِي مَحْمُودِ سِنِ جِهَانِي اِنُوكِ
 جَوْدِيْرِ عَبْدِ اَلْمَطْلَبِ اَيْتِهْ قُوْدِي
 ظَاهِرِ اَوْلُوْرِ حَلِ اِيْرْ هَمِ شَكْلِ اَللَّهِ

[YIBB,69a]

چو ن ایشدر اول کشیش اشبو سوزی
 ددر اغلا یو اغلا یو نو لیدر
 مبارک یوزنی برک کوریدوم
 اله سمدس بر قصیدم وار سکا
 عاشقی یم بندسی یم اول سنی
 یوز چوز ددم جملدن اویوم اکا
 ن اکا ارما که چارم یوقد
 یتمه یون دد لولک اویندر دوز
 یوریر ایرش دختو بشلادیر اول
 امتی اول قیل دینی اختیار
 سن وزیر یار یار غاریر اول سن
 تاقیامت دوز دغجه روزگار
 یور کورده اول صدیق اوله
 اول کرجا سن برین قالسن
 یوریر اتون بکرک ایشول یوقد
 بس ابو بکر اوردن دتور هسان
 چونیکه کله برکنه شفرینه یقین

68
 اه قلدر یاشله طولدر کوزی
 بنوم ورماعه پر چارم اولیدر
 کوزومه خاک پایینی سوریدم
 وریوم مدخی دوزر ایلک اکا
 امتی یم قلسون اول مقبول بینی
 اول اخر تا ابد او کورده صو کا
 اول نی کسون کی لطفی چوقدوز
 تا ابد نوزدن چراغوک یندر دوز
 وز دغولک دم دغو تینی قیل قبول
 هر دو عالمدا اولاسن اختیار
 جان دلون دوغری یار اول سن
 خطبه کون اولک اوله یار کار
 حق سکا رضوانی روزیر قله
 خلقه یرند خلیفه اول سن
 بلکه عاشقلاریر اولک چوقدوز
 داخی ایرق درمدر اولدر روان
 عشیه اوغرا دیر اول اوله صین

[Y1BB,69b]

اول ابو بكر كو بچك سيدري
 دغور قيلور درك به بن بيغابير
 اول بوجه تكرفلكرن كو تورد
 چون ايشدير دوز اول صديق كا
 هنج كو جوكور محمد دن يلان
 دير هنج كز بزا ايشما دك يلان
 اكه بنجدر سويلدو كي سوز بن
 كم انانبت تصديق ايدرسا كا
 كم يلنجي در دوسه بي شلك درز
 وار اول كو تله عقلمن دوشور سون اول
 بو غنسه كرسون اراسوز دن اراق
 يوقه فتنه قودرور كم بتر دوش
 كنده نوك بشجور بواخس كدر
 چون ايشدير دوز صديق هسان
 و زدير اين چوز دير لور چون يوك كدرين
 و زديكوز دري يالكوز جبه مضطفا
 ايوه كدرينش او تور ز خوش امين

نولدر يارو كا بلورن ميسن ددير
 جمله عالم اهلنه بن رهسبنم
 جبر اين هر دغ بكادخي اندوز
 دير يا عتبه نديرم كور كا
 و ز نوز ايشير و كوك ديسن همان
 اندن اكا قلمدق هنج بركن
 قابي دشوار كلدن ديزم او شرسن
 بزيلنجي در ديزم ديزم سكا
 اول يلنجي در سوك كز چلك درز
 بو خسه قلمز اشبو خلق اي قبول
 نه قلدور سه قلسون اول بزدن اراق
 جنك اولور جانلر كدر بشكردوش
 باشو كويجا كز بودغوريش بيز
 كجدر كتر ماله اولدر شادمان
 سوزدر بيغابير قشينه دك هسبن
 عزت اعترش شيكاه تنها خوش صفا
 اول خديجناه علي بيلاه هسبن

[YIBB,70a]

69

بِنِ دِرِ كَمِ يَاجِيبِي نَه سَبَّ
 بُوژ چوژ مَشِرِن قَوْمَلَرْدَن دَخِي
 قَوْمَلَرِيكَه تَرَكَ اِبِدُونِ صَحْبَتِي
 رَسُولِ اللّهِ دِدِرِ اِبِ يَارِي مَوَاقِفِ
 حَقِّ تَعَالِي قَوْمِ اَرَا سِنْدَن سِيئِي
 هَم بِيوژ دِرِ دَعْوَتِ اِي دَمِ بُونَلَرِ
 حَقِّ تَعَالِي بِرِ لِكِنْدَرِ سَنَلِيمِ
 اِي نَوَسِن بُونَلَرِ رِي دَعْوَتِ قِيلورَمِ
 كَمِ هِدَايَتِ تَكْرِي نو كَدَرِ اَوَّلِ
 بِنِ دِدَمِ اَتَمِ اَتَمِ قَرَبَانِ سَكَا
 دِي بَرِ اَوَّلِ بُو طَنَقَلَقِ دِيرِ سِنِ
 تَكْرِي بَرِ دَرِ دَا حِنِ تَكْرِي بُو قُوْرِ
 هَم طَنَقَلَقِ دِيرِ سِنِ كَمِ بِنِ قَوْلِي
 هَم قَوْلِ لِيحِ هَم رَسُولِي سِنِ اَنوَكِ
 بِنِ دِدَمِ كَمِ يَاحَمْدُ شَاكِدِ كَمَلِ
 حَقِّ تَعَالِي بِبِحْسَبِي مَعْجَزِ سَكَا
 بِنِ رَسُولِ اللّهِ دِدِرِ اِبِ دَغْرِي يَارِ

كَمِ قَوْمَلَرِ قَوْمِي تَرَكَ اِتَدُكِ عَجَبِ
 سِرْدَن اَو لَرِ هَم سِنِ اَو لَرْدَن دَخِي
 اِخْتِيَارِ اِتَدُكِ چَكُونِ بُو عَزَلِي
 اِبِ دَغْرِي قَرْدَشِ اِبِ دَدَسْتِ مَطَابِقِ
 مَخْصُوصِ اَبِلَادِرِ شُورَتَه اَو لَرِ غِي
 تَوَحِيدِ بُولِ كُوشْتَرِ اَزْغُونَدَرِ
 بُونَلَرِ هَر دَمِ نَصِيحَتِ اِي لِي مِ
 حَقًّا اَو قُوْرَمِ نَصِيحَتِ قِيلورَمِ
 هَر كِمَه قَلْبِه عِنَايَتِ اَوَّلِ قَلوْرِ
 بِنِجَدَرِ بُو دَغْوِ تَوَلِ دِي كَدَرِ بَكَا
 تَكْرِي بِرِ هَر بَرِ دَحَا مَر كُورِ سِنِ
 ذَا اِبِي بِرِ دَرِ صِفَاتِ چُو قَدِ دَرِ
 دَرِ بَرِ كَمِ خَلْقِه كُونِ تَارَمِ بُو لِي
 دِيكِ شَمْعِدِرِ بِنِجَدَرِ تَكْرِي سَوَكِ
 مَعْجَزِ اِبِي دَا رِ كَوَلِ كِه اَو لَرِ رَسُولِ
 قَلْبِدِرِ اَرِ زَا اِبِي اِبِي كُوشْتَرِ بَكَا
 اَوَّلِ دَلَالَتِ كَرِ سَوَكِ قَاوَكُدِ دَا رِ

[YIBB,70b]

مَدْحِي حَجَّتْ دَوْرَزْ اَوْلُ بِيْلِ سَكَا
 دِيور قَانِ شَامِ اِلَيْنِ كَرْدُو كُو
 شَوْل قَرَا كُولِي كِه كُو زَدَكِ بُو جِهَانِ
 حَقِّ تَعَالِي اِيْنِي زَا اِيْلِ اِيْلِدِي
 دِيورِ بِيغَابِرْ قُو پِنِسْ بَرِ اَوْلُو
 هَم تَمَن اِيْلِنْدِه مِي كَن اير اَوْلُو
 نَا كِه هَان بَرِ اَوْلُو كَلُو ز قَوْلَا عُو كَا
 هَم عَمَنِي كُو ز دَو كُولِ اَوْلُو بَرِ سَكَا
 قَانِي سَا كَا اَوْلُ قَصِيْدَه وَرْدُو كِي
 قَانِي اَنْوَكِ بِيْرَا وَرْدُو كِي سَلَامِ
 قَانِي اَوْلُ بِيْرَا عَمَلُو عِي زَارُ زَارُ
 كَر ضَعِيْفِ لِيْ مَانِعِ اَوْلْمَا سَا اَكَا
 بِنْدِرُوْمِ كَمِ يَارِ سَوْلِ اَللّٰهِ سَكَا
 دِيْمَه مِي شَمِ كَمِ حَسِيَه هِيْجِ بِنِ بُو يِي
 بَسْرِ سَوْلِ اَللّٰهِ دِرِ كَمِ جِيْرِ اِيْلِ
 كَمِ جِيْرِ سَوْلِ كَمِ شِيْرِ اَوْلِ
 چُوْنِ اَبُو بَكْرِ اِيْشِيْرِ بُو يِي هَمَانِ

بِنْدِرُوْمِ كَمِ اَوْلُ نَعْدِ دِي كَلِ يَكَا
 دِي شَمِ شَوْلِ دَرِيَا اِچِيْنِه كَرْدُو كُو
 طُو بَطَلُو دِيورِ مِي اَسْمَانِ
 سَلَكِه رَاهِبِ تَعْبِيْرِي سُو يِلْدِي
 اَكَا اَوْلِيَا سِنِ اَوْلَا سِنِ بَخْتَلُو
 شَوْلِ فُلَانِ وَا دِيْه اَوْلُ دَو كِ اَوْلُ مَخْلُو
 هَا شَمِ اَوْلُ بَرِ دِيورِ اَوْلُ سَكَا
 نَه وَ صِيْتَلَرِ دِرِ اَوْلُ دَو سَتَكَا
 اَوْلُ اَوْلُو رُهْبَانِ بُو دِيْنِه كَرْدُو كِي
 هَم كَمِ تُوْر اَوْلُ مَدْحِي اَوْلُ قِيْعَلِ تَمَامِ
 كُو ز لَرِي تُوْرِ يَاشِيْ اَوْلُو بُو جُو يِي
 سَتَرِ اَوْلُ كَمِ دِيْنِ كَمِ شِيْرِ اَوْلِ اَكَا
 كَمِ دِرِ بُو سُو ز لَرِي اَكُوْنِ ضَكَا
 كَمِ عَمَدِ اِيْشِيْرِ اَكُوْنِ بَكَا سِنِ دِرِ بُو يِي
 دِيورِ بُو سُو ز لَرِي يَا كَا شُو يِلِه بِيْلِ
 اِيْدِيْرِ كَمِ بُو دَعُو يِي سِنِ قَلِ قَبُوْلِ
 حَقِّ نَبِيْسِيْنِ دِيورِ اَخِي بُو يِي كَمَانَا

[YiBB,71a]

70

71

پوت موندون دونور اينك ايلدي
 دونور آين او پوز بخت ايلدي
 بوز ميچ لوق بوديني برك ايدم
 ديهن ياك كحق وزيرا توري سيني
 اول ابوطالب اوينه ككول اول
 پس ابا بكره ددر غنم ايتون بو
 اولور عهد يته همانم كفن راز
 بو خبر كفا چون اردر همان
 چون ايشتم يلك بو سوز بر ابراهيم
 هن بر بر بو دوز لو هن نه سويلدي
 داخي ايشيله بصا من سز بو ي
 هاجك لوم مي بوندك تشور ريزيني
 اولد خرا خلا صلاه كيدر دينه
 اول مبارك پيريك لوكور
 اوين سعادت بو لسي اولدو صكا
 نيك بخت در اكا اوين بق كمان
 دشين حستريله يانه نان

حقدور دديك ددر اقرار ايلدي
 هم شهادت سوز لر يني سويلدي
 ديهن مالي ياشي جاني ترك ايدم
 او بوز قوجدر پس رسول الله اتي
 پس دعا قلدر ليخا اولور رسول
 تيز يوز وير اولعليه جكدر
 الكبر بركت قلدر بركه غان
 خرم اولور مصطفىا كي شادمانا
 هم ابو بكره ك قونلار رخي
 قات ككدر جمالس خشم ايلدي
 ديهن لرد اولدور ميچكه سز بو ي
 بشكدر بربز بلور دز ايشيني
 عبد رحمن ككدر اده چنه ينه
 كم بخت اولدخي وزيشدر
 دبعشدر مصطفىا و صفر اكا
 اولدور ز يغا بربز اخير زمان
 كم اوينم سه اوليسر بخت قان

[YİBB,71b]

اتاعثمان ابن عفان اول عن يز
 اول كهانت علميني بيلوردين
 بر كوز اي كوز سكا و رزم اكا
 مصطفى اي انت خوش مدح ايمش
 هم بن انوك ايكي قزير اولدوم
 بونه سوز ديدم در كيم در مغل
 دغوتيني قل قبول الغل السيو
 كيم محمد دوغرو سوز لودر يقين
 ايشي كوندن كونه يوجا لوز مدام
 بندهن ايشت و ردينه كير انوك
 هم ادوك افاق چنده اولور يقين
 هم خليفه سياد ليسر سن انوك
 كوكلور سوز بوز كار ايلدي
 كلهري كوكلورده هوا خي هج كان
 مصطفىايه اوغروم حيد يقينه
 مصطفىايه بت سلام و رزم همين
 كيم سكا خالوك نصيحت ايلدي

ديدري بر خالوم در يوركي تمير
 د اخي علموك دعوسين قيلوردي
 بر قصي سيلمش صوتور بكا
 هم انوك مرسل ليكي سيلمش
 هم كوياسوس دزير اولدوم
 و ز محمد قاتنه او تور مغل
 ايرنه اولغل مطيع و رغد يوليس
 حقدورر حق بلكه كاتور دوكي
 كيم حبيب الله در اول خير الامام
 سن تباك عالم اوليسر در سنوك
 بيدر اقلندن امير المود مينين
 خطبا لزن او قنه ادوك سنوك
 بوت ديشت دونور انكار ايلدي
 در دوزم انوت بسر ان اولدوم همام
 كيم كلور مشربا كا ايكي سر بلكه
 ديدري باعثمان ايشو دكي يعيني
 كوز كه بنجه دوغرو سوز لر سيلمش

[YIBB,72a]

71

44

هَمْ حَقًّا أَوْ لَمَّا خَالَفَ هَمْ بَكَا
 كَدَ بَرًّا سَلَامَ دِينِنِ ائِدِر قَلْبِ قَبُول
 بَر سَوَالِوْمَ وَ اَرْجَوَابَ وَ رِ كَلْ اَكَا
 دَعْوَتِ اِتَدِرِن اِنِّي قَلْدِوْمَ قَبُول
 فِكْرِ قَلْبِ بُو حَقْلَعْنَه قَانِبِلِ بَدْر
 يَعْني سَوَالِ اَتَا دَا لَر دِينِنِ
 بِنَجَه تَكْر بَدْر كِم اَدَم اَيْشِر
 اَللَر بِن اَيْقَلَرِن هَمْ صَوْرَتِنِ
 كِم بُو بَاطِلِ هَرْز دُوْرز قَيْغَل
 صَوْنِدِر اِيْ بَدْر اَوَّلِ رَسُوْلِ اللّهِ اَلْبِر
 صِدْقِ اِخْلَاصِيْلَه اِيْمَانِ بُو لَوْر
 خَرَمِ اَوَّلِوْر طُو لَوْر نُوْر حَاجِبِ شَيْ
 دُوْنِدِرِن بَاطِلِوْنِ حَقًّا قَلْدِرِن نِيَاز
 مَسْلَمَانَلَرِن بَشِيْجِيْيِ اَوَّلِ اَوَّلِوْر
 كِم اَبُو بَكْرٍ اَوَّلُوْر دِر اِيْنِ اَخِي
 اَوَّلِ اَيْشِر دِر بُوْتِ دِيْنِ تَرَكِ قَلْدِوْمِ
 كِر چَكِيْسَه اِنِّي اَبُو بَكْرٍ

اَوَّلِ مَعْلُ شَمْعِدِرِ خَالِفِ سَنَه اَكَا
 اَوَّلِ لِقْدَرِزِ سَاكَه هَبْتِ دِيْوُو كِي اَوَّلِ
 دِنُوْر صِدْقِيْشِ دِيْوُوْر يَاعْتِمَانِ سَكَا
 اَشْبُوْر دِيْنِ كِم كُوْر دِيْوُوْر رَسُوْل
 وَر نُوْرِنِ نَسْكَوْكَ بُو كَا بَاطِلِ بَدْر
 يَعْني سَوَالِ دِيْنِ كِه دُوْتَا كَلْدِوْكَ اِنِّي
 بَر اِيْ طَاشِرِزِ نَه كُوْرزِ نَه اَيْشِرِزِ
 كِي اَدَمِ دُوْرزِ اَنُوْكَ هَيْبَتِنِ
 وَر نِيْدِرِ بُوْتِنِ كَمَا نُوْكَ اِيْر اَوَّلِوْر
 دَعْوَدِ سُوْنِيْلَا دِوْكَ دِيْوُوْر عَتْمَانِ هَيْبَتِ
 يِيْغَتِ اِتُوْر خُوْشِ مَسْلَمَانِ اَوَّلِوْر
 بَر رَسُوْلِ اللّهِ اَوْبُوْپِ تُوْجُوْدِرِن اِنِّي
 بَر سِيْوُوْر دِيْوُوْر غَسْلِ اِيْوُوْبِ قَلْدِرِن عَمَاز
 هَمَانِ اِيْمَانِ نُوْرِيْلَه كُوْ كَلِيْ طُو لَوْر
 اَمَّا طَلْحَه اِبْنِ عَمْرٍو اللّهُ دَخِي
 جُوْنِ اَبُو بَكْرٍ كُوْكَ مَسْلَمَانِ اَوَّلِوْر
 قَانِبِلِ كَلْدِرِن اَكَا دِيْوُوْر اَر بُوْم

[Y1BB,72b]

پس قلیچین قوشون باد لدر روان
 قاقیون خشمیله دیوراکا
 کیم و رب بر جاذویه الدانسیز
 بو ابا اجزاد دینی قویه سین
 اولدور کیم بو ابا اجزاد دینی
 طلحه دیر لاک عنانوک دینی
 اولدور کیم لاک عنانوک دینی
 طلحه دیر تکیرنوک دوز قز لری
 طلحه دیر عاجز اولدوم بر جواک
 بز بو سوزیر سوبلشوریکن علی
 طلحه ایتر لاک عنانوک دینی
 شاه مردان دیور جاناسوز دکل
 بو طایمکر بو ملحد لر سوز ندرن
 عورت اوغلاندرن منزهدر الله
 بو تلرک کیمدر اناسی دیوراکا
 طلحه ایتر بن قبی اولدوم خجیل
 بسا بو بکس دروم یابن اخی

چون ابویکر اویند ورذیر همان
 نزلدر سلاک کندر عقلوک دیرک
 سن انوک سحرینی کچرک صالکین
 پس دراسین بر بیتمه او یسین
 دیر بکا کیمولک دیندور زانی
 کیم دوناک کلدور ابا اجزاد
 دینده اندر نیا حاکم دور
 دیر صدیق کیم دوغوز دیر بو تلر
 بو لمازم کیم ورم اولدوم خراب
 کلدور صدیق دیر لاکا یاول
 قز لری دیر فکرین کوز کل بو نوک
 حقی بکل کیم منزه دور اول
 نه بلشور بلمن کندور ندرن
 بو قشریکس بز دور اول باد شاه
 تکیرنوک قز لادر دینرین جوتاکا
 سوز بو لاکا مازم دیم اولدوم ذلیل
 بل مسلمان اولورم او شهن دخی

[YiBB,73a]

كَمْ حَمْدًا دِينِي دِينِ دُرِّ حَقْدُورِ
 بِسْ عَلِيٍّ سَلَامًا سَلَامًا سَلَامًا
 رَسُوْلَ اللهِ بِقُوْبِ بُوْرُوْمَهْ كَلْدِي
 بِسْ عَلِيٍّ دِيوْرِي كِهْ طَلْحَهْ يَارَسُوْلِ
 بِشَكْرِ قُرْآنَهْ بِتَغَابُرِ هَمَانِ
 حَقِّ تَعَالِيٍّ بِرَالِكِيْنِ اَوْلُوْلِغِيْنِ
 چُونِ اَشْتَدِ اَوْلُوْلِغَالِيْرِ طَلْحَهْ هَمَانِ
 بِرَمَغِيْنِ قَلْدُوْرِ دِي اَقْرَارِ اَيْلُوْرِ
 بِسْ كَلُوْبِ اَلْدِي رَسُوْلِ اللهِ اَلِيْنِ
 دُعِيَهْ اَبْرُقِ كُوْرِي سَهْ حَانِ بِلَا
 دِشْمِيْدَهْ جَلِيْدِي اَوْلُوْلِغِيْنِ حَانِ
 بِسْ رَسُوْلِ اللهِ بِبُوْرِ دِي عَسَلِ اِيْنِ
 طَلْحَهْ نُوْلِ چُوْنِكِمِ سُلْمَانِ اَوْلُوْلِغِيْنِ
 اَوْلِ رَسُوْلِ اللهِ كِي خَشْمِ اَبُوْلِ
 رَاوِرِ اِيُوْرِ چُوْنِ قُرْبِيْرِ اَوْلُوْلِغِيْنِ
 هَرِ بَرِيْسِيْ اَوْلِ بُوْتَهْ طَايْنَلِيْنِ
 كِهْ دِرْ لَرِ بَرِطَهْ بِچُوْنِ طِيْرِيْ
 كُوْرِي كُوْرِي مَزْ اَوَكْنِدَهْ بُوْرُوْلُوْرِي

قَلْمِ دِي شَيْخِمِ دِي مَطْلَقِ دُوْرُوْرِ
 مَضْطَفَا قَاتِيْنَهْ چُوْنِ وَرْدُوْقِ هَمَانِ
 اَوَكُوْلْمَكْرِيْنِ اِجْمَعِ نُوْرِيَهْ
 كَلْدِي قُرْآنِ دِكَلْمَا كَا سِيْرُوْرِ
 اَوْلُوْلِغِيْنِ
 اَوْلُوْلِغِيْنِ بِرِ بِيْجَهْ اَيْتِ اَوْلِ رَمَانِ
 يِرِيْنِ كُوْلْدَهْ دَايْمَا طُوْلُوْلِغِيْنِ
 دِيوْرِ اَبْرُقِ قَلْمِ دِي رَاخِيْ كَمَانِ
 خُوْشِ شَهَادَتِ سُوْرِ لَرِيْنِيْ سُوْلِيْدِي
 اَوْلُوْرِ بِيْعَتِ اَبْرُقِ صِدْقِيَهْ يَقِيْنِ
 عُوْرِيْتِ اَوْلُوْلِغِيْنِ نَالِ بِلَا رِزْقِ قِيَامَتِ
 تَا شَيْخِيْمِ بَرِ تَنْبِيْهِ قَلْدِيْجَهْ حَانِ
 هَمِ طُوْرِيْنِ بُوْرِيْ جَا سَلْمُوْرِيْ
 بِلْدِي كَا فَرِيْتِ دِيْنِ تَرَكِ قَلْدُوْرِيْ
 هَرِ بَرِيْرِ كُوْلْمَكْرِيْنِ بَرِ كِيْسِ دُوْتُوْرِ
 كُوْرُوْرِ اَوْلُوْلِغِيْنِ سُلْمَانِ اَوْلُوْلِغِيْنِ
 سَرِزْنِيْشِ اَبُوْرِ لَرِ اَوْلُوْلِغِيْنِ اَشْتَلِيْنِ
 اَلِيْ دُوْتُوْرِ اَيَاغِيْنِيْ اَوْلُوْرِ سِيْرِ
 سُوْرُوْرِيْ سِيْرِ بُوْرُوْرِ كُوْرُوْرِ

[YİBB,73b]

نه اخی ایله بیلور شه زیانی
 چا ادم بیکر طاشا طبر سیر
 مکرکم بر بولور حیوان سکر
 ارتفاق ایلدیر کافر ددر لر
 دیر لر اکا محمد ایر اولور
 بشکر بو خلقی بربر از دور
 کندویه اوغایینی نادان صیر
 هیچ دور دیر طیطوغو کوز بوتلر
 کندونوک تکر سینی دور من اولور
 سز اولور سز ندم اکا دیکال
 یاخوجقسون کتسون اراموز دن اول
 یا کرم قل سن انوکله تو بر
 حرمت اعا سا یدر بو خلق سکا
 ایرک لو کایق کورر میسن بو بی
 هم هبل اغلا و ساق ناریله
 اوج یوز القمش تکرک لسو نمی یلان
 بس ابو طالب دیر اولمک ملول

چا سیر تکر بر ایدر یوز سز این
 او تمادین طاشا ایغین او بر سیر
 یه خود یوق عقلو کوز نادان سکر
 اول ابو طالب اوینه وز دیر لر
 کوز که پنجه قلدیر سز قیلور
 قصد قلدیر دیموز بر دور
 کم سوزن دوغماز سه حیوان صیر
 دیر بوت اهلیدر جهم اشکر
 بو بزدن تکر یلر دوز سوکر
 کم دیرین دوتسون اکا سئلکال
 چونکه اولمز اولمدر هیچ بزدن اول
 کم قتی اچیدور اولدیر اول بزر
 شمدر این قلمشیدور بر یگا
 کم دوشا باطل اولا لاتوک دیر
 باطل اولوب شویدله ورسو نمی ییله
 کندونوک تکر سیمی قلسون همان
 اولنه در سیم سوز می قیلور قبول

[YiBB,74a]

کلسون ایا او بش کشر کوندار یوم
 بس در بیان کشر لراو اخلو هیا
 بس ابو طالب ددر ایرجان عم
 قو قزیش قوی مینی کسه بو تلر
 انلر وک تکریلر بی کسه
 قتلنجانم قویز فتنه همین
 اول اولو لبر شمدن یا کاکلدلر
 دیوت بز حرمت ایراروز سکا
 اولدوروز لر سینی اوغل اقل
 دیردیغایر که یا عمر دوی
 کونشیرای یا ای کونا ایدی
 بن خیا پرور دکارک امری
 باکا فاصدع دیو امر اولمشد

اشبو ایشدن بنای دوتوار یوم
 مصطفی کدر قپودن اول زمان
 نه بلادر بو جک کرسن یانه عم
 باشوکا او شورمه بو از غونلری
 کم سکا برایش ایرلاریشنه
 کال بولادی ترک ایوب اولغل امین
 جمالی سندن شکایت قلدلر
 بو خسه این قلدرد غیر بریک
 کاکرم قیل بوی قوغل اتمکل
 کیمسه بو کون قیلیم دوزنکی کوی
 یا خوکیمه کنوزیر کون ایوی
 دتمیم بندن بی دیرم بن بوی
 حق جلدن جبر ایل کیمشدردز

فاصدع، همانند مسأله آخر من المشرکین

بس خیا سیدو تمیم بو امر بن
 سدرخی بو دینه نصرت ایلکل
 اتمز بیلک بیینی وز بییان بکا

کر سعادت ایشریلک عمورنا
 کفر قوغل حقه دعوت ایلکل
 بو نیله امر ایدر دیرم او کون صو کا

[YIBB,74b]

بِنَا بُو طَالِبِ اَدُو نُو بِنِ دِي دِي كَا
 تَانْتُو نِي اُولُو غَنَجَا بَارِي جَان
 كُو كَلُو كِي خُو شِ دُو تِ دِي رَا لَدَقِي
 قُو نِي مِ اُو سْتُو كِي بِي نِي قُو سَنَدِ
 بِي سِ دُو نُو تِ قَرِ دِي شَرِي نِي سُو نِي دِي
 اُولُو صِغْنَسَا سِي نِي اِسْتَا كِه مَدَدِ
 بِي سِرُو اُولُو كِي بُو اُو غَلُو مُو زِي
 حَقُّ شَا اِسْتُو كِ قَشْتِي كَالِدِي اُولُو
 قُو بِي سِرَا كَا اِذَا لَرِ اِبِي لَسِ
 دِي دِي اِنْدَرِ حَا شَهْ لِي دِي بِي اِي نِ
 تَا كِه تَنِي ذَرُّ دِي كَلُو جَان اُولُو
 دُو رِ شَا لُو مِ اِشِي نِي قَلْدُو رِ لُو مِ
 اِسْتُو دُو لَكِ خُو دُو مُو زِ دُو خُو بِي دُو مِ
 بِي سِرِي نِي دُو نِ قَلْدُو حَمِي جِي لُو اِنِ
 بِي عَتِ اِنْدَرِ جَان دُو نِ اِقْرَارِ اِي لَدِي
 نَعُو اُو رِ دِي جِي كَرِ قِي لِي جِي هَسَانِ
 دُو شَمُو كِي اِهْ بُولُو كَرِ كَارُ زَارِ

سُو كِ لُو سِي بُو جِهَان دُو سِنِ بِي كَا
 بِي دُو مِ اِي وِمِ سَا كَا اِي رِ جَانِ جِهَانِ
 سِنِ قِي رِي مَهْ نُو رِ مَعَلِ هِي جِ كِي مَسَدِنِ
 دِ شَمُو كُو كِ كُو زِي نِي طَرِ قُو سَنَدِ
 اِبِرَا لُو لَرِ بِي غَرِ بِي كَلِهْ دُو دِي
 كَا بِي اِنْدَرِ كِي قِي لَسِي اِي دِي دُو
 كِي كُو رُو مُو زِ بُو رِ دُو دُو خُو دُو مُو
 وِرِ بِي رِ بِي يُو زِي نِي وِرِ دِي رِ سُو لِ
 اِي كِنَا جِي وِرِ جِهَانِ اِي لَرِ
 قُو رِ مِي وِرِ كِي اِلْ اُو زَانِ دُو شَمِي
 دِ شَمِنِ اِلْ بُو لَمَقِ بُو كَا قَدَرِ اُولُو
 اُولُو لُو مِ يُو لُو نُو دُو هَمِ اُدُو رِ لُو مِ
 تَا قِي اِمَتِ عِي رِ مُو زِ دُو رِ بُو يُو زِ مِ
 خُو شِ سَلْمَانِ اُدُو رِ كَالِدِي اُولُو هَسَانِ
 بُو شِ دِي نِي دُو نُو رِ نِي كَارِ اِي لَدِي
 دِي وِرِ كِ شَهْ قِي لِي اُو شِدِ بَا شِ جَانِ
 قِي لِي دُو مِ كِي طَا كِه قَلَسُو نِ رُو زِ كَارِ

[YİBB,75a]

74
 ۷۵
 کورسین اولیخیز جلد نوبتی
 جان شیرین بولوکا قریان ایتم
 دیر یا عمو هزاران آفرین
 هم حرام اولور سکا بد کد طمو
 اهل کفران اهل اسلام اولغا
 بر لحق خلوت دو کور هر بر
 دخی هیچ قلمدر ابرق مداره
 قلوز لردن رسولده حق جفالر
 جفالر چکدو کینی هر بر نون
 که کلمز چکدو کینوز حیا
 که اولور این عیاشدن ردا
 کوز نون یا شد دو کیلور کور
 بر رسول الله نه اغلرسن در
 بو قریش کافر لر ره خاطر عام
 یلور کوز بولجاغز هم دو کور
 قرد لر سادخی هم غم دکده
 اکر لر چونک سن سلطانموز بر

یار سول الله تلولا اولما قستی
 کیم قلیخوندن بریر بوز قان ایما
 خرم اولور کورینغابره غمی
 خشوز اولور سنون الله یا عمو
 شلدین بر بر مسلمان اولغا
 اله کافر لر سو کور لر هر بر
 عوادت بغلدیر اشکاره
 او کافر لر او ظالم بر د فالر
 رسول الله قوللار اشدن
 اوزا نوز سوز بزر سم بو کتابة
 ولید کله دیا بوم بر چکایت
 که اصحابدن بریسی کالور بر کون
 چون سلام وزدرد توردر بغلدیر
 اول در کیم یار سول الله مداع
 بینه هر قن اوغرز سه سو کور لر
 بر سر دو کور لر هیچ غم دکلد
 ولیدون بقر لر جانوموز بر

[Y1BB,75b]

بِنِزْدَتِ رَسُولِ اللَّهِ دِرْدَرِ اَوْلَمَكْ مَلُول
 هَمَزِيه چِقْوَالِرْ اِتْدِر لِرْ
 بَعْضِيه پَان پَان قَلِدِر لِرْ
 بَعْضِيه دِر نَقِيه دِر دِي لِرْ
 اَنْدِرُوكْ هِيچ بِي رِي اَوْلَدِن دُو دُو دِر
 عَمِّ عَمَّ اَوْلَمَكْ مَلُول اَوْشَر قَلِدِر اَنْ
 حَقِّ تَعَالِي سِي نَضْرَتِ وِ پِر سِرْ
 پِر هَمَان قَلَقِدِر بِي نِدِن اَوْلَسَوْل
 قَمُو مَوْنَلِرْ اَوِي دِر مَضْطَفَايه
 اَنْدِر اَوِي اَبُو جَهْلِي لَعِي
 كُو زِر چَوْت بُو نَلِر بِي غَانِبْ هَمَان
 قَمُر كُو زِلَا اِلَه اِلَا اَلله دِر كُو زِر
 جَمَالِي خِشَم اِتْدِر لِرْ اَنْدِر هَمِي
 كَعْبُو كْ اِچِيه كِر دِر اَوْلَهِي
 اَلتَوْنِيه صُو و مَشَلِر دِر بُو زِي
 اَوِي دِر بُو زِي كُو زِي بِي قُو دِر
 دَا عَمَا دِر سِن بِنُو مَكْرُو مْ بَكَا

بِنِزْدَتِ اَوْلَدِن كَلِدِر كَثِر حَقِّ رَسَوْل
 دِر لُو دِر لُو چِقْوَالِرْ اِتْدِر لِرْ
 بَعْضِيه دُو تَوْبِ اَوْن صَالِدِرْ
 بَعْضُو كْ بَا شِن كَسِي سِن اِتْدِر لِرْ
 سُو يَلِدِر نُو حِي دِر هِيچ اِنْجَمِدِر
 كَم اَوْلَا سِر سِرْ جِهَانْدِن سِن فِرَا زِرْ
 شَرْقَه غَرْبَه قِيلِجُو كُو زِر اِبِر سِرْ
 كَعْبُو تِ يَا كَا بُو رِي دِر كَثِر اَوْل
 اِر شُدِر لِرْ چَوْن بَابِ صَفَايه
 هَم قُرَيْشِي كَا فِر لِرْ بِي لَه هَمِي
 دِر بِي اَقُو م سِن اَبِي دِر بِي كَمَان
 هَم كَحْمَد دِر رَسَوْلِ اَلله دِر كُو زِر
 دِر دِر بِي نِدِن اَبُو جَهْلِي لَعِي
 بِي جَمْر دِر بِي كُو جِكْ بُو تِ هَمِي
 هَم دُرْدَدِن مَوْز قِشَلِر كُو زِي
 دُو نِدِر بُو كُرْ يَا حَمْد سِن دِر
 قَا مَوْ نَسْنَدِن بِي قِي سِن اَوْلَدِن صُو كَا

[YiBB,76a]

75

صورت

پین ن کونک هرنه وار په بلور
 صورتین بچدز بیلور وسین
 بن رسول الله ددیرکم ایردلو
 قامدیر کورز سوزو بی ایشدور
 کیمه کوز بلمز این شویلیکم
 منزهدر مقدسدر وجهتدرن
 بن خجاس کور سر آدم این
 اول لعین دپیر هله بز هرنم اوشر
 سجدن قیلون بن سیر اوزدر یوزین
 بلور بین جوق تضرع اینلدر
 بو کمد حقه هجو ایلاکال
 حاضر عیش اند بر دیور لعین
 اول پوی دپرتدیر برادن اینلدر
 بر قریش کافر لر بیاید اولدر
 چون بو از غولوی پیغایر کور
 اول لعین لر ددر هب اون اینلدر
 این مسعود دپیر بتدوم یقین

هر ننگم اولسه قنوسین اول قیلور
 کیم کوزن کوزن هیچ کورز مسین
 هر اولودن حق تعالی بدوز اولو
 این کوزنک آدمون نه ایشدور
 منظر بر اغلان دوز اول کیم
 که حدو مادو صورت صفتدن
 ایردلو حیوان کیم عقول قنی
 کیم کورز تکیر لاندو مؤخر
 اول بتوک ایاغنا سوزدر کورین
 ایر الهوم دپیرم سندن ددیر
 هم نسو ک تکیر اغوز کینکال
 کالدر اول بوت ایچنه کوردر هسین
 بر ایکن بهون سوز لر نیلدر
 هر بر خندان اول بیان کالدر
 خشم ایرد دوز یوزین دوزور
 هر بر بر دوزو هرز سیکدر
 اول رسول الهوک اردین هسین

[YIBB,76b]

بَسْ رِدَا سِنَهٗ يَبْشِرْ دَمِ سَوَيْدَمِ
 دُو نُو بَرِ بَلَكَا خِشَمِ اِدَا رَكِ سَيَا دِي
 بَسْ دِي مِ وَ اَللّٰهُ يَتَّقِ الْاَبَا كَا
 اَشْبُو طَا شُو كِ بُو قِ دِي كُو زِي كُو
 دُو نُو بَرِ اِي مِي كِي بِي بَا كَا رَسُو لِ
 حَقِّ تَعَالٰى قِي لِسْرَا بِي هَلَا كِ
 كِي زِي رَا هَرِ دِي نِي كِي بَا خُو دِي عِي نِي
 حَقِّ تَعَالٰى تَزْ جَلَا اُو لُو رُو رَا بِي
 مَنِي لِي نَهٗ وَ زِي رِي بِي خَا تَبْرَ هَسِي نِي
 اُو لُو قَرِي شِي كَا فَرَا لِرِ شَا دِ اُو لُو لَرِ
 دَا جِي اَرِ نُو قِ اُو لُو رَا زِ غُو نَلَقَا لَرِ
 كِي چُو نَلَا جِ كُو نِ چُو نِ عَمَامِ اُو لُو رِي نِي
 دِي رِي لُو بِي اُو تُو زِي شِي دِي كِي هَمَا نِ
 بَا شِي بَرِي وَا كِ بُو يِنِي اُو زُو نِ بَرِ عَرَبِي
 هَمِ اَلنَّبِي بَرِي لِي نِي قَنَلُو قَلِي بِي
 بَسْ سَلَامِ وَ زِي رِي مِي جَا كِي رِي دِي زِي نِ
 دِي بَرِي مِي خَا تَبْرَ كِي كُو كِ اَهْلِي مِي سِي

بُو نَهٗ خَالِدُو زِي اِي اَرَسُو لِ اَللّٰهُ دِي دَمِ
 مُو زِي مِي نِي كِي كَا فَرَا دِ اُو لُو كِي دِي دِي
 كِي عَجَبِي شِي كَلِي رِي بُو كَا قَا لِدَمِ طَلَا
 بَرِ جَمَالَا دُو زِي بُو جِي سُو نِي لَرِ سُو زِي رِي
 دِي بُو دُو رُو زِي كِي مِ بُو تِ اِي چِي نَهٗ كَرِي دِي اُو لُو
 اِي لِي سِي زِي هَمِ چِي كَرِ كَا هِي نِي چَا كِ
 دِشْمَنِ اُو لُو رِي بَرِ رَسُو لَهٗ قَلِي دِي رِي
 طَا مَنُو كِ اُو دِي نَهٗ صَا لُو دُو رُو رَا بِي
 بَسْ اُو تُو زِي دِي رِي جَمْعِي اُو جِ كُو نِ يَهْيِي
 هَرِ نِي رِي سِي بَرِ شَمَا قَلِي دِي لَرِ
 چُو نِ مَقْدَرِ اُو لُو رِي مِي غُو نَلَقَا لَرِ
 اُو لُو رَسُو لِ اَللّٰهُ قَتِي نَهٗ مُو زِي نِي
 بَرِي كِي شِي كَرِ دِي قُو دُو نِ نَا كِهَا نِ
 بَرِ قَرَا دِ لَبْنَدِ صَرِي مِي شِي كِي عَجَبِ
 كُو زِي مَوَا كِ بَرِ اَكَا بَلَكُو زِي كِهْمَسَهٗ هِي
 اُو بُو رِي مِي خَا تَبْرَ اَلِي نِ سُو زُو دِي رِي
 يَا خُو دِي رَا اَهْلِي مِي سِي دِي كِي دِشْمَنِي

[YiBB,77a]

76

يَارَ سُوْلَانَتَه دِرِ بَسْرَاوَلْ هَسِيَن
 نُوْخ زَمَانَتَه سَهْمَانَتَه اَمَلِسْتَه
 حَقِّي سِيَن بِنِ اَرِنَمِيَسْتَه تَه كَا
 صَفِرَا دِيُوِيَرِ اَدَبَلَاك اِيَنَمِيَش
 شَعْدِرَاوَج كُوَرِ اَوَلُوَرِ اِيَنَسْتَرِ
 شَرِي عَرِيَن رَوُو حَرِيَن بِنِ عَمَام
 اَشْبُرِ قَلْبِي حِيَلَه اَوَلُوَرِ دَرَمِ اِيَن
 اَدَش صَفَا سَوْنِ دُو شَعْدِرِ رِيَتُوَر
 بَاكَه دَسْتُوَرِ وَرَكِه كِيَرِمِ اَوَلُوَرِ
 بِنِ رَسُوْلَانَتَه دِرِ رِي اَرَايَلَك كِل
 دِيُوِيَرِ مَنَهْرِ اِيَن عِيَنَهْرِ دَرِ اَدَمِ
 دَسْتُوَرِ اَوَلُوَرِ كِيَشِرِ اَوَلُوَرِ يُوِيَلِنَه
 وَرِ دِرِ بِنِغَا بَرِ صَفَاوِ مَرُوِيَه
 كُوَرِ دَكِ اَوَلُوَرِ شَرِ قَرِيَشِرِ اَوَلُوَرِ كِي
 دُو نُوْرُبِ يُوَرِ نِ اَوَلَاَن سُوِيَلُوِيَرِ
 بِنِ قُوِيَلِيَمِ هَمِ رَسُوْلِي مَطْلَقَا
 اَوَلِ قَوْمِ جَمَلَه جِيَمْنَاكِ اَوَلُوَرِ لِي

بِنِ بِنِ اَهْلِيَمِ دِيُوِيَرِ يَوْمِ يَقِيَن
 اَمْتُوَكِمِ اَهْلِي اِيْمَانِ اَوَلُوَمِيَسْتَه
 شَعْدِرِ رُوِيُوَلَرِ بَرِ خَبِرِ وَرِ دِرِ بِنِ كَا
 يُوْتِ اِيَجْنَدَرِ نِيَجَه مَرْزَه سِيَلَمِيَش
 كِمِ اَكَا كَسْتَا خَلِغِيَنِي كُسْتَرِمِ
 كَزُوْمِ اَوَشَدِ شَعْدِرِ يُوَلُوْمِ يَا اَلَامِ
 اَوَشَرِ قَلْبِي حِيَلَه اَوَلُوَرِ بَعْدَرِ قِيَنِي
 كُوَرِ سِرَاثِ كِيَبِي شَعْمِيَشِرِ رِيَتُوَر
 دُو عَرِيَرِ سُوَزَلَرِ سُوِيَلِيَمِ بِنِ اَوَلَاِنَه
 اَلَكِمِ اَدَدَاكِ نَدَرِ شَعْدِرِ رِ كِل
 دِرِ بِنِغَا بَرِ كِه عَبْدِ اَللّٰه قَوْمِ
 بِنِ رَسُوْلِ اَللّٰه دَرِ دَقِ سِيَنَه
 كِمِ قَرِيَشِرِ اَهْلِيَنِي دَعُوْتِ اَنِيَلِيَه
 جُوْنَاكِ بِنِغَا بَرِ كُوَرِ بِيَجَاكِ اَوَلُوَرِ
 يَا قَوْمِ سِيَن تَكْرِيَرِ بَرِ دَرِ دِيَكِ دِرِ
 سِيَن دِيَا قِرَارِ اِيُوَلَكِ دُو نَاكِ حَقَا
 كِي عِيَسِي سُوَكُوِيَرِ كِي عِيَسِي كُوَلُوَرِ

[YiBB, 77b]

و ز دیر کتوزدین ستوین اولردان
 اندوزدینینه هجو ایله دیر
 اول بوئی دیر تدر اریغدر روان
 اریغودیر نصارا لرد دیر
 حق دین انوک دین دورز مطلقا
 اشیو بوتلر هر ز دز کله یلان
 اولسرا نکر جهتم ایشلری
 دین حمت دین دورز مطلقا
 حشر داکین ییتسز دورز بو دین
 دفتر و کوز قهر له دورلمدین
 دزدین سیر نزن ابو جهل لعیین
 دین بوزین کوزین سوز دین
 یر دیم ایدرسن سن انوک دینینه
 تکر لیغولک داعی کار مکن بکا
 بو سنوک تکر لک مکر اولدر دلو
 کوز که بو کوزینجه سوز لرد
 تکر موزیر داعی بو کوز از دورز

پس ابو جهل لعیین دزدین همتان
 تودیر سیر آکا سجد ایلدر
 اول سلمان دیو بوته کردین همان
 بو شا چندن شوینه روشن سیدری
 حق بیدرز حق بیدرز مطلقا
 یزن کولنگرین یزد دورز همان
 کیم که تکر یوز دیرسه بوتلری
 ایر دلور سکر لک اولوک حقا
 شرفی غزبی دوتسز دورز بو دین
 سز دین دورلک حقا قیر لم دین
 تکبیر اثر لرد سلمان لره همتین
 اول بوئی قالدورین اولردین سیر
 دیر لک انوک حمت سحر نه
 لانت حقی داعی طهارت سکا
 دیر لک کافر لک کافر اولو
 دون حمت حقی هجو ایلدر
 اول لعیین دیر کیم اول جازو دورز

[YiBB,78a]

دَرْدَلَر پَسِ اَوَّل قَرِيْش جَاهِل لَر
 هَر بَرِيْسِي دُوْر لُو دُوْر لُو سُوْ كُو لَر
 عَنَبَه مَالَعُوْر مِصْطَفَا نُوْ ك بُوْر زِيْنَه
 كَنْدَنَدَه بُوْر زِيْنَه دَشْدَر اَوَّل ^{هَمِيْنَه}
 دَرْت يِيْكَ اَدَن طَلَش اَلْعَج اُوْ شَرْدَلَر
 اَوَّل اَبُو بَكْر اِيْ كَرَن چُوْر دُوْ كُو لَر
 پَسِ اَبُو طَالِبَه اِيْر شِيْدَر خَبَر
 چُوْن اَبُو طَالِب اِيْر شِيْدَر كُوْر لَر
 سُوْ كُوْر اَنْلَا نَه قَقِيْر سُوْ يَكُوْر
 پَسِ دِيْر اَنْلَر مَحْمَد دَن بِيْن
 يَا سُوْر ك سِيْ شَكْر اَكْتَسُوْر بُوْر
 اَوَّل دِيْر مَكْ كَه بِيْر دُنْدَر سِيْر كُوْر
 فِتْنَه قُوْبُوْر اَلْقَلِيْبَه اُوْر دَلَر
 اَوَّل اَبُو طَالِب قَتِيْنَه دَر دِيْر لَر
 بَر بَرِيْسِيْلَه يِيْنَه صَالِح اِيْشِيْر لَر
 پَسِ اَبُو طَالِب رَسُوْل اَللّٰهِ اَلْيِيْن
 پَسِ يَرْتُوْر اَسِيْنَه صِدِيْقِيْ هَمِيْنَه

بِيْ اَدَبَلَك اِيْلُوْر لَر هَر بَرِيْر
 اُوْ شَرْدَلَر مَوْدَه مَنِيْلَر چُوْر دُوْ كُو لَر
 نُوْ كُوْر پَسِ تَشْكِر اِيْ كِي دُنْدَرِيْنَه
 پِيْس اُوْلُوْر بُوْر زِيْر كَنْدُوْسِي لَعِيْن
 مَحْمَد يَلَر كَمِيْنَه هَا اُوْر دَلَر
 دُوْ كَمِيْنَه قَا قَد يَلَر سُوْ كُو لَر
 كَالُوْر يِيْشِيْر حَيَقِرْت بَر اُوْر اِيْدَر
 پَسِ چُوْ كِي لُوْب بَرِيْ كَا يَه دَرْدَلَر
 هَر بَرِيْنَه بَر هَجُوْمَت اِيْلُوْر
 چُوْر جَفَا لَر اَرْدَر اُوْ شَرْدَر بَرُوْر سِيْن
 يَا خُوْ كَنْدُوْر بُوْر يِيْنَه كَنْدُوْقِيْ
 دَاخِر دَر مَلَك اِيْشُوْ يُوْر قَد تَرِيْ كُوْر
 چُوْنَكَه عَاقِل لَر بُوْ اِيْشَر كُوْر دَلَر
 پَسِ اَلْيِيْن اُوْ نُوْب اَكَا يَلُوْر دَلَر
 دُوْ نُوْب لَر اَوَّلُوْ اُوْ يِيْنَه كِيْر لَر
 دُوْ نُوْب لَر اُوْر اِيْ يُوْر يِيْنَه كَالُوْر
 كَالُوْر يِيْشَا بَر قَتِيْنَه اَوَّل اِيْمِيْنَه

[YIBB,78b]

بِرَا لَوْحْتَهُ دَوَّ كَلْمَشْرِ صِرْمَشْرِ
 بِسْرَسُوْلَا لَلّٰه دِدِرَا يِي يَا رَعَا
 اَوَّل دِدِرَسِن سَاع اَوَّلِي حَقِّي يَا رَسُوْل
 اَمِّ اَمِّ بُو لُو كَا اَوَّل سُوْن فِدَا
 بِسْرَسُوْلَا لَلّٰه دِدِر شِكْرَا اَيْ كَل
 اَوَّل دِدِر رِضْوَانِ اَكْبَر يَا رَسُوْل
 رَسُوْلَا لَلّٰه دِدِر يَا رِيْن قِيَامَت
 اَوَّل اَخِر خَلْق دِرِي لِحَاك مَمَام
 بِر تَجَلِي خَا صِر اِي سِر دِر سَكَا
 شِكْرَا دِي بَا ن سَجْد قَلْد اَوَّل اِي
 رَا وِر اِي دِر سِر بُو جُو رِي مِصْطَفَا
 هَم اَبُو بَكْرِي نِي لُو كُو دِر اَوَّل
 عَرَشِي كَرِي سِن بُو سِي دِر قَات اَسْمَا نَا
 عَرَشِي نِي كَل اَرِي فِعَا ن اِي لَادِر
 دِي وِر لِرَا اِي نَالِدِ الْمَلِك اِي رِي قَدِي تَم
 كَم شُو بُو نَحْتَلِر سَنُو ك مَحْبُو كَا
 حَقِّي تَعَالِي دِي وِر دِي سُو رُو دِر دِر ك

اِلِي اَعْضَا لِرِي بَا يَشِي بِرَا لَمَشْرِ
 بِنَجَه سِي نِي كُو كَلِر كِي دُتْمَه شَك تَار
 بِنَادِلُو رَسْم بُو لُو كَا هِي حَقِّي غَم دَكَل
 غَم بِمَا كَل سَاع اَسْمَامِن كَرَا
 حَقِّي نِي كَا رِضْوَانِ اَكْبَر دِر دِر نِي ل
 بِنَجَه نَسْنَادِر رِي كَا بِلِدِر نِي كَل اَوَّل
 اَوَّلِي حَقِّي قُو يَحْق بُو خَلْق قِيَامَت
 حَقِّي تَجَلِي اِي وِر سِر دِر خَلْقَه عَام
 مَحَشْرَا هِلِي قَالَه يُو ز كِر نِي طَكَا
 هَب اُو نْتَدِي رِي دِر دِر نِي كُو كَلِي غَمِيْن
 كُو رُو دِر دِي شَمْعِدِر بُو رَسْمَه حَقِّي جِنَا
 اَوَّل مَبَارَك حَا طِرِي اَوَّلِي مَلُو ك
 حَنِيشَه كَلِرِي لَا يَحْكُر هَمَا ن
 غِيْرَت اِي وِر اَللّٰه سُو يَلَا دِر لِر
 بِسْرَسُوْلَا رَسْمِن هَم بِلُو رَسْمِن يَا عِلْم
 نِي تَدِر لِرَا خِر كُو رُو رَسْمِن سِن اَكَا
 اَوَّل حَبِيْبُو م نِي يُو رُو رَسْمَه كُو رَك

[YIBB,79a]

78

74

كَعَذَابِ اِيْذِكَ دَرَسَهُ اِيْذِكَ عَذَابِ
 اَوْلَ اَمْلَايْكَ كَلِمَاتٍ سِيَّئَةٍ كَلِمَاتٍ
 دُوْشِيُوْبٍ قَانْتَلُوْا مِنْ دَرَسِ سَمَاءِ
 بِنْتِ دَوْبِلَرِ بِيْتِ اَللّٰهِ وَرَبِّ دِي
 كَعَذَابِ اِيْذِكَ دَرَسِيْكَ اِيْذِيْكُمْ
 بِنْتِ رَسُوْلِ اَللّٰهِ دَرَسِيْ اَللّٰهِ بِنْتِ
 كَلِمَتِيْ شَمْرَةَ بِنْتِ بُوْلَانَ دَعْوَتَهُ
 بِنْتِ يَتُوْرٍ دُوْمٍ قَلْبُوْغُوْمِيْ يَسِيْرَتَهُ
 قَوْلِكَ بُوْلَاوِيْ جُوْزَاوِيْ لَرَسَاوِيْ
 حَقِّ تَعَالِيْ اَشِيْرَةِ مَعْنِيْرِيْنَ هَمَانَةَ
 اَوْلَ مَلِكِكَلِرَقَامُوْ قَلْدِرَا نَرِيْنَ
 قَلْدِرَا طَلِكَا بُوْ جَمَلَهُ قُوْرَتَهُ
 قَاتِيُوْبِيْ كَا فَرَاوِيْ كِيْمَ قِرْمَدِيْ
 اَوْلَدُوْرُوْرٍ جُوْنِ رَحْمَتِهِ لِّلْعَالَمِيْنَ
 كَلِمَتِيْ اَرْدُ جِهَهُ بُوْلَاوِيْ كَلِمَتِيْ
 دَرَسْتِ فَرِيْتَهُ اِدْشِيْ كُوْرِيْ مِيْثَمَ بِلَهَ
 اِدْشِيْ بَرِيْ حَكِيْمَتِهِ دَرُطَاغَلِرَقُوْمُوْ

كَرَقِيْكَ دَرَسَهُ قَرِيْكَ دَرَسَهُ جَوَابِ
 شُوْبِلَهَ كُوْرِيْكَ اَشِيْكَانَ اَوْلَدِيْ
 اَوْلَ سُوْلِ اَللّٰهِ وَرَبِّ لَدُنَّ سَلَامِ
 اَوْلَ حَبِيْبِيُوْمِ هَزَنَةَ دَرَسَهُ اِيْذِيْكَ دَرَسِيْ
 قَرْدِرِيْكَ هَبْ قِرَاوِيْ كِيْرُوْمِ
 وَرَبِّ دِي كِيْمَ بِلَدُوْرِيْ بُوْحَقِّ دِي
 كَلِمَتِيْ جُوْرُ جَقَاوِيْ حَيْتَهُ
 اَوْلَ بِلُوْرُ لَاقِيْ نُوْرُ هَزِيْرِيْ
 بَلِكِهِ بُوْنَلَرُوْرِيْ مَلْمَانَلَرُ كَلَهَ
 وَرِيْشِ اَوْلَهَ بُوْنَلَرُ بَلِكِهِ اَمَانَةَ
 حَسِيْنِيْ اَتَدِيْ هَزِيْ بَرِيْ بَرِيْ
 بُوْنِيْ اَتُ غَلِمُ صَبِيْرُوْ حِكْمَتَهُ
 هَمَّ عَذَابِ اَتْمَاكِهِ دَسْتُوْرُوْرِيْ
 لَابَدُ اَوْلَدِيْ لَرَسَاوِيْ اَمِيْنِ
 دِيْدِيْ كِيْمَ سَاكَا سَلَامِ وَرَبِّ جَلِيْدِ
 سَنَتَهُ بُوْيُوْرِيْكَ بُوْلَرَاوِيْ قِلَهَ
 هَمَّ بَرِيْ حَكِيْمَتِهِ دُوْرُ جَمَلَهُ صُوْ

[YİBB,79b]

بو بوز حڪمند دزدنيان بيبيل
 هر نه بو بوز سلك بيوز غل بوشلر
 كلر اول طاغلان حكم ابوز بلك
 سول اكي طاعي بيوز رسك دور يوم
 طاغلرك الشند قلمسونلر قمر
 بس رسول الله ددير بنت بدييم
 قولدنت دحوت و اندن هويائت
 بلكه بونلردن مسلمانلر كله
 اولادن حكم ايدين سرتي لوي
 بو بوز ايوم اده يقسون بونلوي
 ريد بوز دويارق عورت و ار
 مصطفىا ديراپ اوزتند اولمخل
 بز امر يله اولوك درسه اولور كر
 ولي خشمندن انوك لطف چوقدر
 اكر بونلر بني كمو ايديري
 اكر بونلر احق روزير قليديري
 بس اكاروك كلر صويه حكم ابوز

اوش بر حڪمند دزد او ذشيله
 ندر پيسك اتسوز اول از غونلر
 يار سول ددين بيوز نتمك كرك
 بونلرك اوستينه سنجك دور يوم
 چوز محنت بر له اولسونلر قمر
 دايعا بين اللهوك امريشد سيم
 دپردن كجه قلوب ريسه عنايت
 قولك بو لاري شمد ر قمر مذ سز هله
 يار سول الله بيوز رسك ددير
 خانوماين بر له بو از غونلوي
 سويله يقسون قلمسون هر كزار
 كيم حليم در حق تعالي طيله يله
 ويا خوز طاش اولوك درسه اولور كر
 بو كر نادان درر كر عليم بو قدر
 برين بندن خجاسي اير ليديري
 بو كر داحي مسلمانلر اوليديري
 يار سول الله بيوز دور دنيدين

[YIBB,80a]

79

80

هر نه صودار سیه بوئن دیر یونم
 اول رسول دیر بر بقائه اول ائمه
 اول ییله حکم ایلین سرتیلرین
 عاز قوی کیمی بو از غونلرین
 سن رسول الله دیر ائمه بنی
 حق بنی رحمت اچون دیر بیدرین
 سن ینه یز لو یز کوز درک
 قولک بولار کله بنی الله بکا
 اول ملک کله هر نرین سئلاد لر
 کوز همیشه نر دیر هر نرین
 هم ایشما دک دخی بو حمله
 خاصه کله کله کله کله کله
 کیم که دینو کله کله کله
 بزدخی هر دیم دعا چیلور اکا
 هر بر بسی خوشد عالم اثر لر
 ایشوقمه بو دن اولسون تمام

بونلرین جمله اول صویه دیر یونم
 اول بکا بیکر معین پشت پناه
 یار رسول الله یوز سنک دیر
 قیر یونم بیلیله بو معنون لرین
 عالمه رحمت بر توبر اول غنی
 رحمة للعالمین سن سن دیر
 هر بر بیک کوز قولور کوز کوز کوز
 اول بیکر پشت پناه اول کوز صو کا
 جمله تحسین افرین ایلاد لر
 سا که بکنر بزدخی پیغابیر
 آدم اوله بو کمال علمه
 کیم اولتمادن بشر دینه سکا
 حق تعالی یزدیم ایشون اول کله
 کیم کلوب امت اولور سیه سکا
 ددنر لر یز لو یز بینه کشد لر
 اول رسول کوز روجه هر دیم سلام

فصد اسلام عمر رضی الله عنک

[Y1BB,80b]

سبكه ابر بلبل كه از در نو بھاد
 نبات اموات دیر لوی بن شدی
 قشوک زهر بن اولنگر دیر لوی
 ولی بز دن کونگر کمد هیچ
 کلن کیدر قونن کوچر بویور
 کلنگر بز دن او کدین نولور قانی
 دنیه آدی دنیه دزیس آدی سیر
 قانی پیغامزیه اول یارنگری
 قند کتدر قانی بوخجه انبیا
 قانی عباد قانی زهاد نولور
 هب کلن کیدر ولی کلمز
 چون بویور تدرن کمنه قلمز کوز
 کیم که بو منزیله کو کلن بغلدر
 را اولر شو نیله روایت ایلدر
 دیولر بر کون ابو جھلی لعین
 اول رسول کدر بنه سولدر
 دیور هنر کیز بزن غیرت قلمدر

چون بر ابر اولدر لیلیه سھار
 قرینت بر نو جوان اولدر دوزن تیر
 کونگر هب بنه کلور دیر لوی
 کمنه نولدر حالی بلمدور هیچ
 بودن قانون بودن عادت بویرن
 برینوک ورتور کستر نشانی
 کمنه قونن بر قنوسن کچ ایس
 نیلور بوچرخ غدار اشدر
 نولور با اصفیاد اولیا
 اولدر لره هب قان طبراق اولور
 قند کتدر کمنه هیچ بلمن بر
 عاقل اولن بوین کتور ترک ایوز
 عاقبت اولدر پشیمان اغلدر
 چون عمر اسلام انگر سولدر
 کیم حرمت او تورز دیر اولدی
 اول قریش سزدن شکر ایلدر
 اولورن هیچ حیث قلمدر

[YiBB,81a]

شول ابو طالب يثيبي نيلدي
 شمد ياد اكي اراموزن هين
 شمدور بو جلدري شوگا اردري اي
 بو قديمي ديلدر دوزر بوزر
 بزجه بتكرمون بيزوم اول سوكر
 هم دلو صاين بزوم عاقل لوي
 شول ابا اجزاد قمو اولندري
 هرن دز دير طبردغوموز بو تلو
 بز حيتتاسي بو قدر كنج دون
 هم بزوم بو تكرر كاروموز دخي
 اولدورانه اين نذر اولسون بكا
 بوز نوكي داي ورايوم اق كمش
 بوز دوه داي ورايوم اق تولوا
 پنجه پنجه سز نشور بو بكا
 ه بس همان قلقدري عمر اين اين
 بولده بركميشي ددر كنج اياغم
 قز قز ترا شك اري هم وردلر

كوز كه بيزر پنجه رسوايلدي
 بو غومر انون دخي درويش يقين
 كنج دديشه وزدر كر در جتن كنج
 كندو كندودن يكي بزدين دوزر
 كندو نوك بركميشي ها اولد
 دز كه سز سين ادموك جاهل لوي
 كوز اچندن اودن دز دير انلر
 دير بو اهل بدر جهتم ايشلري
 قوز ترا بو خلقي اين اولدون
 قوز تولا انوك النون بز دخي
 بوز نوكي التوت ورايوم بن اكا
 هر كيموك كلسه النون ايشواش
 بس عمر قلقدري ددر كنج ايلول
 اوشر وروب باشن كتورا يوم سكا
 اويك ييله خشماله كيدر ان
 هنج بلورميشي ايشلر كنج خي
 اول محمدر ديننه خوش كزدر

[Y1BB,81b]

كَرِ انْتَمَزْتَك بَعُوذْ لَهُ بِرَيْبُونَ
 چُونِ اِشْتَدِرْ اَوْلَدْ خِي حَشَمِ اَيْدِرِ
 پَسْ قَدْ شَدِرِ قِي لِحْنِ وَرْدِرِ هَمَانِ
 اَوْلَدْ اَدُورْ شَدِرِ اَلْتَدِ بِرْ وَرَقِ
 اَدُورْ بِرِ خَوْشِ اَدَا زِيْلَه حَزِينِ
 دِي كَلِرِ دُزْدِرِ كَا كَا رَا اَيْدِرِ
 كَلِرِ كَفْرَكِ اِچَلِرِ دُو كَلِدِ
 دُشُونِ كُو كَلِينَه لَذَاتِ مَعَايِنِ
 اَلْحِي نُو رِرِ كُو كَلِينَه صِجَلِرِ
 كَلِرِ كَنْزُودِنِ قَمَارِ قَلْمِدِرِ
 دَالَه اَوْلِدِرِ عَقَلِ حَيْرَانِ اَوْلِدِرِ اَوْلِ
 دُزْدِرِ عَقَلِينِ بِنَه جَمْعِ اَيْدِرِ
 چُونَكِ بَلِرِ قَزْ قَرْنِ اَشِي هَمَانِ
 قُوْرَقَه قُوْرَقَه پَسْ بِرِنِنِ دُزْدِرِ دُزْدِرِ
 دِرْتِ بِي كَا بَا قَرْدُوْرزِ حَيَوَانِ بِي
 نَه دَلُو دُوْرزِ خُوْدُ سَرِ خَوْشِ بِي
 پَسْ دُزْدِرِ كَمِ قَرْنُوْمِ اِحْ نَلُو دُوْرزِ كُتُوْرزِ

كُوْرَكِه بِرْ لَرْمِي اِتِنْدُوْنِ وَرْبُو كُوْنِ
 اَوْشْ قَمَارِ بُوْمِ اَنْدِرِ بِرِ اِحْ دِرِ
 قَزْ قَرْنِ دِ اَشِي اَوِيْشَه اَوْلِ زَمَانِ
 طَه سُوْرَسِيْنِ اِدْمَشْدِرِ سَبَقِ
 چُونَكِمِ اَيْشَدِرِ عَمْرِ اَيْ هَمِيْنِ
 بُوْتِ دِينَه فِي اَلْحَالِ اَنْكَارِ اَيْلِدِ
 شِيَا طِيْنِ بِنْدِرِ لَرْمِي دَشْدِرِ سُو كَلِدِرِ
 صَفَا بُو لُوِي اُوِيْنْدِرِ كُو كَلِي جَايِ
 دَخَلِدِرِ ظَلْمَتِي كَفْرَكِ اِچَلِرِ
 دَاخِرِ اَلْتَدِ اِخْتِيَارِ قَلْمِدِرِ
 شِيْلَه قَلْدِرِ صَنْكِدِ بِي حَبَانِ اَوْلِدِ
 پَسْ قَبُوِي قَقْدِرِ اَدِ بِنِ سِيْلِرِ
 قُوْر قَدِرِ اَنْدِنِ مَضْحَفِ قَلِدِرِ نَهَانِ
 اِچْدِرِ قَا بُوِي عَمْرِ پَسْ كَرْدِسِ دِرِ
 حَذْبَه رِبْتَانِدِنِ بِي حَبَانِ بِي
 نَه خُو عَقَلِي دَا رِ خُوْزِ سِهوشِ بِي
 قَزْ قَرْنِ اَشِي دِرِ كَمِ كَلِ اَدُتُوْرزِ

[Y1BB,82a]

بر تو زب و ز دوزگتو را یوم سمیز
 بن بعوز لادر عمر قلدر کمد
 قن قر نوا شینه کال دیر سندن
 اول ددر کیم ز حمتوم در دوز بوزن
 بن عمر بلدر مستمان اولوغین
 بر ددر کیم اول او قوده غل قنی
 اول کلامدن بر حلاوت بوتلمش
 بک ز من بر شاعیرک شعریه اوله
 چونکم اول قن قوردشی بلدر ائی
 بشلدر بر خوب حزین اواز له
 چون عمر بو سوریه خوشد کلوب
 غفلت او نخواستن او یندیر هسان
 ارشد حق تعالی دن عنایت
 جهالت حیرنه غرق اولمشیکن
 اول اللهدن عنایت کرا بر شد
 چقر دیر ظلمتندن کفر له ائی
 ددر قن قر دشینه کیم ابر قر دشر

بن بعوز له بی کد ائی ایر عزیز
 چونک بشهر سملو اولدر کباب
 بیاله بی کد که بیایوم بنو خنی
 ات یحازم بی کد ائی من بوزن
 دندر ایر قن خیر سیدر هسین
 دوزگتو ز کیم و اله ائدر اولدی
 بلمنم که صاغینم با اولمشتم
 هیچ خطیبول خطبیر ایله دکال
 اول ورق قنوا یسه اله ائی
 سوریه طله بی ادقوز سازیده
 بر قتی آه ائدر در تلو اسکادر
 عقلم کادر با شینه کتور کمان
 کفردن قن ترب و ددر هدایت
 ضلالت ظلمتندن قلمشیکئی
 الین دوتیر هدایت کرا بر شد
 جهالتدن خلاص اولدر جو جان
 ندر حالوم بلور میسن ائی بولدر اش

[YIBB,82b]

اِنِّي كُنْتُ كَلِمَةً مِّنْ لَّدُنْكَ يَوْمَ تَبُورُ
 اَبْنِ اَوْلَادِ مَكَّا كَلِمَةً مِّنْ اَوْلَادِ
 بَنِي دَاوُدَ لَمَّا تَجْمَعُ اَبْنَاءَ اَدَمَ
 تَجْمَعُ اَبْنَاءَ اَدَمَ اَوْ تَحْقِيقُ بَنِي هَمَانَ
 اَوْ تَرُدُّ رُوحَهُمْ بَنِي سُلَيْمَانَ اَوْ لَوْ رَخِ
 حَتُّرُ اَنْوَكِ دِيْنِي اِقْدَارُ اَزَائِكَ لَوْ
 بُوِيْدِيْ دِيْرِيْ بِرَبِّ نَبِيِّنَّ دَرْدِيْ اَوْلِ
 قَابُوِيْ قَدْرِ دِيْرِيْ بَنِي اَعْمَرَ
 قَابُوِيْ اَجْمَاعِيْ عَجْمُوْنِ دَرْدِيْ عِلِّي
 بَنِي دَرَايَمِ قَابُوِيْ اَجَاوِيْمِ اَكَا
 كَلْدِيْ اَوْلِيْ بِيْرِيْ مِلَّةِ يَارِ اَوْلَمْعَا
 بِرِ رَسُوْلِ اللّٰهِ قَبُوْ اَجْدِيْرِيْ اَكَا
 جُوْنِ قَبُوْ اَجْدِيْرِيْ رَسُوْلِ اللّٰهِ اَكَا
 اِيْرَا لَمُوْرِيْ مِيْنِيْلِكِ هَمِّ جِلَافَتِ
 جُوْنِ رَسُوْلِ اللّٰهِ يَوْمَ يُوِيْ كُوْرِيْ اَوْلِ
 لَطِيْفَلَهْ خُوْشِيْ كُوْلَهْ كُوْلَهْ مَضْطَفَا
 جُوْنِ اَجَارُوْ كَرِيْمِيْ يَغَايِرِيْ هَمِيْنِيْ

وَرَمَّكَ اَسْمُكَ حَمْدُ بَا شِيْبِيْ بِنْتِ
 نَهْ صَنْدُوْمِيْهْ اَكَا اَوْ شِيْبِيْ اَوْلَدِيْ
 دَكْشُوْرُوْلَدِيْ يَزْدِيْجِيْ اَوْلَدِيْ مَكْرُ
 كِيْ اَنْوَكِ حَقُوْرِيْ يَتَقَدَّرُ كَمَا
 اَوْلَادِيْ رِيْهْ بِنْتِ يُوْلَدِيْ اَوْلَادِيْ
 پُوْتِ دِيْشِيْ دُوْدِيْ اِنِّيْ كَارِ اِيْلِيْ
 اَوْلِ رَسُوْلِ اللّٰهِ اَوْلِيْهْ دَرْدِيْ اَوْلِ
 قُوْرَقَدْرِ مَوْتِ مِيْلَتِ دِيْرِيْ لَهْ خَبْرِيْ
 دِيْرِيْ يَغَايِرِيْ اَوْ تُوْرِيْ سِنِيْ اَوْلِيْ
 كِيْ زِيْرَا اَوْلِ صَلِيْحِيْ جُوْنِ كَلْدِيْ اَكَا
 تَا اَبْدِ طَغْرِيْ قَادَارِ اَوْلَمْعَا
 حَقِ تَعَالِيْ رَحْمَتِيْ صَجْدِيْ اَكَا
 اَجْدِيْ رَحْمَتِ قَابُوِيْ سِنِ اللّٰهِ اَكَا
 بَغِيْشَلَا دِيْ دِيْجِيْ دِيْشِيْ صَلَابَتِ
 بِرِ حَيَّتِ قَلْدِيْ اَسْمِ طَرِيْ اَوْلِ
 كَلَهْ اَجَارُوْ يَاعْمَرِيْ دِيْرِيْ مَرْجَبَا
 دُوْدِيْ قُوْجِيْرِيْ كِيْ حَقَا يَزْدِيْ جِي

[YiBB,83a]

گوید سندن کثیر کفر و کظمتی
 تازہ جان بولدی چہ طالعہ صفا
 بنی قوکم سو کلا روم سو کالدر
 رسول الله ددر کفرک سو کالدر
 تتر مسلمان اولکے تا قویم سینی
 بر مغین قالدر در اقرار ایالدر
 صدقہ تحقیق مسلمان اولدر اول
 بیعت ائدر عہد پیمانہ ایالدر
 بار ملک عورت اوغلان خانان
 یزدیم ہم مسلمانان بہت
 بہر رسول الله قبی ساذان اولوز
 کالدر مودہ نالدر قسوکور شد
 صوکور دیلر یوزدر بہر رسول
 بسا کا تعلیم قرآن ایالدر
 ہم غار ادر کتہ ہم ارکان دین
 قالدر صدقیلہ اسی رکعت غار
 بس غار دقتی کالدر در بلال

حق نور طولدر برینہ رحمتی
 بہر ددر کیم با محمد مصطفی
 بہر بہر سندن ایرلدر دو کالدر
 کہ شکر کون چر کیلہ سوندر دکالدر
 اہلی ایمان اولکے تا قویم سینی
 تکر بہر سوندر حق رسول سوندر
 بہر رسول الله ایسنا لدر اول
 دغمز ایرق دخی سندن دردی
 ہب فدا اولسون یولکدن باش جان
 تا قیامت یاز اولم اسلار بہت
 جملہ مودہ نالدر خجی خند آن اولوز
 کثیر قسوکور قسوکور شد
 کیم طہارت قالدر غسل ایلا اول
 سو کالدر نوریلہ ایمان ایالدر
 شکر ایلا بیچون اولوز در دین
 طہرغا اولوز دین بہرین قلبدر نیاز
 وز دین زبیر زینہ کبیرین بلال

[YIBB,83b]

کیم اذان او قیغی چون اذن اول
 بو نونوز کیم بو سیردا بکوز
 ددر لیک شو کافر لاند
 عمر دیر بو ته کدز طیر لرد
 چون بیز خالق پنهان طبارون
 یار سول الله بیز یا الله بلال
 اول نرا قلسون بینه دور یوم
 کیم کلوب قوز سه بیجان ایز
 بس اشرت قلدن بیغایر همان
 هم عمر چقدر بینه ددر اول
 قوی ربان بر له بیز سدا
 قمد بو تکر یوزر اوزس دو کلد
 مکسوک شهرینه دشدر زلزله
 قمو تسبیحه کلد طاع صخر
 کافر ک بتر لر او باشکری
 کیم بلا بی طشگریه اور لرد
 چون عمر یا شین دور کوز لرد

چون عمر کوز ددر کیم یار سول
 کیم اذان اذن او قوز نیچون دور
 که قوز قارز او جا هل لرد لند
 او کین ایسکان سیر او پر لرد
 که خلدن قوز قروز قاپو سارز
 کیم چقا طام او سینه اول ویلار
 کیم دور ای قوم این کوزوم
 کافرک بغری بی پوز قان ایویوم
 کیم بلال طام او سینه چقدری
 بس بلال ال قولغینه اوردر اول
 قلدن طولدر طاع صخر الر صدکا
 اوز لدر بند لر بر بر سو کلد
 قوبنیر کافر لرد اچندن ولوله
 دل کافر اچندن قوبنیر غوغا
 هن برر الودر سکر تدر طشگری
 دو که دو که طایله اولدور
 قودقدر لرد بس اولد موب لر ددر لرد

[YIBB,84a]

چون عمر بوز ستمه کوز در بونلری
 کی بلوک شمدون کوز مومتل
 بوز لوزون کوز لوزینی دو کوز
 دو کوز کوز فرط اشکری بی دوز لوز
 اول عمر پس بار رسول الله ددی
 اشکان قیللوم انت سماز
 پس رسول الله سلمانا لاره
 چون قریش کافر لوز ای کوز
 پس سو ندیلر ددی لوز کیم عمر
 قریش موز فرموق انتر بونلری
 چون یقنوق کالید کوز دیلر عمر
 بونلر و کله شیلله قار شمشیر
 چون ابو جهلی لعین کوز دیر ای
 دیر لاره کیم کوز محمد نیلمش
 دیمدوم میدر سن شمدر همین
 الوبسرا دوز ریتر کتدویه
 نه قلا لوم انوک کله شمدر بیتر

حقیقرب دیر لوز خلق از غونلری
 کیم معارض اولور په بونلر
 تنلر نوز جانلر بی سو کیم
 پس اولر طامدن اشاغنا اندر لوز
 وار لوم بوز کعبیه والله ددی
 کوز لوم کیم دوز بر انن قماز
 قلقوز دوز در کعبیه اشکری لاره
 کیم عمر بوز لاره رسول لاره کلوز
 اولر سیرا نیش بوز لوز اولر ماکر
 اولر انوک کچون کتوز مشد دوز لوز
 بونلرک هر بیر سینه خلق ایدر
 سیلسوز لوز لطفده کوله کوله
 بر مستمان اولدوغین بونلر ای
 ای داحی نیجه کیم لاره انیش
 کیم محمد سحر لاره ای بعین
 دزدو کوز که اولر اکابیر اولر
 نه دیا لوم دیک که اکا شمدر بیتر

[YIBB,84b]

چون یقین کالدرد در عمر
 دیر دور کالو کوز قیلوک قیام
 بو محمد حضرتین ایسلامیچون
 ظاهر اتر چون بو ایسلام دینین
 دینه کرم بو نون دندم حقا
 کافر اچیدن همان قویدر غریب
 اول ابو جهلی لعین اون ایلدی
 بشکر اول اولو لاکا ریر از دور
 ددم کنجیکر اولدور لوم این
 اله قور قدر لر عمر دت دندوب
 هیز بر دلی دداعی قور دیر
 حجر اسود له رکنک آرسند
 ایسکان قلد لر اشد سکان
 بر در بیان کعبی قلد ر طواف
 این سعقد دیر ایسلام عسر
 نصرت اولور دینه هجرت قلدوب
 تا که عمر ایشو دینه کمدوب

بر قلبین چکدیر قلدرد بر عمر
 هب بکت قوجه کهل خوجه غلام
 حق تعالی وزیرین امام
 صندس بو قلدردو لیتی دشدرین عام
 این قوم قردش بلوک ابر خاص عام
 ایش کبی چخرد لر اول خاص دیو
 دیر کور کیم محمد نیلدی
 اینه سیش ایشو ایشکر از دور
 قودو کوز ازدها اولدوب یلای
 هیچ بر سر مود منکر آل اور مدیر
 بر رسول الله الارو یور دیر
 درت قلدور نمازیر اول کون
 کزچه کافر چو غیر مود منکر آاز
 مصطفی مود منکر یله بر خلاف
 فتحدر مود منکر اول هم ظفر
 رحمت اولور هم خلیفه اولدوب
 دین ایسلام ایشکار اولدوب

[Y1BB,85a]

تاسلمت اولمىچمه اول فرار
 راولر ابدركه كفار قريش
 كيم سلماتر زياده اولدور
 بس دريلوب شويله تدبير دزدور
 بني هاشمه پيوند ائميا لر
 صليغيني داخكمنا المتيا
 ارته بغدادا بالباغ هيج برطعام
 هم يكاندركا لبي الدرميا
 تارسوليا جلدن سوز لر
 عهدا درككمنا اكا ائميا
 ديت اسلام اشكان ائميا
 ارتفايكله يرب اند اي
 چون بوزك اوستونه كچدين بر زمان
 ديدرا پر سادات نردت قند دز
 كيم قوم قردشكرو موز ايج اول
 جهلله سزا تفاق اينلايسز
 هيج قوملق حقيرا كيم سز

قيلماد كعبه كيمسه نماز
 كوزدر چون بوي اشرار قوش
 هم عمر داخ ايمان كاندور
 عهد پيمانيله محضر بزدور
 اولار كيمسه نسا صتميا لر
 اولرينه كيمسه وار كيميا
 صتميا انلان كيمسه خام عام
 انلركاه كيمما اوتورب دريا
 ياخو دو توب الدينه دير لر
 سوز لر ين كينا قلاغه توغما
 انلر ريح كيميا اجتميه
 اصدر لر كجه قيو سنان اين
 بس قو يشدن بر كيمس دوزر همانا
 يا فتوت ياخو شفقت قند دز
 نامراد ليتو چا كلك محتاج اول
 كيم غرض قيلول نفاق اينلايسز
 بو ايشوك صوكي نولا صتم سز

[YIBB,85b]

بِتُّ بُوْ اِيْشَه هِيْج رَا ضَوَاوُ لَمَزَم
 پَر دَمِي دَر دَرِي دَرِي كَم بِنْدَرِي
 اَدُنْ كِي شَر دَر دَرِي بُو سُو زِي بِنْدَرِي
 قَالِدَرِي سِرِي صُو نَدِي اَلْدَرِي مَحْضَرِي
 سَرِي نَه بِيَاغِي كِي بِي اَو لَدَرِي لَرِي

بِتُّ بُو تَدَبِيْرِي قَبُوْل هِيْج قَلْمَزَم
 بُو اِيْشَه رَا ضَوَاوُ كُو لَم اِيْ اِيْخِي
 پَر تَرِي بُو مَحْضَرِي بُو كُو نُو دَرِي
 پَر تَرِي پَارِي پَارِي قَالِدَرِي مَحْضَرِي
 پَر بِيْرِي لَه صَا تُو بَا زَار قَالِدَرِي لَرِي

قَوْلُهُ مَعْرَاجُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

نَالَه قِيْلَا يَرْ تَلْبَل اَدْمَه تَنَدِ دَل
 كُو زَكِيْلَه كُو زُو كُو كُو نُو عَمِيْرِي
 بَقْمِيْسِي سَرِي بُو هِيْج كُو دِيْشِيْه
 نَه هُنْرُ اَهْلِيْنِي قُوْر نَه بَا هُنْرُ
 كَم بِنْدَرِي قَالِدَرِي رِي سَه صُو قُوْرِي
 رَحْم قَلْمَز كَمِيْه وَرْمَز اَمَا
 عَقْلُو كِي دُو سُوْر كُو زَكِيْلَه اِيْج اِيْج اِيْج
 كَر بَقَا اَو لَسَا جِهَانْد يَا وَا
 قَالِدَرِي لَرِي عَبَا سَدَرِي رُو اِيْت

بُو مَشَرِي اَخِر كُو دَر كُو نَسَا سَنَدَرِي
 دُو قَمَزِي سَد كُو يُوْر كُو كُو طَا شَدَرِي قَبِي
 كَمِيْ سُوْر عَقْلِي اَرِي شَمَز اِيْشِيْه
 طَبِيْر قَا يَدَرِي جَمَالِيْسِي دَر مَن دُوْر
 كُوْل كِي صُوْر تَلْمَزِي دَر كَرِيْسِي
 بُو يُوْر اَوْر مَقْدَر اِيْشِيْ جَمَلِيْ هَمَا
 يِيْرُو كُو اَرَا سِيْدَر اَو لُوْم طَلُو
 يَا قِي قَا لِيْدَرِي مَحْمَد مَصْطَفَا
 كِي چُوْنَه كَلْدَرِي دَر اَوْل اَشِيْوَا يْت

سُبْحَانَ الَّذِي سَرَّ بَعْثِي لِيْلَا مَن الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

رَسُولِ اللَّهِ تَفْسِيْرِي سَرِي صُوْر دُوْم

نَه دَر مَعْنِيْسِي تَا وِيْلِيْ صُوْر دُوْم

[YiBB,86a]

ائبت كوكوك بوزنن قوموزن بوز
 دوشنبه كجسي دولتوايد
 و تريكيم دونله دورم قيلم ديم
 قرار الدولوم بن اولك دولكند
 قنادينوك او ديز پر و ائير كند
 اول جواب وز ديد ديم يا امام
 خاضر حيتلر دحي در قيل قيام
 كيم بو كجه كوكلن بضعل ديم
 يوزك كورسون دعا قلسون ملكلر
 تماشا ايلكل بوبار كاه
 بو كجه عرشه كل كوكون سنقل
 اكراين دن و كر يلدز اكر كيم
 كورورم جيز ايلي ~~صوم~~ داخ يوز
 اك بگز و جون كتمز ارقير
 مر صغ دورلو باق اولو مزيت
 چقوب و زوق حرم ايجنه انون
 دكلدز اكه بگزر كيمه كوريش

رسول الله و دير يا اين عبا
 ربيع الاول اير قوشلر ايد
 يتسوي اصحابله قلدوم قودم
 كليات ام هانينوك اوين
 بتون كن جيز ايد او اير كلدن
 بر همان زدم اكا و دم سلام
 حق تعالي و زير ساك اسلام
 بس بوز ديم و كارم ديهن
 مشرف اولك اكم بوفلكلر
 تفرج ايلكل بوبار كاه
 حجاب بلكون هم نظر قيل
 سوزك چو نور دوز مشدر بودزون
 سوندم بن ائيد بچك بوسوزن
 كوز لوز شيله كيم دنيا هر كز
 حير طونلرله طوزن مش ملون
 صاندم ام هانينوك اوين
 براق كمش كورورم انظر مش

[YİBB,86b]

بوزیر آدم بوزینه بکزر انوک
 همان بونیدخی هم آته بکزر
 تیز جوهر قزل التون ایایی
 ددایی ایایی قویز دخی وار
 قزل التوندن او یایی ایز لوا
 عقیدت قزموزیر نکلو اوزنگو
 نویز نکی کیم قار کیمی اق
 یرتمشدر لای او جماع اچند
 بر لبارت قلدر خبر ایل بکا
 کیم چایدک یلد در کیم انتظار
 بر الوم صوندیم که بینم در ندر
 کیم براد لرن بر و الله اکا
 خبر ایل حقر در دیر سلا کین اول
 کیم بنوک چون بر تدر حق سنی
 اول در کیم حاجتوم وز در اکا
 حق بنی اجماع اچندن ر سون
 آدم او جماعتن سر و لرن هسین

بوجا در بوی بو سندن دواند
 تویی دور زو لیکن مسله از فر
 کوزیر انجوز مردن قلایعی
 صخر قویز دخی کیمی الیه عنبر
 مرصع جوهر یاله دور لو در لو
 دور لمشدر لر پیردن اق انجو
 بر تمامین دخی بو آدمی حق
 کز در بر مغزار باغ اچند
 بی براقه دیدر کیم کلدر سکا
 اشوب کیم جایه اولدور زر اریلر
 بو کلدر بوینونه ال ارد زر مدیر
 بنمشدر کیم کاله کاله بکا
 بنسون اونستو کایواش اول اعین اول
 هم یرر کوی دو عالم خلقینی
 کیم شفاعت ایلسون بو کون بکا
 آدمی سوزد و پیر کیمی سوزسون
 قورقدن بر لو لمدن بر دم امین

[YIBB,87a]

بِنَسُونِ اَدَل تَامَطِيحِ اَدَلَمِ اَكَا
 كَمِ سَكَا جَسْتَرُونِ اَدَلَمَا يَه فِرَاقِ
 اَنْدِ بِنَسَا كَا شَفَاعَتِ اَيْلِيحِ
 جَبْرَايِلِ اَدَلَمِ كَمِي يورِيك رَوَانِ
 هَرَا اَدَلَمِ كوز اَرِنَجِه سِيرِدِي
 بَرَدَمِ اَلِجِنْدِ اَرِشْدَكِ قَدَسَه بِيَرِ
 اِيْتِ دَرِ بِنَسَا كَا جَبْرَايِلِ اَمِينِ
 جَبْرَايِلِ اَدَلَمِ كَمِي يورِيك رَوَانِ
 قَرَشُو كَلِيورِ زِدَلِرِ بَا كَا سَلَامِ
 اَنْبِيَا اَرُوا حِيَادِي دِرِ كَرِ شَتَامِ
 عَرَضَه قَلْدَمِ مَالِكِ اَمَلَكِ نِيَا زِ
 كَمِي جَعْرِ سَه اَلِشَفَاتِ اَيْلِه اَكَا
 يَا حَمْدُ يَا حَمْدُ بَلَكَه دُونِ
 اَرِ مَدُونِ كَوَزَمِ اَدَلَمِ دُونِ دُونِ
 يَا حَمْدُ يَا حَمْدُ دِيرِ بَرِ بَرِ
 كَمِي نَصِيحَتِ دِيرِ اِيْتِ شَبَانِ كَا
 جَبْرَايِلِه كَمِي دَرِ بَرِ بَرِ دُونِ

هَمِ دَخِي بَارِينِ قِيَا تِ كَوَزِمِ كَا
 بِنَسِ دَرَمِ كَوَكَلُو كِي خُو شَرِ مَوْتِ يَا بَرَاقِ
 حَضْرَتِه دَا رِ جَعَزِ بِنَسُو نِيحِ
 بِنَسِ مَطِيحِ اَوَلِ دَرِ سُوَا رَا اَدَلَمِ هَسَانِ
 اَوَلِ بَرَاقِ لَتُونِ شُو يَكِه يورِ دَرِ
 شُو يَكِه يورِ رُو دِي كِه يَلِدِنِ دَا خِرِ تَرِ
 چُونِ حَرَمِ قَا بُو سِنَه وَرَدَقِ هَسِينِ
 اِنْدَمِ اَنْدِ اَوَلِ بَرَاقِ دَرِ دَرِ هَسَانِ
 اَنْبِيَا اَرُوا حِي كَمِ شَرِ مَقَامِ
 بِنَسِ كَمِ بِنَسَا يَه بِنَسِ اَدَلَمِ اِيَامِ
 بِنَسِ اَمَلِ قِ اَيْلِمِ قَلْدَقِ شَمَا زِ
 يَا حَمْدُ دِيرِ مِ جَبْرَايِلِ سَكَا
 صَاغِ يَسُونِدِنِ كَلْدِرِ بِنَسِ دِيرِ بَرِ اَوَلِ
 اَلِشَفَاتِ اَيْلِه مَدُونِ هِيَجِ دُونِ
 صَوْلِ شُو مَدِنِ دَا خِرِ كَلْدِرِ بِنَسِ بَرِ اَوَلِ
 دَسِكِه سُو زُو يِي رُو دُونِ سِنِ كَا
 دُونِ مَدُونِ هِيَجِ اَلِشَفَاتِ اَيْلِه مَدُونِ

[YiBB,87b]

هَمَّ يَهُودِيْنَ بِرَبِّهِمْ اَوْ ذَدُّوْا سِرِّي
 بِهْ جَوَابِ وَرَسَالِ بِرَبِّهِمْ سَوِيْلَكَ
 كَيْ تَرَى اَوْلُوْرِيْوِيْكُمْ جَهْدُ
 اَعْرَبِيْ غَنَجَهْ بُوِيْ رَعْنَا نَارِلَهْ
 زَلْفِ يُوْزْنِيْ زَخْدَا نِيْ خَالِ
 بِرِ نَظْرِيْ قِيْلَ حَا جَتُوْمَ وَرَدُّرِ سَا
 يُوْزْنَهْ هِيْجَ بِمَقْدَمِ سَوِيْلَا مَدُوْمِ
 كَيْ اِيْنِ هِيْجَ قِيْمَدَكِ سَا كَا قَبُوْلِ
 اَلذِّيْ بِيَانِ صَوْتِكُمْ مَغْبُوْرِيْ قِيْلِيْ
 اِيْشِيْ بُوْدُوْرِيْ كَيْ مِيَا قَلْمِنِ وَفَا
 اَلذِّيْ يُوْرِيْ لُتُوْكَ كِيْ صُكْنِ بُو
 زَهْرُوْ تَقْوِيْ قَا بُوْ سِيْنِ يَا پارِيْ
 كَيْ بَكَا تَرْفِيْنِ بَغِيْشَلَا دِيْ رِيْشَهْ
 وَرَدُوْ اَنْدِ حَقِّ فَرِيْشَهْ لَرِيْ بِلَهْ
 سَرُوْ قَدْ غَنَجَهْ دَهَانَ مُشْكِ بُو
 رُوْشِنِ اَوْمُشْرِ نُوْرِيْ لَهْ هَنْتِ اَسْمَا
 هَمَّ صَلَدِيْ بُوِيْنُوْ مَا قُوْ جَدِيْ رِيْلُوْغِ

جَبْرَائِيْلَ دِيْدِيْ كِيْ تَرَسَا دُوْرِيْ
 سَنَ بُوْلَاكَ اَلتِّيْفَاتِ كَرَا يَلَسَا
 اَوْتُوْكَ صُكْنِ اَوْلُوْرِيْوِيْكُمْ
 كَلْدِيْ بِرِ عُوْرَتِ بُوْكَ زَاغْنَا
 زِيْنَتِيْ زِيْبَا قِيْ صَا حِبِ جَمَالِ
 يَا مُحَمَّدُ يَا مُحَمَّدُ دِيْرِيْ بَكَا
 هَرْ كَرَا كَا اَلتِّيْفَاتِ اِيْلَا مَدُوْمِ
 جَبْرَائِيْلَ دِيْدِيْ كِيْ تَحْسِيْنِ بَارَسُوْلِ
 دِيْشِدُوْرِيْ بُوْ خَلْقِيْ مَغْبُوْرِيْ قِيْلِيْ
 مَهْرَا يُوْرَا دَلِ قَلُوْرِيْ صُوْكَ كِيْ جِنَا
 اَلتِّيْفَاتِ اَشْدُ بُوْكَ سَنَ اِيْرِيْ لُو
 جَمَلِيْنِ بُوْدِيْشَهْ طَا يَا رِيْدِيْ
 اَللّهُ شُكْرَا يَلْدُوْمِ قَلْدَمِ شَنَا
 اُوْرَدِنِ صَحْرَا يَا جَبْرَائِيْلَ لَهْ
 كَلْدِيْ بِرِ اَوْغَلِنِ هَمَّ اَنْدِ مَا وَرُوْ
 عَرِيْشَهْ جَمِيْشِيْ بُوْرِيْ نُوْكَ نُوْرِيْ عِيَانِ
 كَلْدِيْ صُوْنَدِيْ دِيْ تَرِيْ اَوْلِ اُوِيْوِيْ اَلرُوْمِ

[YIBB,88a]

دِدْرِ كِم يَا سُوْلَا نَهْ بَشَارَت
 دِدْمُ جَبْرَائِيْلَهْ كِم كَمْدُورُزْ بُو
 سُوْمُ كُو كَلُوْمُ بُو كَا مِيْل اَثَرِ غَايَت
 دِدْرِ كِم بُو دُرُزْ اَدَلْ دِيْنِ اِسْلَام
 اَمْتُو كُو ك دَسْتَكِيْرِيْنِ بُو دُوْرُزْ
 قَلْدُوْمُ اِنْنِ اللّٰهَ حَنْدُ شَنَا
 پَسْ كُوْرُزْ دِيْلَرِهْمَانِ بَرْتُرْدُبَان
 بَرْتِ اَوْجِي بَرْتِ كُو كَا شِيْرِيْرِيْرِي
 بَرْتِ دِرَا كِرَا قُ كَمِيْتَدِيْرِيْرِي
 اَيْقَلَارِيْرِي كِمِي لَعَلْ كِمِي اِيْجُو
 كِمِي كُوْرُزْ يَا قُو تِيْدِيْرِي كَمِيْسِرْ زُوْر
 جَبْرَائِيْلَ دِيْرِي كِي بُو دِيْرِي اِيْلُو
 حَقْ اَدِيْنِ نِيْ كِرَا دُوْبِيْنِ نُوْرُ دُبَانَهْ
 كُوْرُزْ كَمِي بَرْتِ كِيْمِيْزَهْ اَوْخَرْدُوْمُ بَرْت
 مَعْلُقْ شِيْلَهْ دَرْمَشِيْدُوْرُ هُوَا
 دِدْمُ جَبْرَائِيْلَهْ بُوْنَهْ دَكُورُزْ
 جَلْبُ قُوْلَا رَهْ بَارَانِ رَحْمَت

سَكَاو اَمْتُو كَا خِيْر كِرَا مَت
 مَبَارَكْ طَاعَتِيْ وَزْ بُوْنِيْلَهْ مَهْرُو
 بُو كُو كَلُوْمُ بُوْنُوْمُ يِيْرِيْنِ دُوْرُ غَايَت
 حَقْ تَعَالِيْتُو كُ رِيْضَا صِيْدُوْرُ مَدَاغ
 اَنَلَرِيْرِي اَوْ جَمَاعَهْ اَشِيُو اَرِيْ كُوْرُزْ
 اَمْتُو سِيْجُوْنِ دَخِي قَلْدُوْمُ دَعَا
 دِيْ كُوْرُزْ يِيْرِيْدَانِ اِيْ ثَا اَسْمَاذ
 نُوْرُزْ اِيْدِيْلِيْغِيْ دُوْرُ تُوْرِيْرِيْرِي
 قَزِيْلْ اَلْتُوْنِ بَرِيْرِي اَوْلُ نُوْرُ دُبَانَهْ
 قَزِيْلْ يَا قُو تِ كَمِيْسِرْ كَمِيْ صَارُو
 يَشِيْلْ قِيْزِيْلْ صِرُوْ اَقْ دَرْلُو جُوْهَر
 اِيْرِيْ شِيْلَرُزْ حَقَا سِيْنِ سِيْ كَلُو
 قَدْمُ بَصْدُوْمُ كُو ك اَوْلُوْمُ رُوَا نَهْ
 لَطِيْفُ طَتَالُو غَايَت شِيْلَهْ رُوْشَن
 هُوَا دِنِ دَخِي رُوْشَنُوْرُ صَفَا
 دِيْرِي بُوْنُوْرُزْ بَعْرِيْرِي اَوَا يَغْمُوْر
 بُوْرُوْرُزْ دِيْرِيْرِيْرِي كَا رَحْمَت

[Y1BB,88b]

كَرِيْمٌ اَنْدَنَ يِنَهْ اَوْلَدَقْ رَوَانَهْ
 زَفِيْعٌ اَدِرِ قِيُوْسِيْ بَعْلُوْحِكُمْ
 هَمَانْ جُوْنْ جَبْرَائِيْلَ قَابُوِيَهْ بَقْدِيْر
 جُوْنْ اِسْمَاعِيْلَ اِسْتِدْرِ دَنْوَرِيْ اَقْر
 رِدِرِ جَبْرَائِيْلِمُ اَحُوْلُ قِيُوِيْ
 كِهْ يِلْمِيْ مَحْمَدُ مَضْطَفَادُزْ
 رِدِرِ اَوْلُ دَرِيْدِيْمِيْ اَللّٰهُ اَي
 رِدِرِ كَلْدَرِ هَمَانْ اَجَلْدَرِ قَابُو
 هَمَانْ اِسْمَاعِيْلَهْ وَرْدَمُ سَلَايِي
 رِدِرِ خُوْشِ كَلْدَرِ اِيْرِيْ شَاهِ رِيْ سَا
 اِلْقَادِيْلَرِ بِنِيْ اَدَمُ قِيْنَهْ
 رِدِرِ خُوْشِ كَلْدَرِ اِيْرِيْ صُوْرْتِيْ اَوْ
 كُرُوْرَمُ صَاغُ يِنِنَهْ دَرِيْشِ اَنْلَا
 دَرِزْ لَرِ صَوْلُ يِنِنَهْ جَانِ بِنِ نَحْتِ
 صَاغَهْ بَقْسَهْ شَاذِ اَوْلُوْبِنِ كُوْلَرِ اَوْلُ
 كُوْرْدَمُ اَنْدِ جِيْ قُرْشِيْ هَلْدَرِ دَرِزْ
 صَفْدُوْتُوْبِنِ جَمَلِيْسِ قَلْمِيْسِ قِيَامُ

اِرِيْشْدَكْ تَاكِهْ اَوْلُ اَسْمَانَهْ
 كِهْ اِسْمَاعِيْلَ قَبْرُ جِيْسِيْ اَدِرِ هَم
 كُوْرْدَمُ كِيْمُ بَعْلُمُ شَاكْرُ قَابُوْرُقْدِيْر
 رِدِرِ كِهْ اَمْدَرِزْ كِهْ كِيْمُ وَرَقْتِ قَابُوْرُقَاتَر
 كَلُوْلُ شَاذَانْ اَوْلُوْلُ قَلُوْلُ طَلِيُو
 جِيْسِيْ حَقَّ اَيَامِيْ اِنْبِيَا دَرِزْ
 كِهْ شَرِكْ چَرِكِيْدَنَ اَرِيْدِ جِهَانِي
 مَلَكْ كَلْدَرِ قُرْشُوْ كَلْدَرِ قَلْدَرِ طَلِيُو
 جَوَابُ رِدِرِ مَلَايِيْ كَلْدَرِ تَمَارِي
 نِيْلَرِ سَوْرِيْ كَانِ كَرَاتِ
 سَلَامُ وَرْدَمُ دَرِ جِيْ حَضْرَتِيْنَهْ
 وَايِ سِيْرَتِيْ فُحْرُوْمُ تَا جُوْمُ اَوْلُوْمُ
 قَسْمُوْرَمُ بِنِ جِيْمِيْ هَمُ اَوْلِيَا نُوْلُ
 شُوْرُ كِيْمُ قَلْدَرِ اَللّٰهُ اَيِ بِنِ نَحْتِ
 صَوْلَهْ بَقْسَهْ اَغْلِيُوْبُ اَوْلُوْرُ مَلُوْلُ
 صَاغِيْشِيْ اَنْلَارُكْ اَجْحُوْ حَقَّ بَلُوْرُ
 هَجْ اَوْتُوْرُ مَنِ تَشْبِيْحُ اَوْتُوْرُ كُوْرْمُوْمُ

[YiBB,89a]

هر بشند يك بوزر دار اشكار
 هر دهاند يك زباز از انوك
 هر لغت له تشبيح ايدز اول مردام
 ار شدك بسركنجي اسمانه
 اير نلايك كلكر كلوك صاهي صجوك
 كلبان بوياله كنج قاپو اورن
 حبيب الله ار شاه انبيا در
 سلام وز در ملكا كلكر فر شو در
 مز حاك كل يا كرتيم سيند در
 نلايك كلكر بني قلهر زيارت
 دورز كلكر درت فرشته غايت اولو
 برين مقيايل بيريبر عرا قيل
 تشبيح او قوز كلكه طو لراوك
 بوز كلكر درت بوز كلكر خوش بلكو اورز
 لطيف در هر بيريبر بوياله سفره
 زكز يا او خيبر خياد در بره
 كور شد بلكر بتونله كلكر انلر

بز ملك كوزدم در زباز بايش دار
 هر بوزر يك دهان وار انوك
 هر دليله بز لغت سلكر ستام
 كجوب انزن دحي اولوق روانه
 جزايل چاغر دري كنج قاپو اچوك
 درين كلكر كلكر قاپون دورن
 درين بوزر بلنجه مصطففا دور
 درين كلكر مر جبا قاپو اچلدري
 بز ملك وار انتن خيايل ادب
 سلام وز درت جواب وز درت تمامت
 كوزدم انتن خيايله قرشور
 بيريبر مقيايل اولو بز عرا قيل
 هر بيريبر كلكر وار يك صوملك
 كوزدم انتن ايكن بلكر دورز
 و دم جزايله كلكر دورز بو
 درين بيريبر دورز عيسي ابن مريم
 سلام وز درت هساندم الدر انلر

[YIBB,89b]

مَرَّ حَبَا دِيوَر لَر اِي صَالِح نَبِي
 اَوْلُو قَلْدِر سِي حَق اِنْبِيَادَن
 اَمْتُو ك هَم قَامُو اَمْتَدَن دَخِي
 اَوْل مَعَامَد بَر تَجِيَّت اَلْمَعَام
 وِدَاع اِي دُو ب يَنَه اَوْل دَق رَدَانَه
 جَبْرَا يَل وِر دَر صَمَان قَابُو اَوُر
 دِدِر جَبْرَا يَلِم بِي لِمَجَه يَارُو م
 رَسُو ل اَللَّه كِه سَاهِي اِنْبِيَادَن
 ا چَدِر لَر قَابُو يَر كِرْدَك اِي چَرُو
 كِه مَعَام بِي تَمِش بِلَه اَنُو ك بَا يِي اَر
 كِه وَا رَه ز بُو رَد بِي تَمِش يَك دِهَاه
 هَر د لِيْلَه بَر لَفْت سِي لَر سَمَام
 بَسَر دَم جَبْرَا يَلَه بُو كِه مَدُو رَز
 قَا سِي م اَلْاَز رَاق دُو رَز اَدِس بُو نُو ك
 كِه دُو م اِنْدَن بَر دَك تَر كُو ز دَم يَنَه
 اَوْل دَك تَر كِرْدَن كِه كُو رُو م بُو اَوْلُو
 كُو رُو م اَنْدَن بُو سِي وِر دَم سَلَام

اِي عَزِي ز قَر دَشَر كَر م نَا صِح نَبِي
 جَبِي ح اَصْفِيَادَن اَوْلِيَادَن
 حَق قَسِنَد سُو كَلُو دَر اِي رَا حِي
 قَالِدُو م اَنْدَر بِي لَه قَالِدِي لَر مَعَام
 اِر شِي دَك جُو ن اَو چُجِي اَسْمَانَه
 اِي چَرُو دَت دِي دِي ر لَر كِه م كِه مَدُو رَز
 عَزِي زُو م قَر دَشُو مَدَر سَا ز كَار م
 حَبِي ب اَللَّه كِه مَدَر مَصْطَفَا دَر
 كُو رُو م اَنْدَن بَر فَرِشْتَه وَا ر اَوْلُو
 هَر بَشِنَد بُو ز ر وَا ر هَفْتَا ر هَرَا ز
 هَر اَغْز نِي كِه بِي تَمِش بِلَه ز بَا يِي
 هَر لَفْتَا لَه تَسْبِي ح اَو قُو ز اَوْل مَدَا م
 دِي دِر بُو ر زَق اَو سْتَنَه حَا كِه مَدُو رَز
 قَسَمَت اِي دَر ر زَقِي نِي بُو قَا مُو نُو ك
 بَك كَر مَز هَر كَر بُو د نِيَا مَخْرَنَه
 هَم بِي شِي لَر نِي كِر مَلَك كَر كِه طَلُو
 اَوْل جَوَاب وِر دَر دِي دِر كِه م يَا اِمَان

[YiBB,90a]

مَرَجَبَا اِيْر اَوْ لُوْ اِيْنْعَا سِرِّ كَرِيْم
 كَلْدَر كُوْر شَدِيْر بِنُوْنَالِه اَوْلِهَسَا
 كُوْر دُوْم اَنْدُ جُوْ مَلَكَلَرِيْ شَمْد
 جَمَلِه سِيْنُوْ ك سَجْد دُوْر يُوْز لَرِيْ
 شُوْر يَا كِيْم صِيْغَمَز اَرَا لَارِيْه قِيْل
 كِيْدُوْم اَنْدُوْن بَرِيْ مَلَك كُوْر دُوْم يِيْه
 بِيْلَك بَشِيْر وَا رِدَا حِيْ بَشِيْر يِيْه سَمَام
 مَلَكَلَر دُوْر يِيْشِيْد اِ حَق سَهْمِيْ
 كِيْه بَرِيْ قُوْمَه عَزَاب اِيْدُوْر دُوْر لَرِيْ
 دُوْ كَر لَرِيْ يُوْز لَرِيْ سِيْ بِيْشَلَرِيْ
 قَلْدُوْر لَرِيْ هَزِيْر بَرِيْ قُوْر يَا رُوْز اِيْر
 بُوْ كَر دُوْر دِيْوِيْر ظَلَم يَا دِ شَاهِد
 قُوْر يِيْجَه تَا قِيَا مَت بُوْ عَزَاب اِيْر
 كُوْر دُوْم اَنْدُ بَرِيْ دَكِيْز وَا ر صُوْطَلُوْ
 بِيْش دُوْم جَبْر اِيْلَه كِيْم بُوْ دَكِيْز
 اَوْل دِيْ دِيْ اَدِيْ بُوْ نُوْ ك بِيْشَلَرِيْ
 دُوْر مَدُوْ اَنْدُوْن دِيْ حِيْ اَوْلُوْ رُوْ اَنْ

اِيْر عِيْز قُوْر دُوْر رَسُوْلَا لَلِه حَلِيْج
 قَلْدِيْر اَنْدُوْر بَرِيْ يِيْه اَوْلُوْم رُوْ اَنْ
 سَاغِيْشِيْن يِيْلَه مَكْن بَرُوْر دِيْ كَار
 بَرِيْ بَرِيْ سِيْه يَقِيْن اَوْ مُوْز لَرِيْ
 تَسْبِيْح اَوْ قُوْر لَرِيْ دُوْر لَرِيْ اِيْوِيْشِيْل
 كِيْم اَوْ تُوْر يِيْشِيْوِيْر كُوْر سِيْ اَوْ شِيْه
 دَا رَقَنْتَلَار اِيْر اَوْ تُوْر مِيْشُوْر مَدَاغ
 قِيْر سِيْ تَشِيْوُوْ شُوْ يِلَه حِيْشِيْمَا ك
 اَوْلَا رِيْ اَوْ ز جُوْمَا غِيْلَه اَوْ رُوْز لَرِيْ
 اَوْلَا رِيْ اَغْلَر دُوْ كَر لَرِيْ يَشَلَرِيْ
 دُوْم جَبْر اِيْلَه كِيْم دُوْر بُوْ لَار اِيْر
 كِيْه ظَلَم اِيْلَر دِيْر خَلْقَه سَا لَمَاهَلَر
 قَلُوْر لَرِيْ بُوْ نَالِس اَلِيْوِيْ عِيْ تَا سِيْ
 اَوْل دَكِيْز لَرِيْ كِيْه كُوْر دُوْم بُوْ اَوْلُوْ
 نَه دَكِيْز دُوْر اَدِيْ بُوْ نُوْ ك دِيْ كِيْز
 نُوْحَه بُوْ نُوْر دُوْر دَر لَرِيْ طُوْفَانِ هِيْم
 جُوْ نَكِه دَر دِيْجِيْ كُوْ كِيْه اِرْدَكِ هَسَا

[YIBB,90b]

بَرَّ اَوْ كُنْجَه وَرَدِّرِ جَبْرَائِلِ اَيْنِ
 بَسْ جَوَابِ كَلِمَتِي دَرِ كَمِ مَدْرَدِ
 دَرِ جَبْرَائِلِ بِسْمِجَه هَسْرَاه
 دَرِ لَرِّ مَرِّ جَبَا قَا بُو اَچَلِدِ
 يَا كَزَيْلِ التَّوَدُّنِ اِيْدِرِ اَوْلِ فَلَكَ
 قَرَشُو كَلِمَتِي اَوْلِ سَلَامِ وَرَدِّمِ اَكَا
 كِه حَقِّ قَاتِنِ سَا كِي سُو كَلُو سِنِ
 هَمِ سُو كَدُو رَزِ شَعَاعَتِ يَاجِيْبِ
 جِقِّ تَالِكِ كَلِمَتِي كُو رَدِّمِ بِسْمِ
 جَنَلِسِ تَسْبِيْحِ اَوْ تُو رَدِّمِ بَرِ
 اَنْدِ كُو رَدِّمِ اَوْ رِسِ وَرَدِّمِ سَلَامِ
 مَرِّ جَبَا خُو شَرِّ كَلِمَتِي اِيْرِ صَادِقِ بِي
 دَاوِدِ كُو رَدِّمِ سَلِيْمَانِ دَخِي
 قَرَشُو كَلِمَتِي بِنِي چُونِ كُو رَدِّمِ
 كُو رَدِّمِ اَنْدِ كَرِشِرِ اَوْ رِسِ بَرِ مَلَاكِ
 كِه مَهْ بَا قَا مَزِ بُو زِيْنَه شُو يَلِكِمِ
 بَاشِي تَا عَرِشَه دَكِيْنِ وَرُو شَرِّ يَقِيْنِ

قَا بُو بِي قَفْدِرِ اِچُو كِ دَرِ بَرِ هَسِيْنِ
 بُو يَلِه كِلِيْجِ وَرَقْتِ هَا بُو قِيُونِ كَتْمِ دُو رَزِ
 حَكْمَدَرِ رِسَالَتِ يَلِكِه شَاه
 قِيُو دَاغِيْجِيْ مَلِكِ كَلِمَتِي قَرَشُو كَلِمَتِي
 اَنْدِ وَا رِ صَلْصَا يَلِ اَدَلُو بَرِ مَلَاكِ
 يَا حَكْمَدَرِ مَشْتَلُو دَرِ بَرِ بِي كَا
 جِيْعِي نَبِيَادِنِ سِنِ اَوْلُو سِنِ
 اَمْتُو كِ مَحْتَلُو كِه اَوْلُو كِ نَصِيْبِ
 جَمَلَه حَكْمَدَرِ اَنْدِ كِ قَلْمِشِ قَرَارِ
 كِي كِه كَنْدَرِ اَوْ صَنُوْبِ اَرْمَنْ بَرِ
 اَوْلِ جَوَابِ وَرَدِّمِ دَرِ كِمِ يَا اَمَانِ
 اِيْرِ اَوْلُو قَرَشُو عَزِيْزِ كَلِمَتِي سَبِي
 كُو رَدِّمِ اَوْلِ كُو كَلِمَتِي دُو رَزِ اِيْرِ دَخِي
 بِنِ سَلَامِ وَرَدِّمِ جَوَابِ وَرَدِّمِ لَرِ
 اَوْ تُو رَزِ كِمِ نُو رَلَه طُو لَمِشِ فَلَكَ
 قَا يِ هَيْبَتَلَرِ جَلَالَتَلَرِ عَظِيْمِ
 هَمِ اَيْقَالَارِ بَرِ دَخِي رِيْزُو رِ مِيْنِ

[Y1BB,91a]

جَمَلَه يَسْرُ اَوْ كُنْدَ بِرِ طَابِقِ كَبِي
 هَمَّ اَوْ كُنْدَ بِرِ اَوْلُو لَوْحِ وَا زِدْرُ
 قَرَسُو سِنَكِ بِرِ اَبْخِ وَا رَكِي اَوْلُو
 هَمَّ اَوْ كُنْدَ اِكِي حَرْبَه اَصْلُو
 شُو بِلَه مَشْغُولِ بِرِ كَا هِيَجِ بِمَزَادِ
 جَوْنَكِ كُو زِدْمِ اَبِي بِنِ قُو رَقْدِي ^{جَوْنَم}
 بِرِ دِدْمِ جَبْرِ اَيْلَه بُو كَمِ دَرِ
 دِي دَرِ جَبْرِ اَيْلِ بَكَا كَمِ اَوْلُو
 اَوْلِ يَسْتِمِ اِي دَرِ بُو دَرِ اَوْ غَلْتِ كَرِي
 بُو دَرِ اَوْلِ طَاغِدُونِ دَرِ نَكَلِي
 بُو دَرِ اَوْلِ عَزْرِ اَيْلِ جَانَلِرِ اَلَا
 بِسَرِ وَا رِي سَا تِ بِنِ اَكَا وَا زِدْمِ سَلَامِ
 جَبْرِ اَيْلِ چَا غَمِ دِي اِي رَقْدِي بِرِ وَا
 بُو دَرِ اَخِرِ زَمَانِ بَيْنِ عَامِبِرِي
 بَا شِي نِي قَالِدَرِ دَرِ بِسَرِ وَا زِدْمِ سَلَامِ
 اَوْلِ زَمَانِ دَرِ كَمِ بُو اَيْشَه طَوْرِ ^{مَشْتَم}
 بِرِ دِدْمِ بَلَدَرِ بَكَا بُو لَوْحِ مَدَرِ

بِرِ كَمِي اَوْ كُنْدَ بِرِ جَانِقِ كَبِي
 دَا اِي مَا اَوْلِ لَوْحَه بَا قَرِ كُو زَا وَا زِدْمِ
 هَبِ يَشَلِ بِرِ قَلْبِ طَالَلِرِ طَبَطْلُو
 اَقِ بِرِ سِي بِرِ رِقَارَا قَرِ خَلُو
 مَشْقِبِضِ غَابِتِ سَهْمَنَا كِ تَنْدَرُو
 كُو كَلْمِ اَوْ رَكِي دَرِ ثَرْدَرِ كُو دَمِ نَبُو
 بُو بِلَه هِيَسْتَلُو نِيَا حَا كَمِ دَرِ
 كَمِ اَتَا لَرِ دَرِ اَوْ غَوْلَرِ اَلْوَرِ
 اَغْلَدَرِ نَدَرِ بَا اِي لَوْرِ بُو خَسُو لَرِ
 بُو دَرِ اَوْلِ اَغْلَدَرِ كُو لَمَكَلَرِ
 جَمَلَه جَانَلِرِ اِسْتِي نِي جَانِ قَالَا
 طَوْعَدِي شُو بِلَه كِه مَشْغُولِرِ دَمِ
 بِرِ دَرِ اَيْلِ اَوْلَه اِي كُو تَنْدَرُو
 اَوْلِ حَبِيْبِ اَللّهِ رَسُو لَرِ سَرُو رِي
 دِي بِرِ مَعْدَمِ قِيَالِ بِي سَرِ بَا اِي مَامِ
 صَمْمَه كَمِ بِرِ كَرِ بِشُو مِ قَالِدَرِ مَشْتَمِ
 بُو اَبْخِ بُو حَرْبَلَرِ بَا نِي شَه دَرِ

[Y1BB,91b]

اولدور دهرکم باحکمذ بو اخی
 هر برینوک بوئن واز بر پیر غی
 اولدور دهری بر پیر غی
 هم بر پیر غی اولدور اولدور
 چون اولدور عمری تمام بر کیشوک
 هم بولوخدرن بولور ادر کدر
 بنا کورم اولدم انوک حاسنی
 بر نفس کالتمم فوت اتمزم
 اکر نیک نخت اولور یسه او جان
 اکر بد نخت اولور یسه بنا
 اکر مز من اولور یسه او جان
 وکر کافر اولور سه مختیله
 کجدرک اندن دهری بر اولور دان
 کم کوز از من بوجلیکینه انوک
 بکنمز بر یا بویا هیچ یا بوسی
 اجدلر قابوسی کیم هسین
 کیم انی کیمی ازن بر ملک

اولدور دهری جانلور سا قاج
 کرحکم برددن انور طیر غی
 هر برینوک بر غنی ای اولور
 بزیو زنی قند اولور هر بر
 پیر غی قورز دوشر اولدم انوک
 بر یقیلور عمری بنیاد کدر
 کیمسه هر کیم بولمن در ماننی
 کیم سنوک بلور دوغنی ایشتمز
 بواق حریله کورم بت ای
 قره حریله کورم او جان
 چقارورم کورک نور یله ای
 بر اقورم طوسی ظلمتیله
 بر بوجا قصه ارشدک بر هکات
 فهار شمز بجه لیکنه انوک
 هب مرصع قیزک التون قابوسی
 اولر خو طامو قابوسی همش یقین
 هبشندن کورک بو نیمش فلک

[YiBB,92a]

<p> عَبَّاسِ قَسَطِرِ بِرِ يَوْمِ سَهْمَانِ شُوَيْلَه كَمِ اَدْرُكِرِ سَجِيالِرِ دَرْتِ يَكَا كَمِ بَرِ رَسْمَه خَشْمَلَه هَبِيغَ قَلْوَرِ بُوَيْكَه تَنْدَرُو دَا عِمَا سَفِي كَشَرِ دَرِ بِرِ نَفْسِ خَشْمِي اَمِي اَوْلَمِشِ دَكَلِ دِيرِ سَدِيرِ يَلُوَرِ سَبِي اَوْلِ يَا اِسْمَ كَمِ سَبِي بَلَمَنِ اَوْلَا اَوْلِ يَا رَسُوْلِ هَمِ صَلَوَاتِ هَمِ سَلَامِ وِ بَرِ زَسَكَا اَوْلِ جَوَابِ وِرْدِ رِدْرِ كَمِ يَا اِيَامِ جَوْنِ كَرَا اَمَلَه سَكَا وِرْدِ اِنِي طَامُوْنُوْكَ قَا بُو سَبِي اِحْسُوْنِ دِكَلِ حَقِ قَتْنِي سَوُوكَلُو قَوْلِدْرِ قَبُوْلِ هَمِ طَيِّبِ الْقَلْبِ رَسُوْلِ اللّٰهِي دَرِ كُوْنِ طَامُوْمِكَلِ جَا سَبِي قَلِ قَبُوْلِ بِرِ يُوْرِنِدِ قَوْلِدْرِ سَبِي سَلُوْرَمِ اَوْزِي شَرِ قَدْرَتِ وِرْ غَمْرِبِدِ كَمِي جَوْنِ كَلِمِي بِرِ كُوْتِ اَوْفُوْرِدِ اَوْلِ </p>	<p> اَدُوْرُوْر تَنْدَرُو شُوَيْلَه خَشْمَانِ سَبِيغِ اَوْفُوْرِ بَقْدَمِ اَغْرِ قَدْرَتِ اَكَا بَرِ دِدَمِ جَبْرَا اَيْلَه بُو كَمِ اَوْلُوْرِ دِيْبِي اَوْلِ بَرِ مَالِكِي تَشِ حُوْرُوْرِ حَقِ يَرَا دَلُوْتِ بُوِي كَوَلْمِشِ دَكَلِ بَرِ بُو كَا دِيْمِ وِرَا يَوْمِ مِي سَلَامِ بِرِ نَكُو كَدِ بِرِ فَرِشْتَه وَاْرِدِ كَدِ جَمَلِيْرِ بِيَلُوْرِ سَبِي اَوْ كُوْرِ سَكَا يَسْبِقِيْنِ وِرْدَمِ اَكَا وِرْدَمِ سَلَامِ مَرْجَبَا كَمِ حَقِ حَبَلِ رَضُوَا نِي بِرِ دِدَمِ يَا جَبْرَا اَيْلِ سَبِي سَلَكَلِ جَبْرَا اَيْلِ دِيْبِرِ كِه يَا مَالِكِ وِرْ رَسُوْلِ اَكْرَمِ الْخَلْقِ حَبِيْبِ اللّٰهِي دَرِ اَرْتِمَا سَبِي اَبُوْرِ بُو كُوْتَا سَبِي دَرْتِ كَمِ اَوْلِ تَا عَجَابِي قَدْرَتِ حَقُوْلِ كُوْنِ مَالِكِ الْكُوْرِ بِرِ كَلِمِي بِرِ تَشْتِيْنِ اَغْرِيْنِ اَوْلِ كَمِي اَوْلِ اَوْفُوْرِدِ اَوْلِ </p>
--	---

[YIBB,92b]

هَيْبَتِي دَرِ دَشْمَتِي بِرِ هَرِشِ اَوْلِي
 جَبْرَايِلِ دِيرِ كِه يَا مَالِكِ اَكُو
 تَدِ اَوْلِي بِرِ سَعَتِ لَطْفِ اَيْلِكِ
 كَرَجِهِ مَعْدُو سِرِنِ بُو ايشِدِ كَرَجِهِي
 دَوْنِ مَالِكِ دِيرِ اَبْرَوَاللهِ بَكَا
 اَمْتِنِه دَاخِي هَمِ لَطْفِ اَيْلِكِ
 اَلِهِ بِنِ شَمْدِ كِلِدِنِ طَامُو نَكِ
 بِرِ قَبُو دِنِ بِرِ قَبُو سِينِه دَكِي
 هَرِ قَبُو دِه دَاخِي بِمَشْرِ بِيكِ شَمَامِ
 هَرِ طَعْوَكِ التَّنِدِ بِمَشْرِ بِيكِ دِنِ
 هَرِ دَرَانِ دَاخِي بِمَشْرِ بِيكِ شَمَامِ
 هَرِ بَرِ اَوْنِ دَاخِي بِمَشْرِ بِيكِ يَقِينِ
 هَرِ بَرِنِ مَحْرَبُوكِ اِتْدُو مِ حِسَابِ
 بِرِ طَامُو دَرِ عَذَابِيَه طُولُو
 اَوَلِي اَدْرِ جَهَنَّمِ دَرِ اَسْوَكِ
 هَمِ كَمِ اَنَلَرِ دِنِ اَوَلُو صِحَابِ قَلُو
 هَمِ اَكْجَبِيرِ اَدْرِ دَرِ رُزْرِ لَطْفِ

جَبْرَايِلِ دَرِ دَشْمَتِي مَدَهْرِشِ اَوْلِي
 كَمِ لَطْفِ اَلذَاتِ دَرِ عَايَتِ دَرِ
 دَوَسْتِ دَرِ بُو دَشْمَتَا عَنَفَا اَيْلِكِ
 كَمِ قَهْرِنِ يَارِ دَرِ اَوْلِ عَنِي
 اَمْرَا اَوْلِي لَطْفَالِه بَا قَمِ اَكَا
 بَوَكَا اِنِكَا رَايِدِنِ عَنَفَا اَيْلِكِ
 اَجْنِسْتِمِ يَدِي قَبُو سِنِدِنِ اَنُو كِ
 يَالِ كِه طَقْسَانِ بِيكِ يَلَلُو بُولُو رِ يَقِينِ
 دَرِ دَوْرِ اَوْدَرِنِ اَدِ لُو طَاغِ يَا اَمَامِ
 دَا رِدُو اَوْدَرِنِ دَا بَرِ اَكَا اَنُو وَرِ
 وَرِدِنِ اَوْدَرِنِ اَبُو بِنِ دَرِ نَزْمِ اَمَامِ
 حَجْرِه وَ اَرْدِنِ جَبْلِسِي اَوْدَرِنِ هَسِينِ
 دَرِ دَوْرِ رِ بِمَشْرِ بِيكِ دَرِ لُو عَذَابِ
 اَدْرِ بِنِ بَرِ دَرِ طَمُو نُو كِ اَبْرَا لُو
 اَتْتُو كِ چُونِ دَوْرِ نِي كَلِ سَنُو كِ
 بِرِ جَهَنَّمِ كَلُو رِ اَوَلِ يَا قَلُو
 اَوَلِ بُو تَه طَا بِنْدَرُو نِيلُو رِ جَبْرَا

[YİBB,93a]

اول عذاب اثمك چون درانك
 حق ايت يا وجوه مأجوبه ايدر
 كنج معذب اوللر اوللر نارله
 اند شيطانلر ينار اودن اير
 اول نماز ترك اينلار يقر
 هم بنا فكلر يقر نل اير احي
 انه تر ساير زقوم ايجر حميم
 انلر قيلور عذاب اشد اود
 اولسر مشركلر اولزا وپه
 چقمن ايرق تا ابد اند قلدور
 تا كه كورم هر كيشوك يرد
 بغلور اود زنجير لريله هر بر
 اصلمشير سير فغان ايدر كر انلر
 اود نيان كه بوئن بويكه اولور
 بزرد بر نيد كندوز لر يني
 قلدور ديس برامن ايشلر از چوق
 كوردم اود اوزر قومشدر اوللر

يلدوزه داخي اودن طاپنلر
 هم خطمدنر او جنجيسي ادير
 انلر بگزدرخي كفارله
 اولدر هم دزد نجيسي ادير سعير
 هم بشنجير طامونوك ادير سقر
 هم نكاتن در مينلار درخي
 هم درخي التجيسي ادير حليم
 هم ججو سيلر يريور هم جهوده
 هم يريجي ادير دوزر هاديكه
 شرك كورنلر حقا انلر اولور
 پسردم يا مالك اچغل ييرين
 اجذرب كوردم بزبولك عوزتلاير
 اينه يوزنه قان يلا نلر
 ددم كمالر دوزر بونلر نه قلدور
 ددر بونلر در اولكم يوز لر يني
 كور يوز لر دس ياد يوزر اچوق
 بز بلوكي داخي قطر ان طونلر

[YIBB,93b]

توتوي يتر جتر طومان كبي	صواچورز له اولارا قان كبي
دنيله كيم يواش بوئنه كورز	بن ديم بوئله دخي نيمش دورز
اغله اولو لردن يوزلارن اورز	ديپن بوئله ساغحي عذرت درن
اودله ادمش قزئلا ري طولود	بز جماعت داخي كوردم كنج قمو
صقنشا اطاغا صلتمش هن برب	ات دن اخير كبي دود قلدي
بوئلك بوغز لرينه طولودورن	بس ملكه لرا دد بخلكه لدر
هن بري اوز جماغيله اورز	اوز بخيلار ري بولا را بيه دورز
اودنيان يشيم مالايني بيبي	دوم كملر دورز بوئله ددي
كم چكينه دن اصلمش هن بري	كوردم انن بز بولوك غورلك
بس صوقر لدر فرجه اودملا لري	سزنگول بغلو قمنوك آلدي
چقار دورز لرينه اولدم صوقر لدر	چقر توتونلر ايچين يقر لدر
اولر دورز او زنا ايديجي زشكر	ددم كملر دورز بو ديپن انلر
دشورز لرتك قيلور لريدي	زنادت اوغلا قالور لريدي
درين اتلن يني چيقور لدر	ينه بزلا يند كوردم دورز لدر
ددم بوئله دخي كملر دورز	ينه كندو لرينه بيه دورز لدر
البي بغلو جوما غياله اورز لدر	ددي بوئله دكچيلر دورز لدر
كمي يوزر كمي يان اوز شمش	طفا دوغش قزئلا ري كه شمش

[YiBB,94a]

93

۹۴

عذابا بیدر انلاره قبتی چوق
 اولردر کیم ربامالین بیدر
 دداغن در نقیاله قو پروز لر
 کیدر قیلور اولر زار د فغان
 ددس بزنگر دورر اولد غظ ایتر
 برکن فعل ترک اتمز لرید
 که خلقوک رشیدین اولر
 یسر لر اللرب بغتلو شامت
 اصاقوشلرا کمنش شلرین
 قمو احضا لرین کوز لرین
 اولردر کیم زکاتن وزید لر
 قرز مش کوم کولیه اولمش کوز لر
 اولد اوستینه یوز یاوزن مسز لر
 اشک لر کبی سنویله اغرد لر
 کیمه هجو که مدح ایلدیر لر
 که ساز آتکیر اولددر قامت
 قرز مش یوزیر اولدیله اولر لر

برینوک طر مغا طاقشکر ریوق
 ددم کیملر دورر بوتلر ددیگر
 کوروم بر بولک داغی دوز لر
 کسر لر دلکرین اغزیر نه قانی
 ددم بن مالک که کیملر در اولر
 دوزکن کترو کوز دتمز لرید
 یالات طاققلغی ویردز لرید
 ینه کوردم دورر لر بر جماعت
 بویونلار ینه کجرت طشالرین
 یقر طشکر اولد اولمش یوز لرین
 ددم کیملر دورر بوتلر ددیگر
 ینه بر خلق کوروم یوز لر
 که اولد طونلر کیوز مشلر اولر
 اولر اغلر دخر تله باغیر لر
 بولر کیملر ددم شاعر ددیگر
 ینه کوردم دورر لر بر جماعت
 بویونلار ینه اصمشلر سورر لر

[YIBB,94b]

ددم كملر دورز بوديدونلر
 ينه بر طايفه كوزدم دورز حق
 دوقلار بر ابقلا رينه دشمش
 اقر قاندر ارنكلر زنت قخولر
 طمع اهلر كه اون انلار بر ياقدر
 ز بانيلر بولارا بيدورز لر
 ددم كملر بوكر ديدونلر كردن
 اولجه سوجي ترك اقدر لر
 ينه بر طايفه كوزدم دهكاي
 طوكون بگوش بوزر بوزر لر
 ددم كملر دورز بونلر ديدلر
 ينه بر قوم كوزدم دورز لر
 كموك بوكرن كموك قرنن سنلر
 دريلور لر ينه پس اولدورز لر
 ددم كملر دورز بوديدونلر
 ينه بر قوم كوزدم قان يوزلر
 ددم كملر دورز بوديدونلر

چالچيلر دورز ايديجي اونلر
 كوزر كوك بوزر قارا اغنرا چوت
 اغنلار برل چنه قوزدر او شمش
 كلور دود قلدن دن قنلو صولر
 ارنكلر قانلو صولر چيقر اقر
 دوكلر اوذ چماغيله اورز لر
 كه دنيا ن سجي ايچي جلدن در
 جهان دن تونه ييله كملر
 اچمش طمش اصلمش نر باني
 دوكلر اوذ چماغيله اورز لر
 طنقلو غي بلبان كز ليدلر
 كملر بشلر ييني اولدورز لر
 كه اولدورز برق قانه قوز لر
 ينر اوذ دن چماغيله اورز لر
 بولر در اول بنا حق قان ايدنلر
 هم اوذ زنجير لر ييله بوييني بخلو
 اتا انا سوز ييني رد ايدنلر

[YIBB,95a]

۵۴

انا اننا سورك مني نو تخيلتو
 ينه كوزم اكي اولو مله كدر
 هن بر سوك اوقد الشد كرز دار
 اولم برب ريغوزن هاريدن قسري
 او قوسيا ووز چماغيله اورز لر
 صوزن لر قلدرن انلا و دكيز
 اولر در بيلمز وز يينه اورز لر
 ددب بو ييلو درز بشك ايلندر
 قما مته چونك كو در دوزم بو قمو شيا
 و داغ اتوك هسان اولوز و امان
 قدييه و درن جبرائيل چغردن
 دديلر سن جبا قابو اچلدن
 دديلر يا محمد قلد بشارت
 عجايبكرا يلكن چوق كوزدم انن
 يدر برك سن اورادن داخي كتوك
 هساندم جبرائيل قابويك اوردرن
 ددب لر كيم كوك ايچون ددب اول

اولر ديدوزن كورين اعيانلر
 دورن بر ملائكة اوستننر بكار
 سز مه اولوز يين بر يلكر هيل
 حيقرز لر كسفرز لر هيتي
 دشورن لر يوز بر اولوز سوزن لر
 كه كمدن تبك بو كوزن بختايرن
 دددم بونلر در خيسك كملر دوزن
 قيات طامواد جحاق بووق ديتلر
 دددم يا مالك ايندر باب قوسن
 ارشدك چون بشيحي اسمانه
 ددب قابو اجوك كيم احمدرن
 سلام و درن ملك كدر قوشوكلدن
 كه ورمشدرن سكا جوق حق كرات
 ملك كدر اول اولو اسمانن
 اولو لشحي كو كابر دمن برك
 كه اجوك قابويك مودن قغردن
 محمد حضرت چون اجوك كوز يول

[YIBB,95b]

دويدار دوزنيلدوم عي محسد
 بلر ديور هسان قاپور اچلدن
 ملايكه كراي كين حق كوردم انن
 كوردم يتر نسته غايت اولن
 لوتوردم موسي يننن
 ودر كيم مرجبا الحمد لله
 ينه انن ديمي اولدوق روايه
 قيون طردن خبر ايد قغزدير
 ديدار ستمس باي اولد سلك وار
 ددر اول فخر عالم بولغومدر
 ديدار وز بيدرمي الله آين
 بلر ديور هسان اچلدن قاپور
 خلد الله ابرا همي انن
 اوتور مشريت معندر طيمش
 سلام ودردم ددر كدر حباكلد
 ابرا وغلوم لطف ايلاكلد كرم قبال
 كوردم انن بينت المعورده وار

ارفخين عالم اوشاهي موديدن
 سلام ودردم ملك كدر قوشوكلدن
 كه كورما دندرين ايق اسمانن
 اوتور كس اوزن بوزير نورلو
 سلام ودردم كور حباكلد اينن
 كه بوتش بغير ودردم ساك الله
 هسان يتر ك يد بخي اسمانه
 كلوك اچوك ددر قاپور اوردن
 بو كنج وقت بو قيون نه اشك
 محمد حضر تيدر قر دشمدر
 كه رحمت برله طولدور جهان
 سلام ودردم ملك كدر قوشوكلدن
 اين كوردم يد بخي اسمانن
 كه بشدن ايعه نون بوتمش
 ابر صالح اوغلوم ابر بخير وفاكلد
 بني حضرتم دار حباكلد اسعد
 اكي قاپور اچق شويده همنار

[YiBB,96a]

بَرَقْدُونِ اَنُوکِ اِجْبِيَه كِرُوَز
 اَوَّلِ اَوَّلِ اَوَّلِ كَوْنِ طَوَانِ اَنَالرَايِرِ
 نَدَبَتِ اَز مَنَكِمِ كِرَايِرِ كِرُوَز
 بَدَنَكِرِ كِرُوَز بُو صَوْلَا كِمِ يَز دَوَارِ
 وَرَمِيَه بَر قَطْرَسِ بُو خَا رِيَه
 كَوْنِ يَدِ رِيَه كِرُوَز اَوَّلِ اَكَا كِرُوَز
 يُو كَلَرِنِدِنِ دُو كَلَرِ هَر قَطْرَتَكِ
 تَسْبِيحِ تَهْلِيلِ اَيُو حَشْرَدَكِي
 مَشْغُولِ اَوَّلُورِ قَوْلِ لَزْعَه قَائِمِ خِلَاوِ
 بِيَرِي صَوْرَتِي حِيَرِي بِيَرِي دَوْرِ
 بِيَرِي كِرُوَز كِرُوَز كِرُوَز دَوْرِ هِيَرِي
 جَانُوَز لِرِي دِيَرِي رِزْقِي مَلِكِ
 اَوَّلِ دِيَرِي رِزْقِي دِلِرِ هَمِ اَوَّلِ كِرُوَز
 اَوَّلِ دِيَرِي رِزْقِي دِلِرِ هَمِ اَوَّلِ كِرُوَز
 دِرْتِ قَنْتَلَرِ نُوْرِي تَابَانِ بَلَقِ اَوْرِ
 هَمِ اَيَقْلَارِي دِيَرِي رِيَرُو زَمِيَتِي
 قَلَمِ يَا زَرِ حَقْوُكِ اَسْرِي دَانِي

كَوْنِ يَمِشِ بِيَكِ فَرِشْتَلَرِ وَرِز
 بَرَقْدُونِ دِيَرِي چِيَقْرُ كِرُوَز
 بَرَقْدُونِ ثَابِيَتِ بَر دِيَرِي
 بَرَقْدُونِ كُوْرَدَمِ اَنَدِ كِمِ اَكِرِ
 جَنَلِسِي قُوْرِي لِرِ سِنَه اَخْرِيَه
 بَر دِيَرِي وَا نِ اَنَدِ اَدِيَرِي خِرِ نُوْرِ
 جُوْنِ چِيَقْرُ بِيَكِ قَنْتَلَارِنِ اَنَدِ
 هَمِ بِيَرِي بَر مَلَاكِ اَوَّلُورِ يَقِيَرِ
 دَاخِي يِنِ اَلْمَعْمُوْرِي قِيَلُوْرِ طَوَانِ
 اَوْرِجِ فَرِشْتَه كُوْرَدَمِ اَنَدِ هَمِ دَوْرِ وَرِ
 بِيَرِي اَصْلَانِ بِيَرِي دَوْرِ يَقِيَرِ
 اَوَّلِ اَصْلَانِ بِيَرِي كِرُوَز تَسْبِيحِ اَيُو
 اَوَّلِ كِرُوَز كِرُوَز كِرُوَز دَوْرِ قَنْتَلَارِ
 اَوَّلِ صِغْرِ صَوْرَتَلَرِ هَمِ حِيَوَانَلَرِ
 كُوْرَدَمِ اَسْلَرِ اَيُو هَمِ اَنَدِ دَوْرِ
 بَا شِيَعَرِ شُوْكَ التَّشْتَه وَرِشْتِ يَقِيَرِ
 دَوْرِ لُوْحِ قَرِشُوْسِيَه شِيَلَه قَائِمِ

[YIBB,96b]

كَقَوْلِكَ اَنْتَ ذَا حِيٍّ وَرُزُقِ سِدْرَةٍ
 كَرَفِيحٍ لِرُجْحِ اَوْلَاكِ سِدْرَتِكَ
 قَالِدِرَاتٍ جَبْرًا يَلِيْلَهُ سَوَاقُ
 بِرَبِّ سَلِّ خَوْشٍ قَوْتِ كَتُوْرٍ دِيْلِرِ بَكَا
 يُوْلُوْشِ اَوْلَاكِ يُوْكَرُ اِسْرَائِيْلَ هَمَانَه
 تَاكِهَ كَجَدِّكَ اَنْتَ يَتَمَشُّ بِبَاكِ حِجَابِ
 هَرَّ حِجَابِ كَجَدِّكَ بِرُزُقِ بَكَا
 بِرَبِّ اَنْتَ كَوْرُ ذُو كَوْمٍ دَر لَوْ عَجَابِ
 تَاكِهَ اِبْرِيْشِدَمِ حِجَابِ قُوْرَتَه
 كَتُوْرٍ عَقْلِيْهِ كَتُوْرٍ هُوْشَمِ بِرَبِّهِ
 بِرَبِّ لِكُوْمُوْرٍ قَلَمِ رِيْهِ كَرِ اَثَرِ
 بِرَبِّ بِيْ كَوْرُ دَمِ بِتَالِيْهِ سُوْرٍ بِقِيْرِ
 عَرَشِ كَوْرُ دَمِ وَصَفِيْنَه اِرْمِيْزِ زَبَانِ
 بِشَلْدِيْ عَقْلِيْهِ بِرَبِّهِ كِيْ دَر هِيْنِ
 بِرَبِّ اَبُو بَكْرٍ اَوْ يَنْ كِيْ بِرَبِّ اَوَاْزِ
 جُوْنِ اَشْتِدَمِ بِرَبِّ اَبُو بَكْرٍ اَوْ شِيْ
 اَيْلَهَ صَنْدُوْمِ بِرَبِّهِ اَوْلَاكِ كَلَمَشِ اَوْلِ

مَتَهَادِرُ وَصَفِيْنَه اَبُو كَرِيْمِ دِيْهِ
 عَا جِيْزِ اَوْلَهَ وَصَفِيْ سُوْرِيْنِ اَبُو كَرِيْمِ
 دِيْهِ بِرَبِّ بُوْمُنْتَرِ دُوْرُوْ قِيْلَا كَا طَرَاْفِ
 رَفُوْرٍ اَدْلُوْبِيْنِ هَمَانَه سَبَدِيْهِ اَكَا
 بُوْرْدِكِ اَنْتَ دِيْجِيْ اَوْلَاكِ رُوَاْتِ
 حَقِّ عَجَابِ كَوْرُ دَمِ اَنْتَ بِرَبِّ حِيْلَتِ
 كَا قُوْرَتِ لُوْدِيْ سِيْرَتِ بِرَبِّ اَكَا
 دِيْلَهَ سُوْرِيْلِيْمَانِ اَوْلِ عَرَا بِيْتِ
 هِيْبَتِيْرِيْنِ دُوْشِدَمِ اَنْتَه حِيْرَتَه
 كَتُوْرٍ زِيْدِيْنِ بِرَبِّ خِيْرِ اَوْلَاكِ يَقِيْنِ
 بِرَبِّهِ بِرَبِّ قَنْدِيْجِ بِرَبِّ خِيْرِ
 كَا لُوْرٍ عَقْلِيْهِ بِرَبِّهِ بِرَبِّ هِيْمِيْرِ
 رِيْ كِيْ بِرَبِّ اَكَا دَر بِلِيْمَانِ بِرَبِّ هَمَانَه
 اَلْتَمَهَ بِرَبِّ كِيْ سِيْرِ قُوْرِيْلِرِ يَقِيْنِ
 كَا لُوْرٍ اَوْ تُوْرٍ دِيْوِيْرِ اِرْبِيْ دِيْ اِيْ اَنْ
 عِيْرَتِ اَتُوْعِ اِبْرِيْشِدَمِ بِرَبِّ اِيْنِ
 بُوْنِدِ بِيُوْتِ اَوْلَاكِ اَوْلَاكِ اَكَا يُوْلِ

[YiBB,97a]

96

96

بِرِ مَلَكٍ كَرَّمَ رُؤُوسَ الْبُكْرِيِّ كَعَد
 بُوْنَد سَدَن غَيْرِي كَعَا بِرِ كَلُور
 يَا حَبِيبُومِ پَزْدَدَن كَعِرِ اِسْحَرُ
 حَقِّ تَعَالِي كَعِرِ يَاسِي پَز دَسِي
 كَعَدُو كَعَدُو مِي پَتُو ز مِي شَمِ هَمَان
 دَالِه اَوْلَدُو مِ بَلَمَن مَه سُوَيْدِي كَعِم
 طَمَدِي بِرِ قَطَن دِي لَآ جَالِدِي هَمِي
 قَلَدِي لَطْفِي لَه پِنَا بَا كَا خِطَاب
 بِرِ دِي كَعِم سِرِي صَقْلَه يَا اِيَام
 كَعَجَه كَعَدَن تِي لَه لَرِ اَلِي مَآر
 جَوْنَد مَوِي قَاشِدَه كَعَدَمِ يَقِي
 يَا حَمْدُ دُونِ كَعِرِي دِي بِرِ كَا
 تَخْفِي فَايَشَه وَرِ بَغْشَلَرِ حَقِّ سَكَا
 يَلَدِي بِانِ تَخْفِي فَايَشَه يَقِي
 دُونِ اَنْدَن مَوَسِيَا كَعَدَمِ اَكَا
 تَخْفِي فَايَشَه وَرِ جَالِدِي يَلُور
 قَلِمَن اَنْلَرِ اِي سَكَا دِدُو

بِرِ نَدِرِ كَعَدِي بِنَه اَوْلَمَه مَلُور
 قُوْر قَمُور دِي بُو سَكَا مَوْنِي اَوْلَر
 بِرِ نَدَا كَعَدِي بِنَه كَعِم كَعَلِرُو
 بِرِ اَلِ تَرِي لَرِ بِرِ اِي كَعَرِ يَقِي
 جَوْن كَعُو ز دِي بِرِ دَكَا اَدَمِ بِرِ كَعَا
 كَعَدِي عَقْلُو مِ بَلَمَن مَه كَعِم نِي لِمِ
 لَطُوفِ دَرِ يَا سَدَن اَخِرُو مَه يَقِي
 بِرِ سَلَامِ وَرِ دَرِ هَمَان كَعَدِي جِ جِ اَب
 سُوَيْدِي لَه اِنِي طَقَانِ بِي كَلَام
 اَمْتُو مَه وَاجِبِ اِنْدَرِ اَوْلِي بِرِ نِيَا
 اَمْرِ اَوْلِي حَقِّ بُو يَلَه پَز دِنُو مِ هَمِي
 عَمْرَه قَالِدَمِ بُو فَا زِي جَوْن اَكَا
 اَمْتُو كِ طَاقَتِ كَعُو ز مَز لَرِ اَكَا
 وَاسِطَه سَعْدِ بَرِي نَه دُونُو مِ هَمِي
 بِرِ فَا زِي حَقِّ بَغْشَلَا دَرِ بِرِ كَا
 عَمْرَه قَالِدَمِ اَوْلِ دِي دَرِ نَكَا كَرُو
 سَدَن اَو كُونِ خَلْقِي مَز جَوْنِ صِي دَمِ

[YİBB,97b]

دُنْدُمِ اَنْدَنَ حَضْرَتَهٗ وَرَدَمِ يَسَنَهٗ
 بَسَّ بَشِيْنِ دَاخِي بَغْشَلَا دِي بِيْكَ
 دُنْدُو دِي دُونْدُمِ يَسَنَهٗ وَرَدَمِ يَقِيْنِ
 كَلْدُو كُو بَجَهٗ قَرَشُو مُوسِي دُو زِي
 تَا كِهٖ قَلْدِرِ اَلْتِي دَتَّ بُو بِيْشِ شَمَا ن
 سَدَنَ اُو كَدَنَ بِنَ بُو خَلْقِي كُو رَمِيْشَمِ
 اُو دَلُو اُو لُو رِيْنِي قِلَا سَزَلَرَسَقِيْنِ
 رَا ضِي اُو لُو مِ اَلْسَبُو بِيْشَهٗ بِنَ يَقِيْمَا
 يَا مُحَمَّدُ اَتُو كَا بِيْشِ شَمَا ن
 اَشْبُو بِيْشِ طُو رُو دَرِ اُو لُو اَلْتِي بِيْرِيْنَهٗ
 حَقِّ تَعَالِي قَدْرَتِي دَتَّ اُو لُو قَدْرَ
 هَر دُو عَالَمِ خَلْقِي كَرُو صَدَا يَلِيَا
 حَقِّ تَعَالِي بَسَّ بِيْكَ اَضْمَرِ كَدِي
 هَر كِيْشِي كِيْمِ اُو لُو سَرِيْدِي وَرَدَرِي بِيْكَ
 جَاوِ دَا نِي طَا مُوْرَهٗ قَالِيْسِيْنِ اُو لُو
 يَا مُحَمَّدُ خَلْقِ لِي رَحْمِ اِيْلَا كِهٖ
 طُو لُو خْتُو نِ كِيْشِي كَرَهٗ اَر كِيْشِي اُو لُو

عَرْضَهٗ قِلْدَمِ حَالِي يَلُو رَدَمِ هٗ يَسَنَهٗ
 كَلْدَمِ اَنْدَنَ مُوسِيَا دِيُوْمِ اَكَا
 بَسَّ بَشِيْنِي دَاخِي بَغْشَلَا دِي هَمِيْنِ
 وَرَدُو غَبْجَهٗ حَقِّ اُو شَتَّ بَا غِشَلَا دِي
 دِيُو رِ مُوسِي دُو نِ يَسَنَهٗ وَ اَنَا سَتَهٗ اَنْ
 بِنَ رِيْكَ اَت بُو نَلَسِ اَر كُو رَمِيْشَمِ
 بِنَ دُو مِ اُو تَا نُوْرَمِ اَجُو هَمِيْنِ
 چُو تَّ قَبُو لُ قِلْدَمِ نِدَا كَلْدَمِ هَمِيْنِ
 فَرَضِ اُو لُو رِي كِيْجَهٗ كَنْدَرِ قِيْشِي يَز
 اُو نِ غَا نِ اَجْمِيْرِي دِي يَلُو رِ بِيْرِيْنَهٗ
 كِيْمِ عَجَابِي كِهٖ رُو دَمِ اَنْدَنَ بِنَ اَكْر
 مَتَكِيْمِي اُو لُو مَزِي بِيْ كَدِي بِيْرِيْنِيْمِي
 يَا مُحَمَّدُ يَا حَبِيْبُو مِ بِيْلِ دِي دِي
 تَا اَبَدِ اَجْمَا قِ حَرَا مِ اُو لُو رِي اَكَا
 بُو قَدْرِ اَنْدَنَ چَقِيْمَا هَمِي اَكَا بُو لُو
 اُو كَسُوْنَهٗ بَا بَا سِي كِيْشِي سِيْلَا كِهٖ
 هَمِ غَمِي يَلُو رَهٗ بَرَا زَرِي كِيْشِي اُو لُو

[YIBB,98a]

سَدْرَن اِيْرُو بِلِكْدِهَج سَن بِنِي
 كَرِيْسِيْر جَسْتَا هَج اَوْ لِيَا
 دَاخِي اَمْتَلَن اَوْ جَمَا تَدْر حَرَام
 سَن كَلُو سِن قَا مَوْ خَلْدَن سَن بِنَا
 اِسْمِ اعْظَم وَرِ مِشَم سَن خَا قَه
 اَيْقُولُ التَّنْدَ قَلْدِيْه نَه فَلاَك
 حَكْمُولُ التَّنْدَ مَطِيْح اَوْلُو دَر رِب
 سَن حَبِيْبُوْم سَن حَقِيْقَت شِيْلَه بِيْل
 سُوْيَالْدَم سَه نُوْلَه بِن يَا اِمَام
 عَرَشُوْم اَوْ زَن سُوْيَالْدَم سُوْز كُوْر سَكَا
 بِن اِسْوَك اَمْرِيْ كَن قَلْدَم مَكْن فَكَا ن
 وَرِ مِشَم بِن سَا كَا اَوْ شَر كُوْر يَا اِمَام
 وَرِ دُ مِيْه مَعْنِيْ سِيْ هَب سَن دُوْر
 سَا كَا اِيْ نَا اَوْلُو بَرُهَان وَرِ مِشَم
 اِيْتَه الْكُرْسِيْ وَ اَمْن الرِّسْوَل
 عِيْسِيْ كَر اَوْلُو دِيْر قَلْدِيْه اَوْ شَر
 كُوْر دَر بِلْدَن كَمْدُوْر رَا كُوْر بِن

قَتْرَه اَوْ لَسَا دَر بِن كُوْر اَدُوْر مَ سَنِي
 يَا مُحَمَّد سَدْرَن اَوْ كَمِيْن اَنْبِيَا
 كَرِيْ يَنْجَه اَمْتُوْكَ هَم يَا اِمَام
 بِن مَقَامِيْ مُحَمَّدِيْ وَرِ دَم سَا كَا
 عِلْمِ اِنْبَا وَرِ دُو مِيْه اَدَمَه
 اَدَمَه كَر سَجْدَ قَلْدِيْه مَلَك
 اِيْرُو كُوْر اَفْلَا كُوْر اَجْوَج هَر بَرِي
 كَرِيْن اِبْرَاهِيْمَه دِيْدَمَه خَلِيْل
 مُوْسِيْ يِيْلَه طُوْرِيْ سِيْ نَا كَلَام
 اَوْ شَر سَا طِ نُوْرِيْ نَا لَان سَا كَا
 اِدْرِيْه وَرِ دُمِيْه عَالِيْ مَكَا ن
 قَابَه تُوْرِيْ سِيْ اَوْ اَنْ بِن مَقَا م
 دَاخِيْ لَارَه تُوْرِيْ تِ اِنْجِيْل زَبُوْر
 جَلَه نُوْكَ جَامِعِيْ قُرْآن وَرِ مِشَم
 فَا حَجَه وَرِ دَم سَا كَا بِن يَا رَسُوْل
 كُوْر سُوْزِيْ كُوْر لُوْ جَدَا مِيْ قَلْدِيْ خُوْش
 سَن جَهْل كُوْر سُوْزِيْ نَك اَجُوْكَ كُوْر نَا

[Y1BB,98b]

كَفَرِ اَوْلُسِ رَنْ قِلْدَك تَا اَبَد
 اَدُو كِي اَدُو كِه مَقْرُون اِيْلِدُوْم
 پَس بُوْر دِي بِر فَرِيْتِه اَوْل كَرِيْم
 اَوْل جِيْبُوِي اِيْلِت اَوْ جَمَقَلَرِي
 اَصْطَفَا يِل كَلَر اِيْل جَمَاق قَابُوْسِي
 اَصْطَفَا يِلْم دِدِر بِنُو مِلَه
 بُو جِيْب اللّهُدَر اَمْر اَوْل دِر سَكَا
 كَاتَفَرِيْح اِيْلِيَا اَوْ جَمَقَلَرِي
 دِي بِر رِضْوَان مَرَجَا خُوْش كَلِدِيْز
 بُو جِيْب اللّهُدَر اَوْ كَرِيْم بَر قِيْبُو
 اَجْدِر رِضْوَان جَنّتُو ك قَابُو لَرِي
 اَوْل بِنُو ك اَدِر دَر دَار اَلْجَلَال
 هَم اَكْتِي سِي دُوْر دَر اَرَا سَلَام
 هَم اَوْ جَمِي جَنّت اَلْمَا دُوِي دَر دَر
 جَنّت اَلْحَلْد اَدِر دَر دَر جَمِي نُو ك
 هَم بِيْشِي نُو ك اَدِر اَرَا الشّعِيْم
 جَنّت اَلْفَر دُوْر دَر اَلْتَنجِي اَدِر

شِرْك جَزَامِيْنِه اَرِشِدَك سَن مَرَد
 بُو نَجْم بِيْل سَن سُوْن لَرِي سُوْن اِلْدُوْم
 اَصْطَفَا يِل اَدَلُو نُوْرِي كِي عَظِيْم
 اَمْتِيْنُو ك بِنَجْدُوْر كُوْر سُوْن يَرِي
 قَدَرِي رِضْوَان طُوْبِيْدِيْرِي بِر كِي سَن
 هَم كَمْتِ مِصْطَفِي دُوْر دَر سَلَه
 اَوْ جَمَعُوْر قَابُو لَرِي اَجْعَل بُو كَا
 حُوْرُوْ غِلْمَا ن نَعِيْم اَر مَقْتَلَرِي
 بَا كِه دَا حِي اَمْر اَوْل پَدِدِه اَر عَنِيْر
 اَجَمِيْم بِن كَمِيَا كَتَه قَسُو
 بِن تَمَاشَا قَلْدَم اَنُو ك هَم بَرِيْت
 دَر بِيْر اِي اَجُوْدَر اَوْل دُو اَلْجَلَال
 اَوْل قَبِيْل يَا تُوْبِيْرِي كُوْر دَم تَمَاق
 اَوْل زَبَر جَدُو كِيْم بِيْشِدَرِن بَلَقِي اَوْر
 صَا دُو مَرَجَان قَابُو سِي كُوْر دَم اَنُو ك
 اَوْ كَمِيْدَرِن اِيْمِيْش اِي حَسِيْم
 كُوْر دَم اِي اَوْل قَبِيْل اَلتُوْبِيْر

[YiBB,99a]

منكراز فردن قسود اردپوار

حق تعالی ای دردن ایلهپ

ایکی قانتلو دوزره قاپولر

سول قدر دوزر که تا کوکون زینا

بوغور دلمشدرز مشکیه وایت

اب رحمت اقر از مقلر روان

هم جواهر دن دوزر قاپولر

طتلو بالورن سوددن اقر دوزولر

کم شکر دن داین طتلودور

حوض کوش ایچنه دو کلورادو

کیمی یا قوت کیمی انجور دوزر

هم بر از ما غوک دن آدرن بخیل

کیم اولور ارمق دوزر هم اودرچی

دایم اقر بو تودور زهینج دزمی

کم فرخدر یسدوزر عقلا ازی

ساعیشین الله یله انوک کتر

کوکلرک یلدوزر کیمی ی شمار

بیرنجیر ایدر روز دارالانوار

جنت عدن اولور سکر بجا ادر

بوسکر قاپوی کیم دیوم بولر

برقت دن بر قنادینه دکی

برالتون برکیش گریج دیوار

طبرخی غنزدور ادر زعفران

انجو یا قوت اولور یا بولر

جان بغیشلر اولور قو خولر

از معینوک بریکوتر دوز ادر

مصطفی نیک خاصه سید دوزر اوصو

چون یانیش انجولر دوز دوزر

برصود این واردر ادر سلسبیل

هم ر حقیق دوز ادر ان برصودرچی

وز دوزر سود ارمی بال ارمی

وز دوزر هم بر دخی خضر ارمی

داین چو تدر اولور از سقلر صولر

هم قصور لر هم سزاین لر زر نکاز

[YIBB,99b]

يَا اَوْلَادِ غَاثِ قَيْلَتِ لَرَك
 هَمْ اِكْتَجِي سِي زَكَاة دِيرِن لَرَك
 هَمْ نِسْوَم اَوْ رَج دُوْتَن لَرَك دُرَز
 اَمَر مَعْرُوف اِيْدَن لَرَك دُرَز دِخْسِي
 پِير دُرَز اَلْتَجِي حَا جِي لَرَك
 هَمْ نَسْكِزِي پِير دُرَز اَهْد لَرَك
 كَمْ بُو اَعْمَال لَرِي قَلْمِي دُرَز
 تَنْفِي قَابُودَن دِل رَسَه اَوْل كِرُود
 اِيْجَعُول جَمَل قَبُوسَن بِلَه

هَمْ پِير دُرَز اَوْل اِحْمَاق اَنْ لَرَك
 هَمْ پِير دُرَز اَوْل اِحْمَاق اَنْ لَرَك
 حَق بُو لَرَك هَمْ خَيْر قَيْلَتِ لَرَك
 اَوْل اَوْجِي اِحْمَاق اَنْ لَرَك دُرَز
 نَفْس سُوْرَن دُخَا يَنْوَك بِيْشْتَجِي
 هَمْ شَهِيْد لَر بِيْسِي غَا رِي لَرَك
 رَا حِي پَر هِيْز اَهْلِنُوَك عَا بَر لَرَك
 جَمَل سِي كَا نَصِيْب اَوْل مَشْرُوك
 قَشَقِي مَنِي يَلَه دِل رَسَه اَوْل دُرَز
 يَارُو لَو دُرَز بُو يَارُو بُو رَك

لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ حَقًّا

شَوْل قَدْر كَمْ وِر دُرَز غَلْمَا اَحْوَر
 شَرَح اِدَا نَز وِصْفِي هُو كِر زَبَان
 كُوْر مَكْمُنِيْد كُوْر اِيْشْتِمَا شَرَقْلَا
 رُو دُرِي قَلْبَل جَنِيْر يَارَب سِي
 مَضْطَعَا نَز كِر يُو دُرِي صُوْبِي حَقِي چُوْت
 دِيْر رِضْوَان يَا مُحَمَّد بَر دَكَه
 كُوْر نَه شَمْتَلَر بَر قَلَا مَشْدُوْر

شَمْتُ ذُوْق تَمَاشَا وُ قَصُوْر
 يَا حَيَّا لِيْلَه كُوْر كَل اِرْمَاك كَمَا ن
 فَهَمْ عَقْلُوَك صَنْدُو غِيْدَن اَوْل اِرَان
 هَبْ حَسَدَا مَنِي قَا مَر مَوْن
 لَطْفِ حَسِيْدِ خَلْقِي خُوْبِي حَقِي چُوْت
 حَق تَعَالِي اَمْتُو كَا هَمْ سَكَا
 جَنَّت اِحْن بِنَجَه مَقْلَا مَشْدُوْر

[YiBB,100a]

کوردیم آن در لودر لوجت قصور
 هر سر این ایچینش یتیش بیک شام
 هر اولک ایچینش درت تخت قور لوز
 ایچودت پیریک زمر دت پیریک
 دو شمشیر زنگ رنگ دیبالری
 هر دو شک اوستنی بر حوزاد تورت
 یتیش حله کیوز لر هر خوری
 حله ایچینش نوز کی بی کورت
 هر پیریک باشندر بر تاج اور نوز
 ایچینش قموختوک مر تب
 نغسه لر آواز لر که اند داز
 اهل دنیا کرا اول اوینی ایستد
 سرور ایپر ز حور یالر ناز که خوش
 بز اول ناز ککرز کیم اولمزور
 بز غیشوز هیچ انکیمز طنز مور
 بز اول راضی لوز کیم قاقمازوز
 وشر المازوز دیریمون جاو ذاین

کیم یانوت کیم ایچو طولو حوز
 وز دورر ایو طولو نوز یغوز ظلام
 پیریک لوز پیریک کوش اولوز
 هر برینش یتیش دو شک لری
 کیم بر پسندن دخی ز بالری
 پنجه حور صنگه بز نوز اد تورت
 رنگ رنگ دیبالری صغ هر پیریک
 هم سر ککی هم ایچیک کورت نوز
 در لوجو هر دن مر صغ صنگه نوز
 قور لیش ککرش جو هر دن مر کک
 مثلی یوقد دورر جهانند قندر داز
 بیجوش اوله پنجه بیبال عقال کین
 که سونلر لر بوی آواز له خوش
 لطیفوز بز دن اولمز کیمسته سپر
 کیر اولمز یوموز بق صابنوسوز
 ملالت کک کلموز ده هیچ قوماروز
 بزدم در تا ابد دایغ جوا بی

[Y1BB,100b]

قنور موزدت دهاغ اولور معطر
 خونا اول كيشي ريك قوجا بيز
 انجلر كوردن انن كي اولور
 اكرب اقلو يمشين بيل كيرول
 انجلر طال بودق طولو ممشلر
 ممشلر درلودرلو كوردن انن
 كه موه منكر دريب مينه بربدن
 نه نمتلر كه بيز سه موه سين انن
 نه وقتن كيم دلسه موزمين اي
 دوارلر كوردن انن دردن ائلر
 دين قوشلر دان دكلو كوزلر
 بزاغ كوردن انن غايت اولور
 قزلا التونديندير بيش عي هپ
 ديبند بيش سر ايز كوردن كي اولور
 ديم رضوانه كيم بونه انجلدر
 ددير رضوان بو طوبى انجيدر
 ايشو قشرك كيم صوردر بيز بو كوك

بوز و موزدت اوتاخ اولور منور
 كه قوينونه صوقه هر كيجي بيز
 ديكلشن اقرضو كوكله لور
 بربنوك كوكله سندن چقميا اولور
 كه طنلر ريك لوهم صولر ممشلر
 نه ريك و زنه طاهي و از جهانن
 همال في الحال بتر مينه بربدن
 قلور لوزلر بركتمز دهانن
 اولوت خوش دوستر كتمز دهانن
 كيبي ياقوت بوزو جستن اولور
 كيبي برون كيبي صوره بوزر لور
 طلي بود قلدر بيز جارت لور
 كه سيناك كيبي قوردر طرقي هپ
 شونيكه روشن صنگه نوزدن ياپلور
 كوكدر بو قشرك اسي قشور
 بهننوك سوزر خوي انجيدر
 سارنوك در برب برب مر سوك

[YİBB,101a]

100

پیر بر فرعون خائون کدر بوفلک
هم خدیجه خانون کورز بریر
دندم اندر سدریه وردم پینه

فاطمه انون کدر پیر فیزک سنوک
بو سراین لرا انوک دورز بریر
حق تعالی حضرت کوردم پینه

ولقد راه نزله اخرت عند سدره المنتهی

اندر حضرت ندرت پنا کدر سلام
بت ددم یارتینا سن سین سلام
هم سلام ساکه دوریا ز الجلال
پس ددریم کیم پنجه کورذک بخدر
کیم مقاموک قامر کردن بوج
بت ددم قام مقاموک بیکر کی
نغمه کورک شکر بی سن سین قلین
شکر و نعمت کیم قلورم سن سکا
پس ددریم کیم یا محمد پیش نماز
امیر سعز و نهی منکریل کد
کیم سنوکاه بیلیج نظرت سکا
مرددم یارت بر نون کالدو کوم
ایند یوهمی یز یوزینه وار جق

حق تعالی بن قوله قلیدر سلام
هم پینه سندن سکا یارب سلام
اول اخر پارلسا هی بی زوال
سرتبک قدرک قتمند نیته در
هم مقاری امتوک کورک پنجه در
سرتبیم خاص حکاموک بیکر کی
شکر نعمت قیامی عاجزا و کز
هم پینه نعمت دور سندن سکا
قاری اول قیل قلدر کور قیش یاز
قومو کورک جور پینه اصبرایت شونله یاز
وز میثم تمکیم دخی او کور صوکا
بو کرامت بوج دوت بو لوروم
کفنه سندن خیر کور صوج

[Y1BB,101b]

د پير الله با محمد سيدك
 بن ددم كم اينتا بارت بكا
 باقي مود نيلر قمو اينتا نسر
 هر تكيم قللك قلدور سيل كناه
 دون كورد مغفور منصور خلقه وان
 اتراد بلجق اوردن دوندم همان
 اول براق اوزن سوار اولدوم پينه
 اوردن داخ ايو ككدم يقين
 حق تعالي حيك كندون دوشكون
 چون صباح اولكدر سول الله هسان
 كم رسوله اولكون اول اوعر اول
 لاجرم حق اولو قلدر اشكرين
 بر دبر يا عتو ديمه كيميه
 د پير عباس والله بن سونلدم
 هنج اولايكم مناقبول سنك
 بر حرمه وزر عباس سونلدي
 چون ايشتهر اول ابو جهل لعينا

ساك اوزد كلار من شرح ايلكود
 د پير يوبك مابنه نور اول سكا
 كم اينمز شه طمون بانسر
 اول اخ عفو قلدم بر اركه
 كم مدن قورقمه دنوك ايت اشكال
 چونك بيت المعمون كلدوم روان
 اول مبارك قدسه بن ككدم پينه
 دوشكومي ايسجق بولوم هسين
 صوو ماشرا ايسجق داخ بنوع
 د پير عباسه بوسونين پكناه
 لا بد اكا د پير اول اول رسول
 ابن عباس اولدور او غلنلور
 تا كه اينتمايه تكذيب ايليه
 كز مازنه اشكان ايلدم
 كز ليم بن قورق سندن كمسول
 تا كه پيغامبردن ايشتهر د پير
 پير سولي كورده د پير اول هسين

[YiBB,102a]

سنمې ديوک قدسه وردم بويکجه
 قاپوسين او شونلن بن محرابيني
 هساندم جبر آيل قدسي کورده
 هز نسندن صور دکاريکه نشان
 بست ديدلر شام يولتن کاربانا
 د پير او شدر کاربانو کوز يقين
 شول فلان او شتر پشاهند او کجه
 سونلشور کي پيرسي د پير هسان
 پيرسي د پير او شدر دواخي همين
 چونکه کوردر اول ابو جهلي لعين
 بست چغزدر د پير في کيم جازوردر
 د پير بود منکر که ايراحتق کشي
 بوز ستمه سحر اولاب هج ايرجاهل
 اير لبله سحر ايشندن معجزايي
 شول فلان کشير درين ستر اولر
 صوصم شدم صوبيني اجدود انوک
 وار کوز بدن ابيدک ستر اکا

ايندر سوزيله وصفين قدسک بجه
 وز نشان سبکه هر بر بايني
 رسولوک قرشوسينه دو تور در
 جمله سيني وزدر خبر برتر عيان
 وردورر انوت دخي در کال نشان
 طاع بشندن کون چقيغا غزه هيني
 کوز دک کيم اولدخي اير پير او ش
 طاع بشندن او شدر کون اولدر عيان
 کالدر ايردين زين محسد افدين
 الکرين بر پيرينه تقدير هيني
 قامو جازو لروک اول او شدر دور
 معجزات در بوجا سيني سحر ايني
 در قنق جازو قلدن بوي حاصد
 بلا سز سين نور اير بوزير قاي
 شول فلان برون اير دور قوتش اول
 بعلمادم اغني بي صوقا سونک
 اول صوجو غازر جلال اسون بکا

[YIBB,102b]

و زرد لر صورت دیدار اول کیشی دید
بغلامم در صورت بولدم اچوق
خوش حال اولسون نه صورت قلدیر

اول حسنه بو سوز حق سوزیدیر
از حق قلمش صورت قد مدح حق
هم تمام اولسون بو قصه بونش اولش

قصه انبیا و القم

سوزله ابر بلبلکم آخر در زمان
سغله پیر در دون هت روز کار
هر کیم عموک پیری ادر لشم
چون لشم کلدیر کیم عملک پیر نه
چون لشم اولدیر جهانه مختیار
نه کیم قورنه لشم قور روز گل
هر قدمم کیم با صلور پیر هسان
هر چاکر کیم اولور طبر قدر عیاض
زنه دنه بلکه بو خاکیر سیاه
چون کلدیر بونش کیدر قلم قرار
را اولر ایدر که بر کون مصطفی
جبرائیل کاتوز دیرنگه بدن سلام

وز دور کیم سایه وز مزجیح امانا
اهل دلدیر کولون ایدر دلفکار
هت کیم اهل کوب کلدیر لشم
لازم اولدیر اهل دلدیر پیر نه
اهل دلدیر کوشه قلدیر اختیار
اولدور طبراق ایدر اخیر کار
بیر ملکدان بشیدر کیم
بلکه بر د لبر بوز ندر نشانه
خدر خالدر قاشر کوز در روی ماه
سیاه باری قاله سندن یار کار
اوتور دیر شاد ختم اول صفا
دیدیم الله بیوز دیر یا امام

وانذر عشیرتک الاقریبین واخطف جناحک لمن اتبعک من المؤمنین